Den uforbederlige bibliotekar

Niels Jensen

Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn

Udgivet af Johan Werfel (1804-09), S. Soldin (1810-25), derefter Fr. Thaarup.

Udkom 1804-31. Fortsat som Allernyeste Skilderie af Kjøbenhavn, 1831-37.

Papiret er spækket med mørke nistre og meget bulet, det sidste får siderne til at fremstå skæve, og beggte dele vanskeliggør OCR. På nogle sider kan OCR-teksten mangle, da siden har været for vanskelig at tolke.

Skønlitterære bidrag indekseret på Dansk Forfatterleksikon:

https://danskforfatterleksikon.dk/1850p/p173876.htm

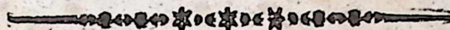
Udarbejdet 2025 af Niels Jensen

At samle paa ædle Ting er en varig Glæde
EX
BIBLIOTHECA
&
PINACOTHECA
IOHAN FRIEDRICH
ERICHSEN

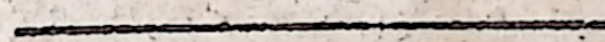

FREDERIKSBERG KOMMUNEBIBLIOTEKER

Nyeste

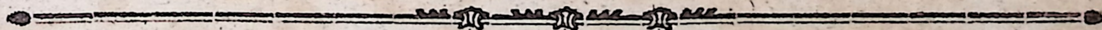
Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Syv og Fyrretyvende Bind.

Kjøbenhavn, 1827.
Trykt paa S. Soldins Forlag, hos L. J. Jacobsen.

KOMMUNEBIBLIOTEKER ✝ FREDERIKSBERG •

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 1.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 2 Januari 1827.

Ægteskab, Skilsmisse og Gjenforening.

Et lystigt originalt Lystspil, dog ikke uden Blodsudgydelse.

Personerne, som fungere i No. 1 ere: Peter Sikker, Litteratus; Lise Hell, hans Forlovede; Frederich Stilling, en Søn af Agent Stilling, og 3de Svirebrødre.

Peter.

Hvi saa alvorlig, kjære, bedste Lise?
Skal intet Smiil i Dag paa Kinden sees?
Har jeg fortørnet Dig? — saaledes vel
Jeg spørge maa; thi ofte Pigerne
Er' lunefulde, faae Vapeurs og Griller,
Som den Uskyldige undgjelde maa.

Lise.

Nej, gode Peter, men jeg sad just her
Da Øjet faldt paa Ringen som Du satte
Mig paa min Finger; det er ti Aar siden,
Jeg var da fjorten Aar; hinanden da
Vi Løvte gav' om evig Kjerlighed.

Peter.

Og nu, maaskee, at Løvtet angrer Dig?

Lise.

Nej! men mig randt i Tanker en Formaning
Min Moder gav mig paa sin Sotteseng:
Hun sagde: "Lise! hvis en Frier fremstaaer
Med hvem Du troer, at kunne lykkelig,
Og Haand i Haand, igjennemvandre Livet,
Du dog ej være med Dit Ja for skyndsom. —
Er Bejleren end yndig som Adon
Og findes end i Pungen nogle Grunker
Der ere Levninger fra Bestefader,
Og ved hvis Bistand han for Øjeblikket
Dig udstafere kan med Ørenringe
Og alskens Flittergods, der blænder Øjet,
Og giver Dig høj Rang blandt Selskabssøstre,
Lad dette Blændværk dog ei friste Dig;
Nej troe mig, det Erfaring er som taler,
Og Moder-Hjertet; hvis Din Frier ikke
Har Levebrød, der sikkert er og fast,
Og rigeligt kan føde Dig og Børn,
Da blir det Fjas med hele Frieriet
Og Hestene ved tomme Krybber bides.

Peter.

Moralen, ja! den være kan ret god
Helst naar den komme kan i tørre Huus;
Men hvis nu Pigen aldrig støder paa
En slig funderet Phoenix? Skal hun da
Hvis Manden, den hun elske kan, just ei
For Øjeblikket, sidder — som man siger —
Varmt inden Dørre, plat ud sige Nej,
Mit Jomfrubuur skal gjemme mig, til
jeg
Kan finde den, der byder mig sin Haand
I Dag, og som i Morgen lader kalde
Pastoren, for den vante Formular
At ramse op til Sammenkoblingen,
Og som til mig kan abonnere Loge
Og i Karosse ager mig didhen,
Og ej Papa, Mama mig lader savne.

Lise.

Du misforstaaer mig, Peter, ikke bør sig
At Pigen kommer frem med slig en Paastand;
Men heller ikke bør hun hen i Taaget
Med Hymens Silkebaand sig lade binde,
Hvis hun ej sikker er, at Baandet ej,
Fordi det mangler Sammenhold, skal briste.
Og derfor jeg beklager Dig, min Ven,
At end Du seer Dig embedsløs, skjøndt Du
Ansættelse har ofte søgt, men stedse
Forgjeves, og end synes Du at være
Fra Maalet fjernet.

Peter.

Saa maaskee Dig synes. —
Dog vore Syner stundom glippe kan,
Og Redning findes der, hvor mindst den ventes,
Du veed den rige Stilling givet har
Sin Factor Afsked; Pladsen skal besættes,
Og Sønnen er min Ven, og jeg — og jeg
Som Ægtemand snart favne skal min Lise.

Lise.

Jeg vorder da Madame Factorinde.

Peter.

Nej Fanden heller! Frue skal Du kaldes;
Thi nuomstunder blot i Kjelderhalse
Og Skjænkestuer finder man Madamer, —
Og Jomfruer end mere sjeldne ere,
Thi selv Justitsraads Døttre kaldes Frøk'ner.
Nej! vi paa første Sal vor Bolig faaer,
Og jeg i Silketøj Dig klæde kan;
Af rene Specier i Løn mig loves
Fem Hundrede.

Lise.

Ja! det er ganske got.
Maar nu blot Stilling ei — Du veed han er
En gripen Mand — fortryder Valget, hvis
Han ogsaa Dig i Naade Afsked gav —
Da sad vi net deri.

Peter.

Det være lad
Min Sorg; Jeg dog ei plat forlegen blev,
Thi da, jeg flux forvandler mig — gjet nu
Hvortil? — til Institut-Bestyrer,
Det Haandværk ogsaa giver dagligt Brød.

Lise.

Men ej Du her forglemme maa, det Uheld
Der ved Examen ramte Dig, da Du
Fra Characteren røg — Jeg gjerne troer,
At Skylden hos Examinator ligger —
Og Folk — det veed Du — nu saa kræsne ere,
Man vil at Mesteren skal Mester være.

Peter.

Og her jeg vide skal at finde Raad.

(De gaae.)

2den Scene.

(Et Værelse hos Agent Stilling. I Hjørnet en rygende Bolle med Punsch.)

Frederich Stilling og trende Svirebrødre.

Frederich. (synger)

Gaudiemus igitor juvenis dum sumus
Post jocundam juventutem
Post, Post — Post — — —

1ste Svirebroder.

Nej! Eders Høiærværdighed tillade,
Jeg Eder gjør opmærksom paa Jer Sang;
Den er saa splittergal! at hvert et Ord
Af denne skjønne Vise I fordreier.
Saa skal der synges:
Gaudiamus igitur! juvenis dum sumus
Post jucundam juventutem
Post molestam senectutem
Nos habeit humus.

Fred.

Syng du hid og her
Du dumme Karl! og hold dog inde med
At nævne mig som Høiærværdighed.

1ste Svirebroder.

Jeg kan min Sjel! ei bare mig for Latter; —
Vist nok I blevet var et herligt Stykke
Udaf en Præst, hvis Eders Moders Ønske
Var gaaet i Opfyldelse. I da
Paa Prækestolen skulde have staaet
Og viist mig Veien til at vorde salig;
Nei Tak! foruden Præst den findes kan.
(tømmer et Glas Punsch.)

Frid.

Nei! nu jeg har det bedre; Naar man ringer
Til Kirkegang, Jeg paa min Hest mig svinger,

Og i en Fart paa Klampenborg jeg staaer
Og der af Pigen varme Kys jeg faaer.
Og naar Pastoren grandsker og studerer,
Jeg ved et Skuespil mig diverterer
Og, og — —

1ste Svirebroder.

Forgaber Dig i hver en Tøs.

Fred'.

Ja! saa det er min Broer, og derfor jeg
Mit Kort saa spillet har, at hele Byen
Om føie Tid vil Frederik misunde.

2den Svirebroder.

Vil Du i Ægtestand Dig da indlade?

Fred.

Nei mange Tak! den Ret jeg lader staae. —
Først naar jeg bli'er saa gammel, at hvert Led
Af Chiragraen er knudret, jeg
Vil tænke paa at tage mig en Huustroe,
Der Grunker bringer med, og som kan pleie
Den gamle svage Mand; men nu, men nu —

2den Svirebroder.

Du vil, som Bien sværme om og sue
Af hver en Blomst i Haven.

Fred.

Just ei saa!
Men hør nu, snilde Ven, mit snilde Paafund:
Du veed min Fader har afskediget
Sin Factor; og da han nu Ingen kjender
Til hvem han Posten vil betroe, saa har
Jeg passet saa mit Snit, at Peter Sikker,
I denne Dag bli'r Factor for vort Huus.

1ste Svirebroder.

Det er vel da en Mand, paa hvem Din Fader
Sig trygt forlade kan?

Fred.

Nei ingenlunde,
Han er en Stymper; heller ingen Grund
Jeg har at ynde ham, naar jeg undtager
En Ting, den han med mig tilfælleds har;
At begge to vi stranded' til Examen. —
Nei! Nei! herunder stikker noget andet.
I vide maa at han forlovet er. — —

3die Svirebroder.

Nu Lunten alt begynder jeg at lugte.

Fred.

Maaskee just ei forlovet, men dog Ven
Af Lise Hell, den ynderigste Pige
Jeg her i denne Verden haver seet;
Og da de nu i Huset her skal bo,
Og Herr Factoren næsten hele Dagen
Maa sidde paa Contoiret; og paa Tolbod
Klarere Gods, og da mit Kammer støder
Til deres Værelser; og da saa let
De unge Piger kjede sig, naar de
Bestandigen i eensomt Buur skal sidde,
Et cetera; saa faaer jeg Leilighed
Til mangt Besøg, og det skal føde af sig
Fortroelighed, og den Fortrolighed
Sig vel tør ende med reen Kjerlighed
Og jeg faaer Deel i denne fede Steg.

3die Svirebroder.

Fy! Frederich, slig Handling lumpen er!

Fred.

Est Du fidel min Bro'er? Der tag mod det
(knipser ham paa Næsen, der springer op at bløde.)

3die Svirebroder.

Jeg siger end Din Handling lumpen er.
(gaaer.)

3die Scene.

De Forrige, og Peter Sikker.

Fred.

Velkommen Du min allerbedste Ven.

Peter.

Tak! Tak! men siig hvad er paa Færde her?
Mig mødte en Person, der blodig var.

Fred.

Den Nedrige! han vilde Dig bagtale,
Han sagde: Jo der faaer Din Fa'er en Factor,
Der Karl er for sin Hat; vel sagtens duer
Han ei engang til Børstenbinder eller
Til Posekikker; — men nu blev jeg vred
Saa jeg ham gav en dygtig Souvenir.

Peter.

Tak ædle Ven! men er da Sagen afgjort?
Er jeg saa lykkelig at være Factor.

Fred.

Ja saa Du er, og alt i Morgen ønsker
Min Fader, Du vil flytte ind; thi mange
Restancer findes fra Din Formands Tid.

Peter.

O aldrig jeg Dit Venskab skal forglemme,
Ei nogen Moersssjæl vilde mig forfremme,
Da Du, min Skytsaand, kjærligen fremstod,
Og mig din Faders Factor blive lod.
Ja jeg nu høit mig lykkelig kan prise
I Morgen ægter jeg min søde Lise.

Ende paa første Act.

Digteren Jens Baggesen.

Mange beskrive Dit Værd, nu Du ei længer er blandt os;
Bedre beskrev Du det selv i Dine herlige Qvad!

H. H.

Indenlandske Efterretninger.

Af den ved Politikamret førte Liste over Ægteviede, Fødte og Døde i Kjøbenhavn fra d. 21de Decbr. 1825 til 28de Decbr. 1826 er Antallet for hver Menighed følgende:

	Ægteviede Par.	Fødte.	I alt.
Slotskirken	12	33	—
Vor Frue Sogn . .	101	272	344
Helliggeistes S. . .	69	252	267
Trinitatis S. . . .	163	559	638
Holmens Sogn og Skibskirkegaarden .	169	409	441
St. Peders Sogn . .	45	166	94
Vor Frelsers Sogn .	60	194	222
Frederiks tydske Kirke	26	45	26
Frederikshavns Slotskirke	9	15	15
Den Herre Zebaots Kirke og Garnisons Kirkegaard	206	290	349
Tydsk Reformeert . .	2	20	14
Fransk Reformeert . .	2	6	7
Katholsk Kirke . . .	2	6	15
Det mosaiske Troessamfund	12	44	49
Helliggeists Hospital .	3	—	56
Almindelig Hospital .	1	1	352
Af andre Fattige ere paa Hospitalets Kirkegaard begravede	—	—	322
Abel Cathrines Hospital	—	—	4
Fødsels- og Pleiestiftelsen	—	881	347
Tugt- Rasp- og Forbedringshuset . .	—	2	26
	882	3194	3588

Saaledes ere 394 flere døde end Fødte.

Af hvilke Svagheder og Tilfælde de Begravede befindes efter Anmeldelse at være bortdøde, sees af følgende:

Afsindighed (Raserie, urolige Tanker) 11, Alderdom 431, Barselseng 29, Beenskade 7, Beenedder 2, Betændelsesfeber (Inflamation) 39, Blodgang 13, Blodstyrtning 16, Brok

3, Brystkrampe (Asthma) 21, Brystsyge (Lungesyge) 611, Brækning 1, Bylder 5, Cachexie 16, Drik 9, Druknede 40, Dræbt sig selv 13, Durkløb 34, Dødfødte 194, Engelsk Syge 1, Feber (hidsig Feber, Forkjølelse, Flodfeber 98, Forraadnelsesfeber 136, Forstoppelse (Obstruction) 9, Frislinger 1, Fundne Døde 3, Galdefeber 1, Gevært 1, Gigt (Værk, tør Værk) 27, Guulsot (Leversyge) 19, Gyldne Aare 1, Halssyge 4, Hastig døde 40, Hjernebetændelse 5, Hoste 20, Hævelse 1, Indvortes Svaghed 48, Kighoste 20, Kirtelsvaghed 32, Koldbrand 10, Kopper 29, Krampe 487, Kræft 16, Lamhed 4, Langvarig Svaghed 3, Mavekrampe 8, Moersyge 4, Nervefeber 52, Nervesygdom 70, Nyfødte 31, Nyresteen 1, Orm 3, Rosenfeber 7, Slag (Krampeslag) 171, Slagflod (Apoplexie) 79, Slimfeber 7, Steen 5, Stikflod 3, Sting (Pleuris, Sidesting, Hold) 6, Strubehoste 30, Svindsot (Tæring, tærende Syge) 207, Trødske 43, Tænder 113, Udslæt (Fnat, Flod) 2, Ulykkelig Hændelse 57, Vand i Hovedet 11, Vattersot 158, Venerisk Sygdom 5, Uangivne Svagheder 4.

Af et Brev fra Fredensborg-Egnen 29 Dec. 1826: "1814 fremsatte afdøde Etatsraad og Ridder Erik Wiborg en Bemærkning, hvorfor Boghvedens Dyrkning ikke er saa almindelig udbredt blandt os, som maatte være ønskeligt, nemlig følgende: Sjællænderen spiser ligesaa gjerne Boghvede-Gryn, som Fynboen og Sønderjyden, men hiin Sæd kan ej her blive almindelig, hvor den med Hensyn til Jordbunden vilde være den fordeelagtigste, da den ej kan afsættes af Mangel paa de slesvigske Boghvedemøller, og fordi man i Sjælland ikke veed, som i Flensborg og flere slesvigske Stæder, at anvende den i Brændeviinsbrænderier. En Landmand i Nærheden af Frederiksborg dyrkede for nogen Tid siden over 100 Td. Boghvede, som han af Mangel paa Afsætning maatte sælge til en Skipper fra det Slesvigske. Denne lod dem der male og bragte os Grynene tilbage." Hvad der

gjaldt 1814 er nu i denne Egn, og vel i mange flere, ikke længere Tilfældet. Nivaae-Møller 1½ Miil herfra, maler Boghvedegryn, der af Kjendere erklæres at være ligesaa got malede som de Slesvigske. Han har malet Boghvedegryn i Aar for mig, som ikke vige hine. Boghveden gav mig i Aar kun fire Fold. — —

I Aarhuus Avisen (No. 174) læses fra Kjøbenhavn følgende: Ved en i den kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsret afsagt Dom, ere Interessenterne i Kjøbenhavns Huusassurance kjendte berettigede til Fritagelse for Indbetaling til Financerne, samt Udlevering af de forhen i kongelige Obligationer indbetalte Summer, imod at betale contant. Dette grunder sig paa en speciel Accord, som imellem begge Parter skal være indgaaet. Hvorvidt Saadant stemmer med de herom udgangne Anordninger, vil formodentligt vorde Gjenstanden for en ny Discussion, ligesom ogsaa hvad Godtgjørelse der tilkommer de Huuseiere, som i sin Tid have indbetalt for meget i Brandassurance-Afgift.

Hvad Fremgang den til endeel Fattiges Forsørgelse foranstaltede Industrieanstalt har havt, kan sees af den sidstleden holdte Auction over dens Fabricater af linnede Vare, nemlig Hørlærred, Ravndug, Hampelærred, Lommetørklæder, Forklædetøi og Dynebetræk, m. m., i Alt circa 5000 Alen. Sikkert vilde flere saadanne Industrianstalters Oprettelse være et virksomt Middel til at forekomme Trang og Armod, især under den overordentlige Stigen af de første Fornødenheder, som i nogen Tid har havt Sted, og som let kan give Anledning til Uordener og Forbrydelser, der true den offentlige Sikkerhed.

Blandede Efterretninger.

I Wien har det medicinske Facultet havt den 29de November, ved Medvirkning af Høiskolen, en festlig Dag, i det et af Metal forfærdiget Brystbillede af den K. K. virkelige Geheime- samt Stats- og Conferentsraad og Keiserens første Livlæge, Andr. Jos. Friherre af Stifft, blev opsat i Universitetets Consistorialsal, hvorved Facultetet vilde vise den inderligste Agtelse for dets Præses, som det har saa mange Grunde til at føle sig stolt af at eie, og at lægge for Dagen for Nu- og Eftertiden en offentlig Erkjendelse af hans Fortjenester af at bevare den meest elskede Monarks Sundhed; hans Fortjenester af Staten, af Videnskaberne overhovedet, og af Lægevidenskaben i Særdeleshed. Under en talriig og glimrende Forsamling hvorved Oberstkantsleren og Ministeren for de indre Anliggender, Greve v. Saurau, var nærværende, ligesom og Lærepersonalet ved Universitetet, mange Læger, Videnskabsmænd, Embedsmænd o. s. fr., blev ved Middagstider Brystbilledet høitideligen afdækket, og en Tale holdt af det medicinske Facultets Decanus Dr. J. G. Plenker, til hvilken den paa Brystbilledets Fod anbragte Indskrift:

Andreae Joseph L. B. de Stifft
ob magna
in Principem, in Patriam, in rem medicam
merita
Collegium Medicorum Viennense.

gav et righoldigt Thema. D. B. 342.

Et Monument for Malesherbes er fuldendt, og d. 3 Novbr. afdækket. Architekten le Bab havde besørget de architektoniske Dispositioner. Statuen er af Hr. Dumont; to allegoriske Figurer, forestillende Frankrig og Troskab, ere forfærdigede af Hr. Bosio; et Basrelief er af Hr. Cortot, forestillende Malesherbes, Tronchet og de Seze, som med Ludvig XVI. raadslaae over hans Forsvar. Den Kommission, der har havt Undersøgelsen af Konstværket, har bevidnet Konstnerne eenstemmigt Bifald til deres fortjenstlige Værker. Den latinske Indskrift, anbragt i forgyldte Bogstaver paa Fodstykket, skal være forfattet af Kong Ludvig XVIII. Det lyder saaledes:

Strenue semper fidelis
Regi suo
In Solio veritatem
Præsidium in carcere
Attulit.

Den første Morgen efter Talmas Død havde Redactionen af Pandore aabnet en Subscription til Oprettelsen af et Monument for ham, og der er allerede nedsat en Kommission, for under Marschal Jourdans Forsæde at lede Udførelsen.

Uagtet Paris, midt i Landet, ikke har nogen til en Verdenshandel skikket Beliggenhed, saa forener sig dog der en saadan Masse af Nødvendigheder, Rigdomme, Industrie, Rørelse og Handel, at den Omsætning af Kapitaler, som her finder Sted, ogsaa gjør Staden, i Henseende til Handelen, til Frankrigs Middelpunkt. En stor og værdig Børsbygning er derfor her af Vigtighed, og til en saadan blev Grundsteen lagt d. 24 Marts 1808, paa en Plads hvor forhen St. Thomas-Nonnernes Kloster stod. Hr. Brougniart havde gjort Tegningerne til samme, men oplevede ikke Bygningens Fuldendelse, som blev udført under Hr. Labarres Opsigt. Den er d. 4 Nov. højtideligen aabnet. Det Hele er en langagtig Firkant af 212 Fods Længde, 126 Fods Brede. 66 korintiske Søjler af 30 Fods Højde og tre Fods Diameter, hvilende paa en Underbygning af omtrent 8 Fod, danne det Ydre. Over samme hæver sig en Attika, ved hvilken det af Jern dannede Tag næsten ganske skjuler sig. En Opgang af 16 Trin indtager Bygningens hele Brede mod Vesten. Børssalen er 116 Fod lang, 76 Fod bred, og beregnes at kunne, foruden det rundt omkring løbende Sidegallerie, som ved en uafbrudt Række af Arkader staaer i Forbindelse med samme, rumme i det ringeste 2000 Mennesker. Denne Sal udgjør det Midterste af Bygningen, og bliver belyst ovenfra ved en Glaslaterne. Dog det bliver for vidtløftigt her at beskrive denne skjønne Bygning. (Vi have for os Beskriv. i D. B. 346.) Det

Hele har kostet 8 Mill., hvortil Handelsstanden har bidraget 2 M.

I det parisiske Videnskabernes Academie har Hr. Geoffroy S. Hilaire den 28de August sidstl. i en Commissions Navn forelagt en Model af en besynderlig Monstruositet som til Akademiet fra China var sendt ved Dr. Bodo. Der levede nemlig (i Januar 1825) en ung Chineser af 21 Aars Alder, som lod sig see for Penge omkring i Provindserne, fordi han paa sit Bryst bar et hovedløst Foetus. Han havde i tre Aar været i Makao, hvorfra han gik til Canton. To engelske Læger, som da vare paa sidstnævnte Sted, Hr. Pearson og Livingslon have anvendt to hele Dage paa en nøiagtig Undersøgelse af dette mærkværdige Phænomen, og havde sendt til England en Beretning om Resultaterne af deres Undersøgelser. Man havde af Riisdeig gjort en, fjorten Tommer høi, Model af dette unge Menneske, og koloreret samme med muligste Nøiagtighed. Det synes som man i Canton har speculeret paa at mangfoldige Modellen, og drage Nytte af den derom givne Underretning, da tre Stykker af samme vare komne til Paris med Fregatten Thetis, som kommanderedes af Bougainville, saa at Kommissairene fik tilstrækkelig Leilighed til at undersøge og prøve alt, og overtyde sig om Visheden af Phænomenet, som end videre erholdt Bekræftelse af 20 lige Monstruositeter. Den unge Chineser, hvorom her er Tale, har ellers ikke noget særegent i sin Constitution, har lige Ansigtsfarve som hans Landsmænd, er hverken for mager eller for feed. Kun synes Genitalierne at være lidet udviklede. Foetus hænger ved Brystbenet fra 4de til 8de Ribbeen.
(Mere i Hesperus Octbr. 260.)

Af den berømte Steffens er udkommet 1ste Deel af et Skrift med Titel (i Oversættelse): "Familierne Walseth og Leith. En Cyklus af Noveller. I en norsk Tidende anmeldes det saaledes: Paa en Tid, som vores, der deels lider af Afkræftelse, deels af Overspænding, endog paa den poetiske Literaturs Marker, maa den berømte Forfatters ovennævnte nye Værk, der, ligesaa høit og livligt, som simpelt og klart, paa

den meest indgribende Maade fremstiller Romanens høiere Idee, som vi næsten have forglemt, vække den høieste Interesse hos enhver Dannet, og uden Betænkning kan man indrømme dette Værk en Plads iblandt Literaturens betydeligste Frembringelser. Norges poetiske Forherligelse, det Land, hvori Kraft og Simpelhed have bevaret sig reent, hvor Alt omsider mødes igjen, som i det sande Hjem, kunde synes at være Værkets patriotiske Opgave, dersom ikke en fiint antydet Humor, der viser sig til Slutning, udelukkede Forvisningen om, at der nogetsteds gives et jordisk Eldorado. Det Heles Anlæg er i høi Grad organisk og kunstmæssigt; Begyndelse og Ende slutte sig til hinanden. Den første Novelle har Norge til Skueplads, den frygtelig ophøiede Slotsbrand i Kjøbenhavn oplyser med sine Flammer mange Gaader, som traadte os imøde; Herrnhut og Zinzendorf samle og berolige os i den anden, for at et desto bevægeligere Liv paa Korsika kan udfolde sig for os i den tredie; den fjerde Novelle slutter sig til den anden, og fører os fra Herrnhut til det yderste Norden. I den femte Novelle fremtræde, ligesom Fædrene forhen, Sønnerne Walseth og Leith, og med dem et rigt og afvexlende Liv. Den sjette og sidste Novelle endes i Norge og løser de Gaader, som endnu ikke vare løste i den første." (N. M.)

En tam Krokodil. Anderson kom i Aaret 1823 i Handelsanliggender til Sumatra, og saae her i Mundingen af en Flod en af Fiskerne tæmmet Krokodil, og dette en af de største, af henimod 6 Metres Længde. Dens noget over Vandfladen ragende Ryg havde Lígning med et Klippestykke. Den blev stedse paa samme Sted, og fjernede sig ikke fra Skippernes Boliger, hvorfra den rigeligen forsynedes med Næring, og erholdt alle Levninger fra de større fiskede og til videre Tilberedning sønderlemmede Fiske. Paa deres Kalden kom den stedse, modtog sin Føde,

og lod sig allevegne beføle, ja kaalede endog at man rørte dens frygtelige Hoved. Da Andersons Schaluppe nærmede sig den, vilde han bringe nogle Sager, hvis Berøvelse han frygtede, i Sikkerhed, men Fiskerne beroligede ham med den Forsikring, at den aldrig røvede noget, men lod sig nøje med hvad man tilkastede den. Den leed ikke, at andre Krokodiller nærmede sig dens Opholdssted, men forjog dem med Magten. Dette Dyrs overordentlige Egenskaber foranledigede de overtroiske Malayer til en sand Tilbedelse. I alt Fald fortjener denne sjeldne Jagttagelse Naturforskernes største Opmærksomhed. (Fra Quaterly Review.)

Kjøbenhavns Børs, den 2 Januari 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 224		
Species 227		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 10ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154$\frac{1}{2}$	155 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49$\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	81$\frac{1}{2}$	82 Rbd. Sedl.
Dito Dito	72$\frac{1}{2}$	73 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	100$\frac{1}{2}$	101 Rbd. r. S.
Dito Dito	114	114$\frac{1}{2}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	90$\frac{1}{2}$	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	— i Banco
4 pC. Dito nye	—	— i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	57$\frac{1}{2}$	58 L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 2.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 6 Januari 1827.

Schack Staffeldt.

Das Jahrhundert
war seinem Ideal nicht reif. Er lebte
ein Bürger derer, welche kommen werden.
F. von Schiller.

Næsten glemte Luth! kom til mit Hjærte!
barnligt om Dig slynger jeg et Flor;
tone skal Du end en Afskedssmerte,
tone svagt til Himlens Velkomstchor.
Harpe! ja! hvis selv Du skulde lyde
sidste Gang som Tolk her for min Sjæl,
skulde dog Din sidste Tone byde
Sangeren et signende Farvel.

Har, Forklarede! har Du da savnet,
håbet, anet, sjunget Sjælen fri?
har Du, løst og frelst fra Støvet, favnet
alle Dine Længslers Harmoni?
famler Du, lig Barnet Moderbarmen,
om Dit Håbs, Din Sangs Alkærlighed?
luner i Din Stjernebolig Varmen,
som mod Jord Du vilde drage ned?

Slumrer Du bag Dødens dunkle Høje
roligt som i Vuggens Palmelund?
skuer hist et kærligt Faderøje
glædet mod Din sidste — første Blund?
løses Gåderne af Mørkets Fængsel?
flammer end Dit Forlivs Minde lyst?
hviler ved det fundne Med Din Længsel,
lig en Elsker ved den Søgtes Bryst?

Har Du fundet Alt, hvad Støvets Dale
lod' Din skønne Sjæl forvente, tro?
alle hine Villeder, som male
sig i barnlig Tillids skønne Ro?
Fred da med Din Sjæl, nu Lysets Eje!
Fred med Hvad i Højen sænktes ned!
Fred da med Din Slummer, med Dit Leje!
Fred, ustyrret, hellig, signet Fred! — — —

— Sanger med den himmelvendte Tanke!
hist kun hjemme, her da Kunstens Ven;
ti når Sjælen føler dybt sin Skranke,
stunder gerne den mod Kunsten hen.

Derfor blid, vemodig Hjemvê taled'
i Din rene, vellydfulde Sang,
derfor dunkle Syner sig udmaled',
når Din Sjæls den dybe Andagt klang.

Og mens, blind for Kunstens indre Skatte,
ubevandret i dens Tempelhal,
koldt en Sværm dens høje Væsen satte
i en Tacts afmålte Dråbefald,
stod som Heros Du på Bjergets Tinde,
glødende for Templets sande Gud,
toned' underfuldt om Sagn og Minde,
og udtaled' kunstfuldt Kunstens Bud.

Når, i Idealers Kreds da hjemme,
kun det Store fra Din Harpe gled,
når et anet Old lød fra Din Stemme,
eller Fortids Skygger fra den skred',
når til Leret fra Olympens Sale
med Prometheus Gnisten Du aftvang,
når Therese i Castiljens Dale
gennem Dig sin Himmelelskov sang,

Når, Canova lig, Du Sten besjæled',
og om Camoens Martyrkrandsen vandt,
når ved Alnaturens Kraft Du dvæled',
og en kærlig Evighed udfandt,
når i smeltende og kelne Toner,
Lillas, Linas ømme Troubadour!
Elskovs Verden sjungende Du kroner,
Thereus's Fangne lig i Skovens Bur;

Ja! når alle hine Malerier
fra Dit sande Digterliv udsprang,
taled' gennem Formens Harmonier
Ånd og Tanke i Din Lyres Klang;

var det Under da, at Få kun hørte,
Færre følte Harpens Hymnelyd,
mens en Hob det Helligste henførte
kun til Øjeblikkets lette Fryd?

Men mod Lyset ruller Tidens Zone,
og et Old neddale vil mod Jord,
hvor Fortjenesten sin Laurbærkrone
høster i sit Storværks endte Spor.
Da fremtræde atter hine Sjæle,
som alt foregreb' hint Fremtidsbliv,
da en Kreds af Sekler vil nedknæle
for Dit lysomstrålte Digterliv.

Lethe overskyller tidt det Høje,
hvor dets Løn i Samtids Hånd er lagt;
fordomsfrit kun Fremtids bedre Øje
vil afsløre Guldets rene Pragt.
Fred da med Dit Leje, med Din Slummer!
Jorden køler over Gravens Favn,
o! men Tidens Vår og Lysets Sommer
luftne mildt om Sjælens vundne Havn.

Favn da Himlens Løn! favn Himlens Nåde!
il fra Lys til Lys! Du, Lysets Ven!
il, med Forudtilværs løste Gåde,
mod Din Vens, mod Platons Bolig hen!
Der Homeros Dig imøde svæver,
der Dig Shakespear rækker Broderhånd,
der i Månestrålers Glands ombæver
Ossian Din frelste, modne Ånd.

Og med Hines Hymne, som omslynger
Dig i al Din Længsels sjungne Lyst,
bly, beskeden, som når Gud han synger,
blander Herthas svage Skjald sin Røst,

drysser på Din Gravhøj små Kærminder,
dvæler ofte i Dit Tempels Skød,
signer, mens en takfuld Krands han binder,
Skjalden som i Livet, så i Død.

Chr. Deichmann.

Om Pali-Sproget og Buddhisterne.

I det 1ste Hefte af Prof. Molbechs nordiske Tidsskrift findes blandt andet en interessant Afhandling om Pali-Sproget og Pali-Haandskrifter i det store Kongl. Bibliothek. Efterretningerne om hint mærkværdige Sprog ere for det meste uddragne af et i Paris 1826 udkommet Skrift: Essai sur le Pali &c. par E. Burnauf & Chr. Lassen, hvorimod her er tilføjet en original Fortegnelse over hine mange Pali-Haandskrifter (langt talrigere end de der findes i Paris), som nu haves her i Staden, Hans Majestæt tilhørende, forfattet af Prof. Rask, der selv har medbragt dem fra sin ostindiske Reise. Om disse Gjenstande gives ellers følgende Underretning i Prof. Finn Magnusens nylig i 4 Bind udkomne Skrift: Eddalæren og dens Oprindelse, 1ste Deel (trykt 1824) S. 130 o. f. (i en almindelig Oversigt over den gamle Verdens mærkværdigste Religioner):

"Fra det vestlige eller Brahmanske Indien komme vi til den store østlige Halvøe, hvis fleste Riger og Indvaanere hylde Buddha's Tro. Den ansees for en Gren af den Lamaiske; maaske rettere omvendt. Ellers er den herskende i Birmannernes store Stat, som nu bestaaer af Kongerigerne Pegu, Ava, Arrakan o. fl.,

samt ligeledes, med liden Forandring, i Siam, Laos, Tunkin, Kambodscha og Cochin-China. Præsternes hellige Bøger, hvorpaa deres Lærdomme ere byggte, ere affattede i det ældgamle Beli- eller Pali-Sprog, som nu ikke bruges mere i daglig Tale, og det er, efter alle kyndige Lærdes Vidnesbyrd, kun en Dialekt af Sanskrit, som har havt den samme Skjæbne, skjønt begge disse Sprog ere beslægtede med de Persiske, samt de fornemste europæiske Tungemaal, især de thraciske og Gothisk-germaniske. Derimod ere de indfødte Ur-Indvaaneres almindelige Sprog af en ganske anden Stamme, og rimeligvis enten oprundne af Enstavelsessprogene, eller meget blandede med dem. Buddha's Tro maa altsaa, ligesom dens hellige Skrifter, være indført af en fremmed Folkestamme, og synes selv desuden at være oprunden af den samme Rod som den Brahmanske Hovedsekts. Af uimodsigelige Mindesmærker og visse gamle Forfatteres Beretninger er det klart: at den buddhistiske Tro har i forrige Tider været gjængse i adskillige af For-Indiens Stater, hvorfra den brahmanske siden har fortrængt den gandske. Adskillige Lærde paastaae og, understøttede af mange Sandsynligheds-Grunde, at hiin virkelig er ældre, og at Buddha (eller Boda) menes de østlige Sabæers Bad eller Maha Bad, samt at denne Religion engang har været udbredt over en uhyre Ur-Stat, der indbefattede en Del af Indien, Persien, Chaldæa, Arabien o. s. v., men denne Mening kan neppe nogensinde bevises. Dog finder man vel adskillige Spor af Buddhas Dyrkelse i de fleste af disse Lande, og nogle ville endog udstrække den til Egypten. Men skjønt vi kun ansee alt dette som blotte Hypotheser, er det dog vist, at denne Cultus, som endnu

har de talrigste Tilhængere blandt Jordens Folk, har i ældgamle Tider udbredt sig over Nepal, Assam, hele Bag-Indien, Ceylon, Java, Bali og flere indiske Øer, det Japanske Rige, det uhyre store og folkerige China (rettere Sina); den største Del af Tartariet, Tibet og andre nærliggende Lamaiske Præstestater, ja gjenfindes endog i mange vilde eller halvvilde, i det uhyre Russiske Rige adspredte Folkeslags Tro eller Overtro, endog ved Ishavets fjerneste Kyster, og vi have seet, at disse Secters Klerke vare allerede bekjendte i det hedenske Skandinavien under deres rette Navn. Ogsaa bliver Buddha virkeligen dyrket endnu i det brahmanske Indien som en Incarnation af Vischu, men hans ægte Tro skal i gamle Dage have hersket i visse Egne af de bag ved Indien liggende Bjergstrækninger, nu tilhørende det store Afganske Rige, f. Ex. i Bamian, Balk eller Baktra, da uhyre Stenmonumenter, som Huler, kolossalske Afgudsstøtter samt smaa Idoler som findes i Jorden m. m. vidne endnu derom, men under det nærværende muhamedanske Herredømme, eller maaskee endnu før, er Buddhas Tro her gaaet gandske til Grunde. Ellers kan man formode, at det netop er fra disse Egne, at den har udbredt sig over Indien og den halve gamle Verden, samt at de Krigerstammer (Kshetrier eller Khetrier) som Bramanernes Partie efter deres ældste Beretninger, ødelagde eller uddrev af For-Indien, have bestaaet af Fyrster, Krigere og Præster som dyrkede Buddha." Derefter følger en Udsigt over Buddhisters og Schamaners vigtigste Sekter og Folkeslag.

Vi tilføie kun følgende hertil hørende Anmærkning (S. 194): "Prof. Rask har paa Ceylon nøje undersøgt Pali-Sproget, og han anseer det vel for at være meget gammelt, men dog yngre end Sanskrit og vistnok nedstammende derfra. Han har ført med sig hertil et stort Antal uudgivne Haandskrifter i Pali og Singalisisk, vedkommende Buddhisternes Tro, Liturgi, Mythologi, Historie o. s. v. Rask agter at udgive en Udsigt over de nævnte Sprog, saavel som andre i det sydlige Indien (den Malabariske Sprogklasse), hvoraf de første Ark (for de singalisiske Typers Skyld) ere trykte i Colombo paa Ceylon."

De mange Steder i det her omhandlede Værk som angaaer Buddhahs asiatiske Religion og dens formodede Sammenhæng med den gamle Odinske, paaviser Forfatteren i Fortalen til 4de Bind (1826) S. VI — "hvorved det maa bemærkes, at en af Nutidens ypperligste Orientalister, Abel Remusat antager det for sandsynligst, at begge Hovedsekter have dyrket en mystisk Gud og tillige en forgudet Heros (som en incarneret Guddom) under de samme Navne (i Mélanges Asiatiqves. T. I. 1825)."

De Buddha-Billeder af Metal og forgyldt Træ som nylig ankom hertil Staden, skjænkede af vor berømte Landsmand, Ridder Dr. Wallich i Calcutta, og beskrevne i Dagen af Prof. Rask, have forhen været dyrkede af Nepalesere eller Birmaner. De største og vigtigste deraf tilhøre nu det store Kgl. Kunst-Museum, men to af de mindste Museet for de nordiske Oldsager (bevarede der blandt fremmede Idoler, som kunne tjene til Sammenligning med andre derværende, som ere fundne her i Norden.)

2.

Indenlandske Efterretninger.

Kjøbenhavn er, (hvad vel for det Meste er Tilfældet med alle Hovedstæder), tillige Statens betydeligste Fabrikstad, baade i Hensyn til Vigtigheden, Mængden og Forskjelligheden af Manufacturist-, Fabrik- og Haandværks-Klassernes Haandteringer, ogsaa paa Tallet af de Familier og Personer, hvis hele Birksomhed er opoffret disse Sysler, hvis Levebrød søges derved, og hvis Flid, Duelighed og Retskaffenhed ofte begrunder Velstand, og en hæderlig Stilling.

Beløbet i den ved Kjøbenhavns Politieret forfattede Liste over Laugenes Personale ved 1826 Aars Udgang er:

	Mestere og Inter.	Svende.	Drenge.	Andre Arbdr.
i alt	3732	4599	2504	1546
Drager man herfra samtlige Personer ved Detail = Handels Laugene, Skippere, Vognmænd, Barberere, Parykmagere, Skorsteensfeiere, ialt	1252	304	628	—
saa bliver tilbage	2480	4295	1876	1546
Hertil maa lægges for 55 i Drift værende Bryggerier	—	—	—	275
Fremdeles: Frimestere, og dernæst de mange Fabrik- og Industrihaandteringer, der ikke ere bundne ved Laug, og altsaa ikke under bemeldte Tal, saasom ved Eddikebryggerier, Sukkerraffinaderier, Sæbesyderier, Lysestøberier, Farverier, Mekaniker, Instrumentmagere, de ved Porcellainsfabriken Sysselsatte, og mange Flere, for hvilke vi, af Mangel paa nøiagtige Optegnelser, antage at kunne med rundt Tal ansætte	200	—	200	1000
saa bliver for Kjøbenhavn	2680	4295	2076	2821

Naar man for første Rubrik, som Familiefædre, regner overhovedet 5 paa hver Familie, saa bliver	13400	Personer
samt hertil føier de tre sidste Rubrikers Sum, uden at regne nogle af 2den og 4de Rubrik for Familiefædre, altsaa	9192	—
saa udkommer	22592	

som Summen af de Individer der i Kjøbenhavn leve af Fabrik-Industrien, taget i videst Betydning; altsaa henimod en fjerde Deel af Stadens Befolkning. De talrigste af Haandværkslaugene ere Skomagerne: 489 Mestere, 488 Svende, 351 Drenge. — Skræderne: 375 M., 348 S., 75 D. — Snedkerne: 246 M., 484 S., 301 Dr. — Grov- og Kleinsmede: 135 M., 323 S., 236 Dr. — Brændeviinsbrændere 239, og faste Folk 335 — Murmesterne ere: 35, med 542 Sv., 38 Dr. — Tømmermestere 26, med 367 Sv. og 47 Dr. Blot disse 7 Laug har saaledes 1545 Mestere, 2552 Svende, 1048 Drenge, og 335 faste Arbeidere.

"Af danske Heste findes de bedste i Jylland, i Veile Amt, tjenlige til Rytterheste. Især har Wensyssel i Aalborg Amt en ypperlig dansk Hesterace. Ved Nørholm, Sletherred og Fleskum Herred, Byerne Dahl, Ferslev, Wolsted og Gunderup haves de bedste. Denne Egns skjønne Race nedstammer fra Hingsten, som Kong Christian den femte sendte derhen."

"Paa Sønderborg i Slesvig findes et Stutterie af gode Følhopper, skikkede til Paradeheste. Haderslev Amt har en god Hesterace paa Vestkanten, saasom i Byerne Brøns, Skjerbek, Risby, Vordling og Frørup. Paa Østerkanten i Bilstrup, Hoptrup, og paa Olufskjer have været Præmie-Hingster med meget stærke Been. Her og paa Østergaards Mølle have været tre Hingster kjøbte for kongelig Regning. I Apenrade Amt udmærker Løit Sogn sig ved skjønne Heste; her findes brogede og porcellainsfarvede Heste af det hvidfødte Blod. De skjønneste

Hingster af Provindsens egen Race falde her. Den vestlige Deel af dette Amt har mindre skjønne Heste. Tondern Amt har en god Hestehandel, især den vestlige Deel, og herfra udgaaer en betydelig Mængde Kavaleerheste; man finder i flere Byer gode Hingster som have erholdt Præmie. I Husum Amt skal og findes gode Heste."

"I det egentlige Holsteen har Rendsborg Amt gode Heste, da her tilforn have været kongelige Hingster, hvoraf man endnu seer god Virkning. Forordningen af 30te Mai 1798 har en velgjørende Virkning paa Hertugdømmenes Hesteavl. En ung Hingst som tegner sig til at blive god, sælger Eieren ikke, før den har opnaaet den Alder, at han kan æske Præmie derfor. Belønnes den nu med Præmie, saa forøger dette Hestens Værd; det bliver let bekjendt hvor en saadan Præmie-Hingst findes, enhver søger gjerne med sine Hopper derhen; den gjør i lang Tid Nytte som Beskeler; og sælges ikke ud af Landet, fordi Eieren endnu oftere kan vente sig Præmie for den; og næsten ingen Hestehandler kan tilkjøbe sig en saadan Hingst, for hvilken Kongen har givet Præmie. Saaledes blive de bedste Hingster i Landet, som forhen strax gik ud til Fremmede. Da Præmiernes Uddeling skeer offentlig under en Samling af Landmænd, saa udbredes ogsaa herved Kundskab om Hestens Fuldkommenheder og Feil." (Af Wiimh's Haandbog, 1ste Deel.)

Det Kongl. Frederiksborgske Stutterie beskrives i Thaarups statistiske Oversigt o. fl. St. som fortræfligt. Sandsynligen vil i bem. Skrifts tyske Omarbejdelse Efterretningerne lyde anderledes. Sagkyndige betragte det nemlig langtfra med gunstige Blik. Saaledes i Skriftet: Reise durch Skandinavien im Jahre 1817, von dem Freiherrn von Hallberg Broich, Groskreuz des heiligen Michaels- und Ritter des h. Annenordens 1818. "Forfatteren er enthusiastisk for Danmark, og overhovedet meget billig i sin Dom. Som Kavalleriofficeer tjente han i de allierede Magters Krig mod Napoleon. Han, der har gjennemreist en betydelig Deel af Europa, og —

selv en Mand af Faget — beseet de fortrinligste Stutterier (og S. 36 erklærer: des Mannes erstes Glück ist doch ein gutes, kraftvolles, schönes Pferd), han fælder S. 67 følgende Dom om det Kongl. Frederiksborgske Stutterie, som han under sit Ophold her besaae: "Det Kongl. Stutterie, som der gaaer saa megen Ry af, har ikke svaret til min Forventning; Hestene ere meget slet plejede og mangle Opsyn, de skjønne Føl staae imellem hinanden i Afslukker, der ere alt for smaa; Bekostningerne ere langt større end Nytten er; thi det Heles Bestyrelse duer ikke." Saaledes var en højtagtet Fremmeds Dom. En højtagtet Landsmand, der, ved udmærkede Skrifter i Veterinærfaget, har erhvervet sig berømt Navn, har i disse Dage udgivet et vist nok udmærket vigtigt Skrift: "Hesteavlen i Danmark, dens fordums Ypperlighed, Aarsagerne til dens Aftagelse, og Midlerne til dens Opkomst. Resultater af en Indenlandsrejse i Sommeren 1826, (foretagen med H. M. Kongens allernaadigste Understyttelse). Ved Generalkrigskommissair Dr. Med. J. V. Neergaard. (Koster hæftet 1 Rbd. Sedler hos Forfatteren, boende paa Hjørnet af Borgergaden og Dronningens Tvergade No. 181, 2den Sal, eller i den wahlske Boghandling Ulfeltsplads 118, og hos dennes Kommissionærer i Provindserne.) "Det Kongl. Frederiksborgske Stutteri, siger Hr. Forfatteren, erstatter paa ingen Maade de saare betydelige Omkostninger, som derpaa anvendes, men disse maa meget mere omsider være aldeles spildte, dersom Stutteriet ikke undergaaer en Reform; thi Stutterihestenes Ufrugtbarhed, som deres Aftagelse, baade i Henseende til Legemsstørrelse og Dygtighed, er iøjnefaldende. Hr. Forfatt. opgiver mange Kjendsgjerninger; men forbeholder sig dog til en gunstigere Lejlighed at give detailleret Underretning om Stutteriet, da han paa sin Reise blot kunde betragte Stutteriet (med Undtagelse af Følhopperne, som græssede ved Landevejen), og dets Indretning i en Frastand, "fordi det behagede Stutteriebestyreren, af Forfatteren ubekjendte Grunde, at formene ham Adgang til nøjere Bekjendtskab dermed." Hvad han veed "med Vished" er dog ovenanførte Resultat. Skriftet har, hvad man kunde vente

sig, mange vigtige vejledende Raad for den danske Landmand i Henseende til Hesteavlen, og Enhver der i Embedskald eller med fædrenelandsksindet Aand bør eller kan virke for en aftagen Indtægtskildes Opkomst, vil være Forfatteren Tak skyldig for hans Vink og Raad. Hr. Forfatteren slutter sit Skrifts Forerindring med følgende Ord: "Skjenke Mænd, hvis Stemme Fædrenelandet agter, Skriftet deres hædrende Bifald, saa har jeg ikke talet forgjeves om et Anliggende, om hvilket jeg maaskee ikke var uberettiget at yttre min Mening, den jeg beskeden underkaster ej allene det Kongel. Landhusholdningsselskabs, men hver kyndig, upartisk og retsindig Mands Bedømmelse."

Blandede Efterretninger.

Som et Beviis paa Vigtigheden af Handel og Færsel i Staden Ny-York bemærker man, at fra 1 April til 1 Juli 1826, altsaa paa tre Maaneder, var Antallet af de Breve, som søværts eller med Skibsleiligheder vare ankomne til Ny Yorks Postkontor, ej mindre end 91,495 Stykker.

Efter den sidste Opgivelse af Folkemængden i de fire største amerikanske Stæder havde Ny-York 170,000 Indvaanere, Philadelphia 160,000, Boston 70,000, og Baltimore 60,000. Opgivelsen er saaledes skeet i et Hæfte af North-American Review for 1826, et Tidsskrift som nu bliver eftertrykt i London, og hvis Efterspørsel saa overordentlig har forøget sig, at der efterhaanden har maattet gjøres tre nye Oplage af de første Aargange.

En Atlantic Souvenir, som nu i nogle Aar aarligen er udkommen i Nordamerika, er mærkelig. Det Bind som er anmeldt for dette Nytaar skal indeholde Digte af de vigtigste, amerikanske Digtere: Cooper, Washington Irwing, Paulding, Perceval, Bryant, Baucroft, o. fl. og det Hele udstyres med Kobbere i Mængde af Amerikas største Konstnere.

Staden Cincinnati i Ohio-Staten og ved Ohioflodens nordre Bredde, i en særdeles sund Egn, erholdt sit Charte, eller inkorporeredes som Stad, for ikke længere siden end 1815, og har nu (1826) en Folkemængde af 16000 Personer, indflyttede fra næsten alle Jordens Egne. Forskjellige Troesforvandte, saasom Presbyterianer, Methodister, Gjendøbere, Katholiker, hollandske Reformeerte, Episkopaler, Qvækere og Jøder have der særskildte Kirker og Bedehuse for den offentlige Gudstjeneste; fremdeles findes der 40 Skoler, et Akademie, et medicinsk Lære-Institut, to høiere Læreanstalter for Fruentimre (Female Academies), en Bank, et Hospital, 8 Metal- og Jernstøberier, to Papiirfabriker. Værdien af Exporterne fra Staden, som bestaae i Meel, Viktualier, Heste, Olie, Læder, Jern, Støbegods, Hatte, Bøger, Møbler m. m. beregnes til 100000 Dollars aarlig. 1825 var Udførselen af Heste allene 3000 Stkr. Antallet af Postvogne som ugentligen afgaae fra Staden er 10 og Pakkeposter 21.

Et nyt Slags Spinderok for Husflid er opfundet af Rensselaer i Ny-York. Den er af meget simpel Construktion og sælges for en, forholdsviis mod amerikanske Priser, ringe Betaling af 8 til 10 Dollars. Den kaldes the triangular Spinner, og en Person kan, efter et Par Timers Øvelse, paa samme sxi de 6 til 8 Traade paa engang, eller tvinde, ligesaa hurtigt som paa en almindelig Spinderok. Saadan Rok fortjente at gjøres bekjendt her.

Kolonien for fri Negere, eller den nordamerikanske Ny-Colonie Liberia, paa den afrikanske Kyst, har den bedste Fremgang, og af de nyeste nordamerikanske Tidender man har, synes det, at det Samfund, som har stillet sig i Spidsen for dette Foretagende, er beskjæftiget med at samle Fonds og træffe nye Foranstaltninger til nye Expeditioner til Negres Overførelse, endnu i Løbet af Aaret 1826.

Iblandt de mange vakkre smaa Fortællinger af Voltaire er en, hvori vises hvad ofte et

stort Navn som Forfatter betyder. En Chineser, som længe havde studeret Confuciusses Værker, og kjendte Betydningen af 14000 Skriftregn; hvorved han blev istand til at forstaae en ikke ringe Deel af de Bøger, som faldt ham i Hænderne, fik isinde at foretage sig en Reise til Europa, for at faae nøiere Underretning om et Folk, hvilket han troede, kom hans egne Landsmænd temmelig nær i Fuldkommenhed. Ved hans Ankomst til London var en Boghandler den første, han besøgte. Da han ombord havde lært noget Engelsk, erkyndigede han sig i dette Sprog om den udødelige Xixefous Skrifter. Boghandleren forsikkrede, at han aldrig havde hørt enten Forfatteren eller hans Værker nævne. "Ak!" raabte Chineseren "hvi glemte denne Mand baade at spise og drikke, for at vinde et Navn, som ingensinde er kommen udenfor Chinas Grændser." — Xixefous Skjebne er misundelsesværdig; thi han bliver endnu, saamange hundrede Aar efter sin Død, læst og beundret i det store chinesiske Keiserdømme. Men hvad skulle vore Skribentere sige? De Bøger, under hvis Udarbeidelse de nære et tryllerisk Haab om Udødelighed, leve mangen Gang neppe saalænge, som de selv. A. skriver, med en uhyre Sagkundskab, om de gamle Romeres Supper, og de stærke Kryderier, dette Folk brugte i deres Saucer; B. kundgjør Verden en hidtil uopdaget Egenskab ved Polypen, eller viser, hvorledes en Flue lader sig anatomere; C. skriver i den høie Poesie, Ingen kan følge hans Tankers Flugt; D. stormer med Fornuftens Muurbrækker løs paa Christi Kirkeklippe; titanisk er hans Færd. Alle disse arbeide for Evigheden. Men kunde de om et halvthundrede Aar staae op af Graven: de vilde bede samme at lukke sig over dem paany, for ikke at see Bladene af deres Skrifter brugte som Kræmmerhuse, eller maaskee endnu til noget Værre. — Saaledes er da Forfatterære heller Intet, uden Forfængelighed. o. s. v.

En af de første Colombiske Skolebøger er en i det spanske Sprog i Bogota 1825 udkommen geographisk Beskrivelse over Colombien, som udmærker sig ved Fuldstændighed, klar Fremstilling og Paalidelighed. Hver Provindses Produkter, Indvaaneres Antal, Klima, Sejre rc. ere angivne. Saaledes hedder det ved Campan: "Her landede i Aaret 1823 Libertador med et Følge af 2 til 300 Mand og bragte det til at frarive Spanien tre af 30000 Mand forsvarede Kongeriger."

Naar man beregner den engelske Statsgjeld til 700 Millioner Pund Sterling, saa vilde denne Sum, fordeelt i engelske Bankbilletter paa et Pund, optage et Rum af 4506 engelske Qvadratmile og 558 Yards. Bemelte Sum, 700 Millioner, er fire Gange saameget som samtlige europæiske Staters offentlige aarlige Indkomster. (M. Bl. 248.)

Kjøbenhavns Børs, den 5 Januari 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 224		
Species 226		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 9 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	155	155½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	74½	75 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	100½	101 Rbd. r. S.
Dito Dito	114	114¼ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	90½	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	—	— i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58	58½ L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 3.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 9 Januari 1827.

Hvilket Forhold synes at finde Sted imellem Moral og Theologie og Religion og det fornuftige Væsen i et Menneske?

I Anledning af Epistola encyclica 1826. p. 41. lin. 23. til p. 42. lin. 4.

Man feiler vel ikke, om man siger, at Moralen indeholder alle de Leveregler eller Bud, som et Menneske har at efterleve i sin hele Tænkemaade og sit hele Forhold, i Hensigt ikke alene til sig selv, men ogsaa til alt det Skabte, saa vidt et Menneskes Begreb og Virkekraft kan naae. Theologien derimod indeholder [1]) Lærdommen om Guds Tilværelse og Væsen. Dersom denne Bestemmelse er rigtig, da afstikker den en skarp Linie, som adskiller Moral fra Theologie, i det den sætter Moralens Bud indenfor Omkredsen af de menneskelige Begreber og den menneskelige Virkekraft; men lader Theologiens Lærdom om Guds Tilværelse og Væsen overstige Omkredsen, saavel af menneskelige Begreber, som af menneskelig Virkekraft, fordi et Menneske kan lige saa lidet begribe Gud, som det kan virke paa Gud. Men heraf synes atter at følge, at Menneskene maae fra først af have faaet — Moralen paa een — Theologien, i den her anførte Mening, paa en anden Maade.

Da det er med Fornuften at et Menneske begriber noget, og da Moralens Bud ligge indenfor Omkredsen af de menneskelige Begreber, saa maae Menneskene have fra først af faaet Moralen af Fornuften. Fortidens største Viise lærte ogsaa, at Naturen har sat Fornuften til

(1) For ei at misforstaaes enten her eller i det Følgende, bemærkes: at Theologie tages her og i det Følgende i den allermeest indskrænkede Mening, nemlig blot den Deel af Theologie, som indeholder Læren om Guds Tilværelse og Væsen, betragtet i og for sig selv, uden Hensyn til det, som Fornuften, efter at har faaet denne Lære, har enten fundet til dens Bestyrkelse, eller udledet af den ved rigtige Slutninger; thi alt det, som enten af en heed Indbildningskraft, eller af allegoriske Traditioner, tagne blot efter Bogstaven, *maatte* være tilføiet Theologien, kan og *bør* ikke henregnes til den.

Regent over et Menneskes hele Tænkemaade og Forhold; dersom da Fornuften er sat til Regent, da maa den, som Regent, kunne give Love til Efterlevelse. Skriften lærer, skjøndt med andre Ord, det selv samme, naar den siger [2]), at de, som ikke ere Kristne, have Lovens Gjerninger skrevne i deres Hjerter. Menneskene maae da vel have fra først af faaet Moralen af Fornuften.

Da Theologiens Lærdom om Guds Tilværelse og Væsen overstiger de menneskelige Begrebers Omkreds, saa kunne Menneskene vel ikke have faaet denne Lære af Fornuften, men maa have faaet den fra først af paa en anden Maade. Menneskene have fra den allerhøieste Fortid af, saa langt de Monumenter, som vi have, kunne naae, kjendt Læren om Gud, skjøndt mere eller mindre fordunklet; det kan derfor ikke bevises, naar de have fra først af faaet denne Lære; men dersom dette ikke kan bevises, da kan det ikke heller bevises, at der gives en Theologie i den her anførte Mening, som kan kaldes naturlig. Det er noget ganske andet, at finde først en Sandhed, som ikke har været kjendt før, end sige at finde den allerhøieste og vigtigste af alle Sandheder, end naar den er een Gang kjendt, at samle Beviser til dens Bestyrkelse, og ved Slutninger at udlede af den andre og flere Sandheder. Menneskene tillægge, desværre, saa ofte Fornuften for lidet; men undertiden maaskee ogsaa for meget, som nok i dette Tilfælde. Dersom da Menneskene ikke have faaet Theologie i den her anførte Mening, af Fornuften, da maa de have faaet den paa en anden Maade; de maa da vel have faaet den ved Aabenbaring.

Den, som kjender noget af de ældste Vises

---

2) Rom. 2, 15.

Lære om Gud, hvilken Lære indeholder en saare vigtig og ikke liden Deel af det, som Skriften lærer om Guds Væsen, den maa føle sig ligesom tvungen til at troe, at hine Vise maa paa nogen overordentlig Maade have faaet Glimt af denne Sandhed; og den, som tillige kjender det, som hine Vise ansaae for at være det allerypperste i Sjelen, den vil og kunne skimte, paa hvilken Maade de troede at faae slige Glimt af Sandhed. Det allerypperste og høieste, som de antoge i enhver Sjel, var Sindet [3]) (νους, mens) hvilket de ansaae for at være oven over Naturen [4]). Det som i Sjelen var efter Sindet (mens) var Fornuften (λογος, ratio); og det er mærkeligt, at Frelseren benævnes paa flere Steder med dette græske Ord [5]). Naar et uddannet Menneske, higende efter at kjende Sandhed, unddrog, saa meget som muligt, sin Sjel fra Sandsernes Paavirkning, saa kunde, som de Gamle sige, sligt et Menneskes Sind (mens) undertiden meddele dets Fornuft (rationi) lyse Glimt af Sandhed [6]), og den, hvis Fornuft (ratio) modtog af Sindet (mente) slige lyse Glimt af Sandhed, kaldtes (θεοπνευστας) guddommelig indblæst; deraf kaldtes ogsaa den høieste og sidste Grad i Mysterierne

---

3) det Ord Sind bruges her i Mangel af et bedre. (4) derfor kaldes det: dominans ille in nobis deus. Tuscul. disp. l. I. c. 30 p. 45. Lips. 1825; derfor ligner ogsaa Plato in Phædro p. 22. c. 26. ed Ascii. det ved en Kudsk, som styrer tvende Heste, og Hermias siger os ibid. p. 127, at Kudsken er (mens.) og de tvende Heste ere Sjelens tvende Evner, Tænkeevnen (ratio) og Sandseevnen. (5) Joh. I. I. I. Joh I. I. Apoc. 19. 13. (6) En fjern Lighed hermed synes at være i Joh. 8, 28. og Joh. 7, 16, 17.

εποπτεια [7]); hvilket Ord betegnede i Mysterierne at see, ikke, som man har meent, med Legemets eller med Sjelens Øie, hvilket kan sees tydelig af et Sted hos Macrobius [8]). Menneskene havde da længe før Kristendommen noget, som de kaldte Indblæselse af Gud, eller Aabenbaring. Derimod fik Kristendommens første Bekjendere det højere Lys af Sandhed meddeelt umiddelbar af Gud, uden for den naturlige Orden, som er fastsat for et Menneske til at faae Kundskab. Man maae derfor vel antage, at Aabenbaring er Grunden til al Theologie i den her bestemte Mening, og antage dette saalænge, indtil det bevises, at Menneskene have faaet den paa anden Maade.

Fremdeles vil man maaske være nødt til at antage at Moralen, som er givet af Fornuften, maa have været kjendt og fulgt af Menneskene før de kjendte Theologie, eller Læren om Guds Tilværelse og Væsen; thi vel kan dette ikke bevises af Historien, da det ikke kan bevises, naar Menneskene have først faaet enten Moral eller Theologie; men det er aldeles ikke tænkeligt, enten at Sindet (mens) hos et Menneske, som var gandske udannet og fremmet for al Moral i Tænkemaade og Forhold, skulde have meddeelt dets Fornuft lyse Glimt af Sandhed; eller at sligt et Menneske skulde kunne være beqvemt til at modtage Oplysning, meddeelt umiddelbar af Gud. Man er derfor vel nødt til at antage at Menneskene man have kjendt og fulgt en mere

7) Olympiodor in Phædon Plat. p. 288. n. 47. ed. Fischer. 8) Saturnal. lib. I. c. 7. occultas & manantes ex meri veri fonte rationes, ne in ipsis quidem sacris enarrare permittitur sed, si qvis illas asseqvitur, continere intra conscientiam non tectas tenetur.

eller mindre ufuldkommen Moral, før de fik ved Aabenbaring Læren om Gud.

Endog af flere Grunde nødes man til at antage dette: Moralen er lettere, Theologien tungere at fatte eller at begribe. Hvor meget er der i Theologien, som ei kan begribes, end ikke af det lærdeste og meest oplyste Menneske? hvor meget mere ubegribeligt maa der være i den for det uoplyste Menneske, som skal begynde at lære? Moralen derimod, som har sin Grund i Fornuften, maa kunne begribes af enhver, som har Fornuft, og begribes saa meget des lettere, som den Erfaring, hvilken ethvert Menneske kan samle ved at agte paa de forskjellige Følger, som flyde for dets Sind og udvortes Omstændigheder deraf, at det enten efterlever, eller overtræder Moralens Bud, maa kunne overbevise det levende om, at det maa, hvis det vil være lykkeligt, efterleve Moralens Forskrifter. Derfor, da Theologiens Sandheder ere tunge, Moralens derimod lette at begribe, og da Overbevisning om disses Rigtighed kan faaes af Erfaring i det daglige Liv, maa man troe, at Moral har været til i Menneskenes Tænkemaade og Forhold, før de fik Theologie, eller Læren om Guds Tilværelse og Væsen.

Dette maa man troe endnu af en anden Grund: Moralen nemlig forbereder og beqvemgjør et Menneske til at kunne og at ville modtage Theologiens Sandheder, og disse give derimod Moralens Bud nye Bevæggrunde og en uudsigelig forhøjet Styrke. Ingen vil kunne nægte, at et Menneske, hvis det skal kunne fatte Tanken om Gud, behøver at have øvet og brugt forud sin Fornuft noget til Tænkning; ei heller vil nogen kunne nægte, at et Menneske behøver endnu mere Øvelse i Tænkning for at kunne fast-

holde eller vedligeholde Tanken om Gud hos sig, end det behøver for kun at fatte denne Tanke. Men mon der er noget, som kan give rigere og mangfoldigere Anledning til at øve og bruge sin Fornuft, end Moralens Bud kunne give? og hvis denne Læres Bud ere fremsatte i den Orden, som deres naturlige Forbindelse kræver, da lede de jo efterhaanden et Menneskes Tænkning — bort fra det, som virker nærmest paa dets Sandser — hen til det, som er længer borte fra Paavirkning paa dets Sandser? og paa denne Maade kan Moralen give et Menneskes Fornuft den Øvelse i Tænkning, som den behøver for at kunne ikke alene fatte Tanken om Gud; men endog vedligeholde hos sig den fattede Tanke. Moralen forbereder da et Menneskes Fornuft til at kunne modtage Theologiens Lærdomme.

Dog forbereder Moralen ikke alene et Menneskes Fornuft til at kunne, men ogsaa tillige dets Sind til at ville modtage Theologiens Lærdomme. Den, for hvis Fornuft, Tænke- og Handlemaade Moralen er fremmed, kan lige saa lidet have Lyst, som Begreb, til at høre og fatte Læren om Gud, og, derfom han endog hører noget af den, og noget af det Hørte hænger ved hos ham, da virker dette hos ham almindelig intet andet, end Frygt; hvilken Frygt dog underkues snart af hans Sandselighed, saalænge han har Sundhed og det gaaer ham efter Ønske.

Hvad vil derimod skee i dette Stykke med den, som med Fornuft, samt i Tænke- og Handlemaade har nogenledes fattet Moralens Bud? lad sligt et Menneske høre, at der er en Gud, som er uendelig viis, og ligesaa god som viis, og vil derfor kun det som er godt og bedst, og vil derfor ogsaa gjøre alle lykkelige! Lad det

høre at denne uendelig-vise og gode Gud veed Alt, fordi han er tilstede overalt, og virker overalt, fordi han kan Alt! endelig høre, at denne allestedsnærværende og almægtige Gud har elsket Verden saa, at han har sendt sin Søn for at oplyse, frelse og saliggjøre den! Mon ikke den, som er forberedet ved Moralen, vil høre disse Sandheder med Glæde? mon han ikke vil finde i disse Sandheder nye og mægtige Bevæggrunde til at efterleve Moralens Forskrivter, og til af al Evne at stræbe til at opnaa en saa viis og god og kjerlig Guds Hensigt med ham? Derfor, som Moralen forbereder et Menneske til at kunne og at ville modtage Theologiens Lærdomme; saaledes give disse Lærdomme Moralens Bud nye og mægtige Bevæggrunde og en uudsigelig forhøiet Styrke.

Her have vi det Forhold, i hvilket Moral og Theologie siges at staae til hinanden. Den første haves af Fornuften, den sidste af Aabenbaring; den første har været kjendt først, er lettest at fatte; og forbereder et Menneske til at kunne og at ville modtage Theologiens Lære om Gud; denne begynder der hvor Moralens Bud ende, og, skjøndt den er kjendt sidst, og tungest at fatte, udvider den Omkredsen af menneskelige Begreber, samt bestyrker Moralens Bud, i det den giver nye og mægtige Bevæggrunde til dens Efterlevelse.

For at see det Forhold, som finder Sted imellem Religion og Moral, samt Theologi, paa den ene Side, og paa den anden Side imellem Religion og det fornuftige Væsen i et Menneske, maae man først gjøre sig et tydeligt og rigtigt Begreb, om hvad Religion er. Fortidens Vise hidledede det Ord Religion af et Ord, som be-

tyder at samle igjen (Cicero af relego); eller af et andet Ord, som betyder at sammenbinde eller foreene igjen (Gellius af religo). Efter denne Oprindelse betyder da det Ord Religion: Gjenforening, nemlig: med Gud. Da Sjelen er kommen fra Gud, saa maa dens Gjenforeening med ham bestaae deri: at et Menneske i dette Liv nærmer sig i sin Tænkemaade og i sit Forhold altid mere og mere til Lighed med Gud, og ved sligt et Liv forberedes eller beqvemmeliggjøres til endelig Foreening med Gud efter dette Liv. Dersom da det Ord Religion betegner Gjenforeening med Gud, da maae Religion, forsaavidt den er uden for Mennesket, være et Indbegreb af de Sandheder, som kunne, naar et Menneske kun vil selv, lede det til Gjenforeening med Gud; derimod Religion, forsaavidt den er inden i eller hos et Menneske, maa være Kundskab om og villig og stadig Efterlevelse af de Sandheder, som kunne lede det til Gjenforeening med Gud.

Dersom nu et Menneske skal ledes efterhaanden mere og mere til Lighed med Gud, da maa det: deels have Regler, efter hvilke det kan og bør i denne Hensigt ordne sin Tænkemaade og sit Forhold, og disse Regler giver Moralen det; deels maa det kjende det Mynster, til hvis Lighed det skal nærme sig efterhaanden altid mere og mere, og dette Mynster viser Theologien det, i det den lærer det at kjende Gud, og giver det derved nye og uudsigelige mægtige Bevæggrunde til at efterleve Moralens Bud. I dette have vi dei Forhold, som der er imellem Religion og Moral, samt Theologie, paa den ene Side, og paa den anden Side imellem Religion og det fornuftige Væsen i et Menneske. Religion forbinder Moral med Theologie, fornemmer begge til eet Heelt, og til et Maal; til det Maal at bevare det fornuftige Væsens høie Værd i et Menneske, og ydermere at ophøie det, her til Lighed — og hisset til endelig Foreening med Gud.

Dersom alt dette er rigtigt, da maae nok følge deraf: Ved et Menneskes første Underviisning burde vel Moralen adskilles fra Theologien hiin læres og fattes for selv først, og Theologi ikke læres, før Moralen var først lært og fattet. 9) Deraf synes at maatte flyde tvende væsentlige Fordele, først den, at Sandhederne kunde i hver af dem fremsættes ublande, følgelig rene, og i den naturlige Orden, i hvilken de ere forbundne med hinanden. Derved vilde større Tydelighed, stærkere Lys, høiere Liv og Kraft vise sig i Sandhederne. Paa denne Maade gjordes Religionen fuldkomnere, baade i Foredrag og Virkekraft. Dernæst den Fordeel, Mennesket lærte paa denne Maade at indsee fra Ungdommen af, at Religion uden Moral duer til intet, og at kun den Religion, som er forbunden med Moral i et Menneskes Tænke- og Handlemaade, kan lede det til Lyksalighed.

—6—

---

9) Det foran anførte Scholion af Olympiodor viser, at Fortidens Vise lode ogsaa Moral eller Sædernes Rettelse gaae forud for den egentlige Underviisning i Læren om Gud.

Advarsel mod en falsk Fortæller.

Nihil est, quin male narrando possit depravari.

I Skilderiet No. 100, f. A., har "En, hvis Navn Redactionen veed," ved en

saakaldt "lille Historie" søgt at sætte tvende særdeles værdige Mænd i et latterligt Lys, i det han tillægger dem saadanne Spørgsmaale og Svar om Daabens Nødvendighed og om Helvedstraffenes Evighed, som, udrevne af Sammenhæng og forandrede med Tilsætninger og Fordreielser, kunne synes besynderlige eller urimelige. Det er ogsaa rimeligt, at mange have fundet dem latterlige, og moret sig derover med Fortælleren; thi det er som Digteren siger:

"Til en Spas, som den kan falde,
Det allerbedst man bruge kan,
Hvorpaa man ei har ret Forstand."

Imidlertid droge flere med mig Fortællingens Sandhed eller Nøiagtighed og Paalidelighed i Tvivl. Deels fordi vi kjendte de tvende Mænds alvorlige Sandhedskjærlighed og christelige Mildhed og Aandsfrihed; deels ogsaa fordi vi for halvandet Aar siden havde læst et lignende Stykke af den samme Fortæller eller af hans Staldbroder og Vaabendrager, hvis Navn Redactionen veed, men jeg ikke bekymrer mig om at vide. I dette Stykke angrebes nemlig ogsaa een af vore særdeles agtværdige yngre Videnskabsmænd paa den kaadeste Maade. Dog var Ondskaben deri saa fremstikkende, og Grovheden saa uforskammet, at enhver kunde see, hvad det havde at betyde, og hvad det fortjente. Det fortjente intet Svar, og fik intet.

I nærværende Tilfælde er Sagen noget anderledes; thi Fortælleren fører Latterens farlige Sprog, og de færreste af Skilderiets Læsere kunne antages at læse Nyt theologisk Bibliothek, i hvis 10de Bind Fortælleren paastod at Hjemmel for Fortællingen fandtes.

Vel have adskillige tvivlet og spurgt, om dette virkelig var grundet; men jeg har ogsaa erfaret, at andre troede, at det dog maatte være sandt, efterdi Fortælleren saa dristig havde vovet at henvise Læseren til Nyt theologisk Bibliothek 10de Bind, S. 232—256.

Til dette samme Sted i Herr Professor J. Møllers theologiske Bibliothek henviser jeg nu de ærede Læsere, for at de selv kunne overbevise sig om, hvor fordreiet og falsk den velbekjendte, men ubenævnte Fortællers lille Historie er. Thi jeg finder det ikke passende her at vise dette nærmere. Kun det maa jeg sige, at den, som med Opmærksomhed og Eftertanke læser det paaberaabte Stykke om Daabens Nødvendighed og om Helvedstraffenes Evighed, vil strax see, at hiin lille Historie er skjev og falsk, og sikkert finde, at baade ere Spørgsmaalene foranledigede ved en mærkelig Omstændighed og vel motiverede, og at Besvarelsen er meget forstandig skreven og meget moderat affattet. Det Urimelige og Latterlige tilhører ene og alene Fortælleren; og det er den eneste Ære og Fortjeneste, han har deraf.

Det maa vel ansees for upassende ved denne Leilighed at gjøre nogen opmærksom paa, hvor uædelt det er, at ville gjøre fortrinlig agtværdige Mænd til Gjenstand for Spot og Latter, og hvor lastværdigt det er, at ville gjøre vigtige og hellige Lærdomme ved Fordreielser til Gjenstand for Bysnak og Sladder. En saadan Advarsel er overflødig for de Retsindige og Veltænkende, og spildt paa de andre. Men passende er det ved denne Leilighed at indskjærpe en Advarsel, som vi alle ofte kunne behøve at erindre, den nemlig: at man ikke bør troe dristige Paastande,

førend man har prøvet deres Grund; og at man altid bør mistroe og foragte alt det, som røber aabenbar Ukjærlighed og Skadelyst. Thi disse Feil kunne ligesaa lidet bestaae tilsammen med Sandhedskjærlighed, som Slud og Rusk med Soelskin.

N. Fogtmann,
Doctor i Theologien og
Lector i Sorøe.

Indenlandske Efterretninger.

Følgende Stykke af Collegialtidendens første Nummer tillader man sig efter Omstændighederne heelt at optage, med vedbørlig Erkjendelse af den Regel, dette Blad ellers stedse følger, ikke at aftrykke andre danske Blades Meddelelser: "Cancelliet har, foranlediget tildeels ved et Andragende fra Biskoppen over Sjellands Stift, allerunderdanigst forelagt Hans Majestæt i det Geheime Stasraad det af Candidat i Theologien og Adjunct ved Metropolitanskolen, Jacob Christian Lindberg, i Trykken udgivne Skrift, betitlet: "Bedømmelse af den Kongelige Lands-Overrets samt Hof- og Stats-Rets Kjendelse og Dom i Sagen Dr. Professor theologiæ H. N. Clausen contra Pastor N. F. Grundtvig", for at erholde Hans Majestæts allerhøieste Beslutning om hvad der maatte være at foretage med Hensyn til bemeldte Skrift.

Det har derpaa behaget Hans Majestæt under 27de f. M. at afgive følgende allerhøieste Resolution: "Af det Os forelagte Skrift: "Bedømmelse af den Kongelige Lands-Overret samt Hof- og Statsrets Kjendelse og Dom i Sagen Dr. Professor theologiæ H. N. Clausen contra Pastor N. F. S. Grundtvig", have Vi erfaret hvorledes Forfatteren Jacob Christian Lindberg, Candidatus theologiæ og Adjunct ved Metropolitanskolen, har tilladt sig, paa en aldeles upassende Maade, at angribe fornævnte Kjendelse og Dom. Ligeledes have Vi fundet den Maade høist anstødelig, hvorpaa han har indblandet Rigets Biskopper i denne Sag; thi skjøndt han ikke har tilladt sig at fremføre bestemte Sigtelser imod disse Vore Embedsmænd, men fremsat alt betingelsesviis og under en Forudsætning, om hvis Rigtighed han selv har yttret sig paa en tvivlende Maade; saa kunne Vi dog ingenlunde ansee det forsvarligt under saadanne vilkaarligen satte Betingelser, der i sig selv ere uden al Grund, at fremføre nærgaaende og uforskyldte Sigtelser imod Ens Medborgere, ja endog imod Vore høit betroede Embedsmænd, og saaledes drive et letsindigt Spil med deres Ære og den offentlige Mening om dem; hvorhos Forfatteren og ved sin Fremgangsmaade aldeles har forglemt den Ærbødighed, han, efter sin Stilling, skyldte Rigets Biskopper i Almindelighed og Stiftets Biskop i Særdeleshed. Imidlertid have Vi, efter Omstændighederne, ikke fundet det aldeles nødvendigt at drage Forfatteren til Ansvar ved Domstolene i Anledning af ovennævnte hans Forhold, hvorpaa heller ikke enten bemeldte Ret eller nogen af Biskopperne bestemt har andraget; ligesom Vi og ville oversee den i sig saare upassende Maade, hvorpaa han har bragt sit hypothetiske Angreb paa Biskopperne i Forbindelse med Beslutninger, hvilke han, skjøndt ligeledes kun betingelsesviis og som en blot Mulighed, har omtalt, som om de af Os kunne være tagne. Derimod ville Vi, at Vor Direction for Universitetet og de lærde Skoler tilkjendegiver ham Vort allerhøieste Mishag med hans Fremgangsmaade i det hele, samt betyder ham, at han, hvis han oftere skulde gjøre sig skyldig i en lige Adfærd, maa vente, at alvorligere Forholdsregler ville blive tagne imod ham. Denne Vor allerhøieste Villie haver Vort Danske Cancellie at meddele bemeldte Vor Direction og at bringe til offentlig Kundskab."

Fremdeles have Vi med allerhøieste Mishag erfaret, hvorledes Assessor i ovenmeldte Ret, Niels Møller Spandet, har afgivet og bemyndiget fornævnte Lindberg til i sit Skrift at indføre en Erklæring, hvorved han, paa en for den Ret, hvori Vi have betroet ham Sæde, anstødelig Maade har fralagt sig Andeel i dennes udi

Sagen imellem Professor Clausen og Pastor Grundtvig affagte Dom. Da Vi, med særdeles Hensyn til hvad der er Os allerunderdanigst foredraget om bemeldte Assessor Spandets i dennes øvrige Forhold udviste retskafne Tænkemaade, finde Os bevægede til at behandle ham med den størst muelige Skaansel, saa ville Vi ikke drage ham til videre Ansvar for ovenanførte Fremgangsmaade; men befale dog herved, at Vor Justitiarius i oftmeldte Ret forekalder ham og betyder ham det upassende i hans Adfærd. Dette haver Vort Cancellie at foranstalte, ligesom og denne Deel af Vor Resolution bliver at bringe til offentlig Kundskab."

Viborg, den 3 Januar. Efter en, vel ikke i et halvt Aarhundrede oplevet, vedholdende øsende Regn det meste af Nytaarsdag, og næste Dag et Lag Hagl og Nattefrost, have vi nu i Nat og i Dag fuld Snee med temmelig Frost. — Som en Sjeldenhed har der i de sidste 8 Dage været fra Liimfjorden flere Læs meget fede Brasen paa Torvet, der solgtes for 3 a 10 ß. Stykket. De største vare ligesaa gode, som de man i Juni betaler med 3 Mk. Af Helt var der og Mængde til 6 ß. Parret.

Blandede Efterretninger.

I Valencia, saavelsom i flere af Spaniens store Stæder findes Troes-Retter, eller geistlige Tribunaler, nogle skrækkelige Udvæxter af Autoriteterne, som siden Restaurationen ere, under Biskoppernes Beskyttelse, uagtet imod Regjeringens offentliggjorte Villie, blevne organiserede. Tribunalet af Valencia har nylig dømt en ulykkelig Skolelærer Ripoll, der var beskyldt for Deismus og Kjetterie til Døden, og hans Henrettelse er paa en grusom Maade udført. Bemeldte Tribunal i Valencia bestaaer af en Præsident (Generalvicar Torranzo, som 1820 var Inqvisitor), en Sekretær, (i hin Tid en af Inqvisitionens Sekretærer), en Fiskal og 7 Raader. Tribunalet har i det biskoppelige Palladses indre Rum sine egne Fængsler, i hvilke en Mængde Fangne, af alle Stænder sukke ofte i flere Maaneder, gandske berøvede deeltagende Familiés Omgang.

(Mere i allg. Kirkenzeit. 1826. 173.)

Kjøbenhavns Børs, den 9 Januari 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 225		
Species 226		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 9 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	$49\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$74\frac{1}{2}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$100\frac{1}{2}$	101 Rbd. r. S.
Dito Dito	$113\frac{1}{2}$	114 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$90\frac{1}{2}$	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$103\frac{1}{2}$	104 i Banco
4 pC. Dito nye	—	— i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$58\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Rettelser til forrige No.

S. 21 (a) L. 14 l. Burnouf; L. 32 l. Birmanernes. S. 22 L. 5 Beli l. Bali; L. 27 l. menes ved. S. 23 L. 16 l. Vishnu S. 24 L. 5 l. Singalesisk. S. 24 L. 20 istf. mystisk l. mythisk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 4.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 13 Januari 1827.

Kontra-Advarsel imod en falsk Fortæller.

I Skilderiet No. 100 f. A. har Indsenderen heraf fortalt, som et Faktum, at der i Nyt theologisk Bibliothek 10de Bind findes Hjemmel for, at en Professor i Philosophien (Hr. Sibbern) i det nittende Aarhundrede spørger en Landsbypræst (Hr. Tryde), om han troer Daabens Nødvendighed til Salighed saaledes, at et Barn som døde bort, uden at blive døbt, ei skulde blive saligt, samt om han troer, at Man maa antage Helvedstraffens Evighed, og at Præsten til det Første af disse Spørgsmaal svarer, at han ikke antager det umuligt, at et Menneske skulde kunne blive saligt, uagtet det ikke er døbt, og til det Andet, at en troende Christen maa antage, at der ere Synder, som hverken kunne tilgives i dette Liv eller i det tilkommende. I Skilderiet No 3 d. A. har nu Lektor Dr. Th. Fogtmann erklæret denne Fortælling for at være skjev, falsk og fordreiet, og i saa Henseende henviist Læserne til fornævnte Bind af theologisk Bibliothek, tilføiende, at han "ikke finder det passende at vise dette nærmere."

Skjøndt nu Indsenderen anseer det ikke blot passende, men næsten aldeles nødvendigt, at den, der offentligen erklærer et af en Anden fremført Faktum for falsk, beviser dette, og skjøndt han, da dette nu ikke med et eneste Ord er skeet, gjerne kunde indskrænke sig til blot simpelt hen til Gjengjæld at erklære denne Hr. Lektorens Paastand for falsk, ligeledes henvisende Læserne til det nævnte Bind af theologisk Bibliothek, hvori tilstrækkelig Hjemmel vil findes for de fremsatte Spørgsmaal og Svar, skal han dog, for at hæve al Tvivl om Rigtigheden af sit Udsagn, tillade sig her i nogle faa Ord at levere den i Bibliotheket indeholdte Hjemmel for sin Beretning.

I Nyt theologisk Bibliothek, 10de Bind, Side 232-259, findes da "et Brev fra Pastor E. Tryde i Glumsøe til Professor Sibbern", hvori de omhandlede Spørgsmaal findes fremsatte saaledes: "De har, ærede Ven, opfordret mig til at erklære, om jeg troer

Daabens Nødvendighed til Salighed saaledes, at et Barn, som døde bort uden at blive døbt, ei skulde blive saligt", og "om Man kan sætte Antagelsen heraf og af Helvedstraffens Evighed som en Betingelse for at være evangelisk Præst." Dette er nu netop de ovenstaaende Spørgsmaal. At Hr. Tryde har besvaret disse Spørgsmaal paa den Maade, som i Beretningen er anført, viser Besvarelsen Side 233-256. Det første Spørgsmaal er nemlig besvaret fra Side 239 til Side 249, hvor Forfatteren, efter en meget ængstelig og udførlig Udvikling af Grundene for og imod, endeligen kommer til det af mig anførte Resultat, at ogsaa Udøbte kunne blive salige. Det andet Spørgsmaal findes besvaret Side 250-251, hvor Hr. Tryde siger, "at, naar Vi som troende Christne see bort fra alle de Indvendinger, som den menneskelige Viisdom saa gjerne vil gjøre, og holde Os til det faste prophetiske Ord, Vi have i Skriften, da kunne Vi af de Forestillinger om den tilkommende Dom, som gives Os, Math. 25, 41. Marc. 9, 48. Aab. 14, 10, 11. 20, 10., ingen anden Lære uddrage end den, at der maa antages et evigtvarende Helvede for Djævelen og de Ugudelige." "Det forekommer mig, vedbliver han, at være stridende imod Skriften at erklære, at alle Mennesker virkeligen blive salige og Ingen fordømte. Skulde det og finde saa stor en Modsigelse i den naturlige Følelse at forestille sig, at, som der er en Tilstand, Vi kalde det evige Liv, saa er der ogsaa en Tilstand ɔ: en Tilværelsesmaade, der, som den fulde Modsætning til hiin, kaldes den evige Død. Eller skulde Samvittigheden slet ikke

ville vedkjende sig, at der er en Synd, som er til Døden, en Synd, som hverken kan tilgives i dette Liv eller i det tilkommende. Mig tykkes Jo!" Denne Besvarelse er saaledes, som Enhver strax seer, næsten ordret den, der findes hos Indsenderen. Men da nu disse Spørgsmaal og Svar — efter den vistnok noget indviklede Sætning: A=A — er aldeles lig med de af Indsenderen anførte Spørgsmaal og Svar; da fremdeles Prof. Sibbern er Professor i Philosophien ved Kjøbenhavns Universitet; da Hr. Tryde er Præst i Glumsøe; da Glumsøe ikke vides at være Andet end en Landsby, og da Vi endeligen i Aar skrive 1827 og altsaa ere 26 Aar inde i det nittende Aarhundrede: saa seer Indsenderen virkeligen ikke, hvorledes det kan kaldes falsk eller fordreiet at berette, at en Professor i Philosophien i det nittende Aarhundrede har gjort ovenstaaende Spørgsmaal, og Præsten besvaret dem paa den anførte Maade.

Naar Hr. Lektoren iøvrigt taler om Tilsætninger og Fordreielser i Fortællingen, der skulle have givet Spørgsmaalene og Svarene deres Præg af Urimelighed og Latterlighed, da er dette, hvad Fordreielserne angaaer, gjendrevet ved det Foranstaaende, og med Tilsætningerne forholder det sig ikke et Haar bedre. I selve Anførelsen findes, som det Forestaaende viser, aldeles Intet tilsat, da denne kun indeholder de nøgne Spørgsmaal og Resultatet af Svarene, og i den Parenthes, hvor Indsenderen taler i sit eget Navn, findes aldeles ingen Fordreielse af Spørgsmaalene, da disse her blot fremsættes i

andre Ord, hvori Meningen tydeligere, men aldeles ikke forvansket, træder for Dagen. Naar Hr. Lektoren taler om, at Indsenderen har søgt at sætte tvende særdeles værdige Mænd i et latterligt Lys, at han fører Latterens farlige Sprog o. s. v., da svarer Indsenderen hertil, at, er der noget Latterligt i denne Sag, — og hvo tør negte, at deslige Spørgsmaale i en Philosophs Mund klinge noget latterlige? — da tilhører dette idetmindste ikke Indsenderen. Ikke Latter, men Indignation paa Philosophiens Vegne var det, at han ved det ovennævnte Stykkes Indrykkelse søgte at opvække. Forsaavidt endeligen Hr. Lektoren i det anførte Stykke heelt igjennem tillægger Indsenderen, jeg veed ikke hvilken, ikke roesværdig Hensigt med den omhandlede Beretning, da kunde Indsenderen have Meget at sige ham i denne Anledning. Men han vil indskrænke sig til noget meget Lidet. Han vil tillade sig at kalde Doktoren i Theologien Mesterens Ord i Hu: Hvi tænke I saa ondt i Eders Hjerter? Han vil spørge ham, om han ikke troer det muligt, at ligesom Mange gjøre Meget for Troens Reenhed, saaledes ogsaa Nogle kunne gjøre Noget for Philosophiens Reenhed? Han vil endeligen lade ham vide, at dersom han tænker saa ilde om Indsenderen, da er det langtfra, at denne paa sin Side tænker ligesaa ilde om ham, da han tvertimod troer sig overbeviist om, at det kun er, fordi Hr. Lektor Fogtmann virkeligen antager, at Indsenderen drives af uædle Bevæggrunde, at han paa en saa lidet human, saa lidet christelig-billig og, som det forekommer Indsenderen, paa en for en Doktor i Theologien saa lidet anstændig Maade har udøst sin lidenskabelige Harme.

Slutteligen har Indsenderen endnu een Ting at lægge Hr. Lektor Fogtmann paa Hjerte. Han vil nemlig gjøre ham opmærksom paa, at han fremtidigen bør være noget mere vaersom i de Udtryk, han paa Prent vil betjene sig af. Indsenderen hører vel aldeles ikke til dem, der skye de kraftige Ord, og det end ikke, naar de rettes imod ham selv. Han holder tvertimod meget af de gyldne Sætninger, at Ingen har Lov til at gaae og gjælde for bedre, end han er, og at Enhver har Ret til at sige Alt, hvad han kan bevise. Som en Følge heraf holder han for, at en Baad skal hedde en Baad og en Kat en Kat, og han har derfor ved andre Leiligheder viist, at han ikke skyer at kalde Pølsesnak Pølsesnak og en Paracelsus en Paracelsus, naar Sligt er beviisligt. Heller ikke vilde han gjerne i en litterair Strid drage mindre passende, om end ugrundede, Udtryk, naar de ikke vare sær grove, ind for de borgerlige Domstole, saalænge de blot angik det Intellectuelle. Heri er, mener han, en skarp Gjendrivelse det bedste Kontraindlæg, og Publikums Høiesteret den kompetenteste Domstol, og han skulde derfor vist ikke let i noget saadant Tilfælde skyde sig ind under nogen anden. Men naar en Part bruger Udtryk, der vedrøre hans Modstanders personlige Karakteer og angriber det, der for ethvert ærekjært Menneske maa være det Dyrebareste, da anseer Indsenderen det for at være en Pligt imod sig selv, og, paa en Tid, da det paa Prent vrimle af ærekrænkende Angreb, paa en vis Maade en Pligt imod det Almindelige — ikke at tie hertil, men drage Sagen ind for den Domstol, hvor den da alene hører hjemme, den verdslige. Og er det med Hensyn hertil, at Indsenderen troer at

burde gjøre Hr. Lektor Fogtmann, hvem han ugjerne vilde møde paa denne Maade, opmærksom paa, at han i oftnævnte Stykke har betjent sig af Udtryk, som Indsenderen, skjøndt unævnt Mand, neppe andengang vilde tie til, og at det kun er den Agtelse, Indsenderen iøvrigt bærer for Hr. Lektorens Person, hans totale Ulyst til, hvor det ikke er aldeles nødvendigt, at kalde Dom og Ret til Hjælp, og den Billighed, der er i at lade en rolig Advarsel gaae forud for Anvendelsen af haardere Midler, der gjør, at Indsenderen for denne Gang ikke vil opfordre Hr. Lektoren til at fremskaffe et juridisk Beviis for Sandheden af Udtryk, som: "Fremstikkende Ondskab, Uforskammet Grovhed, osv.", der findes i titnævnte Stykke.

Den, hvis Navn Redaktionen veed.

Det kongelige Christians Pleiehuus i Eckernførde, Hertugdømmet Slesvig.

(Meddeelt af Hr. Proviantsforvalter Jensen.)

Christians Pleiehuus stiftedes Aar 1765 af høisalige Frederik den V, til hvilken Indretning kjøbtes Conferentsraad Damens Gaard paa Hjørnet af Store Kongensgade og Academiegaden i Kjøbenhavn.

Aar 1785 blev Stiftelsen forlagt til Eckernførde, hvor den siden hiin Tid existerer. Der er ingen Tvivl om at dette Bytte med Hensyn til den locale Beliggenhed jo har været til Pleiehusets Fordeel; thi hver som passerer Veien til Eckernførde vil overtyde sig om det, i Atmo-

sphærisk Hensende, behagelige frie Ophold her ved Østersøens venlige Kyst.

Pleiehuset giver 380 Individuer Underholdning, hvoraf 200 Invalider og 60 Koner nyde af Klæder, Føde og Reenlighed alt hvad disse behøve til deres sidste Livsgnist. Endvidere erholde de hver 1½ Rbskl. daglig til Smaafornødenheder. 80 Drenge og 40 Piger gives fremdeles fra deres 6te Aar (førend hvilken Alder ingen kommer i Stiftelsen), foruden Ophold, en exemplarisk Opdragelse, hvor Drengene da efter deres Confirmation afgives enten som Musici eller Underofficerer og Tambourer til de respective Regimenter og Corps, eller ogsaa sættes i Lære som Haandværkere.

Pigerne derimod afgaae 2 Aar efter deres Confirmation som Tjenestetyende.

Stiftelsen dirigeres af en Overdirecteur som altid maae være en Generals-Person; en Direction af en Stabsofficeer som Forstander, en 2den Officeer, en Præst og en Regimentschirurg. — Endvidere fungerer en Proviantsforvalter, en Compagnie-Chirurg, 2 Skolelærere, en Musik- og Syngelærer, en Lærerinde, der tillige er Oldfrue, og 2de Vagtmestere, hvoraf den ene tillige er Gymnastiklærer. Stiftelsens Ressort er, fornemmelig i Deconomi-Anliggender, det høikongelige General Commissariats Collegium.

Med en stadig Fond af 24000 Rbdr. aarlig, foruden enkelte uvisse Tilskud, salderes Betjentene og erholde alle Individuer hvad Reglementet for Pleiehuset tilskriver disse. For saadan Sum kan forkryplede og i Fædrenelandets Tjeneste udygtigblevne Krigere paa gamle Dage see en rolig Afskeed fra Verden imøde, uden at have nødig for den dem tillagte Pension

af 8 eller 12 Rbd. at vagabondere Landet igjennem, dem selv til Plage og andre til Last. Ligesaa kunne Koner, Enker og Børn af saadanne Subjekter nyde dette Beneficium. Hvo vil ikke indsee og føle det uberegnelige Gode der er virket og virkes ved en slig Indretning?

Invalider, Koner og Børn i Christians Pleiehuus erholde daglig om Morgenen Thee og Smørrebød, Middag varm Spise og Aften Brød, Ost og Øll. I flere borgerlige Huusholdninger vilde vist mangen Familiefader glædes ved at kunne tildele sig og sine hvad disse Mennesker ved Kongens Naade ydes.

Stiftelsens Individuer ere propert og varmt eqviperede og nyde en exemplarisk Reenlighed. Hver Uge en reen Skjorte og hver Maaned et Par rene Lagner.

At der naturligviis desuagtet under saa mange uliig tænkende, følende og handlende Mennesker dog gives enkelte utilfredse, behøvede jeg vel neppe at bemærke; "thi hvo er vel den, som har det godt, der ikke drømmer sig det bedre?! Overhoved er streng Orden et nødvendigt Middel mod saamangehaande Medchristne, da her gives Individuer fra de fleste europæiske Stater, hvilke i hiin ældre Krigsepoche indkom i Landet, men som den milde Fred vel fremtidig vil skaane os for.

Christians Pleiehuus blev i Aaret 1819 af en dertil allerhøist nedsat Commission reorganiseret, ved hvilken Leilighed ikke allene betydelige Forbedringer fandt Sted, men endogsaa et Reglement som Basis for Stiftelsen blev udarbeidet. Dette allerhøist sanctionerede Reglement bestemmer da saaledes Stiftelsens Integritet.

At Pleiehuset under dets nuværende Direction, saavel med Hensyn til Forandringer, Forbedringer og Forskjønnelser som indvortes og udvortes Orden, har vundet, er saa uimodsigelig, at Enhver der kjender Stiftelsen fra Aaret 1820 og hvad den (1827) nu er, selv har Sandheden i Hænde.

Christians Pleiehuus danner tvende parallelt løbende Bygninger imellem Landeveien til Eckernførde; og Directionen har her i Aaret 1821 foranstaltet plantet en skjøn Linde-Allee der er i god Fremvæxt. Ogsaa Byen Eckernførde, for dens samme tilhørende Plads, fulgte denne Idee, og man passerer altsaa fra Pleiehuset til Byen igjennem en Chaussee. Stiftelsens Bygninger med dens nu egal omklædte Mure frembyde et imponerende Blik og danne i Miniatur en Forstad til Eckernførde. I Særdeleshed er Omegnen fortryllende ved Beliggenheden af det romantiske Landgods Windebye, hvor den store Skjald Greve Christian Stolberg slumrede sin sidste Aften, og det skjønne Altenhoff der besiddes af Gouverneuren over Lauenborg Hs. Ex. Geheimeconferentsraad Reventlov. Østersøens stundom speilklare Indløb tæt til Pleiehuset maae vist bibringe Stiftelsens talrige Indvaanere en heldbringende Sundhed, omendskjøndt Fader Aeolus for en frit liggende Bolig mangengang er trykkende nok.

(Slutningen følger.)

Regnskab for Bombebøssens 29de Qvartal.

(Oprettet 1819, den 11te Augusti.) — (See Skilderiet No. 83 for f. A.)

Ved Bombebøssens 27de Aabning, den 3die Januar 1827, fandtes i samme:
rede Sølv 42 Rbd. = ß. og S. o. T. 37 Rbd. 7 ß.
hvoraf 1 Rbd. r. S. var indlagt i en Seddel, med Paaskrivt: "Min N. 2 døbtes den 13de October 1826, og Bombebøssen mod-tage paa denne Dag min Skjerv." og en ti Rigsbankdalerseddel, paa hvis Bagside er skrevet "952", var indlagt af Hr. Kjøbmand Born i Corsøer.

	rede Sølv Rbd.	ß.	S. o. T. Rbd.	ß.
Videre toges til Indtægt	19 —	16	—	= =
som Hr. Commandeurcapitain Henne i Skrivelse af 24de Decbr. f. A. har tilstillet Directionens Formand Hr. Commandeur Sølling, og hvilken Sum i en indrettet Sparekasse ved nogle Søemænds frivillige Bidrag, er indsamlet af en Embedsmand i Hertugdømmene.				
Fremdeles indleverede Hr. Commandeur Sølling			—	20 — =
som Biskop Bloch har skjenket Stiftelsen.				
Ligesaa blev taget til Indtægt Renten af Stiftelsens Obligationer	103 —	35	—	192 — 36
og endelig den til sidstafvigte Michaeli hævede Leie af Stiftelsens Eiendom	272 —	=	—	= =
Ialt r. S.	436 Rbd.	51 ß. og S. o. T.	249 Rbd.	43 ß.

Sluttelig maa det tilføjes, at i det forløbne Aar 1826 er, foruden de forhen averterede Summer, endvidere indkommet 6 Rbd. 24 ß. S. o. T., der vare nedlagte i en Filial-Bøsse, som har været opsat paa Hr. Capitain Raubergs Skib.

Bombebøssen eier nu:

			Rbd.	ß.
1.	Gaarden Nr. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergade, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdi	rede Sølv	14,000 Rbd.	
2.	Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m., med Tillæg af Hr. Conferentsraad Bruns sidste Gave	—	2900 —	
3.	Hofraad Meyers Legat, kongelige Obligationer à 4 pC.	Sølv	2500 —	
4.	Hofraad Gersons Legat i Nationalbankobligation à 4 pC.	—	1000 —	
5.	Den af Pastor Walther og Hustru legerede Depositocasse-Obl., à 4 pC.	—	500 —	
6.	Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC.	—	293 —	$39\frac{1}{2}$ ß.
7.	Den af det oeconomiske Velfærds-Selskab skjenkede Capital i kongel. Obligationer, à 4 pC., til Beløb	—	6225 —	=
8.	Capital i en Nationalbankobligation	—	1000 —	=
9.	En af et Selskab af Venner skjænket Kongelig Obligation, stor	—	100 —	=
10.	Af en Ubenævnt skjenket d. 28 Septbr. 1826 en Kgl. Priis-Obligation	—	100 —	=
11.	I Sparekassen	rede Sølv	1100 —	=
		Ialt r. S. og Sølv	29,718 Rbd.	$39\frac{1}{2}$ ß.

***

Hr. Major Christensen har i Aar, som i flere foregaaende, tilsendt Bombebøssen 2 Sider fersk Flesk, 2 Lispd. Klipfisk, 10 Potter Brændeviin, 32 Pd. Tobak, 1 Skjæppe Ærter, 1 Skpe. Gryn, 8 Brød, og 1 Rbd. til Grønt.

Ligeledes har Brygger og Dannebrogsmand Jensen i sidste Sommer ofte leveret Øl til de gamle Sømænd, og i det sidste Qvartal 4 Tønder.

Paa Dronningens Fødselsdag blev til Bombebøssen leveret et lidet Træ med Brændeviin, mrk. med en Bombe.

Directionen for Bombebøssen i Kjøbenhavn, d. 6te Januari 1827.

Indenlandske Efterretninger.

Fædrenelandet beklager Tabet af en af sine vigtigste Mænd: Hs. Ex. Geheime-Stats- og Justitsminister Fred. Julius Kaas, Ridder af Elefanten, Storkors af Dannebrog, D. M., Præsident i det Kgl. Danske Cancellie, Chef for Kjøbenhavns Politievæsen, Kgl. Commissair ved Nationalbanken, Ordens-Cantsler &c. &c., som døde den 11te d. M., nogle Timer efterat hans Gemalinde forud ved Døden var afgaaet. Han var født 25de August 1759. Hans Fader var Admiral Frederik Christian Kaas, Ridder af Elefanten. Efterat vor Afdøde havde beklædt flere vigtige Poster, blev han 1795 Stiftamtmand over Aggershuus Stift, 1802 Justitiarius i Høieste Ret, 1804 Præsident i det Kgl. Danske Cancellie, 1813, Geheime-Statsminister, 1815 Ridder af Elefanten. Han var Meddirecteur for det Classenske Fideicommis, og Skoleherre for den fri adelige Skole Herlufsholm.

Odense, den 7 Januar. Den paa Langeland saa længe grasserende Koldfeber er endnu ikke standset, hvorfor af Øvrigheden er foranstaltet trykte Forholdsregler uddeelte sogneviis til Afbenyttelse for dem, der formedelst Fraliggenhed eller andre Omstændigheder maatte finde Vanskelighed i at søge Lægen. De i samme anbefalede Lægemidler, saasom Brækpulver, Brækvand, Salt, Citron, Laxeerpulver o. s. v., kunne ogsaa, efter Stiftsphysici Foranstaltning, indtil videre erholdes uden Recept paa Apotheket i Rudkjøbing, og vil deres Dosis og Anvendelsesmaade tillige blive paaskrevet, naar vedkommende Kjøbere for Apothekeren opgiver Patientens Alder.

Efter et stormende Sludveir paa Aarets første Dag begyndte i de næste Dage en alvorlig Vinter. Paa Kanalen og Fjorden var Isen alt saa stærk, at Folk gik over den; men siden i Fredags have Vi atter Tøeveir med Storm og Slud. — Et Qvarteer efter Solens Nedgang blev i Løverdags af Reisende her ved Odense seet et stærktskinnende Luftsyn, der viste sig som en dobbelt Stjerne med en lang Hale. Det opstod omtrent paa samme Punkt hvor Solen gik ned, 45 Grader over Horizonten, tog Retning over Zenith og forsvandt igjen omtrent 45 Grader over Horizonten paa den østlige Himmel. Meteoret viste sig i en meget stor Høide.

Aalborg. Ifølge de sidste Beretninger fra London af 28de og 29de Decbr. f. A. vedbleve Kornvarer at være meget flaue i Prisen og kuns extraskjønne Varer kunde afsættes, og det endda kuns til nedsatte Priser. Fremmede Ærter ere aldeles usælgelige; ligeledes var fremmed Havre, hvoraf der i Juleugen indførtes til London over 58,000 Imperial-Qvarter, omtrent 123,000 Tønder Dansk Maal, aldeles usælgelig, endog til stærkt nedsatte Priser. Da nu England er det eneste Sted, hvorhen Danmark med Rimelighed kan hensende det Lidet af Kornvarer, som her kan blive tilovers til Udfør-

sel, thi Norges nuværende Kornpriser og almene Pengemangel indbyde ingenlunde til at indskibe Korn derhen, saa er det tydeligt, at de her nu gangbare Priser paa Ærter og Havre ere altfor uforholdsmæssigen høie. Naar en Imperial-Qvarter af vort Lands bedste nye Havre i det Høieste kunde udbringes i London til 25 Shilling, saa vil, efter Fradrag af Fragt, Told, Assurance, Undermaal og andre Udgivter, umuligen, endog i allerlykkeligste Tilfælde, kunne blive mere end 20 Rigsbankmark for Tønden i Behold. Disse Varers Udførsel vil for Tiden altsaa ikke kunne finde Sted uden Tab, og Handelen med dem maa ophøre, indtil Priserne igjen jævne sig til en mere passende Høide.

Frosten vedvarer med sydlig Vind og Stille. Fjorden er belagt med Is, og man vil snart kunne spadsere over til Vensyssel.

Lemvig, den 6 Januari. De to Mand som bleve bjergede af Besætningen paa den norske Skonnert, som Natten til den 4 December forliste paa den yderste Revle ud for Kjelberg, var Styrmanden og Kokken, som i 4 Timer havde holdt sig paa Vraget, til Skibet gandske gik istykker og de bleve kastede iland mellem Vrag og Tønder. Kort efter gik der Ild i Forenden af Skibet, som brændte en Timestid. Styrmanden formeente, at Aarsagen dertil var, at en Lampe, som brændte i Folkenes Lukaf, var ved Skibets voldsomme Bevægelse væltet og havde tændt Ild i en Køie; de over Vraget skyllende Søer slukkede Ilden.

Randers. Nytaarsaften tildrog sig en meget sørgelig Begivenhed i Landsbyen Søeby, Sønden for Randers. Tvende Karle vare med hinanden gaaet ud, for at skyde Nytaar ind; men skjøndt det var saa mørkt, at Man ikke kunde see en Haand for sig, vare de dog uforsigtige nok til at fyre, uden at vide hvorledes de stode for hverandre, og saaledes skeete

det da, at den Ene, Frands Poulsen, blev af sin Cammerat skudt ind i den venstre Side af Underlivet, saa at han, uagtet Gevæhret blot var ladt med løst Krudt, døde 4 Timer efter.

Den 23de Decbr. f. A. afbrændte i Nørager Sogn, paa Løvenholms Gods, tvende Gaarde, Fjerupgaardene kaldede. Ilden foraarsagedes af en 7-aars Dreng, der, under Foregivende at ville brænde Blus paa en nærliggende Høi, havde taget nogle Gløder i en Haandsfuld Halm, og, da da han brændte sig, kastede dem i en Vognport, hvor der laae Lyng. Inden kort Tid vare begge Gaardene lagte i Aske. Det indavlede Korn, tvende Heste m. m. brændte.

Kjøbenhavns Børs, den 12 Januari 1827.

Hamburg 2 M.		à
a vista 226		
Species 227		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 10ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	159	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	74	74½ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	100½	101 Rbd. r. S.
Dito Dito	114½	115 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	90½	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	—	— i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58½	— L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 5.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 16 Januari 1827.

Den 18de Januarii 1827.

"Det skal gaae dig vel, og du skal længe leve i Landet, Gud gav dine Fædre!"

Der er en Dyd paa Jorden,
Fra Himlens skjønne Land
Omplanted den er vorden,
Og pryder i hver Stand
— Velsignelsen her følger
Forjættelsen i Spor; —
Men blye den sig fordølger
Violen lig paa Jord.

Den milde Dyd udsprungen
Af Herrens egen Favn:
Har derfor ubesjungen
Et saadant venligt Navn;
Den Himlens Fred udbreder
Hvor huld den daler ned,
Og Engle-Haand den leder
Som: barnlig Kjerlighed!

Til Dig, Fyrstinde blide,
Som Datter god og from:
Fra Ham, paa hvem vi lide
Forjettelsen nedkom!
Hans Naade Dig omluer,
Lig Vaaren Fugl paa Qvist,
Naar lykkelig Du skuer
Mod Sydens Himmel hist!

O, lad da og o Herre!
Forjettelsen bestaae!
Vi vide det: Din Ære
Dit Ord skal ei forgaae!
Opfyld paa Danmarks Datter
De fromme Hjerters Bøn!
I salig Fryd hun fatter
Din høie Naade — Løn!

E. Mülertz.

* * *

I No. 100 af Kjøbenhavns Skilderie for forrige Aar læstes af en ubenævnt, men, efter Angivende, Redactionen bekjendt, Forfatter, Noget betræffende en igjennem mig til Nyt theologiskt Bibliothek indsendt og derpaa under Form af et Brev til mig deri indrykket Afhandling af Hr. Pastor Trydе. Denne den Redactionen bekjendte Forfatters Udladelse herover har jeg i sin Tid læst, men ikke, især da den saa aabenbar indeholdt sin Critik i sig, fundet videre Opmærksomhed værdig. Men nu seer jeg af No. 3 af Skilderiet for i Aar, at Herr Doctor Fogtmann i Sorøe har fundet hiint Stykke en større Opmærksomhed værdt, og jeg indseer, at min lige saa agtværdige som almeen agtede Ven vel turde have Ret med Hensyn til en Deel af dette Blads Læsere. Jeg vil derfor ikke undlade, ogsaa ved et Par Ord at oplyse den Redactionen bekjendte Forfatters Fremfærd. Meningen af det fremsatte Spørgsmaal var, som Enhver strax maa kunne see, ganske aabenbart denne, om det vel skulde være muligt, at en rettroende Præst kunde troe paa Daabens Nødvendighed til Salighed saaledes, at et Barn, som døde bort, uden at blive døbt, ei kunde blive saligt, hvad der synes at følge af den augsburgske Confessions 9de Artikel. Dette oversætter den Redactionen bekjendte Forfatter, som om der var spurgt: "om det dog ikke monne skulle være muligt, at Socrates o. s. v. kunne blive salige." Enhver seer let Forskjellen. Hvad Hr. Pastor Tryde viser, er, at den anførte Artikel ingenlunde, uagtet dens Bogstav ("om Daaben lære de (nemlig Protestanterne), at den er fornøden

til Salighed, og at det ved Daaben", o. s. v.), kan forstaaes paa hiin Maade, og han viser dette paa en reen theologisk Maade ved en Exegese, hvilken synes mig, endog blot som reen Exegese betragtet, at være særdeles tilfredsstillende, og at fortjene at læses af alle dem, hvis Opmærksomhed denne Sag kan have beskjæftiget. — Hvad den anden Deel af Spørgsmaalet angaaer, som jeg her, for Korthєds Skyld, ikke har berørt, saa har den Redactionen bekjendte Forfatter, naturligviis ogsaa givet den en Tendents modsat den, den aabenbart havde, da han tager begge Dele under eet.

Dette var Det, jeg ikke vilde undlade offentligen at bemærke. At det maa være mig baade som Psycholog og som christelig Philosoph magtpaaliggende at vide, hvorledes redeligsindede, rettroende og tillige tænkende Præster tænke og føle, begriber Enhver.

D. 14de Jan. 1827.

Sibbern.

K. Sk. senere d. 15de Jan. Læserne kunne nu selv bedømme, om og hvorvidt den Redactionen bekjendte Forfatter har fortalt rigtigt, eller skjevt og med Fordreielse.

Det omhandlede Sted i Nyt theologisk Bibliothek (10 Bind) lyder i sin hele Sammenhæng bogstaveligen saaledes: "De har, min ærede Ven! i Anledning af hvad Hr. Adjunct Lindberg i sit nys udgivne Skrift: Hvad er Christendom i Danmark Side 114 yttrer: at dersom nogen var kommen til Luther og havde erklæret, at han hverken troede Daabens Nødvendighed, eller Straffenes Evighed, eller

det mindste ikke før Floden igjen var stegen. Vi besluttede altsaa, da vi havde en bekvemt indrettet Baad, at bruge vore Seil, naar Vinden var gunstig, for at fremme vor Reise saa hurtigt, som det lader sig gjøre ved Hjælp af to Folk. Lykkeligen, om end langsomt, naaede vi i 12 Dage Mundingen af St. Francisfloden, der er 16 Mile norden for Arkansas og paa samme Side løber ud i Missisippi. Veiret var ubeskriveligt skjønt; venligt beskinnede Maanen den lyse hvide Strandbred. I den lille By St. Francis (i Districtet Arkansas) vare vi bekjendte med den velhavende Familie Phillips. Vi bleve indstændigen og gjæstevenligen indbudne til at forblive der Vinteren over; Hr. Phillips tilbød os en Deel af sit Huus, et tilstrækkeligt stort, bekvemt Værelse. Med Hensyn til min Kones Omstændigheder, var det mit Ønske og mit Raad at blive der; dog, min kjære Kone længtes saa høit efter Overlandet, at vi besluttede at seile videre.

Strax efterat vi havde forladt St. Francis, bleve begge vore Folk saa heftigen angrebne af Vexelfeberen (fever andague), at vi bleve nødte til at lade dem blive tilbage. Jeg havde nu ingen andre hos mig end min Familie, midt i Vildnisset, Missisippis heftige Strøm imod os, og endnu en Reise af næsten 100 tydske Mile op ad Floden! Denne stod saa lavt, at Dampskibene paa samme vare sjældne, og de faa, som havde vovet at seile opad, laae fast paa Sandbankerne. Overhovedet mødte vi intet Skib, og det syntes umueligt for os at erstatte de syge Skibsfolk, som vare blevne tilbage, med andre. Vinden var for det meste sydlig, og altsaa gunstig til at bruge Seilene, undtagen i Flodens Krumninger, hvilke ofte gaae saa dybt ind, at Vinden, som ved den ene Ende af Krumningen var os gunstig, ved den anden var os stik imod. Vi betjente os af Seilene, hvor det vilde gaae, og af vort Skibstov, naar vi havde Modvind; det sørgelige Arbeide at trække Baaden, tilfaldt mig allene og udmattede mig ikke lidet. Dog naaede vi glade og velbeholdne Landspidsen imellem Syd- og Mellem Chickasaw-Bluff (35° N. Br. paa den østlige Bred af Missisippi, Grændsepunktet mellem Missisippi i S. og Staden Tennessee i N., syden for ovennævnte Stad Memphis.) Vi naaede denne Landspids paa en af de skjønneste Høstaftener, jeg nogensinde har oplevet. Vi vare, et svagt lille Selskab, allene i Vildnisset. Uglerne, vel 40 i Tallet, opførte en Concert med alle Afvexlinger af gruelige Toner, lige fra et spædt Barns Jamren og til en drukken Tydskers dybe Grynten (to the deep grunt of a drunken German.) Undertiden opløftede en Ulv i den nære Skov et vedholdende skrækkeligt Hyl. Kvækken og Pladsken af talrige Vandfugle paa Sandholmene udgjorde Akkompagnementet til Ugle- og Ulvemusiken. Som bekjendt lader Svanen i disse Egne høre en Art af Trompetstød. Min Familie leed af Koldfeber, og Anfaldet frembragte en poetisk Spænding af høieste Pirrelighed, næsten som den, der frembringes af Opiums Nydelse. Da vi havde fastgjort Baaden i en Bugt, stod Maanen op, klartskinnende og rød formedelst den indianske Sommers Hede, og udbredte Andagtens store Hemmelighed over den ældgamle Skovnat; med dybt bevægede Hjerter bade vi vor Aftenbøn og sang med Henrykkelse den herlige Psalme: Nu Dagen er til Ende 2c. (The day is past and gone).

Roligen indsov mine Kjære i Ørkenen, og jeg vandrede, bevogtende dem, endnu hele Timer omkring paa Sandbankerne i stille Betragtninger."

Oven paa denne Nydelsens Aften fulgte to Skrækkens Dage med frygtelig Anstrængelse; vi tilbragte dem norden for Syd-Chickasaw-Bluff i en Strømning, for rivende til at passere med Roening, for sumpagtig til at kunne skyde Baaden frem med Stangen, og paa et Sted hvor Bredden danner et milevidt Morads, og man altsaa ikke kan komme frem ved Hjelp af Trækkerebet. I to Dage mislykkedes alle mine Anstrængelser, som jeg fortsatte til yderste Udmattelse. Jeg seilede tvers over Strømmen og forsøgte paa at komme frem ved den vestlige Bred; men omstyrtede Træstammer forhindrede os ogsaa der i at komme videre. Vi vendte igjen tilbage, men begge Gange var Strømningen ikke til at overvinde. Modfaldne og udmattede besluttede vi at blive liggende, indtil Floden steg eller en Dampbaad ankom, som kunde tage os over i Slæbetovet. Dog i den største Nød er Hjelpen ofte nærmest. Der reiste sig en frisk Vind, vi heisede vore Seil og hurtigt var det vanskelige Sted overvundet.

Dog nu truede en end større Nød os. Hver Dag havde vi ønsket at møde en nedad seilende Baad, for at forny vort Mundforraad, hvoraf der næsten intet var tilbage. Veiret var lummert, og vi toge ikke mere med os, end hvad der lod sig gjemme fra den ene Dag til den anden. Nu vare 8 Dage henrundne i Vildnisset, og endnu havde ingen Baad mødt os. Vi lede altsaa bogstaveligen Hunger. Endelig kom et fladt nedadseilende Skib os i Sigte; vi raabte det an; det bød os komme ombord. Det skeete. Dog

snart mærkede Baadsfolkene vor Nød og benyttede den; for en Foustage (Barrel) Svinekjød og en Foustage Meel maatte vi betale 30 Dollars. Imidlertid dreve vi over en halv Miil ned ad og kun med stor Møie lykkedes os igjen at naae det Sted, hvor vi havde anraabt Baaden."

"Den 26de Novbr. (1825) naaede vi Mellem-Chickasaw-Bluff. Kysten fører med fuld Ret Navn af et Vildnis (Wildernes). Kl. 10 om Morgenen mærkede vi alle Tegn til et svært truende Uveir. Luften var trykkende heed. Rødbrune Skyer viste sig i alle Himmelegne, medens dump Torden rullede i det Fjerne. Vi vare paa en stor Sandbanke, langt fra enhver menneskelig Bolig; lige over for os laae en vidt udstrakt Cypres-Sump. I denne Time, paa dette Sted blev min Kone angreben af Fødselsveer. Mine Børn, indhyllede i uldne Dækkener, leirede sig paa Strandbanken. Jeg fastgjorde Baaden paa enhver mulig Maade imod den Fare at blive bortreven af Strømmen og Bølgerne. Kl. 11 brød Uveiret rasende ind paa os. Min Kone havde under Feberen saliveret (?) (salivated) og var endnu ikke istand til at forlade sit Leie. Jeg var allene med hende i denne forfærdelige Stilling. Hagl, Blæst, Torden, Regnskyl stormede ind paa os. Jeg ængstedes for at Uveiret, uagtet Befæstelsen, skulde rive Baaden løs og kaste den ud i den høitbølgende Flod. Jeg leed ubeskriveligt. Kun min herlige Kones fuldkomne Ro var min eneste Trøst. Hun følte at hendes Smerters Time var nær, og ventede med stille Hengivenhed Døden. Hun var saa rolig, saa munter, talede med christelig Fatning om Fremtiden og sine elskede Børn, som i denne Stund trodsede den følesløse Storm paa Sandbanken. Henved 12 sønderrev Vin-

Christi Nedfart til Helvede, men forkastede Catholikernes syv Sakramenter og Retfærdiggjørelse af Handlingernes udvortes Legimitet, da vilde Luther ikke have erkjendt ham for en Mand af hans Troe, eller kunnet ønske ham ansat som Lærer i den christne Kirke, opfordret mig til at erklære, om jeg troer Daabens Nødvendighed til Salighed saaledes, at et Barn, som døde bort, uden at blive døbt, ei skulde kunne blive saligt, hvad Dem synes at følge af Conf. Aug. Art. IX., og om man uden at besvære Samvittighederne paa en frygtelig Maade, og uden at skille Landet ved sine maaske ypperligste Præster, kan sætte Antagelsen heraf og af Helvedstraffens Evighed (Art. XVII) som en Betingelse for at være evangelisk Præst. De spørger herom og opfordrer mig til at spørge andre christelige Præster derom, og vil, at alle skulle spørge sig selv og andre derom, at man kunde faae et reent Erfaringsbeviis for, om der ikke gives Artikler i Confessionen og Symbolerne, som man ei kan, ei bør holde paa"!

Farten paa Mississippi.

(Virkelig oplevede Rædselsscener efter Flints Recollections &c. Newyork 1826.)

En Mand foer ned ad Missisippi i en Kanoe; han havde sine tre Børn med sig i det elendige Fartøj. Det var en kold Decemberaften med stærkt Snefog. Ligeoverfor Little Prairie *) paa denne Kæmpestrøms vestlige Bred

*) Litle Prairie ligger 3½ Miil syden for Ny-Madrid, en Landsbye med 20 Huse, mest beboet af Franske, og Hovedsted i Canton Ny-Madrid, i Staten Missouri; omtrent 100 Mile norden for Ny-Orleans.

er et øde Eiland, en stor flad Holm; der satte Manden Børnene i Land og forlod dem, for at fare tvers over Strømmen til Little Prairie, hvor han i de langt op i Landet liggende to Huse vilde hente sig Brændeviin, skjønt han allerede havde nydt en god Deel. Forgæves græd og bade de Smaae; han blev følesløs ved deres Skrig, gik i Kanoen og overlod dem paa den øde Ø til Stormnattens Rædsler. Højt skummede Bølgerne og heftig blæste Vinden; alligevel stødte han fra Bredden. Midt i Floden saae Børnene Baaden synke. Manden druknede. Kun bedækkede med usle Klude havde han efterladt de Ulykkelige, ja endog taget det eneste uldne Dække med sig. De havde hverken Ild eller Tag over Hovedet; ingen Fødemidler uden noget raat Svinekjød og Korn. Snefoget blev stærkere og stærkere, og kulsort Nat omhyllede de Forladte. Det ældste Barn, en Pige paa sex Aar, men højst flink og fattet for sin Alder, maatte i denne Nat staae sin fire Aars Søster og sin lille to Aars gamle Broder bi. Hun lod begge de Smaae krybe tæt til hinanden og stikke de nøgne Fødder under Klæderne; derpaa tildækkede hun dem med Løv og Buske og krøb saa selv under det usle Tag. Saaledes hengik den første Nat. Om Morgenen græd begge de Mindste af Kuld og Sult. Mary, saa hed den ældste, skar Kjødet i smaa Stykker og lod dem tygge paa Stykkerne tilligemed Kornet. Derpaa drev hun dem til at løbe omkring for at varme sig, og gjorde selv det samme. Dog Guds Forsyn syntes at vaage over de Smaa; mod Middag landede Indianere paa Øen, fandt Børnene og bragte dem til Ny-Madrid, hvor de fandt menneskekjærlig Pleje. "Jeg saae dem der, fortæller Flint, i den derværende Søndagsskole, og

hørte af Pigens Mund den hjertegribende Fortælling."

"I en Hytte ved Arkansasflodens Munding i Mississippi (50 tyske Mile sydvest for Ny-Madrid) saae jeg en ung Kone; febersyg og haardt lidende laa hun paa Gulvet paa en Bjørnehud, med en ligeledes syg Patteglut ved Brystet. Endnu saae man Spor af Skjønhed hos hende; hendes Klædning, hendes Sprog, hendes Væsen, selv Formen af hendes usle Paaklædning røbede, at hun ikke var født og opdraget i Vildnisset. Jeg spurgte hende, hvorfra hun var. Hun var født i London og havde giftet sig med en Underofficeer af den brittiske Armee. Denne var 1813 beordret til Tjeneste ved Angrebet paa Ny-Orleans. Efter Nederlaget d. 8de Jan. 1814 blev han Krigsfange og besluttede sig til at blive i de forenede Stater. Fattig og forladt vilde nu Konen søge sin Mand; gjennemseilede det atlantiske Hav, landede i Ny-York og begav sig paa Vejen til Cincinnati, i Staten Ohio, hvor hun haabede at finde sin Mand. Den 120 tyske Mile lange Rejse fra Ny-York dertil nedstyrtede hende i den dybeste Elendighed; hun fandt ikke sin Mand. Da besluttede hun sig, efter den her til Lands brugelige skammelige Talemaade, til at lade sig "tage op af en Mand" (taken up with a man), ved hvem hun havde dette Barn. Efterat hun havde levet nogle Maaneder med ham i Cincinnati, forlod han hende. I Fortvivlelse vilde hun nu opsøge sin Ægtemand i Louisiana, tog med en Baad ned ad Ohio og Mississippi og kom til Memphis i Staten Tennessee, 15 Mile nordost for Mundingen af Arkansas. Klimatfeberen, der angriber enhver, som besejler Mississippi, kastede hende dødssyg paa Lejet. En Familie i Memphis tog

den Syge til sig og sørgede for hende, saalænge hun endnu havde en Klædning eller nogen anden Ting at bortgive. Da alting var fortæret, tog Huusherren, understøttet af sin Søn, hende efter Solens Nedgang ud af Sengen, roede om Natten ned ad Mississippi indtil Mundingen af Arkansas, hvor de forlode hende nøgen og blottet paa en Sandbanke. Mississippis vestlige Bred, som man maa klattre op ad, førend man der kan naae noget Huus, er 60 Fod høj. Efter Dagens Anbrud, da de hede Solstraaler vakte hende af hendes Bedøvelse, anstrængede hun sig for at bestige Klinten, men forgæves; hendes Kræfter strakte ikke til, hun sank ned og ønskede sig Døden, Enden paa hendes ubeskrivelige Lidelser. Tilfældigviis opholdt der sig i Huset ovenfor Bakken nogle af de Folk, som fælde Træ til Dampbaadene. De sejlede en Fjerdingvei op ad Strømmen forbi Mundingen, for at begive sig til deres Arbejde. Da kunde de høre Barnet om den forsmægtende Moders Hals jamre sig. En af Mændene paastod, at han hørte et Barn skrige. De andre loe ham ud og sagde, at det var Skrigen af Ugler, der ogsaa i disse øde Egne pleje at skrige tidligt om Morgenen. Hin blev ved sin Mening, sejlede tilbage til den anden (vestlige) Side af Bredden, steg i Land, og fandt paa den sandede Flodbred Konen og Barnet. De fandt Modtagelse i Huset paa Bakken og en saa omhyggelig Pleje, som Omstændighederne tillode det. Vi gave hende gode Raad og nogle Penge, hvortil alle, der hørte Fortællingen, gjerne bidroge, og forlode hende. Hvad der er bleven af hende, veed jeg ikke."

"Da vi naaede Mundingen af Arkansas, fandt vi Mississippi saa lav, som i 30 Aar ikke har været. Ingen Dampbaad var at vente, i

den Baadens Telt; Lyn omglimtede, Regnskyl oversvømmede min stakkels Kone; uden Skaansel var hun given til Priis for Elementernes Kamp. Jeg indhyllede den Lidende i Dækkener, besluttede at skjule hende under Skovens Løvtag, ifald Baaden skulde drive bort i Floden. Kl. 4 lagde Uvejrets Rasen sig. Kl. 5 gjennembrød Solen i nedgaaende Glorie de vigende Skyers dunkle Masser. Kl. 11 fødte min Kone lykkelig en Pige og befandt sig trods alt ret vel. Men Barnet var svagt og sygeligt og jeg mærkede, at det ikke vilde leve. Ved Midnat antændte vi en stor Ild. Børnene kom i Baaden. Aftensmaden var beredt, og fulde af Tak til den Algode, sang vi vor Aftensang. Saa angstfuld Dagen havde været, saa uudsigelig lykkelige vare vi i disse Midnatstimer. Barnet levede kun halvtredie Dag. De andre Børn toge sig den Lilles Død meget nær og beklagede den lydeligt. Vi vare langt fra al menneskelig Hjelp og venlig Deeltagelse, allene overladte til vor Gud. Vi lagde det lille Liig i en Kasse isteden for Ligkiste, og grove en Grav mellem Siv og Rør, hvori vi nedsænkte det, for der at vente paa Opstandelsens Dag. Jeg, Faderen, bad ved Graven, omringet af Børnene, som talte og lallede efter mig, ikke høje, men dybt følte Ord. Graven ligger ved Mellem-Chickasaw-Bluffs høje Bred, og jeg har, da jeg siden engang igjen rejste forbi, besøgt det lille simple Minde, som vi havde opreist paa Stedet; jeg besøgte det, bringende eder mit lidende, udmattede Jordelegeme tilbage, om hvis Helbredelse jeg fortviler, og med hver Time venter, at ogsaa mine Been skulle stædes til Hvile ved Missisippis Bredder.

"Efter hin Ulykke fandt vi to duelige Mænd,

som jeg antog, for at bringe vor Baad til Overlandet. Nu tildrog sig intet videre, som er værdt at fortælle. Med dyb Følelse opfyldtes jeg ved Synet af Missouri ved St. Charles, efter en Fraværelse af to Aar, det Sted var mig stedse et dyrebart Syn."

(Af Rødings Columb. Jan. 1827.)

Indenlandske Efterretninger.

Nyborg. Sidstafvigte 22 Decbr. gik her Jomfrue Sine Moses af den mosaiske Troesbekjendelse over til den evangelisk-lutherske Kirke. Velærværdige Hr. Pastor Nyholm, som forud havde underviist hende, begyndte denne høitidelige Handling med en meget skjøn og fyndig Tale, hvori han gjorde hende opmærksom paa sit vigtige Foretagende, og hvilket stort Gode Jesu fuldkomne Religion er for Menneskene. Da hun ved den paafølgende Overhørelse havde godtgjort, at hun var vel oplyst og besad fornuftig Kundskab i Religionen, sluttede Hs. Velærværdighed sin Tale med en hjertelig Bøn. Efterat en Psalme nu var sjungen, gik Proselytinden til Daabefonten, hvor hun, efter aflagt Troesbekjendelse, blev knælende indlemmet i Christen-Samfundet ved den hellige Daab, og kaldt Marie Berg.

Til Linnedhusflidens Fremme i Danmark blev i Aaret 1825 en Hal-Indretning anordnet. For saavidt sammes Produkter skulle være Handelsgods var det nemlig af Vigtighed, at de bleve givne Eenhed og Bestemthed i Finheden af Spind, i visse Længder og Breder. Kun Ribe Kjøbmænd havde Fortjenesten af at virke herpaa, men i Almindelighed forsømtes ellers saadan Ensformighed. Efterat Generaltoldkammer- og Commerce-Kollegiet havde om denne Sag nedlagt allerunderdanigst Forestilling, behagede det H. M. Kongen allernaadigst at befale at der til Forsøg skulde i Odense og Ran-

ders Amter, som ere de Distrikter i Danmark, hvor Linnedhusfliden er meest udbredt, udsættes **Præmier** for der vævede Lærreder som ere 25, 50 eller 75 Alen lange, og blegede $4\frac{1}{2}$, 5, $5\frac{1}{2}$ og 6 Qvarteer brede, med Tillæg af to Tommer for de ublegede; dog maae Lærrederne i Længden have et Overmaal af to Tommer, som blive afklippede og stemplede for at tjene til Control. I Fastsættelsen af denne Længde og Brede var der taget Hensyn saavel til Landalmuens Kræfter, som til de tvende Hovedforbrug for Lærredet, nemlig til Skjorter og Lagener. I Henseende til **Fiinheden** var Bestemmelsen at Lærrederne skulde inddeles i **fire Klasser**. 1ste Klasse med 36 til 45 Traade pr. Tomme i Renning; 2den Klasse med 36 til 55 Traade; 3die Klasse med 56 til 65 Traade; 4de Klasse med det derover værende Antal Traade pr. Tomme i Renning.

Præmierne bestemtes at være:

for 1ste Klasse	$1\frac{1}{4}$	Rbskl. Tegn	for Alen
— 2den	— 2	—	
— 3die	— $2\frac{1}{4}$	—	
— 4de	— $2\frac{1}{2}$	—	

(Fortsættes.)

Blandede Efterretninger.

At to Mænd, der begge have beklædt Præsidentposten i de forenede nordamerikanske Stater, og begge tælles iblandt Staternes Frihedś Grundpillere, nemlig Jefferson og Adams, døde i Oldings-Alderen, den førstnævnte over 80, den sidstnævnte over 90 Aar, netop paa een Dag, og paa den mærkelige Dag, den 4 Juli 1826, da Staterne høitideligholdt 50 Aars-Dagen efter Uafhængigheds-Erklæringens Udstædelse, er en besynderlig Sammentræf af Omstændigheder. Man læser deres Levnet i Columbus 1826, og polit. Journ. Nov. 1826.

Den 19de October blev i Washington alle Forretninger indstillede og en almindelig stor Erindringsfest holdt for begge benævnte afdøde Præsidenter. Den begyndte med en festlig Procession til Kapitolet, hvor den nuværende Præsident, som ved Modvind var bleven opholdt paa sin Tilbagekomst fra sin Fædrene-Besiddelse i Massachusets, i samme Time var kommen. Alle fremmede Diplomater hvoriblandt de fra England, Frankrig, Rusland, Nederlandene og Sverrig, bivaanede den meget talrige og glimrende Forsamling af begge Kjøn, og en Mindetale som varede i $2\frac{3}{4}$ Time, blev holdt af Hr. Wirth.

Kjøbenhavns Børs, den 16 Januari 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 226		
Species 227		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 10ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgield	49	$49\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	74	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$100\frac{1}{2}$	101 Rbd. r. S.
Dito Dito	$114\frac{1}{4}$	115 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$90\frac{1}{2}$	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$103\frac{1}{2}$	104 i Banco
4 pC. Dito nye	—	— i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$58\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 6.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 20 Januari 1827.

Det kongelige Christians Pleiehuus i Eckernførde, Hertugdømmet Slesvig.

(Slutning; see No. 4.)

Plejehusets Individuer ere, med Hensyn til Alder og Kjøn, forsaavidt isolerede fra hinanden, at de have deres separate Ophold, Spise- og Sove-Værelser. Man vil maaskee spørge, hvad alle disse Mennesker foretage sig, og Svaret er, at den største Deel af Invalider og Koner, førend de optages i Stiftelsen, neppe ere istand til at soutinere dem selv; at Plejehuset regelmæssig har 80—90 syge Lemmer, og at den øvrige robustere Deel er meget nødvendig til Stiftelsens mangehaande indre og ydre Arbeide. Ogsaa gives imellem Professionister, og da Stiftelsen i industrieus Henseende har en Skræder- og Skomagersal, som og et Snedkerværksted, saa ere saadanne Subjecter, der kunne øve dette Arbeide, derhen placerede, og modtage herfor en taxtmæssig Betaling. Konerne derimod spinde, og da Stiftelsen aarligen fordrer et betydeligt Qvantum af Uldent og Linned, saa bliver saadant af raae Materialier her virket. Den større Deel af svage Lemmer gjør altsaa Intet for Stiftelsen, undtagen spise, drikke og sove, og at dette er til at udholde, er indlysende. Virksomheden i Stiftelsen skeer ved paa visse Tider lydende Trommesignaler. Om Morgenen naar Reveillen slaaes, maa Enhver være paa Benene, for en Time derefter at kunne indtage sin Frokost o. s. v. Om Aftenen, naar Tappenstreg er slaget, maa Enhver igjen være paa sin Plads. Brændeviin er et kosteligt Aqva for disse gamle Veteraner, ja de ville saagar ansee dette forgudede Hippokrene som et Middel til deres forlængede Existents. Nydelsen heraf foranlediger ikke sjelden Excesser og Uleilighed for de Paagjeldende, men involverer dem endogsaa Tugtelse med Arrest, Cachot eller Correctionsstraf, efter Forseelsens Beskaffenhed, til hvilket Øiemeed Stiftelsen har et Vagthuus, der indbefatter, foruden disse Arrester, tillige 5 Localer for Vanvittige, hvoraf desværre allerede i mange Aar de 4 ere benyttede.

Stiftelsen har en betydelig Hauge, af hvilken vindes Grønt og Væxter til Forplejningen.

Sygehuset, der i den senere Tid ved Tilbygning er meget forstørret, indbefatter passende Localer for det betydelige Antal Syge, og er forsynet med et Haandapothek. Ogsaa her er under den nuværende Directions Foranstaltning anlagt en Hauge i engelsk Smag, hvor Reconvalescenter kunne forfriske sig.

Med Hensyn til Ungdommen, da er deres Frihed mere skjærpet og bestaaer høist i 3 Timer daglig. De flere herværende Skoler og dermed forbundne forskjellige Læregjenstande, sysselsætte næsten uafbrudt hele Dagen Børnene. Af Skoler haves 2de i Religionsgjenstande; 1 i Musik og Sang; 1 qvindelig Arbeidsskole og 1 i Gymnastik og Dands. Ogsaa er gjort Begyndelse med Undervisning i Kurvefletning. For den upartiske Jagttager frembyde disse Skoler den skjønneste Orden, den inderligste Harmonie, og gaaer saaledes Haand i Haand frem til den haabefuldeste Fuldkommenhed.

Den Bell-Lancasterske Methode i ganske forandret og med Hensyn til Tidsalderen mere passende Art, under Navn af den indbyrdes Underviisning, hvormed den forhen omtalte Commission især deleshed beskjæftiger sig, fandt i Aaret 1819 allerede her Indgang, og senere er, ifølge allerhøiest Befaling, Christians Pleiehuses Skoler at betragte som Normal-Skoler for begge Hertugdømmene. Enhver Seminarist har, førend han antages som Skolelærer, først at frequentere Pleiehusets Skoler og gjøre sig bekjendt med den indbyrdes Underviisning, og har da for Commissionen at bestaae Prøve, hvorefter ham et Vita meddeles.

Paa Christians Plejehuses Forlag udkomme af bemeldte Commission udarbeidede og i Kobber

stukne tydske Skoletabeller, der lægges til Grund ved den indbyrdes Underviisnings Indførelse i Skolerne i Hertugdømmene.

Iøvrigt være det sluttelig sagt, at Regjeringen til enhver Tid landsfaderlig har rakt Offer til dette militaire Instituts Fremme; og at dets blomstrende Fremvirken i alle Sphærer ikke har været at miskjende, har Hs. Majestæt Kongen allerhøjst personlig ved Inspiceringen af Pleiehuset i Aarene 1823 og 1825 allernaadigst behaget at tilkjendegive.

Spørgsmaal til Professor Sibbern.

I Anledning af det af Indsenderen heraf i Skilderiet No. 100 f. A. indrykkede Stykke, indeholdende Professor Sibberns Spørgsmaal til Pastor Tryde om Daabens Nødvendighed til Salighed og Helvedstraffens Evighed og dennes Svar herpaa, har Professor Sibbern fundet det rigtigst i Skilderiet No. 5 d. A. at oplyse Publikum om, at Meningen med det Første af disse Spørgsmaale var den: "om det vel skulde være muligt, at en rettroende Præst kunde troe paa Daabens Nødvendighed til Salighed, saaledes, at et Barn, som døde bort uden at blive døbt, ei kunde blive saligt", og har han derhos, med en Bemærkning, der vel skal sige saameget som, at det Samme er Tilfældet med det andet af disse Spørgsmaal, slutteligen tilføiet, "at Enhver begriber, at det maae være ham, som Psycholog og christelig Philosoph magtpaaliggende at vide, hvorledes

redeligsindede, rettroende og tillige *tænkende* Præster tænke og føle."

Imod denne Professorens Forklaring af Hensigten med disse Spørgsmaales Fremsættelse, kan nu Indsenderen for sin Person aldeles Intet have at erindre. Ligesom Indsenderen nemlig aldrig har — som nogle Folk, der meget slet maa forstaae at læse, ville mene — paastaaet, at Professor Sibbern har erklæret, at Børn ikke kunne blive salige uden at være døbte, men kun berettet, at han har spurgt Pastor Tryde, om *han* — Pastor Tryde — troer dette, og at denne — Pastor Tryde — dertil har svaret, osv., saaledes har Indsenderen heller aldrig med et eneste Ord yttret sig om Professor Sibberns *Hensigt* med tilnævnte Spørgsmaal, Noget hvorom han jo, da intet derom var fremsat i Skrivelsen, Intet kunde vide, og hvorom han derfor fandt det upassende at yttre sin blotte personlige Mening. Alt hvad Indsenderen har gjort er, at han, som et *notorisk* — og nu til Overflod af Professor Sibbern selv vedgaaet — *Factum*, har fortalt, at en Professor i Philosophien i det nittende Aarhundrede har spurgt en Landsbypræst, om denne troer, at Udøbte kunne blive salige, og at Helvedstraffen er evig, og at Præsten har besvaret begge disse Spørgsmaale bekræftende, og har Indsenderen forresten overladt Enhver derover at anstille hvilke Betragtninger han maatte ville, eller ingen, hvis derover ingen maatte være at anstille. Professor Sibberns ovenstaaende Forklaring om sin Hensigt med disse Spørgsmaale er altsaa i ingen Strid med hvad Indsenderen har anført, og Indsenderen finder altsaa *forsaavidt* Intet at bemærke ved Samme.

For imidlertid at give Hr. Professoren Leilighed til endnu bedre at oplyse denne sin Hensigt, tillader Indsenderen sig at bede ham besvare følgende tvende Spørgsmaale:

1) Naar Hr. Professorens Hensigt alene var at erfare, *hvorledes rettroende Præster tænke og føle*, hvorledes kommer han da i sit Spørgsmaal til Pastor Tryde til at sige: "At det synes *ham* (Professor Sibbern), at dette (ɔ: at et Barn, som ikke bliver døbt, ei kan blive saligt) følger af Conf. Aug. Art. IX.?"

2. Naar Professor Sibbern i ovennævnte Stykke siger, at det maa være ham som *christelig Philosoph* vigtigt at vide, hvorledes rettroende Præster tænke og føle, da maa Indsenderen spørge ham, hvad der vel egentligen skal forstaaes ved christelig Philosophie. Kan da Philosophie, naar den ellers er den *rette* Philosophie, være mere end een? Er den rette Philosophie ikke *den Samme for Alle*, Christne som Jøder, Muhamedanere som Hedninger? Eller troer Professor Sibbern, at der er en særegen Philosophi for *Christne*, en anden for *Jøder*, en tredie for *Muhamedanere*, en fjerde for *Kinesere*, osv.? Troer Professoren da maaskee ikke ogsaa, at der af den christelige Philosophie atter gives en *katholsk*, en *kalvinsk*, en *protestantisk* og en *luthersk* Philosophie? Og af den lutherske maaske atter en *hernhuttisk*, og af den hernhuttiske maaskee atter en *christiansfeldtsk*, en *stormgadisk* og en *svedenborgiansk* Philosophi, og saaledes i det Uendelige? Da Indsenderen — og med ham vist mange Flere — altid har staaet i den eenfoldige Tro, at den rette Philosophie kun kunde være een og een for Alle; da han har anseet den for en Videnskab om det *Almeen*-

fornuftige, der var ligesaa uafhængig af positive Troeslærdomme og Naadedogmer som Physikken, og ligesaa almindelig som denne; da han har meent, at en Philosoph, som Philosoph, hverken maatte være Christen, Jøde eller Muhamedaner, men ene og alene Philosoph; saa kan han ikke nægte, at han — og med ham vist ligeledes mange Flere — er meget begjærlig efter at vide, hvad den christelige Philosophie da vel egentligen er for et Species af Philosophien; hvad der da er Særkjendet ved denne Art Philosophie fremfor ved Philosophie i Almindelighed; hvilke Lærdomme den christelige Philosoph da antager eller forkaster, som Philosophen i Almindelighed ikke antager eller og ikke forkaster, og endeligen i hvad Forhold denne Slags Philosophie vel maatte staae til de forskjellige positive Troeslærdomme, f. Ex. netop til Læren om Daabens Nødvendighed til Salighed og Helvedstraffens Evighed; og tvivler Indsenderen ingenlunde paa, at en bestemt og tydelig Besvarelse af dette Spørgsmaal allerbedst vil oplyse Publikum om, hvad Professor Sibbern, som Philosoph, tænker om hine ovenanførte Spørsmaal, og hvad vel hans Hensigt dog egentlig har været med disses Fremsættelse til Hr. Pastor Tryde.

Idet Indsenderen tillader sig at fremsætte disse tvende Spørsmaale til Hr. Professor Sibbern, anseer han det passende til Slutning at tilføie, at der aldeles ingen personlig Animositet findes hos Indsenderen imod Hr. Professoren, da han tvertimod, efter Alt, hvad han kjender til Professor Sibbern, ikke har Grund til Andet end at yde ham, som Menneske, al tilbørlig Agtelse.

Den, hvis Navn Redactionen veed.

I Anledning af Østs Archiv og Literaturtidende under Navnet: Baggesen.

I Sorgens Mulm skimt, Dana! Lys og Held
fra Øst og kom ihu:
at Din den tabte Skjald ved Sværte, Tryk, Papir
gjenfinder Du.
Maa Samtid ej Hans Skjaldrang hædre med
Superlativet: Første;
hos skjønsom Efterslægt det lyde skal: "Den
Store blandt de Største!"

K.

Indenlandske Efterretninger.

Ved Kongl. Resol. af 11 April 1821 blev et islandsk Stiftsbibliothek sanctioneret. Sammes Direktion, der for Tiden bestaaer af Stiftamtmanden og Biskoppen over Island, Landphysikus Thorstensen og Kjøbmand Ebbesen, indgav i forrige Aar til det Kongl. danske Cancellie en Indberetning om denne Stiftelse, som især ved Professor Rafns ivrige Bestræbelser, er betydeligen udvidet, og som ved anselige Gaver, saavel fra Hs. Majestæt Kongen, som fra private Velgjørere i Danmark og Island, nu er i Besiddelse af henved 2000 Bind. Direktionen indsendte tillige en af den udarbejdet Fundats, der kan værne om denne Stiftelses Opretholdelse og gode Bestyrelse i Fremtiden, efter det tilsigtede Øjemed. Denne Fundats er under 15 Novbr. 1816 givet Kongl. Konsirmation, som er udfærdiget gratis, og er at læse i Koll. Tid. forrige Aar No. 51. S. 701=3.

I Corsøer har man nylig opført Vaudevillen: Kong Salomon og Jørgen Hattemager, til Beste for Byens Husarme, hvorved indkom, Udgifterne fradraget 69 Rbdlr. 76 ß. Derefter stod i Slagelse Avis No. 3 et Spørgsmaal til Direktionen for Slagelses forenede dramatiske

Selskab om hvorfor samme ikke giver en lige Forestilling. I samme Avis No. 4 har Direktionen under 12 Jan. svaret som følger: "Slagelse forenede Dramatiske Selskab formener at kunne være bekjendt hvad det siden dets Oprindelse har intenderet og gjort for Trængende, og maa derfor ansee enhver Erindring i saa Henseende, af hvor ædel en Grund samme end maatte flyde, for at være — mildest talt — utidig. Hvad Selskabet i Fremtiden vil udrette for Trængende, maa den med syv Stjerner betegnede Anonymus imidlertid gjerne smigre sig selv ved at ansee som en Virkning af sin deeltagende Følelse for de Armes Tarv og Selskabets Hæder; da Selskabet derimod vil vide at forbeholde sig sin egen Bevisthed om de Grunde, der bestemme det til at vælge Tid og Maade til at søge at gjøre vel. — Havde iøvrigt Spørgerens Humanitet været ligesaa stor, som hans Enthusiasmus for gode Exempler, saa vilde han have vogtet sig for, paa Publicitetens Vei at fremkomme med en Opfordring, der let maatte forekomme Een eller Anden, som en indirekte Anke; og havde hans ved det paaraabte gode Exempel vakte Ædelmod givet ham Tid at tage Tidernes Tegn i Betragtning, vilde han have indseet, at Tiden til at hjelpe endnu ikke er forbi — ja at den Tid endog neppe endnu er saa aldeles forhaanden, paa hvilken en uventet Hjelp kan være i saa høi Grad vigtig for den Trængende, at ubenævnt Deeltagelse endeligen maae blæse i Basunen."

I Randers Avis No. 7 læses, under Indsendt, følgende: En uforklarlig Synderlighed. Til Odder Kirke, i Hads Herred, er for 150 Aar siden bygt en Korskirke, ved den søndre Side lige over for Kirkedøren. I denne Korskirkes søndre Ende er en prægtig aaben Begravelse. For omtrent et halvt Aarhundrede siden blev Man opmærksom paa en liden Kasse i Liigkisteform, med et Hul paa Laaget, som stod — og staaer endnu — paa en af de forreste Liigkister. Naar Laaget aabnes forefindes i Kassen slet Intet, uden to brune og stive Grise, hver af dem af omtrent 3 Qvarteers Længde. Indsenderen har selv seet og havt dem i Hænder. Et Selskab vilde for faa Aar siden betragte denne Synderlighed — og da de nærmede sig, sprang en Kat op af Hullet. Alligevel er der ikke mindste Tegn til, at Grisene ere blevne angrebne — altsaa heller ikke af Maarer, som dog i de sidste Decennier have meget formeret sig, og helst have deres Tilhold i aabne Begravelser. Naar? og hvorledes det er gaaet til med denne Grisekasse? veed intet Menneske at gjøre sandsynlig Rede for. Vel gives der skumle Fortællinger og Gjætninger om Misfostre; men det Sande staaer neppe mere til at opdage.

Om Linnedhuusflidens Fremme i Danmark.

(Slutning; see forr. No.)

For at bedømme hvorvidt Lærrederne ere tilvirkede overeensstemmende med disse Forskrifter, blev endvidere af Hans Majestæt befalet, at der i Odense og Randers Amter skulde oprettes Lærredshaller, som hver for sig skulde bestaae af to Medlemmer, helst Vævere, hvis Pligt det bliver at undersøge det Lærred som bringes til Hallen, og at stemple det, saafremt det har de dertil udfordrede Egenskaber. For Odense Amt aabnedes saaledes den 2den Juli 1825 en Halle i Lumby, i Sognet af samme Navn, Lunde Herred; for Randers Amt i Randers Kjøbstæd den 16 samme Maaned. Egne Stempler bleve anordnede til at tilkjendegive ved No. 1, 2, 3, 4 til hvilken Klasse Lærrederne høre: ved Tallet 25, 50 og 75 til hvilket Længdemaal, ved andre Tal Breden; og endeligen ved O. A. og R. A. Amterne i hvilke Hallingen var skeet. Fremdeles skulde Hallemærket sættes paa begge Ender af Lærredet. Hallingen skeer uden Bekostning for dem der lader halle. Hallen er ansvarlig for, at det af den paa Lærrederne trykte Stempel i alle Maader er overeensstemmende med Lærredernes Beskaffenhed; en Følge deraf bliver det, at Kjøbmanden ikke behøver at undersøge hvert Stykke hallestemplet Lærred, der tilbydes ham, da Stemplet strax viser, af hvad Beskaffenhed det er, hvorimod, saafremt det siden befindes, at Lærredet ikke har været, som Stemplet tilkjendegiver, han da er berettiget til, igjennem vedkommende Politieret,

at søge Skadeserstatning hos Hallen. Det hallede Lærred, som bringes til Salg, skal være saaledes sammenlagt, at begge de stemplede Ender ere tilsyne. (Hand. Tid. 1825. No. 41.)

Nu (Dec. 1826) har velbemeldte Kollegium tilskrevet Odense Stiftamtmandskab og Randers Amtmandskab, saaledes:

"Ved Skrivelse af 15 April f. A. er Stiftet tilkjendegivet Kollegiets Bestemmelse, at der i Kanten af det hallede Lærred skal, for hver 25 Alen et Stykke indeholder, sættes Amtsmærket, for derved at forebygge, at Ingen, ved at afklippe Stemplerne af et længere Stykke, skal tilvende sig for samme Præmier, som for et kortere. I Betragtningen af, at det ikke kan være Kjøberen behageligt, midt i et Stykke at have et Mærke, som de siden vanskeligen ville kunne borttage, har Kollegiet anseet det mere hensigtsmæssigt, at det paalægges Væverne for Fremtiden at lade Kjæde-Enderne sidde ved det Lærred, som de ønske hallede, og at altsaa Amtsmærket derved for Fremtiden kan bortfalde. Det maae være magtpaaliggende at forebygge Klager over, at det hallede Lærred ikke i Alenmaal svarer til Hallestemplet, saadant vilde muligen indtræffe, naar Lærred, der var hallet ubleget, siden som bleget falholdes. Man har derfor anseet det hensigtsmæssigt, at det Lærred, som halles bleget, mærkes med et eget Stempel, som vii følge med næste Agepost, og som det maae paalægges Hallen at sætte paa det blegede Lærred foran Amtsmærket. Begge disse Foranstaltninger bedes bragt til offentlig Kundskab."
(Fyenske Aviser.)

Ved bemelte to Lærredshaller er fra deres Aabning i Juli 1825 indtil Begyndelsen af Oct. 1826 i alt hallet

	No. 1. Alen.	No. 2. Al.	No. 3. Al.	I alt. Al.
i Randers ...	7600.	9175.	325.	17100.
i Odense	1150.	1600.	325.	3075.

Blandede Efterretninger.

Man har nylig læst en kort Beskrivelse over det ny kongelige Slot i St. James Park. "Efterat jeg, siger Forfatteren, havde søgt af de vidtløftige Beskrivelser over samme, som Tid efter anden have været givne i de engelske Tidender, at faae en tydelig Forestilling om samme, satte jeg mig endeligen selv i Bevægelse, for at tage den i Betragtning, og jeg fandt Bygningen saa vidt kommen, at man kunde see hvad den vilde blive; og derefter blev følgende korte Beskrivelse forfattet. Slottet er opført i sin fulde Høide, og der mangler kun Balustraden. Den danner tre Sider af en Firkant, (omtrent som ⊏). Det indre Rum er næsten en nøiagtig Qvadrat og har 250 Fod i Gjennemsnit. Hovedindgangen er østlig, fra Canalen af, og er en Portikus af to forskjellige Bygningsmaader over hinanden. Den nedre er af den doriske Orden, Efterligning af Theseus-Templet i Athen. Den øvre er den korintiske og har meget Ligning med Pantheons i Rom. Neden til er Indkjørsel for Vogne, hvorimod for oven er et aabent og rummeligt Gallerie, bedækket med et Pediment, paa hvilket Statuer skulle opstilles, og under den en lang Fries med Figurer i Haut-Relief. Den doriske Orden, som i den nedre Deel af Porticus er antaget, er og vedbeholdt igjennem Gaardens tre Sider; kannelerede Seuler af støbt Jern. Paa hver Side af Portikus er, for at slutte Centralfronten, en Pavillon, hvor bemeldte Bygningsordener igjen ere anbragte, og over samme er en Attika, smykket med Pilastre og Caryatider, som ogsaa fremrage over Bygningens andre Dele. Paa det Hjørne mod Pimlico-Siden bemærke vi, at det gamle Octagonbibliothek af Buckinghamhouse er bleven staaende. Architektens Hensigt skal være, at gjøre Octagonen betydeligen høiere og at udzire Væggene efter Templets Maade. Paa den modsatte Side imod Constitution-Hill er en kredsformig Projektion; en Uregelmæssighed, hvortil Arkitekten sandsynligen har været nødsaget ved Parlamentsanordningen, som foreskrev ham at indskrænke sig til de gamle Fundamenter. Der ere tre Rader Vinduer, alle med arki-

tektoniske Forziringer; den mellemste Rad har Friser med ophøjet Arbeide af Egeløv og Festons. Over Pedimentet eller Centrum skal opføres en Kuppel, men den hører til Bygningens bagerste Deel. Firkantens Nord- og Syd-Sider ere kun to Etager høje. I hver af sammes Centrum er ligeledes en Indgang, hvorover er et lidet Taarn, paa den ene Side for et Uhr, paa den anden for en Solviser. Paa hver af dem staaer en Statue. Paa begge Endepunkter er Bygningen igjen ophøjet, og Tagets Indretning saaledes, at denne erholder Formen af et Tempel. Disse Fløjes Fronter have Nischer for Statuer. Fra den ene Fløj til den anden skal gaae et kredsformigt rigtziret Gitter, i hvis Midte, lige over for Hoved-Indgangen, skal bygges en Triumphbue. Dette er en Skizze af Palladsets tre indre Fronter. Naar vi gaae omkring de tre ydre komme vi først til den sydlige Front imod Pimlico. Her er Hovedindgangen i Palladset, en concav, kredsformig jonisk Kolonnade og Loger. Det eneste anderledes fremspringende Partie af denne Side er det octangulære Taarn vi allerede har nævnet.

Derefter komme vi til Vestfronten, i Haven, som udgjør Bagsiden af Centralbygningen i Firkanten. Den hele Front er brukket i massive Former, Projektioner, som frembyde hinanden modsvarende Fordybninger og Fremspring. Centrum af denne Front er cirkelformig, smykket med Seuler af korintisk Orden, og den bærer den Kuppel som vi allerede have omtalt. Fra en fremspringende Deel til en anden løber, modsvarende den mellemste Rad Vinduer, en Steen-Balkon og Ballustrade, baaret af Kurver af blandet Karakter, gothiske og italienske. Men det som meest udmærker denne Side er en stor Terrasse, fra hvilken man af flere Trapper nedstiger i Haven. Denne Terrasses Front har en Balustrade, paa hvis Piedestal ere anbragte Vaser af antike Former, og paa hver Ende staaer et aabent jonisk Tempel.

Følge vi Terrassen nordligt, føres vi for det tredie til den nordlige Front mod Piccadelly, hvor Kongens Privat-Værelser ere. De ere i

samme Stil som Have-Fronten, ikkun i lettere Proportioner. Vi finde Terrassen fortsat, og, lige over for det joniske Tempel, paa den anden Endepunkt, en lige Bygning. Vinduerne gaae ud imod Blomsterhaven, som man af Terrassen nedstiger i.

Alle Gibsdækker i det Indre ere ildfaste, da de bæres af Jernbjelker, og bestaae af hule Teglstene af en egen Konstruktion. Tagene, alle af samme Materialier, ere flade, og bedækkede med en Art Cement, opfunden af afdøde Oberst Stanhope.

Kjøbenhavns Børs, den 19 Januari 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 228		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	160	161 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	50 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	73	73½ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	100½	101 Rbd. r. S.
Dito Dito	114½	115 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	90½	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	95 i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58	— L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

De britiske Besiddelser i Amerika.

Disses Udstrækning, Folketal og Vigtighed baade i Hensyn paa hvad de ere, og hvilke Udsigter de give, er saa betydelig, at man anseer følgende korte Oversigt af almeen Interesse. Beregningen er af Geographen Hr. Hassel i N. allg. geogr. Ephem. XVII B. 1825 S. 259.

Besiddelsernes Navne.			Areal i geogr. Qv. Mile.	Folketal.				
				Hvide.	Kolørte.	Indianer.	Negre.	I alt.
1.	Gouv.	Qvebek — —	77,750	330,000	——	200,000	——	530,000
2.	—	York. — —	4,700	159,000	——	1,000	——	160,000
3.	—	Nybrunsvig —	1,350	78,000	——	2,000	——	80,000
4.	—	Nyskotland —	675	108,500	——	1,500	——	110,000
5.	—	Prinds Edvard	99	8,000	——	——	——	8,000
6.	—	Cap-Breton —	112	3,000	——	——	——	3,000
7.	—	Nyfoundland —	26,281	71,000	——	15,000	——	86,000
8.	—	Bermudas —	108	3,500	2,500	——	5,000	11,000
		Nordvestkysten	8,000	500	——	90,000	——	90,500
9.	—	Jamaica —	268	30,000	15,000	——	342,000	387,000
10.	—	Leeward — —	22	7,500	4,700	——	72,900	85,000
11.	—	Dominika —	14	800	1,500	——	16,600	18,900
12.	—	St. Lucia —	$10\frac{1}{2}$	1,200	1,800	——	13,800	16,800
13.	—	Barbados —	11	15,000	3,000	——	78,400	96,400
14.	—	St. Vincent —	18	2,300	2,500	——	50,000	54,800
15.	—	Tabago — —	$6\frac{1}{2}$	800	600	——	14,600	16,000
16.	—	Trinidad —	78	2,500	6,000	——	23,600	32,100
17.	—	Bahamas —	257	3,600	3,300	——	11,000	17,900
		Balize — —	466	400	400	5,000	5,000	10,800
18.	—	Berbice og Demerara. — —	415	3,500	3,400	8,000	100,600	115,500
			120,641	729,100	44,700	322,500	733,500	1,829,800

Under Titel: Kongen af Bayerns Poem til Grækerne, forekommer i Le Mercure du XIX Siecle (Livr. 181, 23 Sept. 1826) en fransk Oversættelse af et tydsk Digt, som siges at være forfattet af H. M. Kongen af Bayern, (og som nylig ogsaa er oversat paa Nye-Græsk.) Man har Grund til at antage Rigtigheden af bemeldte Opgivende af den Omstændighed, at den vist nok skulde, om den ej var rigtig, have fundet en Igjendrivelse i andre Blade, især da den angaaer en saa høj Forfatter. Et indre Beviis ligger ogsaa i Kongens ved saa mange Tilfælde for Dagen lagte Deeltagelse i Grækernes Skjæbne og deres Anliggender, nyligen ogsaa viist ved den Tilladelse han har givet flere af sin Armees Officerer at maatte gaae i græsk Krigstjeneste, og imidlertid hjemme beholde Nummer, og Lønning. Digtet er oversat paa Svensk i Journalen No. 299 f. A.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 7.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 23 Januari 1827.

Korte Anmærkninger til Kontra Advarselen.
(See Skilderiet No. 4.)

Circumstantiæ variant rem.

Ovenstaaende Sentents, som vel ikke er synderlig god Latin, men som dog er en meget rigtig Sætning, har jeg sat foran disse korte Anmærkninger, fordi den udtrykker baade Grunden, hvorfor jeg skriver disse Linier, og betegner tillige Aarsagen, hvorfor den Fortælling, som jeg har dadlet, er falsk og fordrejet.

I Førstningen havde jeg besluttet, at jeg ikke vilde svare paa Fortællerens Kontra-Advarsel, som vistnok intet Svar fortjener. Det var mig nemlig nok, at Læserne vare henviste til Nyt theologisk Bibliothek, hvor Enhver, som vil, kan see Sagens sande Sammenhæng. Og det Personlige, som den Ubekjendte havde indblandet deri, ikke uden en lille Tilsætning af Bitterhed, anseer jeg for noget Uvedkommende og Ubetydeligt. Fra min Side er Striden aldeles ikke personlig; thi jeg har ingen Person at stride imod. Jeg kjender ikke Modstanderen; jeg veed ikke engang hans Navn. I den Henseende kan jeg derfor passende sige med Cicero: De re graviter queror, de homine nihil dico. Men Sagen selv er klar nok for de Læsere, som ville eftersee det anførte Sted i 10de Bind af Nyt theologisk Bibliothek, hvorfor Fortælleren ogsaa hellere har villet citere noget deraf, end henvise Læseren dertil.

Dog da de fleste af Skilderiets Læsere maaskee ville blive staaende ved Fortællerens ufuldstændige Citater, og ikke faae Leilighed til at læse Afhandlingen selv i Nyt theologisk Bibliothek; og da Fortælleren endnu vedbliver at paastaae, at hans snurrige Fortælling har tilstrækkelig Hjemmel deri; og da han endog har søgt at bevise dette ved snildelig at forbigaae alt det, som beviser det Modsatte, og ved at lade sine Citater gjælde og gaae for fuldstændige: saa anseer jeg mig forpligtet til at følge den Opfordring, som jeg har modtaget af en agtværdig og sandhedskjærlig Mand, at jeg nærmere skulde vise, at hiin lille Historie virkelig er en falsk,

skjev og fordreiet Fortælling. Dertil føler jeg mig desto mere forpligtet, som een og anden maaskee kunde mene, at min første Advarsel var vel haard og hæftig, hvilket den dog efter Omstændighederne ingenlunde var. Thi endskjøndt den indeholder adskillige stærke Udtryk, som en billig Harme naturlig medfører, saa indeholder den dog ikke et eneste Ord, som er ubilligt eller for haardt. Men jeg forbigaaer alt Sagen uvedkommende, og jeg vil blot vise, at den omtalte lille Historie har ingen Hjemmel i Nyt theologisk Bibliothek, og at Fortællingen er falsk og skjev og fordreiet.

1) En Fortælling kan ikke siges at have Hjemmel, med mindre det egentlige Paafaldende eller Graverende i den har Hjemmel. Og derfor paastaaer jeg, at hiin lille Historie ingen Hjemmel har i det paaberaabte Sted af Nyt theologisk Bibliothek. Dersom "Den, hvis Navn Redactionen veed", blot havde fortalt, at Hr. Professor Sibbern havde spurgt Hrr. Pastor Tryde ved en mærkelig Anledning og af en vigtig Grund om, hvad han og andre Præster meente om Daabens Nødvendighed og om Helvedstraffenes Evighed, og at denne havde svaret derpaa, samt hvad han havde svaret derpaa, da havde hans Fortælling havt tilstrækkelig Hjemmel. Men nu, da han har søgt at sætte Sagen i et latterligt Lys, at forestille baade Spørgsmaalene og Svarene saa taabelige og urimelige ved sine tilføiede Forklaringer, som ogsaa høre med til den lille Historie eller til Fortællingen, har den ingen Hjemmel. Thi det, som skal være det Pikante eller Graverende, som her er Hovedaarsagen, og uden hvilket hiin lille Historie ikke var bleven til, har ikke Hjemmel i det paaberaabte Stykke, som er fremkaldt af, og skrevet med forstandig Alvor og agtværdig Sandhedskjærlighed. En latterlig Karikatur af en alvorlig, anstændig og velskabt Person kunde ligesaa godt kaldes et lignende Portrait, som hiin lille latterlige Historie kan siges at have sand Liighed med den Sag, som den skal synes at fortælle. Og en saadan latterlig Karikatur kan ligesaa godt siges at have Hjemmel i et smukt og ærbart Ansigt, hvoraf nogle af Grundtrækkene vare tagne, som hiin lille Historie kan siges at have Hjemmel i det paaberaabte Stykke. Og ligesom man, for at bevise en Karikaturs falske Fordreielser, kun behøver at henvise til det virkelige Ansigt, saa behøver jeg for at bevise hiin Karikatur-Fortællings Falskhed, kun at henvise til det ofte omtalte Stykke i Nyt theologisk Bibliothek.

2) En Fortælling maa vel kaldes falsk, naar den er anlagt paa at bibringe Læseren falske Forestillinger om den fortalte Sag. Dette er Tilfældet med hiin lille Historie. Thi den forbigaaer at omtale Anledningen til de fremsatte Spørgsmaale og Hensigten af dem. Men begge Dele ere dog fortalte i Nyt theologisk Bibliothek 10de Bind, S. 232 og 233, og de ere af den Beskaffenhed, at enhver forstandig og redelig Læser vil see, at Spørgsmaalene, saaledes foranledigede og fremsatte, ingenlunde ere urimelige eller latterlige, som Fortælleren har fremstillet dem. Disse Ord, som indeholde Anledningen til og Hensigten af Spørgsmaalene, har Fortælleren snildelig undgaaet at anføre saavel i sin lille Historie som i sit Forsvar for samme, og saaledes har han endog leveret et falskt Citat i Skilderiet No. 4. Thi det var alt for aabenbart, at Fortællingens Falskhed og Skjævhed var beviist, naar Læseren havde seet, i hvilken Anledning og Hensigt Spørgs-

maalene vare gjorte af Herr Professor Sibbern. Hovedsagen er nemlig ikke, at disse Spørgsmaale ere gjorte, men hvorledes og hvorfor de ere gjorte, og dette har Fortælleren fremstillet paa en falsk og vildledende Maade, i det han har udrevet dem af den Sammenhæng, hvori de staae, og udelukket de Ord, hvorved de ere motiverede og retfærdiggjorte.

3) Den ærede Læser vil nemlig paa det citerede Sted i Nyt theologisk Bibliothek finde, at disse Spørgsmaale ere gjorte i Anledning af nogle Paastande i Herr Adjunct Lindbergs bekjendte Skrift om, hvad Christendom er i Danmark, og at de ere fremsatte, ikke fordi Spørgeren antog deres Rigtighed eller Vigtighed i og for sig selv, men fordi de ere vigtige ved deres Sammenhæng med den Augsburgske Confession, og endelig, at de ere fremsatte, fordi enhver Præst bør være i det Rene med det, som han har forbundet sig til at lære. Sees Spørgsmaalene fra den Side, da fremstille de sig i et gandske andet Lys end det, Fortælleren har søgt at sætte dem; men fra den Side maae de sees, naar man ikke vil fordreie Synspunktet, som Fortælleren har gjort. At jeg ikke forrige Gang gjorde opmærksom derpaa, var fordi jeg ikke fandt det passende at omtale denne Sag paa dette Sted; men nu var jeg nødt dertil. Hvo tvivler nu paa, at den jo er en falsk Fortæller, som, uden at omtale den bekjendte Anledning og Aarsag, fortæller et vist Faktum, og fremstiller det som urimeligt og latterligt, skjøndt det, naar det fortælles i sin Sammenhæng, er rigtigt og rosværdigt? Sagen er saa aabenbar, at jeg vilde fornærme Læseren, ved at oplyse dette nærmere.

4) Fremdeles er Fortællingen ogsaa bleven

skjæv og fordreiet ved Fortællerens egne Tilsætninger. Thi naar han tager af sit Eget, og siger, efterat han har fremsat Professorens Spørgsmaale om Daabens Nødvendighed, saaledes: "Aliae: En Philosoph spørger, om det dog ikke monne skulle være muligt, at Sokrates Aristides og Cicero kunne blive salige, skjøndt de ikke høre til en positiv Religion, og skjøndt de følgeligen ikke ere betegnede med den symbolske Handling, hvorved Medlemmerne optages i denne Religion," da er denne Tilsætning og Forklaring en aabenbar Fordreielse af Spørgsmaalet. Thi Professoren havde for det første ikke spurgt, fordi han selv tvivlede eller var i Uvished om Sagen selv, hvilket man efter Fortællerens Forklaring og Tilsætning maatte troe; men han havde spurgt, fordi han vilde for andres Samvittigheds Skyld have Sagen bragt i det Rene. For det andet tales der slet ikke om Hedningenes Salighed, hvilket Spørgsmaal Fortælleren selv har indskudt; men der tales om Daabens Nødvendighed blandt Christne. Dette er altsaa en dobbelt Fordreielse.

6. Ligeledes forholder det sig med Fortællerens Forklaring og Tilsætning om Helvedstraffenes Evighed. Thi Spørgsmaalet er ikke alene, om der gives Forseelser, som ikke kunne tilgives i Evighed; men Spørgsmaalet er ogsaa, om de Onde og Ugudelige, som fremture i deres Ondskab og Ugudelighed, lide Straf i al Evighed, og om saadanne Ugudelige og Onde kunne antages at være til; thi dermed antages ogsaa Straffens Evighed. Dette maa vel bemærkes baade ved Spørgsmaalet og ved Svaret. Men det har Fortælleren forbigaaet. For det andet har han taget Helvedstraffene i en Mening, som han selv har lagt i Ordene, og som

hverken Professor Sibberns Spørgsmaal eller Pastor Trydes Svar berettiger ham til at antage; thi ingen af dem har talt om en Svovlpøl, eller sagt noget, som kunde lede til denne Forestillingsmaade. Saaledes er ogsaa denne Tilsætning skjev, og Fortællingen derved fordreiet.

7. At Fortælleren ved denne lille Historie meente ret at have fortalt noget paafaldende Taabeligt og Urimeligt baade om Philosophen og om Præsten, det viser det Spørgsmaal, som han ved Enden af sin Fortælling lægger Læseren i Munden: "Men for Himlens Skyld, hvo er da den Philosoph, og hvo er da den Præst?" Thi dette Spørgsmaal sætter han som en umiddelbar Følge eller Virkning af sin lille Historie. Men al denne Urimelighed og Taabelighed, som samme lille Historie indeholder, tilhører ene og alene Fortælleren. Thi baade Spørgsmaalene og Svarene ere, betragtede i Sammenhæng og i deres rette Forbindelse, meget rimelige og rigtige. Altsaa er hans Fortælling aabenbar falsk, da han har villet fortælle et rimeligt og rigtigt Factum som et urigtigt og urimeligt. Nu vil jeg ganske rolig og ubekymret lade de forstandige og retsindige Læsere bedømme, hvem der i denne Sag har Ret til at advare mod en falsk Fortæller.

8. Om Fortællerens Person taler jeg ikke. Jeg taler blot om hans Opførsel og Deeltagelse i denne Sag. Jeg vil gjerne troe, at han mener det ikke saa ilde, som han har sagt det. Og jeg vil hellere ansee hans Forhold i den Henseende for en grov Feiltagelse end for en forsætlig Uredelighed. Men af gode Grunde fandt jeg det nødvendigt at advare mod Fortælleren af hiin lille Historie; og det vilde glæde mig

meget, om jeg derved havde bidraget til at vække Mistroe mod deslige Fortællinger, og til at vække Afskye for lignende Forsøg i den fortællende Digtart.

Det øvrige Uvedkommende forbigaaer jeg; men een Ting tør jeg ikke forbigaae; og det er det advarende og paamindende Spørgsmaal: "Hvi tænke I saa ondt i Eders Hjerter?" For dette Formaningsord har jeg stor Ærefrygt, og jeg stræber virkelig at følge det, hvor det bør følges. Men det anvendes saare ofte urigtigt. Thi den, som selv har givet den meest grundede Anledning til ufordeelagtige Tanker om ham selv, kan ikke med nogen Ret anvende det om sig selv mod andre. Ikkun Han, som kunde spørge sine Fjender: "Hvo af Eder kan overbevise mig om nogen Synd?" kunde sige disse kraftige og indtrængende Ord med fuld Ret og i deres sande Betydning til andre eller til sine Fjender. Vi andre bør først sige disse formanende Ord til os selv, og derved overvinde eller fordrive de onde Tanker; men vi bør vel vogte os for at sige dem først til andre. Thi vi bør ogsaa mindes disse advarende Ord: "Dømmer ikke, at I ikke skulle dømmes!"

N. Fogtmann.

Prøve paa en Oversættelse af T. Petronii Satirer.

I Brudstykker.

Forerindring.

Digteren Petronius levede under den romerske Keiser Nero, og døde i Aaret 65 efter Christi

Fødsel. Af Petronius haves forhen paa Dansk kun; Elegi til Haarene, af O. Wolff, Morgenposten 1791 — og Trimalchios Fraadselaug, i Frankenaus Sundheds- og Morskabstidende 1807, Maj.

Trimalchio var en rig frigiven Slave, en stor Lækkermund og en gavmild Vert, men høist usædelig. Bourdelot melder, at der fandtes en Medaille, paa hvis Avers man saae Nero, med Inscription: C. Nero. August. Imp., og paa Reversen: Trimalchio.

I.

Efterat Spisebordet paa nyt var blevet dækket og pyntet, saae man, under Instrumenternes Lyd trende hvide Sviin komme frem; de vare udpyntede med Bjelder og Mundbidsler; det ene var blot tvende Aar, det andet tre Aar gammelt, det tredie endnu ældre. Jeg stod i den Formening, at det var dansende Væsener (petauristarii), det vil sige af den Art, der plejer at gjøre lystige Krumspring i Circus. Men Trimalchio gjorde Ende paa vor spændte Forventning, ved at fremsætte Spørgsmaalet: Hvilken ønske I øjeblikkeligen at see anrettet?

Landsbyefolkene kaage Phasaner og andre slige Smaadyr paa denne Maade; men mine Kjøkken-Officiantere komme en heel Kalv paa eengang i Kjeddelen (aheno). Nu lod han strax en Kok kalde, og befalede ham, uden at oppebie vort Valg, at slagte det ældste Sviin.

Dernæst spurgte han med høj Røst: af hvilken Decurie*) est Du? Af den fireogtyvende, lød Svaret. Har jeg kjøbt dig, eller er Du født paa min Ejendom? gjentog Trimalchio. Ingen af Delene, svarede Kokken, thi Pansa testamenterede mig til Eder. — Saa har Du, tilføjede Trimalchio, strax at tillave Svinet, thi ellers nedflytter jeg dig i mine Fodtjeneres **) Decurie. Kokken ilede nu til Kjøkkenet med Sulet. — — — — — — — — — — — — —

Trimalchio havde neppe endt sin flaue Tale, før det store Sviin indtog Bordet; vi beundrede Kokkens Hurtighed, og enhver forsikkrede, at selv en Kapun ikke kunde gjennemsteges saa hastigt; men hvad end mere vakte vor Beundring, var at dette Sviin forekom os langt større i Omfang, end det kort i Forvejen anrettede Vildsviin.

Trimalchio, som vedblev at stirre paa Svinet, udbrød omsider: "Hvorledes! Indvoldene ere ikke tagne ud (porcus hic non est exenteratus) Nej ved alle Guder! om de ere; hent Kokken."

Da denne kom frem og med nedslagne Øjne sagde, at han havde forglemt at udtage Indvoldene, raabte Trimalchio: "Du troer nok, blot at have forglemt, at bestrø Stegen med Peber og Kummen. — "Afklæd dig!"

Øjeblikkeligen stod den ulykkelige Kok nøgen for os, og det mellem tvende Bødler; men alle bad for ham, sigende: at slig Forseelse let kunde

*) Enhver Haandtering havde sine Chefer, som kaldtes Decurioner, og hver af disse havde adskillige Haandværkere og Kunstnere i sin Decurie. Der gaves en vis Æresrang imellem disse Decurier, hvisaarsag man kunde forflyttes fra en lavere til en højere.

**) Romerne havde trende Slags Tjenere; de fornemmeste, Atrienses, gjorde Opvartning i Staden; Villici paa Landgodserne, og de saakaldte viatores, eller cursores, gjorde Tjeneste som Løbere.

indtræffe, og at ingen, hvis han oftere gjorde sig skyldig i slig Brøde, da vilde indlægge Forbøn.

Jeg var af andre Tanker og hvidskede med en streng Mine til Agamemnon: "Denne Karl synes mig at være en gediegen Slyngel; hvorledes kan man forglemme at skjære et Sviin op? Jeg kunde aldrig tilgive ham, var det end blot skeet med en Fisk." Men Trimalchio sagde med en blid Mine til Kokken: "Da du er saa sandsesløs, saa har du i vores Nærværelse at rense Svinet." Strax iførte Kokken sig sine Klæder, og med en skjælvende Haand opskar han Dyrets Bug paa forskjellige Steder, og ved egen Vægt saae man nu at vælte ud Lever- og Medisterpølser.

II.

Ganymedes og Phileros samt Echion vare Frigivne, og indbudne Gjæster hos Trimalchio. — Ædilerne vare Øvrighedspersoner, der havde Opsynet med Roms offentlige Bygninger og med Stadens Politi. Tillige bestyrede de Theatervæsenet, og bestemte hvilke Skuespil, der maatte gives.

Scenen foregaaer ved Gjæstebordet, hvor man havde drukket tappert.

— — Phileros havde talt, og Ganymedes tog saaledes til Orde. Han har underholdt os med Snak, der intetsteds har hjemme (quod nec ad coelum, nec ad terram pertinet) men ingen Moersssjæl tænker paa at skaffe Raad for den Mangel der nu hersker paa Levnetsmidler. Jeg har, i Sandhed! ikke smagt den mindste Mund-

fuld Brød hele Dagen. Skal da denne Hungersnød ingen Ende faae? Mig synes, jeg har hungret i et heelt Aar. Gid Ædilerne times en Ulykke! De holde hemmeligen med og ere i Forstaaelse med (colludunt) Bagerne, sigende: Lader os see paa hinandens Beste (serva me, servabo te). Imidlertid lider den lavere Folkeklasse, medens disse Slughalse (majores maxillæ) leve højt paa Straaet (Saturnalia agunt). O gid vi nu havde slige Bestyrere, som jeg forefandt, da jeg kom fra Asien! O da vare vi lyksalige! Vel sandt: Sicilien har, lige til dens inderste Provindser, fristet samme Skjebne, men Folket forstod og at behandle Vedkommende, saa de fik Udseende af blege Skygger (larvæ) der vare trufne af Himlens Hævn. Jeg erindrer mig en vis Safinius, der, da jeg endnu var et Barn, boede ved den gamle Triumphbue. Det var en prippen Karl (Piper; non homo); hvor han stod og gik, aarsagede han Tvedragt (terram adurebat), men iøvrigt var han en redelig Mand paa hvem man kunde stole, og med hvem man, uden at befrygte Bedrag, kunde i Mørket drive Fingerspil (micare) *. Naar han var paa Raadhuset (in curia), da spillede han Bold med sine Colleger (velut pilas tractabat) og ikke lagde han da sine Ord paa Vægtskaalen, men talede Hjertets Sprog. Hans Stemme tiltog som Trompetens Skrald, og dog saae man ham aldrig svede eller spytte. Desforuden hilsede han god-

---

*) Micare, subauditur digitis. Saavidt Indsenderen veed, kaldes dette Spil paa Fransk la moure, og bestaaer i, at Modparten skal i en Ruf gjette, hvormange Fingre man har rækket i Veiret.

modigen Enhver og nævnede ham ved sit Navn. Det var, som havde vi været hans Ligemænd.

Jo! der var megen Mangel paa Levnetsmidler; Tvende hungrige Personer mægtede ikke at fortære det Brød, som man kjøbte for en Styver (asse). De man nu sælger til samme Priis ere mindre end et Oxe-Die; Ach nu gaaer det Krebsgang med Kolonien, ligesom med en Kalvehale. Vi have en Ædil, der betyder ingen Ting (trium caunearum) og som Penge ligger mere paa Hjertet end vores Liv, og derfor sidder han og glad og varmt inden Dørre. Han modtager i een Dag flere Penge, end andre erholde som Fædrenearv deres hele Levetid. Nu veed man hvorfra han har sine tusinde Guld Denarier, men, hvis vi havde Been i Næsen (Si nos coleos haberamus) da skulde han ikke slaae saa stort paa (non tantum sibi haberet) eller stikke Næsen saa høit. Mængden agerer Løver inden sine egne Vægge, men frygtagtige udenfor samme. Hvad mig angaaer, da har jeg ædt mine Klædningsstykker op, og hvis denne Dyrtid vedvarer, vil jeg og vorde nødsaget til at sælge min Hytte; Thi hvad vil Enden blive, hvis hverken Guder eller Mennesker vil ynkes over Kolonien. Gid jeg aldrig fare vel (ita meos fruniscar) naar alt dette ikke er Himlens Beskikkelse, thi Ugudeligheden er nu omstunder saa stor, at ingen tænker paa de himmelske Ting, ingen iagttager Fasten; man agter Jupiter for en Slik (nemo Jovem pili facit) alle beregne med halvtillukkede Dienlaage deres Rigdomme. For ikke lang Tid siden, saae man Fruentimmerne, indhyllede i Slør, at vandre med blottede Fødder omkring paa Høiene, med flagrende Haar

og rene Hjerter bade de Jupiter om Regn, og strax nedstyrtede Regnen spandeviis, og alle bleve glade (ridebant.) Nu betragtes Guderne som afmægtige, og desaarsag ere deres Fødder ogsaa bundne, (habent pedes lanatos) og da vi ikke ere gudsfrygtige, saa ere vore Marker ufrugtbare. (agri jacent.)

Dernæst gjentog den rige (centenarius) Echion til Ganymedes: vær mere forsigtig i din Tale, og hør hvad Bonden, der ikke kunde finde sit spettede Sviin, sagde: Hvad der ei kan skee i Dag, det kan skee i Morgen, dette er Verdens Løb. Man vilde paa min Ære ikke kunde finde noget bedre Land, end Vores, naar blot Menneskene vare gode; men nu lider det uden egen Brøde. Vi burde ikke være saa delikate. Paa hvilken Jordplæt vi end stædes, saa have vi jo Himlen over os. Hvis Du opholdt dig paa et andet Sted, da vilde Du ufeilbarligen sige, at her tillands flyver os stegte Duer ned i Munden (porcos coctos ambulare.)

—17—

Indenlandske Efterretninger.

Kjøbenhavns Veiviser, eller Anvisning til Kjøbenhavns, Christianshavns og Forstædernes Beboere for Aaret 1827, udgivet af Boghandler L. Thiesen, er nu udkommen og faaes hos Udgiveren paa Børsen No. 12 og ved Nybørs No. 65 indb. paa Trykpapir for 2 Rbd. og paa Skrivpapir for 3 Rbd. Bogen er denne Gang 40 Sider større end forrige Aar: et Bevis paa forøget Fuldstændighed. Overalt finder man deri de tydeligste Spor paa den muligste Grad af Nøiagtighed. Til Slutning er tilføiet en Fortegnelse over Skibsværfts Pladser til bequemmere Oversigt.

Aalborg, d. 15de Januar. Igaar havde vi her en stærk Storm med Sneefog, Kl. mellem 5 og 6 om Aftenen lignede det en Orkan, som den 5te Februar 1825. Barometret stod saa lavt som man i Mandsminde ikke kan erindre at det har staaet, nemlig $5'''$ eller ½ Tomme under Jordskjælv. Kl. 7 begyndte det igjen at stige, saa det Kl. 8 allerede var steget op til Storm omtrent $10'''$ opad. Andre Steder maa Veiret have været meget haardere, saa man desværre vistnok vil spørge megen Skade. Allerede i Løverdags bebudede Svanerne Veirets Komme, med deres sædvanlige Sang; i stor Mængde trak de ængstelige frem og tilbage over Byen, og om Aftenen især opholdt de sig paa Grundene i Fjorden, saa deres Sang kunde høres ½ Miil. — Det første aalborgske Skib udenlands fra i det nye Aar kom hertil i Gaar, nemlig Resolution, Capt. Nørbek, som havde været i Skotland med Kornvare. — Igaar Aftes var der propfuldt i Compagnihuset for at see en Dilletant, **Ravn**, Bud ved det dramatiske Selskab, paa Linien med Hr. **Roat**, hvis særdeles Talent høstede høist opmuntrende Bifaldsklap og Bravoraab, saa man vel oftere tør haabe at see ham i samme Fag. — I Morgen Eftermiddag vil Hr. **Roat** foretage sin Ascension fra Murebroe til Budolphi Kirketaarn.

Thisted. Ligesom Hans Majestæt Kongen under 31te September afvigte Aar, allernaadigst har skjænket Agger Sogns Beboere en Understøttelse af 115 Tønder Rug, 185 Tdr. Byg og 500 Rbd. Sølv, der fornemmelig er anvendt til Indkjøb af Hør og Hamp; saaledes have Flere fulgt vor hulde og naadige Landsfaders Exempel, og er for nylig hertil ved Herr Oberst v. Suchows ædelmodige Bestræbelser indsendt som frivillig Gave fra det **venskabelige Selskab** i Kjøbenhavn 21 Rbd. Sedl., fra **Bagerlauget** sammesteds 11 Rbd. og fra **en Ubekjendt** 10 Rbd. til de trængende Beboere af samme Sogn, som have lidt ved Oversvømmelsen. Disse Gaver ere af Amtet overleverede til Fattigkommissionen for at uddeles til de værdigste og meest trængende Beboere i Sognet. — I Forgaars faldt Barometret her aldeles ned under Stregen, og det stormede meget stærkt af en Nordvest, men uden dog at være en Orcan, hvorfor man maae formode at en eller anden Natur-Begivenhed har tildraget sig et andet Sted.

Kjøbenhavns Børs, den 23 Januari 1827.

Hamburg 2 M.		à
a vista 230		
Species 230		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 13 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	163½	164 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	50 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	83½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	72¼	72¾ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	116½	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	90½	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	95 i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	57¼	57¾ L. Sterl.

Trykfeil i No. 3.

Anm. 1, Lin. 8: efterat har faaet l.: efterat den har faaet
P. 36, Anm. 4, L. 4: Ascii l. Astii
— 37, —— L. 1 εποπτειο l. εποπτεια
—— —— L. 2 og 3: Legemets eller l. Legemets, men
—— Anm. 7, sidste L.: non rectas l. tectas
— 40, —— L. 19: siges l. synes
— 41, —— L. 10: beqvemmelig- l. beqvem-
—— —— L. 5 f. n.: læs: det
— 42, —— L. 1: mer begge l. ener begge
—— —— L. 8: efter Ordet Theologie mangler "
—— —— L. 9: for selv l. for sig selv
—— —— L. 13: l. ublandede
—— Anm. 9, L. 3: Rettelse l. Renselse

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 8.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 27 Januari 1827.

Den 28de Januari 1827.

"Gud! giv Landets Konning dine Domme!
"Lad din Retfærd over Sceptret komme!"

F. Hoegh Guldberg.

Fra danske Hjerter stige til Himlen Hjerters Bøn
Regjer o Gud, vor Konning! giv Ham de Frommes Løn:
Evindelig den grønnes til Danneborgers Fryd
Den høie Himmel=Palme den christne Konges Dyd!
Ei bruse vilde Storme omkring hans Kongespiir,
Reent svinde fro Hans Dage til Danas Fryd og Ziir:
I Livets Ord han finde sin Glæde og sin Trøst!
Krands med de bedste Glæder Hans Fremtids Haab og Lyst.
Din milde Fred omsvæve Hans Kjære fjern og nær
Eendrægtelig, som Fædre, de vorde Dana kjær:
Naar Sorgens Dage komme, da dybt i Hjerterod
Skal klinge Herrens Psalmer til Trøst og freidig Mod;
I Medgangs blide Dage de hæve glade Blik
Erkjendtlig' mod den Høie fra Hvem alt Godt vi fik.
Trofast — o Naadens Herre! — vi veed Du værne vil
Til fromme Christnes Glæde, trods Mørkets Gøglespil —
Evindelig Din Kirke! — Guds Salvede dertil! —

E. Mülertz.

Ultimatum
i
Sagen om Udøbtes Salighed og Helvedstraffens Evighed.

I Skilderiet d. A. No. 7 har Dr. Theol. Lektor Fogtmann gjort et Forsøg paa at bevise, at den i Skilderiet f. A. No. 100 indførte Beretning om Prof. Sibberns Spørgsmaal til Pastor Tryde om Udøbtes Salighed og om Helvedstraffens Evighed og dennes Svar herpaa, er falsk, skjev og fordreiet. Da Dr. Fogtmann ikke længere kunde fragaae, at Spørgsmaalene og Svarene vare givne ordret som de i hiin Fortælling ere fremsatte, saa har han nu paa otte lange Piller søgt at føre et i sit Slags mageløst Beviis for, at Fortællingen dog var falsk, skjev og fordreiet, og dette Beviis er saa kurieust-ulogisk, at Indſ. ikke kan nægte sig den Fornøjelse i nogle faa Linier at oplyse dette, da det indeholder et mærkeligt Exempel paa, hvorledes Man i vore Dage mener at kunne spinde Publikum Blaar i Øinene.

De Grunde, paa hvilke Dr. Fogtmann erklærer det af Indſ. fortalte Faktum for falskt, skjevt, fordreiet og uden Hjemmel i theologisk Bibliothek ere: at Indsenderen 1) ikke har nævnt Anledningen til Spørgsmaalene; 2) ikke har anført Hensigten med Spørgsmaalene; 3) fordi han, efter Spørgsmaalenes Fremsættelse, har i sit eget Navn — Dr. F. siger: paa en skjev og fordreiet Maade — forklaret Spørgsmaalene, og endeligen 4) fordi Indſ., ligeledes efterat have fortalt Historien, har gjort det Spørgsmaal: "For Himlens Skyld! Hvo er dog den Philosoph og den Præst?" Paa disse fire Grunde — og aldeles ingen andre eller flere — erklærer Dr. F. det fortalte Faktum for at være falskt, skjevt, fordreiet og uhjemlet. Men nu er det dog vel ligefuldt en Sandhed, at et Spørgsmaal, der er gjort, er gjort, skjøndt Man ikke tilføier Anledningen til, at det er gjort; ligefuldt en Sandhed, at det er gjort, skjøndt Man ikke siger, i hvad Øiemed det er gjort; ligefuldt en Sandhed, at det er gjort; skjøndt Man, efterat have fremsat det, sammenligner det — rigtigt eller urigtigt — med et andet Spørgsmaal *); og endeligen ligefuldt en Sandhed, at et Spørgsmaal, der er gjort, er gjort, om Fortælleren endogsaa bagefter skulde udraabe: "Dobrepodolski Skabhalsiasky!" For at vise dette end tydeligere, skal Indsenderen til en Afverling — thi Læserne kunne med Billighed fordre, at Man ikke i otte Nummere i Rad byder dem saadanne for Fleerheden uinteressante Undersøgelser, uden at Man dog søger at give Fremstillingen nogen almeen Interesse, og Sagen i sig selv er aldeles ikke af den Vigtighed, at Man behøver stedse at traktere den med gravitetisk Alvor — fortælle en lille Historie. Ved N. N. Universitet havde en Mand for et Par Hundrede Aar siden stiftet en Fribolig for endeel theologiske Studenter, og i Fundatsen for Samme bestemt, at de Studerende maaneds-

---

*) Dette har Dr. Fogtmann ikke kunnet hjelpe sig ud af paa anden Maade end ved at paastaae, at Indsenderens "Forklaringer høre med til Fortællingen", skjøndt Indsenderen paa det Tydeligste ved Parenthestegn og Ordet: Alias har viist, at de ikke hørte med til Fortællingen.

ligen skulde holde offentlige Disputatorier over lærde og kuriøse Materier, f. Ex. nævner Fundatsen selv, over det Emne, hvad Eva kunde have svaret Slangen, da den vilde forføre hende. Denne Bygning brændte af for mange Aar siden og blev først opbygget længe efter. Da der nu blev Spørgsmaal, om Statuterne skulde fornyes i deres hele Udstrækning, og En offentligen i et Skrift forfægtede denne Mening, fremsatte en theologisk Professor i den Anledning det Spørgsmaal for Stiftelsens Inspektion, om Man skulde antage, at et Spørgsmaal, som det ovennævnte, atter skulde gjøres til Gjenstand for de Studerendes Disputationer paa Grund af at dette var bestemt i Fundatsen, hvortil Inspektionen, efter en Undersøgelse af Grundene for og imod, svarer f. Ex.: Nei. Nu fortæller en Student, som hører dette, sine Kammerader, uden nærmere Forklaring, at Professor N. N. har spurgt Inspektionen, om ovennævnte Spørgsmaal paany skal gjøres til Gjenstand for Disputatorierne, og at Inspektionen hertil har svaret Nei, og han lægger selv til: "Gud bevare Os! Man kunde jo ligesaa godt spørge, om Man skulde vælge til Emne: Om Gud kunde have skabt Verden ligesaa vel i Slutningen, som han har skabt den i Begyndelsen; Om Adam er født med Navle eller uden Navle, o. s. v." Dette hører nu en Doktor i Theologien, og strax paastaaer han, at Fortællingen om, at Professoren har spurgt og Inspektionen svart Det og Det, er falsk, skjev, fordreiet og uhjemlet; thi Studenten har i Fortællingen ikke sagt a) Anledningen til Spørgsmaalet; b) Øiemedet med Spørgsmaalet, og endeligen har han c) lagt til: Gud bevare Os! Man kunde jo ligesaagodt

spørge, o. s. v. Og naar Man ikke nævner Anledningen til og Hensigten med et Spørgsmaal og Svar, og naar Man bagefter selv sammenligner det gjorte Spørgsmaal — rigtigt eller urigtigt — med et andet Spørgsmaal og Svar, saa maa Spørgsmaalet længe nok være gjort og Svaret derpaa givet aldeles som der er anført, Beretningen derom er dog falsk, skjev, fordreiet og uhjemlet. Dersom Nogen skulde synes, at dette klinger dog forbandet underligt, saa forstaaer han saamæn ikke sin Logik tilgavns. Hvad? Er det ikke et Argument der er ligesaa godt som det bekjendte Ala en Vinge, Alauda en Lærke, Cerevisia en Smørkande o. s. v. o. s. v., og det har nu gaaet og gjældt som godt Argument her paa Bjerget, saalænge Peer Degn kan huske, og saa skal det ogsaa gaae for Fremtiden, saalænge Peer Degn han lever.

At altsaa en Professor i Philosophien i det nittende Aarhundrede har gjort en Landsbypræst det Spørgsmaal, om Udøbte kunne blive salige og om Helvedstraffen er evig, og at Præsten har besvaret begge disse Spørgsmaal med Ja, det er et notorisk Faktum, der har Hjemmel i theologisk Bibliothek 10de Bind, der hverken er falskt, skjevt eller fordreiet og som Hr. Lektor Fogtmann ikke skal være istand til at gjendrive, om han saa kunde gaae paa Hovedet til Rom.

Om Inds. i sine egne Forklaringer over Spørgsmaalene har Ret eller Uret, er et Spørgsmaal, der slet ikke vedkommer det Spørgsmaal, om det fortalte Faktum er

fandt eller falsk, fordreiet eller ikke fordreiet; thi Indsenderens Forklaringer ere ikke fremsatte som nogen Deel af Faktum, men som Indsenderens Dom over Samme, og et beviist Faktum bliver et beviist Faktum, enten nu En bedømmer det rigtigt eller urigtigt. Iøvrigt ere Indsenderens Spørgsmaal for enhver forstandig Læser nok i sig selv eenstydige med Prof. Sibberns, og de kunne, mener han, uden Videre forsvare sig selv, især imod det, Dr. F. har anført imod dem *). Naar forresten Dr. F. mener, at Prof. Sibberns Spørgsmaal vilde, naar det blot i Beretningen var tilføiet, at de vare gjorte i Anledning af Hr. Lindbergs Skrift og med Hensyn til den augsborgske Konfession, af Enhver erkjendes for ligesaa rimelige og rigtige som de, uden denne Tilføielse, ere urimelige og urigtige, da er dette nu — Doktor Fogtmanns Mening. Om det er andre oplyste Menneskers og især deslesbed andre oplyste Theologers Mening, derpaa vil Indf. høiligen tvivle; at det idetmindste

ikke er Indsenderens Mening, det veed han. Indsenderen — og med Ham vist mange Flere — finder det nemlig altid at være et frappant Faktum — Andet skal Beretningen ikke antyde — at en Professor i Philosophien i det nittende Aarhundrede i et evangelisk-luthersk Land i største Alvorlighed spørger en Christi Discipel, om det kan ansees som en Betingelse for at blive evangelisk Præst, at Man antager, at Udøbte ikke kunne blive salige og at Helvedstraffen er evig; at Professoren "opfordrer ham til at spørge andre christelige Præster herom og vil, at alle skulle spørge sig selv herom", og at Christi Discipel derover anstiller en meget ængstelig og vidtløftig Undersøgelse, der fører til det Resultat, at Udøbte kunne blive salige, og at der gaves evig Helvedstraf. Dette Faktum finder Indsenderen altid frappant, enten det saa er foranlediget ved Hr. Lindbergs Bog eller ikke og enten det gjøres paa Grund af den augsborgske Confession eller ikke. Det blotte simple Faktum fin-

---

*) For at vise Læseren, hvori de uhyre Fordreielser og Forfalskninger bestaae, som Indsenderen i sine saakaldte Oversættelser af de titnævnte Spørgsmaale skal have gjort sig skyldig i, kjender han intet simplere og naturligere Middel end her ordret at indføre disse Oversættelser. Enhver forstandig Læser vil da see, at de aldeles ikke indeholde enten Andet eller Mere end selve Professor Sibberns Spørgsmaale, og Indsenderen tør endogsaa troe, at de ere affattede i en meget christelig Aand, selv det Stænk af Satire, der findes i Slutningen af det andet Spørgsmaal, ikke derfra undtaget. Det første Spørgsmaal om Udøbtes Salighed er af Indsenderen fremsat saaledes: "Alias. En Philosoph spørger, om det dog ikke monne skulle være muligt, at Socrates, Aristides og Cicero kunne blive salige, skjøndt de ikke høre til en positiv Religion og skjøndt de følgeligen ikke ere betegnede med den symbolske Handling, hvormed Medlemmerne optages i denne Religion. Det andet Spørgsmaal om Helvedstraffens Evighed er af Indsenderen fremsat saaledes: "Alias: Philosophen spørger Christi Discipel, om han troer, at det svage Menneske kan forsee sig saaledes, at det algode Forsyn ikke i alle Evigheders Evigheder skulde kunne tilgive ham, og at der ere Synder, som ikke kunne forsones, om end Synderen har brændt i Helvedes Svovlpøl, i nitusinde, nihundrede og ni og halvfemsindstyve Aar.".

det Indsenderen frappant, ligesom han f. Ex. vilde finde det frappant, naar en Professor i Physiken i det nittende Aarhundrede vilde finde paa at spørge en Theolog, om Man maatte antage — f. Ex. som Betingelse for at blive evangelisk Præst — at Solen stod stille, naar han vilde opfordre Theologen til at spørge andre christelige Theologer derom, og vilde have, at alle skulle spørge sig selv derom, og naar Theologen herom vilde anstille vidtløftige Undersøgelser; og det ligemeget om end Spørgsmaalet var foranlediget ved en udkommen Piece, hvori saadant paastodes, og grundet derpaa, at en saadan Yttring skulde finde Hjemmel i det gamle Testament.

Og hermed siger Indsenderen for stedse farvel til denne komisk-alvorlige Materie. Han frygter for allerede at have trættet Læseren mere med den, end der maaskee er passende, og han troer at kunne anvende sin Tid lidt bedre end paa Disputer af denne Art. At Indsenderen iøvrigt ikke bærer det allermindste Nag til Hrr. Dr. Fogtmann for hans Meningsforskjellighed i nærværende Sag, men tvertimod agter ham, fordi han, skjøndt paa en heel uheldig Maade, forsvarer, hvad han anseer for godt og rigtigt, thi herom troer Indsenderen sig overbeviist — det finder han det slutteligen ikke upassende at tilføie, med Hensyn til de Slutninger, som Mange ere saa tilbøielige til at gjøre, naar en videnskabelig Strid føres med nogen Varme fra begge Sider.

Den, hvis Navn Redactionen veed.*)

*) Den 13de Januar (Skilderiet No. 4) kaldte Dr. Fogtmann Indsenderen: Den Ubenævnte men Velbekjendte." Den 23de Januar (Skilderie No. 7) siger Doktor Fogtmann, "at han ikke kjender Indsenderen og ikke engang veed hans Navn." Dersom Indsenderen nu blot lægger til: Hvorledes kan det dog rime sig, saa er han vis paa, at Doctor Fogtmann paa Grund heraf strax paastaaer, at Beretningen om disse to Udsagn af ham ere aldeles falsk og fordreiet, og han fører vist et langt Bevis for, at godtgjøre dette. Men Skam faae den, der svarer ham!

* * *

I Egard af visse af Skilderiets Læsere vil jeg ikke undlade at bemærke Følgende:

Ved en rettroende Præst kan det aldrig falde mig ind at forstaae den, som blot holder sig aldeles til Bekjendelsesskrivternes Bogstav — dette vilde neppe fortjene Navn af δοξα, end sige, at det kan kaldes Troe — men jeg kalder Den saaledes, i hvem Det, hvad der gjennem dette Bogstav har villet udtale sig, er gaaet over i Liv og Aand, og jeg kan derfor meget vel tænke mig en i Aand og Sandhed rettroende Præst, som ei hylder hiint Bogstav, i dets hele Udstrækning; som der da ogsaa ved dette Bogstav, som ved ethvert, kan blive Spørgsmaal om dets rette Forstaaelse, altsaa ogsaa om dets rette Udlæggelse, paa hvilken naturligviis det, hvoraf den Udlæggende i det Hele er besjælet, faaer sin Indflydelse, men i hvilken da ogsaa Det, der besjæler ham, kommer til at lægge sig for Dagen. At gaae videre ind heri, dertil er Stedet ikke her. Det Sagte vil være nok for dem, for hvis Skyld disse Linier nedskrives.

Sibbern.

Nogle Ord om Retskrivnings Differentsserne.

"Vort Modersmaals Retskrivning har allerede siden Midten af det syttende Aarhundrede været en Gjenstand for Sproggrandskeres Studium — og Mange har deels i særegne Afhandlinger, stundom blot biløbig, omhandlet denne Gjenstand — men langt fra at være enige, end ikke i Henseende til Principerne hvorpaa Retskrivningens Love skulle grunde sig. Saa meget mindre er det at undre over, at det skrivende Publikum vakler, og istedetfor efterhaanden at berigtige Feilene i den gamle Skrivebrug, forøger dem med nye Afvigelser og Forandringer, hvis Antal endog forstørres ved den Omstændighed, at Betragtninger over Ortografiens enkelte Dele i Grunden er det letteste Slags Sprogphilosophi. Gjenstanden er saa populair, at Enhver synes han kan ræsonnere over den; det gaaer hermed ikke allene som med Musik, Skuespil, og Politik, hvori næsten Enhver tiltroer sig Indsigt nok til at dømme: men i Ortografien gaaer det end videre; her bringes Dommen ikke sielden strax i Udøvelse, og ikke Enhver har den vist nok saare fornuftige Resignation, som Dr. Dampe, der, i det Samme han fremsætter sine Grunde for de frappanteste Afvigelser fra Skrivebrugen, dog troer at burde selv følge Denne, saalænge til man først seer om Hine finde Bifald eller ikke. Endelig øse de ortografiske Skribentere d. e. de som skrive over Ortografien, ofte Olie i Ilden, ved deres eensidige Vedhængenhed ved et enkelt Princip, snart ved deres usikkre Vaklen imellem flere, og snart endelig ved den afgjørende Tone, hvormed de, efterat have fremsat deres formeentlige Grunde, nægte de modsatte Meninger al mulig Grund eller Rimelighed. Under saadan Uvished, Uovereensstemmelse, Gjæring og aabenbar Strid kan det altsaa ikke undre os, om Nogle ansee Sagen farligere end den virkelig er, og Differentserne i Retskrivningen for saa betydeligt et Onde, at der ikke Tids nok og ikke kraftigt nok kan gjøres en Ende paa dem. — — Det er nok egentlig Uenigheden om Principerne der volder den hele Fortræd. Skrivebrug, Udtale, Etymologi, og Analogi stride saa ofte reent mod hinanden, at hvem der strengt og udelukkende vil følge et af disse Principer allene, ofte kommer til at synde imod de to til tre andre, som dog og have deres billige Fordringer. Og det er netop den Feil ikke Faa af vore Ortografiens Reformatorer forfalde til. De udkaare et vist Princip, dømme derefter uden Skaansel alle Tilfælde, og ansee Inkonseqvents heri for den største Feil, der kan begaaes, uden dog at betænke, at Sprogenes Natur, og som en Følge heraf ogsaa Retskrivningens, er saa utallige Modifikationer underkastet, at fuldkommen Konseqvents og Frihed for alle Anomalier er en umulig, en utænkelig Fordring; ja at Anomalierne end ydermere mangengang ere en Fuldkommenhed ved Sproget, da de som oftest ere en Følge af fine Nuancer, enten i Begrebernes Forskjellighed eller i Velklangslovene, som ikke vilde været opnaaet ved at følge Hovedreglen, men som der ofte hører stor Skarpsindighed til at udfinde og fiint Sproggehør til at føle." — — Af en Rec. i d. Lit. Tid. 1813 No. 37 over endeel ortografiske Skrifter.

Indenlandske Efterretninger.

I Dag ere 50 Aar forløbne siden Hs. Exc. Geheime-Statsminister Ove Malling, Ridder af Elefanten, St. a. D. 2c. 2c., først kaldtes til offentlige Bestillinger, i det han blev udnævnt til Kammersekretær i det Kongl. vestindisk-guin. Rente- og Generaltoldkammer. For at tolke Medborgernes Følelser i denne Anledning, paa en Jubeloldingen værdig Maade, og forplante Mindet derom til Efterkommerne, var en Indbydelse bleven udstædt, undertegnet d. 21 Nov. f. A.; til at subskribere paa en Jubelmedaille; saaledes at et Exemplar i Guld kunde overleveres Jubeloldingen, og Exemplarer i Sølv til hans Børn. Mere end 300 have subskriberet, saa at, ifølge hvad i Indbydelsen var bleven antydet, desuden et Legat under Navn af det Mallingske kunde af Subskriptionens Beløb blive stiftet for uformuende Studerende ved Kjøbenhavns Universitet. Da man først ved Enden af forrige Aar havde erfaret, at Geheime-Statsministerens første Ansættelse var skeet i Januar, var Tiden for kort til at nogen af de i Kjøbenhavn værende Konstnere kunde paatage sig at forfærdige Medaillen. Man henvendte sig derfor til Medaillør G. D. Loos i Berlin, som lovede inden sex Ugers Forløb at gravere Medaillen, efter den ham oversendte af Professor Hetsch forfærdigede Tegning. Guld-Exemplaret er i Dag Formiddag bleven overrakt Geheime-Statsministeren ved en Deputation, for hvilken Professor Rahbek, som Universitetets Rektor, førte Ordet.

Samme Aar 1777, da den høithædrede Jubeloldìng førstegang betraadte Embedsbanen, udgav han og det Skrift, der udgjør en af vor Literaturs Prydelser: Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenere. Ti Aar senere, 1787, holdt han den skjønne Mindetale over Geuss, af hvilken vi optage de Ord, hvormed han i kort Begreb gav en Skildring af Embedsmanden efter Statens Krav. "Hvad fordrer Fædrenelandet af sine Mænd i Embedscirklerne? Er det ikke lyse Indsigter, Mod og Lyst til at

arbejde, Opofrelse til Pligter, Klogskab i deres Udøvelse, Uegennyttighed i Lønningskrav, Beskedenhed i Omgang med Medborgere i Almindelighed, med dem især, for hvem og til hvis Gavn Embedet stiftedes? Og hvorfor fordrede Fædrenelandet alt dette? Er det ikke fordi Staternes Gavn eller Skade, Hæld eller Uhæld, Orden eller Uorden, Lys eller Mørke, Fremgang eller Tilbagegang saa meget beroer paa Statsembedernes Forvaltning. Forgjeves vaage Fyrsterne, naar Embedsmændene roligen slumre; Fyrstens Øje kan ikke oversee Alt, ikke igjennemskue Alt. Forgjeves tale Love og Embedsforskrifter, naar Embedsmændene, det være af Vankundighed eller Ladhed, eller Vrangvillighed, eller Egennyttighed miskjende deres Pligter eller glemme dem, eller snige sig fra dem. Love og Forskrifter kunne ikke virke selv, de skulle iværksættes. Forgjæves yder Himlen Staterne sin Regn og sit Soelskin, Jorden dem sin Grøde og sine Frugter, naar Embedsmændene ikke klogeligen, ikke ømmeligen vaage for Orden, for Ret, for Kundskabs Udbredelse og Vedligeholdelse." Saaledes skildrede Jubeloldingen i sine tidligere Dage de Pligter han erkjendte paa den lange Embedsbane han med saa megen Hæder har gjennemvandret.

Odense, d. 23 Januari. Frosten vedvarer, dog ikke i saa overdreven Grad, hvorimod Sneen fyger næsten Nat og Dag. Ikke desmindre ere Kanerne i fuld Fart, efterat Man i flere Vintere har maattet savne denne Fornøielse. Endnu i Gaar var Seiladsen i store Belt ganske fri.

Hvor stor Fodertrangen alt paa fine Steder er, sees deraf, at i Thisted sælger Man Halm pundeviis og betaler 1½ ß. for Pundet, saa at Føden for to- og fiirbenede Dyr snart koster lige meget.

Blandede Efterretninger.

I Baronesse Minutoli's Erindringer fra Ægypten fortælles følgende: "Mange Mennesker have hidtil troet, at Valfarten til Mecca kun foretages af Mænd, men da jeg i Cairo traf en af disse Karavaner, saae jeg mange Qvinder deriblandt, som, efter deres Maade at reise paa, forekom mig at være af høi Rang. Stundom bar en stor Kameel to af dem i et Slags Bærestoel, som var fastgjort paa begge Sider af Dyret. Ledsagede af sine Slaver og omgivne med alle Tegn paa Overflødighed og Rigdom, sadde andre Fruentimre i Palanqviner, som bares af Muulæsler, og atter andre Qvinder, med smaae Børn ved Brystet, rede gandske simpelt paa Kameler og Æsler, og underkastede sig saaledes alle Besværligheder paa denne lange Reise. Mænd paa prægtige Gangere, med stolte Diekast, i rig, men ofte sælsom Dragt, og paafaldende ved sine Vaabens Skjønhed; endvidere en synderlig Blanding af Pillegrime af enhver Alder, ethvert Kjøn og enhver Farve fængslede længe mine Dine og min Opmærksomhed. — Man troer i Almindelighed, at den hyppige Brug af Dampbade bidrage til, at de østerlandske Damers Yndigheder modnes saa tidlig; imidlertid have Ægyptens Clima og de tidlige Ægteskaber ogsaa deres Deel deri. De unge Piger gifte sig næsten ved Grændsen af Barndommen, og Copterne foreene ofte sine Børn i en Alder af syv til otte Aar. Man seer Mødre paa tolv til tretten Aar, og de ægyptiske Koner kunne ofte see sig omgivne af Børneborns Børn, dersom Naturen tilstod dem en ligesaa lang Levetid, som Qvinderne i andre Lande, men kun sjelden opnaae de en høi Alder, og det lader til, at deres tidligmodne Udvikling ogsaa medfører deres physiske Kræfters tidlige Ødelæggelse, idet den udtømmer Livsprincipet. — I Keneh saae vi et stort Antal Qvinder af Dandserindernes privilegerede Classe. Endskjøndt disse Fruentimmere skrækkelig vansire deres Ansigt

ved at sminke Kinderne orange og Dienhaarene sorte, saa synes de mig dog ikke at være uden Ynde; især har deres Væxt noget kraftigt og majestætisk. De vare overlæssede med Smykker af Mæssing og Sølv, Ringe omkring Arme og Been; mindre havde de i Næsen og paa Tæerne; desuden viste deres Lyst til Pynt sig i den store Mængde Halsbaand af venetianske Glasperler af alle Farver, som de have hængende om deres Hals. Denne Prydelse have de fælleds med alle Qvinder i Overægypten, Nubien og det Indre Afrika, hvor Glasperler agtes lige med Guld.

I Warschau er 214 Gader, 3132 Huse. Universitetet har 600 Studerende.

Kjøbenhavns Børs, den 26 Januari 1827.

Hamburg 2 M.		à
a vista 230		
Species 230		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. 13 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	163½	164 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	50 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	83½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	72½	73 i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	100½	101 Rbd. r. S.
Dito Dito	116	116½ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	90½	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	95 i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	57¼	57¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn: Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 9.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 30 Januari 1827.

Den danske Nationalbank.

Her er udkommet Regnskab over Nationalbankens Indtægter og Udgivter for Bankaaret fra 1 Aug. 1825 til 31 Juli 1826, tilligemed vedføjet Forklaring, som viser Bankens Status til bemeldte 31 Juli. Det faaes hos Popp, Østergade No. 72, for 40 Skill. Tegn. Resultaterne af dette Regnskab, sammenlignet med de foregaaende Aars, er følgende:

I. Bankhæftelsernes Beløb.

a.) Ved Rigsbankens Begyndelse 1813, efter de specielle Registre, som for hver Kjøbstad og hvert Amts Distrikt ere affattede over den Banken tillagte Fordring i hver enkelt Ejendom (see Coll. Tid. 1817. S. 7 og 37).

1. Danmark.

1. Jorder . . .	Rbd.	12,993,186. 40 $\frac{1}{10}$ ß.
2. Tiender		2,105,281. 38 $\frac{27}{100}$
3. Bygninger . . .		3,884,736. 75 $\frac{1}{2}$
		18,983,204. 58 $\frac{67}{100}$.

2. Slesvig.

1. Jorder	Rbd.	5,533,914. 66.
2. Bygninger		659,505. 89.
		6,193,420. 59.

3. Holsteen.

1. Jorder	Rbd.	6,351,146. 67.
2. Bygninger		1,490,553. 28.
		7,841,699. 95.
Ialt	Rbd.	33,018,325. 20 $\frac{17}{100}$ ß.

b.) Den 31 Juli 1818 ved Overgangen fra Rigsbanken til Nationalbanken:

1. Danmark . . .	Rbd.	17,290,643. 71.
2. Hertugdømmene . . .		13,230,431. 47.
Ialt		30,521,175. 22.

c.) Den 31 Juli 1826:

1. Danmark . . .	Rbd.	16,162,975. 73.
2. Hertugdømmene		12,053,557. 69.
		28,216,533. 46.

Ved Sammenligning af Beløbet efter Registrene 1813 . . . . Rbd. 33,018,325. 21 ß.
og efter det 31 Juli
1826 sluttede Regnskab . . . 28,216,533. 46

findes altsaa Formindskelse af 4,801,791. 71

I Hovedsummen af de specielle Registres Beløb ere nogle Forandringer foregaaede med Rettelser, samt Af- og Tilgange, efter Revision og Undersøgelser, men alle disse ere i det Hele ej betydelige mod den Forandring, som er fremstaaet ved Afdrag paa Heftelserne, der ere indbetalte; tildeels mod Rettighed til at blive Aktionair, tildeels og for en stor Deel i Henseende til Hertugdømmene, efter Patentet af 4 Juli 1818 ved Obligationer til forskjellig Rentefod. Her optages hvad disse Afdrag, Afbetalinger og Afgange have udgjort siden Nationalbankens Stiftelse:

	Danmark.		Hertugdømmene	
Bankaaret	Rbd.	ß.	Rbd.	ß.
fra 1 Aug. 1818				
til 31 Juli 1819	79,705.	90	897,149.	26
fra 1819—20	24,602.	65	22,856.	1
— 1820—21	37,600.	24	12,580.	23
— 1821—22	41,120.	37	28,109.	51
— 1822—23	94,393.	6	10,288.	42
— 1823—24	186,748.	86	81,427.	87
— 1824—25	344,224.	1	90,395.	77
— 1825—26	319,372.	73	34,066.	52

II. Seddelmassen.

Den cirkulerende Seddelgjeld har siden 1813 til forskjellige Perioder været følgende:

	Rbd.	ß.
Af Rigsbanken Tid efter anden udgivet for	38,834,336.	87
1818 d. 31 Juli ved Overgang fra Rigsbanken til Nationalbanken var Summen formindsket til	31,106,181.	9
1820, d. 1 Aug., efter de aarligen opbrændte og tilintetgjorte Summer, nedsat til . .	23,895,236.	33
Ved Laanet efter Bekjendtgjørelsen af 4 Febr. 1820 tilvejebragtes en Formindskelse af 5,976,700 Rbdlr.		
1824, 1 Aug.	21,325,719.	49
1825, 1 Aug., lige Sum.		
1826, 1 Aug., beregnet at blive, efterat en Seddel-Inddragelse er effektueret . .	20,899,722.	22.

III. Den Nationalbanken ved Oktrojen paalagte Obligationsgjeld.

1. Beløbet af de for indløste slesvig-holsteenske Skatkammerbeviser paa 20 Rdlr. slesvig-holst. Cour. udstedte Obligationer a 4 pC. Rente var oprindeligen 5,000,000 Rbd., siden formindsket, saaledes at samme ved indeværende Bankaars Begyndelse udgjorde kun 4,346,120 Rbdl. Sølv. Derpaa i Bankaaret afdraget med et lige Beløb i Sedler en Summa af 1,400,000 Rbd.; saa at denne Slags Obligationers Beløb d. 31 Juli 1826 kun var 2,946,120 Rbd. Sølv.

2. Beløbet af de for Assignationer, efter Patent af 19 Decbr. 1810 udgivne Obligationer, lydende paa 5 pC. Rente, var den 31te 1825: 1,293,420 Rbd. Sølv. Deraf er i indeværende Bankaar indsendt af Bank-Institutet

i Altona, for sammes Regning 16520 Rbd., og Resten 1,276,900 Rbd. er af Banken, efter foregaaende Opsigelse, udbetalt til 6 Jan. 1826.

3. Finantsernes Reservefond i uopsigelige Obligationer var, da Rigsbanken begyndte, 7,000,000 Rbd. Sølv. — Den 31 Juli 1818, ved Overgangen fra Rigsbanken til Nationalbanken, formindsket til 6,607,881 Rbd. 61 ß. — D. 31 Juli 1826 kun 5,160,579 Rbd. 95 ß. Af det oprindelige Beløb 7 Mill. Rbd. erlægges aarligen 6 pC. eller 420,000 Rbd., de 5 pC. som Rente, og 1 pC. i Afdrag, hvorefter denne Obligationsgjeld skulde være afbetalt og udslettet 1848, men i indeværende Bankaar er, efter Opsigelse fra Bankens Side, skeet et extraordinært Afdrag af 500,000 Rbd. Sølv.

IV. Anden paadragen Obligationsgjelds Beløb, d. 31 Juli 1826.

	Rbd. Sølv.
1. For et af Hans Majestæt Kongen til Banken overdraget Guldtaffel	150,500
2. For de efter Bekjendtgjørelsen af 21 Juni 1818 udstædte uopsigelige Obligationer	130,600
3. For Obligationer, udstedte for Laanet efter Indbydelsen af 4de Febr. 1820	4,495,200
Ialt	4,776,300

Om de sidstnævnte Obligationer bemærke vi, at sammes oprindelige Beløb var 5,976,700 Rbd.

V. Bankens Virksomhed ved Udlaan og Vexeldisconteringer.

Banken ejede d. 31 Juli 1826:

	Sølv. Rbd.	ß.	Sedl. og T. Rbd.	ß.
Udestaaende almindelige Laan, samt i Bco. og Vexler	2,261,432	8	3,206,331	20
De af Banken disconterede Vexler	130,712	44		
imod Vexelobligationer udestaaende			143,295	89
For Indlaan var Banken skyldig	1,016,985	56	1,802,610	73
Indskud til Aktier udgjorde . . .	37,400			

Sammenligning imellem Bankens Kapital-Konto den 31 Juli 1818, ved Overgang fra Rigsbanken til Nationalbanken, og d. 31 Juli 1825, viser:

	Sølv. Rbd.	ß.	Sedler. Rbd.	ß.
1818 eiede Banken	1,831,103	44	3,859,756	40
1825	3,114,989	70	3,100,935	45
	✠ 1,283,886	26	÷ 758,820	91

1826, d. 31 Juli, var Bankens Kapital-Konto betydeligen formindsket og udgjorde kun i Sølv 1,409,020 Rbd. 93 ß. og i Sedler 2,299,195 Rbd. 44 ß., hvortil den skete Indløsning af Slesvig-holsteenske Obligationer rc. havde virket.

VII. Bankens Administrationsomkostninger, og mere Banken vedkommende.

I Bankaaret for 1 Aug. 1825 til 31 Juli 1826 var Beløbet af Lønninger til Directionen,

Embedsmænd og Betjente, samt Vartpenge til Rigsbankens Direction og Administration ialt: Sølv Rbd. 48,450; andre Udgivter ved Kontorerne, Inventariet, Porto ꝛc., Sølv 10541 Rbd. 79 ß. og Sedler 13,822 Rbd. 58 ß.

Bankens Bygning staaer ansat til Værdie 47,779 Rbd. 32 ß. Sølv.

Banken er, i Anledning af dens Udlaan, kommen i Besiddelse af nogle Aktiva, til Beløb 41,086 Rbd. 69 ß. Sølv.

Bankens Restancer fra 1818 og de følgende Aar ere betydelige, og udgjøre 550,882 25 ß. Sølv.

Hvorvidt Bankens Opgjørelse med Bank-Institutet i Altona er kommet, sees ikke, kun at fra dette Institut er i Bankaaret indkommet à Conto til Afdrag 520,424 Rbd. 92 ß. Sedler. I det foregaaende Bankaar var afdraget 930,000 Rbd. Sedlr.

Ei heller sees nogen Oplysning om en paa Banken i Anledning af Courantsedlernes Indløsning heftende uopgjort Fordring, som igjennem alle Regnskaberne er anført, og som fra 31 Juli 1821 har været uforandret anført med 907,621 Rbd. 38 ß. S. og T.

Den Yttring har forhen været gjort: at det vilde sikkert være kjerkomment, om de aarlige Bankregnskaber, som efter Oktrojens 41 §. offentligen bekjendtgjøres, vare ledsagede med nogen Beretning om Bankens Virksomhed i samme Bankaar til Opnaaelsen af de store Bestemmelser, samme har. Noticer (naturligviis uden nogen, hverken interesserende eller nyttig Opgivelse af specielle, og private Forhold allene vedkommende, Navne og Omstændigheder) f. Ex.

Antallet af de Folier, der haves; Beløbet af de Depositer, den har modtaget; Vigtigheden af de Udlaan og Diskonteringer, den til at fremme Pengeomløbet har gjort, og hvad den paa enhver Maade har bidraget til Lettelse for Production, Handel og Omsætninger; Afverlingerne i Bestyrelsens Personale; Anordningerne, Penge- og Bankvæsenet vedkommende, og hvad saaledes mere kunde høre til Bankaarets Historie, vilde være Gjenstande baade for interessante og gavnlige Tillæg. Fremdeles om de Grunde der have hindret de Filial-Indretninger udenfor Kjøbenhavn, som Nationalbanken ved Oktrojens §. 57 er tilladt at have; og om hvis Stiftelse af og til høres høie Ønsker. Mærkelig er i den Henseende de Breve fra Jylland som læses i Dagen f. A. No. 300 og 303. Bankens Oktroj blev givet under 4 Juli 1818, altsaa ere næsten 9 Aar henrundne; men intet høres endnu til disse, som det synes, saa høit attraaede Filial-Indretninger.

Til Knud Lyne Rahbek,
Professor, Theater-Director, Ridder ꝛc.

Ved Læsningen af hans Sang: Hocus, Pocus, Filias.

Olim hæc meminisse juvabit.

Afmægtig Skyldner Dig sin Tak frembær,
Min gode Knud, — thi Gjelden at klarere,

Og vores Mellemværende saldere,
Blot Hjertets fromme, sande Ønske er. —
Thi jeg hos Dig gediegent Guld jo fandt,
Mens gammelt Kobber Du fra mig modtager;
Jeg veed, den Ret ei slige Munde smager,
Som var og er til bedre Føde vant';
Dog veed jeg og, at Du med Skaansomhed
Bedømmer hvert et velmeent Hjernefoster
Og at det svare Kamp Dit Hjerte koster,
Skal Tugtens Riis fra Hylden tages ned.
Ei Kritikaklen yndes af min Ven,
Og aldrig vilde Du Dig slaae til Ridder
Paa Stymperen, som sine Hænder vrider
Fordi han ei kan børste paa igjen. —

Jeg sad, og alt ved Stjerne=Glimt jeg saae
At Sneen fygede, at Ovnen brændte
Med matte Lue; Hvor jeg Øiet vendte
Mig syntes elskte Skygger for mig staae;
Og alle sendte mig et venligt Nik,
Og Billeder fra hine Fordumsdage
Kom, frydeligen, for min Sjel tilbage,
Mig syntes, end jeg vante Haandtryk fik. —
Jeg saae Dig, Pram! og Synet ei bedrog,
Jeg hørte end Stærkodders Sanger synge;
Du stod omringet af en Venneklynge,
Thi varmt for Venskab jo Dit Hjerte slog.
Nu, syntes mig, Du hvidskede til mig:
"Jeg svæver her i Lysets klare Rige,
"Hvor Taagen maa for Solens Straaler vige,
"Og hvor Problemet *) oplyst viser sig.

*) See Ædlingens høistlæseværdige Afhandling: Jordlivet, en Reise.

Jeg fandt Dig Riber! ved Dit Bord at staae,
I Hexametre synge om de Glæder
Som møde hver, der Grøndahls Gaard betræder,
Som paa Lovise *) blot kan Øie faae. —
Jeg saae Dig Sander! og til Nørreriis
Jeg fulgte Dig; og saae man Dolken stødte
Ind paa Tyrannens Bryst, og da det blødte
For Schwartzes **) Arm, høit lød da Eders Priis. —
Jeg saae Dig, Tode! — Skjemt var i Dit Ord,
End til Dit Sundhedsblad man Tilflugt tager,
Thi det af lang og klog Erfaring smager;
Du blev som Læge og som Digter stor. —
Jeg saae Dig Bunkeflod! og Dine Qvad
De Piger nynnede mens Rokken ***) surred'
Og Tenen end saa lysteligen snurred',
Hver ved sit Arbeid' saae man ivrig, glad. —
Jeg saae den sande Digter, Baggesen,
Hvis Sang ad Lethe ned skal aldrig flyde,
Jeg saae, hans Tinding Laurbærkrands at pryde,
Ved Vid og Kløgt han havde vundet den. —
I Krogen hist vor Horneman ****) jeg fandt
Dybsindig grandskende i Oldtids Skrifter,
Ja selv de nyere han nøje drøfter,
Saa for hans Blik blev klar den mørke Kant.
Jeg saae Dig Storm! og blid Alvorlighed
Var i Din Mine. — End saa lifligt lyder

*) See hans ypperlige Oversættelse af det Vossiske Digt.

**) Den sjeldne ypperlige Schwartz udførte Niels Ebbesens Rolle.

***) Bunkeflods Samling af Spindeviser.

****) Christian Horneman, Page-Hofmester.

Din Streng om Zinklar, end det Digt os
fryder
Der lovsang vores Indfødsrettighed. —
Og Du, som reiste Eget Monument,
Det Ormens — Tidens Tand skal overleve,
Og Du, min Samsøe saaes forbi mig svæve.
Din Digteraand var for Cothurnen stemt. —
Ja! for mig stod saamangen Ungdomsven,
Og Hjertet, fro ved hine Dages Minde,
Fandt, hvad der stundom trykker det, at svinde
Og jeg mig atter føl'de ung igjen.
Dog ach! hvad kan paa Jorden holde Stand?
Da jeg min Arm til Favntag vilde strække,
Hver Skygge svandt, jeg ingen kunde række,
Den drog tilbage til det bedre Land. —

Nu Veemods Taare ned ad Kinden randt,
Min mørke Stue syntes mig et Fængsel,
Min Sjel opfyldtes af en hellig Længsel;
Hvor Diet faldt, jeg mig saa Ene fandt.
Da lød en Stemme fra mit indre Bryst:
"Ja føl Dit Savn; naar Du blot ikke glemmer,
"At end Dig undes nogle gamle Venner,
"At end for Dig blev levnet mangen Trøst."
Og allerførst, O Knud! Du for mig stod;
Din Virkekreds blev stor, Dit Hjerte prøvet,
Og ei Din Hjernes Kløgt ved Ald'ren sløvet,
Og Du, Tig Ven at nævne mig tillod.

Og meer og meer udvidedes min Kreds,
Og atter syntes Glæden til mig smile,
Til Venners Favn jeg saae mig atter ile,
Og atter jeg med Verden var tilfreds.
Nei! end jeg ene dog ei ganske staaer;
Med gjeve Nyerup og jeg Omgang pleier;
Og mangen savnet Støtte han opveier,
Held hver som Venskabs-Haandslag af ham faaer!
— — Nu herskede trint om mig klare Dag;

Med lettet Hjerte tog jeg fat mit Bæger,
Og (skjøndt jeg end gudsjammerligen bræger)
Jeg sang og atter sang:

Hocus, Pocus, Filias,
Leve vore gyldne Tider,
See med Kikkert og med Glas
Om til alle Sider!
Er end i Beutelen Gulbet kun ringe,
Har man desmeer i Signeter og Ringe;
Hvad ligger Lag paa Façon og paa Plads?
Hocus, Pocus, Filias.

Ja nu var jeg en ganske anden Mand;
Hos gamle Dreier sad de Karle sammen,
Nød Landets gode Ting i Fred og Gammen,
Og end grandgiveligt jeg høre kan:

Før Noas Tid var Adams Børn kun
Tosser.
Jeg er en Mand, der har saa vidt
omvandret.
Oldtiden havde en god Skik.
Min Søn! om Du vil i Verden frem.
Hvor herligt, herligt gik det til —
Hvi rose I saa vore Fædre?
I Axels Stad der stander en Gaard
Han, som velgjørende vort Hjerte
bød.
Svend Tveskjæg havde sig en Mand ꝛc.

Ja elskte Knud! end længe glæd Du hver
Med slig en Sang! — Kald Fortid os tilbage
Thi da vil Mindet om de svundne Dage,
Formilde hvad vi stundom lide her.

Ich.

*
*
*

Enhver, som vil sammenligne Det, den Redactionen bekjendte Forfatter anfører i sit Ultimatum i Skilderiets No. 8, pag. 118, med Stedet i nyt theologiskt Bibliothek, hvilket forhen er heelt bleven aftrykket i disse Blade, vil see, at hiint indeholder en ganske simpel Usandhed. Om denne Usandfærdighed har sin Grund i Forfatterens Lyst til at forsvare, hvad han forhen har sagt, eller i Mangel paa Begreb og Skjelneevne, vil jeg ikke afgjøre. Spørger man mig, hvi jeg endnu engang yttrer mig i denne Anledning, saa svarer jeg, at jeg neppe vilde have begyndt, dersom ikke Hr. Doctor Fogtmann havde taget sig af Sagen, men at jeg, da han har fundet det Ret at gjøre det, nu ogsaa vil blive ved, saa længe det synes mig tjenligt og godt. Jeg har Intet imod leiligbedsviis at bidrage Mit til, at Publicum ret kan blive opmærksom paa, hvorledes saadanne Skribentere, som den Redactionen bekjendte Forfatter, bære sig ad. Til den Ende gjør jeg ogsaa opmærksom paa, hvorledes samme Forfatter i et tidligere Stykke har benyttet sig af Ordet: Hensigt.

D. 29de Jan. 1827.

Sibbern.

---

*
*
*

Da i denne Tid saa meget er skrevet om Præsteeden, vil det maaskee interessere Mange, at gjøres opmærksom paa, hvad, for henved 50 Aar siden, en dansk Lærd, — som Anmelderen ikke har haft den Lykke at kjende, men ofte hørt omtale som en i en sjelden Grad oplyst og udmærket human Mand, — nemlig salig Professor

Andreas Christian Hviid, meddeler i sin Dagbog S. 85, om Geistlighedens Eed her og i Göttingen, skrevet i Göttingen i November Maaned 1777; — salig-Professorens Ord ere følgende:

"Den 30te besøgte — —. Han spurgte mig om Geistlighedens Eed hos os, om hvilken, da jeg sagde ham den, han smilende sagde, den var conciperet i Tusmørket; hvori nok, saavidt jeg forstod, laae en Satire. Han sagde, Theologerne her sværge paa, at de ville lære det i de symboliske Bøger, som er grundet i Skriften, og hvis det behøves, forsvare det, og at den Eed var fornuftig; thi de forbinde sig altsaa ikke til andet end til at lære den sande grammatikalske Forstand af Ordene, som gjerne netop er det Modsatte af de mange daarlige, Religionen vanærende Lærdomme, som Homiletici bringe ud. Fremdeles sagde han, at endog de, som forbandt sig ved Eed til at lære den hellige Skrifts Ord, ikke forbandt sig til at lære alt det, som en eller anden Doctor Seraphius vil have, der skal staae i Bibelen, men blot til at foredrage sensum literalem, det er den, som Ordene efter Sprogets Natur grammatikalsk og logikalsk beviislig fordrer; thi den, som forbandt mig ved en Eed, gav mig stedse Tilladelse at tage Eedens Ord saaledes, som en sund Hermeneutik udfordrer; og en saadan tillader, at disse Edens Ord: jeg sværger at ville lære den hellige Skrift, af den Sværgende forstaaes saaledes: jeg vil foredrage det jeg finder, at være grundet i den hellige Skrift; thi den, som bruges til at tage Eeden (adjurans secundarius) kan ei paatvinge mig sine egne Forklaringer af Eedens Ord."

—33—.

Indenlandske Efterretninger.

Den 28de Januar 1827, paa Hans Majestæt Kong Frederik den Sjettes 59de Fødselsdag, er grundlagt: Samfund til den danske Literaturs Fremme og Forskjønnelse, og trængende, værdige, danske Videnskabsmænds Understøttelse. Om at indtræde som ordentlig Medlem i dette Samfund, hvortil qvartaliter bidrages 1 Rbdlr. rede Sølv, modtages skriftlig Anmeldelse af Enhver, som maatte bifalde denne Stiftelse. Disse Anmeldelser indsendes til det kongl. privil. Adressecomptoir — det Berlingske Comptoir — eller Dagens Comptoir, med Udskrift: Til Samfundet for den danske Literaturs Fremme rc. Den udførligere Plan og Navnelisterne paa Samfundets Medlemmer, blive herefter offentligen bekjendtgjorte.

Hans Majestæt har atter havt den Naade, paa sin Fødselsdag at lade bekoste et Middagsmaaltid for den Deel af Søetatens Ungdom, der undervises i Skolerne i Nyeboder. Maaltidet var anrettet paa Søeqvæsthuset for 335 Drenge, og paa Sø-Etatens Hospital for 227, i alt 562. Paa sidstnævnte Sted spiste tillige 500 Piger. — 1062 Børn toge saaledes Deel i denne kongelige Naadesbeviisning, og erkjendte med taknemmelige Hjerter, at Landsfaderen atter vilde paa sin Fødselsdag tænke paa Dem, ligesom de hver Dag har Prøver paa Høistsammes Kjærlighed, den de ville have velgjørende Frugter af, saalænge de leve. Skolekommissionernes Medlemmer, Skolernes Lærere, adskillige af Børnenes Paarørende og Sø-Etatens Ungdoms Velyndere vare tilstede, og alt gik for sig i sømmelig Orden. Det er en sand Glæde at see saa mange sunde, velklædte, tilfredse Børn, og vide, hvorledes de paa den hensigtsmæssigste Maade dannes til at blive nyttige Medlemmer i Samfundet. Drengene udbrøde for Monarken med et velmeent Hurra og Pigerne afsang i en meget god Tone en, af Hr. Pastor Michelsen forfattet, Sang.

Blandede Efterretninger.

Universitetet i Buenos-Ayres blev stiftet 1821; i Aaret 1826 talte det 189 Studentere; deriblandt mange Chileser og Brasilier. Et offentlig Bibliothek blev grundet ved et Dekret af 13 Sept. 1810, næppe tre Maaneder efter Uafhængigheds-Erklæringen. Det blev stiftet af Statssekretæren Dr. Don Mariano Moreno, som gav det sin private Samling, ligesom flere Patrioter bidrog, saa at der ved dets Aabning vare 1700 Bind samlede. 1826 havde det 18000 Bind. Dermed er forbunden en Læsesal, som fra Kl. 8 om Morgenen til 9 om Aftenen er aaben. (Hesperus 278.)

Kjøbenhavns Børs, den 30 Januari 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 230		
Species 229		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 12ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciesedler pr. 100 Specier	164½	165 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	50 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	83½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	72¼	72¾ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	100¾	101 Rbd. r. S.
Dito Dito	115½	116 Sedlers
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	90½	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	95 i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	57	57½ L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 10.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 3 Februari 1827.

Et Par Bemærkninger ved det Ultimatum, som læses i Skilderiet No. 8.

Ne isti faciunt intelligendo, ut nihil intelligant.

Terentius.

Det er ikke for at beholde det sidste Ord, at jeg skriver disse Linier. Om Sagen selv har jeg sagt det, som jeg troede mig forpligtet til at sige, og den synes mig tilstrækkelig oplyst fra min Side, ligesom jeg er overbeviist om, at Ingen, som ikke forud er indtagen af Partiskhed, har ladet sig forblinde af de Skingrunde og Pudserier, som dette Ultimatum indeholder. Men jeg troer, at jeg endnu bør berigtige et Par Misforstaaelser, som kunne være blevne tilbage, eller som kunne foranlediges ved hiint Ultimatum.

For det første har den Ubenævnte endnu tilsidst søgt at give Striden, som han ved sin lille Historie har foranlediget, et ganske falskt Udseende, i det han kalder den Striden om Udøbtes Salighed og Helvedstraffenes Evighed. Kan man kalde dette en redelig Fremgangsmaade? Striden har ikke været derom, og om deslige Materier vil jeg ikke stride; allermindst paa dette Sted og med en saadan Modstander, som enten ikke kan eller ikke vil forstaae, hvorom Striden er. Jeg har blot dadlet og bestridt en falsk og skjæv Fortællingsmaade og en uædel Stridsmaade, som kan blive farlig for agtværdige Medborgeres gode Navn og for Sandhedens gode Sag. Dette har jeg gjort ikke blot med Hensyn til den omstridte Fortælling, men ogsaa for at vække Mistroe til og Afskye for lignende Fortællinger i Almindelighed. En frimodig og ærlig Dadel, som er grundet og billig, bør modtages med Agtelse; men den halvskjulte, bittre og drillende Dadel bør foragtes og afskyes, især naar den tillige er ubillig. En saadan skummel og bitter Dadel er en farlig Gift. Den forbittrer og forvirrer. Dette har jeg søgt at gjøre opmærksom paa, og den Ubenævnte har ved Exempler stræbt at oplyse og stadfæste mine Paastande.

For det Andet har den Ubenævnte fundet

et Slags Modsigelse deri, at jeg har først kaldt ham den Ubenævnte og Velbekjendte, og siden efter sagt, at jeg ikke kjendte ham og ikke engang vidste hans Navn. Deri er ingen Modsigelse; men den Ubenævnte har ikke forstaaet eller ikke villet forstaae disse Ord. Denne Misforstaaelse kan let hæves. Velbekjendt kalder jeg nemlig Fortælleren, fordi han var mig og flere velbekjendt under det Navn: "Den eller En, hvis Navn Redaktionen veed." Men Ubekjendt kunde jeg ogsaa med Rette kalde ham, fordi jeg ikke vidste og endnu ikke veed hans rette Navn, eller hvem han er. Begge Udtryk ere altsaa aldeles rigtige og kunne vel bestaae tilsammen. Saaledes kunde man i sin Tid — jeg siger det ikke for at antyde eller anstille en Sammenligning, som her vilde være høist upassende, og endnu mindre for paa nogen Maade at saare den agtværdige Videnskabsmand, hvis engang gjængse Skribentnavn jeg ved denne Leilighed omtaler — saaledes kunde man i sin Tid passende have kaldt Repertøren baade den Velbekjendte og den Ubekjendte; velbekjendt som Skribent, ubekjendt som Menneske eller Person. Ligeledes kunde man indtil for kort Tid siden passende bruge begge Udtryk om den Wolfenbüttelske Fragmentist. Nu er det derimod bekjendt nok, at denne Skribent var H. S. Reimarus.

Resten af hiint Ultimatum kan bedst gjendrive sig selv, og maae falde af sig selv. Thi det Hele bestaaer af gamle forslidte sophistiske Kneb, som kun en Ubenævnt kan bruge uden at skamme sig, og af det Slags latterlige og pudseerlige Krumspring, hvormed visse Folk pleie at

skjule deres egen Forlegenhed og at drage Opmærksomheden fra den egentlige Gjenstand. I Sligt bør man ikke indlade sig nærmere. Derfor ender jeg nu fra min Side denne Strid, vistnok uden mindste Nag til Modstanderen, men dog med Indignation over hans uhøflige og uforsvarlige Adfærd i denne Sag lige fra Begyndelsen indtil Enden. Jeg antager som en ufravigelig Regel, at man skal være redelig og gaae redelig tilværks.

N. Fogtmann.

Det forenede Understøttelses-Selskab i Kjøbenhavn.

Dette vigtige og for andre Kjøbstæder efterligningsværdige Selskab blev stiftet 1788. Stiftelsesdagen er antaget at være 4de Junii. En Fundation blev i samme Aar forfattet. Det kom an paa en Mængde af Medlemmer, og altsaa at ringe Bidrag maatte fastsættes; og for at give Medlemmerne Noget for deres Bidrag, blev Udgivelsen af et Ugeskrift besluttet, hvorom nedenfor. Den Indtægt dette Tidsskrift, der nu har bestaaet i over 38 Aar, har ydet, er bleven Grundlaget for den ikke ubetydelige Fond, Selskabet eier, og for det Gode, der ved samme i saa mange Aar er allerede virket. Endeel Stridigheder opstod i Selskabet noget efter Stiftelsen i Anledning af dets Kassevæsen, hvorpaa Slutningen blev, at Selskabet led Pengetab, at Regnskaberne henlagtes, og at nye Love i Novbr. 1791 bleve forfattede, hvilke under 17 Febr. 1792 erholdt kongelig Konfirmation. Siden har Bestyrelsen og Selskabets Fremgang været ordentlig og frugtbærende. De nu gjeldende Love ere

i Repræsentant-Forsamlinger d. 28 Juli 1806 og 2 Dec. 1811 antagne, og under 28 Jan. 1812 af Kongen confirmerede. Selskabets Hensigt bestemmes ved Lovene saaledes: 1.) at gjøre passende rentefri Laan til flittige og stræbsomme Medlemmer, som, af Mangel paa Penge eller Kredit til at forskaffe sig de fornødne Materialier og Redskaber, ej kunne fortsætte deres lovlige Næringsvej, paa det at deres Ødelæggelse saavidt muligt ved slige Laan kan forebygges. Kongelige Embedsmænd, saa og andre Medlemmer, som ej hertil kunde henføres, udelukkes vel ikke fra saadanne Laan, dog skulle de staae tilbage for lige trængende og værdige Medlemmer der ere Kunstnere, Fabrikantere eller Haandværkere. 2.) At give Understøttelse til de Medlemmer i Almindelighed, som have Hustrue og Børn, men formedelst Alderdom, Svaghed eller andet Vanhæld ikke ved egen Flid og Vindskibelighed ere istand til uden Hjelp at ernære sig og dem, for saavidt Børnene ej selv kunne fortjene deres Brød, men ere Forældrene til Byrde. Denne Understøttelse skeer enten ved en Gratifikation, som dog kan tillægges en Person mere end eengang, eller ved en aarlig Pension. 3.) At komme afdøde Medlemmers nødlidende, men tillige stræbsomme Enker til Hjelp, enten ved Laan, Pension eller Gratifikation. Ingen kan blive Medlem i Selskabet uden at være enten Borger i god Næringsvej, Embedsmand med Løn, eller paa anden Maade at have fornødent Udkomme.

Selskabets Kapital skal være en urørlig og saavidt muligt stigende Fond. Af Selskabets Indtægters Overskud, efter Udgivternes Udredelse, beregnes en Trediedeel til Fonden, men

de øvrige to Trediedele, tilligemed Renterne af Fondet, anvendes til Uddeling, saaledes at to Trediedele deraf bruges til Laan, og en Trediedeel til Pension og Gratifikation.

Om de rentefrie Laan er bestemt, at mindre Sum end 50 Rbd. eller højere Sum end 200 Rbd. (Borgerven 1813, No. 21 S. 162) ej maa udlaanes, at antagelig Kaution eller anden Forsikkring maa stilles for promte Tilbagebetaling af to Procent maanedligen; og at der ej maa gives Laan til saadanne som ere aldeles forarmede; thi disse bør allene have Adgang til at faae Gratifikation eller Pension. De som af Landhusholdningsselskabet have erholdt en Belønning eller et Agtelsestegn bør under lige Omstændigheder foretrækkes andre, som anholde om Laan.

Pensioner ere ikke under 20 Rbdlr. og ikke over 50 Rbd. aarlig; og anvises den første Dag i et løbende Qvartal. Pensionister fritages for at betale Kontingent til Selskabet, fra den Tid deres Pension begynder; dog vedblive de at beholde Ugebladet, som da gives dem uden Betaling. Enkers Pension ophører naar de indlade sig i Ægteskab, da Mændene bør forsørge dem, ligesom enhver Pensionists Pension ophører, saasnart han enten faaer et Embede, eller kommer i saadan Næringsvej, at han ikke kan ansees for ligesaa trængende som andre Pensionssøgende.

Ingen maa erholde nogen Slags Understøttelse af Selskabet førend efterat have været Medlem i tre Aar.

Ansøgninger maa være indrettede efter de Forskrifter, som i hvert Aars August Maaned

skulle til Efterretning for de Ansøgende indføres i Ugebladet. De igjennemgaaes af Repræsentanterne i den Klasse til hvilken Ansøgeren henhører.

Da Selskabets Medlemmers Antal er for stort til at de alle kunne samles, saa repræsenteres samme ved 96 dertil udnævnte Mænd, hvis Foretagender og Beslutninger gjelde som det hele Selskabs. Stand og Vilkaar give i Selskabets Møder det ene Medlem intet Fortrin for det andet; men i ovennævnte Hensigt er Selskabet deelt i ti Klasser, saaledes at der, paa lovbestemt Maade, vælges 8 Repræsentantere for Adelen; 8 for kongelige Embedsmænd af den borgerlige Stand, 8 for Sømagten, 8 for Landmagten, 8 for den geistlige Stand, 8 for Literati, 8 for Grosserere, Bryggere, Kunstnere og Fabrikeiere, 16 for Kræmmere og de i Smaat handlende Borgere, 16 for Haandværksstanden, og 8 for den jødiske Menighed. I hvert Aars December Maaned afgaaer $\frac{1}{4}$ Deel af hver Klasses Repræsentantere, hvorimod andre vælges i deres Sted.

Udførelsen af Lovenes Bestemmelser eller Repræsentationens Beslutninger skeer ved en Administration af tre Medlemmer.

Selskabets lønnede Betjente ere en Bogholder, en Kasserer, Budde.

Selskabets Medlemmers Antal var efter den trykte Fortegnelse i Aaret 1817 (ifr. Borgervennen s. A. No. 28 S. 232) over 1400. Pensionisternes Antal samme Tid 123. En Tid var Medlemmernes Antal større, og steg over 1800.

Selskabets Formue d. 28 Dec. 1826 bestod i følgende Statspapirer:

	Rbd. r. Sølv og Sølv.
Transportable Statsfonds, 4 pC. Oblig. til Beløb 32002 Spec. =	64004.
Dito til 3 pC. 3466⅔ Spec. =	6933⅓.
En Finantskasse-Obl., 4 pC., 1000 Sp.	2000.
10 Bank-Obligat. af Laanet d. 4 Febr. 1820, à 4 pC., til Beløb r. S.	5800.
11 uopsigel. Kongl. Oblig. til 4 pC. af Beløb	20500.
2 Stkr. uopsigelige Rigsbank-Obl. af 1 Febr. 1813, hvoraf Rente 4 pC. betales d. 6 Jan. i Sølv, ialt	1000.
rede Sølv og Sølv	100237⅓.
en Prioritets-Obligation r. Sølv	1000.

(Cf. Borgervennen 1827. No. 2.)

For bevilgede Laan udestaaende hos Selskabets Medlemmer omtrent 7 til 8000 Rbd., noget i Sølv, noget i Sedler og Tegn.

Det er for en stor Deel ved Medlemmernes Bidrag denne Fond er fremvoxet. De ordentlige Medlemmer give en ringe usølelig Betaling for Ugebladet, som bringes dem, nemlig 6 ß. ugentlig eller 78 ß. qvartaliter. Overordentlige Medlemmer betale aarligen 10 Rbd. eller mere. (Jfr. Borgervennen 1809 No. 6. 1812 No. 16. 1813 No. 6 og 40.)

Som Selskabets velgjørende Medlemmer ved Legater mindes:

1. Afdøde Grosserer Niels Brock, efter hvem Selskabets Kasse modtog 5177 Rbd. 82 ß. (I Regnskabet for 1805 er 3000 Rbd. taget til Indtægt; for 1ste Qvartal 1807 de andre

2177 Rbd. 82 ß. See ellers om det Brockske Legat Ugebladet 1809 No. 29. 1807 No. 14.) Legator bestemte, at der af Renten aarligen skulde anvendes 24 Rbd. for en Medaille for en afgaaende Administrator, og Resten at uddeles som Pensioner.

2. Afdøde Studiosus Grell skjenkede 1000 Rbd., som i Aaret 1812 bleve indbetalte for at udleveres rentefrit til stræbsomme og trængende Haandværksmestere fra 50 til 100 Rbdlr. (Ugebladet 1812 No. 32. 1813 No. 7.)

Ugebladet, Borgervennen nemlig, som begyndte 1 Aug. 1788, og nylig har begyndt 39de Aargang, har meget gavnet Almeenheden, og har haft Medarbeidere i mange af Nationens udmærkede Forfattere, af hvilke vi nævne afdøde Capt. W. H. Fr. Abrahamson, som i 15 Aar, 1796-1810, var en af de vigtigste Arbeidere; Biskop Birch, Prof. Brorson, afd. Pet. Collet, Etatsraad Collin, Prof. Fr. Høegh Guldberg, afdøde Provst Gutfeld, Confessionarius Liebenberg, Pastor Michelsen, Prof. Nyrup, Etatsr. G. H Olsen, afdøde Etatsraad Pram, og mange flere Hædersmænd. Lovene sige: at Ugebladet maae, "foruden Selskabets Bekjendtgjørelser, indeholde originale danske eller oversatte Afhandlinger over saadanne Materier, som kan tjene til almindelig Oplysning, og forstaaes af læg Mand. Morskabs-Læsning, Poesier, Anekdoter tilstaaes og Plads i Bladet, dog maa disse staae tilbage for physiske, oekonomiske, mechaniske, statistiske, historiske og moralske Materier." Tidsskriftet besørges og udgives ved en Kommission af fem af Selskabets Medlemmer.

Til dette Tidsskrift, samt til Selskabets

gjeldende Love; og til Minerva 1792, Jan., S. 116-9 henvises i øvrigt, for saavidt nærmere Oplysning søges om dette veldædige Selskab og dets Historie.

Om Embeds-Cautioner.

Siden Deponerings-Cautioner for Kasse-Oppebørsler ere blevne indførte, er det blevet mangefold vanskeligere end tilforn for den ubemidlede Embedsmand at stille sin Embedscaution. Mange maa derfor henvende dem til Pengespekulantere, af hvem de, imod visse Procent, erholde Deponeringsbeløbet. Den senere Tids sørgelige Erfarings-Exempler lade befrygte stor Risiko for Obligationernes Eiere, intet Under derfor, at Embedsmanden maa svare høie Procenter for Cautionen. En Bekjendter af Indsenderen er lovet sin, formodentlig i Tiden behøvende, Caution, paa følgende Vilkaar: Han skal svare aarlig 2 pCt. af den til enhver Tid havende Caution; men ved 2det, 3die, 4de, 5te og 6te Aars Slutning, tilbagebetaler han hver Gang en Femtedeel af den først deponerede Caution; NB. ikke i Obligationer, men med deres fulde paalydende Beløb i Sølv; ved 6te Aars Slutning eier han altsaa selv Cautionen. Ved første Diekast synes disse Betingelser at fordre en saa overordentlig høi Renteprocent, at det maatte være fraraadeligt, at entrere i samme; ved Beregning derimod befindes Renten vel betydelig, men dog langtfra saa stor som man maatte formode. I Haab om at det kan interessere nogle af Bladets Læsere, meddeles følgende Beregning i denne Henseende: Det supponeres, at de kongelige Obligationer i de 6

Aar beholde eens Værdie, for Exempel 75 Rbd. Sølv pr. 100, som omtrent er den nærværende. Cautionen antages til Sammenligning beqvemmest = 100 Rbd., og nu beregnes paa følgende Maade hvad Cautionen har kostet Embedsmanden indtil han efter de 6 Aars Forløb selv kommer til at eie samme.

Ved 1ste Aars Slutning betales 6 pC. af 100 Rbd. = 6 Rbd., derfra Obligationens Rente 4 Rbd. Igjen 2 Rbdlr., som med Rente og Rentes Rente i 5 Aar, a 4 pC., udgjør	2, 4 Rbd. S.
Ved 2det Aars Slutning: Tilbagebetaling 20 Rbd., Rente 6 pC. af 100 Rbd., derfra Obligationens Rente 4 Rbd. Igjen 22 Rbdl., som med R. og RR. i 4 Aar udgjør	25, 7. —
Ved 3die Aars Slutning: Tilbagebetaling 20 Rbd., Rente 6 pC. af 80 Rbd. = 4, 8 Rbd., derfra Obligationens Rente 4 Rbd. Igjen 20, 8 Rbd., som med R. og RR. i 3 Aar udgjør	23, 4. —
Ved 4de Aars Slutning: Tilbagebetaling 20 Rbd., Rente 6 pC. af 60 Rbd. = 3, 6 Rbd., derfra Obligationens Rente 4 Rbd. Igjen 19, 6 Rbd., som med R. og RR. i 2 Aar udgjør	21, 2 —
Ved 5te Aars Slutning: Tilbagebetaling 20 Rbd., Rente 6 pC. af 40 Rbd. = 2, 4 Rbd., derfra Obligationens Rente 4 Rbd. Igjen 18, 4 Rbd., som med Rente i et Aar udgjør	19, 1. —
Ved 6te Aars Slutning: Tilbagebetaling 20 Rbd., Rente 6 pC. af 20 Rbd. = 1, 2 Rbd., derfra Obligationens Rente 4 Rbd. Igjen	17, 2 Rbd.
Embedsmanden kan altsaa regnes at have betalt	109 Rbd.
derfor har han Værdie: en Obligation 100 Rbd., som udgjør . .	75 Rbd.
Cautionen for 100 Rbd. har altsaa i 6 Aar kostet	34 Rbd.

som fordeelte paa hvert Aar efter Rente og Rentes Rente-Beregningen, giver Rentemaaden = 0,05; det er 5 pro Cento. Embedsmanden har altsaa aarlig svaret af sin Caution 5 pC., hvilket, som jeg har anført, er meget mindre end man kunde formode, at de i sig selv ubillige Vilkaar vilde have ledet til. Indsenderen kan ved denne Leilighed ikke undlade at nævne de meget billigere Betingelser, han i en endnu utrykt Afhandling har udviklet, nemlig: Hvis der existerede en almindelig Embedscautions Assurancekasse, saa kunde denne deponere Cautionerne, imod at vedkommende Embedsmænd aarlig af deres fra samme havende Caution betalte 2 pC., hvorhos dog Embedsmanden, Enke eller Arvinger, ved Cautionens Ophør, naar rigtigt Regnskab var aflagt, paa eengang fik tilbagebetalt de Tre Fjerdedele af alle hans gjorte Indbetalinger. Exempel: For en Caution paa 1500 Rbd. svares aarlig 30 Rbd.; har nu Cautionen vedvaret i 20 Aar, saa er ialt indbetalt 600 Rbd.; hæves Cautionen og rigtig Regnskab aflægges, saa faaer Embedsmanden, hans Enke eller Arvinger paa eengang udbetalt 450 Rbd. At denne Maade at erholde Cautionen paa, er yderst bil-

lig, nægter vist Ingen, som kjender noget til Sagen. At den i mangfoldige Henseender er fordeelagtig for Embedsmanden og ønskelig for Staten, lod sig let udvikle. At den er uden Risiko for Kassen, har jeg ved paalidelige Beregninger godtgjort, da disse vise at om endog hver fjerde Embedsmand blev Fallent, vilde Kassen dog endnu beholde en lille Fordeel.

A. E. Møller.

Indenlandske Efterretninger.

Hans Majestæt Kongens høie Fødselsdag høitideligholdtes ved et godt Middagsmaaltid, ifølge Hans Majestæts allernaadigste Befaling, i samtlige Underviisningsanstalter for Underofficerer og Spillemænd, samt i de militaire Caserneskoler.

172 Voxne og 245 Børn deeltoge i denne Fest og endte den med taknemlig Erkjendelse af Hans Majestæts vedvarende Naade mod dem.

— Ogsaa bleve samtlige 64 Elever i Artilleriekorpsets Underofficeerskole, og de 98 Børn, der frequentere den classenske Artillerie-Legatskole, givne et godt og rigeligt Middagsmaaltid.

Viborg, d. 27de Januari. Efter flere Dages streng Frost og Storm af Østen og Nordost, er falden fra i Tirsdags af, megen Snee, der endog i Onsdags voldte, at Posten fra Randers hertil væltede i en Snedrive uden for Viborg. Veiene ere nu opkastede; men andensteds ere der mange ufremkommelige Steder, da Stormen lagde store Driver. — Ved Avisens Slutning i Dag var Posten endnu ikke kommen. — Paa Torvet i Dag kostede Rug Tønden 7 Rbd., Byg Tdn. 5 Rbd. 5 Mk., Kartofler 2 Rbd. 2 Mk., Smør Pundet 14 a 16 ß., Æg Snesen 26 ß., forrige Løverdag kostede de 28 ß. (forhen noget uhørt her.)

Liimfjorden er endnu aaben fra det Yderste indtil et Stykke vesten for Hals Skibsbroe; den i Dag (den 22de) indkomne Skonnert maae desaarsag ises til Blødens Pæle.

Landsbyen Balle, ved Silkeborg, er allerede mærkværdig derved, at Biskop Balles Oldefader var Skolelærer i denne Bye. Balle var en sand Troens Kjæmper; han stred djærveligen imod de onde Jetter og Troldmænd, som hans Aarhundrede udklækkede. — En Kjæmpe af et mere corporligt Slags har ogsaa gjort fornævnte Landsbye berømt. Han heed Ebbe, og levede høit oppe i Hedenold. Om hans Størrelse kunne Læseren gjøre sig Begreb af Følgende: Ved Veien, der gaaer fra Gjødvad til Balle, findes 2 Høie, beliggende i en 6 Favnes Afstand fra hinanden. Disse kaldes Ebbeshøie, fordi Ebbe skal have skrævet fra den ene til den anden.

Blandede Efterretninger.

Et anbefaleligt Pulver til Ødelæggelse af Rotter og Muus.

Fra det berlinske Ministerium, hvorunder Medicinal-Anliggenderne bestyres, udgik under 25 Oct. 1823 et Circulaire til samtlige kongl. Regjeringer i Preussen, angaaende et nyt opgivet Middel til Ødelæggelse af Rotter og Muus. Det synes at kunne betragtes, som et vigtigt Sikkerheds Middel for det Offentlige til Forebyggelse af Misbrug af Forgiftningsmidler, og derfor optage vi det her. Det lyder oversat saaledes: Da den Arsenikfalve, til Ødelæggelse af Rotter og Muus, som af Apothekerne skal haves i Forraad, ifølge Bekjendtgjørelse af 30 April 1812, ikke svarer til de Forventninger man har gjort sig, og derimod et af afdøde Medicinal-Assessor Thimann i Stettin til saadant Brug opgivet Pulver, efter alle hidtil anstillede Forsøg, er langt mere hensigtsmæssig, saa bliver herved den kongl. Regjering meddelt Underretning om Sammensættelsen af dette Pulver, for at det kan bekjendtgjøres Apothekerne i Regjeringsdistriktet, at de derefter kunne forfærdige det og sælge samme istedetfor den forhen op-

proberede Salve; under Jagttagelse af de lovmessige Forskrivter."

"Sammensætningen:
Fint pulveriseret Arsenik 8 Lod.
Fint Hvedemeel 7 Lod.
Fineste Kul (eller bedre: Kønrøg) 1 Lod.
Afrevet med fortyndet Viingeist.
Ægte Muschus 1 Gran.

Disse Ingredientser maae vel blandes sammen, og opbevares i et veltillukket Glas."

En af de aabenbare Fordele ved dette Pulver med Hensyn paa den offentlige Sikkerhed er dets Farve. Dette er uddraget af Rusts Magazin für die gesammte Heilkunde XVI B. 2 H. Berlin. 1824, og maae altsaa være vort Sundheds-Kollegium bekjendt; men det er Anmelderen ubekjendt, om det er anbefalet Danmarks og Hertugdømmenes Apotheker.

I Anledning af Slangerups Kirkes Beskadigelse af Stormen d. 14de Januari.

Hvor er det Spiir, som før sig hæved,
saa seirende mod Himlens Blaae?
Hvor Hvælvingen? der huldrig kræved,
til Sang og Jubel! Store, Smaa,
som kjende Christi høje Navn? —
og søge Trøst ved Frelsens Savn.
Aurora straalte, og vi il'de
ved Klokkens Klang til Herrens Hus,
men inden Venus atter smilte,
laae vante Plads, omspændt med Grus.
Orkanen bruste vildt! — og see
da segned Byens Prydelse.
En rædsom Støvskye Luften fyldte
og hule Drøn, som Tordenbrag;
thi Steen og Bjælker brat nedskyldte:
og Herrens Tempel blev et Vrag. —
O! Jammers Stund, paa Sorg saa riig
af Skræk, hver Skabning vaanded' sig.
Dog end i Skrækken Haabet straaler,
thi Almagts Gud er god som stor,
han Stormens Vælde selv afmaaler,
han vil ei knuse faldne Jord;

thi skue mod Øst, og see Guds Søn,
og Chor, og Altertavlen skjøn.
Og selv mod Vest — hvor Rædselsscenen,
først møder vore bange Blik,
vi Duen see med Oliegrenen,
og Naadepagten Redning fik,
selv Orgeltonens Hoitidslyd
end stemme kan vor Barm til Fryd.
Ja Gud er god, han blot vil vække
til Agtsomhed den sløve Sjæl,
ved mægtigt Scepter at udstrække;
O! lad det virke Savn og Held,
og styrke vankelmodigt Fjed,
i Tro, i Haab og Kjærlighed.
Og Kjærlighedens Lue gløde,
for Kirkens Krav i Alles Bryst —
med gavmild Haand hinanden møde,
dens Hæder være fælleds Lyst —
Da skal dens Krone hæve sig,
End mere skjøn og seierrig.

J. D.

Kjøbenhavns Børs, den 2 Februari 1827.

		à
Hamburg 2 M.		
a vista 228		
Species 226		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 9 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$164\frac{1}{2}$	165 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	$49\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$82\frac{3}{4}$	83 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$72\frac{1}{2}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	115	$115\frac{1}{2}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$90\frac{1}{2}$	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$103\frac{1}{2}$	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	95 i Banco;
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	—	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 11.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 6 Februari 1827.

Notitser om det danske Sprog.

(Fortsættelse; see No. 34 f. A.)

Cronberg. Udgav 1756: Vocabul. latino-danic. Phædri. — og 1757 Janua linguæ latinæ in usum privatum filiorum reserata. (Lit. Lex.)

Dahl, Fred. Pet. Jac., Overlærer ved den lærde Skole i Frederiksborg. Har udgivet 1.) Oversigt af den danske Retskrivningslære. Khavn. 1823. 15 S. Fol. Paa den gyldendalske Boghandels Forlag. Af de Omstændigheder, som stode sammen til at danne Skrivebrugen, ere tre væsentlig vigtige, nemlig 1. en der søger at bevare Ordenes Lyd: Udtalen. 2. en anden for at bevare Ordenes Materie: Afstammelsen (Etymologi). 3) en tredie at bevare Ordenes Form: Sprogligheb (Analogi). — Tilfældig vigtig, som det der ved andre, i Sprogets Natur mindre grundede, Midler, søger at lette Skriftens Forstaaelighed er: Vedtægt. Retskrivningslærens øverste Grundsætning: Fremstil i Skrift ethvert Ord efter den forædlede Udtale med omhyggelig Hensyn til Ordets Afstammelse, til Sproglighed og Vedtægt. — II. Et Program: de ratione syntaxeos latinæ in usum scholarum adornandæ. Havn. 1824. 4.

Dampe, Jac. Jacobsen, Dr. Har udgivet: Forsøg til en Opløsning af Problemerne i den danske Retskrivning. Khavn. 1811. VIII og 64 S. 8. "Kun, sagde Forf., ved gjensidig Drøften, kun ved en sand, videnskabelig, altsaa venskabelig Strid, kan Sandheden bringes for Dagen. . Jeg har givet Slag paa mit Skjold, for at alle Kjæmperne skulle reise sig." Forf. vil have: de store Forbogstaver afskaffede; — de stumme Bogstaver e og h bortkastede; — Vokalers Fordobling og Understøttelse ligeledes afskaffet, og Betoning tilkjendegivet ved dertil egne Tegn. — Derefter handles om Diftongernes Endebogstav — Om Dobbeltbogstaver x og z, som skulle forkastes — Om V og F. Skriv: haft, loft. — Om fremmede Ord, dem Forf. vil have skrevne med danske Bogstaver, ligesom de i Dansken udtales. Han foreslaaer fremdeles: at saae i Adskillelsestegnene en Gradation, som svarer

til Tankepausernes Forskjellighed, og derfor at bruge Dobbeltkommaer „ og Tredobbeltkommaer „„ o. s. fr. I Recensionen i Literat. Tid. 1813. No. 42-43 vises, hvormeget der er at sige imod de gjorte Forslag.

Dampierre, J. S., de. Var fransk Sprogmester hos Kong Christian 5tes Dronning Charlotte Amalia, og skrev om det franske Sprog.

Degen, C. F. Døde 1825, som Professor. Udgav som Skoleprogram for Viborg Kathedralskole, 1807, som Rector ved samme Skole: "Bidrag til de etymologiske Undersøgelsers Theorie." trykt i Viborg, 46 S. 8.; noget udførlig anmeldt i Engelstofts Annaler, 1807. II. 137-145.

Deichmann, Jens. Udgivet en fransk Grammatik. See Lit. Lexik. og Lit. Tid. 1821. S. 82 og 93.

Dejuge, C. F. Louis. Skrevet en Lærebog og en Læsebog i det franske Sprog. See Lit. Lex. og Lit. Tid. 1821. S. 82.

Descampeaux, Nic. Jac. A. Janssens. Nogle Lærebøger i det franske Sprog. See Lit. Lex.

Descampeaux, Rochus F. Om det franske Sprog. Lit. Lex.

Dichman, Carl Friderich, der døde 1805 som Lærer (med Titel af Professor) ved Søkadetakademiet, var en af de mærkeligste Skribentere over det danske Sprog. Fra hans Haand haves: 1. Regler for Retskrivningen. Khvn. 1799. 173 S. 8. — Rec. af R. Nyerup i L. Efterretn. 1799. No. 47. S. 742-8. — 2. Forsøg til en dansk Sproglære. Khavn 1800. 498 S. 8;

foruden et Anhang paa 76 Sid. Dette sidstnævnte Skrift er rec. af Hr. Provst C. L. Strøm i L. Eft. 1801. No. 10. S. 144-160. Det er ikke hvad det oprindeligen var, og hvad det efter Forfatterens Plan skulde have været. I Anhangets første Anmærkning, der kan tjene istedetfor Fortale, giver Forfatt. følgende Underretning herom: Det var ham af Amiralitets-Kollegiet overdraget at udarbejde en dansk Sproglære til Brug for Søkadetterne; men da han fandt sig forlegen ved saa mange hæderlige Mænds Arbeider for sig i dette Fag, og desuagtet maatte adlyde, troede han, at burde vælge en Standpunkt, hvorfra der kunde aabne sig en ny Udsigt for ham, som var undgaaet hans Forgjengeres Opmærksomhed. For at lære Andre stræbte han nu at glemme hvad han selv havde lært, lagde alle Grammatiker paa Hylden og studerede Sproget. Efter et Aars Forløb havde han kun faaet undersøgt Sprogets Stamme, Interjeksionerne. Han forelagde sit Arbejde for Kollegiet, som vel viste Tilfredshed med hans Bestræbelser, men gjorde ham tillige opmærksom paa, at hans Fremstillelsesmaade var deels for afvigende, deels maaskee for Søkadetterne ufattelig. Han besluttede nu at træde Grammatikerne nærmere — og nu blev denne Sproglære udarbeidet. Den bestaaer af to Dele. Første Deel indeholder Grundsætningerne for Gramatiken i Almindelighed. Den anden Deel indeholder "Regler for Retskrivningen", abstraherede fra Sprogbrugen. Den er egentligen en ny Udgave af hint første 1779 udgivne lidet Skrift; men med nogen Forandring f. Ex. af Terminologie, og med adskillige Tilsætninger eller nøjere Bestemmelser. En Udgave af Skriftet, som har paa Titelbladet de Ord: "Efter Befaling udarbejdet til Brug for de Kgl.

Søkadetter" er i alt kun 465 Sider og har ej bemældte Anhang. I en liden Forerindring mælder han: at den første Deel tilhører aldeles Forfatteren; men i den anden Deel er vel det væsentlige af Forfatterens første Skrift optaget, men "den Ortographie, som forefindes, er anbefalet af hans Foresatte, og indrettet i Overeensstemmelse med deres Ønsker; ligesom ogsaa de mange i Søetermini fremstillede Exempler ere i denne Deel af Søeacademiets Chef, Hr. Capitain (siden Amiral) Sneedorff selv udarbeidede." I Anhanget, der blot følger med den for Publikum bestemte Udgave, blive de i Bogen fremsatte Sætninger nøjere drøftede, og andre Grammatikeres, især Adelungs, Badens og Bøghs, Bestemmelser igjennemgaaede og overvejede. Den Sprogelsker, der vil kjende en saa skarpsindig og genialsk Forfatters Arbejder, som Dichmanns, maa altsaa især søge denne Udgave med sit Anhang. Nyerup kalder (i sit Skrift om Retskrivningstheorierne, S. 51), Dichman "en Kjæmper paa den orthographiske Bane, der paa gammel nordisk Vis gaaer en sand Berserkergang i Sproglæren." — "Ligesom Kant fik Navn af Sønderknuseren i Philosophien, kan Dichman kaldes Sønderknuseren i Sproglæren." — Hans benævnte Skrifter "indeholde en sand Skat af de fineste Bemærkninger og skarpsindigste Jagttagelser, saavel over Sprogene ialmindelighed, som over Modersmaalet i Særdeleshed, og er for vor Tid hvad Højsgaards var for det 18de Aarhundredes Midte." I Skriftet: Regler for Retskrivningen, udvikler Forfatteren Forskjellen imellem den "ældere og yngere Ortografi i Henseende til Brugen af Vokaler og Konsonanter" ɔc., og hvilke Regler hver især følger. — Om Sprogbrugen siger han (S. 26): "Saalænge den hævder sin usurperede Ret som Norme, kan den undertrykte Ortografi aldrig arbejde sig frem til Rang mellem Videnskaberne; og Sproglæreren, sparende sig den Møje at skrabe Qvasi-Regler sammen, som tilintetgjøre sig selv i evige Undtagelser, kan i dets Sted give Lærlingen et Halvsnees, i Henseende til Retskrivningen forskjellige Bind i Hænde og sige til ham: "See der! lær hvorledes du skal skrive!" Ortografien er i vore Dage endnu en scientifisk Uting. Men gjør den nogensinde Krav paa det hæderlige Navn af Videnskab, saa maae den ikke rave frem, hælsdende sig til den vaklende Undskyldning: saaledes skriver man; men den maa støtte sig paa den faste Overbeviisning: saaledes bør man skrive. Det er! den maae, i det den skaber sig selv, hvile paa en regelmæssig Konseqvents, i det den bliver sig selv saa lig som muelig, og omfatter uden Undtagelse ethvert Tilfælde af samme Art. Den Regel: skriv som man skriver, indeholder desuden, naar man træder den nærmere, den underlige Paastand: Antag de største Urimeligheder, naar de ere i Mode: og Ordet Man viser allerbest, hvorlidet denne Paastand er berettiget til at anmasse sig Navn af Regel; thi gives der vel, med Hensyn til Retskrivningen, nogen større Proteus end den kjere Man?" — "Man beraaber sig (heder det S. 46) jevnlig paa Skribenternes Auktoritet, men denne Auktoritet modsiger sig indbyrdes. Hvilken individuel er den største, og hvilken skal Lærlingen adlyde? Ere Grammatikerne ikke ogsaa Skribentere? Have de ikke været nødsagede til, med modent Overlæg at veje og grandske; da derimod de øvrige, endog bedste,

blandt vore Prosaister, selv i de første Linier, rebe, at de ingensinde værdigede Ortografien deres Opmærksomhed? Og kunde altsaa ikke hines Auktoritet dristeligen træde frem ved Siden af disses? Men have ikke vore bedste Gramatikere, en Baden og Bøgh, erklæret sig til Fordeel for den yngere Ortografi. — — Da den Badenske og Bøghiske Gramatik næsten overalt læres i de bedst indrettede af Skolerne; da Manden for det meste mekanisk holder sig til den Retskrivning, Barnet blev vant til, er det saa Daarskab, naar man formoder, at den yngere Ortografi vil inden føie Tid vorde Embedsmandens, Litteratens, Lærerens, Skribentens? Og bør den altsaa ikke af samme Grund tillige blive den tilkommende Statsborgers?" "Vilde man, tilføjer han i en Note, ved et Magtsprog lænkebinde den tilstundende Efterslægt til et enkelt Individs Vane, saa erholdt man en lexikonisk, ikke en gramatikalsk Ortografi, thi jeg kjender endnu ikke den danske Skribent, som tillidsfuld til sin konseqvente Skrivemaade dristigen kunde træde frem som Mønster."

"Dersom Skrivekunsten ikke er andet end en Samling af Tegn, der udtrykke Udtalens forskjellige Toner, saa kan Grundprincipet for Ortografien, betragtet som Videnskab, ikke vorde andet end dette: Skriv som der tales. Dette Grundprincip kan, formedelst Udtalens Ustadighed, endnu ikke allevegne følges. Men det bliver ikke destomindre klart, at det System, som kommer denne Grundsætning nærmere, er fuldkomnere end det som bortfjerner sig derfra. Hvor der altsaa gives Overeensstemmelse i Udtalen, der kan Ortografien ikke uden saare vigtige Grunde afvige fra en

Grundsætning, som han, nidkjer for sin Videnskabs Eenhed og Fuldkommenhed, bør ønske at kunne følge allevegne. Saadanne vigtige Grunde har den yngere Ortografie taget i Betragtning, da den nødsagedes til at undtage Eiendomsnavnene, som formedelst den foreslagne Retskrivning kunde vorde ukjendelige; eller give Anledning til Uordener i det borgerlige Liv. Men derimod lukker den med Rette Øret for Palæologernes Indvendinger, naar disse beraabe sig deels paa Skribenternes Brug, deels paa den formeente Ukjendelighed af Ord, som have tilvundet sig Borgerret i Sproget og jevnligen i Livet forekomme, thi Øret miskjender ikke disse Ord, og Barnets Øie vænnes lettere til dem i Dansk end i fremmed Dragt." (S. 42.)

Om det stumme e fremsætter han de Regler, som de ældre og nyere Ortografer have, og de Undtagelser der gjøres. "De anførte Regler, siger han S. II, mangle begge Fuldkommenhed, fordi de begge indeholde unødvendige Undtagelser. Reglen burde være denne: Skriv aldrig E, naar det ikke høres, undtagen i Personers Binavne, og fremmede Eiendomsnavne, som ikke have tilvundet sig Borgerret i Sproget." "Den Paastand, at Udeladelsen af et overflødigt Bogstav, kunde indbringe en latterlig Forvirring, har ingensteds hjemme uden i et Moerskabsblad, man vil have fyldt. Ordforbindelsen, Deklamationen, Minesproget, uverbale Tegn, med eet Ord: Konterten bestemmer Ordets Betydning i ethvert konkreet Tilfælde. — Sproget vrimler af Ord, som i materiel Forstand ere de samme, endskjøndt de, i Kraft af Konterten, blive i formal Forstand forskjellige; og kan

man i disse taale en eensformig Retskrivning, hvorfor da ikke i hine faa, i hvilke Gramatikeren anpriser den, for at kunne indbringe Fasthed og Eenhed i sin Videnskab? — Hertil hører (S. 4) "Vokalen U skal, i Kraft af den ældre Ortografi ikke understøttes med et stumt E. Man skriver: i Hu og Sind; og: Kjolen har ingen Lu. Dette gjør man formodentlig fordi man ikke tiltroer Konterten Evne til at antyde Forskjellen mellem Hue (Hovedbedækkelse) og Hu (Gemytsstemning); og imellem Lue (Flamme) og Lu (uldrig Udside af Klæde.)"

Af de optagne Stykker af det første nævnte Dichmanske Skrift, hvilke alle nøiagtigt ere aftrykte, seer den opmærksomme Læser hans brugte Ortografi i Henseende til de vigtigste ortografiske Tvivl, saasom i Henseende til Brugen af Jod, Consonanten Q &c. &c.

Mærkeligt er det at Dichmann selv ikke var fuldkommen konseqvent i sin Ortografi. Saaledes finder man i Sproglæren S. 3. Subjectet, Prædikatet. Strax efter Subjektet Prædicatet. S. 7. Disse Ord syv Gange med k to Gange med c, de fire følgende Sider allevegne, 19 Gange, med c. S. 99 ni Gange bemeldte Ord med c, og overhovedet hele Bogen oftest med c. I den foregaaende Bog om Retskrivning allevegne med k. I denne sidstnævnte Bog er: Adjektiv, Konjunktion skrevet med k, i Sproglæren oftest med c, men ogsaa nogle Steder (S. 77) med k. Komma, Kolon og Semikolon i Retskrivningsbogen med k, i Sproglæren med c, dog Komma oftest med k S. 401 o. f. men og med c S. 426 o. s. v. En unøiagtig Korrectur (som dog ei burde være i denne Slags Skrifter) er vist nok Aarsagen til nogle af Uovereensstemmelserne, og til de forskjellige Afvigelser fra Forfatterens egne Regler, paa hvilke Afvigelser Nyerup i L. Eft. 1799 S. 747 opgiver forskjellige Exempler. Dichmann skrev ogsaa bøye, Bøyning, Ordføyning, Livets Møyer (S. 167) Misnøye (S. 179) Øyeblik (S. 181) o. s. f. med y, skjøndt han andre Steder i lignende Tilfælde brugte Jod; f. Ex. i Øje (dog oftere Øye); løi skrev han (S. 326) med i, uagtet han ellers brugte Jod. (Fortsættes.)

Til min Moder og mine Sødskende.

Nær Rhoars Væld i mange Aar
Udfoldede i herligt Flor
En Lund sit rige Smykke;
Der voxed' frem mangt kraftfuldt Træ,
Og under løvrig Himmels Læ
Stod Engens Lilier trygge.

I Lunden hersked' stedse Fryd;
Kun sjeldent toner Klagelyd
Hvor Enigheden bygger; —
O! der var herligt, skjønt at boe!
Og vee den Sjel, som ei fandt Roe
Imellem disse Skygger!

Thi Enighed og Hjertets Fred,
Og Munterhed ved hvert et Fied
Der Vandreren tilsmiled';
Og lislig Kjøling fra hvert Blad
Bortvifted' Ondskab, Nid og Had
Fra hver, som der sig hviled'.

Did svæved' tit min trætte Aand,
Naar Hjertet følte Kummers Baand,
I Tankerne tilbage.
Fred i min Sjel, mit Hjerte kom
Kun der — kun der! ved Mindet om
De glade Barndoms Dage.

Men nu mit Blik med Taarer kun
Henstirrer mod den tause Lund,
Den før saa skjønne Have!
De Træer visned' hen! — Faa Aar
Den skabte til en Kirkegaard
Med mange sjunkne Grave! —

Der hviler Du, o Fader kjær! —
Maria hist! min Betty her! —
Her mine trende Spæde! —
Der — Hans — Din Jacobs Gravhøi er!
I Jordens Skjød sank, Grethe! — her
Din Mand, Dit Haab, Din Glæde!

De bedste Træer sank! — De Faa,
Som end i Lunden frodigt staae,
Med Blomster smaae ved Foden,
Veemodigt bøie Kronen ned,
For at tilvifte Himlens Fred
Om Gravene ved Roden!

Og Du, som før gav Lunden Fred,
Send ogsaa nu Din Engel ned,
Din Trøster til de Svage!
Styrk Du det gamle skjønne Træ,
Som troligt gav de Unge Læ,
Med Kraft i Kummers Dage!

End staaer det der uvisnet, skjønt:
Dog — falmet er dets friske Grønt
Af Sorg, og Graad, og Klage;
O — skal det grønnes end en Stund,
Da lad Din Fred i tause Lund
Saalænge tye tilbage!! —

Callundborg, d. 22de Januarii 1827.

Herm. Hertz.

Indenlandske Efterretninger.

Onsdagen den 24 dennes bemærkedes, ved Solens Opgang, fra Waldemars Slot en Baad med 2de Mennesker, siddende fast i Isen i den saakaldte Lunge-Bugt, omtrent $\frac{1}{4}$ Miil fra det nærmeste Land, og midt imellem Slottet og Wemmenæs Bye. Medens der træffes Anstalter til at udsætte Seils-Baade i det aabne Vand, og mindre Baade at bringes paa Slæder til det, den i Isen fastsiddende Baad nærmeste, Punkt nær Land-Jorden, løbe endeel, paa Slottets Skriverstue til Skatters Erlæggelse sig befindende Troense-Søefolk, i største Hast hjem for at hente mere Mandskab; og i meget kort Tid saae Man fra forskjellige Punkter flere Baade under Seil for fra Søesiden at arbeide sig igjennem Isen, de Fastsiddende til Hjælp; medens Andre af disse brave Søemænd fra Landsiden, hvortil Isen laae, at forsøge det samme; men uagtet al Anstrængelse i den stærke Storm og Snee, fandtes det umuligt, og Kl. 2 om Eftermiddagen vare alle igjen samlede ved Slottet, med den sørgelige Efterretning, at Redning næsten ei var tænkelig, og fra Søesiden aldeles umulig; dog, en Skare af Søemænd, hvoriblandt fandtes Førere af større og mindre Skibe, Styrmænd saavelsom simple Matroser, gifte og ugifte, alle glødende af menneskekjærlig Iver for at redde de i Isen siddende, bleve enige om strax endnu at gjøre et Forsøg fra Landsiden, og i et Øieblik var en Jolle, Fjelle, Linier, Baadshager og hvad som kunde tjene til Hensigtens Opnaaelse, paa forspændte Slæder, der bragte alt til Landpynten nærmest den i Isen siddende Baad. Først ved Solens Nedgang blev Man istand til at gaae ud med en Jolle og et mindre fladbundet Fartøi, der begge igjennem Skraae-Isen, der laae et langt Stykke fra Landet, for det meste bleve skudte af Folk, der gik i Vandet; siden blev det mindre Fartøi trukket hele Veien af Folk, der gik paa udlagte Fjelle, og desuagtet ofte brak igjennem Isen, undertiden til Halsen. Jollen, der slet ikke kunde bæres af Isen, maatte vende tilbage. Fra det begyndte at mørknes, brændte Fyhr i Landkanten, tjenlige til Retnings-Punkter for det til Redning udgangne Mandskab. Om Nat-

ten Klokken omtrent 12 var det lille Fartøi den fastsiddende Baad saa nær, at de deri værende Folk kunne anraabes; men det varede endnu noget inden Man kunde komme til dem, og da Man i Land i flere Timer ikke hørte noget til Mandskabet i det til Redning udgangne Fartøi, begyndte Man ogsaa at frygte for dette. En Slæde hentede i en Hast fra Troense endnu et lidet fladbundet Fartøi, hvormed atter 4 raske Mænd gik ud Kl. 2 om Natten, deres Kammerater til Hjelp. Efter et Par Timer hørte de dem tale, og erholdt den glade Efterretning, at de Ulykkelige, der uden Proviant havde sat 40 Timer i Isen, vare reddede og fandtes i dette lille Fartøi, som 4 Mand nu stræbte at bringe frem, men hvortil Kræfterne neppe mere vare tilstrækkelige. Kl. 7 først naaedes Landet og Kl. 8 om Morgenen ankom ved Waldemars Slot Slæden med de Reddede, fulgte af en jublende Skare af dem, der have været behjelpelige dertil.

De Reddede ere fra Byen Marstal paa Ærøe; de kom fra How paa Langeland og bleve i Snecfog, efter at deres Aarer vare brækkede, af Strømmen drevet ind i Isen, hvori de tilbragte 40 Timer uden Proviant og uden mindste Haab at reddes, indtil de om Natten ved de antændte Blus saae, at Menneske=Venner vare især dermed. Dem fattes ikke det mindste, og de paastaae, ikke at have følt noget synderlig til Hunger eller Kulde i de 40 Timer.

Den af Troense Søefolk i hele 22 Timer udviste, næsten overmenneskelige Anstrængelse, deres Mod og Menneskekjærlighed er ophøiet over al Roes.

Men ikke mindre fortjener at paaskjønnes, at af Wemmenæs Landboere gjordes betydelige Anstrængelser for, med en Baad at komme igjennem Isen, og paa samme de Ulykkelige til Hjelp. Og at Stedets civile Øvrighed, Birkedommer v. Krogh med maaskee 100 Frivillige, hele Natten forblev ved Strandbredden for at vedligeholde Blussene, og have i Beredskab alt, hvad som til Redning kunde benyttes.

Saadanne glædelige Tegn paa ægte Humanitet bør komme til almindelig Kundskab.

(Indsendt til Hempels Avis No. 19.)

Aalborg. I Afvigte Aar udklarerede fra Aalborg 1141 Søskibe. Iblandt de vigtigste med disse til fremmede Steder udførte Varer, kunde bemærkes omtrent 1550 Lispund saltet Flesk, 4600 Lispund saltet Kjød, 38000 Pund uberedte Skind, 95800 Pund dito Huder, 110000 Pund Uld, 500 Tønder Smør, 89000 Tønder Kornvare og Bælgfrugter, 19300 Tønder saltede Sild, af hvilken sidste Artikel desuden til indenlandske Steder er udført omtrent 32000 Tønder, altsaa i det Hele noget mere end 2000 Tønder mere end det foregaaende Aar. Det bemærkes, at Sildene ere her reducerede til Danske Tønder.

Aarhuus, den 26 Januari. Oldermanden for hærværende Hattemagerlaug har bekjendtgjort følgende: "Af de saa moderne Bomulds=Plyds Hatte som sælges under Navn af Silkehatte, kan blive af mig forfærdiget endnu lettere end i Hamborg; da disse der nu koster 3 Mk. Courant eller 10 a 11 Rbmk., saa vil jeg forfærdige af samme Sort for 3 a 4 Rbmk., naar de selv leverer mig nogle gamle Plydses Buxer eller Vester af hvad Couleur, da jeg selv kan farve det ligesaa smukt som i Hamborg."

Viborg, d. 31te Januari. "Den strenge Frost ophørte i Søndags Aftes den 28de Januari. Tøe, der nu har borttaget Sneen, saa at Kaneføret er for denne Gang ophørt, kom istedet. Denne høist ustadige Vinter har megen Indflydelse paa Helbredet, da man saa let forkjøler sig. — Her i Byen er aabnet en aldeles ny og forhen ubrugt Erhvervsgreen; den nemlig om Aftenen naar det er mørkt, at **stjæle Grønkaal i Hundredviis paa eengang**; formodentlig halshugges de med en Segl eller Lee og bruges til Hesteføde. Da man i Fjor, endog efter 4 til 5 Plantninger ingen Kaal kunde faae til at trives, er det en Lumpenhed uden Lige, at berøve Menneskene denne sunde Vinterspise, for at stoppe den i Halsen paa forsultede Krikker og Køer; forrige Nat er saaledes i en indplanket Have stjaalen omtrent 300 Grønkaal. — Man troer at være paa Spor til disse Tyves eller **Kaalrøveres** Opdagelse."

Et kongl. udelukkende Privilegium paa 20 Aar er bevilget Kjøbmand M. H. Holler i Rendsborg til at anlægge Smelteovne i Hertugdømmene Slesvig og Holsteen, for at drage Jern af Morads- eller Eng-Grund, og deraf forfærdige alle Slags Støbejerns-Vare, med den Betingelse: at Værket skal være bragt i Gang i eet Aar. Derhos er ham allernaadigst tilladt ogsaa at anvende gammelt Jern til Omsmeltning, og at forsende de af ham fabrikerede Vare toldfrie omkring i Hertugdømmene, og til det egentlige Danmark mod halv Told. Ved at anmelde dette i Schl. Holst. Provinzial Beretn. (1826. 3 H. S. 491) har sammes fortjente Udgiver Hr. Pastor Petersen tilføiet følgende: "Materialet — til denne Jernfabrikation — er udbredt over begge Hertugdømmerne i uendelig rige Masser; Hr. Pastor Siemsen i Handewik, som interesserer sig høilig for denne Sag, og understøttes af meget værdige Mænd, har beviist, at alene i hans Sogn kunde med ringe Møie tilveiebringes adskillige Millioner Pund Hos os er Benyttelsen af dette Matrial ny, som saameget Andet! men i det Hannoverske er det allerede i mange Aar bleven anvendt til ovennævnte Hensigt." I forrige Tider har Mose- eller som det i Norge kaldes, Myre-Jern været smeltet adskillige Steder i Jylland. (Cf. Thaarups Stat. S. 71.) Det kongl. Landhusholdnings-Selskab belønnede i Aaret 1782 en Afhandling af en Norsk Bonde, Ole Everstad, om denne Slags Jerns Smæltning; hvilken Afhandling er trykt i Selskabets Skrifter, ogsaa oversat paa tydsk: Gøttingen 1801.

Blandede Efterretninger.

Trondhjem, den 16de Januar. "Det gamle Ordsprog: tempora mutantur, synes ganske anvendeligt paa vore senere regnfulde, stormende og ustadige Vintre; hele November og December vare her af den Beskaffenhed. — Den berømte Pater Hell gjorde paa sin nordiske Reise den Slutning, at en stor Deel af de nordlige, dengang beboede, Lande efterhaanden ville

blive ubeboelige, fordi Iisbjergene ved Polerne stedse tiltoge i Væxt og sjælden i en heed Sommer formindskedes. Sætningen, der støttedes paa rimelige Grunde, vedblev i lang Tid at have Tiltroe, indtil en Naturbegivenhed i Aaret 1815 tilintetgjorde samme; thi ved et Jordskjælv, Orkan eller deslige løsreves hine uhyre Colosser fra sit gamle Opholdssted, toge Coursen til de sydlige Lande, hvor Søfarende ofte nødsagedes at gjøre Complimenter, og dreie af for dem. Vintrene have her Nordenfjelds siden hiin Tildragelse, aldrig medbragt noget stadigt Veir eller anseelig Grad af Kulde, hvortil maaskee flere Jordstrækningers ivrige Opdyrkelse og sumpige Steders Udtapning tillige have bidraget Sit; i det Mindste er dette Tilfældet med Omegnen af Trondhjem, hvor endeel Indvaanere fra denne Kjøbstad foregaae andre med følgeværdigt Exempel. — De første Dage af Januari bragte os tilstrækkelig Snee, 15 a 16 Graders Kulde og godt Slædeføre, hvilket vi ønsker at maatte vedvare." (T. A.)

Kjøbenhavns Børs, den 6 Februari 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 228		
Species 227		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 10 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	170	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	$49\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$73\frac{1}{4}$	$73\frac{3}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	115	$115\frac{1}{2}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$90\frac{1}{2}$	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$103\frac{1}{2}$	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	95 i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$57\frac{1}{2}$	58 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 12.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 10 Februari 1827.

Om Capitelstaxten for Sjællands Stift.
(Indsendt fra Landet.)

Er det en afgjort Sandhed, at Kornvares Værdi i Penge ikkun kan bestemmes ved Kjøb og Salg, og at disse bestemmes for Kjøbstæderne ved Kjøb, og for Landet ved Salg, saa synes det ubegribeligt, hvorledes de geistlige Middelpriser kan være anderledes, og stedse større end de verdslige. Geistligheden paa Landet, der alle have Jordbrug, maa være i samme Stilling som deres Sognes Jordbrugere; de skal sælge ligesaa vel som disse; kan man nu ikke antage, at deres Kornvarer ere langt bedre, end enten Herregaardenes eller Bondens, hvorfra kommer da denne betydelige Forskjel imellem de verdslige og geistlige Middelpriser, af hvilke Capitelstaxten skal uddrages? Saaledes er Kjøbenhavns Middelpriis: Rug 6 Rbd. 28 ß, Byg 5 Rbd. 75 ß., Havre 4 Rbd. 67 ß.; gle. Khavns Amts verdslige Middelpriis: Rug 6 Rbd. 10 ß., Byg 5 Rbd. 56 ß., Havre 4 Rbd. 47 ß.; hvorimod de Geistliges for 2 Herreder: Rug 6 Rbd. 39 ß., Byg 5 Rbd. 91 ß., Havre 4 Rbd. 75 ß., og denne Forskjel er endnu betydeligere for de andre Amter, f. Ex. i Præstø Amt er Rugen 40 ß., Bygget 42 ß. og Havre 32 ß. højere end Amtets verdslige Middelpriser. Dog intet Sted er denne Forskjel mere paafaldende, end ved Sammenligningen af Antvortskou Birk og Slagelse Herred; thi der er en Forskjel af 1 Rbd. paa en Td. Rug, 5 Mk. paa en Td. Byg, og 73 ß. paa en Td. Havre, skjøndt det ej heller kan nægtes, at Antvorskovs Birks Priser ere de mindste i hele Stiftet, og betydelig ringere end i Kjøbstæderne Slagelse og Korsøer, hvor Birkets Landmænd almindelig sælge deres Kornvarer. At denne Forskjel ikke kan ansees ubetydelig for de Landmænd af Frederiksborg, Cronborg, Sorøe og fl. Amter, der skal betale Tiende og Jordebogs-Afgifter efter Capitelstaxten, er afgjort, naar man seer, at Forskjellen imellem geistl. og verdsl. Middelpris i Summen er 44 ß. paa en Td. Rug, 42 ß. for en Td. Byg og 35 ß. for 1 Td. Havre, hvilket udgjør for den Landmand, der i Arvefæsteafgift og Tiende skal betale 30te af ethvert Slags Sæd efter Capitelstaxten, en forøget Udgift af 18

Rbdlr. 72 ß., og altsaa ingenlunde er Landmanden uvigtig.

Ikke kan eller bør man antage, at denne Forskjel paa de geistlige og verdslige Middelpriser hidrører fra den Indflydelse Capitelstaxten nu har paa de Geistliges Indkomster; thi da kunne de som Part ej tage Deel deri; den maa derfor søges i en anden, det Almindelige ubekjendt, Basis for disse Prisers Ansættelse af Geistligheden, og de fleste Landmænd vil derfor og med Længsel modtage og med Taknemmelighed paaskjønne, om de høje Vedkommende, der har sat Capitelstaxten, godhedsfuld vil opløse denne Gaade ved en offentlig Meddelelse i Statstidenden, hvorfra forestaaende er uddraget.

Opposition.

"Man er i saa lang Tid bleven vant til en uindskrænket Servilitet i Handlings- og Yttrings-Maader, at naar man nogen Gang, og fra noget Sted, seer et selvstændigt Forhold, eller øjner Tilværelsen af en selvstændig Overbeviisning, samt at der kan gives Personer, som ikke lade imponere paa sig, eller lade sig foreskrive af Andet end Fornuften og Loven, hvad de skulle tænke, gjøre og tale, og som ikke af Lykkejægeri lade sig lede paa Stor-Hobens Alfarvej, saa overraskes man i den Grad af saadant usædvanligt Fænomen, at man troer at skulle forgjæves finde herpaa et Navn i sit eget Sprog, og derfor maae søge sig et udenlandskt; og derfor laane det i England opfundne Ord: Opposition, uden saa nøje at bekymre sig om hvad det der i Landet betyder, eller hvor upassende man i ovennævnte Mening anvender det." (Cf. Argus 1825. No. 88-89.) Ligesom man kunde tilføje: Vee det Land, hvor Oppositions-Aand i ovenstaaende ædle Bemærkning, eller modsat Servilitets Aand, af Ministre hades, og for Regjeringen sættes i ondt Lys; og ligesom det hører blandt de Goder vi Dannerstatens Medborgere kunne glæde os ved, at Tænke- og Tale- og Skrivefrihed i ædel Aand og værdigt Sprog hverken er ualmindelig, eller paafører Ugunst, saa kunde dog vel et andet Ord ønskes vedtaget istedetfor Ordet "Opposition" efter hiint Begreb. Hvilket maatte være best? saaledes at Sproget fik et særskilt Ord for hint Begreb, og kunde derhos beholde Ordet "Opposition" i den Bemærkning, der i England og Frankrig har Sted. Det er ikke et uvigtigt Spørgsmaal, saavist som et Ord, der er underkastet vrang Fortolkning, er skadeligt, og kan lede til et vrangt Begreb. Modgrunde-Aand, kunde maaskee foreslaaes, thi fornuftig Modsigelse maae have sine Grunde, mere eller mindre vigtige, og holder sig ikke op ved Ubetydeligheder. Der ere mange Omstændigheder, som letteligen kunne paadrage den, der gjør Oppositionen, Uvillie hos de Magthavende. Paa den ene Side er Magthavernes Menneskelighed, eller deres egenkjerlige Anskuelser af de Ideer og Planer de troe gavnlige, deres Selvfølelse af, at det kun er Almeenvellet der er Maalet for deres Bestræbelser; deres Omfindtlighed ved at see deres gode Hensigter miskjendte o. s. v.; paa den anden Side er Modpartiets Menneskelighed, eller urigtige Sprog og Bitterhed, eller undertiden Enkeltes mistænkelige Hensigter og Forhold, Aarsagen til Uvillien, der vel ofte kan være grundet, men ikke burde strække sig til Opposition i Almindelighed, og overhovedet ikke til Enhver der er Modsiger. Det

er med den som med Skrivefrihed, der, uagtet dens Misbrug, bør yndes; endog af dem der krænkes ved Misbrugene. Ethvert godt Aarvaagenheds-Middel er nyttigt for Staten.

Nye Egeria, eller Bibliothek for Opdragelsens og Oplysningens Venner, udg. af det pædagogiske Selskabs Skriftcommittee H. C. Michelsen, C. H. Visby, C. L. Børresen, Præster. Kh. 1827.

Om dette Verk har allerede et andet Blad ytret, at „det tilfredsstiller enhver billig Fordring", og navnlig at Hr. Pastor Børresens Afhandling, Grundsætninger for Modersmaalets Retskrivning, „synes at være skreven med Sagkundskab og med en Flersidighed og Upartiskhed, som forgæves søges i vore moderne Ortografers djærve Påstande," o. s. v. Dette bevægede mig til at læse eller dog gjennemløbe Bogen, da Materien, Opdragelse og Oplysning, vist nok må være enhver Fædrelandsven yderlig vigtig, og Modersmålets Retskrivning ligeledes höjlig måtte interessere mig, som nylig har tænkt og skrevet såmeget derover; men min Dom svarede ikke til den nys anførte: jeg tilstår, at jeg læste især de to første Stykker med Fornöjelse; men jeg undrede mig, hvorledes en Afhandling om Retskrivningens Grundsætninger har kunnet skrives så overfladisk i vore Tider som den i Ny Egeria, efter at denne Sag har været drøftet så meget, og overhovedet hvorledes Forf. har kunnet skrive derom, uden at nævne Bloch, Boye, Bøgh, Dichmann, Guldberg, Molbech, Petersen eller undertegnede, ja sandsynligvis uden at kjende synderlig til nogen af disse Forfattere, og uden på

nogen Måde at have gjort denne Materie til Gjenstand for egen Undersøgelse. Man kan derfor anvende hans egne Udtryk imod ham selv, når han S. 34. siger: „At man maa synge med de Fugle man er iblandt, gjælder vist nok i Retskrivningen lige saa vel som i Moden; men deels falder det jo af sig selv, at man da ikke skal synge blot med en Enkelt, eller at en (ingen?) Enkelt skal angive Tonen for alle de Andre; deels indseer man let, at denne Lov ikke kan gjælde med mere Strænghed i Retskrivningen end i Moden" o. s. v. Jeg tror ikke denne Modelov bör anvendes på Retskrivningen eller på nogen anden Videnskab; men skal man ikke blot synge med en enkelt Fugl, så må man vel høre fleres Stemme; Forf. synes derimod hverken at have hørt eller set flere end Hr. Dahl, som har givet en kort tabellarisk Oversigt til Skolebrug. P. Syv og Höjsgård nævnes vel biløbig; men det skönnes ikke, at Forf. har set eller benyttet deres Arbejder. S. 51 ytres at man ved Slutningsmedlydens Fordobling kunde skille Verbet **törr** fra Adjekt. **tör**, Verbet **skall** fra Substant. en **Skal** o. s. v. — „Det synes og ganske analogt med de samme Konsonanters Fordobling, når de ikke ende Ordet, og skal være Vedtægt i det svenske Sprog." Hvilken Ligegyldighed for Materiens Undersøgelse! Hvor let havde det dog ikke været f. E. af Dr. Høstes svenske Sproglære, der vel ikke koster mere end et Par Mark, at overbevise sig om Sagen, eller at spörge en Svensker, som kan skrive, eller at få fat på en svensk Bog, eller om Forf. blot havde læst Begyndelsen af mit Forsøg til en videnskabelig dansk Retskrivningslære, han vilde der af det første Ark være bleven oplyst herom. Jeg har nl., foruden de danske

Forfattere, bestandig taget Hensyn til det svenske Akademis fortræffelige Afhandling om Retskrivningen, og ofte anført Steder deraf med Originalens Ord; da det er bekjendt, at vort Sprog er så nærbeslægtet med Svensk, at man næsten ikke kan skrive eller dömme med Grund om vor Retskrivning uden Kjendskab til den svenske. Da vor Forf. så troskyldig tilstår sin Ukyndighed i Nabosproget, som læres næsten uden Umage, vil man vist nok hos ham ikke vænte Kundskab til Stamsproget, det islandske, der dog af Abrahamson, Bloch, Petersen, ja af ham selv, efter Hr. Dahl, erkjendes for uundværligt til Modersmålets Oplysning og Berigtigelse. Man vil derfor ikke undres over at finde hans egen Retskrivning skødesløs og langt under De Hrr. Micheisens og Visbys i samme Hæfte; f. E. Drøvtelse (af Drøv?), fortreffelig, Mynster, gandske, ja S. 38. nederst „Segl, segle af det tydske Segel, segeln"! Dette går dog vel vidt i en ny Teori for Retskrivningen. Forfs. Grundsætninger ere ellers meget liberale, og det vilde aldrig faldet undertegnede ind, at gå i Rette med ham for slige ortografiske Synder, hvis han ikke just havde valgt Retskrivningen selv til Emne, og til Slutning lovet Læserne en nöjere Udvikling af de enkelte dertil henhørende Materier, hvortil dette Stykke (S. 30—52) er at betragte som Indledning. Det ses ellers ingensteds på Omslag eller Titelblad, at dette Verk er bestemt til et Hæfteskrift, kun af den fordringsløse og velskrevne skönt vel korte Fortale kan man slutte det. Endnu en lille ortografisk Afhandling indeholder dette Hæfte eller Bind, nl. om „Orthographien i de brugelige Lærebøger" o. s. v. ved Hr. Pastor Visby (S. 53—58). Forf. viser hvor skødesløse og fulde af Urigtigheder i denne Henseende de sædvanlige Lærebøger ere, og det er vist at sligt må virke ufordelagtig på de unge, som skulle lære dem udenad eller næsten udenad, denne Afhandling fortjener derfor unægtelig Opmærksomhed, da den sigter til Forbedring af det fejlfulde. Sagen er dog ellers næppe af den allerstörste Vigtighed for Opdragelsen og Oplysningen; jeg havde derfor overhovedet höjligen önsket at finde mindre om denne og mere om andre betydeligere Ting i Bogen.

R. Rask.

Indenlandske Efterretninger.

Kommandør P. N. Sølling er død i Onsdags den 7de d. M. Han var føb d. 13de Septbr. 1758. Den 28de Juni 1809 blev han Ridder af Dannebrog. I sine yngre Dage i en Række af Aar gjorde han Reiser til China i det Asiatiske Compagnies Tjeneste. Han havde nu Waterschouts-Embedet i Kjøbenhavn. Han har især ved to Ting vundet sig et uforgjængeligt Minde, deels ved de saa kaldte Søllingske Dæksbaades Indførelse ved de norske Kodserier (hvorom i Thaarups udførlige Statistik II. 485-6.) deels ved Stiftelsen af den saakaldte: "Bombebøsse" eller Forsørgelses-Anstalten for værdige gamle Søfolk. Dette Blads Læsere har fjerdingaarsviis læst hans i munter Aand og Stiil givne Tillæg til de Beretninger hvori Direktionen for denne Stiftelse, hvoraf han naturligviis var Medlem, meddeler Underretninger om Stiftelsens Fremgang. Ikkun ved sidste Beretning (d. A. No. 4) mangler saadant Tillæg, fordi han da holdt Sygesengen.

Saa ønskeligt det er, at Amts- eller Herreds-, men særdeles Sogne-Magasiner oprettes til de Trængendes vedbørlige Husvalelse og Kornpugeriets Undertrykkelse, saa frydeligt er

det og, at nuværende Geheime-Statsminister Stemann, forinden Forflyttelsen fra det store Nysorøe Amt, anordnede slige Sognemagasiner til Forraadsfæds Bevaring efter Aarets Beskaffenhed. Forraad burde vel altid haves, forinden Noden paakommer, og til Sognemagasiner burde vel Leverance fra Præster, Degne, Kromænd og Møllere, saavelsom fra Gaardmændene forholdsviis, finde Sted; ligesom fra Godseiere, Forpagtere og større Landbrugere Herreds- eller Amtsmagasinerne vare at forsyne forholdsviis, mod Godtgjørelse efter Aarets Kapitelstaxt. Meget kan undværes, men Fødekorn er absolut nødvendigt, ligesom Anvisning til Arbeide for Almuen. Ved Grevskabet Bregentved sørges saaledes for de Fattige, ligesom andensteds ved den høje Besidders Bestyrelse; det kunde vel overalt paasees, at noget gaves at fortjene for dem, som mangle til Opholdet og gjerne vilde arbejde, men savne Leilighed dertil. Det er sørgeligt, at uagtet alle Foranstaltninger til Fattigvæsenets Tarv, Betleriet og Løsgjængeriet tiltager, og at større Samfund af Tyve og Hælere og deres Medhjelpere spores at tiltage; men i Særdeleshed er nok Brændevinet, hvis maadelige Brug endogsaa skader mere end det gavner, meget Skyld i Fordærvelsen og Ulykken. Her i Landet, som paa de Smaa-Øer, tildeels ogsaa i Fyen og Jylland, findes Brændevins afstyelige Brug at have taget Overhaand, og man fornemmer Drukkenskab allevegne, hvilket derimod i Hertugdømmene, særdeles jo længere i sønder jo mere sjeldent erfares.

Hvor meget mere maatte ikke den uimodstaaelige Nydelse af Brændeviin tiltage blandt Almuen, naar Brænderierne paa ny skulde være, som foreslaaet, tilladt paa Landet? Hvad der end synes at maatte tale for slig Tilladelse; hvad Fordele derved end maatte tilflyde visse Landmænd; hvorlidet der end isaafald var at tage Hensyn til Kjøbstædernes Skade og Konsumtionens Forringelse til de Kongl. Indtægters Formindskelse; saa vilde dog nok neppe denne Forandring vorde heldbringende. Produkternes Forædling behøves ei foretagne paa første Haand, men det er meget mere til Gavn for det Hele,

at Omsætninger skee, og at Flere tage Deel i Behandlingen til Penges og Varers Cirkulering, naar det ikkun skeer indenlands, uden at lade Fremmede tilflyde de bedste Frugter deraf. Hvad Creaturenes bedre Foring angaaer, da kan Landmanden altid hjelpe sig ved naturligere Næringsmidler end Mask og Drank, som hos Køerne give slettere Kjød og slettere Melk. I det Smaa kan enhver Landmand og Jordbruger altid, naar der agtes paa fortrinlig og fordeelagtig Afbenyttelse, som ubunden, indføre Staldforing og Vexeldrift til høieste Fuldkommenhed. De Klogere og Arbeidsomme burde foregaae de mindre Kyndige og Lade med gode Exempler, til Eftertanke og Ansporelse, for at drage al den Nytte af Jorden og Oekonomien som Naturen giver Adkomst til. Staldenes uhensigtsmæssige Indretninger, hvorved de væsentligste Befrugtningsmidler tabes for Landmanden, var vel den almindelige Omhues Opmærksomhed værd; og ofte maa det Bedre med Magt eller Paabud iværksættes, for ei aldeles at udeblive.

—7—

Som Bidrag til Besvarelsen af det Spørgsmaal: Har man i Danmark grundet Aarsag til at befrygte Kornmangel i indeværende Aar, læser man i den hempelske Avis No. 18 en Beregning over Kornavlen i et Sogn, hvis Folketal 1 Dec. 1826 var 603 Mennesker, af hvilke 30 Børn under to Aar. I samme var oppebaaren Korntiende i Kjærven af 192 Td. tiendeydende Hartkorn. Naar Præstens Beløb multipliceres med 30, kan Produktet antages at være det paa bemeldte Hartkorn avlede Beløb. Naar man beregner i samme Forhold Avlingen for Sognets øvrige Hartkorn 55 Td., hvor Tienden er overladt Yderne; og fra den hele Avl drager Sædekornets, Landgildens, og samtlige tre Tiendeparters Beløb, da udkommer en Sum af 882 Td. Rug, 42 Td. Hvede, 374 Td. Byg, 301 Td. Havre, og 62 Td. Boghvede, som dette Sogn faaer i Beholdning deels til Føde for 573 Mennesker, (naar Børn under 2 Aars Alder ej medregnes) deels til Salg.

Blandede Efterretninger.

Af Baronesse Minutoli's Erindringer fra Ægypten (see dette Blad No. 8. S. 127) optage vi endnu følgende: I Damiette boede Baronessen hos Hr. Basil Faker, Consular-Agent for sex forskjellige Magter. Kort efter min Ankomst, fortæller hun, meldte man mig, at Madame Faker bad om Tilladelse, at besøge mig, og jeg beredte mig paa, at komme hende i Forkjøbet, men man gav mig at forstaae, at jeg vilde synde imod Landets Skik, dersom jeg ikke oppebiede hende hos mig. Den orientalske Sædvane, at besøge den Fremmede først, har, efter min Formening, noget velvilligt og gjæstfrit, som minder om Fortidens lykkelige Dage, da enhver Fremmed blev modtaget som Ven og Broder. Efterat man havde forsikkret sig om, at jeg var allene, thi Madame Faker kom først senere i Selskab med min Mand, traadte hun ind, ledsaget af fem eller sex andre Fruentimmere. Uagtet dette pragtfulde Indtog kunde have mindet mig om Gudinden Calypso og hendes Nympher, tillod dog dette Følges Hæslighed ikke min Indbildningskraft dette poetiske Sving. Da Enhver havde taget Plads, vovede jeg nogle Ord, for at begynde en Samtale, men ak, ingen af disse Damer forstode et Ord Italiensk, og de Fremskridt, jeg havde gjort i det arabiske Sprog, gik ikke videre end til sabalcher og salamat (God Morgen og god Dag) Vi vare derfor nødte til at meddele os ved Tegn. Vi begyndte med at betragte hverandre med gjensidig Nysgjerrighed og, paa ægte Qvindeviis, at mønstre vort Toilettes Detail. Min Vertinde var den rigeste og prægtigste, jeg nogensinde havde seet. Hendes guldstribede Kjole var af det rigeste indiske Stof; hendes lange Robe af grønt Fløiel, riigt broderet med Guld, et i Constantinopel forfærdiget Konstværk, som hun gav mig at forstaae, faldt foran fra hinanden og lod see hendes Kjole og hendes ligeledes gulddroderede Pantalons af Mousselin, som faldt ned paa en nydelig Fod, som istedetfor al anden Beklædning, kun var omgiven af en Guldring i Nærheden af Ankelen. Hun bar ingen Chemise, og hendes Barm var bedækket med en saa

gjennemsigtig Gaze, at man ikke behøvede at tage Indbildningskraften til Hjelp, for at gjette dens Omrids. Saavidt var alting godt, men hvad hendes Hoved angik, saa kunde man ikke betragte det, uden at frygte for en Ulykke af den grotesqve Figurs uhyre Vægt. Hun havde omsnoet sin Turban med Mousselinsbaand af alle Farver, og overlæsset den med en umaadelig Mængde Blomster, Diamanter og Flitterstads — saa at det Hele gav hende Udseende af et vandrende Modemagazin. Et langt Slør af indisk Mousselin, overstrøet med Flitter, var kastet over alle disse Herligheder, og skjulte utallige smaae Krøller af Haar og sort Silke, som faldt over Ryggen ned til Beltet, og til hvilke en Mængde smaae Guldmynter vare bundne, som ved den mindste Bevægelse af hendes Hoved, frembragte en Klang, som ikke var ulig Bjældernes paa vore Heste. Hendes Skabning, af meer end middelmaadig Størrelse, havde den tilbørlige Fylde, som Østerlænderne ynde saa meget. Hendes Ansigtsfarve var endnu temmelig frisk, desuden søgte hun at forhøie sine Yndigheder ved noget kunstigt Rødt paa Kinderne, en sort Stribe paa Øienbrynene og Øienhaarene, noget orangeguult paa Neglene og i den hule Haand samt paa Føddernes Saaler og Negle. Østerlandets Fruentimmere sætte stor Priis paa denne Farve, som man faaer af et Træe, der kaldes Henne. Madame Faker var født i Syrien. Hendes Ansigt, som man kunde kalde regelmæssigt, udtrykte hendes Hjertes Godhed og hendes stille Lykke, som har sin Oprindelse af en Mangel paa Aandsevnernes Udvikling. Naar hun vilde give sit Physionomie Udtryk, dreier hun Øienstenene med en ubegribelig Hurtighed og Smidighed fra een Øienkrog til en anden; dette er en Færdighed, i hvilken man i Orienten øver unge Piger, som ere bestemte til at behage, og man har forsikkret mig, at Mændene deri finde en gandske udmærket Ynde. Angaaende de Fruentimmere, som ledsagede Madam Faker, saa var det Dragomanens Kone, en Constantinopolitanerinde, og nogle tyrkiske og arabiske Qvinder, som stode i hendes Tjeneste. Madame Faker, som med sine Fruentimmere beboede Husets anden Etage, lod mig en Dag ind-

byde, at komme op til sig. Jeg fandt der en stor Forsamling af tyrkiske og arabiske Damer, som med barnagtig Nysgjerrighed trængte sig om mig, saasnart de saae mig komme ind. Jeg tog Plads ved deres Side paa et Gulvtæppe og saae snart, hvad der skulde gaae for sig: man vilde give mig et Skuespil og tillige lade mig beundre en Dands, som her tillands udføres af en Classe privilegerede Qvinder, hvilke man i Ægypten kalder Gavanacki og hos Tyrkerne Halme, og som, liig Indiernes Bayaderer, drive Handel med sine Talenter og Yndigheder, og nyde en udmærket Frihed. Disse Fruentimmere, som man ofte lader komme i Haremmerne, for at give de unge Piger Underviisning i den Kunst at behage, forene almindeligviis Musik og Sang med Dandsekunsten og forskaffe de østerlandske Damer den største Moroe. Haremets Kjedsomhed og smagløse Monotomie, den fuldkomne Mangel paa Underviisning for de deri indsluttede Fruentimmere, og den deraf følgende uendelige Lediggang kunde alene give dem Lyst til et Skuespil, som, uden Aand og Smag, saarer Bluferdigheden og skræmmer alle Gratier. Disse Dandserinders Hovedtalent bestaaer ikke i Føddernes Smidighed, i Legemets Lethed og Stillingernes samt Bevægelsernes Ynde, men i Hofternes overordentlige Bevægelighed. Deres Dands er et Slags letfærdig Pantomime, thi deres Ansigts Udtryk ledsager alle deres Bevægelser, som ere fulde af vellystig Ynde, men ogsaa ofte oprørende Usømmelighed. Den Dandserinde, som man vilde jeg skulde beundre, som henrykkede alle, og blev lønnet med de meest larmende Bifald, holdt Castagnetter i Hænderne, sang og accompagnerede sig selv, til Afvexling, med et Instrument, som havde tre Strenge og lignede en spansk Mandoline. Trættet ved denne Scene og halv bedøvet af Larmen omkring mig, stjal jeg mig hemmelig bort, trods den Ulykke, at disse Damer kunde beskylde mig for Mangel paa Smag eller for en alt for stor Følsomhed. I Damiette havde jeg Anledning til at besøge et Harem, som tilhører Agaen, Provindsens Gouverneur. Det ligger næsten ligeoverfor Hr. Fakers Bolig, paa den modsatte Bred af Nilen, og er omgivet af en Have paa tyrkisk

Viis, d. e. et Rum eller en Strækning Land uden Træer. Jeg lod mig føre derhen af en portugisisk Læges Kone, som forstod noget italiensk og arabisk. Vi bleve modtagne af en prægtigklædt, sort Eunuck, som førte os ind i et meget køligt Værelse, der havde Jernstænger for Vinduerne, og hvis hele Meublement bestod af en eneste bred og lav Sopha. Han forlod os derpaa for at melde sine Fruer vor Ankomst, og strax efter kom Agaens to Gemalinder, ledsaget af to af sine Døttre, hvoraf den ene endnu var et Barn, men den anden gift med en Officeer af Armeen. Desuden havde de et Følge af omtrent tyve unge Slavinder. Agaens tvende Gemalinder, saavelsom hans Døttre, toge Plads ved min Side, men Slavinderne stillede sig lioverfor os i en Halvkreds, med Armene over Brystet, i en ærefrygtfuld Stilling. Da disse Fruer kun talede tyrkisk, saa behøvede de endnu en anden qvindelig Tolk, som talede baade tyrkisk og arabisk; ligeledes maatte vi, for at gjøre os forstaaelige, betjene os af to Personer og tre Sprog; det jeg sagde paa Italiensk, blev oversat paa Arabisk, og fra Arabisk paa Tyrkisk. De Misforstaaelser, som opstode af vore slet oversatte Spørgsmaal og Svar, vare meget løierlige og frembragte en saadan Lystighed, at gjentagen Skoggerlatter snart beseglede den indbyrdes gode Forstaaelse. Agaens ældre Gemalinde vedligeholdt imidlertid en paafaldende Gravitet, imedens de andre, langt yngre og af et livligt og interessant Udvortes, med uendelig Snaksomhed gjentoge de ubetydeligste Spørgsmaal og ikke bleve trætte af at undersøge alle Details ved mit Toilette. De bestormede mig med Spørgsmaal om mit Fædrelands-Fruentimmere, og da jeg sagde dem, at vore Mænd kun havde een Kone og ingen Slavinder, saa betragtede de hverandre, uvisse om de skulde give denne Skik Medhold eller spotte over den. Næsten alle de skjønne Odalisker ere fødte i Syrien, Circassien eller Georgien, og jeg kunde i Magelighed beskue og prøve disse Skjønheder, som ere saa berømte over al Verden. De fortjente uden Tvivl deres Lovtale, imidlertid kan jeg dog forsikkre mine elskværdige Medborgerinder, ei alene for at trøste dem, men ogsaa for at

give Sandheden Ære, at Europa sikkerlig besidder Skjønheder, som kunne maale sig med Orientens. De, som jeg saae, havde den behageligste Ansigtsdannelse, meget pene og regelmæssige Træk, men det, jeg meest beundrede hos dem, var deres Haar, som, bølgende i naturlige Lokker, faldt lige ned til Bæltet. Enhver af dem havde beholdt sin Nationaldragt, hvilket frembragte en behagelig Forskjellighed iblandt dem; desuden havde de ikke antaget de ægyptiske Fruentimmeres smaae Fletninger, som mere vanzirede end forskjønnede Skabningen. De havde deilige Hænder, men Ungdommens Friskhed og Farve var forsvunden; jeg fandt hos dem alle et smægtende, hensvindende Udseende og en Mangel paa Fylde, som jeg havde ventet at forefinde hos dem. Ægyptens Clima, som ellers er saa sundt, har en skadelig Indflydelse paa Qvindernes Skjønhed og paa de Børn, som fødes af europæiske Forældre. Det er sjeldent at udenlandske Familier beholde sine Børn, de døe almindeligviis i de første Aar, og dette er ogsaa en af de Aarsager, hvorfor Mamelukkerne i Ægypten aldrig have havt Afkom, og stedse ere blevne recruterede ved Kjøb af unge Drenge, som røves i Circassien og de Provindser, som grændse til Ural-Bjergene og det sorte Hav. — Man gav os Forfriskninger paa et lidet lavt Bord af Cedertræe, prydet med skjønt Mosaik i Elfenbeen og Perlemover; Collationen bestod af Sukkertøi, Bagværk af Honning og Frugter, samt af Sorbet. Imedens vi vare sammen, brændte nogle Slavinder Virak i Røgelseskar af Sølv, og stænkte ofte Rosenvand paa os. To andre Slavinder bleve staaende ved begge mine Sider, og hvergang jeg drak eller spiste noget, ilene de med at brede en Serviette af grovt Linned, men dog broderet med Guld, under min Hage. Andre forjagede med Vifter en Sværm af Insecter, som Kagerne og Frugterne trak til os. Det syntes at være Pligt for Enhver, at opfylde en særegen Forretning. Efterat Forfriskningerne vare nydte, vilde de beholde mig hos sig om Natten, og foresloge mig, først at modtage et Bad, men da jeg kjendte denne Art Fornøielse fra Cairo af, hvor Fruentimmerne sætte sig i fuldkommen Naturstand, og hvor alle, som ikke ere vandte til disse Dampbade, udsætte sig for at qvæles, dersom de ikke gjøre det Samme, saa var jeg glad over at kunne frabede mig deres Artighed, under Paaskud af mit Svangerskab, og sagde derefter Farvel."

Kjøbenhavns Børs, den 9 Februari 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 230		
Species 229		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 12 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	175	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	50½ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	85	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	74	— i Banco
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	115¾	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	90½	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	95 i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58	— L. Sterl.

Epigram, uden personlig Hentydning.

(R. Av. 150. forr. A.)

En Ravnelok Sefire bær:
Mon hendes eget Haar det er?
Hun det paastaaer — og hun har Ret;
Thi hun i Fredags kjøbte det.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i C. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 13.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 13 Februari 1827.

Fra en Landmand i Præstøe Amt.

Man hører hyppigen, at nærværende Tidspunkt omtales som særdeles overflødig og rigelig for Landmanden, der nu under 3 Gange fordoblede Kornpriser formenes med Lethed at kunne udrede alle ham paahvilende Udgifter saavel til Statens som til eget Brug. Paa de enkelte Steder, hvor Høsten har været nogenlunde god, kan det vel heller ikke nægtes, at Forandringen maa være betydelig, men da en nogenlunde Høst i Aar hører til de sjeldne Undtagelser, som paa min Egn endog er ukjendt, eftersom mangen Bonde der end ikke har Sæd til Salg af hele hans Avl, saa er det udentvivl grundet paa overfladisk Kundskab, naar man i Almindelighed vil ansee disse ved Misværten frembragte høie Kornpriser for saa heldbringende for Landet.

Enhver Bonde eller Forpagter, som er Yder — og herhen hører Mængden — skal i Aar med den ringe Høst udrede den høie Afgift, og maa følgelig uden Undtagelse ansee dette Aar som uheldigt, men desværre! for mangfoldige Saadanne vil det endog blive et Elendigheds- og Ødelæggelses-Aar, der paa eengang vil sluge Overskudet af mange, om ei alle, foregaaende og paafølgende Høste, saafremt ellers det strængt skal udredes, hvortil man har forpligtet sig. For den store Godseier, hvis Ydelser af Eiendommen ere som i Fjor, men som derimod er Opkræver af Forpagtningsafgifter, Tiender, Landgilder m. m., hvilke Afgifter, hvad enten de leveres i Penge efter Kapitelstaxterne, eller med Korn in Natura, dog ere flere Gange fordoblede, maatte Aaret vel ansees for bedre, ja vel ved første Oiekast endog for overflødigt, hvormed maaskee flere af disse smigre sig. Erindres imidlertid, at samme Godsejer er ansvarlig for alle offentlige Skatter og Afgifter — hvilke i Aar udredes i contante Penge — maa det endvidere ansees afgjort, at disse offentlige Afgifter neppe vil kunne alle indkomme uden at anrette Ødelæggelse, og at det samme rimeligviis i endnu højere Grad vil blive Tilfældet med hans Forpagtnings-afgifter, Tiendepenge, Landgilde- og Hoveriafgifter, saa vil det indsees, at meget af Godseierens Forbeel bør indtil videre rettest anføres

inden Stregen, samt at hans virkelige Fordeel, om den er for noget at ansee, i Aar fornemmelig grunder sig paa den ulykkelige Omstændighed, at der fortiden ikke haves, og formodentlig aldrig vil kunne erholdes nogen ganske sikker og paalidelig Maalestok, hvorefter Afgift kan ydes af Jord, med mindre denne kunde bestaae i visse Procent af det rene Overskud, hvilken Art af Contract, som bekjendt, dog har sin Vanskelighed. Vee den Godseier, som ei selv indseer Ovenstaaende, samt at hans Vel i Længden er knyttet til Bondens og Forpagterens Vel; hans Tab vil vist vise sig inden kortere eller længere Tid.

Hertil kommer endnu den Omstændighed, at vi, i det mindste paa vor Egn, have i dette Aar havt 3de nye Paalæg:

1. Et Tillæg af 2 Mk. Sølv indtil videre pr. Tde. Hrtk. til de ved Placaten af 31 Decbr. 1819 som Maximum fastsatte 4 Mk. pr. Tde. Hartk. til det saakaldte Amtsrepartitions-Fond. Dette Paalæg opkræves saaledes fortiden her i Amtet med 1 Rbd. Sølv pr. Td. Hartk.

2. Et Paalæg af 2 Rbd. Sølv af hvert Skoledistrict til Anskaffelse af Apparater til den lancasterske Methodes Indførelse, efterat de derhen hørende Tabeller og Apparater til Districtets egen Skole ere i Forveien anskaffede for sammes Regning.

3. Den ved Frdn. af 12te Januar d. A. fastsatte Forhøjelse i Landskatten af 1 Mk. pr. Tde. Hartkorn.

Ved at citere fornævnte Paalæg, af hvilke det sidste formedelst den dermed forbundne Nedsættelse og Ophævelse af Qvægtolden endog er iøinefaldende velgjørende, haves kun til Formaal at

vise, at Udgisterne for en Bonde i Præstøe Amt ei heller ere ganske de samme som i Fjor, ligesom Indrykkelsen af Ovenstaaende allene har til Hensigt at berigtige feilagtige Ideer om Landmandens øiebliklige Tilstand.

Et Par Ord i Anledning af nogle Udladelser af Hr. Adjunct Lindberg i hans Skrivt: "Hvad er Christendom i Danmark"?

Hr. Lindberg gaaer i sit Skrivt: Hvad er Christendom i Danmark? ud fra den Sætning: At ikkun det, som stemmer med de symbolske Bøger er sand Christendom, og nævner i sin Fortale nogle Mænd, der staae frem for at forsvare sand Christendom. Man bør deraf slutte, at ingen af disse Nævnede afviger i nogensomhelst Læresætning fra den Augsburgske Troesbekjendelse. Nu hedder det imidlertid i denne i den 19 Art om Syndens Aarsag: "Aarsagen til Synden er de Ondes, nemlig Djævelens og de Ugudeliges Villie, som naar Gud ikke hjelper, afvender sig fra Gud"; men Dr. N. Møller siger i sit Skrivt: Veiledning til Læsning af det N. Test., S. 69: "Vort Kjød eller vor Sandselighed er den egentlige og nærmeste Kilde til enhver syndig Tanke." Det hedder fremdeles i den Augsborgske Troesbekjendelses 20de Art.: "De menneskelige Kræfter ere uden den Helligaand fulde af ugudelige Sindsbevægelser — — —". Tilmed ere de i Djævelens Vold, som driver Menneskene til adskillige Synder, til ugudelige Tanker, til aabenbare Misgjerninger. Men Dr. Møller siger paa anførte Sted i sit ovennævnte Skrivt: "Dersom

vi skulle troe, at Djævelen kunde umiddelbar indskyde os onde Tanker og mod vor Villie henrive os til onde Gjerninger, da var Mennesket at beklage. Men sligt staaer ingensteds i Bibelen." Men Sligt staaer i den Augsborgske Troesbekjendelse, og det som strider derimod er efter Hr. Lindbergs Paastand ikke sand Christendom. Imidlertid er Dr. Møller mellem dem, Hr. Adjunct Lindberg omtaler som de, der forsvare sand Christendom. Hvorledes kan nu denne Forfatter geraade i saadan aabenbar Modsigelse med sig selv? Man bør med Rette troe, at han til Punkt og Prikke kjender den augsborgske Troesbekjendelse, siden han gjør den til Prøvestenen for sand Christendom og man kan heller ikke formode, at et i vor Literatur saa udmærket Skrivt, som Dr. Møllers Veiledning til Bibelens Læsning skulde være ham ubekjendt. At Dr. Møller, hvem jeg, uden at kjende personlig, regner med Agtelse, mellem vore lærde Theologer, og udmærkede Videnskabsmænd, vil for øvrigt vide at forsvare sine Yttringer, om yderligere Beviis end det, han paa anførte Sted fremsætter S. 70., skulde behøves, betvivles ikke; og har jeg derfor saa meget mindre taget i Betænkning at nedskrive dette. Det er ikke min Hensigt, enten at yppe Strid, eller indlade mig i samme. Jeg har blot villet gjøre Publikum opmærksomt paa, deels at man ikke blindt hen skal slaae Liid til en Forfatters Dom om en anden Skribent, hvad enten den gaaer ud paa Roes eller Dadbel, deels, at den, der beskylder andre for Selvmodsigelse, ogsaa kan gjøre sig skyldig i samme.

γ.

Udtog af et Brev fra Møen.

Det var mig særdeles kjært i Deres og flere Aviser at læse Menighedens Sammenskud af Korn i Hjørring til fattige og trængende Mennesker i anstundende Foraar og Sommer.

Uagtet Øerne — og i Særdeleshed denne Øe, hvor Gud gav mig mit Opholdssted, ere blandt de af Herren meest velsignede Steder i Danmark, med Hensyn til Høsten, kan jeg dog forsikkre dem: at vi her paa Møen befrygte megen Mangel og Nød hos den fattige Indsidder og Huusmand, som ei har lært et Haandværk, hvorved han kan fortjene noget Klækkeligt. — Vi have desaarsag i de fleste af Øens Sogne forlængst formaaet Bønder og Avlsbrugere til at afgive fra 2 Skpr. til 1 Td. Rug og Byg for den billige Priis 5 Rbd. en Td. Rug og 4 Rbd. en Td. Byg. — Udsalget af dette Korn skeer først den 1ste April. — Møllere og andre have allerede længe taget 1 Rbd. ja 1 Rbd. 8 ß. for en Skjeppe Rugmeel — hvorfra skal Indsidderen og Huusmanden tage Penge hertil i en Tid, da alle indskrænke sig, da Bonden, netop fordi Kornet imod Sædvane er saa dyrt, selv gjør sit Arbeide og holder saa faa Arbeidere som muligt.

Jeg holder mig overbeviist om: at de mange Tyverier og Røverier som høres overalt, især i Sjælland og Jylland, vilde aftage, dersom alle Sogne og Menigheder vilde gjøre lignende Sammenskud. — Bonden, forledet af de uvante høie Priser, sælger sig paa de fleste Steder for nær — og selv han vil komme til at mangle baade Sæde- og Fødekorn i næste Foraar. Ikke ethvert Gods eller Egn har en Mol-

ke i Sjælland, en Rewentlow i Lolland, en Stampe i Falster. — Give Gud, at vor milde og faderlige Regjering vilde i Tide være betænkt herpaa! — Landets trængende Præste-Enker, hvis Pension af Kaldene er ansat i Penge efter den gamle Angivelse af Kaldenes Indtægter, lide usigeligen i dette Aar — især Enkerne i Jylland, hvis Stifter ei, som Sjællands og Lollands Stifter, have geistlige Hjelpe-Kasser, som afholde Udgiften eller betale Pensioner naar flere Enker findes paa Kaldet — men hvor ofte 2, ja ei sjelden 3 Enker, maae dele en ussel Pension af 50 til 60 Rbd. Sølv — som i det mindste vilde blive og udgjøre det 4-dobbelte Beløb, dersom Pensionerne overalt havde været ansatte i Korn indtil en aattende Deel af Kaldets virkelige Korn-Indtægt — disse Enker — af hvilke Jyllands Stifter have mange — ere en værdig Gjenstand for vor faderlige Regjerings Medlidenhed i dette Aar — sat sapienti et bono. — Vi have her paa Møen — som De vel veed — faaet vor egen Amtstue, og behøve ei — som tilforn — at reise til Vordingborg for at afgjøre de mange Sager enhver har med Amtstuen — vi ere Regjeringen takskyldige for denne Indretning. — Men vi alle, Bonden med Herremanden — Borgeren med Embedsmanden — vi alle takke og velsigne hver Dag Regjeringen for den herlige og virksomme og menneskekjerlige Mand den gav os i Amtsforvalter v. Paulsen. — En driftigere og til Almeen Vels Befordring virksommere Mand har jeg ikke kiendt. Jeg vil ei tale om de mange Forskjonnelser hvormed han, paa egen Bekostning, omgiver Stege Bye ved smukke Anlæg og Træplantning, men især nævne for Dem med inderlig Glæde, hvorledes han ved en nyttig Spinde-,

Sye- og Arbeidsanstalt, skaffer de fattige Familier i Stege og deres nogne Børn Fortjeneste, hvorledes han med ualmindelig Iver, og uden at spare den dermed forbundne Bekostning og Møie, har sat sig i Forbindelse med Kiøngs Fabrik — hvorfra han modtager Hør og Blaar til Forarbeidelse paa Landet, og skaffer saaledes vore fattige Huusqvinder og Indsiddersker god Fortjeneste, som især i Aar kommer dem til Gode. — Han arbeider nu paa at sætte Spinde-, Sye- og Arbeidsskoler i Forbindelse med vore Landsbyeskoler, hvor selve Barnet, i det det undervises og fra tidligste Alder vænnes til Arbeide, allerede kan fortjene en Skilling ved sit Arbeide i Skolen. — Denne sjeldne Mand arbeider nu paa at faae en Sparekasse for Møens Land oprettet. — Og med denne usortrødne Virksomhed foreener han den elskværdigste Humanitet og Velvillie mod Alle — Høie og Lave — som derfor og Alle, (hvilket er sjældent) ynde og elske ham lige høit. — O! at alle, som kunde, især de som ere satte i Høihed, vilde virke som han — hvor utrolig meget Godt kunde og vilde da ei fremmes iblandt os! — hvormeget af menneskelig Elændighed vilde da ei standses?!

(Forlangt indrykket.)

Mange af Danmarks Præster, som ei holde eller finde Leilighed til at læse Professor Jens Møllers herlige Bibliothek, og som visseligen med ham ei ynde den fra tydske Høiskoler bentede og udbredte moderne Theologie, ja de allerfleste af Folket, d. e., ikke blot af den raae Hob, men ogsaa af dannede og tænkende Mennesker vilde være og blive den lærde og rettroen-

de Dr. Theologiæ og Stiftsprovst R. Møller meget forbunden, dersom han særskildt vilde udgive sin i Bibliothekets 9de Bind indrykkede Afhandling om Nationalismens Forhold til Biblen og vor Kirkes authoriserede Lov.

Indenlandske Efterretninger.

Professor Rafn har nu fuldendt sit Værk: Nordiske Kæmpe Historier eller dansk Oversættelse af de mythiske og romantiske Sagaer. De tvende sidste Hæfter af tredie Bind indeholde: "Ketil Hængs og Grim Lodinkins Saga, Orvarodds Saga, An Buesvingers Saga, Romund Greipssons Saga, Hervørs og Kong Heidreks Saga samt historisk geographisk og antiqvarisk Register til hele Værket.

Ribe. Torsdagen den 1ste Febr. om Morgenen blev ved Hjelp af Kikkerter seet en Skibsjolle liggende, paa Strandbredden ved Korvebyesland, som er omtrent ¾ Miil fra Øen Manøe og mellem hvilken og Øen der er dybt Vand. Ved megen Anstrængelse banede nogle af Øens Beboere sig Vei med en Baad over Iis og Vand og naaede den forulykkede Jolle, hvori laae een Mand død. Skipperen, samt en af Mandskabet fandtes i en elendig Tilstand, stive af Kulde og med Brand i Benene, gaaende paa Stranden. Skibet hvortil de hørte, kom fra Hull i England og havde paa Hjemreisen til Øen Føhr været inde i Holland. Skibets Navn er Marie, Skipperens Martensen. Paa Reisen forliste Skibet total mellem Øerne Helgoland og Amrum, og de forulykkede Mennesker dreve uden Compas om paa Søen i 6 Døgn, og havde i Baaden ikke andre Levnetsmidler end haardt Brød. De Syge ere af Øens Beboere viste al muelig Omsorg, Lægemidler ere dem foreskrevne og Districtslægen i Ribe har i den Anledning været paa Manøe. Da Færselen mellem Fastlandet og Øen paa denne Aarstid ofte er stoppet, blive

de Syge bragte her til Byen og indlagte paa Sygehuset.

Den 1ste Febr. om Morgenen indstrandede, paa Hansted Strand i Thisted, Skibet Caroline, Captain J. D. Marlow af og fra Stettin, bestemt til London med en Ladning Byg. Da det noget efter Indstrandningen sloges i Stykker, er intet af Ladningen bjerget, men Mandskabet blev reddet. Som en Natur-Mærkværdighed kan anføres, at her i denne Tid har været hele Læs friske Helt tilkjøbs, som ere blevne solgte til 2ß. pr Stykke; en svær Stimmel af denne Fisk, var nemlig bleven indeklemt ved Isen i Schum Bugt, hvorved dette og de tilgrændsende Sognes Beboere have uventet fanget over 1000 Snese. Dette er en ved Fiskerierne i Liimfjorden vigtig Begivenhed.

Fra Vensyssel skrives: Skjøndt det ej kan være behageligt at maatte anmelde, kan dog ei forbigaaes at omtale, at ligesom vor Nabonation ved Sundet i den sidste Tid har vanæret sig ved hyppig Overtrædelse af Toldanordningerne, hvorved ikke blot Statens Kasse besviges, men endog Kongens Embedsmænd tilføjes Overlast, saaledes har ogsaa en Told- og Consumtions-Underbetjent Barner i Frederikshavn, hvis nidkjære Tjenestiver er hans Foresatte og selv Collegiet, hvorunder han sorterer, bekjendt, haft det Uheld derfor at være udsat for hyppig og vedvarende Efterstræbelse, der endog for nogen Tid siden er udartet til personligt Overfald og Mishandling, hvortil Gjerningsmændene endnu ere uopdagede. Da det for det Offentlige er af Vigtighed at Samme kunne vorde inddragne til Afstraffelse, har det Kongelige General Toldkammer og Commerce-Collegium igjennem Amtet i Hjøring udlovet en Belønning af 200 Rigsbankdaler Sølv for Opdagelsen af Gjerningsmændene til forommeldte paa samme Betjent Barner forøvede Overfald.

Misbrugen af Brændeviins Nydelse maae vist mindre være den danske Almues Physiskhed at tilskrive, end den fæle Vane, forældet Skik

og Brug, eller Exemplers tvingende Magt; thi man finder Subjekter af andre Nationer, her indkomne, som forhen ei have sat Priis paa denne den danske Almues Nektar, blandt denne Klasse almindeligen at overlade sig til samme Misbrug. Derimod finder man og paa et og samme Sted, hvor nordpaa i det Slesvigske det Tydske og Danske flyder sammen, at de, som fra de Danske overgaae til de Tydske, tilligemed udrive sig af hines Forbindelse med Brændeviinsflasken, og dette synes at være en meget paafaldende men ingen fingeret Bemærkning til de Danskes Forkleinelse. Ligesaa sand er den Bemærkning, at blandt de mere dannede Klasser i Danmark Brændevins og andre spirituøse Drikkes jevnlige Nydelse har funden Indgang og Vedligeholdelse til Væmmelse næsten og til megen Svækkelse. Sjeldent findes Gigtpatienter blandt dem som afholde sig fra disse stærke Drikke, men desmere hører man næsten alle Brændevins og andre spirituøse Drikkes Nydere klage over Gigtsmerter og andre derved rimelig sig paaførende Svagheder. Slige Folk have almindeligvis ingen Sands for den prag'fulde Naturs og dens uendelige Nyancers fortryllende Herligheder; ingen Følelse for det Skjønne og Høje, lig den følesløse Morgenlænder, som allene har Tilvær ved den bedøvende Nydelse af Opium. En unaturlig Tilbøjelighed til stærke Drikke, som Mennesket først ved paatvungen Vane fatter, var dog nok værd at undertrykke, til Sundhed og Held for Slægtsfølgen. —7—

Det er en afgjort Sandhed, at jo snevrere Virkekredsen er, jo bedre kan Kræfterne anvendes i samme; ved Fordeling derimod tabe Kræfterne tildeels den fulde Styrke. I det Smaa kan med færre Midler alle muelige Fordele meget bedre tages iagt, end i det Store med større eller med de største Midler; thi hisset kan Tid og Omstændigheder bedst udsees og en ringe Anstrængelse bruges der næsten aldrig forgjæves. Men Feilene i Jordbruget øjnes overalt ligesaalidet hævede hos de smaa, som hos de store — med større, eller med største Landeiendomme forsynede — Praktikere. Saaledes har allevegne den ved Fordom indførte Skik, at pløje

for dybt, taget Overhaand til Arbeides Forøgelse og til langt mindre Udbyttes Erhvervelse, blot fordi man vil følge de kjære Forfædres ufuldkomne Forbillede i Jorddyrkningen; thi Plovens hensigtsmæssige Brug er egentlig Jordens Beqvemgjørelse til Sædens Rodfæstelse. Naar de sædvanlige Sædearter nu ikkun bruge 2de Tommer Jord i Dybden til deres Rødder, og Erfaring viser, at Befrugtelsen ved Luften, Regnen og Sneen, eller ved Solens Paavirkning, ikke strækker sig noget over 2 Tommer dybt i Jordskorpen, er det da ikke ganske urigtigt og fordærveligt at pløje 3 a 4 Tommer dybt til Hestenes og Værktøjets Ødelæggelse, og til en uduelig Sædejords Opbringelse som er død og ufrugtbar, og hvorved den paa Jorden udførte Gjødning for en Deel gaaer til Spilde, i det mindste for Halvdelen af den tilsigtede Nytte? —7—

Iblandt de interesante Smaabøger om Fædrenelandet, som fortjene at være i Erindring, er en for syv Aar siden udgiven af Hr. Prof. Molbech, paa den Gyldendalske Boghandels Forlag med Titel: Peter Foersom om Samlingen af danske Landskabsord, og om Sæder, Skikke, Levemaade, Egenheder og Overtroe hos den jydske Almue i Ribe-Egnen. Et Par Smaastykker af samme optage vi: "Vandringssyge kan man ingenlunde beskylde Jyden for i denne Egn. Hans fjerneste Reise mod Østen er vel det Par Mile til Skovs, og det endda stundum kun eengang i mange Aar; thi han bruger Lyngtørv, og mange leve og døe uden nogen Tid at have været i Skoven. Mod Nord kommer han ligeledes vist høist sjelden det Par Skridt over Konge-Aaen; mod Vesten ligger Havet et Par Mile fra ham, og jeg tør vædde paa, at de Allerfleste leve og døe uden at have seet Hav; mod Sønden strækker hans Vandring sig til Stais (ɔ: Staden); der indfinder han sig, naar han endelig skal; der betaler han sine Skatter; sælger sine Varer; kjøber ind paa Markederne; er han kuriøst seer han Ribe gamle Domkirke for et Par Skilling, vover sig maaskee endog op paa

dets temmelig høje Taarn, faaer sig en liden Ruus, kjører om Kap hjem med sine Bymænd, og nu har han gjort en Reise omkring hans Verden. — Deres Ukyndighed om Egnen tæt omkring dem er derfor mageløs. Tjener en Karl i en By et Par Mile paa hiin Side Kongeaaen, og man spørger hvor han er? svarer hans Fader i Almindelighed "han er nord paa." Længere Nord paa betegnes med Ordene: Grydemænds-Egnen, Aalemænds-Egnen, og endeligen: "det sorte Norden", som jeg ikke bestemt veed hvor begynder. Men høist sjelden vandrer Jyden mod Nord. Folkesættet Nord paa agter han ikke; derimod gaaer han, naar det skal være, syd paa; thi Synderjyden har Respekt i hans Øine; saasom derfra kommer Hesteprangere og Studehandlere, og der er Rigdom og mere glimrende Levemaade. — Sønden hedder her alt hvad der ligger Syd for Ribe, eller uden for Ribes søndre Port. Spørges: hvor tjener Eders Søn? svares: i æ Sønden. Byen nævnes slet ikke. Spørges: hvor kommer I fra? svares: Æ kommer sønden fraa, Æ har hvætt ud i æ Sønden æ Par Dahv o. s. v. — Har en Karl eller Pige tjent i Sønder, blot et halvt Aar, lægge de dem upaatvivlelig saa meget muligt efter Søndens Dialekt; thi der er intet Jyden her saa gjærne vil aflægge som sin Dialekt, og intet som er ham umuligere at aflægge. Komme de nu blot efter et halvt Aar hjem, er Nordjydens ægte-jydske Mundart snurrigen blandet med Søndens syngende, blødere, meget fortyskede." — "Juleaften spilles Kort om Pebernødder, (Sønden for Ribe kaldes de Bekkernødder, ligesom en Bager, der i Ribe hedder Bagmand ɔ: Grovbrødsbager, og ellers Bager, hist kaldes Bekker), eller leges Gjetmaal, og er Drengen i Gaarden da gjerne den som maa holde Lyset."

— Naar den korte Vinterdag er til Ende, og Staldarbeidet rygtet, samles Karletyendet i Stuen, (i Præstegaarden ved Arnen eller i Borgerstuen), derpaa tændes Lampen, og nu gaaer det løs med Haandsyssel, enten at snoe Reeb, eller reparere gammelt Agerdyrknings-Redskab, gjøre nyt o. s. v. og da lettes Tiden og Arbeidet i Almindelighed med at fortælle Eventyr.

Nogle kan enhver, men der sættes Priis paa at kunne de fleste" — En og anden er et levende Eventyr-Magazin.

"De Væsener, Folkeovertroen ellers beskjæftiger sig med, saasom Høllmanden, Kjedelmanden, Nissen o. s. v. bruges ikke i Emterne (ɔ: Eventyrene); derimod spille Bjergmanden, Havmanden, og Havfruen, men først og sidst den Slemme, i Almindelighed deri deres Rolle." — Et Par Eventyrer fortæller Forfatteren, hvis liden Bog vi her gjøre opmærksom paa, og henvise til. Kredsen for Forfatterens Bemærkninger strækker sig for det meste blot til den venstre Side af Frøs-Kalslunds Herred, den Deel deraf nemlig, som ligger tæt norden for Ribe. Her fødtes Foersom d. 20de Febr 1777 i Øster-Linde, en Landsby hvor hans Fader var Præst. Da han skrev denne liden Bog havde han i en Snees Aar været borte fra sin Fødestavn som han, som Dreng, havde forladt; "kun den umaadelige Slette, hans Fødestad ligger paa, de om Vinteren sneehvide, og i August purpurfarvede og af Millioner Bier gjennemsøgte Heder, de store sørgelige Moser, de deilige frugtbare Enge langs med den venlige Konge-Aae, de magre Agre, hvor Fliden nødvendig maae bruge sin Arm, for at vinde fra Jorden, de blaae Skove i det høiere Østen, og stundom en fjern Lyd af Østerhavet i Vest, der ligner Trommer eller Degler, og høres før Storm eller efter Uveir, naar Havet gaaer i Ro. — Dette var alt hvad han af sit Fødestavns Udvortes mindedes; — men sine Landsmænds og Byborns Sæder, Skikke o.s.v. bevarede han i levende Erindring."

Blandede Efterretninger.

"**Kunstig Haand.** Den duelige Mekaniker Taillefer i Genf har nyligen fuldført et Arbeide, som er mærkværdigt saavel i Henseende til Kunstnerens Geni, som til dets Nytte og sjeldne Anvendelse. En Mand havde mistet Tommel- og Pegefingeren af høire Haand ved et Geværskud; han skrev til Kunstneren, skildrede sin For-

fatning og spurgte om han kunde hjelpe ham. Hin forpligtede sig til at sætte ham istand til at skrive, at tage og holde adskillige Gange fast i sin Haand; dette har han opfyldt, endskjøndt den der skulde bruge Haanden levede 20 Mile fra G..m. (Af Hr. Prof. Dct. Ursins saa gavnlige Tidsskrift: Magazin for Kunstnere og Haandværkere No. 23.)

Roms Folkemængde, som i vore Tider meget var aftaget, stiger igjen efterhaanden. 1766 taltes 166,380 Mennesker.

1800 var Tallet 163,034.
1807 ——— 154,973.
1812 ——— 112,218.
Dette var det dybeste Fald.
I Aaret 1816 steget til 128,997 M.
1825 ——— 138,730.

Efter den sidste Folketælling til Paaske 1826 var Beløbet 139,847 Mennesker.

(N. allg. geogr. Eph. XX. B. 10 St.)

Den 30 Jan. aabnedes det første offentlige Theater i Christiania, oprettet af Hr. Strömberg; med Opførelse af Skuespillet: Hustruen; og med en Entre af Theatres Elever. Theatret rummer omtrent 1000 Personer. Der vil i Markeds-Tiden blive spillet hver Dag.

Den 1 Febr. samledes de til at udgjøre Norges femte ordentlige Storting udkaarede Repræsentanter i Christiania, paa det for Storthinget indrettede Sted. Der mødte 77 Repræsentanter og personligen overgave deres Fuldmagter, og en Kommission blev udnævnt til at gjennemgaae dem. I Norsk Morgenblad læses en velskreven Afhandling hvori det Spørgsmaal: kan Kongemagten i Norge konstitutionsmæssigt forøges, og er det i politisk Henseende tilraadeligt? besvares. Der vises, at ikke faa Hensyn gjør saadan Udvidelse betænkelig; at de vigtigste unionelle Forholde endnu ere uregulerede; at der i den polske Constitution af 1818 ere visse Bestemmelser, som

fortjene Opmærksomhed o. s. v. Iblandt udkomne norske Skrifter ere nogle om det foreslagne Kongens Veto.

Kjøbenhavns Børs, den 13 Februari 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 229		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	176	177 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84½	85 Rbd. Sedl.
Dito Dito	74	— i Banco
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	115½	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	90½	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	95 i Banco
Asiatiske Actier	75	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58	58½ L. Sterl.

Epigram, uden personlig Hentydning.

(N. Av. 150. forr. A.)

Claus døer, og høit og smukt udi Aviser
For ædel Daad man ham lyksalig priser;
Thi Claus jo riig paa Penge var.
Peralte døer, men ingen Skjald sig rører
Til Harpeslag for Publicums Ører:
Peralte ingen Penge har.

Naar Gud ret tugte vil i Vrede,
Saa sender han os Rimesmede;
Og skal vor Jord forgaae en Gang,
Da skeer det vist af rimet Sang.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 14.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 17 Februari 1827.

Peter Norden Sølling.

De Baand, som fordum knytted' tvende Riger,
Lidt efter lidt opløser Tidens Haand.
At Han var Danmarks, takfuldt Hjertet siger,
Skjøndt Norge gav Ham Liv og kraftfuld Aand.

Du norske Lods, som trygt paa Bølgen gynger,
Dig offred' Han sin bedste Mandomsdaad!
Af Klippens Gran du vist erkjendtlig slynger
En Mindekrands, for Søllings sikkre Baad.

Men Danmark Ynglingen gav Sømandsdyder,
Som Han, til Brødres Held, udfoldet har;
Han sikkert Lye den gamle Sømand yder
Her, hvor hans Aften smilte reen og klar.

Du græder ved hans Død, du brave Gamle!
Du savner Ham, som lindred' dine Savn!
Snart samme Faderhaand skal Eder samle,
Som kaldte Ham til Evighedens Havn.

For kort, du klager, var hans Levealder;
Du bærer fiirsindstyve Vintre alt:
Nei Gamle! hvis at Daad du Livet kalder,
Saa har Alfader vistnok rigtigt talt.

Han har betrygget Dig din Aftens Hvile,
Und ham den Løn, som her han har fortjent!
Nu skal hans Aand en større Virken smile,
Sit Jordeliv han herligt har fuldendt.

P. F. Friis.

Notitser om det danske Sprog.

(Fortsættelse: see No. 11.)

Dorph, N. W. Overlærer. Har udgivet latinsk Grammatik. Kbhvn. 1825. Anmeldt af Professor Rask i Dagen 1826 No. 30, og af Pastor N. Blicher i Skilderiet f. A. No. 40. — Rotvelsk Lexicon. Viborg 1824. X og 63 S. l. 8. Forlagt af N. P. Dons. Rec. i Lit. Tid. 1824. 613-617. De saakaldte, omreisende Natmændsfolk i Jylland, hvilke kalde sig selv ikkun de Reisende, tale indbyrdes, for ikke at forstaaes af Andre, et eget Sprog, som de kalde rotvelsk. En Samling af dette Sprogs Ord kan være nyttig, og tildeels nødvendig for de jydske Justis- og Politibetjente med Hensyn til Förhörer over disse Folk, eller til andre eventuelle Berøringspuncter med dem. De fleste rotvelske Ord ere ogsaa brugelige i det Sprog, som de i Tyskland og tilgrændsende Egne omstreifende Zigeunere indbyrdes tale, og som af dem kaldes romanis, eller romanisk.

Drejer, Jac. Døde 1813. Skrev en Læsebog for Begyndere.

Duncan, F., udgav 1811 en fransk Stiilsøvelsebog. See Lit. Tid. 1821. S. 91 og 126.

Egede, Poul, døde 1789. Skrev en Grammatik og Ordbog i det Grønlandske Sprog.

Ejlschow Fr. Chr. Død 1750. Han udgav Cogitationes de Scientiis vernacula lingua docendis, cum specimine terminologiæ vernaculæ. Disp. I-II. Havn. 1747. 48 Pg. 4. Herimod skrev P. E. Stenersen: Kritiske Betænkninger, hvortil blev føiet et Brev fra Misetyphus ɔ: Todslev. Ogsaa O. S. Pihl yttrede sig derimod i sin Disputats de vita & morte linguarum. I Aaret 1749 udgav Eilschow Gjensvar paa kritiske Betænkninger over hans Konstord. Khvn. 8.

Ekkard, Friederich, der døde 1820, har udgivet: Philosophische und kritische Sprachlehre der neuesten Dänischen Mundart, für Teutsche und solche Ausländer die Teutsch verstehen, auch für Dänen, die ihre Sprache mit der Hochteutschen vergleichen wollen; Kopenh. 1797. VIII u. 100 S. 8. "Ekkard gik sin egen originelle Gang, og hans Jagttagelser over Sprogets Genie ere vel værd at lægge Mærke til. (Nyerup S. 48.)

Elert, Nicolai, der døde 1803, som Professor og Universitets-Bibliothekar, arbeidede paa den danske Ordbog, og skrev en Efterretning om Arbeidets Fremgang. See Skild. 1826 No. 65. S. 1023.

Engelstoft, Laurits, Etatsraad, Professor, Ridder af Dannebr. I Skriftet: Tanker om Nationalopdragelsen, &c. 1808, omhandles S. 44 o. f. et af de kraftigste Midler til at nære Almeenaand og gjensidig Hengivenhed, Underviisning i Modersmaalet. "I Almindelighed elsker en Nation intet høiere end sit eget Sprog; i dette boer saa at sige dens hele Tankerigdom, dens Traditioner, Historie og Moral; dette hører til dens egentlige Selv. Men denne Kjærlighed til Modersmaalet er paa en vis Maade uadskillelig fra Kjærlighed til Borgersamfundet selv. Kan man foragte hiint, uden med det samme at ringeagte dette? Den, i hvis Øre Landsmænds Sprog skurrer, er han stemt til Beivillie, til Hoiagtelse for den Na-

tion, som taler det, som han selv hører til? Den som brænder for sit Fædreland, kan han finde dets Stemme, gjenlydende af tusinde Munde, ubehagelig? eller fortryller den ham ikke som den elskede Piges? Den som er sin egen Nation hengiven, kan han ville, at den skal tabe sin Karakteer og Selvstændighed? Men er en Nations Sprog ikke Udtrykket af dens Tænkemaade, dens Følelsers og Grundsætningers Vehikel? er det ikke indslettet i dens indre Væsen, og hører saa at sige til dens oprindelige Form? Kunde Sproget døe ud, og Nationen være den samme? nei, Sprog og Nation staae og falde med hinanden. Med Sproget falder Nationen, naar den, foragtende sig selv, afklæder sig den Charakter og den Originalitet, som beroer paa Modersmaalets Vedligeholdelse og Ære." — — Vi maae henvise til Skriftet selv i Henseende til Gjenstandens videre Udvikling. — Etatsr. Engelstoft har og i Videnskabernes Selskabs Kommission for den danske Ordbog havt Virksomhed.

Erichsen, John. Døde 1787. Udgav: Tentamen philologico antiquarium de nominibus propriis & cognominibus Septentrionalium veterum. Havn. 1753. Rec. i Act. Erudit. 1758. p. 126-130.

Esmarch, Aug. Specii Praxis declinationum & conjugationum, omarbejdet af Rector H. P. C. Esmarch; oversat. Khvn. 1800.

Fabricius, Otto, der døde 20 Maj 1822, har skrevet en grønlandsk Grammatik 1791, en grønlandsk Ordbog, og Oversættelser og Skrifter i det Grønlandske.

Falster, Christian. Skrevet om det latinske Sprog.

Fleischer, Christian; døde 1768. Forsøg til Sprogets Forbedring i Henseende til eenstydige og ubestemte Ord; 1765. Indført i Samling af Skrifter til de skjønne Videnskabers og det danske Sprogs Opkomst, i 1ste Stykke S. 106-129, 2det St. S. 181-196, og 3die St. 163-178. — samt: Om forældede og nye Ords Brug; i 2det Stykke S. 158-171. Samlingernes 1ste St. recenseredes i Lærde Tid. 1765 No. 14; og siden i Lorks Nachr. IV B. 6 St. S. 50-60.

Foersom, Peter, bekjendt som udmærket Skuespiller, og i Literaturen som Oversætter af Shakespearske Værker (død 1817), gav Prof. Molbech, paa dennes Opfordring i Aaret 1811 om Samling og Meddelelse af Bidrag til en dansk Landskabsordbog, en Samling af Provinsialord fra Ribes Omegn. Den er utrykt; men en interessant Indledning til samme er trykt under Titel: Peter Foersom om Samlinger af danske Landskabsord og om Sæder, Skikke, Levemaade, Egenheder, og Overtro hos den jyske Almue i Ribe-Egnen. Udgivet med en Forerindring af C. Molbech. Kbhavn. 1820. 40 S. 8. Paa den Gyldendalske Boghandlings Forlag. See Skilderiet 1827. No. 13. S. 204.

Fogtman, Niels, Dr. Theol., Adjunkt ved Sorøe Akademi. Skrev i Athene VI. 424 o. f. om den rigtige Udtale af det græske Bogstav Eta. — Har udgivet 2 nye og forbedrede Oplag af J. Badens latinske Grammatik. Om det første af disse nye Oplag see Lit. T. 1821.

Frost, P. N., Dr. Ph., Amtsprovst, Sognepræst i Ringkjøbing; har skrevet: Om det hebraiske Sprogs Studium; i Fallesens theol. Maanedsskrift I. 465-500.

Fuglsang, Njels Studsgaard, Sognepræst i Slagelse. Udgivet: 1) Almindelig Grammatik. Et Manuskript for en tiaarig Søn. Slagelse 1815. 54 S. 8. Ifølge en Efterskrift blev dette lidet Skrift brugt, foruden for Forfatterens egne Børn, for andre unge Mennesker, som han underviste. Hans Bestræbelse var at simplificere Begreberne, og at gjøre dem fattelige for den barnlige Alder. Han forbigik altsaa mange Distinktioner, som han ansaae mindre passende for den Alder, og som kun vilde vidtløftiggjøre Anvisningen. Den latinske Terminologi beholdt han, men i Parentheser tilføjede danske Benævnelser, der paa en Maade kunde angive Termernes Bemærkelser. — 2. An easy and short english grammar, compiled for the use of young persons. Part. I. Slagelse 1816. 68 S. 8.

Funck, G. Benedikt. Oversatte paa tysk J. H. Schlegels Afhandling om det danske Sprogs Fordele og Mangler ꝛc. Schleswig 1764. 8.

Fursman, Goth. Udgav en fransk Grammatik. Havde Deel i des Roches Ordsprog.

Gamborg, Anders, Professor. Har udgivet Læsebøger; — fremdeles: Anvisning til i mindre end aatte Dage at lære Børn at stave. 1825; (see Dagen 1815. No. 29.) — Hvad Fordeel har det for det menneskelige Kjøn, at der gives flere Sprog i Verden; i det Kjøbenhavnske Vidensk. Selskabs Skrifter ny Saml. V 629-638. Ogsaa særskilt aftrykt. See Iris 1790. II. 276-281. — Om Theorie af Læsekonsten eller Forsøg til en Legologi; i bemældte Selskabs Skrift. for 1801 og 1802. 2 H. 221-269; ogsaa særskilt aftrykt; oversat paa tysk af

von Gehren. Kopb. u. Leipz. 1803. Hall. Erg. Blätt. 1807 Apr. 326.

Gerner, Henrich Thomæsøn, (bekjendt ved sin Daad og Skjæbne i Krigstid, som Præst i Birkerød, og siden Bisкop i Viborg, hvor han døde 1700) har udgivet to smaa Skrifter det danske Sprog vedkommende, nemlig: 1. Orthographia Danica, eller det danske Sproks Skriffverictighed: Item en kort Undervjßning om det Engelske Sproks pronunciation, saa oc atskillige fremmede Ords som udi Skriffning unødvendig oc Sprocket til Foract brugis, Forklaring. 1679. 16mo 108 S., samt 16 S. om det engelske Sprock, 12 Sid.: "Fremmede og udlendiske Ord, hvilke vi kand undvære oc bør at udeluckis aff Skriffvelsen. — 2. Epitome Philologiæ Danicæ, Eller: Et kort Begrib paa det beste oc zirligste danske Sprocks Lyst og Artighed rensed det meste mueligt var fra de ældgamlis Grofhed, fra de fleste Mündarters Haardhed, fra fremmede Sprocks Gloser, oc fra andre store Wildfarelser. Forbedred med adskillige nyttige oc fornødne Regler baade udi løß oc bunden Tale. (o. s. v.) 1690. 111 S. 16mo. Forfatteren var i mange Ting mod sin Samtidige: Peder Syv og den noget ældre: Er. Pontoppidan. Saaledes tog han de af P. Syv for mindre fornødne erklærede Bogstaver C. Q. X. og Z. i stærkt Forsvar. Især tog han sig meget af C. "Det er ey vist, at fordi Mact kommer aff meget. (Om saa var, som ikke er) derfor skal det skriffvis med G, Magt, oc aff Vaage Vagt. Lectio kommer af lego, det skriffvis dog icke hvercken legtum eller legtio, ey heller agtum eller agtio, fordi det kommer aff ago; men snarere, at g skulde omvendes til c, eller

tage sin Udspring af c. Mact er primitivum, oc deraff kommer mectig, fuldmectig, affmectig, stormectig, mactesløs etc. Men meget kommer aff Mag, hvoraff siden magelig, mageligheb, meget, Umage, Umagsom etc. Vact iligmaade er it primitivum oc deraf kommer at vecke, opvecke, og siden vaage & vaagne cum suis derivatis." Han brugte oc; saasom: i Enden af Ordet som kand bøyis oc vore ut Tack, Snack, Breck, Drick, etc., thi dette C som gaaer for K, er sat istedet for it andet K, thi det er mere sødt oc skulde ellers skriffvis rettelig to K." Han brugte som et særskildt Bogstav ff. "Den haffver sit Naffn ey saa meget aff valore som aff figura" — "Dette dobbelte f eller ff regnis ickun for een Bogstaff, som er lige af den samme Natur som Digamma og Æolicum F, oc end netere." — Han forkastede Jod. — I Henseende til "visse Regler, effter hvilke Skriffningen skal indrettis, sagde han: "Samme Regler skal ey være effter andre Sprocks Regeler, thi hvert Sprock haffver sin Egenskab, ey heller effter vort eget Tycke, men effter Sprockets Egenskaber. Thi som vi lærde at tale uden Regeler, saa maa vi icke skriffve vort Sprock Regeler for, thi det er Eldere end vi; men Regelerne bør udledes af Sprockets Egenskaber oc skriffvis for fremmede, som enten ey kand vor Maal, eller oc vil lære det." — I Gerners Epit. Phil. Dan. pag. 23 læses: "Oc skriffvis hverken "ok" som de Gamle gjorde af Bogstavernes Mangel og Fornødenhed, langt mindre "og". Thi og er it stycke, som følger dend fyenske Dialect, hvilken oc drager mere paa Ordene end sømmeligt er: ut magt tigtig, vigtig pro mact, rictig, victig. Derforuden er det imperfectum af age, jeg og, ligesom at drage, tage, jeg drog, tog." I Forta-

talen foreslog han: "at Skolemesterne, som underviser dend danske Ungdom i Begyndelsen, oc saa mange som lader noget trycke, ja end oc de som victige Ting med Breve udi almindelige Sager forfatter, bliver tilholdte at følge een Lighed udi Staffning, Læsning oc Skriffning."

Uagtet han, som man af de ovenanførte Prøver seer, brugte unødvendige fremmede Ord, saasom: ut o. s. fl., saa foreskrev han den Regel: "Ingen fremmede Ord bør at indføris udi vore danske Skrifter, med mindre de ere naturalizerede, eller har faaed Borgerskab oc Rettighed hos os." — "Til at forekomme saadan Uskickelighed bør en Glosebog forfærdiges, hvilcken skal indeholde alle fremmede Ord som hidindtil har gaaet i svang, oc de skal givis paa god danske; hvis de icke kand med et Ord, da at omskrivis med flere; derpaa er gjordt en Begyndelse i min Orthographia."

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

"Der er visse Ting, der fremfor andre bør lægges Medborgere paa Sind, ifølge af Tidernes Synderligheder og Omveltninger; dertil hørte for nogle Aar siden, da Priserne paa alt vare saa overdrevne, istædetfor Lædertøi at betjene sig af Trætøfler, hellere end af Træskoe (der og ere dyrere end af soldfrie Skoe og Tøfler af Læder). Disse Trætøfler, der i mange Aar har været brugt i det Holstenske, ere nu og indførte i Jylland. En Lykke for fattige Skoflikkere og andre, og for dem, der have Elletræer, hvoraf Saallerne helst gjøres. Opfindsomheden er saa stor, at man endog anbringer dem i Støvler. Men, en anden Næringsgreen for Fabrikantere, er nærved at gaae under — og det er Hattemagernes. Denne Hovedbeklædning der for-

hen satte mange hundrede Tusinde Mennesker i Arbeide, er nu nærved, ligesom Handskemagernes i mange Lande, at gaae til Grunde. Fra Jylland f. Ex. kjøbtes i forrige Tider den korte Faareuld udenlands til Hatte, ligesom og Landets Hattemagere solgte store Partier saavel til Indlandet som til Udlandet; der gik især mange til Nordamerika som Matroshatte. Men nu ikke; Søfolkene bruge Straahatte, efter engelsk Skik, eller de mangfoldige Slags Huer og Kasketter, der paa nogle Aar ere blevne Mode. — Men, hvad var rimeligere, end at de Hattemagere, især i Smaakjøbstæderne, der mærke saadanne Aftagelser i Afsætning, lægge sig efter at sye allehaande Slags Kasketter og Huer, som baade Bundtmagere og Ikke-Bundtmagere flere Aar have sat paa Folks Hoveder og derved betaget dem deres Næringsvei? Det ville vist være dem tifold indbringende imod at gjøre Hatte, især af det grovere Slags. Ethvert Hoved søger nu en Kasket og kjøber den i Boutikerne, forsynede fra Michelsen, der i flere Provindser har Udsælgere. Da Kunsten ikke er større, end at Fruentimmer og kunde sye det meste af dem, og Materialierne at faae og Præparationen langt nemmere end Uldhattenes; saa ville uden Tvivl mange af de nu næringsløse Hattemagere, ifølge Modens Luner, bedre være tjente med at optage denne Næringsgreen, end see Kummer imøde. Hvormange tusinde Børnehuer f. Ex. bruges ikke nu, istedet for Fortidens Hatte? ja fra disse til de simplere og derfra til de mere forfinede Kasketter og Huer og hvad de mere kaldes, er der nok at øve sig paa for Begyndere, indtil de vorde fuldkomne. Der kunde jo og med megen Rimelighed forfærdiges for Reisende, ja endog Bønder, slige Kasketter med Hatfilts Pul, der udholde Regn og Kulde bedre, end de man daglig bruge. (Vib. Av. 19.)

Tvende sjeldne Mænd.

Sidst i det forløbne Aarhundrede havde man i Marskegnene mellem Husum og Tøndern to mærkelige Selvlærlinger. Begge vare Bondersønner, uden Formue og uden at have lært an-

det i Skolen end Læsning, Katekismus, lidt Skrivning og Regning, alt saa maadeligt, at Lærerne klagede over dem begge. Den ene, hvis Navn nu ikke mere erindres, blev uden nogen Veiledning, ved egen Flid og overvættes Genie saa stor en Philolog, at han ei allene foruden det frisiske, det hollandske, det plat- og høitydske Sprog dyrkede det græske, tilligemed det latinske til Beundring, saaledes at han i disse 2de Sprog underholdt sig med de Lærde, som forbausedes over hans Kundskab og Styrke i Kritiken — men han vovede sig og ind i Morgenlandenes forskjellige Tungemaal. Ei erindres det nu mere, hvorledes han med Engelsk og Fransk var bekjendt, eller hvorvidt han i disse Sprog var fremmed. Med denne Aandsprydelse i Philologien og Instrumental-Philosophien, som ene og allene sysselsatte ham, maatte han naturligviis aldeles forsømme sit Udvortes og Økonomien; saa at han, efter Forældrenes Død, i Besiddelse af Bondegaarden, blev yderlig forarmet og maatte forlade samme. Den anden, Hans Mumsen af Navn, hengav sig fornemmelig til Mathematikens Studium og til den Ende lærte sig selv saameget Fransk, Engelsk og Hollandsk, foruden det Latinske, at han i disse Sprog afbenyttede Mathematikens Frembringelser. Da han først læste Euklid, uden at fatte den, blev han mismodig, men begreb endelig, at Figurerne ikkun vare givne Forestillingsevnerne til Hjelp, saa forsvandt Taagen fra Øinene, og i fjortende Aar havde han allerede de vigtigste Læresætninger inde. Nu satte Faderen ham til det svære Digarbeide, men i Hviletimerne studerede han og anstillede derhos Reflexioner over Digebygning efter euklidiske Grundsætninger. Om Vinteren lagde han sig meest efter mekaniske Arbeider i Metal og Træ, og forfærdigede mange Instrumenter. Da hans Videlyst æggede ham til at raadføre sig med Ældre og Lærde, men enten utilfredsstillende eller fornærmende Svar erholdtes, besluttede han ei at søge Belæring hos andre, og naar en Sætning var forviklet, bestræbte han sig destomere at tænke over dens Udvikling. Saaledes nødtes han at gaae ad den første Begynders eller Opfinders Vej, hvorved han gjorde sig til Mester af den højere Mathematik, Alge-

bra, Geometri, Trigonometri, Mekanik, Astronomie, Hydraulik, Gnomonik, Optik m. v. Han søgde nu, fredeligsindet, aldrig at komme i Strid med Lærde i Faget; men dog hændtes det ham, til megen Misfornøjelse, at han uforskyldt blev mishandlet, da han henvendte sig til Stedets Præst angaaende Lamberti insigniores orbitæ cometarum proprietates, pag. 30 og 31 om de IV Bevægelseslove for Kloderne. Han troede her at tye rigtigen efter Meningen, om ei just ordlydende, for at erholde Vished; men Præsten, som ellers var en god Latiner, vilde, muelig af Beskedenhed, ei korrigere, da han ei var Mathematiker. En anden Præst i Nærheden, som ofte besøgte Mumsen i Selskab med Sognets Præst, og brystede sig af hans Kundskab i det Latinske, anmodedes nu om at korrigere; men da denne ved Læsningen oversatte Ordet area ved Luft, skjøndt derved paa dette Sted tabtes al mathematisk og anden Mening, sagde Mumsen: "saaledes kan det vel ikke hedde eller forstaaes, kjære Hr. Pastor!" opbragtes Manden og udlod sig haanligt mod Spørgeren. Ved daværende Amtmand v. Bertouch, som yndede Videnskabelighed og Sagkundskab, saa at han endog forsynede sig med Specialkorter over hele Amtet Tøndern, det største i Hertugdømmene, fik han Anbefaling til Greve Reventlow, til Tetens, Bugge og Krebs, hvilke han i Kjøbenhavn besøgte og enthusiastisk vare hengivne. Ligesaa virksom i Haandarbejde, som utrættelig i Aand, øvede han sig i Landmaaling, Træsnit, tegnede Landskaber efter Naturen, forfærdigede Kobberstik, planerede og indbandt Bøger, var Kunstdrejer, gjorde Uhre og Klokkespil, sleb og polerede Teleskoper m. m.

Naar man overvejer, hvormegen Anstrængelse, Tid og Genie der udfordres til saadanne Fremmelser vaa egen Haand, saa betragtes vist omtalte to Mænd blandt de sjeldneste Phænomener, som man maa hylde ved Beundring og Høiagtelse uindskrænket, helst da begge vare bekjendte for, at de i Hensyn til Moralitet stode i lige Forhold med deres uddannede Aand hver især.

—7—

Blandede Efterretninger.

En midlertidig Ligsteen bedækker General Foy's Gravsted paa Kirkegaarden Pere la Caise i Paris. En simpel Steen ligger nemlig horizontal, og paa samme er opstillet lodret en anden med følgende Indskrivt foroven: Honneur au General Foy. Disse Ord ere til høire bekrandsede med en Laurbærgreen, til venstre med en Egegreen, hvilke to Grene umiddelbart derunder krydse hinanden. Nedenfor læses:

Il se repose des ses travaux
Et ses oeuvres le suivent.

og derunder igjen:

Hier quand de ses jours la source fût tarie
La France en le vojant sur sa couche étendu
Implorait un accent de cette voix chèrie
Helas au cris plaintif jetè par la patrie
C'est la premiere fois qu'il n'a pas repondu!

Disse Ord ere tagne af et Digt af den berømte tyveaarige Digterinde Delphine Gay. En simpel Indhegning omgiver Gravstedet, og paa hvert Hjørne af samme er paa en Støtte anbragt en liden Tavle med Navne der bringe de vigtigste Handlinger af hans militaire Liv i Minde, nemlig:

Gemappes.	Passage du Rhin.	Zürich.	Waterloo.
1792.	1796.	1799.	1815.

(Forkortet fra Hesperus Dec. 308.)

Et Samfund er stiftet i Singapore, for ved Dampskibe at bringe en regelmæssig Forbindelse istand mellem det indiske Havs Havne. Det første Dampskib ville de lade bygge og udruste i England, og sammes Fart skal være til Batavia, Penang og Calcutta; derefter skal Seiladsen udvides. Man haaber at skulle kunne udføre Overfarten fra Calcutta til Singapore, hvortil nu 5 Uger medgaae, i aatte Dage, og i andre 8 Dage at kunne anløbe alle Mellemhavne. Overfartens Bekostninger ville kunne forringes til det halve. Ikke blot den europæiske Handel vil derved vinde overordentligt, men Asiaterne maae og kunne trække megen Vinding deraf. Aarligen føre 50 til 60 Fartøier flere Tusinder

fra Coromandelkysten til Staden Penang, hvor de formedelst Søerøvere, og Sandbanker i Bugten maa standse og ikkun ad store Omveie, og med betydelige Omkostninger kunne reise videre; men dette vil ophøre, naar et stort og vel bevæbnet Dampskib, der kan sætte Søerøverne i Skræk, optager dem. Det kan ogsaa aarligen i Batavia eller Singapore indtage imod 900 Malayer, for fra disse Steder at bringe dem til Penang, hvorfra de gaae videre til Mekka. Endeligen bringe Jonker og europæiske Skibe, foruden chinesiske, der ideligen gaae fra een Havn til en anden, endnu fra China til Batavia, Singapore og Penang mere end 6000 Mennesker, af hvilke en stor Deel siden fordele sig til fjerne Egne. (Fra Oriental Herald i Hesp. Dec. 291.)

I England udgjør Fattigskatten den store Sum af 250,000,000 Franker. I Nederlandene udgjorde, i Følge den af Ministeren for det Indre til Generalstaterne i Aaret 1820 afgivne Beretning, af 5½ Million Indvaanere de til Understøttelse trængende Fattiges Tal 573,179, næsten 9de Delen af Befolkningen. I Wien tæller man paa 210,198 egentlige Indvaanere, (uberegnede Fremmede, Militære etc.) 20581. I Berlin paa 183,485 Indvanere 12000. — I Hamborg paa 107,000 Indvaanere 5622. I Paris havde i Aaret 1824 et Antal af henimod 605343 Personer Understøttelse af Veldædighedsanstalter; Betlere og Omvandrende vare derimod ei modtagne. Degenerando ansætter Tallet af de Trængende i Frankrig til imellem $\frac{1}{30}$ og $\frac{1}{40}$ for Landet, og til $\frac{1}{6}$ i de store Stæder af Befolkningen. (Le visiteur du pauvre, par M. Dègenerando, membre de l'Institut, ouvrage couronnè par l'Academie de Lyon & en 1821 par l'Academie Française, qvi a decernè le prix fondè par M. de Montyon pour l'ouvrage le plus utile aux moeurs. Trois edit. revue & augm. Paris 1826 8 Fr. 75 C. — Goudinet formener (Revue encycl. Oct. 1826. p. 166.) at Forholdet er for Landet for lavt ansat; og for Stæderne for høit. Her mener han kan det kun sættes til høiest $\frac{1}{10}$ Deel.

(Hesp. Dec. 304.)

Hvilke Beregninger har man for Danmark? Materialier til en Oversigt mangle ikke; men Tabelkontoir eller statistisk Beregne-Indretning savnes for dette som for andre ikke uvigtige Anliggender.

I Nürnberg er Folketallet efter en af Magistraten nyligen foranstaltet Tælling 39,500.

(Hesper. Dec. 303.)

Kjøbenhavns Børs, den 16 Februari 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 230		
Species 229		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 12 a 11 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	172	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	50½ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	73½	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	115½	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	90½	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	95 i Banco
Asiatiske Actier	75	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58½	— L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 15.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 20 Februari 1827.

Frederiks Hospital i Kjøbenhavn.

Denne Stiftelse, af Hovedstadens Sygehospitaler det vigtigste, er et skjønt Minde om Kong Frederik den Femtes ædle Goddædigheds-Aand.

Af- og Tilgangen af de i Hospitalet til Kuur og Pleje optagne Personer, baade betalende og friliggende, har været:

	1821. Person.	1822. Person.	1823. Person.	1824. Person.	1825. Person.	1826. Person.
Fra foregaaende Aar overliggende . . .	342.	304.	319.	314.	307.	268.
Nye Indkomne	2617.	2970.	2549.	2699.	2825.	3068.
I alt	2959.	3274.	2868.	3013.	3132.	3336.
Deraf udgaaede	2322.	2686.	2306.	2487.	2594.	2748.
døde	333.	269.	248.	219.	270.	304.
I alt	2655.	2955.	2554.	2706.	2864.	3052.
Altsaa ved hvert Aars Ubgang tilbage . .	304.	319.	314.	307.	268.	284.
Forholdet af de Døde mod det hele Antal Indlagte i Aarets Løb som . . .	1:8,8.	1:12,1.	1:11,5.	1:13,7.	1:11,6.	1:10,9.
For de sidste Aar hørte af de ved Aarets Ubgang tilbageværende Syge						
til den medicinske Side . .	—	—	—	188.	130.	140.
til den kirurgiske Side . . .	—	—	—	119.	138.	144.

Bygningen, hvortil Grundstenen blev lagt i Juli 1752, blev færdig 1757. Imidlertid blev en Fundats for Stiftelsen udarbejdet, og udstædt 6 Aug. 1756. (Haves i Forordnings-Samlingen og hos Schou.) Efter Fundatsens almindelige Bestemmelser (§. 3) skulde Hospitalet tjene til Kjøbenhavns fattige og nødlidende Syges Helbredelse, hvilke ikke maatte have nogen Hjelp af almindelige eller private Stiftelser eller tilstrækkeligt Tilskud fra Andre. De maatte ved anstillet Undersøgelse befindes ikke at være ulægelige, men ved Lægens Hjelp, samt tilbørlig og god Underholdning og Pleje at kunne forhjelpes til deres Sundhed, og Stiftelsen skulde derimod ikke være udstrakt til Modtagelse af ulægelige Syge, eller dem som maatte med veneriſk Sygdom, Børnekopper, Skab, Spedalskhed eller Galenskab være beladte, ej heller af Born under syv Aars Alder, undtagen i de Tilfælde hvor de trænge til nogen kirurgisk Hjelp.

Efter Fundatsen (§. 3. 4) og et Kongl. Rescr. 10 Dec. 1772 kunde ogsaa Betalende indtages til forskjellige Priser.

Det blev ved Fundatsen (§. 2) bestemt, at der maatte gjøres Begyndelse med et Antal af Syge, indtil 300, som maatte forøges, naar Hospitalets Midler og Formue tillod det. Men Hospitalets Indtægtskilder tillod i mange Aar ikke Optagelsen af et større Antal end omtrent 230. Ogsaa dette Tal vilde ikke have været naaet, naar ikke ædle Menneskevenner ved Legater havde hjulpet dertil. I sildigere Aar har Antallet af de paa engang liggende Syge været nogle Gange over 300, som foranstaaende Tabel viser.

"Sygestuernes Størrelse, Højde, og Renlighed, de Syges Senge, Klæder, Pleje, Opvartning og Behandling, som af nogle Medlemmer af den medicinske Direction ugentligen paasees, er af den Beskaffenhed, at neppe noget synes med Billighed derved kunde ønskes forandret eller forbedret." — 'Frederiks Hospital er en særdeles vigtig Gjenstand for Medicinalvæsenet i de danske Stater, da det er Planteskolen for den største Deel af vore tilkommende Læger, som siden blive adspredte i alle de danske Stater. Indretningen er derfor ikke blot beregnet til de Syges Helbredelse, men ogsaa til unge Lægers Undervisning og Øvelse. Overlægerne ere ikke allene forpligtede til at holde Dagbog over de Syge, men ogsaa offentlige kliniske Forelæsninger, og at foretage sig de kirurgiske Operationer. Alle Læger tillades her fri Adgang ved de daglige Sygebesøg, som ere bestemte til om Morgenen mellem 7 og 8, og om Eftermiddagen imellem 4 og 5, for at kunne gjøre dem bekjendte med Sygdommenes og Epidemiernes Gang, Forandringer, Behandlingsmaader, og Udfald, hvilket Alt paa fremmede Steder er forbunden med store Omkostninger. Ogsaa Reservekirurgerne, og de i Hospitalets Tjeneste værende Kandidater gives Lejlighed til, under nøjagtigt Tilsyn, selv at forrette kirurgiske Operationer, og derved at dannes til duelige praktiske Kirurger." (Callisens Ord 1808 i Skriftet om Kjøbenhavn, I D. Naturligvis har Callisen forudsat den literære Dannelse allerede at være opnaaet.)

Hospitalets Direktion (hvis Organisation er forandret siden Fundatsen), bestaaer nu, paa Grund af Rescr. 10 Dec. 1772 og Kabinetsordre 22 Maj 1782, af Overpræsidenten og Kommandanten i Kjøbenhavn, to lægekyndige

Medlemmer, General-Direktøren over Kirurgien, og to økonomiske Direktører. Om disse to er ved Kongl. Resol. af 1 Aug. 1821 bestemt, at de have at fungere i 4 Aar, og ikke paa engang skulle afgaae, men en hvert andet Aar, samt at der til denne Bestilling skal af Kancelliet indstilles een af Raadmændene i Kjøbenhavns Magistrat og een af Stadens 32 Mænd. Under 15 Aug. s. A. er udfærdiget en Instruction, hvorefter disse to økonomiske Direktører have at rette sig. Den læses i Coll. T. 1817. S. 592-6.

Ved ovennævnte k. Resol. af 1 Aug. 1821 er det befalet, at der hvert Aar skal forelægges Kongen igjennem Kancelliet en Beretning fra Hospitalets Direktion om Hospitalets Forfatning rc.

Hospitalets Fonds Kapitaler beløb sig ved 1825 Aars Udgang som følger:

	rede Sølv. Rbd.	Sølv. Rbd.	Sølv. ß.	Sedl. og T. Rbd.	Sedl. og T. ß.
1. Hospitalets egen Fond . .	9870.	889,330.	48.	2,015.	60
2. Legaternes samt Fattigkassens . .	4330.	138,562.	=.	15,73[illegible].	36
I alt	14200.	1,027,892.	48.	17,750.	

Den største Deel af disse Summer er modtaget eller gjort frugtbringende i kongelige Obligationer og offentlige Papirer, nogle udsatte i faste Eiendomme.

Under den førstanførte Sum: Hospitalets egen Fond, er indbegrebet nogle Kapitaler efter Legater, der blot bestemte en vis Sum

for Hospitalet uden at separat Regnskabsholdelse er anordnet. Dertil henføres:

1. Greve Adam Gotlob Moltkes Gave af 6000 Rbd., til af sammes Renter at yde fattige Syge fri Kuur og Pleie.

2. Statsminister Henrik Stampe og Frue bestemte ved Testamente af 18de Juli 1787, og sidstnævntes Codicil af 24de Novbr. 1798 endeel Summer til offentligt Brug, hvoriblandt 5000 Rdl. for dette Hospital. (Coll. Tid. 1799. S. 13. Derimod er i Coll. Tid. 1817 S. 312, og 1818 S. 292 Legatet opgivet at være 5500 Rbd.)

3. En Summa af 600,000 Rbdlr. S. V. i kongelige Obligationer, hvilke bleve Hospitalet overdragne i Følge Kongl. Resolution af 19de Marts 1814 istedetfor en Indtægt samme forhen tilflød af norske Post-Intraders Overskud.

4. En Summa af 10,000 Rbd. i Sedler, som ved Kongelig Resolution af 18de Novbr. 1820 blev skjænket Hospitalet til Gjenoprettelse af de to Senge for fattige Syge i Hospitalet, hvilke af denne Stiftelse maatte nedlægges formedelst Udredelsen af sammes Bidrag til den Sum Kongeriget Norge erholder fra forskjellige Fonds. (Coll. Tid. 1820 S. 796.)

I Henseende til Legaternes Fond bemærkes:

1. Det Dalsgaardske Legat. Etatsraad Ole Dalsgaard, som døde 29de April 1798, bestemte ved sit Testament, udstædt 28 s. M., sin Formue til det almindelige Beste, saaledes at naar nogle Legater, saasom til Kjøbenhavns Fattigvæsen rc. vare først udtagne, skulle Frederiks Hospital være hans uni-

verselle Arving, paa Vilkaar: "at Kapitalen lovforsvarlig udsættes paa Rente og stedse konserveres, hvorimod der for den aarlige Rente skal oprettes saa mange Senge i Hospitalet som efter sammes Indretning i Forhold til Renterne kan skee, og hvorpaa skal indtages og til Helbredelse indlægges Fattige og Trængende af begge Kjøn uden nogen Betaling." Testamentet er indført i Bärens's Magazin for Industrie, Skole- og Fattigvæsen 2 H. S. 226-234. Indholdet er korteligen opgivet i Coll. Tid. 1798 S. 282-4. Den efter Skiftets Slutning udkomne Beholdning læses i Coll. Tid. 1800. S. 575. Hospitalet fik 19421 Rdl. 62½ ß. Legator havde bestemt, at Hospitalets Direktion skal aarligen til det danske Cancellie indsende et kort Regnskab for Legatet, og yttret det Ønske at dette offentligen ved Trykken aarlig maatte bekjendtgjøres. Dette skete i en Række af Aar i Kollegialtidenden; men, saavidt findes, senest i Aargangen 1818 No. 16. S. 237-8. Efter samme var Legatets Capital d. 31 Dec. 1817 i alt 23340 Rbd. S. V. og 850 Rbd. Sedl.; og det havde fra 17 Febr. 1800, da det begyndte at virke, indtil 31 Dec. 1817 forhjulpen i alt 1274 fattige Syge til frie Kuur og Pleje. Aatte Senge ere indrettede for Legatet.

2. Det Brockske Legat; Grosserer Niels Brock, som døde 4 Oct. 1802, og hvis betydelige Formue kom offentlige Stiftelser tilgode, havde og betænkt dette Hospital. I Testamentet bestemtes dertil 1500 Rdl. og ved Boets Slutning blev en Capital fordeelt paa alle Stiftelserne; saaledes at Hospitalet fik istedetfor 1500 Rdl. i alt 2588 Rdl. 89½ ß. Ved Udgangen af Aar 1817 opgaves Legatet at være

3320 Rbdl. Sølv og 634 Rbdl. 36 ß. Sedl. og Tegn. *) Legator forbandt et Vilkaar dermed, nemlig: at hans og hans Hustrues Arvinger, eller de som have tjent ham, maatte i Tilfælde være berettigede til at indlægge en Syg til frie Kuur og Pleje sammesteds. (Coll. T. 1802 S. 732.)

3. Georgine Grevinde af Moltke's, fød v. Buchwalds, var den 31 Dec. 1817 af Beløb 7300 Rbdl. Sølv og 1600 Rbdl. Sedler.

4. Grevinde Holcks Legat; til samme Tid 2300 Rbdl. Sølv og 3350 Rbdl. Sedler.

5. Geheimeconferensraad Schütz's Legat, til samme Tid 1173 Rbdl. 19½ ß. Sølv, 400 Rbdl. Sedler. Legator døde 1812.

6. Det mosaiske Troessamfunds Legat paa 40,000 Rbdl. Sølv. Fundatsen er af 31te Juli 1815, confir. 16de August s. A. og læses i Coll. Tid. 1815 No. 36. S. 568-570. Legatet er stiftet til Erindring om Kong Frederik den 6tes og Dronning Marie Sophie Frederikes Kroning. For Renten skal, paa fem i Hospitalet, i et eget Lokale, dertil indrettede Senge gives uformuende Syge frie Kuur og Pleie. Bemeldte Troes-Samfund bidrog desuden de Omkostninger, som Sengenes og det dertil fornødne Inventariums Anskaffelse for første Gang medførte.

6. Etatsraad og Professor Fr. Christ.

*) I Coll. Tid. 1818 S. 291—2. Her blev nemlig Legaternes Beløb til 31te December 1817 opgivet, og dette er saaledes Kilden til de følgende Meddelelser saavidt ei fildigere trykte Efterretninger haves.

Winsløv's Legat blev 31te Decbr 1817 opgivet til Beløb af 2700 Rbd. Sølv og 100 Rbd. Sedl. Legator døde 1811.

8. Geheime-Statsminister Joachim Gottsche Greve af Moltke's Legat til tre Senges Stiftelse. (Dagen 1823. No. 140.)

9. Afdøde Kirstine Hoffmann's Legat. Ved hendes Testament af 27de Mai 1813, confirmeret 23de Mai 1815, bestemte hun 3000 Rbd. Sølv for Hospitalet til Hjelp til nye Senges Oprettelse for uformuende Patienter, som uden Betaling nyde Kuur og Pleie; dog at to af hendes Slægtninge for Livstid oppebære Renterne. See Coll. Tid. 1815. S. 371.

10. Afdøde Cancellieraad Jesper Holst bestemte i Testament af 7de Juli 1817, confir. 1ste August s. A., at efter nogle andre bestemte Legaters Udredelse skulde Hospitalet være hans Universalarving, og Renten tjene til fattige Syges Pleie. Coll. Tid. 1817 S. 663. Hvormeget fik Hospitalet?

11. Det Cappelske Reisestipendiums Kapital blev den 31te Decbr. 1817 opgivet til 13500 Rbd. Sølv.

12. Det Cappelske Pensions-Legat for Apotheker-Enker og Svende, til samme Tid til 15670 Rbd. Sølv.

13. Af den af afdøde Hofraad og Grosserer David Amsel Meyer skjenkede betydelige Kapital til offentlige Indretninger, fik Hospitalet, i Følge Fundatsen af 13de Decbr. 1822, confir. 20de s. M., 10000 Rbd. Sølv i Kongelige Obligationer. Collegial-Tidenden 1822 S. 784.

Fra det Classenske Fideikommis har Stiftelsen aarligen 3000 Sølv, hvorfor 28 Senge vedligeholdes, til fattige nødlidende Syges fri Kuur og Pleie. (Minerva Marts 1794 S. 314). Fra den Tid dette Legat begyndte at virke indtil 31te Dec. 1824 har 7340 Personer derved nydt fri Kuur og Pleie.

Det harmoniske Selskab har aarligen underholdt to Senge.

At afdøde Inspektør Rheinlænder skal have skjænket en ikke ubetydelig Deel af sin Formue til de Fattige i dette Hospital berettes i Kjøbenhavns Skilderie 1804 S. 1227.

(Fortsættelse en anden Gang.)

Til den Rige og Velhavende.

Du som sidder i din lune Stue,
Ubekjendt med Livets Glæders Savn,
Fro og tryg ved Ovnens klare Lue,
Midt i Lykkens moderlige Favn:
O! tænk broderkjerlig paa den Arme,
Som maa nøgen trodse Vint'rens Harme!
Skjerm hans Legem' for den skarpe Kuld'!
Stil hans bitre Hunger ved dit Guld!
Og tør Hjertegraaben af hans Kinder,
Før den som dit Klagevidne rinder!

O! men vil du tifold Vellyst nyde,
Selv du Balsom i hans Vunder gyde!
Søg ham ufortrøden i hans Vraa,
Hvor i Løn hans Taarer flyde maa.
Skye ham ei; husk vel han er din Broder,
Skjøndt ham mangler alle Livets Goder.

Naar engang da og din Time kommer,
Og du stædes for Alverdens Dommer —
Han som veed hvad der i Løndom skeer,
Og hvor Guld og Rang ei ændses meer —
Skal din Veldaad her paa Jorderige,
Mindes huldt i Evighedens Rige;
Ømt din Gud vil veie den mod Brøden —
Aabne dig en salig Havn i Nøden.

F. V. Stockfleth.

Indenlandske Efterretninger.

Beengjødning, saaledes som den bruges i England.

Ved den første Anvendelse af Been til Gjødning brugte man disse i temmelig store Stykker, men man fandt snart, at Forholdet af Virkningen, naar de anvendtes i smaae eller store Stykker, var saa betydelig, at det lønnede baade Umag og Bekostning ved konstige Møller at faae Benene knuste saa smaae som muligt. Den første Maskine, som saaledes anvendtes, bestod af tvende Valser, hvor Tænderne arbeidede ind i hinanden, men man har siden gjort flere Forbedringer, og en Beenmølle af nyeste Konstruction bestaaer af 8 Valser, som parviis arbeide sammen. Denne Beenmølle drives ved Damp og koster foruden Dampmaskinen 4000 Rbd. Alt ved disse Maskiner er af støbt og hamret Jern. Beenmøller af simplere Konstruction, f. Ex. med 4 Valser og til 2 Heste, kan faaes for 1500 Rbd.

Almindeligviis males Benene i Stykker paa en halv Tommes Størrelse til lette Jorder og paa $\frac{3}{4}$ Tommers Størrelse til stærke Jorder. Ved stærke Jorder forstaaes i Engelland Jorder, hvor Leer udgjør den største Deel og hvor man kun med Møie kan bruge Spaden, de lette Jorder ere derimod disse, hvor Sand udgjør den største Deel af Jordsmonnet. Banker og Jorder af høi Beliggenhed ere i Særdeleshed skikkede for Beengjødning.

Alle Slags Been ere tjenlige til Gjødning, dog undtages Skankerne, som udsøges til andet Brug og betales en halv Gang høiere. Et Lispund Been til Gjødning betales med $\frac{1}{4}$ Specie. Friske Been udkoges først, og Marven sælges til Sæbesyderne. Naar Been bruges allene, saa behøves til at gjøde en engelsk Acre eller 10000 danske □ Alen, 32 danske Skjepper knuste Been. Undertiden blandes Benene med Tørveaske, og da er 20 Skjepper tilstrækkeligt til een Tønde Land. Ingen anden Blanding bruges, og endda kun paa stærke Jorder, som oftest bruges Beengjødning allene.

Benene bringes ud paa Jorden ved Hjelp af en Saaemaskine, som bruges til at lægge Turnips, og det skeer paa samme Maade og umiddelbar dermed. Førend Frøet falder af Maskinen falder Benene, og hiint kommer saaledes til at ligge paa selve Benene i den Fure som er aabnet for Sæden. I de fleste Egne saaes Hveden ligeledes i Rader, hvortil Beengjødningen da anvendes paa samme Maade som ved Turnips. Derimod bruges den ikke directe til Byg, men virker alligevel efter Turnips, naar Stubbene nedpløies. Tre Skpr. knuste Been, som veie omtrent 60 Pd. dansk, ansees af lige Kraft med 1 Ton (2000 danske Pd.) almindelig Gjødning. Benene virke allerede paa den første Sæd, saasnart den er over Jorden, og Virkningen varer ved i 3 Aar, uden at Jorden i denne Tid behøver anden Gjødning.

Landmændene i Engelland tilforhandle sig det fornødne Qvantum Been i Maii og Junii Maaneder. Er denne Tid forløben, falder altid Prisen, men stiger igjen, saasnart Saaetiden nærmer sig. Dette er den eneste Grund til Beenprisernes periodiske Dalen, og ingenlunde nogensomhelst Tvivl om Nytten af dette Gjødningsmiddel. (Aarh. Avis Følgebl. No. 7.)

Hr. Iversen i Odense bekjendtgjorte nylig i sin Avis, at han for nogen Tid siden har prøvet at gjøde med Hornspaaner (Affald fra Beendreier- og Kammager-Arbeide) paa side og bløde Jorder, som har afgivet en frodig Græs- og Kornvæxt, og tilføiede dertil: "Altsaa kan formodes, at Beenspaaner vilde paa lignende Steder være

tjenligst Gjødning fremfor Animalia, medens Mergel er et Absorbens, der dæmper den mangeaarige Luftsyre, Jorden har indsuget. Paa høie eller sandede Jorder vilde Beenspaan neppe anbringes med Held. Gid dog et patriotiskt Selskab vilde bekoste nogle Knusemaskiner, vore Fynboer vilde snart eftergjøre dem."

Blandede Efterretninger.

"Den caledoniske Kanal i Skotland imellem Invernes og Fort William, fortjener saavel Ingeniørens, som Statsmandens og Privatmandens Opmærksomhed, baade med Hensyn til Størrelsen af Arbejdet, og de mange Vanskeligheder ved det, som for den store Indflydelse dette Arbejde vil have paa Omegnens Vindskibelighed og Dyrkning, og endelig for den Fordeel den byder Sejladsen mellem Nordsøen og det atlantiske Hav, i det den lader Sømanden undgaae det vanskelige orkadiske Farvand." Den blev først foreslaaet 1773 af J. Watt; men Planen blev da henlagt. 1802 fornyede Th. Tellford Forslaget; men efter en større Maalestok i det Hele. Watts Plan gik ud paa en Kanal for Kjøbmandsskibe, og til 10 Fods Dybde; Tellfords paa en Kanal til 19½ Fods Dybde, saa at den og for Krigsskibe paa 28 Kanoner kunde benyttes. Denne sidste Plan blev 1803 antaget, og efterat de foreløbige Arbejder vare iværksatte, begyndtes Udgravnings Arbeidet 1804. Kanalens Vanddybde er som sagt 19½ Fod; dens Brede ved Vandets Overflade 118¾ Fod. Ved 23 Sluser holdes Vandet fra det højeste Punkt til begge Kanalens Mundinger i ovennævnte Dybde; Sluserne ere udførte med 39 Fods Brede og 167 Fods Længde, alle med bemælte Vanddybde. Kanalens højeste Punkt er 91 Fod over Havets Overflade. Den samlede Længde af Søerne fra Kanalens Løb er omtrent 8 danske Mile, og Kanalens Udgravning udgjør en Længde af omtrent 5 Mile. Kanalen blev høitideligen aabnet den 23 Oct. 1822; en Dampbaad og to Slupskibe (sloops) passerede igjennem Sluserne ved Muirton og til Fort William, og fuldførte denne Sejlads af 16 Mile i en Tid af tretten Timer. En udviklet Underretning om

denne vigtige Kanal er efter Dupins Rejses 3die Deel meddeelt i Dhrr. P. U. Bruuns og L. de Coninck's Archiv for Søvæsenet i det i disse Dage færdigblevne andet Hæfte, og ledsaget med et Situationskort.

Silken, som først imod Midten af det sjette Aarhundrede blev bragt til Occidenten, hørte dog som bekjendt, til de ældste Stoffer, som man i Orienten, fornemlig i China benyttede sig af til Beklædning. Efter Chouking (le Chouking, un des livres sacrés des Chinois, traduit par Gaubil. Paris 1770. S. 14) var Silke allerede imod 2000 Aar førend Christi Fødsel noget Sædvanligt i det underfulde chinesiske Rige; de Gamles seriske Klæder ere noksom bekjendt; dog maa man ikke, som nu og da er skeet, søge Serica i China, eller holde Serer for Chinesere. De vare, som den kyndige Geograf Gosselin for længe siden har beviist, mellemhandlende Indier fra den Provinds som nu kaldes Ser-hend. Man har og længe stræbt, at gjøre Silkeavl ogsaa i Tydskland, og især i Bayern indenlandsk; og de Forsøg som i den Hensende ere anstillede, ere samlede i "Lehrbuch des Seidenbaues für Deutschland und besonders für Baiern. Vom Statsrathe Hazzi." (München; Fleischmann 1826. gr. 8. 1 Th. 16 Gr.) Man har ogsaa foreslaaet en i det nordlige Asien vildvoxende Taxtræe-Art til at bruges istedet for Morbærtræet; og for nylig har man læst noget, som ved denne Leilighed maatte fortjene Opmærksomhed. I den nordvestlige Deel af China som, efter Klaproths Formodning, har været først beboet, haves flere Slags Orme, som levere en Slags silkeagtig Spind, og som efter det chinesiske Clima at dømme, maa lykkes bedre hos os. De beskrives udførligen i de bekjendte Memoirer af franske Jesuiter om China (Memoires concernant les Chinois. II. 574—596.) Bl. f. lit. Unterh. Dec. 1826 S. 568.

Hvorledes man lever i Italien, derom giver det franske Blad Globe, i Anledning af en Bedømmelse over F. Panantis: "Il poeta di teatro" følgende Beretning: Naar i Florens en Adelig forlader Collegiet (Underviisningssteder), ifald han nogensinde har besøgt det,

saa afsiger han med det samme al Aands-Beskjæftigelse. Damers Selskab, Spillepartier, ifald hans Formue tilsteder ham dem, Theatret, hvorhen han gaaer for at treffe Bekjendtere, Spadseresarter eller Ridning, for at lade sig see, Villeggiaturer, hvorhen man tyer for at undgaae Stadens besværende Brolægning, alle hine lette Underholdninger, som ei tilstede noget alvorligt eller fortsat Studium, optage her saa aldeles den privilegerede Klasses Tid, at der ei kan blive nogen Tale om videnskabelige Beskjæftigelser. Talrige "Abbates" nyde her den Forret at blande sig i de selskabelige Fornøielsers Cirkler og at maatte deeltage i alle huuslige Mysterier, og offentlige Feste. Vee derfor den Digter, der vil antage en alvorligere Tone; han maa, for at gjøre sig forstaaelig, tale som Massen taler, benytte dens Phraser, kort, føre det Sprog der ei staaer i Modsigelse med saadant Selskabs løse Tone. Efter saadanne Omstændigheder kan Italien nu omstunder ikke have, hvad det gamle Italien havde, Digtere.

Den homøopatiske Lægemethode, der nu i en Tid af omtrent 30 Aar djerveligen har kjempet og endelig ved sand og reen Erfaring seierrig hævdet sin Selvstændighed, synes at udbrede sig i næsten alle europæiske Stater med stærke Skridt og at tilvende sig mange Proselyter, ei allene blandt de yngre men endog blandt de ældre berømte 20—30aarig praktiserende allopatiske Læger. Selv Fyrster og Hoffer begynde at ynde og hylde Homøopathien saa meget, at de lade sig behandle efter denne Methode og antage homøopathiske Livlæger. Saaledes hedder det i en brevelig Meddelelse fra Neapel, at Hertugen af Würtenberg for en Tid siden har forskrevet sig en Homøopath som Livlæge fra Dr. Necker i Neapel, af hvem han, ved sit Ophold der, var bleven homøopathiskt helbredet, og en Dr. Schmidt har nu tiltraadt dette Embede. Ved det neapolitanske Hof anvendes ligeledes den homøopathiske Lægemethode af Dronningens Livlæge Dr. de Horatiis. (Indsendt.)

Kjøbenhavns Børs, den 20 Februari 1827.

Hamburg 2 M.		à
a vista 229		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	170	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	73¼	73½ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	115¼	115½ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	90½	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	95 i Banco
Asiatiske Actier	75	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58½	— L. Sterl.

(Efter yttret Ønske optaget.)

Freud' und Kummer sind die Zeugen,
Schöner, hoher Menschlichkeit.
Fremder Kummer sey mein eigen,
Und des Grames düstre Schweigen
Ehre meine Fröhlichkeit.

Freud' und Kummer sind die Zeugen,
Schöner hoher Menschlichkeit.
Fremde Freude sey mein eigen,
Und des Glückes frohe Reigen,
Störe nie mein eigner Leid.

Aug. Lafontaine.

Rettelser.

I No. 13, 5 Lin. Det sidste Ord: "Lov" skal læses "Lære". — I No. 14, S. 217, 8 Lin. Istedetfor: Han brugte oc læs: Han brugte ɛ — — S. S., 17 Lin. Det imellem Digamma Æolicum komne Ord "og" udslættes.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 16.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 24 Februari 1827.

Orkenøerne, og Shetlandsøerne.

Disse store Øegrupper have ved Klima, Folkeslag, Industrie o. s. v. saa meget Ejendommeligt og Interessant, at nogle Meddelelser om dem, der i et af de nyere aandrigeste tyske Værker ere givne, antages ogsaa for dette Blads Læsere at yde behagelig Underholdning, saameget mere, som en af Walter Scotts herlige Romaner har sine Scener her, og giver et tro Billede af Sæderne hos disse mærkelige Øeboere.

Orkenøerne ligge tre Mile fra Skotlands Nordspidse; en bredere Kanal af 13 Mile skiller dem fra Shetlands Kyster. Hovedøen, kaldet Pomona, ogsaa Mainland, holder omtrent 7 Mile i Længden; de tæt omkring saaede mindre Øer ere 76 i Tallet, og af dem ere kun de 28 beboede. Ogsaa paa dem bekræfter sig den Bemærkning, at Øer, med den skjønne Himmels Farve over sig, med det frydbringende, ogsaa ofte yndige Hav omkring sig, ikke behøve meget, for at synes, selv for andre end deres Beboere, smukke. Et hemmeligt og forunderligt Tryllerie maae hvile i denne Natur, som i de høje Bjerges Natur; noget inderligt Behageligt og Hjemkjært, som trækker og fængsler Menneskene med en uimodstaaelig Magt. Derfor have Menneskene selv paa disse saare kolde Øer en Egn, som hedder "Paradis", og som velbehagelig smiler til en Beboer fra Hiddensee eller Mönchgut (paa Rygen) naar han kalder sit Hjem "das süße Ländchen"! Kort, det maa være sandt, hvad Fredrik Stolberg i sin skjønneste Tid har sjunget:

Auf des Meeres blauem Schoß
Wiegt die Phantasie sich groß.

Landet mangler Skov. Al Møje at opelske Træer strander, og i det Højeste bringer man dem til det Dobbelte af en Mands Højde; da skrante de og døe ud i Toppen. Og dog er Klimatet her meget mildere, end hvor, under lige Brede, i Norge og Sverrig de herligste Skove prange. Hovedsagen ligger vel i Stormene, som, ved Havets Nærhed, ere heftigere end ellers nogensteds. Allgevel maa man uden Betænkning bekræfte det Spørsmaal: om der no-

gensinde gaves Skove her? da af Tørvesumper og Moser ofte bliver opgravet Træer, paa en Dybde af tyve til 25 Fod, i hele Masser, som ligge henstrakte i ordentlige Rader. Altsaa gaves her engang ogsaa et meget mildere Klima. Men hvo vil besvare i hvilken fjern Epoche disse mægtige Skove prangede her, og om, da disse stode i Kraft, Sol og Jord ikke ogsaa stode i andet Forhold til hinanden, eller om ikke dengang et Fastland udstrakte sig her i det nordlige Ocean, fra hvilket Orkenøerne, Shetlandsøerne og Færøerne, tilligemed Island, kun ere nogle ved Naturomvæltninger afrevne Brudstykker? Græs- og Engvexten er i dette Land, som bliver ofte altfor meget vandet af Himmelen, paa mange Steder fortræffelig, ja det Grønne af saadan en Farve, som Øjet, i de sydlige Egne, sjeldent faaer at see i saadan Friskhed. Under en Brede af 60 Grader skulde man formode meget streng Vinter; men de fugtige og varme Havtunster lade det sjeldent komme til en skarp Frost, og i Aaret 1665 blev det holdt for noget Overordentligt, at her havde lagt 14 Dage Snee. Aldrig er den, siden den Tid, kommen igjen. Efter Regelen begynder Ploven ogsaa her, allerede midt i Februari, at trække i Marken (som den i Nordskotland sjelden kan) og kan blive deri til seent paa Efteraaret. Derimod er det, som allerede sagt, Stormenes Land, og en ejendommelig Glæde for Øje og Hjerte give Nordlysene i de mørke og graalige Vintersceners Belysning. Disse Lys vise sig her hyppigere og mere glindsende end i de fleste andre Lande; næsten i enhver skyfri Nat fra Høsten indtil Foraaret. Den velbyggede og lette, men lille, ørkenøiske Hest bliver meget slet behandlet og foret, og faaer sjelden en god Stald at see. Om Hornqvæget gjelder omtrent det samme; det besidder alligevel megen Udholdenhed i Markarbejdet, og bliver ogsaa udført til Skotland. Ogsaa Faarene høre til en lille og fiinuldet Slags; blive imidlertid slet underholdte, og løbe næsten vilde omkring. Man roser deres ualmindelige Frugtbarhed; deres Uld bliver ikke klippet, men med Magt rykket af Kroppen. Flesket af Svinene er kosteligt og bliver meget spist. Endog Børsterne af disse i Norden altid langhaarede Dyr tjene, istedenfor Hamp, til at snoe Ankertouge af for Fiskerbaade, og til Reeb for Fuglefængere og Fjedersamlere, hvorved man nedlader dem fra Klipperne til de ellers utilgjængelige Reder. Selv Hunde og Katte ere her meget smaae, ligesom de i Norden overhovedet tabe meget af deres naturlige Munterhed, og lade sjelden deres mobbydelige Stemme høre. Den vilde Gaas seer man ikke ofte her, men de tamme Gjæs og Ænder vrimle omkring hver, endogsaa den mindste, Gaard, i hele Flokke. Af de Første bliver ogsaa en Deel af de aarlige Afgivter betalt, og røget gjøre de, tilligemed Fjerene og Penneposerne, en Udførselsartikel. Hjorte maa her fra utænkelige Tider have været, da der hist og her bliver opgravet ret pyntelige Hjortetakker. Ogsaa Harer, hvoraf der i det sextende Aarhundrede skal have været graae og hvide i Hoy, ere for længesiden forsvundne. Ræve, hvis List og Lumskhed er saa frygtelig for Islændernes store Faarehjorde, synes, ligesaalidt som Ulve og Vildsvin, nogensinde at have levet her. Land- og Sangfugle mangle ikke ganske, desto uendeligere ere Søfuglenes Slægter og Arter (kun Edderfuglen er her sjeldnere end paa Shetlandsøerne), som blive Obeboerne nyttige ved deres Kjød, Æg og Fjer, og gjøre de ødeste Holme og Skjær til meget

fordeelagtige Ejendomme for Mange. Men lovmæssige Bestemmelser mangle, som fastsætte Regler for Fangsten, som f. Ex. i Island, ved befalede Mærker i Svømmehuden paa de fangne Fugle og deres Unger, ligesom man mærker Faar eller andet Qvæg.

Iblandt Rester og Mindesmærker af Forgiengeligheden af Menneskehænders Værker for Aarhundreder siden, ja for Aartusinder, oprettede og adspredte paa de forskjelligste Punkter af Øerne, maae Kjæmpehøjene vel være de ældste, og de udvise baade Skikkelsen og Indretningen af lignende Gravhøje i Skandinavien. Ogsaa de saakaldte Pikterborge ere her ikke mindre hyppige end paa det faste Land af Øst- og Nordskotland. I Formen ere de alle hinanden lige: for det meste runde Taarne eller Vagttaarne fra 15 til 40 Fods Højde, næsten uden alt Spor af indvendige Afdelinger eller Værelser, ofte af en Tykkelse af 5 til 7 Fod, byggede uden nogen Muurkalk af raae Stene, saa godt og nøiagtigt, at de ikke blot give Bevis for Varighed og Fasthed, men ogsaa for Regelmæssighed og Nethed. Især maae man beundre Hvælvingerne og Gesimserne, og den Kunst med hvilken de mægtige Steenmasser ved Tryk og Modtryk bære sig selv. Hvilketsomhelst Folk de end maa skylde deres Tilværelse, viser dog det hele Anlæg, og især de smale og lave Døre, igiennem hvilke man næsten maae krybe, at de tjente til Tilflugt under Hjemsøgelsen af fremmede Sørøvere.

Ogsaa mangler det ikke paa Steenkredse, som forekomme i nogle svenske Landskaber, ogsaa i Wittov paa Rygen. Nogle ere vel uden Betænkning at holde for gamle Rets- og Forsamlingspladse, men de smalere sandsynligvis for

Grave. De Sidste have ganske Skikkelse af Skibe. Denne Skikkelse af Skabninger, hvorpaa de nordiske Søehelte deres hele Liv igiennem rede over de vilde Bølger, efterabede de selv i deres Grave. Ja, efter nogle Sagn, der ved Naturligheden i Tilbøieligheden og ved Minder have noget Præg af Troværdighed, skal nogle af hine Søe-Høvdinger have befalet at trække deres Skibe, som for de meeste vare byggede med temmelig flad Køl, og mere til at roe end seile med, paa Land, sætte deres Liig med Vaabenet deri, og begrave dem saaledes, at Skibet blev overøst med Jord, og besat med store Stene ovenpaa.

Foruden en utallig Mængde forfaldne Kirker og Kapeller, til hvis Ødelæggelse den presbyterianske fromme Iver siden Reformationen fornemmelig har bidraget, og foruden nogle gamle Lehnsherrers ligeledes ødelagte Slotte, findes her ogsaa endnu en Erindring af den vældige Oliver Cromvel, i Levninger af en lille Fæstning, men en skjønnere og mere vedvarende have hans engelske Soldater stiftet ham her saavelsom paa Shetland. De medbragte mange Kundskaber til Landet, som man her ikke besad, og opvakte mangen Slags nyttig Virksomhed. Iblandt andet lærte de at bygge bedre Huse, bedre at dyrke Jorden, at bruge Mergel som Frugtbarheds Middel; de indførte og den i dette fugtige Klima saa fortræffelig voxende Kaalplante. Ogsaa paa Shetlandsøerne er deres tiaarige Ophold, til Bevogtning og Dens Dyrkning, ikke bleven uden velgjørende Spor og virksom Indflydelse paa Sproget og Sæderne. Mange af dem foretrak efter Restaurationen at bosætte sig for stedse i disse fjerne Egne. Men at den cromvelske Hær udmærkede sig ved høi Dannelse, Tugt og Sædelighed, frem for alle Hære, som

nogensinde bleve forsamlede under Fanerne i England, tilstaae selv de bittreste Fiender af Puritanernes og Independenternes Parti.

Havre og Byg er det oprindelige ørkenøiske Korn; Høsten begynder sædvanlig i Begyndelsen af September, men for det meeste bliver Kornet afmeiet umodent, af Frygt for Veir og Vind og Ufred af Kreaturerne. Selv under Agerdyrkningens slette Beskaffenhed bliver i det Hele dyrket mere Korn end Øerne bruge. Bedre Landmænd have siden ogsaa lagt sig efter Dyrkningen af de ædlere Kornsorter, selv noget Hvede, og vinde hyppig 10 til 15 Fold; af Kartofler, som siden deres Indførelse Aar 1730 stedse blive hyppigere dyrkede, ofte 30 til 40 Fold. Alligevel kunne de faae en halv Gang mere af disse Produkter, naar der ikke fandtes Forhindringer i Øernes hele Forfatning, som undertrykke enhver høiere Virksomhed, og holde den stakkels ørkenøiske Landmand i Modløshed, Dovenhed og Slaphed. Derfor seer man og hvorledes de undlade at betjene sig af de i Mængde forhaanden værende Steenbrud til deres Boligers Bygning. De boe heller for største Delen i ret simple lave Jord- og Jordtørvshytter. Ligeledes ere de meget tilbage i Fiskefangst, som neppe bliver drevet til Huusbehov, uagtet Havet tilbyder dem den rigeste Fylde, hvilket dog alligevel tildeels har sin Grund deri, at Agerdyrkningen just falder i de Maaneder, hvor Fiskefangsten skulde være meest belønnende. Blot Hummerfangsten er siden 20 Aar i Tiltagelse og forsyner Londons Torve. Kelp er en Søetang som Havet særdeles rigelig opkaster paa disse Kyster, og ved dens Forbrændelse bliver Soda vundet. Der er især 4 Arter af denne Vext, som man indsamler til dette Brug. Den befæster

sine Rødder paa de ubevægelige Klipper, paa de løse Stene og endogsaa paa Drivtømmer, uden imidlertid at drage nogen Næring deraf. Ogsaa voxe de ikke paa Dybet, men allene paa Stranden, i det Rum, hver Flod og Ebbe snart overflyde dem, snart blotte dem, ganske eller tildeels. Først for omtrent 100 Aar siden synes Kelpvirkningen at have taget sin Begyndelse paa Ørkenøerne, og fandt i Førstningen ringe Opmuntring. Men som Prisen Aar for Aar steg, voxte ogsaa en levende Virksomhed, og man kan antage, at i de sidste 30 Aar, i det mindste 800,000 Pund Sterling maae være kommet ind i dette fattige Land, for dette Produkt. Om nu end før denne Periode, Ørkenøernes Beboeres Virksomhed stod paa det laveste Trin, og er den end paa nogen Maade først nu bleven vakt, ja, leve de, og klæde sig nu meget bedre og holde sig reenligere; ere deres Huse varmere, nettere, beqvemmere, hæve de sig ved Følelse af deres Velstand til en høiere Selvstændighed; saa har dog Agerdyrkningen og enhver anden Green af den indenlandske Industrie endnu ingen Fordeel trukket deraf, og kun Luxus er steget til en Høide, som, ved den tvivlsomme Vedvarenhed af en enkelt Udførselsartikkel, hviler paa en meget usikker Grund.

Det norske Sprog blev endnu talt her til imod Enden af det 17de Aarhundrede, i det Mindste som fortroligt Huus- og Hjertesprog. Halvtredsindstyve Aar sildigere talte endnu nogle enkelte Oldinge det, og nu er det ganske uddødt og forglemt. Noget længere har det holdt sig i Shetland, især paa Foula. Ogsaa gamle Sagn og Sange ere undergaaede med det, og kun enkelte Spor af den gamle skandinaviske Folke- og religiøse Troe have vedligeholdt sig.

I Aaret 1750 blev talt 24000 Sjele paa Øerne, men denne Folkemængde maa siden have aftaget. Den kraftige norske Menneskeklasse har, selv under alle en tyrannisk Vilkaarligheds Nedværdigelser, vedligeholdt sig, eller i det Mindste ikke ganske ladet sig fortrænge, og Indbyggerne paa Orkenøerne ere endnu altid et stærkt og smukt Folk. Ogsaa ved dem bekræfter sig den Erfaring, at de Klimater i Europa, hvor Vind og Regn herske, hvor Taage og mørke Skyer næsten tilhylle Solen totredie Delen af Aaret, hvor de hurtige Overgange fra Hede til Kulde og omvendt, mangle, hvor ogsaa Vintrene ikke ere strenge, have de ældste Mennesker. Saaledes Englands Nordkyster og Skotlands Vestkyster, saavelsom ogsaa disse Øer. I disse Egne kjender man enkelte Mennesker paa 150 til 170 Aars Alder, og de paa 100 til 120 ere ikke sjeldne, saavelsom 50- og 60-aarige Barselqvinder. Paa Shetlandsøerne vise sig de samme Phænomener.

(Fortsættes.)

Om Kapitelstaxten.

I Skilderiet No. 12 d. A. findes et Stykke med Overskrift: "Om Kapitelstaxten for Sjællands Stift;" i Anledning af hvilket Anmelderen tillader sig nogle Bemærkninger; om hvilke han, som ikke opholder sig i Sjællands Stift, mener, at de lade sig anvende paa Rigets forskjellige Stifter, i det han især har hentet sine Erfaringer fra den Provinds i Danmark, i hvilken han boer. Det ligger i Tingens Natur, at de Middelpriser til Kapitelstaxten, som angives af de geistlige Embedsmænd, i Almindelighed maae være noget høiere end de af de verdslige Embedsmænd opgivne Middelpriser; da hine for det meeste grunde sig paa Bøndernes Kornsalg saavel til Kjøbstæder som til Folk i den Egn, hvor de opholde sig. I Kjøbstaden sælger Bonden ofte alene det ringeste af sit Korn, og, næsten uden Undtagelse, det bedste til sine Naboer og i sin nærmeste Omegn; dette lader han sig betale dyrere, da han for det ringeste Korn maae tage, hvad Kjøbmanden vil give ham; Resultatet af disse Kornsalg maa altsaa være forskjelligt. Hertil kommer, at Bonden endogsaa for det meste tager noget mere for det bedre Korn i den Egn, hvor han boer, end han kan faae i Kjøbstaden; hvilket uden Tvivl hidrører fra, at han sædvanlig har Lyst til, imellem at komme til Kjøbstaden, og helst kommer der med Varer; hvorved han sandsynlig regner paa billigere Priser paa det han kjøber, naar en Slags Tuskhandel finder Sted. Begge de anførte Kornhandler tager Geistligheden Hensyn til ved dens Angivelser; derimod have de verdslige Embedsmænd aldeles intet med Angivelser om Handelen paa Landet at gjøre.

Det Korn, som fra Hovedgaardene selv sælges til Kjøbmanden, er en Blanding af godt og slet, og Landgildekornet hører, som bekjendt, sædvanlig til det maadelige Kjøbmandsgods. Enhver Upartisk vil ligeledes heraf let skjønne, at, ved det meget Korn af den ringere Sort, som bringes til Kjøbstæderne, en ikke ubetydelig Differents kan opstaae mellem Angivelser af Kornpriserne fra de verdslige og geistlige Embedsmænd.

Indsenderen af det omhandlede Stykke, i Skilderiet No. 12, tillader sig, at slutte sine

Reflectioner med et forhadt Sideblik paa Geistligheden, som det neppe er Umagen værd at berøre. Anmelderen vil derfor kun endnu bemærke, at Geistligheden paa Landet vel ikke, fordi den, efter hvad der er anordnet, maae gjøre Angivelser om Kornpriserne, kan ansees som Part i Henseende til de Data, hvoraf Kapitelstaxten er et Resultat; thi det er ikke umotiverede Priser den skal opgive, men saadanne som hidrører fra virkelige Kjøb og Salg; Facta skulde altsaa ligge til Grund ved dens Angivelser; og, var det end tænkeligt, at Nogen ikke tog det nøie nok med denne Sag, og efter egne Ideer eller falske Slutninger, angav høiere Priser for sin Egn end Virkeligheden indbød til, saa kan man dog kun antage det om en Enkelt, og ingenlunde om en stor og agtværdig Corporation, som hele Rigets Geistlighed paa Landet, og en saadan Angivelse kunde kun fremvirke paa det Hele en stor Brøk, som i Udbetalinger ei lod sig udtælle, altsaa ikke føre til noget, som var værd at nævne.

Underligt nok er det, at Indsenderen just iaar synes at være utilfreds med Kapitelstaxten, som om den var for høi for ham; da dog de, saavel Embedsmænd som offentlige Stiftelser, der hæve Indkomster efter den, vilde været bedre tjent med, at modtage Korn in Natura, hvilket kunde været udbragt til høiere Priser end Kapitelstaxten yder; men Indsenderen lader til at henhøre til deres Tal, der ikke tage i Betænkning, dristig at dadle en offentlig Indretning, uden egentlig at vide, hvad det er, han dadler, og uden at kunne angive, hvorledes Data til Kapitelstaxternes Ansættelse paa en hensigtsmæssigere Maade kunde indhentes.

Fredrik Julius v. Kaas.

Multis ille bonis flebilis occidit,
Nulli flebilior, quam mihi.

Hor.

Kjender Du, Dana, dit Tab? Ak, veed Du hvem Du har eied?
Nei! Du begriber det ei, hvad Du mistede nys.
Naar Erobreren gaaer med Laurbærkrandsen om Isse,
Ham beundrer Du flux; hans Bane fulgte dit Blik.
Verdensglimren blender dit Syn; Du seer ei de Taarer,
Hvilke væde hans Spor, hvilke plette hans Sværd.
Verdensglimren blender dit Syn; Du seer ei de Steder,
Som, nedfaldne i Gruus, raabe til Himlen om Hevn.
O! men den høiere Daad, men Aandens største Erobring
Skjuler sig tidt for dit Blik. Hvad der er størst Du ei seer.
Stille i eensomme Sal betænker den aandfulde Statsmand,
Hvad der befordrer dit Vel, hvad der afværger dit Meen.
Morgensolen ham seer, at tænke for Dig med Iver;
Skumringen finder ham end pønsende dybt paa dit Vel.
Men Du seer ei hans Daad, Du kjender ikke hans Stræben.
Kan det bebreides Dig da, naar Du paaskjønner ham ei?
Nei! o nei! han lønner sig selv, hans Daad ham belønner,
Og — hvad Du ikke seer, det Fyrsten skuer og lønner.
Statsmandens Idræt han seer, klarligt som Heltens Bedrift.
Ja! du Ædle, han skued din Daad, han kjendte dit Snille:
Fredrik saae hvad Du var, Fredrik Julius Kaas.
Ærligt brændte din Aand for Danmarks Lykke og Hæder;

Trofast virked din Flid for dit Fædreneland.
Som din Farfader Niels, Du virked, leved og døde,
Med din Konge dit Land dybt i Hjerte og Sind.
Herlige Død, at drage fra Jord med hæderligt Minde!
Herlige Liv, at leve hos Gud med sin jordiske Id!
Og, o sjeldneste Død, o store Himmelbelønning,
Hist at møde sin Brud, uden at ahne det selv!
Hist i de Saliges Land kom til Dig, som din Valkyrie,
Klædt i Englenes Dragt, Kirsten, din jordiske Viv.
Ak! din Løn vi forstaae, men og vort Tab vi maae føle,
Hvad Du i Himlen vandt, tabte dit Danmark i Dig.
Længe savnes Du vil, og silde vil Du erstattes:
Kun hvert hundrede Aar Phønix flyer af sit Støv.
Men velsignet være dit Navn til sildigste Slægter;
Aldrig glemmes Du skal, mens der er Hjerter i Nord.
Slumre sødt i de Dødes Kapel ved Siden af Herluf,
Mens din herlige Aand hist sig fryder med hans!
Og naar ved Susaaens Bred de muntre Ynglinger græde, —
Kaas! de græde for Dig — Faderen døde fra dem.

Sophus Zahle.

Indenlandske Efterretninger.

Af den 4de Hovedrapport over den indbyrdes Underviisnings Fremgang i Danmark, og Tilstanden den 31te December 1826, allerunderdanigst forelagt Hans Majestæt Kongen under 28de Januar 1827, tilligemed Udsigt over Tilstanden 31te December 1823, 1824 og 1825, er forfattet en summarisk Extrakt i tabellarisk Form.

Dens Resultater ere disse: Medens der ved Slutningen af det 1ste Aar, efter at Sagen, refereret i Statsraadet, havde faaet Hans Majestæt Kongens Tilladelse til Indførelse (September 1822 — December 1823) det er:

Den 31te December 1823 fandtes	244	Skoler,
som havde indført den indbyrdes Underviisning, var:		
den 31 December 1824, Antallet	605	—
den 31 December 1825, —	1143	—
og nu d. 31 December 1826, —	1545	—
Dernæst bør anføres, at man med Grund i 1827 kan vente Indførelsen i	462	—
Altsaa i Alt, Skoler, erklærede for den indbyrdes Undervisning, den 31 December 1826, det er efter 4 Aars Forløb	2007	—

Den indbyrdes Underviisnings Fremgang i Danmark har altsaa i denne Læremaades 4de Aar her i Riget, ogsaa været udmærket stor, og saare glædeligt er det, at Udsigterne til det 5te Aar ligeledes love en herlig Fremgang for denne almeennyttige Sag.

I Flensborg døde den 30te Januar Dr. Thomas Forchhammer, en af Byens mest søgte Læger, desuden en god Botaniker og i Literaturen bekjendt ved sin 1824 udgivne: Sammlung der Gesetze und Verfügungen, welche das Medicinalwesen in den Herzogthümern Schleswig und Holstein betreffen. Han blev kun nogle og tredive Aar gammel.

Aalborg, d. 15de Februari. Hestemarkedet i Tirsdags var besøgt af en talrig Mængde af Omegnens Beboere, hvortil det gode Vejr og Føre vel bidrog Noget. Skjøndt Antallet paa Heste ikke var ubetydeligt, var Omsætningen kuns ringe, som den altid plejer at være paa Aalborgs Hestemarkeder, og indskrænkede sig mest til Tuskning med middelmaadige Heste. Store og skjønne Stadsheste blive stedse sjeldnere paa vore Markeder. Forsaavidt Omsætningen fandt Sted vare Priserne efter Hestenes Beskaffenhed ret gode, skjøndt de efter de med Posten indløbne Efterretninger udenlands fra sikkert endnu ville blive bedre, fornemmelig hvad gode Heste angaaer.

Ved Fattigblokkens Aabning i Westerhassing Kirke, den 7de Dennes, forefandtes, foruden Tavlepengene, et forseglet Papiir, hvori

var indlagt 50 Rbdlr. Sedler, og havde følgende Indskrift:

"Fra mine Forældre kom jeg fattig ud,
En stor Velsignelse gav mig Gud,
Jeg takker Gud for sin Velsignelse,
Af denne Aarsag nedlægges denne Skjærv
Til Sognets Fattige.
Westerhassing.

Blandede Efterretninger.

Den østerrigske Hær. Fodfolket bestaaer, med Undtagelse af de Garder, der danne nogle kun lidet besatte Borgvagter, af 58 Linie-Infanterie Regimenter, af tre Batailloner, til 6 Kompagnier. Ethvert af dem, undtagen det italienske og det ungerske, har to Landværns-Batailloner, foruden Stammen paa Fredsfod. 20 Grenadeer-Batailloner, af hvilke to til fire Kompagnier, de øvrige til sex stedse ere forenede, endskjønt dog to Kompagnier høre til de enkelte Regimenter. Fremdeles 17 Infanterie Grændse-Regimenter til to Batailloner, 15 Batailloner Jægere i tolv Batailloner og et Regiment. Endeligen 5 Garnisons-Batailloner. Hovedsummen bliver saaledes 248 Batailloner, foruden Landværnet, som i Krigstid bruges til Besætning af Fæstninger, Transporter ꝛc., hvilket i det ringeste var Tilfældet i Aarene 1813-14. Rytteriet tæller 48 Eskadroner Kyrasserer, 36 Eskadr. i Regimenter paa 6 Eskadr., 56 Eskadr. Chevaurlegers, 96 Esk. Husarer, 32 Esk. Ulahner, i Regimenter paa 8 Esk. Hovedsummen 268 Esk. Iblandt Husar-Regimenterne, som i Krigstid vel ogsaa bringes til 10 Eskadr., er et Grændsenational-Regiment. Artilleriet er et Bombardeer- og et Fyrværker-Korps, 5 Felt-Artillerie-Regimenter, og et talrigt Garnisons-Artillerie. Som hørende til Ingeniør-Korpset regnes Pontonnier-Bataillonen, Czaikiste-Bataillonen (Grænse-Nationaltropper, bestemte til Besætning af visse Krigsfartøjer paa Donau, kaldte Czaiker, men ogsaa at bruge paa andre Flaader, Pionier, Sapør, og Mineer-Korpserne. (Efter Militair-Schematismus des österreichischen Kaiserthums. Wien 1826. Bl. f. l. U.)

En for kort Tid siden afdød fransk Akademiker, Lemontey, beskæftigede sig med et literært Arbejde over Ludvig d. Fjortendes Regjeringshistorie, og havde derved havt til Benyttelse med Napoleons Bifald, nogle Dokumenter fra Arkivet for de udenlandske Anliggender. Han har i dette Arbejde af Aktstykker viist, at den franske Regjering i et vist Tidsrum har anvendt stor Umage paa at udvirke Ludvig d. 14des Valg til tysk Keiser; at alle mulige Drivefjedre bleve satte i Bevægelse, alle Rænker smedede, for at faae Tyskland saaledes underlagt bemeldte Franskes alvældige Behersker, og at der vare nogle smaa tyske Fyrster, som for Penge og gode Ord havde ladet sig vinde til at virke for bemeldte Plan. Denne virkeligen interessante historiske Notiz fortæller det tyske Morgenblads (No. 250 f. A.) parisiske Korrespondent, Tyskeren Depping.

Kjøbenhavns Børs, den 23 Februari 1827.

Hamburg 2 M.		à
- a vista 229		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	73½	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	115½	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	90½	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	95 i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58½	59 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 17.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 27 Februari 1827.

Orkenøerne, og Shetlandsøerne.

(Fortsættelse; see forr. No.)

I Orkenøernes Beboeres Karakteer, der ikke mangler paa gode og indtagende Egenskaber, stikker dog en vis Mageligհed frem. Den er et naturligt climatisk Onde hos nordiske Folk overhovedet. Nordboens Gemyt svæver og springer i ulige Svingninger, imellem Dovenskab og Heftighed, og holder sjelden Ligevægt i Bevægelsen. Han er ligesom en sovende Løve, som, efterat den har snorket hele Dage hen paa det dovne Leie, med uhyre Heftighed og Bevægelse gjør sine milevide Spring paa Rov og Bytte. Handling og Arbeide er derfor hos Nordboen Hastværk. I det Hele, hvor dybt ogsaa de forrige Aarhundreders Kraft og Frihed er sjunken, boer her en godmodig, stærk og trofast Menneskeslægt, som af Naturen er retskaffen, menneskekjærlig og giæstfrie, og endnu altid bærer i sig Spiren af alle de bedste Dyder. Alle, som have seet og beskrevet disse Øer, Indfødte og Fremmede, rose Reenligheden, Skjønheden, Beskedenheden og Sædeligheden hos de Koner og Piger som her leve, og rose dem fremfor de i alle Nabolandskaberne. Naar det er saa, kan jo ogsaa den anden Halvdeel ikke være slet, antaget ogsaa at den skjønnere Halvdeel var bedre.

Shetland. Nordostlig for Orkenøerne imellem den 61 og 62 Bredegrad, danner Shetlandsøerne en anden stor Øgruppe, bestaaende af et Hovedland (Mainland) og mange smaae og store, kun for en Deel beboede Bi-Øer, Klipper og Holme. Landet er raat og vildt, og dets betydelige Bjerge og Høje, dets optaarnede Klippemasser, dets forrevne og underskyllede Bredder give det en alvorlig og majestætisk Karakteer, hvilken bliver forhøjet paa en forunderlig Maade, ved enkelte mellemstrøede Dale, fulde af Blomster og Græs, saavelsom ved speilklare Søer og Damme. Græsset og Engene omkring disse Vande ere fortrinlig skjønne, og endskjønt den Overraskelse, det giver, at finde deslige Pladser midt i Orkener, har stor Virkning paa Anskuelsen, er det dog alligevel sandt, at Sommeren i det høje Norden har et ubeskrivelig rigt og fuldt Grønt. Skov og høje Træer søger man forgjæves paa Shet-

landsøerne; hvad man træffer, fortjener neppe at kaldes en Busk; og selv fra en tidligere og lykkeligere Tid finder man dybt under de rige Tørvemoser Hasselstokke, som ikke holde mere end ½ til 8 Tommer i Gjennemsnit. I nogle gamle velvedligeholdte Gaarde staae undertiden enkelte vilde Træer, indsluttede af Mure, som ere henimod 20 Fod høje og 2 til 3 i Omfang, men aldrig kunne deres Toppe voxe højere end de beskyttende Mure. — Shetland er intet Land for Agerdyrkningen, men mere for Enge og Græsgange, og dets Høst maa næsten ganske blive bragt ind fra Havet. Vældige Storme, Regn, Taage, ubestandige Vintre, en fugtig og kold Sommer: Alt viser sig her en Trediedeel forstærket imod paa Orkenøerne; og naar de herskende Sygdomme vise en rigtig Scala for Klimatet, saa viser den særdeles angrebne Hud og Lungesygdommene, forbunden med den herskende Urenlighed, tilstrækkelig, som Aarsag og Virkning, hen paa en vaad og kold Himmelegn.

Den lille Shelti eller shetlandske Hest bliver ligesaa mishandlet som den paa Orkenøerne, men slæber ufortrødent Koner og Børn til Kirkerne, og Reisende fra Sted til Sted, saavelsom og Gjødningen i Kurve ud paa Marken, og Høe, Tørv, Fisk og Forraad paa sin Ryg til Husene; thi forspendt bliver den næsten aldrig, da der neppe nogensteds gives en Karre eller Vogn. Køerne blive vel det hele Aar igjennem pleiede om Natten i Huus, men Foret er i det Hele saalidet, at man om Vintren hyppig maae tage sin Tilflugt til en Velling af knusede og kogte Fiskebeen og Indvolde. Faarene løbe næsten vilde omkring, og maae, den hele Vinter igjennem i Storm og Snee, sørge for sig selv, saa

godt de kan. De blive ogsaa kun fangede ved Hjelp af dertil afrettede Hunde; imidlertid give de en, rigtignok kort, men fiin Uld, som nu meest bliver forbrugt til Forfærdigelse af strikkede Strømper og Vanter, som staae i høi Priis, og hvis Afsætning ogsaa tilforn var saa betydelig til de hertil sejlende Hollændere, at de svære Skatter derved kunde blive dækkede. Mindre er det altsaa at undre over, at Faaret engang var for Shetlænderen det samme, som det nu er for Islænderen, Hesten for Kirgiseren, Kamelen for Beduinen, end at han siden efter saa gandske har kunnet forsømme dets Pleje. Vilde og glubende Dyr gives ikke i dette skov- og løse Land. Jagten indskrænker sig nesten allene til de uendelige Flokke af Vandfugle. Den høje og skjønne Øe Foula giver især rigt Bytte paa Æg, unge Fugle og Fjær, som vist nok ogsaa, af den utallige Vrimmel af Fugle som der gives, har sit Navn, ligesom en berømt fra Jylland nedstammende Familie v. Phuel fører en Fugl i sit Vaaben. Agerlandets Dyrkning skeer mere ved Gravning med Spader, end Pløining med Oxer; men sædvanlig mislykkes Høsten ved tidlig Frost, undertiden flere Aar efter hinanden, og det manglende Korn bliver hentet fra Skotland eller Orkenøerne. Landets Hovednæringskilde er derfor ogsaa Fiskefangsten, da Havet her er saa overflødig med sine Gaver. Den Hjelpekilde hvoraf Shetlænderne tilfredsstille sine Fornødenheder er ogsaa meget udtryksfuld betegnet i hans Toasts, saasom: det Hoved døe! som ingen Haar bær! Menneskene Hælsen og Sundhed! Fiskene døe, og Mennesket vogtes for Skade!" Hollændernes Sildefangst paa de shetlanske Kyster var i tidligere Aarhundreder af en høistbetydelig Omfang; imidlertid var Tallet

of deres her forsamlede Sildebyser hvilke, foruden de mindre medfølgende Fartøier, i den meest blomstrende Tid ofte beløb sig til 2200, i Aaret 1774 efterhaanden sunket ned til 200, og har ogsaa siden den Tid endnu formindsket sig saaledes, at dette Fiskerie nu neppe fortjener Navn deraf. Det engelske hvide Sildekompagnie, som siden Aar 1750, søgte at træde i hines Sted, kunde saalidet trives, at det, efter en Række af Aar, igjen maatte opgives, med et Tab af en halv Million Pund Sterling. Vel finder Sildefiskeriet der stor Opmuntring fra Regjeringens Side, men det bliver drevet paa Rigets langt sydligere Kyster. Selv Shetlænderne ansaae Sildefiskeriet for alt for voveligt, og ere ogsaa ikke velhavende nok til at tilvejebringe de anselige Bekostninger til Udrustningen. Ikke mindre bleve deres Kyster tilforn hyppigt besøgte af Hanseaterne, de Danske o. s. v., for Stokfiskfangstens Skyld, og Landtungen "Mariens-Grind" blev forvandlet af dem til et folkerigt Marked, hvor Shetlænder byttede deres friskfangne Kabliau imod Varer af alle Slags. Saltningen var i Fremmedes Hænder. Sildigere Parlamentsakter, som forbøde Indførelsen af fremmed Salt i andre end engelske Skibe, bortkyste disse virksomme Gjæster, og gave Plads for skotske og engelske Kjøbmænd, hvilke have siden efter, med meer eller mindre Liv, holdt hin Fangst i Gang; kun at den fattige, af sin Lehnsherre afhængige, Fisker drager liden Gevinst deraf, da hin leverer Baade og Næt, og Fiskeren er tvungen til at aflevere sin Fangst til en fastsat lav Priis. Jo fortrinligere den i Skotland tilberedte Fisk bliver holdt, desto betydeligere kunde Gevinsten blive derved, da den, først for faa Aar siden, nordvest for Øerne, gjorte Opdagelse, "Regent-

banken", aabner de gunstigste Udsigter for en riig Kabliaufangst.

Som Havet er disse Øers Vang, saa er Fiskeriet ogsaa Indbyggernes Hovednæring, og Fisken maa, i Uaar, ofte træde istedet for enhver anden Spise. Det sædvanlige Havre- og Bygbrød er grovt. Forhen blev her brygget meget Øl, nu næsten intet meer, siden den af Regjeringen paalagte Malttold har gjort det meget for dyrt for dette fattige Folk; man forbruger her, paa engelsk Maade, meget Thee og drikker den til alle Tider paa Dagen. Om Rettens Pleie, Forliig, Fattigforsørgelse og andre selskabelige Indretninger paa disse Øer, i ældre og nyere Tider, giver Forfatteren en meget tydelig og belærende Underretning, som dog her ikke er passende at gjøre Udtog af. Folkemængden regnede man i Aaret 1810 til 23000 Sjæle. Shetlænderne have ikke den Fylde i Væxten, som Orkenøernes Beboere, men komme Islændernes smekkre Vext nærmere. Fruentimmerne ere tildeels meget nette og lette Skabninger. Godmodighed, Venlighed og Gjæstfrihed ligge grundede i Nationalkarakteren. Men Coningsbergerne, et eget Folk i den sydlige Deel af Hovedlandet, er en berømt krigersk Stamme, og udmærke sig ikke til deres Fordeel, ved noget Raat og Djærvt i Sind og Sæder, afvigende fra de øvrige Shetlændere. Et Hovedforlis har Shetlands saavelsom Orkenøernes Beboere lidt ved deres lange Forbindelse med Storbritannien, og ved den derved tilføiede Tilbagesættelse i Ære, Velstand og Dannelse, i deres gamle nordiske Sprog, Pæleroden til deres Oprindelse, Aanden i deres Sagn og Historie. Fortidens evig

grønnende og blomstrende Verden for Fabel og Digtekunst er dem derved berøvet, og hermed hvilken Stolthed og Følelse af deres Tilværelse. Deres Historie begynder først med Aaret 1500. Disse Øers listige Undertrykkeres Tyranni har i det 16de og 17de Aarhundrede tilintetgjort alle Lovbøger og Efterretninger fra Fortiden. Det Norske og gammel Nordiske forstaaer nu intet Menneske i Shetland mere. Allerede for et Halvaarhundrede siden var det hos nogle Oldinger paa Foula endnu som en Sjældenhed tilovers, men med disse synes det at være begravet. Nu er Folkesproget det almindelige Engelske; men, besynderligt nok, ikke de nærliggende skotske Naboers korte og bløde Dialekt, men den sydlige Englænders skarpere, hvilket som saameget Andet bliver tilregnet de allerede omtalte cromvelske Besætningstropper.

Imidlertid have dog alle Egne paa Øerne Navne af nordisk Oprindelse, og ogsaa mange gammel-skandinavisk-hedenske ere her længe blevne i Live, ligesom ogsaa de gamle Gudenavne ere paa mange Steder endnu mindede. Ogsaa var det selv paa Orkenøerne, endnu i det 18de Aarhundrede, Brug, at Elskende besøgte en gammel bred Steenring, som engang har været helliget til Odin. Her gave de hinanden Hænderne igjennem en af de opretstaaende Piller, og svore hinanden evig Troskab. Det kaldtes "Odins Forlovelsen", og at bryde den blev agtet skammeligt for Alle. Iblandt de Skikke, som have sin Rod i en gammel vidt udbredt Overtroe, udmærker sig ogsaa den Sædvane, ved Forretninger, af hvilke Øboerne haabe Lykke, at de vende sig, og deres derved brugte Redskab, i en Retning ef-

ter Solens Løb; hvorimod de, som ville stifte Ulykke, gjøre den modsatte Vending fra Østen imod Norden. Ogsaa det, at kunne see Ting uden for deres Synskreds, er her i Folketroen endnu hyppig i Gang. Men denne ulykkelige Seegave spøger ogsaa endnu, som Forfatteren bemærker, i hans Hjemegn, meest hos gamle Koner og Jomfruer, især paa de mindre Øer og Halvøer Hiddensee og Wittow, hvorfra mange beseile Havet som Matroser. Der skue disse Seersker ofte alle enkelte Scener ved det langt borte foregaaende Skibbrud, de til Strandbredden drivende Liig, og Ligtoget til Graven, osv. Saamange sælsomme og ubegribelige Drømme synes det urolige Hav, som er saa rigt paa Afverling i Dannelser og Skikkelser, let at kunne opvække i svage Phantasier. Saaledes spille ogsaa paa alle hine Øer de oldnordiske Nøkker, eller Nicker, (beslægtet med de engelske Old-Nick *), som Vandaander, endnu en betydelig Rolle i Folketroen. Deres Formand, paa Shetland "Schoopilter" kaldet, antager helst Skikkelse af en nydelig lille Hest, og indbyder venlig til at bestige den; men vee den Lystne, som lader sig lokke. Den skjønne Hest galloperer med sin Rytter lige ud i Stranden og drukner ham. For forresten at kunne see tydeligt ind i denne gruelige Eventyrverden, for at forstaae Sagnet om det uimodstaaelige Tryllerie, hvormed Søaandernes- og Sønikkernes Tryllerie og Toner lokke de til Døden indviede Offere, maae man om Sommeren have oplevet nordiske Nætter, og have seet og hørt Søernes og Strøm-

*) Om disse Væsener see Professor Nyerups interessante Afhandling i Dagen 1822 No. 294.

menes Trylleglands, og hvad for hemmelighedsfuldt Lokkende der lurer og risler bag Klipper og Buske; thi det er ellers neppe muligt at begribe disse nordiske Syner, og Karakteren hos de af dem fødte Væsener. Overhovedet sammenvæver sig en Uendelighed af Syner og Eventyrer om Shetlands Søer. Klipper, ikke dybt under Vandet, som brække Flodstrømmene og optaarne uhyre Bølger — her kaldet "Baas" — besidde, efter Folketroen, en magnetisk Egenskab, at trække Jernet af de nærliggende Fartøier til sig, imedens det flade Vand, i en magnetisk Antipathi, optaarner sig truende imod dem. I Grunden er det mærkværdigt, at ved oprørt Søe, disse Brændinger gjentages nogle Gange — man siger, ikke over syv Gange — og førend de igjen begynde hersker derimellem en temmelig lang Stilhed. Forfatteren tilføier, efter ofte gjentagen Anskuelse af Brændingerne, og af de kommende og vigende Bølgeslag i de forskjelligste Aarstider, at det egentlig burde hede ni Gange. Bølgerne holde ordentligviis en Bevægelse af tre Slag, og naar de have jevnet sig, efter at have hævet sig ni Gange, begynde de deres Dands paa ny, saa at det tredie, sjette og især det niende hæve sig stærk frem for de Øvrige. Uvilkaarligen indfaldt ham ofte det Homeriske τραχυμιον πελαγος og hvor meget Naturens Størrelser, Masser og Tider spille i Tre-Takter.

Indbildningerne og Meningerne om Dybets sælsomme og farlige Beboere have i Shetland den fulde phantastiske Vildhed, som man finder i de nordiske Fiskeres, og de ere rigelig blandede med skandinavisk Mythologie. Derhen hører den Mængde Søtrolde, den berømte Krake

eller Horve, som bevæger sig liig en svømmende Øe, og udstrækker mastlange Arme, og den store Søslange med sin frygtelige Manke. Om Havmænd og Havfruer høres Fortællinger, hvorledes de undertiden forlade deres farlige Trylleslotte i Dybet, og indhylle sig i Skikkelse af Søhunde, for at beskue Lysverdenen over Søen og dens Herlighed, hvor de da særdeles gjerne ligge paa de saakaldte Ve-Skær ikke langt fra Papa.

Ogsaa Troen paa mange Slags Trolde, paa Bjerg- og Huusaander, Nisser og Feer, som derpaa, at de lige saa vel udøve god Tjeneste som Pudserier, hist og her foraarsage Sygdomme, bytte Børn i Vuggerne og udøve en Mængde Skarnsstykker, lever her endnu meget iblandt Folket, og befolker Huus og Gaard, Busk og Mark, Hule og Steenkløft, med en forunderlig og gyselig Vrimmel, saa at Nat, Maane- og Stjerneskin ogsaa faaer deres Deel af Liv. Folket, som frygter Troldenes smaae Lumskerier, kalder dem altid med Ærefrygt "de gode Folk" eller "de gode Naboer." Det sædvanlige Slags af disse, fører imidlertid et eget Navn (Brownie) og falder i Art, Forretning og Klædedragt ganske sammen med det, som man hos os tænker sig ved Kobolder og Underjordiske; — smaae, hæslige, alvorlige, vimse, ja ofte sure Smaaefolk med rynkede Ansigter og hovne Hænder, stærkt besatte med Haar og klædte i sorte eller brune Bjergjakker. De som boe i Husene blive beværtede med Melk og andre Spisevare. Naturligen var og Troen paa Hexer ligeledes almindelig her, og Shetland især blev holdt for ret en Hexerede, og holdt for dette sataniske Paks Hovedsæde, ja det var farligt at rejse hen til eller leve i dette deres Hjem.

Imidlertid er Gudsfeelov ved Reformationens klarere Lys, og den levende Erkjendelse af Videnskaberne, alle raae Udbrud af fanatisk Hexeforfølgelse forsvunden, men Troe paa onde Qvinde, paa at kunne gjøre slemt Vejr, paa at kunne forhexe Qvæg og fordærve Mælk og Øl vedblevet. (Af Skriftet: Nebenstunden, von Ernst Mor. Arndt. Leipzig 1826. et interessant Værk i to Dele. To nyere engelske Værker: History of the Orkney Islands, by D. Barry ꝛc. London 1808. og: Description of the Shetland Islands, by Sam. Hibbert, M. D. Edinburg. 1822 ere benyttede.)

Notitser om Hesteavlen.

3. Forfatteren af Skriftet, anført i dette Blads No. 2: Reise durch Skandinavien im Jahre 1817, som ikke findes ubillig eller partisk i sine Yttringer om Danmark, fortjener vel Opmærksomhed angaaende Bedømmelsen af det Kongelige Frederiksborgske Stutterie; men "Resultaterne af en Indenlandsreise i Sommeren 1826" opfordre vist i saabant Hensyn endnu langt mere Opmærksomhed til ønskelig Reform. Besynderligt er det, at en Mand med Sagkundskab, reisende med Kongelig allernaadigst Understøttelse, formenes Adgang til nævnte Stutteri. Formedelst deres almindelige Brugbarhed og Styrke foretrækkes de danske Hesteracer mange andre; men skjønnere Hesterace end i Hertugdømmene antræffes meget sjeldent. Til Parade især ere de næsten uden Lige. Med Ravnehoved, ypperligste Reisning, Smekkerhed og fine Been finder man dem stundom vidunderlig skjønne. Skjøndt der ere flere fortrinlige Stutterier i Hertugdømmene for nærværende Tid, end ommeldes, og skjøndt man længe førend Forordningen af 30te Mai 1798 udkom, havde mange Steder lagt Vind paa Hesteracernes Forbedring, saa feiler det dog ikke, at de bedre Hingster nu snarere forblive hjemme, end forhen; ja foruden mangfoldige bekjendte Bortførelser af udvalgte Hingste, veed Indsenderen, at en Forpagter i det Sundevitske paa engang udførte 3 billedskjønne unge Hingster, som betaltes ham med 3000 Rd. sl. holst. Kour., 1000 Rd. pr. Stke. Enhver Fædrelandskindet maa vist beklage saadanne Tab, som saavidt muligt bør forebygges.

—7—

2. Den sidst afdøde Hertug til Glücksburg, efter hvem Hertugdømmet hjemfaldt til Kronen, foraarsagede nok fornemlig Hesteavls stigende Forbedring i sin Tid, da han selv var Kjender og Lysthaver af skjønne Heste. Foruden de deiligste Ridehopper havde han blandt andet et Spand med 7 fortrinlig skjønne Hopper af Porcellainsfarve. Forpagteren paa Hovedgaarden i Distriktet opmuntredes derved især til at hylde Herskabets Smag til forædlende Hesteraces Udbredelse, helst da derved erholdtes en ypperlig Erhvervgreen med Afsætning til Hertugen selv, som undertiden, til ydermere Opmuntring for Falbyderne, lod sig det være magtpaaliggende, at udsøge sig selv de meest yndede Heste for overdreven Betaling. Saadanne Bevæggrunde forfeile ikke den tilsigtede Virkning. Saaledes havde blandt Datids Forpagtere en Eftersølger den Maade, til et overordentligt got Stutteries Vedligeholdelse, at holde 6 Par udsøgte Følhopper, 2 Par sorte, 1 Par mørke- og 1 Par lysebrune, 1 Par gule og 1 Par graablommede.

Disse Hopper brugtes til Kjørsel og Markarbeide, lige til de folede, samt toges i Tjeneste igjen strax efterat de havde folet, efter deres Befindende, men altid under Opsigt af Ejeren, der aldrig forsømte den, og da det overhovedet er saavel Slesvigholstenernes, som Sydernes almindelige Bestræbelser fra Ungdom af, og iblandt Tyendet vedtaget, at frede Hestene ved den varligste Behandling, saa bestod Stutteriet her i alle Maader i bedste Velgaaende. I dette Stutterie fandtes i senere Tider, iblandt flere deilige Skabninger, en ung kulsort Hoppe med 4 hvide Sokker og Stjerne, som neppe kunde overgaaes af den skjønneste Arabers ædleste Art i fuldkommen Skjønhed, hvorfor den og hædredes med Dukkenavnet. Den udmærkede sig tillige ved de yndigste Bevægelser, og dens Gang var til Beundring let. At ride den var for Indsenderen da den største Vellyst, og skjøndt denne mageløse Hoppe var aldeles feilfri, til kappelysten Indbydelse for Hestehandlere og andre Lysthavende, saa lod Ejeren sig dog ikke forføre af de bedste Tilbud til at afhænde denne Hoppernes Mynster, men lod den bedække til Stutteriets forøgende Flor. Dog, dette saa fortrinlige Stutteries Skjæbne efter Gaardens Udparcellering i senere Tid, har nok været Adsplittelse til Foringelse.

—7—

3. Man læste nylig i en Skrivelse fra Flensburg af 8de Febr. "Hs. Durchlaucht. Hertugen af Augustenborg anlagte, kort efterat Han havde tiltraadt Regjeringen, et Stutterie til Hesteavlens Forbedring, og allerede bemærker man i Hs. Durchl's. Besiddelse hos Landmændene de heldige Følger af denne forædlede Hesteavl. For nogle Dage siden saae vi 9 af de skjønneste Heste af Hs. Durchlauchts. Stutterie at føres igjennem vor Stad. De vare kjøbte af Hr. Jac. Olde i Neuenbrock." (A. M. 26.)

4. Neppe virkes ellers nogetsteds hos os, uden for de Kgl. Besiddelser, mere paa Husdyrenes Forædling end paa det Classenske Fideikommisses Godser. Ifølge Direktionens Beretninger for 1824 & 1825 (Coll. Tid. 1826 S. 126 og 1827 S. 149) er i Aaret 1825 3 Tyre af et godt Herregaards Hollænderie indkjøbte og udlaante til Bønderne. Ved den Kongelige Stutterie-Directions Velvillighed have atter 2 Hingster været udsatte paa Godserne. Men for end kraftigere at virke til Hesteavlens Fremme, har Directionen senere, ved at sammenkalde alle Bønderne, formaaet disse til at indgaae en Forening, ifølge hvilken de forpligtede sig til ei at holde eller bruge andre Hingster end dem, som af de Kongelige Stutterie-Commissairer ere indbrændte som stutteriedygtige, mod at Directionen uden Betaling forsyner dem med de til deres Hoppers Bedækning fornødne gode Hingster. Da Bønderne med Taknemmelighed indgik denne Forening, blev ved Forstanderen for den Kongelige Veterinærskole 4 som stutteriedygtige indbrændte Hingster indkjøbte, hvilke ialt med Transportomkostninger &c. have kostet 250 Rbdlr. r. S. og 966 Rbdlr. 16 ß. S. og T. Disse Hingster benyttes nu af Bønderne saaledes, at Hopperne først synes og til Bedækning antages af den ved Godserne ansatte examinerede Dyrlæge, hvorimod Bøndernes egne slette Hingster, 102 i Tallet, i Følge Foreningen ere blevne afskaffede. Imidlertid har det, som Følge af hvad der allerede er gjort til Hesteavlens Forbedring, viist sig, at 3de Bønderhingster af Forstanderen for Veterinairskolen ere blevne antagne for gode, og som saadanne indbrændte, og det vil neppe vare længe, førend Bønderne selv ville komme i Besiddelse af saamange gode Hingster, som paa Godserne behøves. — Da Hs. Majestæts Stutmester, ifølge allerhøieste Befaling, i forrige Foraar foretog en Reise til England, benyttede Directionen sig af denne Leilighed til at anmode ham om at indkjøbe en Stamme af engelsk Qvæg og engelske Faar af Racer, som Stutmesteren ansaae for meest tjenlige til Forædlingen af falsterske Racer paa den falsterske Jordbund. Directionen erholdt saaledes af Qvæg een Tyr og tre Køer med to Kalve; og af Faar: af Eastvald Dishley Racen,

30 Faar og 7 Væddere, og af South-Downs Racen 30 Faar og 2 Væddere. Af den førstnævnte Race ere senere 4 Faar og 2 Væddere overladte til Hs. Durchlauchtighed Hertugen af Augustenborg. Det indkjøbte Qvæg har kostet Fideicommisset ialt med Omkostninger 3,789 Rbdlr. 16 ß. r. S. og 211 Rbdlr. 78 ß. S. og T. Bemeldte Qvæg og Faar ere satte under Opsyn paa en Parcel, Næssgaard kaldet, af en dertil antaget kyndig og duelig Mand, som nu driver Gaarden for Fideicommissets Regning og alene i den Hensigt at forøge Qvæg og Faarestammen saaledes, at Directionen i Tiden kan sættes i Stand til, saavidt muligt, at forsyne Bønderne med gode Tyre og Væddere, og formaae dem til at affskaffe deres egne slette.

Blandede Efterretninger.

En chinesisk Roman: Ju-Kiaoli, eller de to Kusiner, af Abel Remusat, oversat af Ursproget, og forsynet med en kritisk Indledning, er udkommet i Paris. Denne Nyhed kan ikke mangle stor Interesse, og fortjener den. Den simple og fordringsfrie Fortælling sætter os ind i en chinesisk Families Indre, og gjør os ganske fortrolig med denne fjerne Folkestammes Anskuelser af Livet, Ønsker, Ængstelser. Vistnok mangler ganske de store Effektpartier. Glimrende Skildringer, en rig Phantasie, en dramatisk Udvikling søge vi forgjæves deri; men naar vi har gjennemlæst Bogen have vi derimod lært meget Nyt om det synderligste og utilgjængeligste af alle Jordens Lande, og ere istand til rigtigen at bedømme og forstaae Chinesernes særegne Livsforhold. Bl. f. l. U. 129. Skriftet maatte vel fortjene Optagelse i en dansk Oversættelse i et af vore mange Tidsskrifter.

En nye Stad, kaldet Hamburg er begyndt at opblomstre, og kan med Tiden blive

vigtig. Den er anlagt paa den nordlige Side af Savannah-Floden i Syd-Carolina; og voxer hurtigt frem, til Skade for den lige over for i Staten Georgien liggende Stad Augusta. Den har allerede en meget betydelig Flodskibsfart, og talte i August 1829 allerede 2700 Indvaanere. Hr. Schulze en fød Hamburger, der som Matros gik til Amerika, er Stifter af denne Stad, lever der i formuende Omstændigheder, og i Anseelse.

Kjøbenhavns Børs, den 27 Februari 1827.

		à	
Hamburg 2 M. a vista 229			
Species 229			
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11½ a 12 ß.			
Bank-Disconto 5 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	—	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	51	Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84½	Rbd. Sedl.
Dito Dito	73½	73¾	i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½	Rbd. r. S.
Dito Dito	115¾	116¼	Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	90½	91	Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104	i Banco
4 pC. Dito nye	94	95	i Banco
Asiatiske Actier	—	—	i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58½	59	L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Rettelser.

I Digtet over J. F. Kaas i forrige No. S. 252. Efter Linien:

Nei! o nei! han lønner sig selv, o. s. v.

er forbigaaet:

Med en inderlig Fryd, med dit voxende Held.

S. 253, Lin. 2; Istf. Farfader læs: Forfader

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 18.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 3 Marts 1827.

Det Kongelige Institut for Blinde.

Det kan regne sin Stiftelse fra 10de Juni 1811. "Et Selskab (Kjæde-Selskabet), der ikke øste, men altid i ædelt Øiemed, samledes, besluttede, opfordret af dets elskede og agtede Formand, Hs. Exl. Overhofmarskal v. Hauch, at udbrede veldædig Virksomhed uden for sin nærmeste Kreds." Flere Forslage fremlagtes. Hr. Professor Fr. Christ. Brorson, R. af D., havde havt et Par Blinde til Undervisning til Confirmation. For dem yttrede han Ønsker, og foranledigedes til at udarbeide en Plan til en Stiftelse for Blindes Dannelse, med Formaal at udvikle deres aandige og legemlige Anlæg, i dem opdrage gode Mennesker og gavnende Borgere, og fornemligen sørge for at de Blinde føle sig, under og ved Dannelsen, mindre ulykkelige. Hint Selskab bifaldt Planen, og sammenskjød strax for det første Aar 1500 Rbl. D. Cour., foruden at adskillige af dets Medlemmer gave særskilte Bidrag. Et Lokale blev lejet, og den 10 Juni 1811 samledes de for det første udvalgte tolv Blinde (8 mandlige og 4 qvindelige Lærlinger.)

Ved Kongelig Resolution af 3die September s. A. tilstodes en Understøttelse af 1000 Rbl. D. C. aarligt i tre Aar af Fondet ad usus publicos, som Bidrag til Husleie, og ved en anden Kongelig Resolution af 19de Septbr. s. A. stadfæstedes Institutet under Navn af "Kongeligt Institut."

Undervisningens Dele vare fra Begyndelsen af: Religion, Regning, Historie, Geografi, Naturhistorie, Musik og Skrivning.

Haandarbeide: Spindning, Strikning, Garnknytning, Kurvefletning, Pap-Arbeide, Tæppers Flætning af Klædelister, Flætning af Pampus-Blade.

Undervisningen bibringes ved mundtlig Foredrag, dog foranstaltedes nogle Tabeller trykte med ophøiede Bogstaver (en relief), og til Undervisningen i Geografien ere særegne Landkort forfærdigede. Skrivningen skeer med en Jernpen i tykt Papir.

Undervisningen er givet frit. De Herrer Professor Brorson, Ridder af Dannebroge; Professor og Rektor Nissen, R. af D.; Justitsraad Schiern; Capitain Linde, R. af D. og Dannebrogsmand; Pastor Michelsen; Krigsassessor Muus; Professor L. Kruse; Klokker Borch; Kjøbmand Fürst; Pastor Schønheider; afdøde Violon i det Kongelige Kapel Kihl, og den blinde Olding H. C. Pauli — (der i 66 Aar var blind, og som baade ved elskværdige Sinds Egenskaber, og ved at være en god Fløitespiller, og en Mand af Kundskaber, var almindelig yndet og agtet, og 1818 døde, 73 Aar gammel) — vare de første Lærere, af hvilke nogle endnu ufortrødent paa det 26de Aar vedblive. De nuværende Lærere (Marts 1827) ere DHrr. Professor Brorson, R. af D.; Kapitain Linde, R. af D. og D. M; Pastor Michelsen; Professor Nissen, R. af D.; Student Gad; Kammersekretær Brorson; Krigsraad Keyper; Kapelmusici Bruun og Krag.

Andre patriotiske Mænd: DHrr. Grosserer Andr. Nielsen; Pakhusforvalter Ockenholt; Sukkerrafinadørerne Kiøbke og Rømer; Grosserer Duus, Skibskapitain Wall; paatoge sig Omsorgen for Alt det der angik Institutets Oekonomi og Orden med Lærlingernes Haandarbeider.

Det vilde blive for vidtløftigt for os her at antegne navnligen alle dem der ved Deltagelse i Bestyrelsen, eller ved at give, som anført, fri Undervisning, eller ved større og mindre Gaver og Bidrag, befordrede denne herlige Stiftelses Fremskriden.

I det første Aars Løb, nemlig til 10de Juni 1812, udgjorde de godbædige Bidrag til Stiftelsen en Sum af 15360 Rdl. D. C. og efter Udgifternes Fradrag blev en Beholdning af 9000 Rdl. gjort rentebærende. Da i det følgende Aar, 1813, Pengevæsens-Forandringen foregik, havde Stiftelsen været heldig i, at noget af dens Beholdning var anvendt til Anskaffelse af Kongelige Obligationer, og dens Regnskab for 1813 kunde derfor begynde med en Beholdning af 2000 Rbd. i Kongelige Obligationer og 430 Rbd. 57 ß. contant.

Paa en Ejendoms-Gaards Erholdelse havde man imidlertid været betænkt, som en Sag der ansaaes ønskelig og vigtig for Stiftelsen. Der aabnedes ved Subskription i hint Selskab et Laan mod Aktier, enhver paa 300 Rdl. D. C., hvoraf skulde svares sædvanlige Renter, dog at Kapitalen ikke kunde opsiges i de første 28 Aar. Subskriptionen havde saa god Fremgang, at i en kort Tid erholdtes en Sum af 28200 Rdl. D. C. ved Bidrag fra 100 til 1400 Rdl. Den største Deel af Bidragerne frasagde sig strax saavel Renter som Tilbagebetaling af Kapitalen. Nogle indskrænkede deres Fordringer paa Renter til det Tilfælde, at Gaarden blev istand til at svare dem. Ved den saaledes tilvejebragte Sum, og ved Hjelp af et Laan af den kongelige Kasse paa 20,000 Rdlr. D. C. blev man istand til at kjøbe og istandsætte den Gaard i Tugthuusporten No. 42, paa Hjørnet af Helliggeiststræde, hvor Institutet siden har været.

1813 den 20de Mai holdtes den første offentlige med Sang og Tale høitideligen aabnede Prøve over de blinde Lærlingers Fremgang

i musikalske Færdigheder, i Kundskaber og Haandarbeider. En talrig Forsamling bivaanede den med Tilfredshed og Deltagelse.

Fra Begyndelsen af Aaret 1814 har Stiftelsen af den kongelige Finantskasse været betalt 500 Rbd. rede Sølv aarligen.

1815 den 25de November tæller Stiftelsen blandt sine Høitidsdage. Deres Majestæter, Kongen og Dronningen, Deres Kongelige Høiheder Kronprindsessen, Prinds Christian Frederik og Gemalinde beærede Stiftelsen med deres Nærværelse. De Blinde aflagde Regnskab for deres Kundskaber, og viiste deres opnaaede Duelighed i Haandarbeide, og en Sang (af Sander) blev af dem ved denne Leilighed afsjungen.

1816 den 29de Februar holdtes en offentlig Prøve for Stiftelsens Velgjørere og Velyndere.

I Aaret 1826 havde Stiftelsen en extraordinair Indtægt af 2766 Rbd. 69 ß. der i netto Beholdning udkom ved Salget af de af Hs. Majestæt Kongen allernaadigst skjænkede Gas-Apparater paa Amalienborg Plads.

Efterhaanden er nu Stiftelsen fremvoxen til at eie en, dens Varighed betryggende, Kapital. Denne udgjorde den 31te Marts 1826: i Kongelige Obligationer og andre offentlige Papirer i alt 47550 Rbd. r. S. — Den 31 Decbr. 1826 noget over 50000 Rbd. r. S.

Foruden hin aarlige Sum som af Hans Majestæt Kongen var bevilget og som i de tre første Aar betaltes af Fondet ad usus publicos, siden af Finantskassen, og hvad Hs. Majestæt ellers har ladet tilflyde Stiftelsen, og foruden vel-

dædige Bidrag baade fra det høikongelige Huses høie Medlemmer, og fra Private, have Legater grundet dette Fond, saasom:

1. Afdøde Vejermester Andreas Thomsen's Legat af 10000 Rbd. (Coll. Tid. 1818. S. 736.)

2. Afdøde Jomfrue A. R. Stub's Legat paa 200 Rbd.

3. Af den af afdøde Hofraad og Grosserer David Amsel Meyer skjænkede betydelige Kapital til offentlige Indretninger, tildeeltes denne Stiftelse, ifølge Fundatsen 13 Dec. (conf. 20 f. M.) 1822, 7500 Rbd. Sølv i Kgl. Oblig. (Coll. Tid. 1822. S. 790.) "Direktionen for Blinde-Institutet maae, siger Fundatsen, være betænkt paa, med samme at forene en Arbejds-Anstalt, til hvilken da de Stiftelsen skjænkede Renter isærdeleshed anvendes. Indtil en saadan Arbejds-Anstalt er indrettet, afbenyttes Renterne paa anden Maade til Stiftelsens Tarv."

4. Majorinde Cathr. Margr. Qvist's Legat af 5000 Rbd. Sølv, ifølge Testament af 21 Sept. 1822, confirm. 4 Maj 1823 (Coll. T. 1823 S. 177). Denne Sum blev af Bestyrerne bestemt at tjene til Arbejds-Anstalten.

5. Vinhandler Ellertz's Legat af 50 Rbd.

6. En testamentarisk Gave af en Ubenævnt, anmeldt efter Regnskabet for 1824, paa 1050 Rbd. i kongel. Obligationer.

7. Forrige Eqvipageskriver Laffen's Legat af 3550 Rbd. i Sedl. og Tegn.

En god Indtægtskilde har Stiftelsen havt ved Forestillinger paa Skuepladsen. Den første blev holdt d. 22 Jan. 1817, og gav, efter Udgifternes Fradrag, en Indtægt af 2510 Rbd.

85 ß. Sedler og Tegn. Ved Sange af de Blinde, ved en Fløjtekoncert af en Blind, og en Klarinetkoncert af en Anden, forhøjedes Interessen.

I Aarene 1818, 19 og 20 bleve ligeledes paa det store kongl. Theater Forestillinger givne til Institutets Beste, understøttede af de Kongelige Skuespillere og Skuespillerinder, ved korte Skuespils Opførelse. I de to følgende Aar 1821 og 1822 (27 Marts) opførte Eleverne allene paa det kongel. Hoftheater Koncerter, i Forbindelse med Fremsigelse af Prologer, Epiloger ꝛc. De følgende Aar 1823 (31 Marts), 1824 (4 Apr.), 1825 (4 April), 1826 (20 Febr.) ligeledes, men understøttede baade af det kongl. Kapel, og af nogle af det kongl. Theaters Sangere og Sangerinder.

Fra det qvindelige Velgjørenheds-Selskab er Stiftelsen ogsaa aarligen tilflydt Bidrag, i de sidste Aar 300 Rbd. Sedl. aarligt.

Fremdeles har det haft en ikke ubetydelig Indtægt af Skriftet: Journal, udgiven til Fordeel for Blinde, af Hr. Prof. Fr. Chr. Brorson. Af samme er i Aarene 1811-24 udkommet sex Hæfter i tre Bind. Det første er recens. i Lit. Tid. 1812 No. 34 S. 529-34. Skriftet giver ikke blot Efterretninger om Institutet og de deri optagne Elever, om de erholdte velbædige Bidrag ꝛc. ꝛc., men ogsaa andre interessante Efterretninger om Blinde, saasom om de mærkelige Blinde Dulon og Bazko; om den pariske af Blinde-Instituts Stiftelse fortjente ædle Hauy; Undersøgelse om: hvo er meest at beklage, den Blinde eller den Døve? Den blinde Leonore, efter Starke; de Blindes Dannelse ꝛc. ꝛc. Bemeldte tre Bind faaes samlede hos Hr. Prof.

Brorson for 3 Rbdlr. Sedler, ogsaa enkelte Hæfter for 3 Mk. *)

Foruden Pengebidrag til eller ufortrødne Arbejder for Stiftelsens Tarv, saaledes som i det foregaaende er nævnt, har og Veldædighed yttret sig paa andre Maader: saaledes ere Inventarii-Stykker, Arbejdsredskaber, musikalske blæsende Instrumenter skjænkede Stiftelsen. Klæde er skjænket af Hs. Majestæt Kongen. Medikamenter er uden Betaling fra 1818 Aars Begyndelse skjænkede af Cancellieraad og Apotheker Groth. Ogsaa erindrer Erkjendtligheden den Veldaad af Frue Etatsraadinde Koefod, som antog sig en af de blinde fra Stiftelsen udgangne Piger.

Stiftelsens Sigil er skjenket af Hr. Kobberstikker Bagge. Det forestiller et allerede reist Alter — for Blinde. Paa samme brænder en klar Offerlue, hvis Røg, lig den fromme Abels, stiger mod Himlen, og betegner den Skjærv, Menneskeligheden lægger paa dette Alter. Ved dets Fod fremvoxer et ungt Træ, hvis spæde Grene venligen overskygge Alteret, og love engang herlige Frugter; dette er Symbolet paa det spirende Haab, Menneskevennen nærer om den nyttige Indretnings Fremme. Oven over det Hele vaager det evige altseende Forsyns Øie, der med Velbehag skuer ned paa det Offer, gode, med Synet begavede, Menne-

*) Ellers findes om Blinde, og om dette Institut, Notitser i Penia 1810, No. 1. S. 9-11. 1811 No. 21, S. 331-2. 1813 S. 43 og 133. Af Regnskaberne for 1823, 1824 og 1825 og 1ste Qvartal 1826 er en General-Extrakt meddeelt i Koll. Tid. 1826 No. 31 S. 445-452.

ker nedlægge paa Alteret; og ved velmenende Menneskers Hjelp og Bistand, faderligen sørger for den ulykkelige Blinde, vaager over ham, og er et Lys i den evige Nat, der omtaager ham.

Alteret er valgt for at undgaae at personificere Blindheden; — Indskriften paa samme viser dets Bestemmelse.

(Fortsættes.)

En Tiendekommissair, som han bør være.

Et pium desiderium!

Ifølge Forordningen af 8 Jan. 1810 ere, som bekjendt, Tiendecommissioner beskikkede overalt i Danmark; for, efter Hans Majestæts landsfaderlige Ønske: "at see de Pligter og Rettigheder, som finde Sted imellem dem der yde og modtage Tiende, saaledes lempede imod hinanden, at de kunne bestaae saavel med Enkeltes som med Statens Tarv." Fremdeles benævnes dette offentlige Anliggende, i Indledningen til bemelte Forordning, med det Udtryk: "denne vigtige Sag;" hvorved Landsfaderen vist nok har villet give Alle, som det betroedes til, at have med Tiendeansættelser at gjøre, et Vink om, at iagttage streng Omhyggelighed og samvittighedsfuld Redelighed, ved at foranstalte en permanent Forandring i Godseieres, Embedsmænds og offentlige Stiftelsers lovlige Rettighed, hvad Tienden angaaer; — en Forandring, der følelig griber ind i Manges timelige Velfærd, og hvis Følger udstrække sig til de følgende Slægter, — samt derhos tilbørlig paasee de Tiendeydendes Tarv; hvilket sidste imidlertid den allernaadigste Forordning særdeles letter.

Da de anordnede Tiendescommissioner siden Aaret 1810 have existeret, og have foranstaltet Tiendeansættelser paa mange Steder overalt i Riget, saa er det vel tilladt, ved at tænke over denne Sag, at udkaste nogle Træk af, hvad en Tiendecommissair bør være, og underkaste disse Sagkyndiges nærmere Prøvelse.

Til en Tiendecommissair, der er som han bør være, udfordres en Mand, som med grundige landoeconomiske Kundskaber forener i det ringeste almindelig Cultur, en god Portion Menneskekundskab, og nøie Bekjendtskab til Landalmuen, samt har Gaver til, at tale med Vedkommende, og formaaer at mægle mellem de modstridende Partier; ikke ved at snakke for dem, som for Børn, eller viske dem intetsigende Ting i Øret; men ved at tale fornuftigt med dem, veie Grunde imod Grunde, og deraf udlede et Resultat, der er indlysende for den almindelige Menneskeforstand; men hvad der endnu maa ansees for en særdeles Hovedsag af allerstørste Vigtighed, er, at hvem der betroes dette Hverv, ogsaa er en for sin Retskaffenhed, Redelighed, Paalidelighed og Uegennyttighed almindelig agtet Mand. Den derimod der havde opvakt Mistanke imod sig ved misligt Embedsforhold i andre Henseender, og offentlig Tiltale og Revselse for samme; eller havde krævet mere end der var forordnet, og muligen endogsaa fra det Offentliges Side var bleven paalagt at levere tilbage, hvad han ulovligen tilvendte sig; eller som havde viist sig upaalidelig i private Forhold, saaledes at hans frie Existents maaskee kun beroede paa Andres Gunst; en Saadan burde vel aldrig være Medlem af en Commission, af hvis Functioner saa meget er afhængigt; da han ikke kunde vente eller gjøre For-

bring paa Medborgeres Agtelse og Tiltro, og mangen ærekjær Mand med Føje vilde føle sig fornærmet, ved at confronteres med ham.

Saaledes dømmer Anmelderen og Mange med ham, og, i det han nok veed, at i denne Verden er intet fuldkomment, og at det er temmelig almindeligt, ved at søge Embeder, at den Søgende mere higer efter, at faae noget at leve af, "Levebrød", som det hedder, end alvorlig at foreholde sig selv, hvilke Forpligtelser mod Medborgere og Staten han paatager sig, prøvende sine Kræfter og granskende over, hvad han er og formaaer, — saa indskrænker han sig til det nøisomme Ønske: at enhver Tiendecommission i det ringeste maae besidde et enkelt Medlem, der nogenlunde svarer til de her udkastede Træk af en Tiendecommissair, som han bør være, og at kun Faa maatte findes, om hvilke Retfænkende med Foie kunde ønske, at en saa vigtig Bestilling aldrig var bleven dem betroet.

Indenlandske Efterretninger.

Iblandt den danske Literaturs fortrinlige Produkter i det forløbne Aar hører: Musikalsk Haand-Lexikon. Et fuldstændigt Udtog af Kammermusikus H. C. Kochs musikalske Encyklopædie med mange Tillæg og Forbedringer af den nyere musikalske Literatur. Samlet og oversat af H. C. F. Lassen, Stud. Theol. Man havde længe i Danmarks musikalske Literatur savnet et musikalsk Lexikon, der var bestemt ikke for Begyndere allene; men som tillige i en vis Grad kunde tilfredsstille den mere fuldendte Tonekunstner. Ved Tanken om at afhjelpe denne Mangel kom naturligviis Kochs musikalske Encyklopædie i Betragtning, som et almindeligen agtet Værk, der ved Fuldstændighed, Brugbarhed og øvrige udmærkede Egenskaber uden Betænkelighed maatte lægges til Grund for en dansk Bearbeidelse, men endeel betydelige Vanskeligheder mødte; og lokale og temporære Omstændigheder maatte haves Hensyn paa. Megen Indskrænkning maatte finde Sted; og derimod mange Tillæg og Forbedringer af de nyeste og beste Hjelpekilder tilføjes. Dette er udført med megen Sagkundskab, og det benævnte Værk, der udgjør 472 Sid. i stor Oktav, tæt trykt og forsynet med 85 Musiktabeller, faaes hos Forlæggeren, den driftige Musikhandler Hr. C. C. Lose, for den meget billige Priis 5 Rbdl. rede Sølv. (Det kochske Værk koster 10 Rbdl. r. S.)

Aalborg, d. 10de Februari. Til Reisendes Beqvemmelighed imellem her og Sundbye er anlagt to Restaurationer paa Isen. Paa en saadan Spadseretour døde i Forgaars Hr. Bogtrykker Albert Borch, der munter og rask havde tiltraadt samme, men bragtes død til sit Hjem, til ubeskrivelig Sorg for hans Kone og Børn. — 17de Febr. Man mener nu, at den Ansøgning, som er indgiven om begge Aalborg Bogtrykkeriers Forening, ikke, formedelst Bogtrykker Borchs dødelige Afgang, vil kunne blive bevilget, i det mindste ikke, uden at ny Ansøgning i saadan Anledning skeer. De imellem Vedkommende, forinden Ansøgningen, oprettede Dokumenter, synes i mange Henseender at lede til denne Formening. — Det er en barsk Vinter. Afvigte Nat har det frosset 11 Grader. Der ere Nogle, som ville paastaae, at Fjordisen, herimellem og Nørre-Sundbye, har en Tykkelse af henved 2 Alen (?). Dog slap en Vogn ned forleden Dag, men den var rigtig nok ogsaa belæsset med Kampesteen! Vognen blev der, men Hestene bleve reddede. — Hastigløberen Hr. Philip udførte den 14de Febr. sit lovede Rend 13 Gange rundt om den store Exerceerplads (ialt omtrent $2\frac{2}{3}$ danske Mile) i lovet Tid, og vandt derved meget Bifald af de Tilstedeværende, hvis Antal dog ikke var meget stort, som man heller ikke kunde vente, at Mange ville værdige en saadan pedrestisk Kunst saa stor Opmuntring, at de skulde opofre sig til paa en aaben Plads at staae i Februar Maaned halvanden Time for at være Tilskuere til det evige Et og det Samme.

Viborg, d. 17de Febr. En bidende og træbende Frost med Nordostvind har hersket her i de sidste 6 Dage især. I Dag har Vinden vendt sig til Vesten, der lindrer Frosten noget. Det afvigte Torsdag, den 16de Februari, her holdte Hestemarked var maadeligt. Hestene som falbødes, for det meste forsultede Arbeidsheste, solgtes for 16 a 20 Rbd. Stkt. Kornpriserne vare de sædvanlige. Pengemangel og Dyrheden af Alt hvad der skal underholde Livet paa Mennesker og Kreature, lamme alle Spekulationer. For 1 Lpd. Halm tages her 24 ß. og endda er det neppe at faae.

I Riber Avisen No. 16 læses følgende: Af den i Leipzig udkommende, i forrige Aar begyndte, Jesuitertidende: "Katholischer Literatur und Kirchen Correspondent, von Carl Edyard Goldmand," der vistnok hører til Tidens mærkelige Tegn, anfører Recensenten i hallische Literatur-Zeitung, December 1826, No. 313, følgende Dom over Professor Clausens Catholicismens og Protestantismens Kirkeforfatning, Lære og Ritus: "Vi ville ei besudle vort Blad med hans gudsbespottelige Yttringer; men undres maae vi, at et sligt, ligesaa aandløst (!!), som fanatisk, antichristeligt Product har kunnet passere en christelig (sic!) Censur; ja at en saadan Skribent roligen og uforstyrret kan vedblive at være Lærer ved en christelig Høiskole!" Recensenten lægger her til: "Hvor lemfældigt; hvi kan man ei fornye den 30te Mai 1415 i Kostnitz." — I Anledning af dette Stykkes Optagelse i Randers Avis No. 14, læses nu i samme Avis No. 22 følgende Indsendt: "Hvad der menes ved Fornyelse af 30te Mai 1415 er ikke let at vide; efterdi denne Dag ikke, som mærkværdig, er anmærket i Historien. — Det store kostnitzske Møde begyndte 1414 og varede i 3 Aar, og var det første af alle Moder; thi efter l'Enfants Angivelse i Præf. ad Histor. concilii, indfandt sig dertil 30 Cardinaler, 4 Patriarker, 20 Erkebisper, 150 Bisper, 100 Abbeder, 150 Prælater, 200 Doctores, alle med deres Secretairer og Betjente; Keiser Sigismund selv, 4 Churfyrster og en stor Mængde andre Fyrster, Grever og Baroner. — Til disse Herrer at gaae tilhaande, vare tilstede ved Modets Begyndelse: 48 Guldsmede, 450 Kjøbmænd, 122 Skomagere, 300 Kromænd, 70 Vexelerere, 65 Apothekere, 336 Barberere og 718, siger syv hundrede og atten, Skjøger. De vigtigste Forhandlinger i dette anseelige Mode vare: Balthaser Cozza, som, under Navn af Johannes den 23de, havde siddet paa den pavelige Stoel, blev ved Modets Kjendelse affat fra sin Værdighed og dømt til Fængsel saalænge Modet fandt for godt. Denne Dom blev ham forkyndet den 29de Mai 1415 af 5 dertil udvalgte Cardinaler, og strax exeqveret ved Arrestering, først paa Fæstningen Gotleben og siden paa Heidelberg. — Gregor den 12te, Antipave, bragtes ved dette Mode til Afstaaelse, og Benedict den 13de, en 3die Pave (thi de vare tre paa een Gang, som naturligviis ikke kunne sidde paa een og samme Stol), foreenede sig og sit Parti med Modet. Den 23de Mai 1415 blev Hieronymus af Prag bragt fra sit Fængsel i Forhør og af Modet i Kostnitz overleveret til Erkebispen af Riga, Johan Vallenrod, som lod hans Hænder binde bag om hans Hals til en Pæl, og lod ham staae i denne jammerlige Stilling i 2 Dage. Hieronymus blev dømt af Modet som Kjetter, og brændt levende 1416. — Den 5te Juni 1415 var den bekjendte Johannes Hus første Gang i Forhør, for sine kjetterske Meninger, i Kostnitz, hvortil han blev bragt fra sit Fængsel i Gotleben; den 7de Juni anden Gang, og Dagen efter tredie Gang; den 6te Juli 1415 affagte Modet hans Dom som Kjetter, og samme Dag ledsagedes han af 800 bevæbnede Mænd, iført San benito og Charaho, til Baalet, som antændt strax qvalte ham. — Før Modets endelige Slutning reiste Sigismund i egen høie Person til Spanien, for at afvæbne Benedicts den 3dies Parti; men dette lykkedes ei, før efter Modets Slutning 1417. — Disse ere kortelig de vigtigste Begivenheder ved Modet i Kostnitz, af hvilke ingen er dateret 30te Mai 1415; men er end Datum feil, saa vil dog vist enhver god Christen for Fornyelse af nogen af disse Begivenheder bede: fri os kjære Herre Gud!

Østervelling, d. 13de Febr. 1827.

Thomas Ravn.

Blandede Efterretninger.

Særdeles Maade at underholde sig paa.

Friherre v. Spaun, som for kort Tid siden døde i München, og som er bekjendt som en meget frimodig Skribent, stod i yngre Aar i østerrigsk Civiltjeneste. I Aaret 1788 blev han udnævnt til Assessor ved Rigskammerretten i Wetzlar, og da han just stod i Begreb med at begive sig til sin nye Bestemmelse, blev han hæftet, som Forfatter af en Bog, som man holdt for farlig, og først bortført, som Statsfange, til Mungatsch (Munkass) og derpaa til Kufstein i Tyrol.

I dette Fangenskab tilbragte han de 10 beste Aar af hans Liv; men som det ikke sjælden er Tilfældet, at ogsaa Ulykken kan afføde nogle Fordele, saaledes var det ogsaa med Friherre v. Spaun, som i sit ensomme Fængsel, hvor man hverken tillod ham at have Bøger eller Pen og Blæk, blev en af de skarpsindigste Mathematiker, saa at han endnu i den seneste Alder opløste de sværeste Opgaver i Hovedet.

Under hans Fangenskab fik han en Kammerat i Ulykken, som var adskilt fra ham ved en tyk Muur, og med hvem han altsaa slet ikke kunde underholde sig mundtlig. I denne Hensigt opfandt han et System, som ikke var lidet sindrigt; men hvorledes skulde han underrette sin Nabo derom, som maaskee ikke engang forstod Tysk, og hvorledes skulde han give ham en Nøgle til sit ny Sprog.

Friherre v. Spaun begyndte med at gjøre 24 Slag paa Væggen, og blev saalænge ved dermed, til den Fremmede endelig mærkede, at de betydede Bogstaverne i Alphabetet. Han gjentog derfor Slagene, til Tegn paa at han forstod deres Betydning. I faa Uger kunde begge de Fangne ret godt underholde sig i dette nye Sprog, og meddele hinanden deres ublide Skjebne. Paa denne Maade erfarede Spaun, af sin Nabo, Udbruddet og Fremgangen af den franske Revolution, om hvilket han slet intet vidste.

Denne Nabo var Hr. M., siden efter Statssekretær i Frankrig, og Hertug af B..., som erholdt sin Frihed før Spaun og aldrig forglemte sin Medfangne. Han forskaffede ham en Pension, som Spaun nød til sin Død. "Det er enten Spaun eller D......!" udraabte Statsministeren, da Spaun, flere Aar derefter, gjorde ham sin Opvartning i München, og begyndte det gamle Sprog paa hans Kammerdør.

(Wien. Moden-Zeit.)

I Brandon i Staden Vermont, blev i Mai f. A. dræbt en Bjørn, som veiede 428 Pund. Den havde anrettet stor Skade iblandt Faarehjordene. Da foreenede sig 100 Jægere, fik den dreven op og letteligen nedlagt.

Kjøbenhavns Børs, den 2 Marts 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 229		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 a 10½ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	170	170½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	73	73½ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	115¾	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	90½	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	94½ i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58	58½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 19.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 6 Marts 1827.

Udkast til en Plan

til Samfundet for den danske Literaturs Fremme og Forskjønnelse, og danske Videnskabsmænds Understøttelse.

Grundlagt paa Hans Majestæts Kong Frederik den Sjettes høje Fødselsdag d. 28 Januar 1827.

Overbeviist om Literaturens store Virkninger paa et Folks Tænkemaade, Kultur, Oplysning, Velfærd og Hæder, følgeligen om, at ethvert Bidrag til dens forstandige Udbredelse fortjener den oplyste Fædrelandsvens Opmærksomhed, har man troet, at et:

"Samfund for den danske Literaturs Fremme og Forskjønnelse, og danske Videnskabsmænds Understøttelse,"

kunde vinde almindeligt Bifald.

Hvo, der kjender Literaturens, Videnskabelighedens, Oplysningens, stigende Tilvæxt fra 1770, da Censuren blev ophævet, indtil 1784, da vor nuregjerende allernaadigste Konge begyndte at deeltage i Stats-Styrelsen, der veed, hvilke skjønne Forhaabninger den unge Kongesøn vakte, og hvorledes disse, under vexlende Tidsomstændigheder, gik i Opfyldelse i en Række af heldbringende Aar, — vil ogsaa erkjende den skjønnende Taknemmelighed, som paa denne Monarks Fødselsdag grundlagde et Minde om Hans 43-aarige kongelige Velvillie, Retsindighed og Veldaad, imedens mange Folkefærd sukkede under Tænke- og Grandskningsfrihedens Nedkuelse, under lænkebindende Forfølgelser — indtil denne Stund, hvori Fredens Velsignelser, Samdrægtighed og ædel Borgeraand atter ville udbrede sig blandt erkjendtlige Stats-Borgere, ligesom i hine de herlige Dage.

Vi ville ikke dvæle ved de mange, mere eller mindre betydelige, Aarsager, der have forringet, eller standset dansk Literatur, og de dermed forbundne Kunstudøvelser, paa Veien til den større Fuldkommenhed, som hin herlige Nationalaand ellers maatte have ydermere fremmet, og hvilket især falder i Øinene ved Sammenstillingen af vore og Fremmedes typografiske Frem-

bringelser af lige Slags, med Undtagelse af enkelte, udgivne paa offentlig, eller paa formuende Privatmænds Bekostning.

Vistnok er Velstand — høistfornøden til Udførelsen af ethvert betydeligt Almeenanliggende — svunden hos Nogle af de meest videnskabelig Sindede; og vel er den, for nærværende Tid, maaskee i andre Hænder, der ikke saa letteligen aabnes til Videnskabeligheds Fremme, og dens Udbredelse ved Literaturen, fordi de, mindre end deres Fædre, erkjende Nytten og Vigtigheden deraf; alligevel synes det, som det just nu ikke er en ganske ugunstig Tid for Haabet om at gjenvinde Literaturen blide Dage, som hine de omtalte; og Ønsket derom bliver vel altid agtværdigt. Thi ville ... Medlemmer af det allerede stiftede Samfund, paatage os den midlertidig første Bestyrelse, og med dette Ønske udskikke til Betænkning og Deltagelse, følgende

Udkast til en Plan for det anmeldte Samfund,

§. 1. Samfundets Øiemed ere:

1. Den danske Literaturs Fremme; altsaa dens Udbredelse, f. Ex. ved at bidrage til gode Skrifters Udgivelse, Provinds-Bibliothekers Stiftelse, Kundskab om Literaturen og dens Anliggender o. s. v.

2. Dens Forskjønnelse, f. Ex. fra typografiske Synspunkter i Formerne og disses udvortes Præg, — eller ved skjønne Udgaver af vor National-Literaturs vigtige Værker o. s. v.

3. danske Videnskabsmænds Understøttelse:
a) ved Laan imod antagelig Sikkerhed;
b) ved at understøtte deres literaire Foretagender;
c) ved Agtelsesbeviser for deres Talenter og Flid;

d) ved at bidrage til at skaffe dem en sorgfri Alderdom, deels ved Samfundets muligen voxende Kapital, deels ved Direktionens Anbefaling og Omsorg; ligeledes vil efter Omstændighederne blive taget Hensyn paa deres trængende efterladte Familie.

Grundprincipet for dette Samfund, som fremfor Alt vil blive at overholde, er det franklin-kellussonske Rentesystem, ifølge hvilket ingensinde maae udgives den hele aarlige Indtægt, men Kapitalen forøges. For denne Forøgelse kan bestemmes en Grændse.

§. 2. Samfundets Medlemmer ere:

1) Ordentlige, som bidrage 1 Rbdlr. Seddel qvartaliter.

2) Overordentlige, hvilke istedetfor aarlige Bidrag, melde sig til at indtræde, imod at betale eengang for alle en Sum af 50 Rdd. rede Sølv, eller Mere.

3) Æresmedlemmer; dertil kunne optages: erkjendte Elskere, Kjændere og Befordrere af Literaturen, ligesom og de, af begge Kjøn, der, i Fædrelandet eller i Udlandet, have søgt at bidrage til Danmarks Agtelse, og hvem enten Samfundet ved Optagelsen vilde hædre, eller, ved dem vorde hædret. De foreslaaes af Bestyrelsen, og vælges af hele Samfundet, i Forsamling, ved de Flestes Stemmer iblandt de Mødende. De kunne altsaa være indenlandske, eller udenlandske, men maae ikke overskride et bestemt Antal af 28. De have Stemmeret, ligesom de ordentlige Medlemmer. Ingen Indenlandsk optages til Æresmedlem, som ikke forhen har viist Selskabet den Opmærksomhed, at være indtraadt i en af Samfundets andre Klasser.

4) Korrespondderende Medlemmer.

§. 3. Iblandt Medlemmerne udnævnes Samfundets Direktører, hvis Antal, foruden Præses, Kassereren og Sekretæren, ikke antages at være over 9, eller under 5.

§. 4. Til Skriftdommere over de literaire Arbeider, der maatte komme under Bedømmelse i nogensomhelst Henseende, udkaares bekjendte Videnskabsmænd, som maatte være villige til at paatage sig det, hvad enten de ere Medlemmer af Samfundet eller ikke.

§. 5. Ingen af Samfundets Direktører eller Embedsmænd eller Skriftdommerne kunne, saalænge de ere det, søge eller tildeles Understøttelse, eller Laan, efter §. 1. 3. Litr. a og b. Ej heller Samfundets lønnede Betjente. Sidstnævnte have ingen Stemmeret i Samfundets Anliggender.

§. 6. Kassereren og Sekretæren, som ifølge deres Embeder ere Medlemmer af Direktionen, faae alt Udlæg, til Postpenge, Trykkeomkostninger, o. s. v. erstattet, men ingen Løn.

Hvert Halvaar aflægges Regnskab over Indtægter og Udgifter, forsynet med behørige Bilag. For disse Regnskabers Rigtighed meddeles Kassereren af den øvrige Direktion vedbørlig Qvittering.

§. 7. Sekretæren holder en Protokol, hvori han i Samfundets Samlinger indfører, hvad der omhandles og besluttes, oplæser det Indførte, inden Mødet hæves, lader det underskrive af de tilstedeværende Direktører (altid i det ringeste 3de). Han holder en Dagbog over de indkomne og en Kopibog over udgaaende Breve. — Fremdeles et Stam-Register over Samfundets Medlemmer efter §. 11.

§. 8. Om Valg af Direktører og Repræsentanter, Revisorer, og om hvad iøvrigt Samfundets Tarv maatte udfordre, samt om Direktionsmøder og Generalforsamlinger bliver det Fornødne nærmere at bestemme.

§. 9. Den 28de Januar, eller den efter Omstændighederne nærmeste belejlige Dag, holdes et højtideligt Møde, hvori Samfundet underrettes om det betydeligste Forefaldne i det forløbne Aar.

§. 10. Naar et Æresmedlem afgaaer ved Døden holdes en Mindetale over den Afgangne, hvilket Direktionen foranstalter.

§. 11. Alle Medlemmer indtegnes i den Følge, de have meldt sig, og beholde bestandigen deres No., endog efter Døden, Bortrejse, eller anden Udgang af Samfundet. Naar de døe, antegnes Dødsdagen, og andre korte biografiske Notitser ved deres Navne.

§. 12. Af de Skrifter, hvis Udgivelse, paa en eller anden Maade, fremmes ved dette Samfund, rabatteres af Beløbet, som betales Forlæggeren (med hans foregaaende Samtykke), 16 pCt., de 8 pCt. til det subskriberende Medlem i Samfundet, de 8 pCt. til sammes Kasse.

§. 13. Samfundets Bestyrelse og Kontor maa stedse have Sæde i Kjøbenhavn.

§. 14. En Lov-Kommission udnævnes til at forfatte Lovene *). Naar Udkastet er af

*) Ved Lovenes Affattelse efterfees de andre tilværende, standsede, eller ophørte literaire Institu-

Bestyrelsen gjennemgaaet, forelægges det Samfundet i en Generalforsamling. Findes det siden nødvendigt, at træffe Forandring i, eller Tillæg til de nævnte Love, da gjøres dertil Udkast af en i det Øjemed udvalgt Commission af 3de Medlemmer.

§. 15. Der sørges for, at Selskabets Indtægter snarest muligt blive frugtbringende paa beste og sikkerste Maade. For det første, indtil Lovene give de nærmere Bestemmelser, indsættes de i Sparekassen efterhaanden som de indkomme.

§. 16. Som Regler til Tryghed for Samfundets Loves Overholdelse bestemmes:

1) Af Lovene trykkes et tilstrækkeligt Antal Exemplarer, hvoraf et Original-Exemplar bevares af Direktionen til Underskrifter af Medlemmernes Navne, og hvori de Forandringer og Tillæg i Lovene, som med Tiden kunne gjøres, tilføjes.

2) Samfundets Formue, Samlinger, Oplage etc. blive dets, og dets Formaals uigjenkaldelige Ejendom, paa den Maade, at Ingen, der er eller har været Medlem af Samfundet, eller disses Arvinger, nogensinde, end ikke om Samfundet i Tiden skulde ophæves, har mindste Ret til noget af denne Ejendom, eller til at paastaae sammes Deling.

tioner, især det ældste typografiske Selskab (saavidt vides stiftet ved afg. Professor Abr. Kall.) og det af Hr. C. Iversen i 1782 planlagte Selskab, hvorom haves: "Efterretning om det kongelige lærde og typografiske Selskab i Fyen." trykt i Odense 1784, og hvoraf erfares (S. 33-44), at dertil vare tegnede af de høikongelige Herskaber for 25 Aktier a 20 Rdl., og af Privatmænd for 116 Aktier, ligeledes a 20 Rdl.

3) Hvis Samfundet nogensinde skulde ophæves, da skal dets Ejendom, som aldrig maa fravendes dets Formaal, overdrages, som en Videnskaberne til evig Tid opofret Ejendom, til det Kongl. Danske Cancellie, eller det højeste Kollegium, hvorunder Videnskabernes Fag hører, medmindre en Testator udtrykkelig har anderledes bestemt.

4) Ethvert Medlem maae ved Indtrædelse i Samfundet samtykke i at underkaste sig saavel dets Love i Almindelighed, som det nys Anførte angaaende Samfundets og dets Midlers Overgivelse til evigt offentligt Brug, som om et formeligt Dokument derom var forfattet, og af ham underskrevet.

5) Udsigt over hvad ved Samfundet virkes, samt Udtog af Regnskabet skal aarligen bringes til offentlig Kundskab.

6) Paa forestaaende i denne §. anførte Artikler som Grundlove for Samfundet, ansøges Kongl. allernaadigst Konfirmation.

Saaledes være da denne Plan overgivet til vore Medborgeres velvillige Modtagelse. Samfundet tæller allerede over 50 Medlemmer, og flere tegnes dagligen. De opgivne Formaal for Samfundets Bestræbelser ere store og udstrakte, men kunne vel antages at vorde med Tiden om ikke i det Hele saa dog for en Deel opnaaelige. Den midlertidige Bestyrelse indskrænker sig naturligvis til det først Nødvendige, nemlig behørige Bekjendtgjørelser om Samfundets Stiftelse, Modtagelse af Subskriptioner og Bidrag; Indtægtens Forrentning; den nærværende midlertidige Plans Overholdelse; og om kort Tid en Generalforsamlings Sammenkaldelse, for at

Samfundets Medlemmers Beslutning kan erholdes om Loves Forfattelse m. m., indtil hvilken Tid forestaaende Plan af os bliver fulgt.

Kjøbenhavn, d. 28de Februar 1827.

Den midlertidige Bestyrelse for Samfundet for den danske Literaturs Fremme og Forskjønnelse, og danske Videnskabsmænds Understøttelse.

C. F. Brorson. N. Michaelsen. T. Müller, tillige midlertidig Kasserer.

R. Nyerup. Fr. Thaarup, tillige midlertidig Sekretær.

Fortegnelse over de Medlemmer Samfundet allerede tæller, er at see hos enhver især af ovennævnte Mænd. Fortegnelsens Trykning vil skee forinden Generalforsamlingen.

Et meget behageligt Beviis som Samfundet har modtaget paa det opmuntrende Bifald og den det saa vigtige Velvillie, der især i dets Begyndelse behøves, naar det skal fremvoxe til at blive en Fædrenelandet gavnlig Stiftelse, skylder det Directionen for det Classenske Fideikommis, om hvis Beslutning om et aarligt Bidrag af 100 Rbd. r. S. indtil videre af Fideikommisset, den midlertidige Bestyrelse har modtaget Meddelelse.

Det Kongelige Institut for Blinde.

(Fortsat fra forr. No.)

For at have en nøiagtig og fuldstændig Efterretning om Antallet af Blinde i den danske

Stat, blev af Cancelliet d. 8de November 1806 udstædt et Circulaire (Coll. T. 1806. S. 747) til Øvrighederne herom, (og om Døvstummes Antal.)

De Blindes Antal fandtes at være:

i Kjøbenhavn	40
ellers i Sjællands Stift . .	245
i Fyens samt Lollands og Falsters Stift	267
i Jylland: Aalborg St. 134; Aarhuus St. 128; Viborg St. 59 og Ribe St. 141, er	462
I alt	1014.

Om i Hertugdømmene nogen Optælling er skeet vides ikke.

Sildigere ere, i 1825, nye Efterretninger indhentede, hvis Resultater ere:

i Kjøbenhavn	38
ellers i Sjællands Stift . .	256
i Fyens samt Lollands og Falsters Stift	161
Aalborg St.	139
Aarhuus St.	117
Viborg St.	79
Ribe St.	130
Als og Ærø St.	56
I alt	976.

Men af disse ere kun 51 i den Alder, og saa sunde paa Sjel og Legeme, at de kunne vorde optagne til Dannelsen i Institutet. I dette ere nu 3 Drenge og 7 Piger; de 6 nyde Pleie og Dannelse af Stiftelsens Kasse; de 4 betale hver 80 Rbd. r. S. aarligen.

I sexten Aar er nu Stiftelsen fra en Idee herligen fremvoxet ved skjøn Veldaad; og de mange Ædle som dertil paa allehaande Maader bidroge, modtage hver især Erkjendtligheds Tak i de Ord som en engelsk Digter i et lige Tilfælde brugte:

"Din Id i Himlen tegnet staaer
Med Lueskrift, som ej forgaaer."

Vi slutte denne korte Oversigt med følgende Ord af Professor L. Kruse, af en Choral ved Forestillingen paa det Kongel. Theater 1818:

Fra Vuggen til Graven heel fremmed paa Jorden,
Os Livet en taagefuld Søreise er;
Men Naalen, som henviser stadig mod Norden,
Advarer, trods Mørket, mod truende Skjær.
Magneten, hvorpaa sig den Blinde fortrøster,
Velgjørenheds Glæde — med den sejler Han
Med Tryghed paa Livets omtaagede Kyster
Til klart han seer hisset Lyksaligheds Land!

Og under Sejladsen let Taagen han glemmer,
Naar Brødre ham tænde et Lys for hans Sjel!
Han frydes endog, naar harmoniske Stemmer
Oplue hans Bryst til at rumme et Held!
Ved Venskab, som jernfast de Hjerter forbinde
Som eet Lod har samlet! Ved Spøg og ved Flid!
Ved haabfulde Drømme! Ved Savn og ved Minder
Ej unydt, men stille henrinder hans Tid!

I Ædle! som fast gjør os stolt af vor Skjæbne,
Stolt føler den Lykke, som I os har skabt!
Jer Rundhed forstod os mod Mørket at væbne,
Men Tusind gaae værgeløs end og fortabt!

Ja stor er vor Bolig! og Plads er til flere,
Naar I det kun vil — dog tilgiver! Tilgiv'
Om de som blev frelste endnu ønske mere:
De veed hvor det lønner, at frelse et Liv!

Arbeids-Anstalten ved Blinde-Institutet.

Saasnart man i Blinde-Institutet havde opnaaet det Maal, at Eleverne vare saaledes dannede som man, ifølge dets Indretning, turde vente sig, bleve de almindeligviis i det 16de Aar konfirmerede. Man indsaae og befrygtede Vanskeligheden i at kunne fra bemeldte Tidspunkt hjelpe fattige Blinde til en med deres erholdte Dannelse nogenlunde passende Skjæbne for deres øvrige Dage. De Konfirmerede burde forlade Institutet, for at gjøre Plads til Andre, saa meget mere da Institutet, ifølge dets indskrænkede Kræfter, ikke kunde modtage alle, over 50, til Optagelse i Institutet qvalificerede Blinde, som man talte efter ovennævnte indhentede Tælling. Ikke turde man haabe, at der til alle Tider, naar det maatte behøves, skulde være Familier der kunde modtage den dannede Blinde, som ikke havde Forældre eller Paarørende. Frygt for at paalægge sig selv en trykkende Byrde kunde let afskrække Nogle, ligesom Mangel paa Evne og Leilighed kunde hindre mange velsindede Familier fra at tage sig af den Blinde, der vel ved sit Haandarbeide kunde være til Nytte, men dog aldrig ganske gjøre fyldest for hvad den duelige Seende kunde udrette.

Saadanne Hensyn gav Anledning til Yttring af Ønsket (i Journalen til Fordeel for de Blinde, 3. B. 2 H. 1824) at forbinde en Arbeids-

Anstalt for Blinde med Institutet, saaledes at naar de Blinde i Institutet havde opnaaet den fornødne Duelighed i Haandarbeider, skulde de i Arbejds-Anstalten optages, og der føre et virksomt, gavnende og efter deres Stilling lykkeligt Liv. Ideen fandt Bifald. Paa Institutets Grund fandtes Plads til en Bygnings Opførelse. Hine Legater, det Meyerske og Qvistske, gave Evne; og i Midten af Aaret 1825 stod en Bygning færdig, og de tolv ældste, og dertil duelige Lærlinger indtraadte nu som Lemmer i Arbeids-Anstalten.

(Slutningen følger.)

Indenlandske Efterretninger.

Det er ikke nok, at Boghvedegryn her i Landet kan males ligesaa got, som i det Slesvigske, ifølge Anmeldelse i No. 1 af dette Blad d. A.; thi fuldkommen gode Boghvedegryn kan ei haves, med mindre Sæden naaer Fuldmodenhed og strax udtærskes, forinden der skeer Sammenbrænding, der uopholdelig følger paa Indbostningen. Efter saadan Behandlingsmaade, som bruges i det Slesvigholstenske, beholde Grynene den Snehvidhed og Velsmag, der ellers maa savnes. Vel er ved ringe Høst, hvor ikkun 4 Fold, eller lidt mere, kan erholdes, Sammenbrænding ei saa pludselig at befrygte, men uden kraftfuld og saftrig Stængel avles ogsaa kun smaa slette Gryn, dem Maling ei formaaer at meddele de fornødne Egenskaber. At Sjellænderen spiser ligesaa gjerne Boghvedegryn, som Fynboen og Sønderjyden, maa virkelig drages i Tvivl. Meget mere har man erfaret, at tvertimod Sjellænderens vedblivende større Attraa til Byggrød foranlediger Trevenhed og Ulyst til Boghvedens Udbredelse. Man seer den endnu kun paa enkelte Steder indført, skjøndt den for Aarhundreder siden i Hertugdømmene har været opelsket og dens Behandling bragt til Fuldkommenhed.

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

Efterfølgende Kjendsgjerninger, siger Llorente i hans Historie om den spanske Inquisition, bevise, at vore Dages Inqvisitorer ikke gave den fanatiske Torquemada noget efter. ** var nærværende, da Inquisitionsbygningen i Aaret 1820 efter Cortes's Befaling blev aabnet. Man fandt een og tyve Fanger deri, af hvilke ikke en eneste vidste Stadens Navn, hvori han var, eller hvorfor man havde arresteret ham. En af disse Fanger havde nyligen faaet sin Dom og skulde næste Dag lide sin Straf, at henrettes med Pendulen. Denne frygtelige Dødsmaade med dette Instrument bestod i Følgende: Den Dømte blev lagt paa Ryggen i en Huling og fastbunden. Over ham svævede Pendulen med en skarp Kniv nedentil, der var saaledes indrettet, at den hvert Øieblik forstørrede sig. Den Ulykkelige saae dette Bøddelinstrument svæve over sig og den dræbende Kniv bestandigen nærme sig ham. Omsider der naaede den Næsetippen og vedblev at sauge indtil han opgav Aanden. Denne Straf anvendte hin hemmelige Ret endnu i Aaret 1820!

Besynderlig Hevn. Pater Cotron anfører i sin Historie om Mongolerne et besynderligt Brug, som Fyrstinden Cande gjorde af sit Skyts, da Mogul Akebar beleirede hendes Hovedstad Amanadegar: Da hun nemlig efter 2 Maaneders Beleiring saae sig nødsaget til at give efter for Overmagten, udtænkte hun følgende Middel til at skuffe Seierherren og hevne sig paa ham: Hun lod af alt det Guld og Sølv, hun ejede, støbe Kugler og indgrave i samme Forbandelser over Akebar. Adskillige Feldtslanger bleve ladte med disse Kugler, og man affyrede dem en halv Miil langt bort over den fiendtlige Leir i de Skove og det Krat, der omgave Staden. Da paa denne Maade alle hendes Rigdomme vare forødte, overgav hun sin Hovedstad til Mogulen. Nogle af disse Guld- og Sølvkugler findes endnu fra Tid til anden i Egnen af Amanadegar og end for kort Tid siden fandt en Bonde en saadan Kugle af Guld, der vejede otte Pund.

Hr. Manouchy har seet den, og læst den Indskrift, der var anbragt derpaa.

(Morgenblatt.)

Englænderen H. Matthew siger i sin Reise gjennem Portugal, Italien ꝛc. i Aaret 1817-19: I Canovas Arbeider er megen Ynde, men Virkningen gaaer ofte tabt ved en konstlet Nydelighed og en theatralsk Fremstilling. Alle hans qvindelige Figurer have et affekteret, moderne Væsen, og alle hans mandlige ere Statister. Thorwaldsens Arbeider hue mig bedre. I hans Udkast er noget Friskt og Ejendommeligt, ledet af den reneste Smag. Hans Statuers store Fortrin er, at de intet have laant af de Gamle, medens de kappes med dem om Rangen.

En Tydsk, ved Navn Eulenstein, gjør i denne Tid stor Opsigt ved sit udmærkede Spil paa — Mundharpe. Han har ladet sig høre i London og Paris, og vundet særdeles Bifald. Ved det franske Hof spillede han i Carl den Tiendes Nærværelse paa sexten Mundharper af forskjellig Størrelse og Tone, som han skiftede med, og anbragte een eller to af samme ved Munden, ligesom Tonarten udkrævede det. Han har allerede spillet paa fire Mundharper paa eengang, og udfører paa dette ellers ringeagtede Instrument de vanskeligste Musikstykker med største Virtuositet.

I Paris og dets Distrikt ere, efter Almanac des spectacles for 1827, 900 Skuespillere, Skuespillerinder, Sangere og Sangerinder, Dansere og Danserinder — omtrent et heelt Regiment. Tallet af Skuespillere osv. i Frankriges øvrige Provindser skal være ikke fuldt dobbelt saa stort. I Paris kunne de forskjellige Skuespilhuse rumme tilsammen 13,918 Personer.

Den sindrige Haarfrisør Jordan i Paris er kommet paa det Indfald, at forfærdige rosenrøde Papillotter, paa hvilke der staaer smaae Anekdoter, som Damerne først læse og derpaa række Frisøren.

Den store Børssahl, som først for kort Tid siden blev færdig i Paris, er paa Plafonderne og Væggene prydet med adskillige Basreliefer af større eller mindre Høide og Brede; det mindste er af 12 Fods Brede og 8 til 9 Fods Høide. Farven er graa. Da Sahlen er 60 Fod høi, saa tage de sig ud ligesom de kunde være af Marmor. Men det er de Herrer Meyniers og Abels Pensel, der har frembragt disse Mesterværker.

Kjøbenhavns Børs, den 6 Marts 1827.

		à
Hamburg 2 M.		
a vista 229		
Species 228		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. 11 a $10\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	171	172 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	73	$73\frac{1}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	101	$101\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$115\frac{1}{2}$	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	$90\frac{1}{2}$	91 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	$103\frac{1}{2}$	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	— i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58	$58\frac{1}{2}$ L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 20.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 10 Marts 1827.

Almanak-Beskytterinden Beates Dag, den 8de Marti 1827.

Hellige ophøjede Møe! udvalgte Jomfrue Beate! Du som nu i flere Aarhundreder har været de danske Almanakers Skytshelgen, men især deleshed fra denne Dag, da du for hundrede Aar siden modtog det Hverv, kraftig at give dem din ophøjede Beskyttelse. Hvilke høje Egenskaber besidder Du ikke, og hvilke store og uberegnelige Følger vilde det ikke haft for vort kjære Fædreneland, om Kjøbenhavns Universitets Tilforordnede havde for enhver Videnskab, som paa denne Højskole læres, havt ligesaa kraftige, standhaftige, og urokkelige Skytspatronater, som det Du hellige Beate har ført for Almanakkerne; thi Du har viist saadanne overordentlige Egenskaber, at det synes langt over hvad man efter det almindelige Begreb om Helgenes Kraft kunde formode.

Du har viist Dig som et overnaturligt Væsen. Medens Staters Omveltning foregik, medens Frue Kirke 2 Gange blev fortæret af Luerne; det halve Kjøbenhavn 3 Gange afbrændt og opbygget; Christiansborg nedtaget, opbygget og opbrændt — har Kjøbenhavns Universitets Tilforordnede bestyret, og 15 forskjellige Lærde, hvoriblandt 8 Professorer, allene siden 1700 udgivet Almanakken, uden at den er bleven forandret *) hverken i sit Indre eller Ydre.

Du er beskeden, og en trofast Ven — thi endskjøndt du med 200 andre Helgene lige siden Reformationen har prydet vore Almanakker, har Du dog aldrig ladet Dig udmærke, hverken med røde Bogstaver eller særskildt Tryk; Du har derimod bibeholdt Dine gamle Venner, til en Erindring for os om hvad vi have været, og maaskee endnu kan blive.

---

*) Dette er ei bogstaveligt rigtigt, da Observatoriets Brede i de sidste Aar er udeladt, og Almanakken har faaet 2 synlige og 1 usynlig Sol; thi ligesom Middelpriis og Middelhøjvand kommer af højeste og laveste, saaledes maa Middel-Soltid fremkomme af en sand og en falsk Soltid; dette maa alle troe, undtagen de enkelte Indviede.

Du er aarvaagen og retfærdig — thi ikke saasnart havde een af vore videnskabelige Boghandlere i Aarene 1801 eller 2 indført de saakaldte Musen-Almanakker, hvori var Kalendere, før Du opdagede det, overleverede ham til den verdslige Ret, og efter din Pligt og dit Beskyttelsesbrev lod ham ventelig uden al Raade straffe, da slig Forseelse ikke kan tilgives.

Du er uegennyttig og god — da Du ej allene ikke som mange Beskyttere har ladet Dig opreise noget Altar, men endog mere end broderlig ladet Indtægterne for din Myndling tilfalde Almanakforhandleren og Trykkeren, og det døde astronomiske Taarn.

Du er ydmyg og viis — thi Du har ej allene udstyret din Myndling saa tarveligt og ringe, at ingen skal faae Lyst til hende, men endog indhyllet det Nyttige og Brugbare hos hende inden et tæt Slør, at det ikke skulle kunne blive almindeligt.

Du er fordingsfri — ædel — stor, — da Du hverken ved Programmer, Universitetshøjtideligheder eller lærde Promotioner offentlig har ladet Dig hædre paa denne eneste Dag i sit Slags i Danmark; end ej paa det gamle værdige Taarn vil nogen kunne udbringe din Lov; det er jo lukket, saa at ingen mere kan bestige dette dit herlige Asyl.

Du er — ja hvad kan man kalde den Egenskab i hvilken Du har bevirket, at Kjøbenhavns Universitets Tilforordnede, skjøndt selv Videnskabsdyrkere, har været aldeles tause ved de Anker, der i Særdeleshed i Minerva for 1796 — Skandinaviske Liter. Selsk. Skrifter 18 Bind 1822 — Statsvennen No. 74, 1822, og Dagen

No. 82 for 1826, har været dem bibragte over de danske Almanakker; intet uden din mægtige Kraft kan have bevirket dette; i Særdeleshed hvad Statsvennen angaaer, som har oplyst og søgt at bevise, at Almanakkerne ingenlunde ere hvad de kunne og burde være — kun besjælede af Din kraftige Beskyttelse og ærbødige for Din høje Alderdom, var dette muligt.

Med alle disse udmærkede Egenskaber har Du, ophøjede Beate! dog ikke været fri for at man jo har beskyldt Dig for Svaghed. Saaledes har man antaget, at det vilde været Dig ligesaa let at bevirke Almanakkens Trykning og Forhandling bortauctioneret til de Højstbydende, til større Indtægt for det astronomiske Taarn, end nu det er et beskikket høist indbringende Embede, som det har været Dig at holde dem inden sine vanlige Grændser i flere hundrede Aar — men hvor højst ubilligt er ikke denne Mening, den gjendriver sig selv aarlig paa Almanakkens første Side, hvor den Lov læses, der angaaer Din Yndling.

Hellige højst udmærkede Beskytterinde af de danske Almanakker, modtag denne ringe Skjærv paa denne vigtige Dag, og modtag dermed den Overbevisning, at skulle endog Nyhedsaanden bortstøde Dig, eller den samme Magt som gav Dig Beskyttelsens Brev fratage Dig det; ja skulde Du endog, med alle Dine 199 Medhelgene, som ukristeligt Fyldekalk, blive udstødt fra det Paladium Du og de i flere Sekler har havt i Almanakken, saa vil dit uopnaaelige Minde aldrig uddøe saalænge Kjøbenhavn har et Universitet, og dette et Bibliothek.

—99—

Det Kongelige Institut for Blinde.

(Slutning; see forr. No.)

Love

for Lemmerne i Arbejdsanstalten for Blinde, hvis Hensigt er, at de Blinde ved Haandarbejder skulle fortjene en Deel af deres Fornødenheder, og modtage det Øvrige af Blinde-Institutet.

§. 1. Ingen kan optages i Arbejdsanstalten, uden i Forvejen at være dannet i Blindeinstitutet, og der at have lært Haandarbejder, hvilke de stedse med Flid bør øve, og stræbe deri at opnaae større Færdighed, for derved at levere mere og fuldkomnere Arbejde.

§. 2. Lemmerne i Arbejdsanstalten erholde Huus, Føde, Klæder, Fodtøj, Vask, Varme, Medicin og Pleje i Sygdom.

§. 3. For denne Underholdning ere Lemmerne pligtige til at arbejde for Blindeinstitutets Regning, og kunne ikke, uden Bestyrelsens udtrykkelige Tilladelse dertil, paatage sig noget Arbejde for Andre. Alt det Arbejde, som udføres i Arbejdsanstalten, være sig Spind, Strikning, Flætning eller Andet, betales efter de antagne og gangbare Priser, samt beregnes særskilt til Fordel for enhver af Lemmerne i Arbejdsanstalten, saaledes at den som leverer mest eller bedst og finest Arbejde, ogsaa har Fordeel af sin Flid, og erholder den største Løn eller Betaling.

§. 4. Afregningen med Lemmerne skeer ugentligen, i Overenstemmelse med det Arbejde, som af enhver er udført.

§. 5. Alle Materialier, som udleveres Nogen af Lemmerne til Forarbejdelse, saaledes som

Hør, Blaar, uldent eller linned Garn m. m., leveres efter Vægt, og maa tilbageleveres forarbejdet efter samme Vægt, med det Fradrag for Indsvinding, som tilstaaes.

§. 6. Enhver af Lemmerne betaler af sin Fortjeneste for Arbejde, som Bidrag til Arbejdsanstalten, det som efter Tidsomstændighederne af Bestyrelsen dertil bestemmes, og som for nærværende Tid er fastsat til 18 ß. Tegn ugentlig. Alt hvad et Lem kan fortjene mere, er dets Ejendom, som det efter eget Ønske kan anvende, enten til passende Nydelse og Vederqvægelse, eller bestemme til andet Brug. Naar Bestyrelsen paalægger en eller anden af Lemmerne at gaae Lærerne tilhaande, og at undervise Eleverne i Blindeinstitutet i Noget af det, som læres i Institutet, eller i Almindelighed paalægger det noget Tilsyn eller Arbejde, hvorved det hindres fra at anvende dets Tid til Haandarbejde, da erlægger et saadant Lem saa meget mindre af det her bestemte ugentlige Bidrag, i Forhold til den mere eller mindre Tid, det beholder til egen Raadighed.

§. 7. De af Lemmerne, som af Bestyrelsen erholde Tilladelse at søge deres Erhverv uden for Huset, erlægge samme Bidrag som Forhennævnte ugentligen til Stiftelsen.

§. 8. Alle Lemmerne uden Undtagelse ere pligtige at tage Del, ifølge deres Evner og Kundskaber, i en eller to offentlige Komedier aarligen, som maatte gives til Fordel for Blindeinstitutet, og derved at udføre de Partier, som maatte fordres.

§. 9. Arbejdstimerne bestemmes om Sommeren fra Kl. 6 til 12 Formiddagen, om Vinteren en Time sildigere, og om Eftermiddagen fra Kl. 2 til 8.

§. 10. Alle Lemmerne møde til Arbejdet til bestemt Tid, renlige og ordentlige paaklædte, Ansigt og Hænder vaskede, Haaret kæmmet m. v.

§. 11. Tiden til at staae op om Morgenen fastsættes om Sommeren til Kl. 5, om Vinteren til Kl. 6. Sengetiden bestemmes til Kl. 10. Vintertiden regnes fra 1ste November til 1ste Marts. Kl. 12 spises til Middag; før og efter Maaltidet læses højt til og fra Bordet saaledes: af Bønnens Fremsigelse skiftevis gaaer rundt imellem dem Alle. Efter Maaltidet skylle de Munden, og vaske Ansigt og Hænder; hvornæst de anvende den øvrige Tid imellem Maaltidet og Arbejdstimen til anstændig Morskab, og til at nyde frisk Luft i Gaarden, som aldrig bør forsømmes, saasnart Vejret nogenlunde tillader det. Kl. 8 spises til Aften.

§. 12. Hver Søn- og Helligdags Formiddag ledsages de til Kirken, for at bivaane den offentlige Gudstjeneste, hvorfra ingen kan unddrage sig, uden i Sygdomstilfælde. Efter Gudstjenesten ledsages de igjen tilbage for at spise til Middag. Paa enhver af disse Dage tillades det alle Lemmerne efter Højmessen at besøge deres Slægtninge og Bekjendtere, dog saaledes: at de hver Gang melde det til den, som har Tilsyn med Orden og Oekonomien i Anstalten, hvor de gaae hen, og indfinde sig igjen i deres Hjem i det seneste Kl. 10 om Aftenen. Om Søgnedagene kunde Lemmerne ikke erholde Tilladelse at gaae ud, med mindre at særdeles Omstændigheder foranledige det, eller gjøre det nødvendigt.

§. 13. Brændevin og alle stærke Drikke ere i Almindelighed forbudte, og naar en eller anden af Lemmerne, efter Lægens Raad, erholder Tilladelse at nyde stærk Drik, bør denne

Tilladelse, ihenseende til Qvantiteten, paa ingen Maade overskrides, men paa det nøjagtigste følges.

§. 14. Det tillades Lemmerne at ryge Tobak, dog aldrig uden at have Hytte paa Piben, og kun i den fri Luft, men aldrig i Værelserne eller paa Gangene.

§. 15. Enhver bør omgaaes Stiftelsens Inventarium og anden Ejendom med Orden og Varsomhed, og vogte sig for at beskadige Noget deraf ved Uforsigtighed eller Ubesindighed, da al forsætlig Skade, som tilføjes Inventarierne, betales af den, som deri forseer sig, ved Tilbageholdelsen af hans Fortjeneste.

§. 16. Dersom Nogen af Mangel paa Flid eller af Dovenskab ikke arbejder saameget, at han af Fortjenesten kan erlægge de bestemte 18 Skilling ugentligen til Stiftelsen, da straffes han ved i de paafølgende 3 Dage om Morgenen og Aftenen kun at erholde tørt Brød og Vand, istedet for den sædvanlige Frokost og Aftensmad.

§. 17. Dagen bør begyndes og sluttes med lydelig Bøn. Vore Fædres Formaning til deres Børn: bed og arbeid! bør aldrig tabes af Sigte i Arbejds Anstalten.

§. 18. Saalænge Lemmerne ere i Arbejds-Anstalten staae de under Bestyrelsens Tilsyn, og ere pligtige ved Flid, Orden og god Opførsel at gjøre sig værdige til dennes, som deres Foresattes Tilfredshed, og Velvillie, saavelsom til alle Retskafnes Agtelse og Godhed. Derfor bør Enhver i sit hele Forhold vise Anstændighed, Sædelighed og Flid, og indbyrdes omgaaes hverandre, som det sømmer sig kjærlige Sødskende.

Tilsidesætter Nogen disse Pligter, eller retter sig ikke nøiagtigen efter den Orden, som er befalet og indført i Stiftelsen, da underkaster han sig Straf, som den første Gang bestemmes til forhen anførte mindre gode Kost, men ved igjentagen Forseelse til længere Varighed af samme Straf, foruden Adskillelse fra de øvrige Lemmer, og efter Omstændighederne tilsidst ved at bortvises af Stiftelsen.

§. 19. For stedse at kunne holde disse Love i frisk Minde oplæses de for Lemmerne den første Mandag i hver Maaned.

Som højst ønskeligt staaer endnu tilbage at man maatte see dette danske Blinde-Institut saaledes udvidet, at det kunde modtage alle de i Riget værende Blinde; eller hvad der vist nok var bedre, at dette Institut blev udvidet til at kunne modtage Blinde for Sjælland og Fyen, og at et andet for Jylland kunde oprettes, begge under en fælles Bestyrelse.

(Cf. Journalen I B. S. 28.)

Ad qvosdam.

Lex fuit Historiæ vetus hæc:
ne dicere falsum audeat,
& verum dicere ne metuat.
Hæc est Historiæ nostra Lex:
ne dicere verum audeat
& falsum dicere ne metuat —

O.

Indenlandske Efterretninger.

Den virksomme Olding Christian Henrik Iversen er død den 1ste Marts i Odense i sit 79de Aar, efter henved et halvt Aars tiltagende Alderdoms Svaghed og Afkræftelse. Han var født 6te August 1734 i Kjøbenhavn, hvor hans Fader var Kantor ved Fruekirken. Efter at han i nogle Aar havde været udenlands, og var kommen tilbage til Fædrelandet, fik man 1776 det første literariske Produkt fra hans Haand, nemlig: "Samling af Fortællinger" trykt i bemeldte Aar. 1780 begyndte han den under hans Navn bekjendte "Fyens Stiftsavis og Avertissements-Tidende", som han til sin Død, altsaa i 47 Aar, var Udgiver af. Han begyndte i samme Aar Hæfteskriftet: "Almeennyttige Samlinger" hvoraf til 1799 40 Bind udkom, og i det følgende Aar 1781 "Danmarks literaire Progresser", hvoraf til 1789 fire Bind udkom. 1782 stiftede han et typographisk Selskab, hvilket ligesom et lignende, stiftet af A. Kall i Kjøbenhavn, er indgaaet, da det under forandrede Omstændigheder blev mindre nødvendigt end det ved Oprettelsen var, og det nu vilde være. Hans skjønne Landeiendom "Tolderlund" ved Odense Kanal var ham et Yndlingssted, med en vakker Skov og interessante Anlæg, som Venner og Reisende med Glæde mindes. (Om ham see ellers Litr. Lexic.) Hans Enke og to Døttre begræde den Ædles Bortgang. Bogtrykkeriet og Avisen fortsættes af Enken, ifølge det hende forundte Kongelige Privilegium af 10de Aug. 1792, med Bistand i Redaktionen af sin Svigersøn Hr. Adjunct Hanck.

Aalborg, den 1ste Marts. Ved det voldsomt indtrufne Tøveir i Mandags Aftes voxte Vandet pludseligen til saadan en Høide i den ellers høist ubetydelige Aae eller Bæk ved Ridemandsmølle, at det ei kunde holdes i Møllebammen, men maatte slaaes løs. Derfra styrtede det med frygtelig Vælde og medførende mægtige Iismasser mod den nedenfor beliggende Papiirmølle Godthaab, sønderknuste i et Nu dens Grundvolde, og næppe fik Folkene Tid at redde sig derudaf før hele Bygningen styrtede sam-

men ud i Aaen og Hjulene med det hele Maskinværk, Inventarium m. v. var øieblikkeligen aldeles sønderslaaet og ødelagt. Vaaningshuuset og Udhusene bleve staaende. Eieren Hr. Perzel havde først for faa Aar siden kjøbt denne Ejendom og afbetalt Noget paa Kjøbesummen, men skyldte endnu Meget; derimod havde han anvendt store Bekostninger paa Værkets Forbedring og sat Fabrikken i en betydelig udvidet Drift. Ved saaledes ikke allene i et Øieblik at miste hvad han eiede, men og for et heelt Aar at være sat ud af Virksomhed, er denne driftige retskafne Mand og hans Familie meget at beklage, og da ingen Assuranse opretter ham det paa denne Maade lidte Tab, vil han, uden Understøttelse, vanskeligen komme paa Fode igjen. (Godthaabs Fabrik anlagdes 1799 for et Aalborgsk Interessentskabs Regning med et Fond af 168 Actier a 125 Rd. Cour.)

Ved samme hæftige Tøbrud borttog ogsaa Strømmen i Binderup Aae ved Nibe den ved Binderup Mølle paa Veien imellem Nibe og Aalborg ifjor af Kampesteen fra Ny af opførte Stenbro, og viste derved at vor Tids Vandbygning, uagtet alle afhjemlede Synsforretninger og Overfyn, dog ei komme op imod Oldtidens Vandbygninger, af hvilke nogle have modstaaet Tidens Ødelæggelser i ligesaamange Aarhundreder, som denne har bestaaet i Uger. Samfærselen imellem Aalborg og Nibe er derved afskaaren.

Hvert Sted paa Jorden finder Reisende naturaliserede Kundskaber, Kunster og Videnskaber, efter Egnens Beskaffenhed og Folkets Kulturgrad at have gjort Fremskridt; det er derfor meget paafaldende, at her i Landet — hvor den udmærkede Jordbund, tilligemed den beqvemme Leilighed til Varers Afhændelse, deels til Hovedstaden og Landets mangfoldige Kjøbstæder, deels ved Søfart til nære trængende Riger, ere tillokkende — forbedret Agerbrug og Forstvæsen m. m. have været aldeles ubekjendte, indtil ved Grevskabet Bregentved og Efterlignere i sidste Halvdeel af det forrige Aarhundrede

gjortes Begyndelse. Da man ei kan søge nærmeste Aarsag til Forsømmelsen og Affavnet i saa Henseende udi Mangel paa Folkets Aandsevner; saa maa der opledes et andet Spor. Formeentlig have fordum ikke Lærde og Professionister seet sig om i Udlandet, og disse to Klasser — hos hvilke, men i Særdeleshed hos hin, længe har været iagttaget Fremskridt ligemed de første Nationers Videnskabsmænds — have vist ikke forgjæves efterstræbt Uddannelse og Berigelse i Næringerne; ligesaavel have og vores første Stormænd og Hærførere, men fornemmelig vore uforlignelige Søhelte, saaledes banet sig Veien til Hæder og Ære. Men Landmanden og Andre, saavel i Sjællands som øvrige Stifter i Danmark, have stedse været meget indtagne mod alt Fremmed og aldrig har kunnet forliges med Tydskerne, som i Landvæsenet og øvrige Danmarks Eiendommeligheder havde tilbudet Veiledning til Forbedring. Saaledes har Selvhed og urigtig Egennytte berøvet os det Nyttigste og Bedste. De høist skadelige Vedtægter og Fordomme have berøvet os hele Aarhundreders Forædlings Udbytte. Vi have meest i Dorskhed fulgt Fædres og Forfædres Maade, med al Uvillie for Oplysning og Idealisering; hverken bekymret os om Columella, eller hans Efterfølgere udenlands, og ikke agtet paa theoretiske og praktiske Mænds offentliggjorte Grundsætninger og Opdagelser til videre Fremskridning; saasom endnu Almeenheden overalt næsten foragter, eller tilsidesætter Læremesteres Advarsel og Veiledning i alle Dele. —7—

Blandede Efterretninger.

Den 17 Febr. døde Henrik Pestalozzi i Brugg i det sveiserske Kanton Aargau. "Denne bekjendte Mand, et af de ædleste Mennesker, Ungdommens Ven, var, hedder det i en Skrivelse fra Brugg, to Dage forud bragt herind fra sit Landsted ved Birr, for her at være under den omhyggeligste lægevidenskabelige Pleje; men heftige Feberkramper, som havde angrebet ham, gjorde snart Ende paa hans daadfulde Liv.

D. 19 Kl. 11 bleve hans jordiske Levninger bragte til Graven. Han var født den 12 Jan. 1746 i Zürich, hvor hans Fader var Læge. Udrustet med de ypperste Aands- og Hjertets Egenskaber opofrede han sig fra Førstningen af til Theologien; men efter et mislykket Forsøg paa at prædike, til Lovkyndigheden. En haard Sygdom, paadraget ved umaadelig Studering, bragte ham derfra. Han kjøbte sig nu en Ejendom ved Birr, lærte ved nærmere Anskuelse at kjende Folkets Trang fra Moralitetens Synspunkter, og foranledigedes derved til at begynde i Aaret 1775 sin pædagogiske Virksomhed. Hans Anskuelse var: Det er ej Erhvervelse af visse Færdigheder i Regning, Skrivning, Læsning o. s. v. men Barnets Aandskrafts Øvelse paa disse Gjenstande, der er Hensigten med Elementar-Undervisningen. Jo mere denne Anskuelse var i Strid med det, som da gjaldt for Undervisningens Maal og Væsen, desto større var den Miskjendelse, den Misforstaaelse, Fjendtlighed og Forfølgelse, han maatte prøve. Hans overvættes rene, fra hver Mistro fri Hjerte; hans uimodstaaelige Begeistring for Folkets sædelige og aandige Ophøjelse, satte ham blot for mange Forholds Indflydelser og Afvexlinger, som stedse afholdt den Ædle fra Maalet og Hvilen, og hvis Følger formeredes ved, blandt Mere, de politiske Storme, der traf hans Fædreneland. Det Solblik, der frydede ham i de Udmærkelser og Understøttelser, fremmede Monarker i den sidste Befrielseskrigs Løb viste ham, blev snart fordunklet ved ny smærtelige Erfaringer. Hans Værk: "Meine Lebensschicksale" er en sørgelig Erindring om hans Levedages sildigere Uroligheder. I den rolige Grav blev ham endeligen givet hvad Vennen Lavater ved en Afsked tilønskede ham, men forhen uopnaaet: "Gud skjenke Dig Held, og krone Din Alder med Ro." Af hans Skrifter er: "Lienhard und Gertrud" 1781, 4 Bind. (Oversat paa Dansk af Prof. Nyerup) — "Ueber Gesetzgebung und Kindermord' — "Die Nachforschungen über den Gang der Natur in der Entwickelung des Menschengeschlechts" (1791) — Wie Gertrud ihre Kinder lehrt 1801. og flere, skjønne, talende, og varige Minder om hans Aands og Hjertes Egenskaber. (H. C. 35.)

Om Pestalozzi, og hans i sin Tid berømte pædagogiske Institut i Burgdorff, henvise vi til de Efterretninger, to Danske, Hr. Provst Chr. L. Strøm og Hr. Torlitz have givet. Cf. Liter. Lex.

I Rædsels-Perioden var Paris og hele Frankrig besaaet med Fængsler. Disse Fængsler, Opholdstedet for alle Lidelser, lignede beboede Grave. Det var nøie beregnet, hvormeget Lys og Luft den Fangne i det høieste behøvede, for at vedligeholde sin Tilværelse indtil hans Henslagtnings Epoke under Guillotinen. Daglig faldt i Paris, Tyrannernes Hovedsæde, 50 til 60 Hoveder paa Skafottet. (Efter Posselts Taschenbuch für die neueste Geschichte, 3die Aargang 103.)

For at betragte Revolutionens skrækkelige Virkninger, ligesom i et concentrert Speil, maae man tage for sig Optællingen af de Personer, som efter Revolutionsrettens Dom, fra dens Oprettelse i August 1792 til 26 Juli 1794, da Robespierre blev styrtet, altsaa i 2 Aar, ved Guillotinen bleve bragte fra Livet til Døden. De ere følgende: Marie Antoinette, Dronning af Frankrig; Elisabeth, Ludvig den Sextendes Søster; 6 Prinser; 3 Prinsesser; 6 Hertuger; 2 Hertuginder; 14 Marquier; 2 Marquiser; 3 Baroner; 23 Grever; 6 Grevinder; 3 Vicomter; 214 Adelige; 12 Ludvigsriddere; 127 adelige Fruer; 45 ugifte adelige Fruentimmer; 76 adelige Enker; 4 Abbeder og Abbedisser; 2 constitutionelle Bisper, 14 Munke og Klostergeistlige; 145 Præster af den gamle Kirke; 17 constitutionelle Præster; 23 Nonner; 2 Marschaller af Frankrig; 13 Marechaux-de-Camp; 47 Generaler, Generallieutenanter og Brigaderer; 22 Oberster og Oberstlieutenanter; 8 Majorer; 50 Capitainer og Ritmestere; 17 Fløi- og andre Adjutantere; 2 Admiraler; 1 Kommodor; 8 Flaadekapitainer; 41 Lieutenanter af Land- og Søemagten; 7 Artillerieofficerer; 84 gemene Soldater, Matroser og Nationalgardere; 33 Medlemmer af Nationalkonventet; 44 Medlemmer af den lovgivende Forsamling; 29 Medlemmer af den konstituerende Forsamling; 30

Mairer; 22 Dommere; 19 Fredsdommere; 24 lærde Skribentere og Avisskrivere; 178 Parlementspræsidenter og Raad, Fiskaler og Advokater; 109 Proprietairer; 12 Bankører; 38 Kjøbmænd og Faktorer; 105 Krigs- og Marinekommissairer; 166 Municipalbetjente, Departements- og Districtsadministratorer osv.; 941 Personer af forskjellige Stænder og Beskjæftigelser; tilsammen 2774 Personer. (Af en Sammenligning i den almindelige preussiske Statstidende No. 240 for 1825.)

Ifølge offentlige paa formelige Angivelser grundede Efterretninger fra Spanien i 3 Maaneder i Aaret 1824, ere blot i Kraft af Militairkommissionernes Domme henrettede, i August henimod 600, i September 700, i October 1200 Personer. Det fulde Tal af alle Justitsoffere i disse 3 Maaneder bliver beregnet til 3000.

Mennesker som ere bragte paa Galejerne, eller dømte til Tugt- og Arbeidshuse osv. Efter en af Statistikeren Peuchet, bekjendtgjort Liste beløb, fra 1ste Januari 1823, Antallet af alle i Frankrigs Fængsler Hæftede sig til 30899 Personer. Desforuden befandt sig i Bagnio's 10408 Galejslaver; altsaa alle Fængsledes Tal 41307, hvilket Tal forholder sig til Frankrigs samlede Folkemængde som 1 : 778.

For England viser sig af Kriminalregisterne for 1821, at i de sidste forløbne 7 Aar, det aarlige Beløb af Hæftede var steget, fra 6390 til 14250. Tilværten er forholdsmæssig stærkere i Provindserne end i Hovedstaden, hvor Erhvervskilderne flyde hyppigere. (Af Etatsraad Dr. Schmidt Phiseldeks nylig udkomne interessante Værk: Das Menschengeschlecht auf seinem gegenwärtigen Standpuncte. Hos Brummer. 3 Rbd. 24 ß.)

I Dresden listede nyligen en Tyv sig ind i den derværende Fruekirke, tog Sølvkarrene af de veltillukte Gjemmer, og havde allerede indpakket. Da næste Morgen Graveren vilde aabne

Kirken, for at vise en Reisende samme, kunde han ikke faae Døren op. Han gaaer til den anden Dør, men sætter Skuddet for. Han finder Tyvekosterne og den første Dør tilbunden indvendig fra. Han anmelder Sagen for Vedkommende og bemærker derhos, at Skuddet endnu var for den anden Dør, og at ingen imidlertid kunde være undvegen fra Kirken. Politiet undersøger Alting paa det nøieste, lader om Natten holde Vagt i Kirken, men der var intet Spor til Tyven. Onsdagen derpaa lader man rykke 24 Soldater derind, for at anstille Undersøgelse, og næste Dag endog 100, men al Eftersøgen var forgjeves og ingen Tyv at opdage.

Kjøbenhavns Børs, den 9 Marts 1827.

Hamburg 2 M.		à
a vista 228		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	171	172 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	83½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	73	73½ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	115½	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	92	93 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	— i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58½	— L. Sterl.

Indbydelsesplanerne paa Bogen: "Menneskeglæder", ombedes, efter den paa dem givne Anviisning, tilbagesendte saasnart muligt for Bestemmelsen af Oplagets Størrelse.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 21.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 13 Marts 1827.

Oversættelse af Professor Körtes Forsøg til at udfinde det størst muelige Qvantum af Alkohol, som kan udbringes af en bestemt Vægt Brændevinsbrændingsmaterial.

(M. A. 18 B. 1. S. 26.)

Da Brændevinsbrænderierne, i Forbindelse med Landbruget, i Særdeleshed med Kartoffelavlen, ere som Erhvervs- og Næringsbrug saa vigtige i vore nærværende Tidsforhold *), og da Angivelserne af de Qvantiteter af Alkohol som uddrages af en given Vægt Brændingsmaterial ere saa høist forskjellige, ja klinge ikke sjælden endog fabelagtige; saa, i den Hensigt at udfinde det Alkohol Qvantumets Maximum, som muligst kunde udbringes af en bestemt

*) Ved Siden af disse Agerbruget til højere Cultur forfremmende Anlæg stille sig baade i det engelske og flanderske Agerbrugs meer eller mindre almindelige større Fuldkommenhed, den tilførte Gjødske-Hjelp ved de Agerbruget selv tildeels fremmede Substantser. Dog dette kun til end mere Overbevisning om Nødvendigheden af saadan, under den i statsoekonomisk Forhold nødvendig betingede Kornavl den al Agerbrugets højere Cultur uundværlige Bihjelp og andre Midler til endelig de bedre Jorders fuldkommere kraftforenende Brug, og de slettere Jorders ikke kraftspredende og spildende forcerede Brug; men virkelig mere lønnende og rigtigere Anvendelse, som f. Ex. nu ved rette Forbindelse med en hensigtsmæssigt mere udbredt Faareavl, der giver Foldgjødsken, som en tilført Gjødskehjelp, ligesom Brænderierne give Fedeqvægets Staldgjødske. Saaledes indtræder ved denne, være sig paa hvilkensomhelst af disse forskjellige Maader, tilførte Gjødskehjelp, en Forbindelse i det Hele, som kan lede til de Fremtids Forhold, der som saadanne vel ei hverken kunne eller skulle fremtvinges, men dog stedse haves for Øie, og enhver af hine forskjellige Maader fordrer særdeles Bedømmelse efter det Fremtids Formaal. Alt andet blot Øjeblikkets Hensyn er i ethvert Landbrugets ikke aldeles underordnede Forhold høist misligt. At vakle imellem Agerbrugsmaaderne: imellem Ideerne om dets egentlige Formaal

Vægt af Brændingsmaterial, lagde jeg Resultaterne for Støchiometrien *) og saadanne af de direkte Forsøg i Chemikernes Laboratorium, til Grund for en Beregning, hvis Resultat, forsaavidt jeg holdt den hen til Erfaringerne i det Større, overraskede mig meget, og gav mig over Mangt et temmeligt klart Lys og et fast Støt-

---

og Retningen af dets Udvikling: imellem Kornavl og Fædrivt: mellem Fornødenheds- og Luxus-Artikler: tilsigtende indenrigsk eller udenrigsk Forbrug; at lægge mægtig Vind nu paa denne nu paa hin Artikel, op og ned, blot efter Prisernes og Conjunkturernes Gang: Alt dette leder kun til en uendelig Række af Inkonseqvenzer og stor Uiempe i det Heles Gang: Ting, hvortil man efter Aarets Leilighed nu kun behøver at henvise. Inddragende Brændevinsbrænderierne under Bedømmelsen af de forskjellige Maader hvorpaa Agerbruget vinder Hjelp og Middel til Fremskridt i højere Cultur, bestemte min Overbevisning i denne Sag mig, skjønt selv ikke den, der har med Brændevinsbrænding at gjøre, til at oversætte det her meddelte Forsøg af Professor Körte. Jeg skulde især ønske derved at give Anledning til Sammenligninger af Produkternes Foder-Værdi ved Anvendelsen til Bændevins-Brænding. L. T.

*) Støchiometrien er det i Chemien, hvad en Statik er i Agerbruget, det vil sige: den mathematiske Calculs Anvendelse paa Produktet af de chemiske Reaktioner og Forbindelser. Ved de Vink, som Støchiometrien allerede har givet Chemikeren, ere allerede gjort flere for Næringsbrugene vigtige Opdagelser, og det er at haabe, at paa lige Maade vil i Fremtiden en Landbrugets Statik blive for vor Kunst, hvad allerede Støchiometrien er bleven for Chemien. Kørte.

tepunkt. Jeg meddeler her saameget hellere Udfaldet af denne Regning, da jeg allerede er opfordret dertil ved flere af mine Bekjendtere, og har det Haab, at den vil være flere af disse Annalers Læsere interessant.

Gay Lussac har efter den støchiometriske Calcul funden, at der maa udgaae af 100 Vægtdele Sukker ved Gjæring 51,34 Vægtdele Alkohol og 48,66 saadanne Dele Kulsyre. Dobereiner har ved direkte Forsøg over Gjæringen erholdt af 100 Vægtdele fuldkommen udtørret Sukker 51,2 absolut Alkohol og 48,8 Kulsyre.

Ifølge dette erholdt man altsaa af 100 Pd. fuldkommen udtørret Sukker 51,2 Pund Alkohol, eller da Vægten af en Berliner Qvart Alkohol, af 0,7939 specifisk Vægt ved $12\frac{4}{9}$° Reaumur er 63,3557 Lod, 25,8603 Berliner Qvart eller 2586,03 pCt. Tralles; dette udgjør af 1 Pund Sukker 25,86 pCt. *)

Tager man Middelgjennemsnittet af Hvedens, Rugens, Byggets og Kartoflernes Indhold af Stivelsemeel, Gummi og Slimsukker: som

---

*) — — Tralles sætter paa det Sted indtil hvilket af hans Sænkevægtmaal: Alkoholometer synker i absolut Alkohol 101 og paa det Sted, til hvilket Instrumentet synker i destilleret Vand 0; og de imellem 0 og 100 liggende Tal paa dette Alkoholometer angive nu hvormange Alkoholdele der ere indholdte i 100 Rumdele af dette Fluidum, f. Ex. et Brændeviin i hvilket dette Alkoholometer synker indtil Tallet 50, viser deraf 50 Qvart i 100 Qvart, eller var en Qvart deelt i 100 lige Dele at da saadanne 50 Dele Alkohol ere indeholdte i Qvarten. Man siger om et saadant Brændevin ligefrem: et Brændevin af 50 pCt. Tralles osv.

de til Vingjæring skikkede Stoffe, da afgives følgende Resultat:

100 ℔	Kartofler har	19,15 ℔	vingjærbare Stoffe,
100 ℔	Rug	— 49,49 —	
100 ℔	Byg	— 53,90 —	
100 ℔	Hvede	— 59,75 —	

Sætter man videre, hvortil man efter flere Phænomener har Ret, at disse Stoffe ved Mæsknings- og Gjærings-Operationen blive et fuldkomment Æqvivalent med Sukker i Henseende til Alkohol-Produktionen, saa give

100 ℔	Kartofler	495,219	pCt. Tralles Alkohol
100 —	Rug	1279,7762	—
100 —	Byg	1393,8540	—
100 —	Hvede	1545,1350	—

For Brændevinsbrændingens Forbrug forholde ifølge dette disse forskjellige Kornsorter sig efter Vægten som:

Kartofler	:	Rug	:	Byg	:	Hvede
5	:	13	:	14	:	15.

Thomas Thomson som har foretaget Forsøg med de gjærbare Stoffer af den af Bygmalt tilberedede Urt, fandt at kun de $\frac{4}{5}$ Dele af den Gjæringen underkastede Masse forandres til Alkohol og at $\frac{1}{5}$ Deel er tilbage uangreben af Gjæringen. Beregner man efter denne Jagttagelse Alkoholets Beløb, saa give

100 ℔	Kartofler	396,1752	pC. Tr. Alkohol
100 —	Rug	1023,8006	—
100 —	Byg	1115,0832	—
100 —	Hvede	1236,1080	—

(Fortsættes.)

Marz 1827.

Meddeelt af Landbo-Tilskueren.

C. J. F. Hammeleff,

Studiosus theologiæ & alumnus collegii Medicei *).

Farvel! Farvel! o alt for silde bringer
Jeg under Taarer Dig mit Afskedsord;
Thi alt har Dødens Skib med sorte Vinger
Dig ført fra Taagens Kyst til Fædrejord.

Hvo løser Livets underfulde Gaade?
Hvo tolker Herrens Raad med Visdoms Røst?
Den raske Yngling knap sit Frø udsaa'de,
Før han bortkaldtes til sin skjønne Høst.

Ei mere fro gaaer Dreng paa Blomsterenge,
End Julius ad Livets Bane gik:
Trindt saae han Kundskabs gyldne Frugter hænge,
Og ei forgjæves fryded' de hans Blik.

Med Haabets Grønt sin Vandringsstav han pryder,
Paa Kinden smiler Sundhedsrosen smukt;
Hans kjække Haand hver Skranke sønderbryder,
Som standser Aanden i dens høje Flugt.

---

*) Han var dimitteret fra Ribe lærde Skole, og hans Kundskaber og Talenter gave de skjønneste Forventninger. Som en Indledning til et literarisk Arbejde udkom fra hans Haand: De Universitatibus disquisitio historico-philosophica, cujus primam partem introductionis loco Die XXX M. Junii — in audit. Coll. medicei defendere conabitur C. J. F. Hammelef. 19 p. 8. — Cf. Schl. Holst. Lauenb. Provinz. Ber. 1826. 4 H. 644-6. Han var Søn af Justitsraad og Dr. Juris Hammeleff i Bredstedt.

Hvor Viisdomskilden flyder venlig, rolig,
Igjennem Musers helligdunkle Lund, —
Der med de Hulde vandrer han fortrolig
I Morgenskjær, i tause Aftenstund.

Med kjærlig Haand et Alter han opbygger,
Og paa dets Fod staaer tegnet Venskabs Navn:
Der sidder tit i Lundens svale Skygger
Vor Julius i sine Venners Favn.

"Mig synes Vinterstormen nu at tie:
".See! alt en Ven*) sit Skib har stødt fra Land;
"Nu kan, I Kjære! jeg ei længer bie,
"Ham maa jeg følge til hans fjerne Strand.

"Der staae de Roser jo i tætte Klynger;
"Der visner aldrig spæde Martsviol;
"Der Barden bedre til sin Harpe synger;
"Der straaler evig Naadens skjønne Sol.

"Og nu Farvel, o Venner! Om mit Minde
"I slynge Hjertets Vaarblomst evig skjøn!
"Og naar I Fader, naar I Moder finde
"Da hils dem begge ømt fra deres Søn!"

Klint. Bagger,
Stud. Theol.

---

*) Ballin, Cand. Medic. (ogsaa fra Ribe Skole), en af den Afdødes kjæreste Venner, hvem han faa Dage før sin egen Bortgang havde fulgt til Graven.

Selvroes.

"Man veed at selv den største Fortjeneste synes mindre elskværdig ved Selvros, især

om den er uafnødt og ikke bliver nøje inden for Retfærdighedens Grændser. Nam qvum ipsi honestati tum aliqvanto magis gloriæ ejus prædicationiqve invidemus. Plin. I. ep. 8. Selv gode og billige Mennesker agte det for et Slags Indgreb i deres Ret, naar Manden de ville have rost, roser først sig selv. Denne Tænkemaade er naturlig, og understøttes af vore Sæder, som mere ere for udvortes Ydmyghed end de Gamles".

I Grækernes og Romernes meest blomstrende Tid var Selvroes stærk i Gang, hos Statsmænd saavel som hos Skribenter; og Selvroes maatte være vel overdreven, om den skulde blive anstødelig for andre, eller lastes af en Fjende. Gloriæ cupiditas var deres store Drivefjer til overordentlig Flid og til ædle Handlinger. Man gjorde tydelig Forskjel mellem den og immoderata ambitio. Deres Bestræbelser efter Æres-Embeder, som skiftede aarlig; deres Taler, som skulde opvække forsamlede Medborgeres Agtsomhed, de utaknemmelige Anklagelser, som Alderdommens største Mænd tit vare udsatte for; alt dette forvoldte, at ingen fortænkte den anden en retfærdig Selvroes.

Foruden at vores Sæder ere andre, saa understøtter ogsaa hos os Religionen Mishag i Selvroes. Horaz siger:

Sed satis est orare Jovem, qvi donat & aufert
Det vitam, det opes; æquum mi animum ipse parabo.

En Christen siger:

Der Fleiß, den du verehrt, ist dieser Fleiß dein eigen?
Wer gab dir Muth und Lust, so glücklich ihn zu zeigen?

Dog foreskriver den christelige Moral ikke, at man aldrig bør tale om noget Godt, man har udrettet til andre Menneskers Tjeneste. Der ere de Leiligheder, da det bliver Pligt. En Apostel opregner selv sine Arbeider og Farer, og befordrede just derved Religionen.

En falsk og forstilt Ydmyghed strider derimod stedse mod Christendommens Aand. Man har for længe siden bemærket, at visse Skribenter, der tale meest om deres ringe Kræfter og svage Forsøg, blive meest vrede, naar Nogen troer dem paa deres Ord, og holder Forsøget for svagt.

Offentlige Bebreidelser for Selvroes er stedse en langt større Forgaaelse end Selvroes som ei var ugrundet; thi den overdrevne, og den opdigtede kan ikke engang her komme i Betragtning og fortjener andre Navne. En Fader, en Ven handler vel, naar han siger: Du har gjort noget Rosværdigt, det er sandt; men tag dig vare, ros dig ikke selv derfor. Gjør du det tit saa vil du ikke meget elskes og æres i Verden, dit Hjerte kan ogsaa let blive befængt med Hovmod.

J. H. Schlegel 1779.

Pope har sagt, at onde Kritiker stifte meget ondt i Verden, og at Skylden er deres, at der findes kuns alt for faa gode Skribenter:

"Tis hard so say, if greater want of skill
Appear in writing or in judging ill:
But of the two, less dang'rous is th'offence
To tire our patience, than misulead our sense

Essay on Criticims.

Efter den Danske Oversættelse ved Hrr.

Schiermann, som findes i Forsøg t. Sk. og N. Videnskaber. IV Stykke Pg. 147.

Det tungt at sige er, om Dumhed røber sig
Meer ved at skrive slet, end dømme vrangelig.
Men mindre Skade gjør det Skrift, hvor vi kun kjedes,
End det, hvor vor Forstand paa vrange Veie ledes.

Indenlandske Efterretninger.

Søndagen d. 11te Marts blev en Aftenunderholdning givet paa det Kongl. Hoftheater til Fordeel for Bombebøssen. Det var ved Selskabet Euterpe besørget, og understøttedes af nogle af det Kongl. Kapels Medlemmer, og under Anførsel af Dhrr. Hof-Organist og Syngemester Zinck og Repetitør Funk. Vi berette iøvrigt blot at Søllings Minde blev hædret ved en Prolog eller et Digt af Hr. Garbrecht (forhen i Dagen), fremsagt af Hr. Dr. Ryge; og ved en Epilog, af Hr. Prof. Oehlenschläger, fremsagt af Kongl. Skuespiller Nielsen. Efter denne Epilogs Slutnings Opfordring:

"Nu lider ej længere den Aldrende Nød,
Lunt sidder i Læ han for Vinde!
— Men Sølling, som rejste Jer Hytten — er død;
I Gubber velsigner hans Minde."

blev af Matroser synget (til Zinklars Melodi):

Vi signe Dit Minde, vor Fader og Ven!
Med Hjerterne rørt' vi Dig signe.
Gid hver Dig — som faree ad Bølgerne hen —
I dygtige Munterhed ligne!

En anden Kunstnydelse var ogsaa samme Aften paa et andet Sted Veldædigheden ofret. Der blev nemlig i et Selskab opført et Skuespil til Indtægt for det Kongl. Institut for Blinde.

Af Beretningen om Institutet for Metalarbeidere for f. A. sees, at det sidstafvigte Aars 11 Marts var 20 Aar siden Institutet blev stiftet, og at 674 Personer i den Tid have nydt Underviisning i samme, nemlig: 541 Metalarbeidere, 51 andre Professionister og 82 Liebhabere, hvoriblandt siden 1824, 24 Personer have i forskjellige Grader viist meest Fremgang i Dreining, Gravering, Drivning eller Siselering, og 12 Personer i Tegning. Institutets Indtægt til de løbende Udgivter har været f. A. 492 Rbd. og Udgivten 379 Rbd. 16 ß., altsaa givet et Overskud af 112 Rbd. 80 ß, til Institutets Fond, som nu er 10,200 Rbd. Sølv, i Kongelige Obligationer og 40 Rbd. 5 ß. i Repræsentativer.

Reiseunderstøttelses Fondet for Metalarbeidere, som staaer under samme Overbestyrelse og Bestyrelse, som Institutet, eier nu 400 Rbdlr. Sølv i Kongelige Obligationer og 38 Rbd. 30 ß. i Repræsentativer, hvoraf Hans Majestæt allernaadigst har skjænket 200 Rbd. r. S. af Fondet ad usus publicos, og det Reiersenske Fond givet 100 Rbd. i Repræsentativer.

Den nyligen afdøde Boghandler C. Iversens skjønne Landeiendom Tolderlund, ligger tæt udenfor Odense, hvis Indbyggere altid have havt fri Adgang til dens nydelige Lystskov og fortræffelige Anlæg, hvilke sidste ganske ere den Afdødes Værk. Eiendommen har fordum tilhørt den bekjendte Oluf Bager, der fik den foræret af Kong Frederik II. I eet af Værelserne i Bygningen sees det originale Gavebrev, som nu er over 250 Aar gammelt, i Glas og Ramme; Bagers Portræt og flere af dennes Mindesmærker. I Lystskoven er lige ved Canalen, hvor Skibene seile forbi, anlagt en liden konstig Fæstning med Træcanoner.

Aarhuus, d. 7de Marts. Det herværende Skuespillerselskab, der vinder meget Bifald, men kun liden Indtægt, belaver sig nu til at rejse herfra, saasnart Sejladsen aabnes igjen til Sjælland, hvorfra det saa ved Sommerens Begyn-

delse formodentligen tager til Norge, hvor Hr. Olsen, som bekjendt, har kongelig Privilegium til at opføre Skuespil. Det er den almindelige Dom, at dette vakkre lille Selskab udfører sine Forestillinger med megen Præcision, og fortjente en bedre Opmuntring end den, som det i pekuniær Henseende ydes her, men som vel for en Deel kan undskyldes ved den almindelige Pengetrang, og den senere Tids ubehagelige Veirligt.

Horsens. Den 15de Februari feiredes her med sand Deeltagelse den almindeligt høiagtede Oberst von Bibow's halvhundredaarige Jubilæum.

Ogsaa i Randers er der nu oprettet en Bombebøsse. Det dramatiske Selskab gav i Søndags en Forestilling (Joseph og hans Brødre i Ægypten, som Skuespil omarbeidet af Hr. Pastor Faber) for denne velgjørende Indretning til trængende Søefolks Understøttelse, hvorved der indkom 100 Rbd. Hr. Pastor S. Blicher havde forfattet en Epilog dertil.

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

Jacque-Claude-Beugnot, født 1761, har i Frankrig spillet de meest forskjellige Roller, da han snart som Medlem af den lovgivende Forsamling anklagede Marat og 1793 kastedes i Fængsel, hvori han forblev indtil Marats Fald, snart under Consularregjeringen som Lucian Bonapartes Raadgiver, snart som Napoleons Statsraad, og endelig som Ludvig den Attendes Commissionair.

Han havde en særdeles Smag for Epigrammer og Carricaturer, og havde selv forfærdiget mange. En Dag, da han gjorde en Employée Bebrejdelser for hans Sendrægtighed, anførte den sidste til sin Undskyldning sin Vane, at anholde Carricaturer i Boutiquerne. "I Sand-

ted, da er det sært nok, at jeg aldrig har mødt Dem der." — Da Beugnot var Minister i Vestphalen, ansøgte en fattig Djævel af Professor hos ham, om en Plads ved et Universitet. Ministeren spurgte, om han forstod Latin, og Professoren svarede naturligviis ja. Hvorledes vil De da oversætte: jeg tog mine Buxer paa? spurgte Beugnot. Den arme Lærde kunde ikke give bedre Svar, end at Romerne ei bare Buxer.

Beugnot blev, trods Carricaturer og Epigrammer, forvandlet fra Generaldirektør for Politiet til Søminister. Da de første Embedsmænd i hans Departement bleve ham forestillede, spurgte han dem, om de vare tilgavns bekjendte med deres Forretning? og da Alle svarede ja, udraabte han: Det er meget heldigt, eftersom jeg forstaaer intet deraf.

Mozarts Figaro blev første Gang opført paa det italienske Theater i Wien. Han erholdt den tredie Aftens Indtægt, men den maa have været ringe. Krænket ved denne slette Opmuntring besluttede han, intet at componere mere for Wien, og sluttede Accord med Guardasoni, Entrepreneuren for et vel lidet, men fortræffeligt italiensk Operaselskab, der afvexlende spillede i Prag, Warschau og Leipzig, efter hvilken han skulde have 100 Ducater for hver Composition. For denne Betaling componerede han Cosi fan tutti, Don Juan, og Titus. Schikaneder, Directeur, Digter og første Comiker i Forstadstheatret i Wien, fik ham til at componere Trylleføiten, hvorved Directeuren vandt mange Tusinde, bygte det nuværende Theater, et af de største og skjønneste i Europa, og levede — saalænge det varede — som en Fyrste. Men Mozart fik ikke mere end de sædvanlige 100 Ducater — med Tilladelse af Schikaneder at sælge Affkrifter til andre Skuepladse. Men Indtægten af denne Tilladelse var kun ubetydelig. Hans sidste Løn var 800 Gylden aarligen, men hvoraf han allene brugte til Huusleie 600 — indtil Keiseren gjorde ham til Capelmester ved St. Stephan — men dette skete faa Maaneder før hans Død.

Smaa Nyheder fra Paris.

(Af Modezeitung.)

Da man i Skuespilhuset, formedelst de store moderne Hatte, hvorpaa der findes en Skov af Fjere, intet vilde kunne see, saa vare Damerne ved den første Forestilling af den ny komiske Opera Fiorella saa galante, at de næsten alle havde smaa Bonnets af Blonde, eller Haarpynt paa. (Gid man her kunde sige ligesom hos os!) Da man i Selskaber nu mere end nogensinde før er opmærksom paa Meningerne, saa vogter man sig vel for at tale, for ei at støde. Over Bordet gjør man intet andet end spiser, derpaa spiller, dandser eller synger man, men underholder sig ikke mere med Samtaler. — Man sælger nu Bonbons, paa hvis Omslag sees Prospecter af Montrouge (Jesuiter-Anstalten) og Tartuffes Billede. — Paa den ene Side af Underholdningspapillotterne findes otte til ti Linier i Vers eller Prosa; de sælges i smaae Pakker til 100, som ligge i en zirlig Æske, der indbefatter 400. En Æske koster 6 Franker. — Et nyt Spil, de tusinde Valtsespil kaldet, bestaaer af 32 Kort; paa hver af samme er der stukken nogle Musiknoder. Naar man lægger Kongen, Dame, Knægt, Esset, Tien, Nien, Otten og Syven sammen, uden at tage Hensyn til Farven, saa componerer man Valtse i det Uendelige. — I October f. A. var, som bekjendt, Walter Scott i Paris, i Anledning af Napoleons Historie, som han agter at udgive i 8 Bind. Kun faa Parisere fik ham at see, thi han opholdt sig der kun i 8te Dage, og var kun een eneste Gang i Selskab hos den engelske Gesandt. Kongen af Frankrig saae ham i Galérie vitrée — en lang Gang i Thulerierne, ad hvilken den Kongelige Familie gaaer til Capellet og hvortil der uddeles Adgangsbilletter. Monarken talte nogle forbindtlige Ord til ham, hvilke han meget artigen besvarede. Employees Pariserne beklage meget at han har mistet sin Formue — Frugten af mange Aars anstrængt Arbeide — ved sin Forlæggers Fallit.

Det er bekjendt, at Overmedicinalraad Blumenbach i Göttingen ejer en Samling af de

meest forskjellige Folkeslags Hjerneskaller og at han over i syrgetyve Aar utrætteligen har anstillet Sammenligninger mellem disse. Men hidtil havde han ikke været saa heldig at faae Hjerneskaller af de gamle Germaner eller et dem medbeslægtet Folk fordi sammes Urner kun indeholde ufuldstændige Brudstykker af Benene, især Hjerneskallerne i de germaniske Gravhøie, der for det meste ere skjøre og sønderbrudte. Imidlertid har han bestandigen opbevaret de talrige Brudstykker, Tænder, han fik, indtil han endeligen erholdt to fuldstændige, den ene fra Geh. R. Göthe, fundet i Gravhøjene ved Stor-Romstedt og den anden fra Biskop Münter, fundet i en cimbrisk (?) Høi. Blandt de mangehaande meer eller mindre, godt vedligeholdte Been og Brudstykker af Voxne viser der sig, efter anthropometisk Prøvelse, mangen Forskjellighed i Naturen, men end ikke et eneste, hvoraf der lod sig slutte til en paafaldende høi Menneskestørrelse, men netop til saadanne, som findes nu. Ikke som om der blandt de gamle Germanere ligesaavel gaves Individer af paafaldende stor Væxt, som end i vore Dage blandt de meest forskjellige Folkeslægter, men det er Anomalier til Stadfæstelsen af den gamle Sætning: Exceptio confirmat regulam.

I Kingsstreet, Portman Square, anføres i de engelske Aviser om en der oprettet Handel med følgende: Heste, Vogne, Sadelmagerarbeide, Meubler, Speile, Malerier, Sølvtøi, Porcelain og Glas, Uhre, Juveel-Arbeide, Diamanter, Issenkræmmervare, Dreierarbeide, Parfumerie, Legetøi, Mode-Vahre, Marschandisersager, Bundtmagerarbeide, Hosekram, Klæde, Lærred, Kniplinger, Silkevare, Noder, Hatte, Støvler og Skoe, Thee, Kaffe og Sukker.

Robert Benson, der i Aaret 1823 har gjort en Reise i Corsica, beretter, at det Huus i Ajaccio, hvori Napoleon er født, hører til de bedste Bygninger i Staden, og har paa den ene Side en temmelig liden Gaard. Det beboes nu af Hr. Ramuolino, en af Corsicas Deputerede. Blandt dets Mærkværdigheder regnes en liden Kanon af 30 Punds Vægt, som Napoleon legede med i sin Barndom.

I Messekataloget for 1826 ere 2228 Bøger blevne anmeldte som færdige, og deriblandt 38 danske, men kun tre svenske. Uagtet hiint Antal synes betydelig nok, saa er det dog 144 ringere end i Aaret 1825. Tidsskrifternes Tal er imidlertid steget; thi 1825 var det 45, i Aaret 1826 derimod 162. Romanfabrikerne ere ogsaa i god Drivt. Aaret 1825 leverede 113, Aaret 1826 derimod 155.

Kjøbenhavns Børs, den 13 Marts 1827.

Hamburg 2 M.		à
a vista 228		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	170	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	51 1/4 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	83 1/2 Rbd. Sedl.
Dito Dito	73	73 1/4 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101 1/2 Rbd. r. S.
Dito Dito	115 1/4	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	92	93 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103 1/2	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	— i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	58	58 1/2 L. Sterl.

Indbydelsesplanerne paa Bogen: "Menneskeglæder", ombedes, efter den paa dem givne Anviisning, tilbagesendte saasnart muligt for Bestemmelsen af Oplagets Størrelse.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 22.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 17 Marts 1827.

Erindringer af Greve Rumpfords Skrifter.

Der kan næppe tænkes en ædlere jordisk Bestræbelse, end den, som dog kun faa Mennesker med Held have virket for, at samle de Straaler som Videnskaberne udbrede, til derved at forhøie Livets Nydelser for den fattigere Deel af Menneskeslægten.

En af de Mænd, som i en lang Række Aar gjorde denne Bestræbelse til sit Livs Formaal, var den ædle Grev Benjamin Rumford, hvis Opdagelse over Varmestoffens Meddelelse og Virkninger gjorde ham ligesaa agtet for den Lærde, som disse Opdagelsers practiske Anvendelse paa Ildstedernes Forbedring og hans Bestræbelser for lette Fødemidlers Tilveiebringelse og for Fattigvæsenets hensigtsmæssige Indretning i Bayern, erhvervede ham alle Menneskevenners Kjærlighed. Efter 30 Aars Forløb er denne Mand næsten glemt, som Kantsler Nimeier synes at antage, der dog ei kunde undlade, at pryde den nylig udkomne 4de Deel af hans Reise med Rumpfords Billede, og at meddele faa Ord om denne ædle Oldings senere Dage i Paris. Da imidlertid alle de gode Raad som Rumpford meddeelte langt fra ikke ere saa bekjendte, som de burde være, saa ville maaske Mange gjerne læse et Udtog af den Deel af hans Skrifter, som i Særdeleshed i nærværende Tid med Nytte kunde anvendes.

Derfor meddeles her en lille Prøve:

Rumpford yttrede, i Anledning af Fattigvæsenets Organisation i Bayern, om den saa tidt yttrede Grundsætning: at man bør være dydig, for at blive lykkelig, at den kunde ogsaa fremsættes i den omvendte Orden: "vil du gjøre den fattigere Deel af Menneskeslægten dydigere, saa maae du først gjøre den lykkeligere", og naar man tydeligen forestiller sig den Fattiges Stilling, saa kan man vist ei nægte, at Fattigdommen ofte foranlediger mange Fristelser; i Særdeleshed, naar den Fattige, uagtet alle Bestræbelser, ei kan faae Arbeide, for at erhverve det Fornødne til sin og Familiens Opholdelse.

Kan man undre sig over, at under saadanne Omstændigheder, Tyverierne blive hyppigere? og at den Ulykkelige forstyrrer den borgerlige

Orden? Derfor siger ogsaa Grev Schmettau i hans i Göttingen kronede Prisskrift: "over de bedste Midler til at forebygge Tyverierne," at de Fattiges Forsørgelse med det fornødne Arbeide, til at kunne erhverve Livets Ophold, er det vigtigste af alle Midler imod Tyverier.

Hvorledes Rumpford sørgede derfor i München, uden at bruge mindste Tvang, og hvilke behagelige Virkninger han sporede deraf, er saare interessant fortalt i hans Skrifters 1ste Deel 4de og 5te Kapitel. Dog dermed nøiedes han ikke; han tænkte dernæst paa de beste Midler, for at tilveiebringe Fødemidler for de Fattige, og anvendte hans videnskabelige Kundskaber til den Fattiges Fordeel, istedetfor at Videnskaber og Kunster sædvanligen kun afbenyttes, for, paa alle mulige Maader, at forhøie Nydelserne for den rigere og lykkeligere Deel af Menneskeslægten. Det var hans Paastand, at de Fattige aldrig selv vare istand til, at høste Nytte af Videnskabernes Fremskridt, naar ikke de Rigere dertil bød dem Haanden, og dette var netop Hensigten ved alle hans Bestræbelser.

Naar man vil sørge for Fødemidler for de Fattige, saa skeer dette sædvanligen, ved at samle Forraad af de Naturalier, som udgjør den Fattiges daglige Næring. Dette har imidlertid den ubehagelige Følge, at disse Fødemidler netop derved blive dyrere, thi naar den Ene af Spekulation, for at faae den høieste Priis, den Anden af menneskekjærlig Omsorg for de Fattige, samler de første Livets Nødvendigheder, saa kommer derved ikke allene meget mindre til Salg, men Opinionen om en forestaaende Mangel bliver derved mere opvakt, og mange kjøbe af utidig Frygt for, ei at kunde faae siden,

det de behøve, hvorved Priserne stedse mere forhøies. Rumpford valgte en anden Vei, og søgte at udtænke Fødemidler, som indeholdt mere Næring, og kunde faaes for en lettere Priis, end de sædvanlige Fødemidler, og gjorde derved opmærksom paa Kogekunstens Vigtighed, thi kan der, som han beviiste, af det samme Material, produceres et ligesaa velsmagende og mere nærende Fødemiddel, ved en hensigtsmæssig Tillavning, end det som tilberedes deraf, ved en ringere Kundskab i Kogekunsten, saa beroer en Stats Befolkning paa de Fremskridt Kogekunsten har gjort. Derfor, siger han, kan Befolkningen aldrig blive stor hos de vilde ucultiverede Nationer, thi hos dem ere Kundskaberne i Kogekunsten saare ringe; og derfor er Befolkningen stærkest i China, thi i intet Land er der anvendt mere Opmærksomhed paa Kogekunsten, og ingensteds ere Videnskaberne blevne mere almeennyttige end der, hvor Keiseren selv aarligen fører Ploven. Da alle Kjøkken-Operationer ere chemiske Operationer, saa ere de ogsaa en videnskabelig Behandling fuldkommen værdige, og dersom man vil forøge Livets Nydelser for de Fattige, saa kan jo ingen Slags Nydelser nævnes, som er mere almindelig end den, som beredes ved Kogekunsten. Et Beviis derpaa, at Fødemidlerne kan forøges ved de raae Materialiers Tillavning, fandt Rumpford allerede deri, at Bagerne i Bayern af 100 Pund Rugmeel maatte levere 149 Pund Rugbrød, (efter Mourier giver 184 Pund utørret Rug kun 230 Pd. Grovbrød) ligesom han ogsaa beraabte sig derpaa, at kogte Kartofler fede bedre Kreature end raae Kartofler, og at alle Landmænd i det sydlige Tydskland, som fede deres Kreature, eller vil fodre deres Kreature særdeles vel, koge en

Slags Suppe til dem, hvis Hovedbestanddele ere Vand, Klid, Meel, Kartofler og Roer, med en god Portion Salt, hvilke Næringsmidler, efter deres Formening, ingenlunde vilde gjøre en saa velgjørende Virkning paa Kreaturene, naar de bleve ydede i deres raae Tilstand, som naar de gives kogte. Dog den Omstændighed, som meest vakte Rumpfords Opmærksomhed, var at den bayerske Soldat var saa vel næret, uagtet han kun fik en saare ringe Løn, og han undersøgte derfor paa det nøiagtigste, hvorledes den bayerske Soldat havde fundet Midler dertil. Da disse Soldater spiste i Selskab af 12 Personer, hvor en Underofficeer stedse var Forstander for Spiseselskabet, saa erholdt han nøiagtige Underretninger af flere paalidelige Underofficerer, om alt det Soldaterne spiste, og om Bekostningerne, som enhver Ret foraarsagede, hvilket alt specielt findes anført i Rumpfords Skrifter. Den første Bemærkning, som disse Efterretninger foranledigede ham til, var: at flere spise lettere sammen end enhver af dem enkelt kan spise, hvilket ved de indsamlede Efterninger allerede var beviist, uden at tage Hensyn paa den større Besparelse af Brænde, som finder Sted, naar een koger for et heelt Selskab, naar den dertil anvendte Tid sammenlignes med Summen af den Tid, som vilde medgaae, naar ethvert Medlem af Selskabet for sig allene beredede samme Maaltid. Derfor anbefalede Rumpford saa meget fælleds Bespisnings-Anstalter for de Fattige, og bragte det derhen, at 1200 Fattige bleve bespiste dagligen for den utrolige ringe Bekostning af 9 Rthlr. 1 Gr. 10 Pf. Hans Exempel virkede ogsaa paa mange Steder, og ei blot i Tydskland og England, hans Fødeland, men ogsaa i

Danmark og i flere Lande har man i dyre Aar oprettet Rumpforske Suppe-Anstalter, og derved bidraget meget, til at lette den Fattiges Trang.

Paa det Spørgsmaal, hvad der egentligen føder eller opholder det animaliske Liv i Mennesket, giver Physiologien endnu intet bestemt Svar. Rumpford var meget tilbøielig til med Hypocrates at svare: "Alt hvad der smager vel, nærer," men tilstaaer, at man ei fuldkommen kan bevise det. At Vandet vel ikke er det eneste, men dog et saare vigtigt Middel, til det vegetabiliske Livs Opholdelse, er ved mange Forsøg beviist, og Rumpford antager, af gode Grunde, at Vandet ligeledes er et saare vigtigt Middel til det animaliske Livs Opholdelse, og gjør opmærksom paa, at 2 Qvintin Salep, naar de ere opløste i varmt Vand, ere tilstrækkelige til at mætte et Menneske, og hans Bestræbelse gik nu ud paa, at finde det Material, som lettest kunde gjøre Vandet jævnt, eller kunde forvandle Vandet til en nærende Gallert.

Fremfor Riis og Hvede og alle andre Materialier, fandt han, at Bygget besad denne Egenskab i en langt større Grad, og anbefalede derfor saa meget en Suppe, hvis Hovedbestanddele ere Vand og Bygmeel. I Begyndelsen brugte han stedse store Byggryn (Bankebyg), men siden fandt han, at Melet usigtet, saaledes som det kommer fra Mølleren, indeholdt ligesaamegen nærende Kraft, og kostede mindre Brænde, da det hurtigere jevnede Vandet, og tillægger Grynene kun det Fortrin, at de, da de nøde den Spisende til at tygge, bidrage til at forlænge den Fornøielse man har af at spise, hvilket han søgte at erstatte ved andre Tilsætninger; thi han ansaae det for meget vigtigt, og skrev et sær-

skildt Kapitel over de Midler, hvorved den Fornøielse, som man har af at spise, kan forlænges Da Madens Indflydelse paa Helbredet, beroer saa meget paa i hvilken Sindsstemning den nydes, saa synes Rumpfords Mening: at det er saare vigtigt, at den Fornøielse man nyder derved ei varer alt for kort, at have en god Grund, og Hovedmidlet, som han anvendte, for at forlænge denne Fornøjelse, var, at han i Suppen blandede smaae faste Dele, som havde en behagelig Smag, og ei kunde nydes uden at blive tyggede, hvorpaa han lagde megen Vægt, uagtet disse faste Dele, efter hans Mening, bidrog meget lidt til at ernære Mennesket, hvilket især skete ved det i Vand opløste Bygmeel. Da en stor Mængde Fattige i München i 15 Aar bleve bespiste efter hans Grundsætninger, saa kan en saadan Prøve ei let forkastes, imidlertid prøvede Rumpford ogsaa hos sig selv den nærende Kraft, som de forskjellige Slags Mad havde, som han anbefalede, og sultede til denne Hensigt fra den Tid om Morgenen, da han nød sin sædvanlige Frokost, indtil henimod Aftenen, hvor han allene nød den Slags Mad, som han vilde prøve, indtil han var mæt, og følte aldrig Aftagelse i Kræfterne af de af ham anbefalede Næringsmidler. Imidlertid havde han vist nok en stor Vanskelighed at overvinde, som Enhver der vil virke for Almuens Vel maae erfare, nemlig Fordommen. Men Rumpford, som kjendte dens Kraft hos hans Landsmænd, Englænderne, yttrede dog det faste Haab, at enhver Fordom kunde overvindes, naar man kun begyndte det paa den rette Maade.

Den kjærlige Omgangsmaade med de Fattige, det nøiagtige Opsyn som han førte, og den Kontrol som vaagede over de Betjente. som vare

ansatte ved Arbeidsanstalterne og ved Bespisningsanstalterne og den Publicitet han gav Regnskabsvæsenet bidrog vist ei lidet dertil, at han var saa heldig at overvinde de Fattiges Fordom imod hans Madlavning, som dog i Begyndelsen var saa stor, at da Kartoflerne først skulde afbenyttes, disse maatte blive tilberedte paa et skjult Sted i Kjøkkenet, og forarbeides saaledes, at Ingen kunde see, at Kartoflerne dertil vare anvendte.

Efter at have angivet de Næringsmidler, som lettest kunde føde et Menneske, gik han over til at vise, hvorledes de bedst kunde laves, hvilke Indretninger ere de meest brændebesparende, hvilke Kjøkken-Redskaber til enhver Operation ere de hensigtsmæssigste, hvilken Form Ildstedet, Askehullet, Gryderne, Panderne og Kjedlerne skulde have, hvorledes de skulle indmures og tildækkes, og gjorde til denne Hensigt saa mange sammenlignende Forsøg, at man ved at læse samme, ingenlunde kan tvivle om Resultaternes Rigtighed, og inderligen maae ønske, at disse bleve mere bekjendte og afbenyttede, end de hidtil ere. Imidlertid vilde disse Veiledninger til Brændebesparelsen kræve en udførligere Behandling, end her kunde forundes dem, og det synes at være ret en værdig Gjenstand for det ærede Selskab for naturhistoriske Kundskabers Udbredelse i Danmark, at lade trykke og uddele, med Afbenyttelse af de siden Rumpfords Tid gjorte senere Opdagelser, baade en Anvisning til Brændebesparelserne i Huusholdningerne og i de meest udbredte Erhvervsgrene, og en Anvisning til at lave nærende velsmagende Føde af de mindst bekostelige Produkter. Til en Prøve leveres her

allene nogle faa Recepter, til at berede de af Rumpford anbefalede Godtkjøbs Næringsmidler.

Af den saakaldte Rumpfordske Suppe er en Portion, som veier $1\frac{1}{4}$ Pd., fuldkommen tilstrækkelig til et Menneske. Dens Hovedbestanddele ere $2\frac{1}{4}$ Lod Bygmeel og $1\frac{1}{4}$ Pot Vand, kogt til en jevn Gallert. Alle andre Tilsætninger tjene kun til at gjøre den velsmagende, og til at forlænge den Fornøielse man har af at spise, tvende ligeledes vigtige Formaal, som dog kan opnaaes uden store Bekostninger. Lidt Salt, Peber, Viinædike, nogle Suppeurter og et lille Stykke fiintskrabet eller stødt Sild tjener dertil. Naar Suppen er færdig hældes den kogende i de Fade, hvoraf den skal nydes, og hvori der ligger Terninger af gammelt ristet Brød. Dette kan være gammelt Hvedebrød eller Rugbrød eller Tærninger af kogt, røget eller saltet Kjød eller Flesk, men maae stedse være skaaret i meget smaae Stykker, næsten af et Bygkorns Størrelse. Til Suppens Forbedring kan især anvendes Ærter, Kartofler, Gulerødder, saavelsom andre Roer, Pastinakker, Sillerier, Hvidkaal, Grønkaal eller Suurkaal. Gavnligen er det, at Bygmelet med Vandet koges om Aftenen, hvorefter Ilden slukkes og Gryden tildækkes med Laag, hvorpaa lægges varme Tæpper, som holder Varmen i Gryden, hvorved Suppen bliver bedre jevnet. Næste Formiddag koges Suppen op, med saa lidt Ild som behøves, for at holde den netop paa Kogepunctet, og naar den koger tilsøies Ærterne, eller de særskildte i koldt Vand kogte Kartofler, og hvad man ellers vil tilføie, især Saltet og Viinædiken.

Til 1200 Mennesker bleve brugte:

70 Pund	18 Lod	Bankebyg eller Bygmeel	
65 —	20 —	Ærter	

230 Pund	8 Lod	Kartofler
69 —	20 —	Brød
19 —	26 —	Salt
46 —	26 —	Viinædike
982 —	30 —	Vand

Ialt 1485 Pund 20 Lod.

Naar man trækker Vandets Vægt herfra, og deler Resten imellem de 1200 Mennesker, saa var til hver Mand anvendt $13\frac{1}{3}$ Lod Fødemidler.

Til en Suppe, som meget hurtigt kan tilberedes af Skovarbeiderne, lyder Recepten saaledes: Man smelter et lille Stykke Smør i en Jernpande, som sættes over Ilden, tilføier nogle Skeer af Hvedemeel eller Rugmeel, og rører det hurtigt med en bred Træskee, indtil Smørret er forsvunden, og Melet har antaget en brun Couleur, under hvilken Operation det idelige Røren med Skeen maa forebygge, at Melet ikke svies. Et Lod af dette ristede Meel, kogt med $1\frac{1}{4}$ Pot Vand, giver en Portion Suppe, som baade er sund og velsmagende, naar man tilføier det fornødne af Salt, Peber og Viinædike, og hælder den kogende paa Tærninger af ristet Brød.

En bagt Kartoffelpudding tillaves saaledes:

24 Lod kogte, skrællede og vel knusede eller revne Kartofler.
2 — Tælle
2 — fed Ost
2 — Melk

Ialt 30 Lod, koges med den fornødne Mængde Vand, indtil Massen er jævn og tyk nok, hvorpaa den bages i en Pande af Pottemagertøi. Man kan ogsaa istedetfor Ost og Melk tage 2

Lod fint reven Sild, eller ogsaa 2 Lod reven og tørt Oxekjød. *)

Rumpford angiver endnu flere Recepter, og anbefaler iſærdeleshed adſkillige Retter, ſom laves af den tyrkiſke Hvede eller ſaakaldte Mais, ſom ſærdeles paſſende for England, men da ſlige Anbefalinger bør rette ſig efter ethvert Lands lokale Forhold, ſaa overlades det Sagkyndigere, iſær Selſkabet for naturhiſtoriſke Kundſkabers Udbredelſe, at gjøre flere og for Danmarks Production, Beliggenhed og Klima paſſende Forſlag til at berede velſmagende Næringsmidler paa den letteſte Maade, og henſtilles alene, om Kartoffelmelet, ſom dog har megen Lighed med Salep, ikke burde anbefales dertil, om ei ſom Hovedingrediens, ſaa dog til Klumper i Suppen, eller til deraf at bage Puddinger.

(Meddeelt.)

---

*) I Mouriers Skrivt om Brød og Brødbagning findes Side 191 ligeledes en Anviisning til et meget ſimpelt Surrogat for Brødet af Kartofler.

Claveerſpilclaſſe, Harmonilære for Børn.

Af Dr. Hammels Værk: "Der gegenſeitige Unterricht" 1818. S. 243, ligeſom af det "Mønſter-Abrahamſonſke Værk om indbyrdes Underviisnings Væſen og Værd", 1ſte D. S. 605. foruden af muſicalſke Aviſer og Maanedsſkrivter vidſte man, at Hr. Logier allerede i 1812 havde i Dublin oprettet en Claſſe paa 20 Elever, der ſamtidigen underviſtes i Claverſpil paa mange ligeſtemte Fortepianoer i en ſtor Sal. Der nævnes ogſaa et Maſchineri (Chiroplaſt) ſom ſættes over Claviaturen, hvorved Hænderne ſtrax

vænnes til den rette Holdning, og Fingrene ikke alene faae mere Kraft, ſaa at hverken Haand eller Arm ſkal ſlaae Tangenterne; men man behøver fra Begyndelſen af ikke at ſee efter Fingrene, ei heller kan i Øvelſestimen bruges urigtig Fingerſætning, der atter i Læretimen maa afvænnes, ſaa at man herved forebygger Feil, og kunne da ſpare den Fortræd at rette dem, og meget ſnarere komme til at ſpille rigtigt og ſmukt, ſaa Lærere og Forældre kunne have Fornøjelſe deraf.

Endnu anførtes: at Logier meget tidligen gjorde ſine Elever bekjendte med Generalbaſſen, ſaa at de forſtode deres Componiſt, kunde ſelv ſætte Stemmer, ja endog ſpille rigtigt efter Trykfeil, ſaaledes ſom man med Eftertanke kan læſe rigtigt i en Bog, hvor et Bogſtav ſtaaer paa Hovedet, er udeladt eller forbyttet i et bekjendt Ord.

Om Chiroplaſten kunde man ingen Foreſtilling gjøre ſig efter Beſkrivelſen, da ingen Tegning medfulgte, og det ſyntes endnu vanſkeligere: at Harmonilæren kunde ſaaledes ſimplificeres, at Børn kunde fatte og anvende den. Imidlertid meddeltes i muſikalſke og ſelv i politiſke Tidender Vidnesbyrd om offentlige Examiners Udfald, hvorved fremmede Muſici havde opgivet Børnene en i Øieblikket componeret Melodi, og de havde ſat flere Stemmer dertil. Nogle af diſſe muſikalſke Stile bleve trykte. Hele Verden ſaae: de vare uden Feil mod gode Regler, ſkjønt nogle Critikere fandt dem altfor ſkolerette, uden Geniflugt og moderne Vildſkab, hvilket tilløkke ikke bør ventes af ulidenſkabelige Børn.

Den ſachſiſke Hoforganiſt, Hr. Barthel, der lod ſig høre i Helliggjeſtes Kirke, gav den mundt-

lige Beretning: at 4 Hæfter vare udgivne; men det første Udlæg ved en Skoles Indretning beløb sig til et Par Tusinde Rigsdaler.

I allgemeine Schulzeitung 1826 recenseredes de udkomne Hæfter af Logier ligesaa meget fra det pædagogiske som det musicalske Synspunct; tillige anførtes, at Dr. Stöpel gav Tegning af Chiroplasten, Anvisning til en Skoles Indretning og Bestyrelse, samt, hvad endnu Logier ikke havde gjort, en Harmonilære. Af Spies er en ligesaa fordelagtig Anmældelse af Dr. Stöpels Hæfter i No. 17. I No. 27 og 38 læses en ubehagelig Strid mellem Logier og Stöpel; men begges Discipler viste uhørte Fremskridt i kort Tid.

I No. 62 er indrykket Affkedstak fra Logier til Berlinerne for sit 4 Aars Ophold der. Hr. Bargiel fortsætter hans Skole indtil hans Tilbagekomst fra London. I No. 81 for 1825 har Stöpel først gjort opmærksom paa Logiers Methode fra den philosophiske og fra Kunstens Side og i den Anledning har Seminariilærer i Weissenfels Hentschel i No. 8 og 9 for 1826 især gjort opmærksom paa de pædagogiske Fuldkommenheder ved at vise: at de sædvanlige Klager ved Privatundervisningen i Musik falder bort og hæves ved Logiers Classeundervisning, og Eleverne bringes endnu videre.

Da jeg ved en nidkjær Skolevæsens Befordrer er kommet i Besiddelse af Logiers første 5 Hæfter og Dr. Stöpels hidtil udkomne Skrivter, saa kan jeg tjene Enhver, der ønsker nøjere Kundskab derom, med at forevise og forklare samme, saavidt jeg selv kjender til dem, ligeledes har jeg ladet forfærdige en Chiroplast, i 2 adskildte Dele, som Haandledsfører og Fingerfører. Bekvemmest og behageligst for mig vilde det være, om man beærede min Elementarsyngeskole med sin Nærværelse Søndag Eftermiddag Kl. 4—6. Da skal jeg fra Kl. 6—7 være til Enhvers Tjeneste med Forklaring af alle mine didactiske Apparater i samtlige Borgerskolernes Encyclopædi, hvortil mit Livs bedste Dage vare opoffrede, og hvoraf jeg har en betydelig Samling af Fremmedes og egne Opfindelser.

J. V. Bruun,
Store Kongensgade No. 53,
1ste Sal over Porten.

Indenlandske Efterretninger.

I Randers Avis (No. 30) læses en Advarsel i Prosa imod en benævnt Slagter i Ebeltoft, og strax derefter samme Advarsel udtrykt saaledes:

Hør Nyt, hvad som passeret er
I Ebeltoft: en Slagter der,
Han sidste Søndag friſk trakterede,
Og flere Venner til sig bød,
For Lammesteeg at spise:
Hør til — her vankede en lækker Prise!
Af Hundesteeg de bleve mæt
Og det er dog en sjelden Ret,
Naar at Man skal tracteres. —
Jeg derfor raade vil Enhver,
Som Hundesteeg ei haver kjer,
For denne Slagters Spiisqvarteer
Sig smukt at tage vare.

Viborg, d. 12te Marts. Denne Vinter har været særdeles rig paa Ferskvandsfisk, der især i Egnene om Limfjorden have ydet Beboerne sjeldne, ja næsten uhørte Fordele, især hvad Heltfiskeriet angaaer, der paa Steder hvor de endog sjelden fanges og paa Grundene stode i saa tykke Stimler, at man ofte kunde øse dem op med Skovle. De store Søer have og givet paa Iis god Fangst af Aal og Aborrer. Sildfiskeriet er allerede i Februar begyndt og fra

Sallingsund ere komne meget gode, men smaa Sild, der og have været temmelig dyre her i Viborg (2 a 3 Mk. Oelen, da de føres til Aarhuus og andre Stæder. Brasen, der aldrig pleier at fiskes i Mængde, har her i Januar og Februar været hele Læs af, som vare meget gode og godt Kjøb (for 6 a 12 ß. kunde man kjøbe de store); de vare fra Limfjorden, dog ikke fra Hjarbek og Vorde; men andetsteds fra, og Aborrene fra Ørslevklostersøe, der gav en stor Deel. Laxefiskeriet i Randers har derimod lagt i Dvale; fordi Randersfjord har været iislagt. Havfisk har ikkun været et Par Gange siden Nytaar. Derimod have vi faaet Fredetikshavns Østers, der var udmærket store og gode, men falde kostbare, da de med Vogn maa befordres.

Blandede Efterretninger.

Forfatteren af det agtede Skrift over National-Økonomien, Julius Greve af Soden, har i lang Tid været beskæftiget med et vigtigt Værk over den Annonariske Lovgivning (Korn og Kornhandel); paa hvilket Værk han bestræber sig med Nidkjerhed at trykke Klassicitetens Stempel, for endeligen over dette Menneskeligheden saa vigtige Anliggende at grunde et fast System, og at tilintetgjøre de hidtil af mange Regjeringer gjorte sørgelige Misgreb. Den første Bog skal behandle den politiske Historie af den annonariske Lovgivning, fra de ældste til de nyeste Tider, først i Almindelighed, og derefter det Specielle indtil de nyeste Tider. Den anden Bog vil give den annonariske Lovgivnings literariske Historie. Den tredie Forfatterens Forsøg til et System. Den fjerde vil indeholde den annonariske Lovgivnings Bibliothek, som allerede udgjør mere end 600 Nummere, og nævner alle europæiske Nationers Skribentere over Emnet. Gjenstandens Vigtighed for den hele Menneskehed er erkjendt, og Skriftet, som vil blive det eneste fuldstændige over et saa højstvigtigt Anliggende, vil for enhver i højere eller ringere Stilling sat Embedsmand vist blive saa kjerkomment som uundværligt. Det ventes til første Paaskemesse fra Riegel og Wiesners Boghandling i Nürnberg.

(Hesperus. Jan. 27.)

En Ven af Jagten har omtrent en Miils Vei fra Hamburg i Herskabet Pinneberg, paa Stelling og Eidelstedts Byers Marker, i April f. A. sat nogle Par nordamericanske Agerhøns, hvilke ved smukke Fjedre og en hurtig Forplantning udmærke sig fra vore. Allerede er her en Flok af omtrent 30 Stykker, og man har gjort en offentlig Anmodning til Jagtliebhavere om at skaane dem, saa at der er Haab om deres fuldkomne Naturalisering. (Hesp. 1827. 11.)

Kjøbenhavns Børs, den 16 Marts 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 228		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	170	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	82½	83 Rbd. Sedl.
Dito Dito	72½	73 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	115½	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	92½	93 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	— i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
Cp. nye danske Oblig.	58	58½ L. Sterl.

Rettelser.

I No. 21, S. 333, L. 9: faae l.: finde — S. 335 L. 23: ligesaavel gaves l.: jo ligesaavel gaves

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 23.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 20 Marts 1827.

Om Brændevinsbrænding paa Landet.

Paa Landet i Danmark maa Brændevinsbrænding kun, som bekjendt, drives dels af dem, som ere igjennem det Kongl. Rentekammer givne særskilte Privilegier dertil, paa Grund af særdeles Omstændigheder, f. Ex. for en eller anden Fabrik-Indretning, dog saaledes, at Brændingen kun skeer til egen Husholdning, saavelsom til de Folk, som sammesteds til eget Arbejde bruges — dels af nogle faa privilegerede Kro- og Vertshusholdere. Hvor Brænding saaledes maa drives, skulle Brændevinsredskaberne være forsynede med Stempel, og for Privilegierne erlægges en vis i hver Bevilling især bestemt aarlig Afgift til den kongelige Kasse, i Forhold til Brændevinsredskabernes Størrelse. Landmanden maa saaledes efter den almindelige Regel ikke engang til eget Brug eller egen Fornødenhed brænde Brændevin; dog paa Bornholm og paa Lessøe undtagen, hvor Brænding til eget Brug er Landmanden uforment. Bemeldte almindelige Forbud, hvortil Grundene maa søges i Hensyn paa Bondens Moralitet, Kornets og Brændsels Spilde ved slette og smaa Redskaber, Næringsvejenes statsøkonomiske Grændseskjel, Afgiftsvæsenet o. s. v., er gradviis bleven mere og mere strængt. Saaledes blev ved en Forordn. af 8 Nov. 1672 anordnet, at Ingen paa Landet boende maatte brænde Brændevin og brygge Øl til Udsalg. Ved Forord. 4 Juni 1689 blev forbudt, dog ikkun Bønder, eller dem som beboede Bøndergaarde, Boliger eller Huse, at brænde Brændevin eller at bruge Destillerpander eller Brændevinshatte, under Varernes og Redskabernes Forbrydelse, samt Mulkt. En vigtig og længe bestaaende Forordning om Consumtionen, som bestemte Brændevinsbrændingen som en til Kjøbstæderne bunden Næring, var Forordn. af 31 Dec. 1700, — der ved en sildigere Forordn. af 15 Oct. 1778 forandredes, ligesom denne atter afløstes ved Forordn. 1 Febr. 1797. Forordn. af 2 Aug. 1786 om Brændevinsbrænding og Kroholdt paa Landet indeholder den nu gjeldende Lovgivning om denne Sag for Landet, dog med enkelte senere føjede nøjere Bestemmelser. (Man see Ørsteds Suppl. III.

82 o. f. — Mandix's Landvæsens Ret. Anden Udgave 1ste Bind, S. 40 o. f. — Mandix's Skrift om det danske Kammervæsen S. 228 o. fl. St.)

Jevnligen ere Önsker yttrede om større Friheder for Landboen i denne Henseende. Skribentere, saasom Lüttichau, Aug. Hennings, Dct. Theol. Provst Nørdam og flere (cf. Thaarup om Fabrik-Industrien &c. 1 Hæfte S. 82 o. f.) have anbefalet Forbudets Ophævelse. Dct. Gust. Ludv. Baden hører og iblandt disse Skribentere. See hans Afhandling i Skilderiet 1815 No. 51, og hans: Smaa Afhandlinger 1 D. 1821, S. 342-353. Fra Regjeringens Side ere derfor Overveielser og Undersøgelser om Spørgsmaalet foretagne. Saaledes udgik for omtrent ti Aar siden et Circulaire af 20de September 1817 fra det Kongelige Rentekammer til Stiftamtmænd og Amtmænd om Betænkninger: 1) om store Landbrænderier kunde yde Statskassen Fordeel uden Nogens Rettigheders Fornærmelse; og 2) om der kunde udfindes en bedre Maalestok for Afgivten af Brænderierne. Det er vist nok en Følge af de indkomne Betænkninger, at der under 13de November 1824 blev nedsat en Commission for at tage under Overveielse: 1) om den Consumtions- og Brændings-Afgivt, som nu svares af Brænderierne i Kjøbstæderne kunde være at nedsætte, og i Forbindelse dermed at tilstaae Rettighed til under visse Betingelser at brænde paa Landet, mod en vis bestemt aarlig Brændings-Afgivt af et saadant Beløb, at Afgangen i Kjøbstæds-Afgivterne dermed kunde dækkes. 2) Om Nedsættelsen i Kjøbstæderne burde være lige for alle, eller om den ikke snarere burde modificeres efter Kjøbstædernes Beliggenhed og lokale Omstændigheder.

3) Om der kunde være at bestemme en vis Circumference om enhver Kjøbstad, forholdssvarende til Kjøbstadens Størrelse og den Afsætning samme forskaffer Landbrugerne, indenfor hvilken intet Landbrænderie maatte tilstædes nyt Privilegium. 4) Om der ved den Tilladelse til at brænde, der for Landet paatænkes, burde tages udelukkende Hensyn ikkun til store Brænderiers Anlæg, som fordeelagtigst i statsoekonomisk Henseende, eller om mindre Brænderier tillige kunde være at tillade. 5) Om denne Forandring burde bringes til Iværksættelse i alle Amter uden Undtagelse, eller om den burde indskrænkes til visse Amter, i Særdeleshed i Begyndelsen, saasom til Aarhuus, Aalborg, Hjørring, Thisted, Ringkjøbing og Ribe Amter. Endvidere, hvorledes de enkelte Tilladelser kunde være at betinge paa en saadan Maade at de bleve til Fordeel for alle Skatteydere i Districtet, om f. Ex. Bevilling paa et Brænderie i ethvert Sogn kunde meddeles, og Sognet, som Commune, forundes Ret til at bortforpagte Brænderie-Rettigheden, imod at den for den Kongelige Kasse fastsatte Afgivt blev tilsvaret, hvorimod Overskuddet af Forpagtningsafgivten kom Sognet tilgode, til Lettelse i Commune-Afgifterne. Sognets Størrelse efter Hartkorn og Folkemængden maatte i saa Fald afgive Maalestokken for Sognebrænderiets Størrelse, og den til den Kongl. Kasse erlæggende aarlige Afgivt ligeledes derefter bestemmes; hvilke samtlige Undersøgelsers Udfald derefter skulde indberettes til det Kongelige Rentekammer, for derfra at blive Kongen forelagt. (See Coll. Tid. 1824 S. 669—671.) Commissionen indhentede Betænkninger og Oplysninger fra Overøvrighederne; og skal nu have afgivet sin allerunderdanigste Indstilling.

Et mærkeligt lidet Skrift er udkommet under Titel: Frimodige Yttringer angaaende Brændevinsbrænderierne paa Landet i Danmark; af Pet. Horrebow Haste, Justitsraad, Told- og Consumtions-Inspector i Svendborg. Odense 1827. 27 S. 8. Den indsigtsfulde Forfatter, som i fem Aar har levet i en sjællandsk Kjøbstæd, og omtrent i 29 Aar i tre forskjellige fyenske Kjøbstæder, og i den sidstnævnte Periode har havt nær Berørelse med den omhandlede Gjenstand, angiver sine Anskuelser, som gaae ud paa: "at Landbrænderiers Anlæg er utilraadelig: 1) fordi Landalmuens Sædelighed derved vilde lide, og dens Boliger trues med hyppigere Ildsvaade. 2) Fordi den Kjøbstædborgerne forundte og hævdede Ret vilde uden nogen (vel utilveiebringelig) Erstatning derved krænkes, dem og Almenheden til uaffelig Fordærv. 3) Fordi Kjøbstædernes derved foranledigede Armod vilde have sørgelig Tilbagevirkning paa Landboen, ved at tilstoppe hans Afsætningskilde, og fordyre hans Fornødenheder fra Udlandet og Hovedstaden. 4) Fordi Resten af Skovene vilde derved end ydermere aftage, samt Almuen fristes til ulovlig Skovhugst; endeligen: 5) fordi de Kongelige Finantser derved vilde lide fleersidigt Tab, og Regjeringen derved nødes til at paalægge nye Afgivter." Skriftet fortjener megen Opmærksomhed; og Forfatteren leverer tillige de Betænkninger han, efter Anmodning, 1817 og 1825 har afgivet over Sagen, i Anledning af hine Circulairer; ligeledes nogle Bemærkninger ved nogle Poster som ere blevne ham bekjendte af den i Aaret 1824 nedsatte Commissions Forslag. — I et andet nylig udkommet Skrift: Veile Amt, beskrevet af Landvæsens-Commissair Dalgas, yttres modsatte Anskuelser.

Saaledes S. 130: "Et af de Midler, ved hvilke Tilveiebringelsen af gode Kornvarer kunde fremmes, vilde være Brænderiernes Frigivelse, som desuden af saa mange andre Grunde var ønskelig." S. 208 og 209 yttres mere herom.

Brændevinets Alder hos os, nemlig fra den Tid da det er bleven almindeligt, kan man regne fra det syttende Aarhundredes Begyndelse. Undersøgelser herom læses i Dr. G. Ludv. Badens Afhandlinger 2det Bind S. 388-392 og smaae Afhandl. I B. 1821 S. 342-353.

Blandinger.

Ligbegravelse i Buenos Ayres.

Den engelske Capitain Head, af hvis interessante Reisebemærkninger vi forhen have meddeelt Brudstykker, fortæller derom følgende. "Først paa den senere Tid vare nogle af Byens fornemste Indvaanere blevne begravede i Kister; ellers blev Liget blot puttet ind i en i Ligvognen anbragt Kasse, og derpaa jog Kudsken afsted med det i fuld Galop, saa at Følgets Vogne næppe kunde holde Skridt med. Den Vogn, hvori Børneligene bleve bortkjørte, vilde jeg snarere have anseet for en Markskrigers Befordring. Den var et let, aabent, trugformigt Vehikel, med hvidmalede Hjul og med et lysblaat Silke-Tæppe over. Kudsken var klædt i Skarlagen, og en uhyre hvid Fjederbusk smykkede hans Hat. Engang mødte jeg denne Ligvogn uden Tæppe, og saae, ved at ride hen til den, at der laae en næsten nøgen Negerdreng i Truget. Da jeg fulgte en Tid med Vognen, var jeg Vidne til hvorledes Liget, ved den voldsomme Skumplen, snart laae paa Ryggen, snart paa Maven, og et Par Gange endogsaa var nær ved at hoppe ud af Vognen. Da jeg en anden Dag besøgte Kirkegaarden, kom samme Vogn netop og holdt udenfor Porten. Kudsken overrakte

Graveren en Seddel, og halede derpaa Liget af et 8 Maaneders Barn frem, som Graveren snappede ved en Arm og, slængende det frem og tilbage, bar ind paa Kirkegaarden. Her grov han et Hul, der ikke var dybere end en Plovfure, lagde Barnet deri, trykte med Spaden dets Arme ind til Kroppen, og bedækkede det derpaa saa sparsomt med Jord, at endeel af dets Pjalter endnu vare synlige. Da den følesløse Mand var gaaet bort, greb jeg Spaden, for at bringe den stakkels Skabning bedre under Jorden; men afstod igjen fra mit Forsæt, af Frygt for, at man vilde tage mig, som Fremmet, det ilde op. Paa Tilbageveien til Porten mødte jeg atter Graveren, som denne Gang, i Forening med en Kammerat, kom slæbende med Liget af en meget gammel Mand, hvis Søn, der omtrent kunde være 40 Aar, fulgte ham. Graverne vare i hæftigt Skjænderie med hinanden og fortsatte endnu et Par Minutter Striden, efter at de vare ankomne til Randen af Graven, eller rettere Grøften. Denne, omtrent af 7 Fods Brede, strakte sig tvers over Kirkegaarden og var en meget sindrig Opfindelse, for at kunne slippe næmt fra det. Ligene bleve nemlig her stuvede lagviis, 4 ovenpaa hinanden, og et bevægeligt Gitter, der var anbragt perpendiculair tvers over Grøften, naar et saadant Lag var færdigt, flyttet nogle Fod frem, for at give Plads til 4 andre Lig. Eet Legeme laa allerede paa det Sted, hvor den gamle Mand skulde puttes hen. Paa dette sprang Sønnen ned, og modtog, lænende sig op til det foregaaende Lig, sin Fader af Graverens Hænder. Pladsen var saa smal, at den unge Mand havde Umage med at faae Liget anbragt; omsider lykkedes det ham: dog tog han først en veemodig Affkeed fra dette kjere Lig, idet han med en rørende Inderlighed flere Gange sluttede det i sine Arme. Saa aldeles ny en saadan Situation imellem Fader og Søn endog var mig, syntes den mig dog paa ingen Maade unaturlig. Da Sønnen igjen vilde kravle op af Graven, havde han meget nær reven en Kone ud af Ligstabelen bag ved sig. Begge Graverne skuffede nu en Smule Jord ned paa den gamle Mand, og stampede ham derpaa med Trærammer saa fast, at om der endog havde været Liv i ham endnu, maatte han ufeilbarlig have udaandet det under deres kraftige Stød.

(R. A. 1826. No. 150.)

Den fordelagtigste Overgraver-Post.

I Paris vaage Haandværkerne omhyggeligen over den dem siden Revolutionen tilstaaede Næringsfrihed; saaledes have Smedemestrene, eller i det mindste en stor Deel af de i Paris boesatte Smede, ladet trykke et Skrift, hvori de beklage sig over de ved Paris's tre store Kirkegaarde ansatte Concierges, som ville rive til sig et Monopol paa Forfærdigelsen af alt det Jernarbeide, der behøves ved de Minder, som der opreises. Paa enhver af hine tre Kirkegaarde boer nemlig en Opsynsmand (en Overgraver), der er ligesom Anstaltens Konservator, holder et Register over de indbragte Lig, nummererer Gravene, og har endeel Folk under sin Opsigt. Ved den største af disse Kirkegaarde, nemlig Cimetiere du père Lachaise, er et saadant Embede af stor Betydelighed. Departementpræfekten Chabrol, der raader over dets Bortgivelse, har brugt den Maade, der næsten er almindelig hos Alle, eller dog Mange, af de Store, eller Statens høieste Embedsmænd, at forsørge deres Kammertjenere ved saadan Post. Hans Kammertjener, der forhen var hans Factotum, og som han havde bragt med sig fra det Piemontesiske, hvor han forhen var Præfekt, er Italiener af Fødsel. Hans italienske Navn, Tapponi, har han forfransket til Tappon. I hint Smedeskrift siges, at han veed at gjøre sig en Indkomst af 60000 Franker, og at altsaa Opsynsmanden ved en Kirkegaard har en Indkomst, der overgaaer en Statsraads. Formodentlig er Angivelsen overdreven; men vist er det, at han stryger 20000 Franker ind, der er en ganske vakker Embeds-Indtægt, og berettiger Hr. Taponi eller Tappon til at sande Rigtigheden af Begrebet i et engelsk Tidskrifts Titel: Om Nytten af de Døde for de Levende. Derfor lever ogsaa Hr. Tapponi eller Tappon paa sin Kirkegaard som en liden Fyrste; holder sin Sekretær, har sin Skriverstue med Overskrift: Bureau d'agence, har et halvt Dusin Betjente

foruden Gravene, og har betydelige Leverancer af Blomster, Ligstene, og andre Sager, som de Levendes Smærte fordrer til Ære for de Døde, og som de sjelden finde for dyre. Hvad Under altsaa at en saa vigtig Mand, denne Kirkegaards Fyrste, opvækker Nid og Misundelse; at man ved Pressen paafører ham Krig, og at man skildrer hans Stilling imellem Gravene altfor fordeelagtig. Mangen fortjent Mand fører et Liv, under Qvaler for Udkomme, iblandt Levende, imedens Hr. Tapponi iblandt Døde har sit paa det Tørre. (Mbl. f. g. S. 24.)

Et for enhver der vil kjende Ostindien uundværligt Værk er: East-India Company's records &c., af Cesar Moreau, udkommet i London 1825, lithograferet, 50 S. i Folio, (1 Guinee). Forfatteren er en utrættelig Arbeider i møisommelige Tabellers Sammensættelser, og Værket bestaaer af en uendelig Mængde af Tal. Paa en meste Side tæller man 6000. Den fuldstændige Titel lyder oversat saaledes: Det ostindiske Kompagnies Archiv, et efter officielle Kilder udarbeidet Værk, som giver en Oversigt over de engelske Besiddelser i Indien, deres tidligere og nuværende Tilstand i Henseende til Indtægter, Udgifter, Gjeld, Aktivfordringer, Handel og Søefart, med mange historiske, politiske, finantsielle, kommersielle og kritiserende Notitser, siden Kompagniets Begyndelse (1600) indtil nu (Juli 1825). Alt omhyggeligen sammendraget og ordnet, forsaavidt de ældre Begivenheder angaaer, efter de beste trykte eller haandskrevne Dokumenter; og for de sildigere Tider efter officielle Kilder, Parlamentets, det ostindiske Kompagnies, og Toldvæsenets Protokoller, og efter de beste Skribentere (Mann, Purchas, Child, Petty, Cary, Davenant, Gee, Postlethwaite, Bolts, Raynal, Verelts, Anderson Robertson, Playfair, Macpherson, Milburn, Colqhoun, Tuckey, Mill Klaproth, Phipps, Prinsey, Malcolm Thornton, og Staunton) saa og efter alle med Ostindien sig beskjæftigende lærde Selskabers Afhandlinger &c.

(Mere i Hesperus, Jan. 1827 No. 3).

(Meddeelt)

Om Ægypten. Dette høist mærkværdige Lands nuværende Behersker, Mohammed-Ali, har i nyere Tider tildraget sig hele det oplyste Europas Opmærksomhed. Da de Engelske rømmede Ægypten (1804) var han kun Bin-bashi eller Oberst og anførte 300 Mand Albanere. Hvad han siden har gjort for sin egen og sit Riges Storhed, er noksom bekjendt. Medens han førte Krige, der kostede Strømme af Blod, udførte han med overordentlige Bekostninger de største offentlige Værker. Han oprettede betydelige Manufacturer og frembragte Handelsvarer til et stort Beløb. Alt dette gjorde han, trods Folkets og dets Styreres Fordomme derimod, og uagtet der, ved hans Ophøielse til Pascha, ikke var saa meget som en Pompe eller Kran, mindre et Manufactur i hele Landet. Store Vanskeligheder mødte han i Begyndelsen i at faae Maskiner, da deres Udførsel fra England er forbuden og de, han lod komme fra Frankrige, ikke svarede, i visse Tilfælde, til Øiemedet. Men disse Vanskeligheder bleve siden for en stor Deel hævede, da Forbudet mod Konstneres Udvandring fra Engelland blev tilbagekaldt og det mod Maskineriers Udførsel ikke sat i Kraft i Henseende til Ægypten. Siden den Tid er en stor Mængde Maskiner blevne sendte derfra didhen. I en ung Mand, en Søn af en Ingeniør i London, fandt Paschaen en sjelden Forening af Talent, Kundskab og utrættelig Konstflid. Under hans Bestyrelse bleve de fleste af Maskinerne, i de forskjellige Værker og Factorier, satte i Gang. Paschaen har oprettet et Manufactur, hvori de almindelige og, i visse Tilfælde, overordentlige Maskiner forfærdiges; han har forskjellige Saugmøller og Valtsemøller til Guld, Sølv og Kobber, Myntpresser, alle Slags Pakkepresser, Dampmaskiner, Papirfabriker, et Skriftstøberie, et Bogtrykkerie, Smedeværk &c. I det mindste 10 Uld-Manufacturer, med 2,500 til 3000 Væve hvert, vare i Gang 1822 og 15 andre var man i Færd med at oprette. Hver Indretning staaer under en Frankers umiddelbare Bestyrelse og under ham ere igjen andre Europæere ansatte. I alle disse Anliggender, som overalt i hver Ting, Paschaen

personligen kan varetage, er han utrættelig og nøiagtig. Ikke sjeldent seer man ham med Uhret i Haanden førend Klokken fem eller sex om Morgenen, kalde Folkene til Arbeide og irettesætte dem, der komme for sildigen. I det Arsenal, han har oprettet i Cairo, ere Kanoner blevne støbte og borede. Omtrent 200 Franske og Italienere ere sysselsatte med at forfærdige Geværer og smaa Vaaben. Han har ogsaa anlagt der en Krudtmølle og et Salpeterværk, der bestyres af en Italiener, der tilforn har været ansat ved den franske Krudtmølle i Mailand. Han lader bygge et Slot af stort Omfang i denne sin Hovedstad; men det største offentlige Værk, han har udført, er Kanalen fra Nilen til Alexandrien, der blev forfærdiget under tyrkiske Officierers Bestyrelse. Men disse kjendte ikke Kunstens Regler og Værket svarer derfor ikke til sit Djemed. Det blev udført med tyrkisk Grusomhed, uden foregaaende, tilbørlig Tilberedelse. En Deel Felhas bleve hentede fra Nedreægypten, hvilke, uden de fornødne Redskaber til Arbeidet, eller Magaziner, hvorfra de kunde faae deres Underhold, bleve tvungne af de Soldater, der havde Opsyn over dem, til at trælle uden Ophør fra tidligen om Morgenen til sildigen om Aftenen. De vare nødsagede til at grave Jorden med Hænderne og at vade i det fremtrængende Vand. Kanalen blev færdig i en Tid af to Maaneder, men henved 12000 af hine Ulykkelige omkom. Sandet bedækker deres Levninger. Ialt blev der brugt 313,000 Mennesker til at udføre dette Arbeide. Da Paschaen saae, at Kanalen ikke opfyldte sin Bestemmelse, saa søgte han at bøde paa Manglerne ved to store Muddermaskiner, der drives ved Damp, og som løfte hver Time 60 Tønder. De ere bygte i London og 250 Felhas bruges dertil. Ved at arbeide med disse Maskiner ere en stor Deel Levninger af en gammel Stads Ruiner bragte frem. En anden Kanal er bleven anlagt, for at vande Morbærtræ-Plantagerne til Silkeavlens Fremme. 80,000 Fellahs arbeidede derpaa. Paschaen kunde forskaffe sig alle de Artikler, han lader forfærdige i Ægypten, for lettere Priis og af bedre Beskaffenhed; han indseer det meget vel, men det er ham

om at gjøre at sysselsætte de arbeidende Klasser og fremme deres Konstfærdighed. Næst Kornudførslen, der, ligesom hver anden Green af Handel og Manufactur, er et Monopol i Vicekongens Hænder, forskaffer Bomuldsavlen ham den største Indtægt. Fra Alexandrien udførtes 180,000 Baller, der indbragte 1 Mill. Pund Sterling, men som siden, da Nilen ikke naaede sin sædvanlige Høide og Arbeidernes Tal, som en Følge af den stærke Udskrivning til at bøde paa Dødeligheden i Armeerne, især paa Morea, meget aftog, sank til 112,000. Af Indigo frembragtes i eet Aar 35,000 Pund. Men Sukkeravlen synes ikke at ville lykkes. Hverken det raffinerede Sukker eller den Rom, der koges, har nogen ret Smag. Mohammed Ali tilegnede sig, ved et Slags Lov, en stor Deel af Ægyptens Jorder og forarmede derved mange Scheiks og Andre, som ejede dem. Mærkeligt er det, at denne overordentlige Mand er saa kortsynet, at han ikke har villet forbedre de saa undertrykte Felhas's Forfatning. Uagtet intet Land er saa rigt paa Jordens Frembringelser som Ægypten, saa gives der dog heller intet, hvis Indbyggere ere saa elendige. Der er ingen Udsigt til at deres Tilstand nogensinde vil blive bedre, da de altid have været næsten Slaver af de Mægtige, og deres Liv kun har Værd i deres Herrers Øine, forsaavidt de kunne fremme deres Fordeel.

Dersom de af Mohammed Ali antagne Forholdsregler kunde vedblive at følges, vilde Folket med Tiden blive civiliseret, og dets Magt, Antal og Anseelse forøges. Men Vedblivelsen af hans Indretninger beroer ganske paa hans Liv og de store Fremskridt, der ere gjorte, maa man befrygte ville ophøre med den nuværende Regjering. Han er nu 60 Aar gammel, men saa stærk og sund, at han endnu kan leve i mange Aar og vedvarende følge sine store Planer. (Uddraget af en Bedømmelse over Histoire de l'Egypte sous le Gouvernement de Mohammed-Aly &c. par Mr. Felix Mengin, 2 T. Paris 1823 i Westminster Review No. XI, Juli 1826.)

Om de sydamericanske Bjergværker.

Der har været meget talt og skrevet om de i Engelland oprettede Selskaber til Bjergværkers Drivt i Sydamerica. Man har lovet sig deraf Guld og grønne Skove. Men Aktiernes dybe Fald har allerede noksom viist, at man kun alt for meget er bleven skuffet i sine overdrevne Forventninger. Nu har John Miers i sin i Aaret 1826 i London udkomne Reise i Chile og La Plata meddeelt udførlige Efterretninger om disse Gruber. Det er at beklage, siger Værkets Recensent i Westminster Review, Juli 1826, at saadanne Efterretninger ikke kom tidligere eller de, vi allerede havde, ikke bleve fulgte med mere Forstand. Men det vil dog ikke være for sildigt, at give en almindelig Udsigt over disse Grubers Natur. At være Ejer af Gruberne i Sydamerica, og at give Penge til at drive dem, er sjeldent forenet i een Person. Den saakaldte Minero ejer og bearbeider Gruben og Habilitador er den, der laaner Pengene til deres Drivt. *) Anordningen (Ordinanza) bestemmer de almindelige Betingelser for deres Forbindelse og de mere særlige Forhold fastsættes ved en Contract: Habilitador betaler med Grubens Frembringelse til en betinget Priis og Qvantitet. Minero's Omstændigheder gjør det ønskeligt for ham, at Laanet skeer ikke i Penge, men i Bjergfolkenes Fornødenheder, i Qvægsølv, Krudt og andre Artikler, der bruges til Grubedrivten. Det er Capitalisten ene, der er udsat for Tab; thi slaaer Spekulationerne Feil, saa er han ikke berettiget til at forlange de forstrakte Penge tilbage, og lykkes den, kan han ikke kræve mere end det Betingede. Chiles Gruber ligge almindeligen i ufrugtbare og udyrkelige Egne, i en umaadelig Afstand fra hvert Sæde for Civilisation og Handel. Befolkningen er følgeligen yderst ringe og Fornødenhederne kostbare og dyre. Disse ere Hindringer for Grubedrivten, og deres Overvindelse udkræver meget overflødige

*) Altsaa hvad man i Norge kalder at "være Forlægger." Cf. Thaarups udførl. Veiledning I 379 Note.

og tilgjængelige Mineralskatte. Capitain Head siger i sine grundige Betragtninger over Grubearbeiderne, at disse Vanskeligheder, i visse Henseender, ere saa store, at det tilfulde kan godtgjøres, at det Sølv, der vandtes af saadanne Gruber, vilde ikke blive værdt dets Vægt i Jern, førend det naaede Engelland; medens Jernet, som sendtes til England vilde koste mere end dets Vægt i Sølv, førend det naaede Gruben. I Chilos Grube-Egne regner det næsten aldrig, og Vand er der saa lidt af, at der ofte ikke er nok til Drikke, mindre til Grube-Drivten. I mange Henseender er Brændeved ligesaa vanskeligt at faae som Vand. Disse Vanskeligheder vilde være uovervindelige, hvis her ikke gaves en haardfør og fattig Menneskeart, der er vant til Mangel og, som ved Hjelp af en lang Erfaring havde lært at hjelpe sig med alle de Midler, der staae i dens Magt, og ere passende til det attraaede Diemeed. De, som troe, at den amerikanske Bjergmand ikke forstaaer sin Konst, tage meget Feil. Hans Fremgangsmaade er maaskee raa; men bekosteligere og mere forfinede Methoder vilde enten ikke kunne haves eller tilveiebringes. Sagen er, at dette Arbeide i Chile er en ussel Haandtering, som ikke kan drives, uden for den sletteste Betaling. De Omstændigheder, der gjøre denne Varesort kostbar, maae lukke Minen. Til Bjergværksmaskiners Anvendelse er det især nyttigt, at der er Vand, og Gruben maae udtørres; men i Chile er der intet Vand. Miers forsikkrer, at de Midler, Chileserne anvende i det meeste af deres mekaniske Operationer, passe meget vel til den Stilling, hvori de befinde sig og til Landets Natur. Han paastaaer, at Bjergværksselskaberne ville tilsætte en stor Deel af deres Capital, blot til at lære hvilken Fremgangsmaade, de skulle bruge for at faae Fordeel deraf og til at erhverve den nødvendige Erfaring om Landet; at Gruben i Chili ikke engang kunde drives for det, som en engelsk Grubedrivt koster. Det synes klart, at hine Gruber kun kunne bearbeides, naar Arbeidslønnen er meget ringe og Fremgangsmaaden er saa raa, at der kun behøves saare lidet Udlæg af Capital. Alle Sagkyndige, der kjende Chile og Chilesernes Natur, ere af den Mening, at de engel-

ske Selskabers Spekulation vil for en Deel, om ikke ganske, slaae Feil, og at det, i ethvert Tilfælde er en Daarlighed, at anvende en saa uhyre Kapital, som til Værkernes Drivt, er blevet foreslaaet. Den eneste Plan, som med nogen Virkning kan blive anvendt, er at følge Habilitadors Maade. Capit. Head opregner alle de frygtelige Hindringer, som et europæisk Bjergværksselskabs Agenter maa møde i Sydamerica.

Boghandel i ældre Tider.

"Jeg kjender intet Skrift, som mere underretter os om de Gamles Bøger-Væsen, end Plinii Breve. Videre maae hans Efterretninger ikke udstrækkes end til den Tid, da han levede. Det er een af Aarsageene, hvorfor alle Thesauri Antiqvitatum saa lidet hjelpe til rigtig Kundskab om Alderommen; fordi mange Afhandlinger gjør ikke tilstrækkelig Forskjel mellem Tiderne. Underledes har det nok været med Bøger-Væsenet i Ciceros Tid, hvor jeg ikke finder en Bibliopola nævnes, anderledes i Keiser Commodus Tid, da det Romerske Rige kom til sit store Forfald. Der tales virkelig hos Plinius om Bibliopolis, L. I. Ep. 2. nisi tamen auribus nostris bibliopolæ blandiuntur. Sed sane blandiantur, dum per hoc mendacium nobis studia nostra commendent. Dette Sted viser, synes mig, temmelig klart, Gevinsten, nemlig en Prosit udenfor Skriverlønnen var den Tid for Boghandleren, Æren allene for Forfatteren. Hvad for en stærk Virkning Æredriften har havt i Trajans Tid, det sees af mange Breve fra Plinius. Æren, at være en god Skribent, blev agtet høiere, end den af Rigdom og Værdighed. Effinge aliqvid & excude, qvod sit perpetuo tuum, siger Plinius L. I. Ep. 3. Plinius, Tacitus, Svetonius, Qvintilian, Martial, Silius Italicus, opmuntrede, understøttede og berømmede hinanden. De brugte skarp Kritik, ikke Journalisternes, men deres egen, deels mens de skrev, med alle Kræfters Anspændelse: Neminem ipse reprehendo, nisi unum me, qvum parum commode scribo, Plin. I 9; deels ved flittig Gjennemlæsning af hvad de havde skrevet længe forhen. De satte deres Venner i Bevægelse, for at prøve et Skrift, som skulde komme for Lyset, mere end eengang, baade i det Hele, eller i Planen, og i de enkelte Dele. Der var ogsaa et Slags offentlig Kritik i Brug; over Skrifter, som alt vare færdige i Concept, og med det første skulde træde for Lyset. Plinius melder om disse Recitationer meget udførlig I. 13. Forfatteren læste sit Arbeide for en anseelig Forsamling, som han selv havde indbuden. Hver af Tilhørerne kunde give ham Erindringer, meddele sit Omdømme. Men denne Brug, i Begyndelsen nyttig, var alt i Plinii Tid forvandlet til en besværlig Ceremonie. Roes og Ære vare da de kraftige Opmuntringer til denne ufortrødne Flid og denne Nøiagtighed."

(Fortsættes.)

Kjøbenhavns Børs, den 20 Marts 1827.

Hamburg 2 M.	à	
a vista 227		
Species 227		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 10 a 10½ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	171	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	82¾	83 Rbd. Sedl.
Dito Dito	73	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	114¾	115½ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	92½	93 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	— i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
Cp. nye danske Oblig.	58½	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 24.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 24 Marts 1827.

Det attende Aarhundredes Afskedsord til det nittende Aarhundrede.

Ved min Ankomst fandt jeg Jorden frygteligen hærjet af flere Onder, saasom Krig, Jesuiter, Inqvisition, Intolerence, Vankundighed, Overtroe, Negerhandel, Vornedskab osv. Desto-værre havde jeg ikke den Glæde at faae Krigen, dette alle Rædsler indbefattende Uhyre, fordrevet fra Jorden, men tvertimod den dybe Kummer, at see mangfoldige Mennesker ynkeligen givne til Priis for dens talløse, som navnløse Ulykker.

I tyve Aar vedvarede den nordiske Krig, under hvilken Danmark, Norge, Sverrig, Rusland, Polen osv. afvexlende vare dens Skueplads, indtil den omsider endtes ved den tappre som navnkundige Carl den tolvtes Fald. Paa samme Tid — fra 1702 til 1714 — rasede den spanske Successionskrig, yderst grusomt, især i Bayern og i Spanien. Og var saaledes hele Europa, fra Archangel til Gibraltar, underkastet alle Krigens gruelige Rædsler. Hvorom stride da Nationerne, saa almindeligen, som frygteligt? I Norden om Herredømmet over Østersøen, som og om hvo der skulde være Konge i Polen; i Syden derimod om Husene Habsburgs og Valois Ligevægt. For at afgjøre og bestemme disse Punkter, maatte saamange kostbare Gjenstande udsættes for Ødelæggelse, mangfoldige vigtige Indretninger staae tilbage, og mange tusinde Mennesker miste Formue, Venner, Helbred, ja selve Livet.

Lig den ulmende Gløds truede Krigen atter nu et, nu et andet Sted, med at udbryde, og allerede 1740 antændtes den i de to schlesiske Krige, saavelsom i Fortsættelsen af den østerrigske Successionskrig, og vedblev saaledes afvexlende at lue paa forskjellige Steder, indtil 1748, da der ved Fredsslutningerne haabedes, at dens Fakkel var udslukket; men allerede 1756 blussede den igjen i fuld Flamme, i den saa navnkundige Syvaarskrig, hvori fast hele Europa tog Deel.

Omtrent 826,000 Mennesker maatte opofre Livet i denne blodige Kamp; en sørgelig Følge af en af de laveste Passioner, Misundelse; thi flere Kabinetter syntes paa ingen Maade at kunne

finde sig i Preussens stigende Velstand og Storhed, før de ved dets Vaabenmagt bleve nødte dertil.

Derefter udbrød — foruden andre mindre Krige — 1775 Frihedskampen mellem Nordamerikanerne og Britterne, og senere den franske Revolutionskrig. Vare de ovennævnte opkomne uden mindre grundede Aarsager, saa vare disse destoværre! fast uundgaaelige Følger, hiin af Britternes overmodigen udøvede Undertrykkelser mod Nordamerikanerne, hvis Rettigheder uafladeligen, tvertimod al Ret og Billighed, bleve krænkede; og denne af den utaalelige Despotisme og grændseløse Ødslen med Undersaatternes Velfærd, samt det skamløse Levnet og den næsten utrolige Ligegyldighed for enhver Pligt mod Menneskeheden, der saa sørgeligen udmærkede Regjæringerne under Ludvig den 13de, 14de og 15de, dog især den sidstes, under hvis Regjering, Man har beregnet, der er gjort flere ny Paalæg end under alle de foregaaende Kongers tilsammen.

Nationen havde længe taalt de meest himmelraabende Misbrug, Undertrykkelser og tyranniske Forfølgelser — for hvilke især Protestanterne vare udsatte —, men omsider trættedes dens Taalmodighed; de gruelige Jammerscener, ved hvis Erindring Menneskevennen stedse vil gyse — fandt Sted, og flere tusinde Uskyldige maatte lide med og for de Skyldige.

Dog maatte jeg end, ifølge de menneskelige Lidenskabers store Spillerum, og de skjændige Misbrug, der forhen havde fundet Sted, med dybest Vemod finde mig i de unævnelige Rædsler, der især fulgte af Revolutionen, saa var jeg derimod stedse lykkeligere i, at see de øvrige Onder, enten ophævede, eller dog betydeligen formindskede.

I lang Tid var der, i flere Lande, yttret den lydeligste Misfornøielse over Jesuitterne, saavel med Hensyn til deres høist afskyelige Forbrydelser, som til de oprørende, skjændige Lærdomme de foredroge i Tale og i Skrivter. Iblandt Flere havde den ædle, som vise Sully paa det alvorligste advaret imod dem, idet han, gjennemskuende deres herskesyge Formaal, indsaae: at de ingen Betænkning gjorde sig over at skaffe Enhver af Veien, der var deres Hensigter imod, ved Gift og Snigmord — hvilket den ædle, men for godtroende Henrik den 4de, forsildig maatte sande —; at forlede Undersaatterne til Oprør mod Regjeringerne; den belgiske Revolution; foraarsage Krige, Trediveaarskrigen; forhindre Oplysning, myrde Sædelighed, i høieste Grad at vise Intolerance og Grusomhed mod Anderledestænkende; thi om endog Enkelte af dem gjorde Undtagelser, i Henseende til disse Beskyldninger, saa gjælde de desmere om Ordenen, i det Hele. At nogle af dens Medlemmer vare lærde og gode Hoveder; og altsaa vel i nogle Henseender kunne have gavnet Videnskaberne, er vistnok unægteligt; men for den egentlige Oplysning virkede Faa eller Ingen af dem. Som ædle Vise udmærkede de sig ikke, men vel som meget kloge og yderst intrigante Politikere.

Endskjøndt der saaledes af Flere, til forskjellige Tider, var bleven klaget over Jesuiterne, saa vedbleve de dog at taales, og at fremture i deres strafværdige Daad — thi, at de for en kort Tid, i Aaret 1595, bleve forviiste Frankrig, formedelst Johan Castellas forsøgte Snigmord paa Henrik den fjerde, kan her ikke komme i Betragtning, da de snart vidste at illudere denne Forviisning —, indtil den store

Pombal, under Joseph den første, med en sjelden Snildhed og en urokkelig Standhaftighed, i Aaret 1759 aldeles forviste dem Portugal. 1764 blev Ordenen forviist og ophævet i Frankrig, men fik dog, ved Forestilling, Tilladelse til at opholde sig fremdeles i Landet, dog som ophævet; 1766 forvistes den begge Sicilierne; Aaret derpaa forvistes den, af den fortræffelige Aranda, under Carl 3de, Spanien; 1768 traf samme Skjæbne den i Hertugdømmet Parma, ved den indsigtfulde og virksomme Du Tillots Foranstaltning; i Frankrig var — foruden flere Sandhedsvenner, som uden Tilbageholdenhed havde skildret Jesuiternes høist fordærvelige Følger for Menneskeheden — den berømte Choiseul især deres Banemand.

Saaledes fulgte nu hurtigen det ene Slag efter det andet paa den Orden, der fra 1534 indtil 1773 havde foraarsaget saa mangfoldige Ulykker; men nu saae og den sindige Pave Clemens 14 sig nødsaget til, ifølge flere Cabinetters indstændige Forestillinger, ganske at ophæve den, dog gik han heri frem med den største Betænksomhed, og for selv paa det nøieste, at undersøge og kjende alt den angaaende — liig Clemens den 8 — arbeidede han ofte allene hele Natten i sit Kabinet. Men dens Medlemmer viste sig ogsaa, ved denne Leilighed, fra deres sædvanlige Side; thi allerede den 22de September 1774 var han ikke mere, hvilket Man endog havde vovet at forudsige! For deres Snigmord og Gift vare da hverken Konger eller Keisere, ja ikke engang deres Overhoved, Paven selv fritagen.

Vel have Flere troet sig berettigede til at omtale hiin førstnævnte Statsmand, Pombal — hvis kloge Foranstaltninger det vel især skyldes

at Jesuiterordenen omsider opløstes —, som en altfor stræng ja haard Mand, men saadanne Hydraer, som han havde at bekjæmpe, overvindes sjældent ved mildere Midler, og for deres himmelraabende Laster var det dog vel høi Tid at sætte Grændser?

Dog, for at blive overtydet om, at han ikke alene var en stor, men og en ædel Mand, behøver Man kun at skue ham i de Rædselsdage, der 1755, i Anledning af Jordskjælvet, overgik Lissabon, hvorledes han dengang, da Alle vare raadvilde og fortvivlede, som en frelsende Engel, raadede, trøstede og hjalp dem. Men, at den store Mand, som ofteſt uagtet alle hans ædle Bestræbelser til Menneskehedens Bedste, dog er udsat for Miskjendelse, er desværre! nokſom bekjendt.

Ogsaa Inqvisitionen, denne Mordgrube, ifølge hvis Domme allene i Spanien — fra 1481 til Dato — vel 34,000 Mennesker ere blevne levende brændte, 18,000 i Afbildning; og 288,000 dømte til Galleierne, ophævedes næsten ganske som en Følge af den tiltagende Oplysnings veldædige Indflydelse paa Menneskeheden. Fra 1566 til 1598 under Philip den 2den bleve 3990 Mennesker levende brændte, 1845 i Afbildning, og 18,450 dømte til Galleierne, medens derimod fra 1759 til 1788, under Carl den 3die, dog kun fire bleve levende brændte og 56 dømte til Galleierne. Hvilken paafaldende Forskjel imellem det 16de og det 18de Aarhundrede? — Enhver Menneskeven, der dvæler ved Tanken om disse mange Ulykkelige, der deels maatte udstaae Helvedqvaler i denne Rets Fængsler og paa dens Baale; der deels maatte vanke landflygtigen om i fjerne Lande, og deels hentrælle et usselt kummerfuldt Liv ved Roer=

bænken, som og ved den unævnelige Sorg denne Rets Domme forvoldte Familier, Slægtninger og Venner af de høist ulykkelige Domfældte, maae vistnok fristes til, at ønske evig Forbandelse og Skjændsel over Stiftere og Haandhævere af denne Ret, dette Helved paa Jorden; ligesom han paa den anden Side aldrig kan blive keed af at takke og velsigne enhver ædel Sandhedsven, der redeligen virkede for Oplysning og Tolerance, som og enhver Statsstyrer, der liig den Algode, ynder Alle — uden at tage Hensyn til deres forskjellige Meninger —, som frygte Gud og gjøre Ret. O, at dog Religion og Fornuft snart maatte virke saameget paa Menneskene, at de ikke længere, værre end glubende Dyr, ville hade og forfølge hverandre, alene for afvigende Forestillingers Skyld!

Endskjøndt der vel forhen til forskjellige Tider var af flere oplyste og ædle Mænd virket for at udbrede Sandhed og Dyd iblandt deres Medmennesker, saa gjorde dog Oplysningen, især i dette Aarhundred, Kjæmpeskridt fremad. Hvormeget virkede ikke i saa Henseende den, indtil de fildigste Dage, med fuldeste Føie kaldet, Frederik den eneste? I Fredens Stilhed, som under Krigens vilde Larm, ved sit enlige Arbeidsbord, som i sine store videnskabelige Bordsamtaler, i Cabinettet, i Leiren, som i sin Correspondentse med flere af Europas store og ædle Videnskabsmænd, higede han stedse efter at befordre Videnskabelighed, at fremme Oplysning, at udbrede Tolerance og Humani et. Overalt viste han sig som den kloge Statsmand, den vise Lovgiver, den indsigtsfulde Filosof, den følende Digter, den upartiske og lærerige Historiker, som den oplyste og liberale Menneskeven, som den virksomste og for sit Folk omhyggeligste Konge, men tillige som

Retfærdighedens redeligste Haandhæver. Selv oplyst, tolerant og human opfordrede han ved Raad som i Daad Alle til at ile mod samme ophøiede Formaal. Hans Fortjenester af Menneskeheden ere uberegnelige. Hvad virkede ikke og — tildeels efter hans Opfordring — den sande Filosof, den ædle Garve for Oplysning og Menneskeheld? Det er en svulmende Fryd at tænke paa og omtale saadanne Mænd, Menneskehedens Lys og Lyst. Den, der kunde saae isinde at miskjende dem, maatte man befrygte, havde Skade paa Forstanden, for ikke at sige paa Hjertet. I Frederiks Fodspor traadte den, ligeledes fortræffelige og for Menneskevel varme Keiser Joseph den anden; men i hans Ilen efter at oplyse, forædle og lyksaliggjøre sine Undersaatter, stødte han an mod Jesuiter og Clerker, og han var snart — ikke mere.

At opregne alle disse evigen Fortjente, der satte deres Lyst og Ære i at tolke Sandhed, som i at forfægte Menneskerettighederne; kort, i saavidt muligt at fremme Almeenoplysning og Forædling, i at sørge for at Enhver, den Simple som den Høie, nød saavel sine Rettigheder, som opfyldte sine Pligter, er ikke muligt her, kun nogle Faa kunne blive nævnede.

Iblandt disse indtager Filosofen, Digteren Voltaire en høi Plads. Det var, saa at sige, Lidenskab hos ham at lære Menneskene Tolerance; at enhver Retskaffen behager Gud, i hvad Folk han end er af — denne Bibelens Lære glemme de forfølgelsessyge Zeloter altfor ofte —; at bestride Overtro og Fanatisme, som og uforfærdet at tale den Undertryktes Sag, saavelsom veldædigen at komme den Fattige og Forladte tilhjælp. Ligeledes den bjærve, Alt henrivende Rousseau, hvormange oplysende, velgjørende

Sandheder har ikke denne, for Menneskevel enthusiastiske Wdling, fremsat og gjort frugtbringende? Og nu de fast Alt udgrundende Filosofer, Hume og Kant, hvilken høi Plads indtage ikke disse Tænkere, iblandt de mest fortjente Oplysere? Ja, hvor herligen besjæledes ikke, saavel disse omtalte, som følgende Mænd af den fortræffelige Yttring: "Gud vil at Alle skulle blive salige, og komme til Sandheds-Erkjendelse," idet de saa redeligen, som vedholdende, stræbte at gjøre Bibelens trøstende Lærdomme, som Fornuftens dybeste Grundsætninger tilgjængelige og forstaaelige for Alle. Derfor og den salige Lyst at mindes og see Mændene, der i saa Henseende saa herligen have udmærket sig som Filosofer, Theologer, Filologer, Historikere, Naturforskere, Læger, Pædagoger, Digtere, Talere og Statsmænd: Fontenelle, Montesqvieu, Duclos, d'Alembert, Mably, Buffon, Condorcet, Marmontel, Lavoisier, Turgot, W. Chatam, Price, Robertson, Gibbon, Jones, H. Blair, Priestley, Howard, Jenner, Fox, Chr. Wolf, L. Euler, J. L. Mosheim, S. J. Baumgarten, H. S. Reimarus, Gellert, J. H. Lambert, J. G. Sulzer, J. A. Ernesti, G. E. Lessing, Iselin, Mendelsohn, A. F. W. Sack, Zollikofer, J. A. Cramer, Jerusalem, J. D. Michaelis, Semler, Morus, Kleist, J. M. Gesner, Crusius, Basedow, M. J. Schmidt, Kauniz, Herzberg, Klopstock, Herder, Gedicke, Spalding, Teller, Schiller, Rochow, Nøsselt, Gleim, C. Meiners, Lichtenberg, J. N. Tetens, Schröck, Schlözer, Eberhard, Henke, J. C. F. Løffler, Salzmann, C. G. Heyne, Reinhard, Platner, Wieland, Campe, Trapp, Villaume, J. H. Voss, Eichhorn, A. H. Niemeyer, Feder, Spittler, Wettstein, Hemsterhuis, A. Haller, Bonnet, J. v. Müller, Linnee, Kellgreen, N. v.

Karamsin, B. Franklin, Washingthon, Holberg, J. Sk. Sneedorph, Schytte, J. Ewald, Tyge Rothe o. s. fl.

Endskjøndt der saaledes i flere Lande, af mange Wdle virkedes og kjæmpedes for at oplyse Alle, ogsaa Almuen, som og for at ophæve Vornedskabet og den skjændige Negerhandel, saa var der dog intet Land paa Jorden, hvor disse vigtige Gjenstande saa ivrigen fremmedes, som i det under Fredens trygge Læ lykkelige Danmark. Med glædeligst Sandhed kan det siges, at Man der ret kappedes om at fremme det Gode.

Førster, der saa inderligen gjerne saae deres Undergivne komme i Besiddelse af timelige og aandelige Goder, lyttede med villigt Øre til kyndige som ædle Statsmænds Forslag, og den Menneskehandel, der i Aarhundreder havde vanæret Europa, ophævedes af dem; den Deel af Samfundets Medlemmer — Bondestanden — som ernærer og forsvarer Staten, forundtes Frihed til, ligesom dens øvrige Borgere, at opholde sig i den, hvor de ville, ligesom de og fritoges fra den Despotisme og Vilkaarlighed, altfor mange af dem forhen vare underkastede.

For den Stand, der ikke allene havde været trælbunden til dens Fødested, og udsat for alskens Undertrykkelser, men endog, saa at sige, i Aarhundreder været fordømt til Vankundighed, gjordes der alt Muligt, for at faae den oplyst om dens Pligter, dens Rettigheder og om dens Bestemmelse. Derfor oprettedes der Seminarier, hvor unge Mennesker dannedes til at undervise og forædle Almueungdommen i de for den vigtigste Gjenstande, hvorved den lærte at kjende som og at glæde sig over sine Rettigheder, at elske sine Pligter, i det den indsaae, at deres

Opfyldelse var til dens eget største Gavn. Den lærte at kjende sin Bestemmelse for Tid og Evighed. Disse Dannelses-Anstalter ere yderst hensigtsmæssige og af uvurdeerlig megen Nytte, som og til største Ære for deres Stiftere.

Presserne frigaves, og ædle, kun for Menneskeheld aandende Forfattere, søgte deres høieste Lyst i at fremsætte velmeente, som gavnlige Ønsker og Opfordringer til den Regjering, der med inderligst Glæde saae sine Undergivnes Held, og til Medborgere, der med sandeste Taknemlighed erkjendte dens faderlige Sindelag og Foranstaltninger.

Som en Følge deraf sporedes og de mest velsignede Følger overalt. Almeen-Oplysning tiltog, Velstand fremmedes, Handelen florerede, Tilfredshed luede i Mængdens Barm, og med erkjendtligst Glæde tolkede Filosofer og Talere deres glade Tak over Dannerfolkets lykkelige Tilstand. "Her Talen er, som selve Tanken fri", saa jublede den af Fryd begeistrede Digter, idet han skuede sine lykkelige Medborgere i en Frihed og en Fred, hvorefter fast hele Jordklodens øvrige Folkeslag forgjæves sukkede.

Skribenten og Menneskevennen frydedes ikke alene over, at Dannerstaten havde saa fredelskende Førster, men tillige derover, at den havde en Bernstorff, der viselig som retfærdigt sørgede for at holde den i Besiddelse af Fredens uskatteerlige Goder; at der omkring Tronen vare Mænd, der redeligen, og uvildnet af Fordomme, talede Bondestandens Sag, saavelsom den skjændigen undertrykte Negers Ret; at den ædle Sandhedsven Birckner forfægtede Menneskehedens Rettigheder, og at han blev hørt med Bifald; at den blide som lærde Suhm, med Førstegavmildhed aabnede sine Kundskabsskatte

for Alle; at Taleren, Theologen og Filosofen Chr. Bastholm redeligen søgte at lede Alle til Sandhedserkjendelse, Dyd og Lyksalighed; ligesom og Taleren den nidkjære, selvstændige og frimodige Cl. stedse med ædel Alvor talede Oplysningens og Dydens hellige Sag; som og over at Danneskjalden, den ædle djærve Thaarup aldrig blev træt af at lovsynge og anprise de Menneskene saa hædrende, som for Samfundet saa yderst velgjørende Dyder, der gjensidigen virke saa veldædigen paa Regjering og Undersaatter, og tillige omslynge dem med Fredens og Erkjendtlighedens lyksaliggjørende Baand.

Tanken om, hvor usigeligen lykkeligt Dannerfolket var ved dets Regjerings mangfoldige ædle Foranstaltninger, og deres saa heldbringende Følger, som Skrivefrihed, Oplysning, Velstand, Stavnsbaandets Løsning, Slavelænkernes Knusning og den trygge Fred, medens fast det øvrige Europa vaandede sig under Censur og Krigens talløse Rædsler, begeistrede den store Digter, de Danskes Ovid, ligesaa mesterligen som sandt at skildre i følgende: "Hævnens vilde Kjæmper vækkes! Templer knuses! Fængsler brækkes! alle Fredens Engle flye — Graad og Blod i Strømme flyder! Loven tier! Grumhed byder i fiere Lande. — . . . . Her, men her, i sikkre Hegne blomstrer Flid i Glædens Egne, smiler Fryd i Trygheds Skjød! . . . Borgerret i lige Skaaler, Lys i Friheds fulde Straaler gik fra Thronen ud — Mørket spredtes, Taagen svandt; Kundskabs feire Dag oprandt! . . . Held os! Vold ei meer udsuer Folkets Kjærne, Landets Marv! Dannerbonden henrykt skuer hegnet sin og sines Tarv! Eiendom og Frihed ile til forarmte Trælles Stavn; frugtbar Flid og munter Hvile signe Dannerfolkets Navn! Over Ocea-

nets Huler høit hans Faderstemme lød — og i Vestens Slavekuler sorte Brødres Aag han brød. Billedet, som Sekler skjændte, som Europas Vold miskjendte, Gud! dit Billed hædred han! Du, som bød ham Dig at ligne, Du velsigne Christian!"

Dog, i Danmark, som overalt paa Jorden fandtes og findes, der mange flere høitfortjente og ædle Mænd, end her kunne nævnes, og deres Navne ville stedse, indtil Dagenes Ende, staae med lysende Flammeskrivt i Tidens Aarbøger. Hædret være deres Minde! og deres Daad en evig Opfordring til, uafladeligen at gaae frem mod Fuldkommenhed og Dyd! Ligesom og Enhver, efter sine Evner, stræbe som de, at befordre Cultur, at udbrede Almeen-Oplysning, at fremme Retskaffenhed, Humanitet og Tolerance, og som de at tale den Fortrængtes Sag: da skulle Overtro, Fanatisme, Mysticisme og de mange flere Onder, der fødes og næres af de Vankundighed og Undertrykkelser elskende Clerker og Aristokrater, mere og mere forsvinde af Jorden! —

Blandinger.

Med Fornøjelse har Indsenderen læst de offentligen meddeelte smagfulde Prøver af en dansk Oversættelse af Ariosto. Saa gjerne han indrømmer Hr. Fr. Ch. Hillerup Kald og Evne til at levere os en værdig Fordanskning af denne store Digters store Værk, saa meget ønsker og haaber han, at Oversætteren ikke for meget vil ile med at offentliggjøre sin Oversættelse, hvis overordentlige Vanskelighed hver Sagkyndig maa erkjende, men at Filen, saa lidt som muligt, vil blive sparet. I den Forudsætning, at nogle upartiske Erindringer ikke ville være Hr. Hillerup ukjære, men antages som Bevis paa den Opmærksomhed, hvormed man har læst Prøverne, fremsættes følgende:

"De blonde Haar, som Hovedet indhylle,
Omgive det som gylden Straaleglands"

synes alt for fri en Oversættelse af

Con bionda chioma, lunga ed annodata,
Oro non è che piu risplenda e lustri.

Ordret:

Med lyst Haar, langt og sammenbundet,
Guld ei gives, som mere glindser og straaler.

Her er ikke Talen om at Haaret indhyller Hovedet, hvilket heller ikke letteligen lader sig tænke.

"Saa lige deler Næsen begge Kinder"

svarer neppe til:

Quindi il naso per mezzo il viso scende

Ordret: herfra (fra Oinene) nedstiger Næsen midt i Ansigtet.

"Af Elfenbeen der to smaa Æbler ere"

poma acerbe ere ikke smaa Æbler; acerbo er umoden eller ikke fuldmoden, og betegner her det samme som ung.

"Den (Haanden) noget lang og ganske smal
mon være"

En ganske smal Haand kan ikke være nogen deilig Haand. di larghezza angusta vil her sige af ringe Brede eller en ikke synderlig bred Haand.

x. x.

Man har i nyere Tider begyndt at bruge Udtrykket Forord, hvor man troede at Fortale vilde sige for meget. Uagtet det aabenbart er taget efter det tydske Vorwort, saa kan Indsenderen dog ikke være enig med en nyere Forfatter, der siger, at det ikke er dansk, undtagen i det Begreb, man forbinder dermed i det bekjendte Ordsprog. Er Forord det samme som Aftale, der gjøres forud om noget, eller en forudgjort Begyndelse (jvnf. Vidensk. Selsk. Ordbog) saa maa dette være ligesaa godt Dansk som Fortale

og Forerindring. I Sprogets Rige bør enhver nok saa ubetydelig Berigelse være kjerkommen.

24.

Det er mærkeligt nok, at man i den tydske Literatur næsten lige siden Gottscheds Tid har havt en Syndebuk, som ethvert skrivende Væsen troede sig berettiget til at ride paa. Længe var Kotzebue en saadan Buk — nu er han bleven afløst af Clauren, hvis Forglemmigei (Vergißmeinnicht) en Lommebog, som der aarligen sælges 8000 Exemplarer af, ere sande Forglemmigei for hans Gjennemheglere. Et særdeles bittert Stykke imod ham er Wilhelm Hauffs Controverspredigt über H. Clauren, som læses i Lesefrüchte f. 1826.

I Dagen No. 69 læses, efter det engelske Blad the Sun, følgende Gaade: "Tyve Heste skulle sættes i 5 Stalde, og hver Stald have en ueffen Hest, det vil sige, Staldene maa ikke indeholde et lige Tal af Heste." Den Avisskriver, som har optaget denne Gaade, erklærer den for et blot Fixeerspil; en Anden troer det samme, men spotter sin Collegas Dumhed; een af dennes Correspondenter kan ikke hjelpe sig paa anden Maade end ved at partere adskillige af Hestene, og endeligen paastaaer den spottende Redacteur, at Sagen lod sig udføre, med mindre Grusomhed, naar man tog 21 Heste — en magelig Maade at overhugge Knuden paa! — Sært nok, at man i Engelland ikke har kunnet opløse denne Gaade, som dog er temmelig simpel. Ueffen hedder, som bekjendt, paa Engelsk Odd. Naar man nu antager, at en Mand, hvis Navn er Odd, eier 20 Heste, og disse sættes i 5 Stalde, saa har hver Stald Odd's Hest, det vil sige Stalden indeholder ingen Hest som jo ere Odds.

E. 8.

Indenlandske Efterretninger.

Aalborg, den 19 Marts. Med nordøstlig Vind haves en vedvarende temmelig stærk Frost, som noget forsinker Fiskeriet. Af ferske Sild ere allerede adskillige Ladninger udklarerede til Sundet.

Viborg, den 19 Marts. Hr. Roat har anden Gang i Fredags udført sin Ascension til Domkirketaarnet og passerede Linien lykkelig og som i en Dands; sidste Gang affyrede han to Pistoler. Forskrækkende var det at see ham begge Gange gjøre Touren baglænds. (Hans Færdighed er dog større end den i Wolfs Kjøbenhavns Beskrivelse i Aviserne omtalte Konstners; thi denne krøb paa Maven hen af Linien, eller og reed paa den). I Gaar vilde han have udført sin tredie Ascension; med det strenge Snefog tillod det ikke at skee. Det bemærkes, at den perpendikulære Høide fra Domkirkens Uhrskive, er 39 Alen.

Kjøbenhavns Børs, den 23 Marts 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 227		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	171	172 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	51 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	83½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	73	73½ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	115¼	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	92½	93 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	95 i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
Cp. nye danske Oblig.	58½	59 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 25.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 27 Marts 1827.

Det Kongelige Waisenhuus i Kjøbenhavn.

Det*) blev stiftet af Kong Frederik 4de 1727 til fader- og moderløse eller forladte Børns Opdragelse af begge Kjøn. Dets første Grundlove bleve bestemte ved aabent Brev, eller Fundation af 21 Juli 1727 — og en nærmere detailleret Fundation af samme Dato, hvilke begge bleve af Direktørerne, med en Fortale, udgivne paa Kongens Fødselsdag d. 11 Octb. 1727. — Instruktion for Direktørerne af 21de Juli s. A. — Stiftelsen skulde være, hedder det blandt andet: "som en Plantehave, hvorfra kan tages alle Slags Personer, der ere beqvemme til Haand-

*) Om denne Stiftelse see Hoffmann's Fundatssamling X Del, 197-224. — Danske Atlas II. 112-113. — Thurahs Havn. Hod. — Jonge's Kjøbenhavns Beskriv. S. 94-101. — N. D. Riegels gav 1789 i Kjøbenhavns Skilderie 3die Aargang No. 1-3. S. 1-117, en Beskrivelse over Stiftelsens daværende Forfatning, Extrakt af sammes Regnskaber m. m. Dermed maa sammenholdes:

Supplement til Waisenhusets mislingede Skilderie; trykt til 11 Oct. 1790. Khavn. 46 S. 8.

Aftvunget Svar til Forfatteren af Kjøbenhavns Skilderie; af N. la Cour, Hegemester ved Waisenhuset. Khavn. 1789. 20 S. 8.

Noget om Waisenhuset staaer i politisk-physisk Magazin 1796, Juli 109-110. cf. L. Tid. 1796. S. 762.

Efter Branden 1795 bleve de Spørsmaal, der om Stiftelsens Tarv kunde undersøges, gjorte til Gjenstand for en Prisopgave. See lærde Tid. 1795, No. 33; cf. 1796. Registeret.

De derved foranledigede Skrifter ere recens. i Lærde Tid. 1797. No. 2. 3. og 4. De ere: 1) Afhandling om Waisenhusets Gjenoprettelse 2c. 1795. 90 S. 8. paa Poulsens Forlag; ogsaa trykt i Maanedsskriftet Iris, Dec. 1795. 2) Undersøgelse ——— af C. Pram. 269 S. 8. 3) Erklæring, Forholdet med de angaaende Waisenhusets Gjenoprettelse indkomne Pris Afhandlinger vedkommende; af C. Hee Wadum, læses i Minerva, Dec. 1796, S 265-312. Her gives Bedømmelses-Kommissionens Medlemmers Vota over de indkomne Afhandlinger.

værker, Kunster og anden Forretning." Aanden i Stiftelsens Grundlæggelsesakter vise "at Waisenhuset ikke er stiftet for Børn af Almueklassen, men for den næringdrivende Borgerklasse." (Udi Coll. Tid. 1826 S. 435. Noten, gjøres denne til et rigtigt Begreb om Stiftelsen vigtige Bemærkning.) Antallet af Børnene var fra Begyndelsen af bestemt til 100 af begge Kjøn, efterhaanden voxet til 150. — Valget af Børnene var ikke indskrænket til Kjøbenhavn, eller Sjællands Stift, men udstrakt til hele Danmark, som og til Norge.

Den kongelige Stifter gav en Sum af 60,000 Rdlr. af Postkasse-Overskud; fremdeles af Bøder, Prispenge og samlede Tavlepenge 17645 Rdl., og et Tilgodehavende hos Fattigvæsenet (daværende Conventhuus) af 26212 Rd. Han henlagte og 2000 Rdl. aarligen af Postvæsenets Indtægter til samme. Bygninger med Kirke bleve for Stiftelsen opførte paa Nytorv, hvor nu Raad- og Domhuset staaer, og Kirken blev indviet d. 11 Oct. 1727, der er anseet som Waisenhusets Stiftelsesdag, og som saadan flere Gange er højtideligholdt ved Taler &c. Bygningerne vare næppe færdige, førend den store Kjøbenhavnske Ildebrand i Oct. 1728 lagde dem i Aske, hvorefter de paa ny bleve opførte; men hvormed man ikke førend under Kong Christian 6te blev færdig. Imidlertid havde Kong Frederik 4de forinden sin Død d. 11 Oct. 1730, under sin Omsorg for Stiftelsens Beste, befalet at Børnenes Antal skulde være forøget til 110.

Foruden den Kongelige Gave til Stiftelsen bleve mange private Gaver skjænkede; store og smaa. 1772 havde man en Liste over 92

bekjendte og ubekjendte Givere *). Blandt dem: Kongens Dotter, Princesse Charlotte Amalie (med 600 Rd., efter Gavebrev 1 Juni 1729). — Et af de betydeligste Legater var Assessor Boesen's paa 17000 Rd. fra 1787. (See Riegels S. 99). Et paa 1000 Rdl. skjenkede Greve A. Thott (ibid. S. 102.)

Stiftelsen har sine Indtægter: a.) af Renter af dens Kapitalfond og Legater. b.) Hint aarlige Bidrag af Post-Indtægterne. c.) Fordelen af et Bogtrykkerie og en Boglade, der ved Ene-Forlagsret til danske Bibler, Katekismer og Psalmebøger indbringer betydeligt. d.) Ligesaa af et Apotek, der bortforpagtes.

Ligefra den kongelige Stifters Død, flere Aartiender igjennem, havde Stiftelsen i Bestyrelse &c. mange Fejl. I den Struenseiske Periode blev en Forandring besluttet, og en forbedret Skole-Indretning under Navn af Realskole skulde her organiseres. Stiftelsens Børn bleve d. 30 Nov. 1771 udsatte i Byen; Lærere bleve antagne for Realskolen; men det varede kun til 12 Nov. 1772, da Waisenhuset blev sat i forrige Stand.

I Aaret 1777 blev en Jubel-Højtidelighed, i Anledning af at Stiftelsen var 50 Aar gammel, holdt d. 28 Oct., da de Kongelige Herskaber vare tilstede, og H. M. Enkedronningen Juliane Marie uddeelte Præmier. **)

*) Saaledes sagt i Pastor Sverdrup's Tale. 1772. S. 41.

**) Beskrivelse over denne Jubelhøjtid er trykt i Qvart. Rec. i lærde Efterr. 1778. No. 8. At Jubelhøjtiden blev holdt d. 28 Oct., ikke d. 11 Oct., havde sin Grund i de Kongel. Herskabers Lejlighed.

I de forløbne 50 Aar havde 1108 Børn her haft fri Opdragelse.

1789 paaankede den djærve N. D. Riegels (vist nok med megen Overdrivelse og ej med paalidelig Nøjagtighed) Stiftelsens Mangler. Imidlertid blev Indretningen i det Hele uforandret indtil den store Ildebrand 1795, da Stiftelsens Bygninger bleve et Rov for Flammerne. Nu bleve Børnene først flyttede ud til den saakaldte Blaagaard paa Nørrebro, men efter nogen Tid, med kongelig Sanction, udsatte indtil videre hos Plejeforældre. En forhen ytret Idee om Børnenes Udsættelse paa Landet, hvor de i sundere og renere Luft lettere skulle kunne dannes til arbejdsføre og for Samfundet nyttige Mennesker, kom paa ny paa Bane; og siden blev ved Kongel. Resolution af 24 Jan. 1801 approberet, at Vajsenhusbørnene skulde betroes til retskafne Folks Omhu paa Landet.

Da Ildebranden overgik Byen 1795 var Stiftelsens Kapitalers Beløb 241000 Rd.; men Stiftelsen ejede Grund og Bygninger, Bibliothek og Forlagsskrifter 2c. 2c. Efter Kuratorernes Regnskab til 1 Nov. 1801 var Beløbet af Kapitalerne steget til 349000 Rdlr., hvilken Forøgelse tildeels svarede til Noget af hint Tab, saasom af Bygningerne 2c.; den havde nemlig sin Grund i Brandforsikrings-Erstatning for de afbrændte Bygninger, Salget af Grunden, af Inventarier 2c. Antallet af Børnene 1801 var 36 Drenge og 30 Piger, ialt 66; af hvilke 40 vare udsatte i Kjøbenhavn, og 26 paa Landet og uden for Hovedstaden.

Nu indgik Stiftelsens Direktion til Kongen med en Forestilling, som iblandt andet indeholdt:

at et bestemt Antal Børn skulde i hver Provinds paa Waisenhusets Bekostning indtages i et Institut eller Opdragelsesanstalt, for der at nyde den Underholdning, hvortil Stiftelsen giver forladte Børn Haab og Adgang. Istedetfor et Institut for Hovedstaden allene, skulde saaledes være flere smaae, men hensigtsmæssigere indrettede. I mindre kostbare, men mere velgjørende Stiftelser vilde den opvoxende Ungdom høste Frugterne af Goddædigheden. For det bestemte Antal Børn, 50 for Kjøbenhavn og Sjællands Stift, maatte kjøbes eller bygges et Huus, hvori de skulle opdrages og dannes efter en saadan Plan og Bestyrelse som Direktionen nærmere vilde bringe i Forslag. I Henseende til de andre Stifter maatte korresponderes med Stiftsøvrighederne. For Fyen og Smaaøerne bestemtes Antallet af Børnene til 20. For Jylland til 30, for Norge til 50. Nærmere Plan skulde da ogsaa udarbeides. Denne Indstilling (hvis nærmere Indhold læstes i Colleg. Tid. 1802 No. 26. 27. S. 401—4. 417—23) blev ved Kongelig Resolution af 7de Mai 1802 approberet.

Til Planens Udførelse i Kjøbenhavn blev den Gaard, som Stiftelsen nu eier, No. 6 paa store Kjøbmagergade (forhen Etatsraad og Grosserer von Hemmert's), kjøbt i Aaret 1806 *).

Under Forberedelserne til Planens Udførelse forefaldt det fiendtlige Anfald 1807, hvilket med

*) I denne Anledning skrev afdøde Etatsraad Bärens nogle Bemærkninger i Penia, 2 Bind 1807. No. 4. S. 49-54.

Tids og Pengevæsens Konjunkturer lagte i nogle Aar uovervindelige Vanskeligheder i Veien. Da Direktionen fandt, at de her i Staden værende Waisenhuusbørn kun ufuldkomment nøde den tilbørlige Undervisning, fordi de Underholdningspenge der for dem betaltes, ikke stode eller kunde staae i Forhold til den Betaling, der fordredes i Skolerne, saa blev i Aaret 1811 en Skole aabnet i Stiftelsens benævnte Gaard for 50 Børn, 25 af hvert Kjøn, i hvilken siden er givet stadig Undervisning i de for Almueskolerne *) befalede Lære-Gjenstande.

Det for Provindserne bestemte Antal Børn blev i Tiden mindre, paa Grund af den indførte Organisation af Fattig- og Skolevæsenet; og som Følge deraf forøgedes Børnenes Antal her i Staden indtil 74 Børn. I Aaret 1826 blev i Provindserne underholdt 37 Børn; og det hele Antal er saaledes 111 Børn.

Ved Slutningen af Aaret 1812 var Stiftelsens Fond 412,410 Rdl. DC., hvilken Sum imidlertid, efterat den ved Pengevæsens-Forordningen af 4te Januar 1813 anordnede Omskrivning har fundet Sted, og efterat Norges Andeel i Fonden er bleven afgivet, er betydeligen nedsjunken; saa at Stiftelsen nu kun eier 280000 Rbd. Sølv.

I Aaret 1824 blev, i Anledning af at Stiftelsens Lokale ikke kunde optage alle de Børn, om hvis Ansættelse til Skolegang Ansøgninger modtoges, oprettet en Skole for den indbyrdes Undervisning, for 100 saadanne Børn, som ere forsørgelsesberettigede af Waisenhuset. Det hele Antal af Skolesøgende Børn ved Stiftelsen er saaledes 174. Samtidig med denne Skole blev indrettet et Lokale til gymnastiske Øvelser, hvori Undervisning gives.

*) Her siges Almueskolerne — (Coll. Tid. 1826 S. 431) — altsaa ikke aldeles efter det ovenfor nævnte Begreb.

Efterat Direktionens Beretning var aflagt om Stiftelsen, hvad der var foretaget ifølge Resolutionen af 7de Mai 1802, og om Fordelen eller Mangterne ved de to Forsørgelsesmaader, Børnenes Optagelse i selve Stiftelsen, saaledes som førend Branden 1795, eller den siden bestaaende Plan; Direktionen derefter havde henstillet til Kongelig Resolution om: 1) enten Børnene atter skulle indtages til Forsørgelse og Opdragelse i Waisenhuset; eller, 2) "om det endnu indtil videre maatte blive ved den hidtil bestaaende Forsørgelsesmaade, hvorved Stiftelsen vilde blive istand til at udvide sin Virksomhed ved flere Waisers*) Antagelse, og yderligere Udvidelse af Skolerne, samt til at samle flere og flere Kræfter ved aarligen at forøge sin Kapitalfond" — blev ved Kongelig Resolution af 23de Mai 1826 det sidste fremsatte Alternativ allernaadigst bifaldet. (Indholdet af Direktionens Beretning og Forestilling er givet i Coll. Tid. 1826 No. 30 S. 429-38.)

Stiftelsens Direktion bestaaer, som fra Begyndelsen, af de samme Medlemmer der udgjør Missions-Collegiet, altsaa af Præsidenten i det Kongelige Danske Cancellie, Biskoppen over Sjællands Stift, en af Kjøbenhavns Magistrats Borgemestere.

*) Det første Sted vi finde dette Ord brugt som dansk Ord.

Stiftelsen har tre Curatorer. Ved Kongelig Resolution af 27de October 1821 er bestemt: at de, som forhen, maae nyde Fritagelse for alle borgerlige og Byens Bestillinger og Forretninger; — at de ikke alle maae afgaae paa engang, men, naar Omstændighederne maatte nøde nogen af dem til at søge Entledigelse, da ikkun een aarlig efter Overeenskomst imellem dem selv indbyrdes, og Direktionens nærmere Bestemmelser paa den Tid; (Coll. Tid. 1821 S. 724 25.) — Fremdeles at da Curatorerne ikke erholde nogen Løn af Stiftelsen, maae ved Curatelkassen ansættes en Bogholder, forsaavidt Curatorernes Funktioner, Regnskab og Kassevæsen angaaer, saaledes at han tillige assisterer som disses Sekretair, imod derfor at nyde af Waisenhusets Kasse 100 Rbd. S. aarligen.

Stiftelsen har en Inspektør med Løn og fast Bolig i dens Gaard.

Ved en Godgjørenheds-Stiftelse af denne Natur er Offentlighed en høist vigtig Sag. Derfor siges og i Stiftelsens Fundats §. 13: "At Stiftelsen overgives til hver Mands Beskuelse og Eftersyn, saa og til Alles og Enhvers velmeente Raad og godtfindende Forslag." Der blev og i hiin første Fortale af den begyndende Direktion lovet, at ved Trykken skulle bekjendtgjøres: "Det ganske Værks Drift, Informationsmethode, Revenuers Tilvæxt, Børnenes Fremmelse og Alt Andet som kan tjene til Publici Opmuntring at prise Gud, og til deres Fornøielse, som ville glæde sig over saamange forladte Børns Opdragelse til Gudsfrygt, og Fædrenelandets Tjeneste." Dog finder man i den hele Række af Aar fra 1727 kun lidet fra

Stiftelsen bekjendtgjort, dens Tilstand vedkommende; hvilket var en af de Mangler N. D. Riegels med Føje paaankede.

Nu forestaaer — til førstkommende 11te October — Stiftelsens første hundrede Aars Jubelhøitid.

Indenlandske Efterretninger.

Viborg, den 17 Marts. Den for sit heldige Træffen over hele Riget bekjendte Silhouetteur (Premier-Silhouetteur, som han selv kaldte sig) Frantz Liborius Schmitz af Bonn, er, efter at have opholdt sig nogle Maaneder her, ved sin Ankomst til Allingskovgaard i Grønbek Sogn, den 9de Marts ved Døden afgaaet, 60 Aar gammel. (Han efterlader sig Kone og Børn i Kjøbenhavn.) Han skal egentlig have lært Bogtrykkerkunsten og var Trykker. En sjelden Færdighed i at udklippe "Rämchen" skal have været Aarsag til at han begyndte at lægge sig efter en Kunst, hvori han siden opnaaede en ualmindelig Færdighed.

For de Mange, der baade her og andetsteds glædede sig ved Vinterens Ophør, saa at Skippere vilde betroe sig til de fra Isen befriede Bølger; Landmanden vilde sætte Plougen i Jorden og Havedyrkerne grave og saae; har de sidste 5 a 6 Dage ikke viist noget Glædeligt. I Onsdags, Torsdags og Fredags frøs det atter stærkt, og Viborg Søe blev islagt paa ny. I Løverdags gav Gjertrud os Snefog af Sydost med Storm, der i Søndagsnat og Dag fra Nordost gav en komplet Vinter med stærkt Snefog og Frost. — Veiret bliver nu vist nok ikke roligt før Benedictdagen den 21de, eller Onsdag, da det saa er Foraarsjevndøgn tillige. Imidlertid er denne Martsvinter særdeles trykkende for de mangfoldige Landmænd, der allerede have, af Mangel paa Foder, maattet lade deres Kreature gaae ud, for ikke at døe Sultedøden. Ja betænker man, at mange tusinde

Avlsbrugere hverken have Æde- eller Sædekorn og heller ingen Penge at kjøbe for, da ere Udsigterne endnu mørkere.

Hr. Amtmand Faye har i den nordeimbriske Tilskuer bekjendtgjort: I sidstafvigte Aar fandt Peter Østergaard i en Høi paa Thisted Mark, blandt andre mindre betydelige Oldsager, Fragmenter af et Metal-Sværd, hvis Hefte havde været stærkt forgyldt og hvis Haandgreb var omvunden med en Lahn af fiint Guld. For denne Guld-Snor har den kongelige Kommission for Oldsagers Opbevaring skjænket Finderen 9 Rbdlr. 70ß. rede Sølv. Ligeledes har Gaardmanden Søren Lassen paa Thyholm fundet i en Gravhøi paa hans Gaards Marker en tyk Guldtraad, der af bemeldte høie Kommission er ham godtgjort med Guldets Værdi 33 Rbdlr. 61ß. rede Sølv. Til de øvrige værdige Mænd, som have haft den Godhed, at indlevere til Amtet forskjellige fundne Oldsager, der kuns i videnskabelig Henseende kunne være af nogen Værdi, har Kommissionen overdraget Amtet foreløbigen at aflægge dens forbindtligste Tak.

Blandinger.

(Meddeelte.)

Et Exempel paa engelsk Frimodighed.

Man har altid troet, at Englænderne indbilde sig, at der, som Wessel siger: "kun gives Mennesker i England." Længe kan dette maaskee have været Tilfældet, men at den nyere Tids oplyste Britter tænke anderledes og hverken skamme sig ved, at nævne deres egne Feil, eller indrømme andre Nationer Fortrin, hvor de virkeligen besidde dem, derpaa læser man to mærkelige Beviser i to Bedømmelser i et af de nyeste Hefter af Westminster Review. Den ene over An historical Treatise of an Action of Suit at Law ꝛc. begynder saaledes: Faa Misbruge ere vanskeligere at udrydde end den engelske Lovs Misbruge, og, saa paradox som det maatte synes, Størrelsen, Antallet og Urimeligheden af dem

er blandt Hovedaarsagerne til denne Vanskelighed. — Maaden, hvorpaa disse Egenskaber vise deres beskyttende Indflydelse, er ikke vanskeligere at opdage. Intet Ord, nyttigt eller unyttigt, er et Lovdocument belæmret med, for hvis Indskydelse, Sagføreren jo rundeligen er betalt, og, i Almindelighed, bliver atter betalt under Sagens Løb. Ingen Afskrift bliver gjort, hvoraf Sagførere jo høste stor Profit. Ingen Formularer gives der, som jo tjene til Paaskud for Anklagelser og neppe et Minut af Opsættelse, som jo er opfundet til Sagførernes Beqvemmelighed eller Profit, eller til begge Dele. For enhver af de utallige Løgne, der fortælles under Løbet af en Sag, faaer Sagføreren eller en Anden, Løn; kort, der gives ikke en eneste Ufuldkommenhed i Loven, hvis Tilværelse i en eller anden Henseende jo er til Fordeel for Sagførerne. — Fra Sagførerne og alle dem, der staae i Forbindelse med disse — en meget stor Forening — vilde det være ufornuftigt at vente, at mange Forslag til at forandre Loven skulde udgaae. Tvertimod maae man vente, at de ville lægge Hindringer i Veien for enhver foreslaaet Lovreform. I denne Tone vedbliver Rec. at ivre mod de engelske Jurister.

En anden Bedømmelse over J. A. Dulaure's Histoire Physique, Civile et Morale de Paris ꝛc. 10 vol. Paris 1823 og J. C. L. Sismond's Histoire des Francois 9 vol. Paris 1821-26, indeholder følgende mærkelige Selvbekjendelse: "Uagtet vi ikke, som saa mange af vore Samtidige, have gjort det til vort store Hverv, at indprænte vore Landsmænd en dyb Følelse for deres egen Viisdom og Dyd og lære dem, hvor stolte de bør være af hver Ting der er engelsk, fortrinligen af hver Ting, der er engelsk og slet, er det os langt fra ikke ubekjendt, hvor meget de virkeligen have at være stolte af og i hvormange Henseender de kunne tages til Mønstre af hele Verdens Nationer. Naar vi see dem i nogen Fare for at glemme deres egne Fortjenester, saa ville vi ogsaa holde en Præken for dem over denne forslidte Text. Men det er ikke deres Feil, at undervurdere dem selv eller overvurdere andre Nationer; de trænge mere til Advarere end Forgudere,

og vi troe ikke, at det kan være dem til nogen Nytte at vide, at hvis der gives adskillige Punkter, hvori de staae over deres Naboer, saa gives der andre, hvori de staae under dem; at de kunne lære noget af andre Nationer ligesom andre Nationer kunne lære noget af dem. — Medens Quarterly Review arbeider paa at overbevise os om, at vi ere Halvandet Aarhundrede forud for vore nærmeste Fastlands-Naboer, er det umueligt at lukke vore Øine for den Kjendsgjerning, at disse Naboer nu spille en større Figur i den literaire Verden end vi. Dette er noget næsten Nyt i begge Landenes Historie; det var visseligen ikke Tilfældet førend den franske Revolution; men det er ganske bestemt Tilfældet nu. Medens vore Literatorer, der have den sædvanlige Skjebne som de, der ikke hige efter andet end det blot Zirlige, glippe endog i at opnaae dette, er der i Frankrige opstaaet en gandske ny Classe af Forfattere, aldeles fri for den Letfærdighed, der characteriserede den franske Literatur og den gamle Orden, og som characteriserer Literaturen i hvert Land, hvor der er et Aristocratie. De skrive som om de vare sig bevidste, at Læseren venter sig noget vigtigere af dem end blot Morskab. Uagtet mange ere høiligen begavede med Stilens Skjønheder, synes de dog aldrig begjerlige efter at udkramme deres egen Veltalenhed; de synes at skrive, fordi de have noget at sige, og ikke fordi de ønske at sige noget. I Philosophien opoffre de ikke Sandheden for Veltalenhed; i Historien opoffre de ikke Sandheden for Romanen. Denne Forandring i den franske Literaturs Characteer er fremfor Alt mærkelig i deres historiske Arbeider. Historieskriverne fra fordums Dage i Frankrige beskyldtes med Grund for, at de foragtede Kjendsgjerninger og ikke toge i Betragtning hvad der var Sandhed, men hvad der gav deres Fortælling scenisk Interesse; de nuværende franske Historieskrivere udmærke sig næsten ved tydsk Grandskningsaand og ved en Samvittighedsfuldhed i at anføre Hjemmel for de mindste Smaaomstændigheder, der forbyder enhver Tanke om at de have andet for Øine end Sandhed. I de sidste fem Aar har Frankrig frembragt mange historiske Værker af stor Vigtighed; flere end nogensomhelst Nation i samme Tidsrum. To af de vigtigste ere de ovenanførte.

Under Kongen af Spanien vare Afgifterne af Minernes Frembringelse i Chili, een af de vigtigste Indtægtskilder. Minerne stode under en egen Jurisdiction og Intendencia mineria var en vigtig Bestyrelse. Den rettede sig efter en Lovbog og Anordning, der kaldtes Ordenanza de mineria, som roses af forskjellige Forfattere for deres Viisdom og Fuldstændighed. Deres Hovedformaal var, at beskytte Minernes Eiendom, at betrygge Opdageren af en Mine i sin Ret at drive den og forsikkre Kongen den Deel af dens Frembringelse, der tilkom ham som Afgift. Værdien af det Guld og Sølv, der aarligen vandtes i de spanske Colonier i America, beløb sig til 38 Millioner Dollars. Afgifterne af Qvintos og Cobos, og andre Privilegier og Fordele, som Kongen nød, udgjorde henved 3 Millioner Pund St. aarligen. Førend Aaret 1804 ydede Chilis Miner allene 5,212 Mark Guld og 29,700 Mark Sølv aarligen, hver Mark beregnet til 8 spanske Unzer; siden Revolutionen ere Minerne blevne overordenlig mindre bearbeidede. Det, der kom til Mynten, er blevet formindsket til 868 Mark Guld og 1,874 Mark Sølv. Der er forskjellige Aarsager til denne store Formindskelse; den vigtigste er fremmede Kjøbmænds Smuglerier med Barrerne. Den gamle Regjerings virksomme Organisation til Minernes Bestyrelse og Afgifternes Betryggelse er forstyrret, medens Afgifterne hæves i samme Størrelse. Forskjellen imellem at oversende Barrer til den Priis, de kunde kjøbes for i Minerne og i Mynt fra Mynten var aldrig ringere end 35 PC.; Fristelsen til at smugle var følgeligen stor og i et Land, hvor der er saa mange Smuglere, uimodstaaelig. Man unddrog sig for at betale Afgifter, og den ringe Deel pina, som Metallet fra Minerne kaldes, der anvendtes til Mynten, formenes at være brugt som en Sminke for Smuglerie, fra Folks Side, der ikke aldeles kunde skjule deres Foretagender. (Af J. Mier's Travels in Chili and la Plata, 1826, og Westminster Review, July 1826.)

Gruithuisen paastaaer i Kästners Archiv f. A. i Anledning af den stærke Hede i afvigte Sommer, at han allerede siden en Tid af næsten ti Aar har fundet ved Jagttagelser stadfæstet, hvad den navnkundige Astronom Herschel for længst har paastaaet og den rettroende Verden beleet, at de store Solpletter frembringe en høiere Varmetemperatur i Jordatmosphæren. Han forsikkrer, at den berømte store Solplet bevægede sig over den midterste Deel af Solskiven d. 12 Juli, da Thermometret stod + 26° i Skyggen, og endte sine Evolutioner d. 19 Juli, da Heden var nemlig stærkest, + 28° i Skyggen og + 35° R. i Solen. Han føler sig overbeviist om, at dette Capitel engang vil blive det vigtigste i Meteorologien.

Cardinal Albani, fortæller Mad. Genlis i sine Memoirer, havde stor Lyst til en fortræffelig antik Obelisk i Prindsen af Palestines Have paa hans Landsted. Han vilde kjøbe den, men Prindsen vilde ikke afhænde den. Kort Tid derefter tiltræder Prindsen en Reise. Hvad har Cardinalen at gjøre? Han affender om Natten fire Tusinde Mand, som trænge med Magt ind i Haven, tage Obelisken, bære den bort og sætte den i Cardinalens Have ved Villa Albani.

En Godseier i Toscana har ved Gravning fundet paa sin Gaard en stor etrurisk Gravhvælving, der indbefattede ikke færre end 300 af de skjønneste og zirligste Vaser. Storhertugen af Toscana har kjøbt dem for sit Museum i Florenz.

Hos Undertegnede modtages Abonnement paa følgende Circulations-Læseselskaber:

1) For den nyeste engelske Literatur. (Heri circulerer de nyeste og interessanteste Romaner, Reisebeskrivelser, Reviews og Magaziner.

2) For de i det franske og tydske Sprog i

den nyeste Tid udkommende historiske Skrifter, Memoires &c.

3) For de i det tydske Sprog udkommende mærkelige juridiske Skrifter.

4) For de i samme Sprog udkomne mærkelige theologiske Skrifter.

5) For de nyeste og interessanteste tydske Romaner og Reisebeskrivelser.

6) For de beste tydske Journaler og Blade.

Deeltagerne erholde i ethvert af disse Læseselskaber 2 til 3 Nummere ugentligen tilbragte for en Betaling af en Specie Qvartalet, og kunne nye Indtrædende optages i samme til enhver Tid.

Ogsaa udenbyes Boende kunne erholde Bøger og Journaler fra disse Læseselskaber efter nærmere Overeenskomst med Undertegnede.

Kjøbenhavn, i Marts 1827.

C. A. Reitzel,
store Kjøbmagergade No. 13.

Kjøbenhavns Børs, den 27 Marts 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 227		
Species 229		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 12 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	171	171½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	51 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	74	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	115½	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	93	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	— i Banco
4 pC. Dito nye	94	94½ i Banco
Asiatiske Actier	—	— i Sedler
Cp. nye danske Oblig.	58½	58¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 26.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 31 Marts 1827.

Optegnelser paa en Reise i Sommeren 1825.

(Fortsættelse; see No. 71 forr. Aar.)

Lübek. Aftenen d. 27 Juni. To og en halv Dag ere nu her forsvundne, og jeg er bleven kjendt med Stadens vigtigste Indretninger. Min Rejses første Dage havde en Rejses ønskelige Behageligheder og Afvexlinger. Jeg havde, hvad de fleste Rejsende med Dampskibet Prinsesse Wilhelmine gjøre, og finde sig vel ved, valgt den gode Gjestgivergaard: "Fünf Thürme", og vi have været ret Mange her. (De andre gode Gjestgivergaarde nævnes i Tregders Skrift.) En af de Ting der i Lübeck har havt Behagelighed for mig, er at man uden for Husene paa Gaden, hvor smaa Borde, Bænke og Stole udbringes, kan i fri Luft nyde sin Kaffe, sin Cigar, sin Conversation, som om man sad uden for en Havestuedør. Den første Eftermiddag opvartedes vi af en forbigaaende Janitscharmusik.

I Morgen tidlig gaaer Rejsen videre fort til Hamburg, 8 Mile. Det er ikke vanskeligt at faae gode Retourlejligheder, hvorom man frit akkorderer uden at være indskrænket ved lige Baand som hos os. Man rejser saaledes behageligere og beqvemmere end med Posten. Jeg og Senator — fra Eutin give hver 8 Mk. Cour. for en god Befordring for os og vore Kofferter. Det er en god Offenbachervogn vi faae.

Jeg slutter Optegnelserne om Lübeck med at hensætte af Værtens Regning en Dags Udgift: 1 Portion Kaffe 8 ß. Cour., Brød dertil 2 ß. Middag ved Gjæstebordet 12 ß., 1 Flaske rød Vin 1 Mk. 4 ß., Aftenen ved Gjæstebordet 12 ß., Logis og Lys 12 ß. Altsaa 1 Rth. 1 Mk. 2 ß. Cour.

Hamburg.

Den 28 Juni kom jeg saaledes til Hamburg og fik i "Hotel de Saxe" et got Logis i et Værelse ud til en Have, hvis Træer og Skygge var mig paa denne Aarstid særdeles velkommen. Uden at have bestemte Forretninger, blot rejsende for Sindets og Helbredens Beste, og gode Bekjendtskabers Stiftelse, dernæst at blive bekjendt

med mærkelige og skjønne Steder, bleve naturligviis Dagene anvendte meest i Omegnen. Den herlige Dct. A. G. Eberhard, fra hvis Haand man har skjønne æsthetiske Arbejder, saasom: Digtet "Hänchen", Romanen "Westold und sein Freund" og flere, havde jeg paa Dampskibet stiftet Bekjendtskab med. Han boer i Halle, men havde just i denne Sommer besøgt, med sin Kone og en ugift Dotter, en anden gift Dotter, der boede i Hamburg. Den Lethed, med hvilken man ved Dampskibsfarten fra Lübek kan komme til Kjøbenhavn, havde bestemt ham til at besøge Danmarks Hovedstad og nærmeste Omegn. Det traf sig just at hans Tilbagerejse faldt ind med min Rejse, og vi vare sammen til Brunsvig. I det behagelige Selskab med denne elskelige Mand besaae jeg endeel af Hamburgs skjønne Omegn, den "Rainvilske" Have, Klopstoks Grav, Flotbek &c. &c. Af den udmærkede Handelsgartner i Flotbek kjøbte Dr. Eberhard sig nogle Blomster og Buskvæxter for sin Have i Halle, og udsaae sig nogle. Af Roser var her en overordentlig Forskjellighed; en af de ypperste Planter kaldet: "Dronningen af Danmarks Rose" kostede 12 Mk. Cour. Enkelte andre skjønne Blomster kostede endog 6 Specier. Om Aftenerne besøgte jeg Stadens Theater. Vaudevillen: "Sieben Mädchen in Uniform" blev d. 30 givet tredie Gang, og modtoges bestandigen med en furieuse furore, for at bruge Dr. Reinholds Udtryk i hans Tidsskrift: Hammonia. De syv Piger komme i Stykkets Slutning frem i deres Pigedragter exercerende, og det hamburgske Publikum er saa indtaget heri, at efterat Dækket er faldet, blive de atter fremkaldte og maa give paa ny en Gevær-Exercice. *)

*) Jeg saae Stykket siden i Brunsvig hvor det og, som overalt, var yndet. Nu vil det snart kunne ventes paa Kjøbenhavns Theater, efter Dr. J. L. Heibergs Bearbejdelse for den danske Skueplads. Det faaes ved Gammelstrand No. 158, anden Sal for 3 Mk. (Marts 1827.)

I den hamburgske Stat — denne liden men vigtige tydske Republik, beroer den fuldbyrdende Magt paa det højædle og højvise Senat eller Raad. Dette har to Hovedklasser af Medlemmer. Nogle sidde in senatu, andre ere Tilforordnede de senatu. In senatu ere: 1.) fire Borgemestere, af hvilke den ældste er betingelsesviis at betragte som Hoved for det Hele. De tre Borgemestere ere graduerede Retslærde; den fjerde er en Kjøbmand, der præsiderer afvexlende i Halvaars Tidsløb i Raadstuen, saaledes at der stedse er en første og en anden præsiderende Borgemester. Den første Præsiderende er stedse en Retslærd. De føre den Titel: Magnificenz. 2.) 24 Herrer af Raadet (Senatorer), af hvilke elleve Retslærde, de øvrige Kjøbmænd. Hine føre Titel: Hochweisheit, disse Titelen: Wohlweisheit. Medlemmerne af Raadet de senatu ere 1) fire Syndici, der have ikkun consultative Stemmer, men dog Titelen: Magnificenz; de ere især overdragne de udenlandske Anliggender; en af dem er ved Forbundsdagen. De maa være graduerede Retslærde. 2. Fire Sekretærer (secretarii), samtlige Retslærde. De have ingen Stemme. Ikkun Retslærde og Kjøbmænd ere valgdygtige til Senatet. Patricier gaves aldrig i Hamborg. De bekjende sig for nærværende Tid samtlige til den lutherske Kirke. Vel ere nu Reformerede ogsaa valgdygtige; men af dem gives kun faa i Hamburg, ligesom og af Romersk-Katholske. Jøder ere formeligen udelukkede.

Af det højærværdige Domkapitul, som har Rang efter Senatet, og som forhen gjorde Regjeringen mangen Vanskelighed, leve nu kun 6 Medlemmer, blandt hvilke Skribenten Dct. F. H. S. Meyer fører Forsædet. Man lader disse Poster efterhaanden uddøe. De have tildeels endnu uhyre Indtægter af Domcurierne.

Den lovgivende Magt saavelsom den hele Finantsforvaltning er i nogle borgerlige Kollegiers Hænder. Disse ere: 1. De Overældstes Kollegium (K. der Oberalten, XV viri, Funfzehnmänner), nemlig tre af ethvert af Byens 5 Kirkesogne. De have en Sekretair, der maa være Retslærd. De ere de eneste Borger-Repræsentanter der ej have Honorar. De store Forstæder og det Hamburgske Distrikt bliver ikke repræsenteret. 2. De Herrer Tilforordnede af Kæmneriet (Verordneten der löblichen Kämmerey), af hvert af de 5 Kirkesogne to. De overrække selv alle Senatsmedlemmerne deres Honorarer, og Hamburgs Finanzer ere nu, uagtet de forløbne Aars Trængsler, gode. Statspapirerne (Kammerbriefe) ere Pari; Renter betales punktligt. 3. De 60ves Kollegium (K. der Sechziger); af hvert Kirkesogn 9 Borgere, hvilke i Samfund med de 15 Overældste udgjøre dette Repræsentantkollegium, til Medopsigt over mange enkelte Forvaltningsgrene. 4. Ligesaa de 180ves Collegium (Kollegium der 180ger). Det sammenkaldes af Senatet ved de Overældste i faa vigtige Tilfælde. I de vigtigere komme til ubestemte Tider Borgerskabet (d. erbgesessene Bürgerschaft) sammen; saaledes at enhver Borger, der ejendommelig besidder en Grundejendom af i det mindste 3000 Mark Bco's Værdie, har en Stemme. De forsamle sig efter de 5 Kirkesogne under den ældste Overældstes Forsæde, og raadslaae med Senatet, der foredrager.

Kirkevæsenet staaer under Senatet og de 60ves Kollegium. Geistligheden — en Superintendent har Hamburg ikke havt siden Bugenhagen — udgjør kun et Ministerium, ej et Konsistorium. Selv nye Sang- og Skolebøger maa være Senatets Undersøgelse overdragne. Som bekjendt har Hamburgs Geistlighed i forrige Tider viist Herskesyge. Derfor er Indskrænkning paalagt den. Kirkegodserne, siden Reformationen uforkrænkede vedligeholdte for deres hellige Formaal, staae under Opsigt af Senatets Medlemmer og Tilforordnede af Borgerskabet. Skolevæsenet staaer under Opsigt af det høianseelige Kollegium af de Herrer Scholarker. Disse ere de fire ældste Raadsherrer, de fem Hovedpastorer, og samtlige Overældste. Den ved sin Frimodighed som ved sine Kundskaber, almindeligen høitagtede Direktor Dr. Gurlitt, er Medlem af Skoledirectionen.

(Fortsættes.)

Mere om Logiers mærkelige Underviisningsmaade i Musiken.

Logier har erkjendt: at den begyndende Musiker maae til samme Tid tages i Skole baade theoretisk og praktisk, hvis ham ellers skal blive nogen sand musikalsk Dannelse til Deel. Derfor underviser han sine Elever baade i Harmonielæren og i Claveerspil, og det i begge Dele paa een fra den sædvanlige afvigende Maade, og det en bedre Maade. Men hvori da bedre? Dette Spørgsmaal vil bedst

besvares ved at fremføre de Klager, som Tusinde Claveerlærere dagligen fremføre — — og det vil vise sig: at disse Klager bortfalde ved Logiers Methode.

1. Hvorofte hører man ikke: "Det er saa besværligt at lære ret at læse Noderne." Ikke saaledes hos Logier. Hans Elementarøvelsesstykker bevæger sig kun i Omfanget af en Qvinte, saa at Begynderne først kun have at gjøre med to Gange fem Noder. Disse lærer han med største Lethed ikke allene at læse, men tillige ogsaa at spille, fordi Logier rækker ham de hensigtsmæssigste Hjelpemidler: Nodebrettet, og Chiroplasten.*) Til Kundskab om de øvrige Noder kommer Logiers Skolar paa en vel haardere Vei; men en saadan, som fører hurtigt til Maalet, som Lærlingen vandrer med Glæde, undertiden ved talrig Ledsagelse, fordi hans Selvvirksomhed finder frit Spillerum. Ved Logiers theoretiske og praktiske Skole komme hans Disciple til at læse og skrive Noder i langt kortere Tid, end hidtil har kunnet skee.

2. Man pleier ogsaa at klage over: "at Eleverne ikke gribe Tangenterne fordi de kunne nævne Noderne." Logiers Disciple lære at gribe

*) Nodebrettet er en Liste over Tangenterne med Bas- og Discantsystemet paa, hvor hver Node staaer lige over sin Tangent.

Chiroplast er deels et Par Lister foran Claviaturen, for at give Haandleddet den rette Stilling, saa at der spilles med Fingerenderne, og forhindre, at Haanden ikke løftes høit og slaaer haardt ned; deels Fingerførere, at hver Finger kommer kun paa sin Tangent.

Tangenter tilligemed at kjende Noderne, og det hurtigt nok for at blive hensigtsmæssig forberedede paa at spille Stykker, der bevæge sig i en anden Qvintes Omfang. Ved mange Lettelsesmidler holdes det friske glade Mod vedlige; men paa den anden Side maae Eleven anstrænge sig mere, end ved den sædvanlige Underviisningsmaade, og denne forholdsvise større Anstrængelse har en større Kraftudvikling til Følge.

3. End almindeligere er den Klage: "at det varer meget længe inden en flittig Elev kommer til at spille fra Bladet." Ogsaa heri ere Logiers Disciple bedre farne, og det just, som er let at indsee, fordi de uafladeligen maae selv skrive Musik, ikke blot afskrive, men efter Theorien sætte Stemmer under en Melodi. Derved lære de naturligen at læse Noder med mere Færdighed, og med de theoretiske Sandheder, dem efterhaanden meddeles, oversee de hurtigen hele Nodegrupper.

4. "Lærlinge have megen Møie med at vænne sig til at holde og føre Hænder og Fingre godt," hvilket baade letter Spillet og er nødvendigt til et godt Foredrag. Just heri hjelpes Logiers Disciple ved Chiroplasten, saa at de ikke faae først en slem Vane, og de, der allerede have den, vænnes af dermed. De kunne ikke komme til at fordreie Hænderne; det er gjort dem aldeles umueligt at spille anderledes end blot med Fingrene. Hvor gedigen er ikke deres Spil! Hvilken Kraft vinde ikke Fingrene ved Chiroplasten! Ogsaa er det en vigtig Omstændhed: at Eleverne i Begyndelsen ikke behøve at agte synderligen paa Hænder og Fingre, og saaledes med udeelt Opmærksomhed kunne tænke

paa Noderne. Naar de siden spille uden Chiroplast, saa have de vant sig til rigtig Holdning af Hænder og Fingre, saa at de ikke let forfeile denne; desuden have de nu saa megen Færdighed i at læse Noderne, at de ogsaa kunne tænke paa Hænder og Fingre. Ofte gjentages de første Øvelsesstykker med og uden Chiroplast.

5. "Sjelden komme de sædvanlige Claveerlæreres Elever rigtig ud med Takten." Grunden kan deels være Mangel paa en rigtig Taktfølelse, deels at der møde Vanskeligheder ved at læse og spille i rette Dieblik de Noder, de virkeligen erkjende for deres rette Varighed. Logiers Disciple spille 12 til 20 paa eengang, og tælle Alle selv; dog bliver kun det spillet fleerhændigt, som hver enkelt i Bilectioner har lært at spille fuldkomment rigtigt.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Paa sit Stamgods Thorseng døde den 15de d. M. Generallieutenant Frederik Juul, Storkors af Dannebroge, i en Alder af 66 Aar. Han nedstammer fra en i Danmarks Aarbøger berømt Slægt, hvoraf Esper Juul, Canik i Ribe, allerede nævnes i Aaret 1299. Han var en Sønnesøn og Dattersøns Dattersøn af den udødelige General-Admiral-Lieutenant Niels Juul. Han blev født den 29de Januar 1761 paa Odense Slot, hvor hans Fader havde sin Bolig som Stiftamtmand over Fyens Stift. Hans Liv var en uafbrudt Kjæde af prisværdig Virksomhed. Han havde den tunge Lod aldrig at have kjendt sin Moder, thi hun døde 6 Uger efter hans Fødsel, og at have mistet sin Fader i den spæde Alder af sex Aar. Men Forsynet bødede paa denne haarde Skjæbne, ved at lade ham i hans Morfader finde en Formynder og

Opdrager, der dannede hans Aand og Hjerte. I dennes Huus var han indtil sit 15de Aar (1776) da han gik til Universitetet i Kiel, som han forlod 1780, for at gjøre en Udenlandsreise. I Aaret 1794 besøgte han de mod Frankrig kjæmpende allierede østerrigske og preussiske Armeer. 1796 gjorde han smaae Reiser for at udvide sine landoeconomiske Kundskaber. 1801 blev han Chef for det nysoprettede fyenske Landværnsregiment med Charakteer af Oberst; 1803 Storkors af Dannebrog; 1807 betroedes ham Befalingen over et Corps til Nyborg Fæstnings Dækning. 1808 blev han ved Landværnsregimentets Ophævelse Oberst ved Infanteriet, 1809 Generalmajor og endeligen Generallieutenant. Hvad han var som Landoeconom, og hvad han virkede for sit i saa forskjellige Henseender saa mærkværdige Stamgods, derom læstes allerede for henved 20 Aar siden følgende Vidnesbyrd (S. Skilderiet f. 1803 S. 346.) I en Skrivelse fra Hertugen af Holstein-Bek til Hr Aug. Körbe, hedder det blandt andet: "Frem for Alt prisede jeg mig lykkelig paa min Reise, ved at blive bekjendt med een af de første Oeconomer i Danmark, maaske i Europa, Kammerherre v. Juul, Eier af Øen Thorseng, en i alle Henseender ærværdig og sjelden Mand, hvis Navn burde være hver Jordbruger helligt." — "Mærkværdigt er det, hedder det videre i Brevet, at han har mødt alle de Hindringer og Modsigelser, som i alle Lande mødes ved alle Forandringer. Men hele Øen Thorseng er nu en Have. Paa dens høieste Punkt staaer en Kirke, (Bregninge Kirke) hvis Taarn Kammerherren har ladet omskabe til et Observatorium. Herfra seer man hele den paradisiske Øe ligge under sig; nordlig den sydlige Halvdeel af hele Fyen, det store Belt og i det mørke Fjerne Øen Sjælland; østlig Øen Langeland og længere borte den frugtbare Øe Laaland og flere Smaaøer. Sydligere overskuer man Østersøen og tydeligen den Holstenske Kyst indtil Kiels Havn samt Femern; vestlig den hele slesvigske Kyst indtil Øen Als, der taber sig bag Fyen, og en Mængde Smaaøer. Den hele Kreds, som man overskuer, har i det mindste 36 til 40 Mile i Omkreds.

En anden for kort Tid siden afdød dansk Mand, der ved Talenter, Kundskaber og Stilling havde erhvervet sig mærkeligt Navn, er Generalmajor Adrian Benjamin v. Bentzon. Han var fød d. 22 April 1777 i Tønsberg, hvor hans Fader da var konstitueret Byfoged. Han blev opdragen i Bergen hvor Faderen blev virkelig Byfoged. Efterat have deponeret fra Bergens Skole 1793, fuldendte han i de 3 paafølgende Aar med Udmærkelse sin akademiske Bane ved Kjøbenhavns Universitet; i hvilken Tid han og udarbejdede en Besvarelse paa det akademiske Prisspørsmaal: Hvilken Alder er best skikket til at danne store Digtere? Indført i Minerva 1796 April S. 1-41. Han blev 1798 Adjunkt og Notarius ved det juridiske Fakultet i Kjøbenhavn. — 1799 blev han udnævnt til Medlem af Regjeringen paa de danske vestindiske Øer. 1815 Ridder af Dannebrog. 1816 Generalgouvernør over bemelte Øer, og Generalmajor; 1817, 28 Oct., Kommandør af Dannebrog. Afgik 1825 fra Generalgouvernørsposten. Han har fordansket Schröders Lystspil: Wohlthun trägt Zinsen — og Kotzebue's Skumler. — Han døde i Christiansted paa St. Croix d. 15 Januar d. A.

Viborg. Natten til 21de Marts undvege, ved at gjennemskære med Knive Fængselsdøren, af Viborg Arrest 2de Hestetyve, den ene en forhenværende Jydsk Dragon af Sahl Sogn, Friisholt Gods, Peder Sørensen Sahl, 26 Aar gl., (almindelig beæret med Navnet Peder Stærk, fordi han staaer i Rygte for, at kunde stryge Jernene af sig og har Styrke) og Jørgen Andreas Jensen af Siørslev Sogn, ikke 20 Aar gl., der for Hestetyverie var ved Under- og Overretten dømt til Kagstrygning og Slaverie paa Livstid. — Ved Udfarten forsynede de sig med Slutterens 2 Frakker og Hat og gik ud af hans Vinduer. — De bleve til Held for den offentlige Sikkerhed paagrebne og hertil atter indbragte den 22de Marts. Dette Par havde paa den korte Udvandring dog ikke forsømt sig; hos Udflytteren Christen Jensen paa Qvols Mark, kom de ind næste Nat Kl. 1;

Peder Stærk satte Manden en Strikke om Halsen og beed ham og hans Kone i Fingrene, og truede dem til at sige, hvor deres Penge vare forvarede, Jørgen Jensen tog en Kniv ned fra Bjelken i Stuen og truede tillige med den; Christen Jensen fik dog Leilighed til at faae et Par Fingre ind under Strikken for ikke at qvæles; men han og Kone fandt det dog raadeligst, at anvise dem baade Lys og deres Gjemmer, 3 Kister, dem de randsagede nøie, efterat have løsnet Strikken om Mandens Hals. Af Penge fandtes dog kun 8 a 9 Mk., men de medtoge endeel Klædningsstykker. De krævede derpaa Spise og den blev dem af de i Sengen liggende Angrebne anviist, og de holdt et godt Maaltid i 2 Timer. Imidlertid tænkte de dog paa, at Tjenestekarlen Jacob, der havde lagt i en anden Seng i Stuen, og som Manden ofte havde raabt paa, kunde være gaaet ud for at tilkalde Hjelp og forlode derpaa Huset. Karlen Jacob var i Begyndelsen krøbet ud af Stuen, og havde af Angest forstukket sig i Laden i Høet, hvor Manden fandt ham omsider, da Røverne vare borte. De havde begivet sig ud af samme Vei de vare komne ind, ved at slaae en Væg ind i Bryggerset; Christen Jensen stod op, efterat de vare borte og androg Sagen for Sognefogden i Qvols Søren Jensen, der strax kaldte Folk sammen for at sætte efter Forbryderne; han sporede dem til over Nybroe og henad Fiskbek og hørte der, at et gammelt Fruentimmer af den Ene var overfaldet; Sognefogden og nogle Mænd opdagede dem siden paa Romlund Hede. Sognefogden, der havde et ladt Gevæhr med sig, holdt ved Respekt af dette Peder Stærk fra Livet, og fik ham til at gaae foran indtil flere Folk kom til Hjelp og fik ham tagen fast ogført til Romlund; Jørgen Jensen var forhen i deres Vold. Det er saare nedslaaende at see disse 2de unge Mennesker med Ansigter, som selv Lavater vilde tilkjende Ærlighed og den yngste Blyfærdighed, at være faldne saa dybt. (Saavidt man veed, ere Opbringerpenge kun tilsagte for Desertører af Militære og Slaveriet; men til Sognefogder og Andre, der indbringe de af Arresterne Deserterede, ikke; da denne Sognefoged i Qvols og vel flere ofte vove Livet af en

Embedsiver, der ikke medføre Løn, synes det til Statens Sikkerhed billigt, at vor landsfaderlige Regjering ville fastsætte for Disse som for Hine, Opbringerbelønning. Den offentlige Sikkerhed vinder dog noksaameget ved Disses, som ved en deserteret Soldats Paagribelse.) (B. A. 36.)

Da Seminariet Bernstorffsminde nu ganske er ophørt at være til som Seminarium, og den sidste Gnist af Haab om dets længere Vedbliven saaledes aldeles udslukt, vilde det vist ikke være Oplysningens sande Venner ialmindelighed, og de Seminarister, der vare saa heldige, i denne sande Planteskole at erholde deres bedre Dannelse isærdeleshed, ukjært, fra en duelig Haand at see Literaturen forøget med et Tidens Aktstykke, eller historisk Efterretning om det kongelige Fyenske Skolelærerseminarium Bernstorffsminde, fra dets Oprettelse til dets Ophævelse. Et saadant Skrift vilde tillige blive et interessant Bidrag til Almueoplysningens Historie i de 3 sidste Decennier. Bernstorffsminde, hvortil saa mange kjære Minder er knyttet, burde dog ikke unævnet forgaae i Tidens Strøm, "paa Tidens de rullende Bølger." som der saa ofte og saa inderlig blev qvædet. (H. A. 48.)

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

Storbritaniens nuværende Stilling.

I Tidsskriftet Britannia læses en Oversigt over Storbritaniens nuværende Stilling. Vi uddrage deraf følgende, som viser dens Lyse og dens Skyggeside. Storbritaniens Befolkning var 1791: 14,186,614 Sjele; 1821 derimod 22,000,000. Dets Indførselshandel var 1790 kun 16,487, 947 Pd. St. og Udførselshandelen 17,732,804 Pd. I Aaret 1825 var dets Indførselshandel 44,137,482 og Udførselshandel 56,335,514. I Aaret 1800 brugte de engelske Fabrikanter ikke over 32 Mill. Pd. Bomuld, 8,609,389 Pd. Uld, 1,024,588 Pd Silke, og have kun udført for 13,578,956 Pd. St. af disse Varer. I Aaret 1824 brugte de 222,457,616

Pd. Bomuld, 38,703,682 Pd. Uld, 4,231 673 Pd. Silke, udførte for 40 Mill. Pd. St. af disse Artikler, hvis Fabrication sysselsatte $2\frac{1}{2}$ Mill. Mennesker og havde sat et Antal af Dampmaskiner, hvis Kraft var lig 35 Mill. Mennesker, i Bevægelse. I Begyndelsen af den franske Revolutionskrig beskjæftigede den engelske Handel kun 16,079 Skibe af 1,540,145 T. L; i A. 1825 derimod 26,946 Skibe af 3,471,392 T., hvoraf kun 5160 af 684,392 T. L. tilhørte de andre europæiske Sømagter og America. I Begyndelsen af Krigen med Frankrige beløb Budgetten sig til 18 Mill. Pd. St. og hele Militairmagten til 200,000 Soldater og Matroser. I A. 1825 vare Indtægterne 49,552,493 Pd. St. Landmagten 320,000 Mand, og den active Marine, bestaaende af 375 Skibe af forskjellig Størrelse, 134 Krigsbrigger havde omtrent 30,000 Mand af alle Grader. Det her anførte Resultat er: at siden 1790 er Storbritaniens Befolkning stegen over $\frac{1}{3}$ Deel, at dets Manufacturers fleste Frembringelser ere blevne sexfold, dets Ind- og Udførselshandel trefold, dets Statsindtægter over det dobbelte og dets Colonier, som allerede før Revolutionen vare langt betydeligere end alle andre europæiske Magters, meget forøgede ved Erobringer. Med alt dette har Regjeringen, trods det Overskud af 256 Mill. Pd. St. som den større Udførsel end Indførsel i de sidste 30 Aar har tilveiebragt ikke kunnet betale sin Nationalgjeld af 893,783,282 Pd. St. Fattigskatten, som i Slutningen af forrige Aarhundrede kun var 2 Mill. Pd., blev saa forøget at i A. 1812: 971,913 Familier, $\frac{3}{7}$ Dele af hele Befolkningen, faldt Kirkesognene til Byrde, der betalte dem aarligen 6,656,103 Pd. St., og at der i A. 1824 var $1\frac{1}{2}$ Mill. fattige Familier, der kostede Landet en Sum, der var lig Prisen af 1,860,000 Qvarter Hvede. I 1812 bleve i England og Wales 6576 Personer dømte for Forbrydelser; i 1824 derimod 14,056. Den store Hobs Kaar i Engelland have i de sidste 30 Aar ikke forbedret sig; thi endskjønt Forbrugernes Tal er steget 30 til 40 PC. og Udførslen er trefold saa stor som i Aaret 1800, saa er Qvantiteten af Thee, Sukker, Viin ꝛc. som indføres i England næsten bleven

gen samme. Manufacturarbeidernes Nød, deres Opstand i Lincolnshire, de talrige Subskriptioner, der aabnes for dem, vise, at Tilvæxten af den engelske Kunstflids Virksomhed, ikke har gavnet de arbeidende Classer. Aftagelsen og tildeels det fuldkomne Ophør af Arbeiderne i Blackburns, Manchesters, Spitalfields, Glasgows Fabriker ꝛc. de skrækkeligste Banquerotter i 1825, vidne om, at Fabricanterne og Kjøbmændene ligeledes kun have havt ubetydelig Fordeel af den uhyre Vinding, der burde ventes af deres Arbeider. Endeligen viser Udstedelsen af 50 Mill. Pd. St. i Banknoter, at Overskuddet af Udførslerne ingenlunde er blevet i England. De 256 Mill. der vandtes ved Handelen siden 1790 have Pitt og Castlereagh anvendt paa den store Krig, til de 80 Mill. Pd. St. der betaltes Englands Allierede i Subsidier, til at betale Renterne af Gjelden og lønne Agenter paa alle Puncter af Jorden. Englands Guld medgik til de overdrevne Handelsspeculationer siden 1815 og til 210 Mill. Pd. St. i de for hele Europa og Amerika aabnede Laan, de 276 Agerdyrknings-Bjergværks Handelsselskaber, der medtoge en Capital af 174,114,050 Pd. St., hvis Stiftelse Parlamentet authoriserede 1824. Saaledes saae man sig nødsaget til at vedblive med Udstedelsen af en Mængde Papir, hvorved Crediten maatte synke og Indtægterne for første Trimester 1826 forringes 682,799 P. St. Stillingen af Storbritaniens talrige Besiddelser paa hiin Side Havet er endnu meget misligere end dets egen. Colonierne paa Godthaab, Sierra Leona, Ny-Syd-Wales, Van Diemensland, begge Canader ꝛc. have hidtil kun været Moderlandet til Byrde. Vestindien er fattigt og i Forfald og hvis det er sandt at der ved disse Colonier tilflyde hiint 5 Mill. aarligen, saa skeer dette kun ve den dobbelte Told paa Sukker fra Ostindien og de øvrige Colonier. Hindostan, med en Gjeld af 70 Mill. P. St. har vel kunnet berige Enkelte, men ikke Flerheden af det engelske Folk, som maa takke det ostindiske Compagnie for, at den maae betale Thee, Opium ꝛc. en Trediedeel dyrere end hele det øvrige Europas Beboere.

Forgjeves Udpantning.

For nyligen blev der gjort Execution i en fattig Mands Eiendele i Frime, fordi han ikke havde betalt sine Renter. Den fortvivlede Fattige ilede til Kirkeælsterne og anraabte dem om Hjelp. Disse sendte en Commissionair hen til Auctionen, for at kjøbe nogle nødvendige Artikler for den ulykkelige Familie. Sagerne bleve opraabte, men da af Medlidenhed med den arme Mand, ingen vilde byde, saa kjøbte den anførte Commissionair det Hele for 1 Shilling. Executionsomkostningerne havde beløbet sig til 3 Shilling 6 Pence.

Kjøbenhavns Børs, den 30 Marts 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 227		
Species 229		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 12 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	169½	170 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	51 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	73½	74 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	115½	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	92½	93 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	103½	104 i Banco
4 pC. Dito nye	94	94½ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 Cp. nye danske Oblig.	58½	59 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 27.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 3 April 1827.

Den Kjøbenhavnske Almanak.

At der i Henseende til dens Udstyrelse, Indhold, Priis er meget at ønske, er aabenbart; den hører jo, hvad den ikke borde, til de slette-ste, eller er udentvivl den sletteste af dem som i Europas ældste Stater udkomme. De Klager der føres, maae nu snart kunne ventes at bortfalde, da, saavidt offentlig bekjendt, det Baand i Forpagtningen, som hidtil har hvilet paa samme, bliver løst. Det var nemlig ved Kongelig Resolution af 21de Febr. 1817 bifaldt: 1) At Almanaksbortforpagtningen maatte paa nye overdrages til Direktør Schultz i ti Aar fra 1ste Jan. 1818 at regne, for en aarlig Afgift til Universitetet af 2000 Rbd. Sølv, og til Professor Astronomiæ Schumacher af 500 Rbd. S. aarligen, foruden det Honorar af 300 Rbd. S. som Direktionen til ham hidtil aarligen for den almindelige Almanaks Beregning erlægger, samt med Forpligtelse, at Direktør Schultz fraskriver sig al Godtgjørelse, ham kunne tilkomme for det Tab han maatte have lidt ved de til Norge i Aaret 1813 opsendte Almanakker for 1814, hvilke der ikke fandt Afsætning. 2) At derimod den Priis, som Direktør Schultz sætter paa Almanakker, maae bestemmes til 8 Skill. Sølv for hver hæftet Almanak, Sølvværdien at beregne efter den Bankkours der sættes til 1ste Februar i ethvert af de Aar, som gaaer foran for ethvert af dem, for hvilke Almanakken trykkes, samt at denne Priis paatrykkes Almanakken i Navneværdie. 3) At den forhøiede Forpagtningsafgift, som Direktør Schultz til Universitetet erlægger, maae, efter Afdrag af de Udgifter, som derpaa nu ere hæftede til Universitetets Bibliothekar og Underbibliothekar, samt til Qvæsturens Kontor, ene og allene være henlagt til det astronomiske Observatorium og det astronomiske Studiums Fornødenheder, og at, naar for Qvæstur-Kontoret anderledes kan sørges, da ogsaa det som Almanakforpagtningen dertil svarer, maa falde tilbage til Observatoriet. 4) At de Instrumenter m. M. som Observatoriet, ved den Undersøgning, som nu (1817) foranstaltes, *maatte* befindes at trænge til at erholde strax, og for engang, anskaffede, maa bekostes af den for Observatoriet opsparede Almanakpengesfond, men

hvad der siden aarligen behøves, af dets aarlige Indtægter, saaledes at naar noget deraf bliver tilbage fra et Aar til Andet, Samme da oplægges til den opsparede Fond til Observatoriet, til extraordinaire Omkostningers Bestridelse, naar behøves. 5) At de i sin Tid paatænkte og begyndte, men siden standsede, ephemeridiske Tabeller over Maanens Distance fra de fire Planeter, Venus, Mars, Jupiter og Saturnus, maae igjen sættes under Arbeide, og disse Arbeider overdrages til Professor Schumacher, imod at han derfor erholder et Honorar af de 500 Rbd. S. V. som Direktør Schultz til ham, efter det Foranførte, har at betale. 6) At Observator Bugge og Kalkulator Pihl, som, for at arbeide i Beregningerne til ovenmeldte Tabeller, lønnes af Hans Majestæts Kasse, den første med 300 Rbd. Sølv, den anden med 200 Rbd. Sølv, nu anvises til, under Professor Schumachers Direktion, at foretage og nøiagtigen udføre deres Arbeider, efter de Forskrifter, i den Orden, og til de Tider som han bestemmer. 7) At Professor Schumacher foreener sig med Direktionen for Søkortarchivet, saavel om det første Aar, da de ephemeridiske Tabeller skulle udgaae, som om Tiden, naar reenskrevet Exemplar af Tabellerne hvert Aar bør afleveres til bemeldte Archiv, der bekoster Trykningen og besørger Udsalget for egen Regning, og 8) at forsaavidt nogle Bøger, i fremmede Lande udgivne ephemeridiske Tabeller, og Deslige nu maatte behøves engang for alle til dette Arbeide, disse da bekostes for Observatoriet af dets opsparede Fond, og forsaavidt saadanne siden aarligen behøves, disse anskaffes af Observatoriets aarlige Indtægter, imod at de blive Universitetsbibliothekets Ejendom.

Mere om Logiers mærkelige Underviisningsmaade i Musiken.

(Slutning; see forr. No.)

6) "Hvor sjeldent opnaaer Eleven en betydelig Fingerfærdighed!" Naar Aarsagen hertil ikke ligger i et slet Valg af Øvelsesstykker, eller i urigtig Holdning af Hænder og Fingre, saa kommer det deraf, at Eleven øver sig paa egen Haand kun lidet, eller øver sig endog i at gjøre feil. Dette kan igjen komme af forskjellige Aarsager:

a. Der fattes Eleven den rette Kjærlighed til Sagen. I Logiers Skole møder Musiken med al sin Herlighed Begynderen. Kan han ikke vindes for Kunsten der, hvor den drives med saa friskt et Liv, saa er det mindre tænkeligt ved den sædvanlige Undervisningsmaade.

b. Eleven arbeider selv forlidet for den tilstundende Clavertime, fordi det er en Privattime. Læreren kan jo rette hvad der mangler, man gjentager let et Par Takter, naar det er gaaet istaa. Visse Lærere lempe sig saaledes efter Eleven, at de skjule endog de Feil, Eleven selv ikke mærker. For Logiers Elever ere Læretimerne offentlige — og heri ligger en mægtig Drivefjeder til at øve sig flittigt og nøiagtigt. Han maa i hver Skoletime nedlægge Productet af sin Privatflid i det mindste for hele Klassen, hvoraf han er Medlem. Men der ere næsten stedse den ene eller den andens Forældre tilstede, ofte ganske fremmede og meget Fornemme. Disciplerne gjøre derfor, hver for sig, alt hvad der er dem mueligt.

c. Der fattes Eleverne med den bedste Villie dog den nødvendige Udholdenhed. Logier

vænner sine Disciple til denne Udholdenhed, og det især ved Samspillet. De tabe da ikke Modet saa let ved deres eenlige Øvelser, fordi de vide, at mange andre blandt deres Medelever maa underkaste sig lignende Anstrængelser.

7) "Eleverne have kun liden Sands for grundig og gediegen Musik." Dette kommer ofte deraf, at de yderst sjelden høre god Musik, eller at man forlidet lærer dem at forstaae den. Naar dette skal skee, saa maae Eleven ofte og alvorligen spille flittigtudarbeidede Compositioner, hvorved tillige hans Indsigt i Harmonilæren beriges. Logier forviser derfor fra sin Skole al tankeløs Klimpren. Den som har gjennemgaaet hans Elementarcursus, begynder strax at studere Værker af Corelli, Händel, Dussek, Beethoven, Kalkbrenner o. a. s. Det er en sand Nydelse at høre paa Elevernes Øvelser. Hvor indgribende klinger ikke en Fuge af den gamle Corelli, foredraget med høieste Præcision paa 8 Instrumenter af 32 Hænder. Den mindre vidtkomne hører disse Sager dagligen, og bevæger sig stedse ligesom i en classisk Atmosphære, hvorved han ogsaa vinder en Smagsdannelse som i det mindste er mere classisk end den man opnaaer ved et Par Operastykker.

Man burde ikke have nødig at tilføie, at Alt dette Enkelte er hos Logier i Vexelvirkning, hvis der ikke gaves dem, der troe: at bruge Logiers Methode, naar de enten anskaffe hans Nodebret allene, eller Chiroplasten, eller lade en enkelt Elev spille hans Øvelsesstykker, og tænke slet ikke paa Harmonielæren, eller lade Eleven selv prøve at skrive Stemmer. De sætte en liden Deel, hvor Logier har det Hele, og undre sig at de ikke kunne bringe samme Facit ud.

Foruden disse 7 Klager af de sædvanlige Claveerspillærere, hører man endnu af de faa, der undervise i Harmonielæren:

8) "Det er vanskeligt at vinde Lærlingerne rigtigt for Gjenstanden.

9) "De gjøre, selv naar de arbeide med Flid og Kjærlighed, meget ofte kun yderst ringe Fremskridt."

Aarsagen er let at fatte naar vi betænke, at de Forfattere man sædvanlig lægge til Grund, have haft Kunsten mere for Øiet end at undervise den endnu Udannede. Saaledes viser Harmonielæren sig som en tør frugtesløs Viden, fordi Anvendelsen af det Lærte ligger for fjernt, og fordi de ikke begribe Indflydelsen deraf paa deres praktiske musikalske Liv, eller idetmindste ikke er sig dette tydeligt nok bevidst.

Ligesom Harnisch siger i Fortalen til sin Geometri: "Mange tusinde Lærde toge fra Skolen den Tro i Graven med sig: ""at de havde slet ingen Sands for Geometri,"" d. e. den udtørrede Videnskab, som de aldrig saae frisk og i Livet, thi ellers vilde de have blevet indtaget for den. Det er den ulykkelige Adskillelse af Videnskaben fra det praktiske Liv." Saa gjælder dette næsten i lige Maade om den hidtil vante Underviisningsmaade i Harmonilæren. Logier har derimod gjort Adgangen til denne Videnskab lettere og sat Lære og Udøvelse i en levende Vexelvirkning. Logiers Disciple opvække Jagttagernes Opmærksomhed ved den Lethed, Sikkerhed og Glæde, hvormed de arbeide.

a. Logiers Discipel arbeider med Lethed, fordi den Orden, hvori de enkelte Sætninger

blive ham foredragne bestemmes ved det Udviklingspunct, han til hver Tid staaer paa. Logier foredrager de samme Gjenstande først i almindelige Omridse, altsaa følge de snarere efter hinanden end om hver først skulde udtømmes med alle sine Indskrænkninger og Undtagelser. Siden vender han tilbage til det allerede Afhandlede, naar det er rigtigt fattet, og begrunder det endmere, betegner det skarpere, og fremstiller det udførligere. Deraf opstaaer da en bestandig Afvexling af Gjenstandene, hvorved Disciplen holdes i Aande, og derved bevares og styrkes hans levende Følelse af Selvvirksomhed.

b. Den Sikkerhed, hvormed Logiers Disciple arbeide kommer deraf, at de i Førstningen bevæge sig i en meget snæver Kreds, som kun lidt efter lidt, og med megen Forsigtighed udvides. Den kommer deraf, at de enkelte Operationer strængt adskilles. Logier lader sin Elev ikke flyve, før hans Vinger ere udvoxne, d. e. han tør ikke arbeide efter det hans Følelse indgiver ham, før denne i en vis Grad er dannet, og før han har de grammatiske Former i sin Magt. Hvor ofte seer man ikke der syndes herimod?

Logier vælger af en Række mulige Tilfælde, f. Ex. ved Opløsningen af dissonerende Toner, ved udvigende Modulationer, det oftest forekommende, hvilket ogsaa sædvanligen kan forklares paa den simpleste Maade. Denne Regel lader sig nu bestemt udsige, fordi den gjælder kun et enkelt Tilfælde, og saasnart Lærlingen har fattet denne Regel, saa arbeider han med hin Sikkerhed, som saa ofte er bleven beundret.

Han vinder nu en Grundvold for at kunne opfatte og vurdere alle Modificationer af hiin

Regel, da han ved idelig fortsat Øvelse i den practiske Musik stedse bestyrkes i en levende Anskuelse af de forskjelligste Former og Combinationer. Saaledes kommer han paa strængt Arbeides Vei til den Indsigt: at egentligen kun lidet i Harmonilæren lader sig opstille som absolut Sandhed; men paa hans nu opnaaede Standpunct vil denne Indsigt hverken gjøre ham modløs, eller forlede ham til paafaldende Feil.

c. Den Glæde, som Logiers Disciple vise ved deres Arbeide, er en naturlig Følge af den Lethed og Sikkerhed hvormed de arbeide. Den beroer paa mange mindre væsentlige Ting: f. Ex. det glinsende Perspectiv, som den yngre Discipel seer i de Ældres Arbeider; men isærdeleshed næres og forhøies Glæden derved at Alt hvad Disciplen seer og hører, faaer en høi Betydning for ham, fordi det yttrer en bestemt Indflydelse paa hans practisk musikalske Liv. Naar Andre foresynge ham eller spille en Melodi som han har sat Stemmer til, (harmonert, ikke endnu componert); naar han spiller med Andre de Modulationer, som han har udarbeidet, naar han sammensætter sig en lille Phantasie ved at spille sine Modulationer i brudte Akorder, naar Klaveerspillet lykkes ham stedse bedre og bedre, fordi Læreren analyserer mange Slags Tonestykker med ham, og derved har vænnet ham overalt til at fatte Grundharmonien, naar han nu begynder at forstaae tilfulde hvad han spiller, saa voxer derved hans Overbevisning, at det han nu veed er levende og frugtbarbringende og — det kan ikke være andet end med det voxende Bekjendtskab med de harmoniske Sandheder maae ogsaa Interessen for disse voxe. Saaledes har Logier betraadt en sand Skolevei for Musikundervisningen.

Forestaaende Yttringer om Logiers Methode ere givne af en hans Tilhører og Discipel Semininarielærer Hentschel i Weissenfels.

En anden af Logiers Disciple, og Forstander for et logiersk Akademie, Gerschner, har i et lille Skrivt paa 1½ Ark besvaret de 2 Spørgsmaale:

1. Hvori er det logierske System forskjelligt fra det gamle?

2. Hvad Nytte vil Efterslægten have af dette nye System?

Dette, tilligemed Logiers egne Værker, Hr. Dr. Støpels over samme, samt en Chiroplast, forbedret af en kjøbenhavnsk Instrumentmager, kan tages i Diesyn hos mig og forklares hver Søndag Eftermiddag for dem, der ville møde til min Elementærsyngeskole Kl. 4-6. i store Kongensgade No. 53, 1ste Sal over Porten.

J. V. Bruun.

Om Frøhandel.

(Af Viborg Avis No. 36.)

Saa hensigtsmæssigt det er, at faae Havefrøe, avlet i Landet selv, og saa besparende det er at lade de Penge blive i Landet, som før sendtes til Lybek, for Havefrø; saa er det dog for Enhver, der kjøber og bruger det, vigtigt, at faae de bedste Sorter. At de allerfleste Sorter kunde avles her i Landet, har Man nu Erfaring og Visehed om; men i denne pengelystne Tid have mange anlagt paa at avle og sælge Havefrø, hvoraf Nogle kun søge at faae Penge, ubekymrede, om deres Frø er godt eller ikke, Andre ville avle paa indskrænket Rum mange Slags og fordærve derved Avlen. Kjøberne faae vel Frøe; men ikke altid er det godt. Heraf følger og let, at Een og Anden overgjemmer sit Frø, der hvis det ikke er en Gartner med Kundskab og Duelighed, kan være gjemt saaledes, at det mindste deraf groer eller det giver sygelige Planter. Da nu dog enkelt Mand ikke i Almindelighed har fornøden Plads til at avle mange Sorter om Aaret, synes det at være en Almeenheden vigtig Sag, at de egentlige Frøhandlere gave sig af med denne Handelsgreen, saaledes "At de af de andre Frøavlere modtoge mod visse Pro-Cent deres Frø, og at faa ingen anden befattede sig dermed; det kunde jo ogsaa skee paa eet af de tidlige Foraarsmarkeder." Da Frø, der er vant til Jordbunden (acclimatiseret) dog kuns lykkes bedst nogle Aar paa samme Sted, er og en Tuskhandel nødvendig — og Man udsætter sig da ikke for at faae Lybekkernes forgjemte eller svange Frø (thi ogsaa derfra kan man blive narret, fordi Disse betragte Frøhandelen som den med Rosiner, Svedsker 2c., ordinerer det fra Erfurt og andre Stæder og sælge det uden at prøve eller kjende dets Godhed.) At man fra Flottbek ved Altona, hvor der avles Frø i Mængde, ligeledes fra Kjøbenhavn, hvor der er Frøavl, saa og fra mange Gartnere her i Landet, faaer ypperligt Frø, er vist; men de Mangfoldige, der nu absolut ville være Frøhandlere, uden at have den dertil udfordrede Indsigt og Leilighed, berettiger virkelig til det Ønske "At denne vigtige Handel var bedre ordnet end nu." Kom dette Forslag i Gang, ville de, som kunde avle Frø, vel og især beflitte sig paa, naar de vare visse paa Afsætning, at avle meget Frø af visse Sorter og ikke af Mange; thi naar f. Ex. flere Sorter Kaal, og Roer og Erter, opdrages til Frø paa een Jordlod, vorder, som bekjendt, Arterne saa forblandede, at de ikke mere ere paalidelige.

Indenlandske Efterretninger.

Løverdagen den 31te Marts 1827 var det Kongelige Academie for de skjønne Kunster forsamlet, under Forsæde af Hans Kongelige Høihed Prinds Christian Frederik til Danmark, for at høitideligholde Academiets Stiftelsesdag. Det behagede Hans Kongelige Høihed at passere igiennem Academiets Skoler, og at tage de af Medlemmerne og Eleverne der udstillede Arbeider i naadigst Diesyn. Efterat Forsamlingen havde taget Sæde i den store Figursal, fremstod Secretairen, og oplæste en Forklaring om det Vigtigste, som ved Academiet var foregaaet og virket i det afvigte Aar. Derpaa blev Præmiernes Uddeling foretagen i følgende Orden: J. V. Sonne, den store Sølvmedaille; F. Krohn, den store Sølvmedaille; J. Heldt, den store Sølvmedaille; C. A. Møller, den store Sølvmedaille; C. C. Hansen, den mindre Sølvmedaille; E. Bærentzen, den mindre Sølvmedaille; G. Bindesbølle, den mindre Sølvmedaille; Nebelong, den mindre Sølvmedaille; J. Kuhrt, den mindre Sølvmedaille, og N. Brøtterup, den mindre Sølvmedaille; hvilke Samtlige nøde den Naade at modtage Belønningen for deres Flid af Hans Kongelige Høiheds egen Haand.

Den offentlige Udstilling af Konstværkerne aabnedes i Gaar den 2den April. Deres Antal beløber sig i Alt til 180, nemlig i Malerkonst: af Prof. C. A. Lorentzen. Amtmand Baumanns Reise til Brunsvig for at see en Luftballon (efter Knigges Fortælling); Joseph, udtydende Drømmen; Susanna i Badet; to Landskaber; to Hunde; af Prof. Eckersberg: H. M. Kongen i Kroningsdragt, bestemt til Solennitetssahlen i Sorøe; af Prof. J. L. Lund: Christendommens Indførelse i Danmark, bestemt for Christiansborg; af Portraitmaler H. Hansen et Christushoved; af Prof. J. P. Møller: 10 forskjellige Landskaber; af Blomstermaler J. L. Camradt: 6 forskjellige Stykker med Blomster, Frugter og andre Gjenstande; af Portraitmaler C. A. Jensen: 12 forskjellige Portraiter; af Blomstermaler J. L. Jensen tre forskjellige Blomsterstykker; af Prof. Dahl: 4 forskjellige Landskaber og Prospecter; af Krigsraad F. Fabritius de Tengnagel: 6 Landskaber; af Gielstrup: et Landskab og en Tegning i Kridt; af Landskabsmaler H. Harder: 2 Prospecter; af Landskabskobberstikker F. Petersen: 8 forskjellige Landskaber; af afg. Portraitmaler F. C. Lund: en Tegning i Sepia efter Antikken (Miniat.) Af Academiets Elever have følgende udstillet Arbeider: D. C. Blunck, A. Küchler, W. J. Bendz, M. Rorbye, L. Aumont, F. W. Sonne, M. D. C. Martens, P. Sevel, E. J. Gumpert, C. C. Hansen, Erdelien, E. Bærentzen, R. A. Holm, C. Jungclausen, F. C. Kiærskou, J. Stroe, Strodtmann, E. Wolff, H. C. Buntzen, C. F. Christensen, P. G. Gynther, J. Roed, K. Baade, Fraenckel, C. Petersen, A. Kaufmann, D. Monies; af Frøken Stub, 2 St., Frøken F. Løvmand 1 St., Frøken Ch. Løvmand 3 St., Jomfrue H. Neergaard 1 St., Jomfrue H. Hellesen 3 St. Blandt Eleverne er C. C. Hansen, J. Stroe, E. Wolff, H. C. Buntzen tilkjendt Academiets Pengepræmie. — I Billedhuggerkunsten ere af C. Christensen, Eleve, 4 Stykker, hvoriblandt: Kjerligheden, Model til en Mindesteen over afdøde Grev Danneskjold Samsøe, bestemt til at udføres i Marmor, og af F. Krohn: et Basrelief. — I Bygningskonsten: af Overbygnings-Directeur, Conferentsraad Hansen 4 Tegninger af Slotskirkens forskjellige Sider; af Prof. Hetsch 1 St., af Assistent ved Bygningsskolen H. C. Hansen: Facade, Plan, Profil og Tagbjelkelaget af en Accisebod, tilkjendt Pengepræmien; af C. A. Møller: en Vexel- og Giro-Bank, 2 Planer, Facade og Profil, tilkjendt den store Sølvmedaille; af Bindesbølle: Facade, Profiler og Planer af et Balhuus, tilkjendt den mindre Sølvmedaille; af A. C. Olsen 1 St.; af N. S. Nebelong: Facade, 2 Planer og 2 Profiler af et Balhuus og et Ornament efter Gyps, tilkjendt den mindre Sølvmedaille; af N. S. Brøtterup: Facade, 2 Planer og Profiler af en Bank og et Ornament efter Gyps, tilkjendt den mindre Sølvmedaille. Steen- og Stempelskjærerkonst; af

Prof. A. Jacobsen 1 Portrait; af Secretair Ruhle, 3 St. Porcellainsmalerie: af Secr. Wiehe 1, af C. Hertzsprung 1 St. Lithographie: af Prof. J. L. Lund 2 Portraiter: Luther og Prof. Steffens, og 8 Blade Contourer; af A. Lillienberg, 1 Portrait; af N. Simonsen, 1 Dito. — Ornamentfaget: af H. Jensen, Assistent ved Bygningsskolen, Tegning til en Sølv-Theemaskine, tilkjendt Pengepræmien; af G. Kretz, et Ornament efter Gyps, tilkjendt Pengepræmien; af Damborg, Hofforgylder og Ornamentarbeider, 2 Candelabrer. — Udenlandske Konstnere: af Alfredt, Kgl. fransk Pensionair, 2 Landskaber; af Jollage & Hoffgarten, Broncearbeidere i Rom, 10 Stykker efter Thorwaldsen, alle tilhørende H. K. H. Prinds Christian Frederik.

Thisted. Ved seneste Opmaaling af Kanalen ved Agger den 15 Marts d. A., fandtes Breden ved Havstokken mellem de 2de ydre Hager at være 800 Alen. Dybden paa den grundeste Banke i og ved Havstokken 2 Alen. Breden, hvor Landeveien har været før, 420 Alen, og Dybden 9 Alen. Brede mellem de 2de østerste Hager ved Liimfjorden 554, Dybden imellem Samme 8½ Alen. Længde i Øster og Vester paa det faste Land, opmaalt paa den nordre Side af Kanalen fra Havstokken til Fjorden er 1140 Alen. Længde fra det østre af Landtungen over Sandgrundene i Liimfjorden vester for Flægbusken 2190 Alen. Kanalens Løb over Sandgrunden i Bredde 80 Alen. Ved nu at sammenligne Kanalens nuværende Brede ved Havstokken med den under 2den Novbr. sidstleden Forefundne, seer man at den er 260 Alen bredere, Dybden er omtrent den samme, saa at Kanalen viser sig ikke allene at ville blive permanent, og at udvide sig Aar for Andet; men naar man med Naturen forenede Konsten, vilde sikkert nu en Indseiling i Liimfjorden kunne bevirkes. — En Huusmand i Refs Bye, Ydbye Sogn, har den 22de Dennes hængt sig selv i sin Lade.

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

Bør Shakespears dramatiske Arbeider opføres uforandrede? — Goethe har i sit Skrift über Kunst und Alterthum V. 3 fremsat nogle interessante theatralsk-critiske Bemærkninger over Shakespear. Denne, siger han, hører nødvendigen til Poesiens Historie; i Theatrets Historie fremtræder han kun tilfældigen. Fordi man der ubetinget maa ære ham, saa maa man her overveie Betingelserne og ikke anprise disse Betingelser som Dyder eller Laster. De theatralske Fordringer synes ham intet, og saaledes tager han sig det mageligen, og man tager det, aandigt betragtet, mageligen med ham. Nøje seet, er intet theatralsk uden det, der tillige er symbolisk for Øjet, en vigtig Handling, der tyder paa en endnu vigtigere. At Shakespear ogsaa har vidst at fatte denne Pynt, viser hiint Øjeblik (i 2 Deel af Henrik IV A. IV. 4.) hvor den dødsyge, slumrende Konge fratages af Sønnen og Efterfølgeren Kronen fra hans Side. Men disse ere kun Momenter, udsaaede Juveler, som, ved meget Utheatralsk, holdes fra hverandre. Shakespears hele Fremgangsmaade finder noget Modstræbende i den egentlige Skueplads. Hans store Talent er en Epitomators, og da Digteren overhoved viser sig som Naturens Epitomator, saa maa vi ogsaa her erkjende Shakespears store Fortjeneste; kun nægte vi derhos, ihvorvel til hans Ære, at Skuepladsen har været et værdigt Rum for hans Genie. — I Romeo og Julie tilintetgjør han den tragiske Gehalt ved to comiske Figurer, Mercutio og Ammen. Betragter man Stykkets Oeconomie nøje, saa bemærker man, at begge Figurerne og hvad der grændser til dem, kun fremtræde som pudserlige Intermezzister, hvilke, ved vor Tænkemaade, der ynder en følgerigtig Overensstemmelse, er os paa Skuepladsen utaalelig.

"Hvorved erhvervede da Schröder sig den store Fortjeneste, at bringe Shakespears Stykker paa Skuepladsen, uden ved at vorde Epitomatorens Epitomator? Schröder holdt sig

ene og allene til det Virksomme, bortkastede alt andet, ja endog meget Nødvendigt, naar det syntes ham at forstyrre Virkningen paa hans Nation, paa hans Tid. Saaledes er det sandt, at han, ved Udeladelsen af den første Scene i Kong Lear, har ophævet Stykkets Characteer; men han havde dog Ret, thi i denne Scene fremtræder Lear saa absurd, at man siden ikke kan give Døttrene saa ganske Uret. Det gjør os Ondt for den Gamle, men Medlidenhed har man ikke med ham, og Medlidenhed vilde Schröder opvække, ligesom Afsky mod de vel unaturlige, men dog ikke aldeles lastelige Døttre."

Men nu har siden mange Aar den Fordom indsneget sig i Tydskland, at man maa opføre Shakespear paa den tydske Skueplads Ord for Ord, om end Skuespiller og Tilskuer skulde qvæles derved. Forsøgene, ved en fortræffelig nøiagtig Oversættelse foranledigede, vilde ingensteds lykkes, hvorom den Weimarske Skueplads, ved redelig og gjentagen Bestræbelse, kan give det bedste Vidnesbyrd. Vil man see et Shakespearsk Stykke, saa maa man igjen gribe til Schröders Bearbejdelse; men den Talemaade, at ogsaa ved Forestillingen intet Iota af Shakespear maa blive borte, hører man saa ofte gjenlyde. Beholde da denne Menings Forfegtere Overhaand, saa vil Shakespear om faa Aar være ganske fortrængt fra den tydske Skueplads, hvilket da heller ingen Ulykke vilde være, thi den ensomme eller selskabelige Læser vilde da føle i ham desto større Glæde.

Den urigtige Ligkiste.

En fattig Mand, ved Navn Macbride, der boer i Kewinstreet i Dublin, og hvis Kone var kommen i et af Hospitalerne for Febersyge, fik nyligen fra Hospitalet den Efterretning at hans Kone var død, og at han skulde sende en Kiste til hende. Manden indfandt sig uden før Sygehuset med en Jernkiste, som man tog imod ved Døren, og snart derefter vendte han tilbage med Liget. Han og adskillige Lemmer ledsagede samme til den saakaldte Kaalhave i Kewinstreet, hvor det blev jordet. Neppe var en Time forløben førend at han, medens han sad ensomt i sit Huus, pludseligen blev forskrækket ved en velbekjendt Røst. Ved Dørens Aabning sank han næsten til Jorden, idet han saae noget, som han troede at være hans afdøde Kones Aand, men i Gjerningen var hende selv. En Misforstaaelse havde fundet Sted, i det Efterretningen fra Hospitalet var sendt til den urette Person; men Skrækken havde gjort saa stort Indtryk paa ham, at han maatte bringes til samme Hospital, hvor Misforstaaelsen var indtruffen.

Kjøbenhavns Børs, den 3 April 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 226		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$168\frac{1}{2}$	169 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{1}{2}$	$50\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	$83\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$73\frac{1}{2}$	74 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	$101\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$115\frac{1}{4}$	$115\frac{3}{4}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$92\frac{1}{2}$	93 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	$104\frac{1}{4}$ i Banco
4 pC. Dito nye	94	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	76	77 i Sedler
3 Cp. nye danske Oblig.	$58\frac{1}{2}$	59 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 28.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 7 April 1827.

Om Literaturens mulige Indflydelse paa Bondestanden.

Endskjøndt, Gud være lovet! Bondestanden nu ikke mere er, som den var i fordums Dage — raae og uvidende; skjøndt Skolevæsenet paa Landet er gaaet heldigen frem til det Bedre, har viist sin Virkning og Indflydelse paa Bonden, især i Skrivning og Regning; saa kan man dog ikke endnu andet end henregne Bondestanden blandt udannede Stænder. Man træffer maaskee neppe nogensteds saa lidet Kultur blandt Bondestanden, som hos vor sjællandske Bonde; nogensteds Bonden med saa sløvet og døsig Aand som her; thi at den fyenske og jydske Bonde staaer langt over den sjællandske, bevise de noksom ved deres Flid og Vindskibelighed, og det er disse der mangler den sjællandske Bonde. De mange Kroer vi have her i Sjælland, den megen Flakken paa Landeveien imellem Hovedstaden og Hjemmet, gjør vistnok betydeligt til at vedligeholde Bondens raae Sæder her i Sjælland. Men skulde der da ikke findes et Middel som kunde virke paa Bondens Forædling? Jo sikkert! rigtignok siger et tydsk Ordsprog: "ein Bauer ist ein Bauer und bleibt ein Bauer so lang er lebt!" — Man finder det vel undertiden bestyrket, men man har ogsaa funden, at det ikke var saa. En Bondes Aand er ogsaa imodtagelig for Følelser, der maae altsaa ogsaa kunne virkes paa den, og den maae kunne forædles; kun at man vælger de passende Midler dertil, og skulde dette ikke muligt kunne blive Literaturen?

Literaturen befordrer Oplysningen; og denne igjen Literaturen; de have gaaet Skridt om Skridt med hinanden, og alt som de have gaaet frem, have Dumhed og Overtroe maattet vige; den gamle Taage er svunden og en herlig Soel beskinner os, hvor velsignet da om den skinnede for Alle! — Skulde man ikke troe, at Literaturen maatte kunne virke paa de endnu udannede, ligesom den engang virkede og fremdeles virker paa de dannede Stænder? Upaatvivleligt! Læsning virker paa ethvert tænkende Væsen; være sig nu i mere eller mindre Grad, paa

denne eller hiin Maade; hos somme svage Hoveder virker den jo og Galenskab; skulde man nu ikke iblandt udannede Stænder kunde finde mange tænkende Mennesker, hvis Aand og Tænkekraft, naar man kom den til Hjelp, maatte kunne uddannes og forædles? — og vilde en saadan Forædling ikke have en heldig Indflydelse paa deres Sprog og Sæder? — At Bondens Dannelse endnu staaer paa det Trin som den staaer, skulde det ikke være Mangel paa Literatur iblandt dem? Vi ville undersøge det, og muligt bevise, at det er saa.

Den Tid Bonden meest bruger Bøger — er hans Skoletid; naar den er ophørt seer han sjelden meer nogen Bog; og seer han nogle, hvilke ere det da? Han gaaer ikke sjelden med Læselyst ud af Skolen, men hvori skal han tilfredsstille den? Den Skilling han kan afsee til Læsning, den anvender han til Godtkjøbs-Piecer, hvori ikke findes sund Sands og Samling. Kige vi ind i en Bondes Hængeskab, der og er Gjemmestedet for hans Bibliothek, da finde vi deri: en gammel støvet Bibel fra Bedstefaderens Tider, som nu sjelden eller aldrig oplukkes, en Psalmebog som udtages de Søndage naar Mo'er gaaer til Kirke, en Almanak som Bonden studerer tidlig og sildig, en gammel Drømmebog, som hver Morgen maa udtyde Bondens natlige Drømme; dernæst findes nogle gamle Soldaterviser. See! dette er Bondens Bogsamling; finde vi den rigere, da bestaaer Rigdommen i slaue og dumme Pjecer f. s.: "Skytten Bryde", "Peter med Sølvnøglen", "Ugelspils og Holger Danskes Historier", disse sidste ere især hans kjereste Lecture, i disse læser han den ene Vinter efter den anden, indtil de tilsidst falde sammen i Laser. Enhver der har levet noget paa Landet veed, at dette virkelig er Tilfældet. Hvis nu derimod Bonden eiede, eller kunde faae Leilighed til at læse Bøger f. s.: Saxo Gramatikus, Munthes vigtigste indenlandske Begivenheder, Mallings store og gode Handlinger, Landhusholdnings-Selskabets Skrifter, eller andre almeennyttige og for Landvæsenet populaire Skrifter; da maatte ufeilbarligen slig Læsning sysselsætte ham paa en langt behageligere Maade, gjøre langt bedre Indtryk paa hans Aand, vække hans Dømmekraft og belære ham i det den underholdt ham; og hans Smag vilde vist dannes og forædles derved? — Men spørge nu maaske Nogle: "Naar skal en Bonde faae Tid til Læsning?" Dertil svarer jeg med et andet Spørgsmaal: hvad gjør den sjellandske Bonde i de lange Vinteraftener? — Vi ville oversee hans Stue en Vinteraften: Mo'er sidder ved Kakkelovnen og binder paa en Hose; vor Daatter spinder paa Rokken; vore Piger karte, men altsom de spinde og karte tvinger Søvnen Hovedet ned til et — Nik! men hvor ere da Mandfolkene? — enten ligge de i Kakkelovnskrogen henstrakte paa en Bænk og sove, eller de sidde i Kortenspillet, eller og ere de slet ikke hjemme, men sidde i nærmeste Kroe, smøge paa en Pibe, med et Glas Brændeviin foran dem paa Bordet. Der gives jo vel Undtagelser i dette som i Alt; man finder mangen Huusfader med sine Karle hjemme i sin Stue i nyttig Beskjæftigelse; man finder dem og samlede om Kakkelovnen, hvor da enten Manden eller en af Karlene læser for de andre, men da sædvanligst i Pjeser til 8 a 10 ß, som ere opfyldte med en god Portion Spøge-

rie, til hvilket Bonden i Sjælland har en stærk Troe. Men saadanne korte Pjeser ere udlæste paa een Aften, og da er Læsningen forbi paa en lang Tid, indtil Fa'er faaer 10 a 12 ß. tilovers igjen. Lediggang er en Rod til alt Ondt; for at udfylde Aftenen spiller man Kort, man snorker i Kakkelovnskrogen eller man gaaer til Kroes. At Bønderne i Holsteen, i Jylland og Fyen ikke ligge paa den lade Side i de lange Vinteraftener, det er bekjendt, saa vist som det er, at den sjællandske Bonde i Almindelighed gjør det.

Hvis en god, for deres Aand passende Literatur cirkulerede blandt Bondestanden, skulde da ikke Uvidenheden ophøre! o maatte da ogsaa Literaturen her komme til at udøve sin Magt og sin Velsignelse! O! at der maatte gjøres og virkes Noget herfor! hvilke herlige Frugter vilde med Tiden en saadan Sæd give af sig. Hvorledes, og ved Hvem, skulde der virkes? — Ved Hyrden for Faarene, mener jeg — ved Præsten! Bonden virker saa anstrængende for hans legemlige Underholdning; skulde da ikke Præsten gjerne vilde virke for Bondens aandelige til Gjengjeld? Hvorledes det kunde skee, derpaa har en Præst heri Nærheden fremstillet et herligt Exempel, nemlig Hr. Pastor Rønne i Lyngbye; denne virksomme, og paa sine Bønders Oplysning tænkende Præst, har allerede ved sine Smaaskrifters Uddeling iblandt dem, samt ved sit oprettede Læseselskab, seet Frugter af sin Anstrængelse i saa Henseende. Thi hvor træffer man vel mere tænkende og civiliserede og fornuftige Bønder end paa Kjøbenhavns nordre Birk? Den megen Omgang om Sommeren med Folk fra Hovedstaden, sætter vel sagtens ogsaa en Politur paa Bønderne her i Omegnen; men de-

res Vinterlæsning, deres Kundskab til en eller anden nyttig Bogs Indhold, bidrager vist ogsaa til deres Culturs Fremskridt. Hvor ønskeligt da, om der i hvert Sogn paa Landet kunde oprettes en Læseanstalt, hvorfra Bønderne om Vinteren kunde faae Bøger til Gjennemlæsning; ved Præstens og Degnens samt de meest oplyste Bønders Samvirkning kunde den vist komme i Stand. Præsten maatte naturligviis forestaae Valget af Bøgerne; Cirkulationen kunde paasees af Degnen og Skolelærerne paa Sognet; ligesom og Bøgerne kunde fordeeles i de forskjellige Skolebygninger; thi da Præsten som oftest boer langt borte i den ene Ende af Sognet, saa havde Bønderne for langt at gaae, hvergang Touren var for dem at faae en Bog ombyttet. Men hvorfra Penge til en saadan Indretning? — Naar Præsten, Degnen, de øvrige Skoleholdere, Fogden og de meest formuende Gaardmænd i Sognet bidroge hver især i Forhold til Bøgernes Indkjøb, saa var det maaskee nok muligt, at Summen kunde komme tilveie som Indkjøbet vilde koste. Maaskee kunde Præsten endog bevirke offentlige Bidrag dertil. Der er fremstaaet et Selskab iblandt os, nemlig: "Samfundet for Literaturens Fremme og Forskjønnelse;" der kan ventes, at dette Samfund engang med Tiden vil komme til at eie Midler, med hvilke det vil kunne nedlægge Sæd i hidtil udyrkede Agre, og muligt see sin Udsæd bringe mange Fold; ogsaa fra dette Samfund kan maaskee Præsten, naar det engang bliver i Stand dertil, vente Understøttelse til en Anstalt for Literaturens Udbredelse iblandt Bondestanden, der da vist vilde bringe den et Skridt høiere paa Culturens Trappe.

Man læse engang Reisebeskrivelser over

Frankrige; hvilken Glæde at høre de Reisende omtale den franske Bonde. Ethvert klassisk Værk i Literaturen er ham bekjendt; han eier som oftest Voltaires og Rousseaus Værker tilligemed andre gode Bøger; han reciterer som oftest Vers ud af Digterne; han er langt fra at være uvidende om sit Lands lærde Mænd; hans Aand er dannet og hans Smag er god. O, hvilken Glæde vilde det være, kunde Reisende engang komme til at skrive Sligt om den danske Bonde! — Jeg vover her offentlig at opfordre Præsterne paa Landet, og Enhver der kan og vil virke for denne Sag, til med Tænksomhed og Iver at arbeide for den, som man vist med Rette kan kalde den gode Sag.*)

Jeg vover endog at henstille dette her yttrede Vink til ovennævnte Samfunds nøiere Overveielse, naar den Tid vil komme, at det kan begynde at virke efter dets Tendents.

H. F. Martensen.

*) Iblandt det meget Gode det Kongl. Landhuusholdnings-Selskab har bevirket, er Udgivelsen af nyttige smaae Skrifter for Bondestanden. Her erindres og den i Selskabets Skrifters nyeste Samling givne Fortegnelse over passelige Bøger for et Bibliothek for Landalmuen.

Indenlandske Efterretninger.

Den afdøde Generallieutenant Frederik Juels høitidelige Begravelse fandt Sted d. 24 f. M. Et stort Sørgefølge havde uindbudet indfundet sig paa Waldemar Slot. Tolv Sømænd fra Troense, en By med en liden Havn lige over for Thorøe, havde ogsaa aldeles uop-

fordrede indfundet sig, hver med det danske Flag paa halv Stang, og tolv hvidklædte Sømændsdøttre med Vintergrønt og Krandse. Liget blev jordet paa Bregninge Kirkegaard, som den Afdøde selv havde valgt til sit Hvilested. Bregninge er een af de tre Kirkesogne, med tilhørende sytten Landsbyer, som det juelske Stamhuses Eiendomme paa Thorseng bestaae af. De ere uden Tvivl af de betydeligste her i Landet, da deres Hartkorn er 900 Tønder. De have i 150 Aar tilhørt denne Familie. Waldemars Slot er ikke ældre end fra Kong Christian den Fjerdes Tid. Denne Konge byggede det for sin Søn Waldemar, men som ikke kom til at beboe det, da han døde paa sin Hjemreise fra Rusland 1654.

I den saakaldte Pilealle ved Frederiksberg ere alle Piletræerne paa begge Sider blevne borttagne lige ned til Bakkegaarden. Der skal, efter Forlydende, plantes to Rader Linde i deres Sted.

Tirsdagen d. 13de Marts d. A. blev Justitsraad og Overlandinspecteur Fensmark, som i sit 75 Aar havde sluttet sit virksomme Liv, nedsat paa Vinderød Kirkegaard ved Frederiksværk, i en Grav, som alt havde modtaget hans Kone og nogle af hans Familie. — Denne Begravelse var en sand Opmuntring til retskaffen og nidkjær Virksomhed i sit Kald, ved det Beviis, den frembød paa uskrømtet Erkjendtlighed, Venskab og Agtelse. Manden laae død, og hans Efterladte have hverken Indflydelse eller Rigdom; og dog fandt man ved hans Grav, uden Indbydelse, hans gamle Venner og Bekjendter samlede, med adskillige af Godsets Bønder, paa hvis Tilstand hans femtenaarige Godsbestyrelse havde en kjendelig Indflydelse. Nærværelsen af hans Efterfølgere i Bestyrelsen var ligesaa hædrende for dem som for ham, thi den beviste, at de forstaae at sætte Priis paa Retskaffenhed og gode Hensigter. (Aarh. Av. 43.)

Hr. Schnakenburg paa Brandtberg ved Veile saae for 7 Aar siden, da han var i Rusland

den for sin Frugtbarhed og Godhed udmærkede saakaldte hvide Sværdhavre hos Baron von Stackelberg, der overlod ham en Skjeppe deraf, men han var saa uheldig, at Gjæssene næsten ødelagde Afgrøden. Det Lidet han fik reddet blev saaet igjen, og 1825 havde han bragt det saavidt, at han kunde saae 6 Tdr. i 4 Tønder sædvanlig Havrejord, som gav ham 48 Traver og efter Tærskningen 72 Tdr. Det vakte Opmærksomhed; mange forlangte overladt deraf, men han blev ved sit Forsæt: ikke at sælge deraf førend i Aar, da hans hele Havre-Avl havde bestaaet af denne mærkværdige Havre. Han havde saaet 42 Tønder i udtjent Jord, 6 Aar fra Gjødning, og avlede i forr. Aar, da den almindelige Sæd for de fleste er mislykket, 300 Tdr. Denne Havre giver et deiligt Syn, da den bliver meget lang og Vipperne hænge som et Sværd til een Side; den har den herlige Egenskab, at den taaler Hede og Kulde, Tørke og Væde ligegodt. Hele Omegnen har næsten alt forsynet sig med Sæd deraf. Prisen er for Tiden 5 Rbd. rede Sølv pr. Tønde. Efterat Herr Schnakenburg har havt selv Brug for 80 Tdr. egen Udsæd, har han overladt omtrent ligesaameget til andre; men nu har han intet tilbage at overlade.

Blandede Efterretninger.

Den parisiske Skuespiller Talma havde en overordentlig Berømthed, og blev seet og kjendt i en Række af Aar af de meest udmærkede af alle Nationers Individuer, hvilke Aar for Aar komme til Paris; to Gange var han i Tykland i Erfurt og Dresden, hvorved han frydede mange Beundrere.

Talma var fød 15 Jan 1760. Han traadte den 27 Nov. 1787 første Gang op i theatre français i Séides Rolle. Han døde den 19 Oct. f. A. og i sin Dødsstund, der var let, sagde han med en svag Stemme: "Voltaire, Voltaire, som Voltaire." Det er bekjendt at Voltaire kort førend sin Død opskrev disse Ord:" je meurs en adorant Dieu, en aimant mes amis, en ne haissant mes ennemis, & en détestant la superstition. Som Forfatter udmærkede Talma sig ved: reflections sur l'art theatral. (Noget om ham læses i Morgenbl. Jan. 7-14 af G. P. Sievers. Noget af franske Blade om Talma læses i samme Tidsskrift 2-5.)

I December forrige Aar blev i München de af afdøde Kong Maximilian Joseph efterladte Konstsager solgte ved en offentlig Auktion. Det berømte Malerie af Wilkie, "Testamentets Aabning" blev efter Hans Majestæts den nu regjerende Konges Befaling, kjøbt for Pinakotheket, og derfor givet 12,000 Gl. Flere Malerier bleve kjøbte for kongelig Regning, og ville blive indlemmede i de kongl. Samlinger. Saaledes blev Canova's Venus kjøbt for 13240 Gl.; Sandalebinderinden af Schadow for 2350 Gl.; Vittoria Caldonis Byste af samme for 340 Gl.; Eberhards Faun for 2666 Gl.; sammes Leda for 2000 Gl. (Kunstbl. 16.)

Ofte overdrog Napoleon sin Bibliothekar Barbier at give ham Oplysninger over en eller anden historisk Gjenstand, undertiden ogsaa over forskjellige religiøse Materier. De Beretninger af denne Slags man især veed af ere: om Fortsættelsen af Velly's Frankrigs Historie, om Marlboroughs Historie ved Lediard, hvilken efter Napoleons Befaling blev oversat paa fransk ved Madget og Dutems; om Oversættelse af Strabo ved Laporte du Theil, Gosselin og Coray, ligeledes efter Napoleons Befaling, om forskjellige græske og latinske Værker, hvilke enten ei vare oversatte, eller som man kun havde i forældede Oversættelser; om den gallikanske Kirkes Friheder og den franske Geistligheds Erklæring af 1682, om Geistlighedens borgerlige Stilling; om Exempler paa Keisere, der havde suspenderet eller afsat Paver; om Bogtrykker Bodoni; om Viscontis Iconographie; om Tiaren og sammes Oprindelse; om Manuskripter, der vedkomme Tempelherrernes Proces; om Originaldokumenterne vedkommende Galileis Proces. I Aaret 1810 bleve Dokumenterne om denne Proces, hvilke vare i det pavelige Arhiv i Rom, bragte til Paris. Det blev Barbier overdraget at un-

undersøge og oversætte dem; og efter hans Forestilling bifaldt Napoleon, at denne Proces maatte offentligen bekjendtgjøres. Men i Aaret 1814 begierede Pave Pius den 7de de kostbare Originaler tilbage; og de bleve da udleverede.

(M. Bl. 30.)

Det Londonske Traktat-Selskab har i Aaret 1825 udspredet 10,500,000 Exemplarer af slige smaae Traktater, hvorved Opbyggelse og religiøs Aand, (vel ogsaa meget dunkle og forkerte Begreber) skulle befordres. Mere end 100 Millioner Exemplarer ere vist, siden Selskabet stiftedes, komne i Omløb; og dette, siden 1808, i 42 forskjellige Sprog. Selskabet havde i Aaret 1825 en Indtægt i England og Amerika, af henimod 1,600,000 Dollars. Hvor mange fattige og nødlidende Mennesker skulde ikke med saa betydelig en Summa kunde være understyttede? (Hesperus Jan. 1827, No. 4, cf. 1826 No. 202.)

Den store udmærkede Componist Beethoven er død i Wien den 26 f. M. I næsten fire Maaneder havde han lidt af en smærtelig Sygdom, Vattersot. Neppe erfarede man i London, at denne i Tonekunsten store Mands Liv var i Fare, førend en af hans varmeste Venner og Højtagtere, Hr. Moscheles, for det derværende philharmoniske Selskab berettede hans Tilstand, og det blev i en stor Forsamling enstemmigen besluttet at yde ham Hjelp, ej blot for engang, men at give ham bestandigen hvad hans Omstændigheder fordrede. Selskabet lod ham strax ved Handelshuset Rotschild sende 1000 Fl. C. M., med Tilkjendegivende, at han intet maatte spare, som kunde have Virkning paa hans Sundheds Forbedring. Han var og i de ypperste Lægers Hænder. Hans Omgivelse bestod af hans Ungdomsven, den kejserlige kongelige virkelige Hofraad v. Breuning, og hans mangeaarig prøvede Ven Musikdirektør Schindler.

(Meddeelte.)

Hertugdømmet Oldenborg. — Det for os Danske mærkværdigste Land i Tydskland er Hertugdømmet Oldenborg, Stamhuset for den Kongeslægt, som nu siden 1448 har regieret det danske Rige. Fra Aaret 1687 til 1773 hørte det, som bekjendt, til Danmark, men i sidstnævnte Aar bleve Grevskaberne Oldenborg og Delmenhorst afstaaede til det daværende Hoved for det Holsteen-Gottorpske Huus, Storfyrste Paul Petrowitsch, mod at han igjen overlod sin Andeel af Holsteen, og af denne igjen til den yngre Linie af sit Huus, hvorved endeligen de Tvistigheder, som siden et Aarhundrede forstyrrede Nordens Rolighed, bleve bilagte. Dette Grevskab blev 1774 ophøjet til et Hertugdømme. I den Kamp, som i nyere Tider endte Napoleons Vælde, spillede Oldenborg en, skjøndt umiddelbar, høist betydelig Rolle. Efter det tydske Riges Opløsning og Rhinforbundets Stiftelse, 1806, blev det befriet for denne Forbindelse, i hvis Spidse Napoleon stod. I den paafulgte franske Krig mod Preussen besatte den med Frankrige allierede franske Armee d. 5 Nov. 1806 uformodet Jever, som fordum havde hørt til Oldenborg, men nu var tilfaldet Keiser Alexander, og tog alle offentlige Kasser i Beslag, trods Landets fuldkomne Neutralitet. De hollandske Generaler Broux, Daendels, Bonhanne erklærede sig efter hverandre for hollandske Gouverneurer, medens Hertugen befandt sig i Eutin. Men allerede d. 12 Dec. samme Aar maatte den hollandske Minister for de udvortes Anliggender erklære, at Casserne vare blevne tagne i Beslag af en Vildfarelse, og saaledes vendte Hertugen tilbage i sit Land 5 Jan. 1807. — I Tilsitfreden blev Jever afstaaet af Rusland til Holland; Oldenborg skulde forblive "i fuldkommen og fredelig Besiddelse af Hertugdømmet". Men Napoleon brød dette Løvte 1807, d. 11 Nov., allerede derved, at han tilstod Kongen af Holland ved Fontainebleautractaten ogsaa Herlighederne Kniephausen og Varel med alle Souverainetetsherligheder, uagtet Souverainetetsrettighederne over Varel tilkom Hertugen, og Oldenborg protesterede formeligen derimod. Derpaa besatte franske Douanierer Landet, og Hertugen saae

sig 1808 paa Monarkernes Congres i Erfurt bevæget til at gaae ind i Rhinforbundet, hvorimod efter Napoleons Villie Hertugens Souverainetetsret over Varel erkjendtes, og Kongen af Holland trak sine Tropper og Civilofficianter tilbage og Grev Bentink fornyede hos Hertugen sin Homagialeed over Varel. Men desuagtet erklærede Napoleon, efter Senatusconsult af 14 Dec. 1810, alle Lande imellem Nordsøen og en bestemt Linie i Sønden, hvori ogsaa Oldenborg laae, for Bestanddele af Holland. Hertugen tilbød man et Landeskifte; men saalidet som en Fader bortbytter sine Børn, vilde han samtykke i sine Undersaatters Bortbytning, og saaledes blev, under de Modforestillinger, der grundede sig paa Tilsitfreden, alle Landets Casser d. 24 Dec. 1811 forseglede af fransk Militair. Et nyt Decret fra Napoleon af 22 Jan. løste Tvivlen om hans Hensigt, at overdrage Hertugens Souverainetet til Fyrstendømmet Erfurt, og Hertugen maatte med Arveprindsen, uden at kunne oppebie Udfaldet af Ruslands Mellemkomst, vige for den Præfect, der af Davoust var sendt til at tage Landet i Besiddelse. Men Napoleons Ord: Det er for stedse forenet med det store Rige, skulde ikke gaae i Opfyldelse; tvertimod skulde det lille Oldenborg vorde den første Gnist til Moscous Brand — den første Aarsag til at standse den franske Keisers store Lykkeshjul, og siden forene ham for stedse med St. Helenas Klippe, istedetfor Oldenborg med det store Rige. Da han overmodig brød Tilsitfreden, protesterede Rusland angaaende Oldenborg; men desuagtet blev Landet udsuet og tyranniseret af de Franske, og i den nu paafulgte fransk-russiske Krig udmærkede Hertugen sig ved Oprettelsen af en russisk-tydsk Legion, og Arveprindsen i Slaget ved Borodino ved sit Heltemod. Først d. 27 Nov. 1813 kunde Hertugen vende tilbage til Oldenborg. Ved Wiener Congressen fik han Titel af Storhertug, hvilken han imidlertid ikke antog, og det ny Fyrstendom Birkenfeld; dernæst af Keiser Alexander først Forvaltningen og siden den fuldkomne Besiddelse af Herskabet Jever og Kniephausen. Meget søgte nu Hertugen at udvide de før Krigsurolighederne begyndte Anstalter, og anvendte store Summer paa velgjørende Indretninger. Allerede 1818 var hele Landets Gjeld betalt. Det halvtredsindstyvende Jubilæum i Anledning af den nuværende Linies Besiddelse af Hertugdømmet blev feiret 1823, og ved denne Leilighed holdt Geheimeregjeringsraad Runde, Forfatter til kurzgefaßte oldenburgische Chronik. Oldenb. 1823, hvoraf de her anførte Bemærkninger ere tagne, en Tale, hvori han, som Øjenvidne, skildrer Landets Fremskridt i Flor. Enhver, siger han iblandt andet, som endnu for tyve Aar siden saae Oldenborg, og nu seer det igjen, gjenkjender neppe Staden; de gamle Volde ere forvandlede til smagfulde Alleer og Haveanlæg; Sumpene ere udtørrede eller udfyldte, og i altid fugtige Enges Sted reiste sig en Forstad, der i Skjønhed ligner de smukkeste Pladser i Weimar og Gotha. De skjønne Konster ere blevne befordrede ved Antik- og Malerie-Samlinger, ved Slotte for Arveprindsen og Sønnerne af den i Rusland døde yngre Prinds, saavelsom ved andre offentlige smagfulde Bygninger, som ere lagte ind i den ellers skumle Stad. Hvor befæstet Undersaatternes Vel er, sees deraf, at efter den sidste Oversvømmelse, som ogsaa hjemsøgte en stor Deel af Oldenborg, allerede nu alt det Ødelagte, for størstedeel ved Hertugens og Arveprindsens Hjelp, atter er istandsat, medens i det Hannoverske Landet paa det faste Land endnu har Ebbe og Flod.

China. Af Russen Timkowkys Reise i dette Rige i A. 1820 og 21 er nu 2det Bind udkommet i det tydske Sprog. Det indeholder hans Dagbog over hans Ophold i Peking fra Dec. 1820 til Mai 1820. I Pekin, siger Forf., ere de lovbestemte Renter saa høje, at de allerede efter tre Aars Forløb overstige den laante Sum. De derværende russiske Sprogstudenter maa i ti Aar studere det chinesiske Sprog. Dette er ikke meget forskjelligt fra de hieroglyphiske. Chineserne skrive ikke allene hvert Ord med et særeget Skrifttræk, men Ordet faaer ogsaa ved Udtalen forskjellig Betydning. Fu f. Ex. har over 80 forskjellige Skrifttegn, som udtales med særegne Toner, og i Følge heraf bestemmes 80

forskjellige Betydninger, der ere hverandre fuldkommen modsatte. Fu betegner derfor stor, smuk, Mængde, Rigdom, Lykke, alt ligesom det udtales blødere, haardere eller bredere til. Der udfordres ikke blot en smidig Mund og Strube, men ogsaa et fint Gehør til at tale Sproget, uden at give Anledning til Misforstaaelse. Naar en Chineser derfor seer, at enten han ikke forstaaes af Andre eller Andre ikke forstaae ham, saa skriver han Ordet med Fingeren i Luften, og da hvert Ord har sit eget Tegn, saa forstaaer enhver, der har lært at læse, ham strax. Derved er der opstaaet to Sprog: et Skriftsprog og et Lydsprog; af det sidste igjen det Sprog, som de Lærde, de højeste Embedsmænd og overhoved velopdragne Folk tale, og det Sprog, som menig Mand betjener sig af. Straffene for Tjenesteforseelse ere i Almindelighed Prygl, som der ikke spares paa. En Læge, som har skrevet en uordentlig Recept, faaer 100 Slag; en Tjener, som i det Keiserlige Hofs Forsamling har gjort Allarm eller begaaet andre Uanstændigheder, 100, og hans Herre 50; naar en Qvinde har kjøbt eller solgt ulovligt Salt (Saltet er forpagtet i China), saa straffes hendes Mand eller Søn, men naar een af disse er for langt borte, saa faaer hun 100 Slag, og maa endnu ovenikjøbet betale en Mulct. — Istedetfor Lommetørklæder og Servietter bruge Chineserne et Stykke Papir. Chinesiske Spradebasser bære 2 Alen lange Pidske. Courerer maa ride 41 tydske Mile paa een Dag. — Den chinesiske Landmagt anslaaer Forf. til 740,000 M. regulære Tropper og 500,000 M. mongoliske Ryttere, der have Lighed med de donske og uralske Kosakker. De med Skydegeværer Bevæbnede skyde af Flinter, uden Laas og Ladestokke, og derfor saa meget slettere, som de maa frygte for, at Kuglerne rulle ud af Løbet, førend Skuddet. (Fortsættes.)

Den saa berømte Physiker Alexander Volta er død i Como d. 5 Marts d. A. I Galvanismens Historie optager han en glimrende

Plads. Han var født 1737 og er Opfinder af den galvaniske Støtte, der, efter ham, er bleven kaldet den Voltaiske. Han har, siger Prof. Ørsted om ham i Indledningen til sin Naturlære, foruden mange andre Opdagelser lært os, at maale electriske Virkninger, som før vare Diet ukjendelige og viste os først med Evidents, at Legemerne, ved deres blotte Berøring, kunne være electriske. Hans Opdagelser, at forstærke denne Virkning ved sammenføiede, afvexlende berørende Legemer, af forskjellige Classer, har gjort Grændsen mellem det attende og nittende Aarhundrede til en Epoke i Videnskaberne.

To af de frugtbareste Dyr ere Duen og Kaninen. Af et Par Duer kan man i fire Aar faae 14,760 Unger og af et Par Kaniner i samme Tidsløb 274,840. Kjendte disse Skabninger deres Formerelsesevne, saa kunde de erobre Verden.

Kjøbenhavns Børs, den 6 April 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 226		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	168	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	50¾ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	73½	74 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	115½	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	92¾	93 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	104½ i Banco
4 pC. Dito nye	94	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	77	— i Sedler
3 Cp. nye danske Oblig.	58½	58¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 29.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 10 April 1827.

Hvorledes det saae ud i Vartou for 35 Aar siden. *)

"Wartou har omtrent 300 Lemmer **), som ligge i lange Stuer fra den ene Ende af Stiftelsen til den anden i Senge af et forunderligt Slags, hvoraf ere i de 2de Stuer, som grændser med den ene Ende mod Volden, og med den anden til Kirken, 3 Rader, nemlig en Rad ved Vinduerne til Vandkunsten og en ved Vinduerne til Gaarden, samt een midt i Stuen. Naar man vil betragte dette Slags indbyggede Senge, vil man unægtelig tilstaae, at disse maae meget bidrage til at conservere den Fugtighed, Stuerne ere beladte med, og i Foreening med Steengulvet i underste Etage, gjøre disse Stuer høist ubehagelige, og meget skadelige for Helbreden; for at overbevises herom, behøver man kun at tage disse Stuer og især Mandfolkestuerne i Betragtning, og jeg troer, at mange vil tilstaae mig, at et sundt og friskt Menneske behøvede kun at ligge her i et Par Dage og Nætter for at blive antastet af adskillige af Alderdommens Svagheder. Om dette maaske skulde være Aarsag til, at saa mange af Lemmerne ere saa skrantne, er vanskeligt at afgjøre, men falder dog troligt. Naar man nu forestiller sig, at i disse Stuer er ingen Varme, ingen Kakkelovn, der ved sit Træk kunde forfriske Luften, kan man let forestille sig, hvorledes disse Stuer maae være beskafne, hvor der sjelden om Sommeren, men aldrig om Vinteren, bliver Vinduer aabnede. Dog mange Forestillinger behøver man ikke at gjøre sig; Stiftelsen og dens Stuer staae aabne for enhver, der vil tage dem i Betragtning.

Siden man nu ikke kiender noget til denne Stiftelse, torde man dog vel spørge: *om det var at rokke gamle ærværdige Statuta, overtræde Fundationer, og fornærme de hensmuldne Vel-*

*) Af det lidet Skrift: "Noget om Wartou, Waisenhuset ꝛc. Kjøbenhavn 1792. 86 S. 8. — Man see nu Stiftelsen, og mærke sig de Forbedringer Tiderne have siden medført.

**) Nu over 400.

gjørere i deres Grave, og de Mennesker, som de saa omhyggelig tiltænkte deres Godhed, om man tænkte paa at forbedre denne Stiftelses Indretning og forekomme megen Bekostning, og maaskee mange snigende Sygdomme og Svagheder, som saa omhyggelig opklækkes og næres inden disse Vægge? jeg tvivler ikke paa at jo Forbedring kunde finde Sted, naar Klogskab og Redelighed og Omhue for Medmennesker forenede sig, og ved Publiciteten blev opfordret til at vise deres Virkning.

Skulde det maaskee ansees for taabeligt og fornærmeligt, naar man troede at disse forunderlige Tresurer i Vartou, der tjene baade til Senge, Spisekammere og Forraadskammere, da der baade paa Hylderne inde i Sengen kan sættes Madkrukker og ovenpaa Flesk, Smør, Sild rc., bleve reent afskaffede, og derimod bleve anbragte ordentlige Senge, som i Frue-Arbeidsanstalt, men Tid efter anden, med tilbørlig Varsomhed). Er det et særdeles Privilegium, Lemmerne i Vartou have fremfor andre, at de maae nyde disse monstrøse Senge, der lader dem ofte igjen indaande den samme fordærvede Luft, de ofte have udaandet, da maae jeg sige, det er Mange af dem et dyrt Privilegium, som de ofte besvære sig over, uden at vide hvorfor. Mon det ikke var en stor Velgjerning mod Menneskeligheden, naar der i Stedet for Steengulv i de underste Etager bleve lagte Brøddegulve, efterat Grunden var noget forhøiet, og i disse raae og kolde Stuer bleve anbragte et Par Kakkelovne eller 3 i hver, som skulde sættes midt i Stuerne? Om dette end skulde medtage mere Bekostning end hidtil skeet er, troer jeg, at man igjen vilde spare baade paa Bygningen selv og

Inventarium, der unægtelig meget maae bedærves af slig Fugtighed. Men jeg troer, at Bekostningen ikke vilde blive saa betydelig, naar Klogskab og oekonomisk Indsigt blev toget i Raad med. Paa Spindestuerne i Vartou gives jo Brænde nok; bleve der satte Kakkelovne paa deres andre Stuer, og ordentlige Senge, da behøvedes ingen særskildte Spindestuer; enhver kunde da sidde ved sin Seng og finde Rum nok for sig og sin Rok, hvilket mange desuden gjør af Kjærlighed til sin Plads og sin Seng, endogsaa nu, da der foruden disse store Senge staae Skrine, Dragkister og Skabe i samme Stuer, som kunde sættes i Gangene, og paa Lofterne; man vandt da Rum baade paa Spindestuerne som og i Borgerstuen til andet Brug. Naar disse lange Stuer paa denne Maade bleve indrettede, da vilde den skadelige Luft fordrives, og den bedærvede Luft, som indspærres mellem de høit opbyggede Senge mærkeligen forbedres, da den kunde finde Flugt ud af Stuerne igjennem Kakkelovnene, og frisk Luft igjen ved Dørrenes Aabning kunde indlades.

Er det sandt, hvad en vis Physicus paastaaer, at kun en fjerde Deel af vor atmosphæriske Luft tjener til at kunde nære vort Liv, og de tre fjerdedele ere uduelige, om ikke dræbende, saa bør ikke fugtig usund Luft ansees med ligegyldige Øine, og man bør ei forlange, at Vanen, som man siger, er den anden Natur, skal gjøre Mennesket stærkt til at kunde taale den; thi Exempler have beviist, at man ved at vænne sig til noget usædvanligt, har, i Stedet for at faae en anden Natur, tabt den man havde. Dog! dersom Medmenneskers Hilsen og Liv skulde lide under slige Omstændigheder, dersom en større Be-

Avemmelighed i Livet, samt Omhue for Medmenneskers Pleie gjør Fordring paa bedre; da troer jeg, at Sagen fortjener Opmærksomhed. Ligegyldige bør de aldrig være, som ere anbetroede den høie Post, at drage Omsorg for saamange af deres Medmennesker.

"Det Mørke, der bedækker denne fugtige Bolig, forbyder mig at tale mere herom; man har ingen offentlig Underretning om dens indvortes Forfatning eller Bestyrelse og hvad der henhører, og om denne kunde modtage Forbedringer."

Pharmacien i Danmark.

Det er bekjendt nok, hvor bekosteligt og vanskeligt det er, for de i Rigets forskjellige Egne omspredte Pharmaceuter at komme til Kundskab om de Opdagelser og Forbedringer, der Tid efter anden fremkomme i Chemie og Pharmacie, da saadant som oftest maa søges i kostbare og fremmede Værker, som enten seent eller aldrig kunde falde dem ihænde.

For at kunde føre sig til Nytte, hvad Literaturen, baade indenlands og udenlands, yder i dette Fag, vilde vist enhver dansk Pharmaceut velvilligen understøtte den eller dem, som vilde paatage sig at udgive et dansk chemisk-pharmaceutisk og botanisk Tidsskrivt. Heri kunde da, foruden originale Afhandlinger, tillige leveres grundige Udtog af det Vidværdigste, Faget vedkommende, med Henviisning til de udførligere Kilder, hvorved nye Opdagelser og Forbedringer m. m. kunde komme til almeen Kundskab. Bekjendte og ubekjendte Forsigtighedsregler ved let antændelige og farlige Materialiers Behandling kunde bringes i Erindring, saa den Uerfarne blev belæret og advaret, og Uheld og Tab blev forebygget. Ligeledes kunde gives Advarsel mod slette og forfalskede Varer, som enten af Ukyndighed, eller lav Vindesyge, blive falbudne som gode og ægte, hvortil kunde føies Henviisning til Steder, hvor de virkelig gode og ægte Varer var at bekomme. Fremdeles kunde i et saadant Ugeblad eller Maanedsskrivt optages Bekjendtgjørelser, Pharmaceuter vedkommende, saasom: Emploi for Conditionsøgende; Forraad af indsamlede vildtvoxende og dyrkede Vegetabilier til Afhændelse i det Store o. s. v.

Saadant var ikke allene til Fordeel for det Almindelige; men Pharmaceuter kunde tillige paa denne Maade komme i en gavnlig og virksom Forbindelse med hverandre, i det den Ene meddeelte den Anden sine belærende Erfaringer og Kundskaber, og derved aabnedes da Udsigt til, endog for den, der er bleven anviist Virkekreds i en Udkant af Riget, at holde Skridt med Tiden, uden at han behøvede i den Henseende at gjøre Bekostninger, der overstege hans Evne.

Vist nok vilde ogsaa Lægerne, hvis Fag er saa nøie forenet med Pharmaceutens, tilligemed andre Videnskabselskere, tage Deel i et Skrivt, som havde til Formaal at udbrede gavnlig Oplysning, og at afhjelpe et saa betydeligt Savn i vor danske Litteratur.

I det Indsenderen saaledes fremsatte sine Tanker, formener han, at Flere ønske, tilfælleds med ham, at et saadant Tidsskrivt maatte vorde udgivet.

Jydland, i Marts 1827.

Regnskab for Bombebøssens 30te Qvartal.

(Oprettet 1819, den 11te August.) — (See Skilderiet No. 4 for d. A.)

Ved Bombebøssens 28de Aabning, den 4de April 1827, fandtes i samme:
rede Sølv 44 Rbd. 4 ß. og S. o. T. 20 Rbd. 56 ß.
hvoraf var, som sædvanligt, indlagt en Seddel mærket den 28de Januar 1827 med 20 Rbd. rede Sølv.

Videre er i sidstforløbne Qvartal taget til Indtægt:

Nettobeløbet af den til Fordeel for Bombebøssen d. 11 Marts d. A. paa Hoftheatret opførte Concert	31	—	=	—	428	— =
En Gave af 2 Interimsactier i Badeanstalten ved Ryssensteens Batterie, hver stor 100 Rbd. r. S., er .	200	—	=	—	=	=
Af Hr. Lieut. Garbrecht er tilstillet Bombebøssen der hidtil ere indkomne for det af ham udgivne Skrivt "Dannebroge."				—	132	— 4.
For 4 Exemplarer af dette Skrivt, som ere solgte i Friboligen, er indkommet				—	6	— =
og for et Exemplar af Bogen "les dernieres pensees d'un jeune invalide				—	=	32
Ialt r. S.	275 Rbd.	4 ß.	og S. o. T.		586 Rbd.	92 ß.

som, forsaavidt de ei ere bestemte til løbende Udgivter, ere indsatte i Sparekassen.

Bombebøssen eier nu:

1.	Gaarden Nr. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergade, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdi	rede Sølv	14,000 Rbd.	
2.	Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m., med Tillæg af Hr. Conferentsraad Bruns sidste Gave	—	2900	—
3.	Hofraad Meyers Legat, kongelige Obligationer à 4 pC.	Sølv	2500	—
4.	Hofraad Gersons Legat i Nationalbankobligation à 4 pC.	—	1000	—
5.	Den af Pastor Walther og Hustru legerede Depositocasse-Obl., à 4 pC. hvilke Renter ere bestemte til strandede Søfolk.	—	500	—
6.	Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC.	—	293	— 39½ ß.
7.	Den af det oeconomiske Velfærds-Selskab skjenkede Capital i kongel. Obligationer, à 4 pC. . . . . hvoraf 177 Rbd. 90 ß. rede Sølv aarlig, indtil videre, ei kommer Bombebøssen til Indtægt.	—	6225	— =
8.	Capital i en Nationalbankobligation	—	1000	— =
9.	En af et Selskab af Venner skjænket Kongelig Obligation, stor	—	100	— =
10.	Af en Ubenævnt skjenket d. 28 Septbr. 1826 en Kgl. Priis-Obligation hvis Renter anvendes til et Middagsmaaltid d. 22 Marts til 6 af de gamle Søfolk, som — dersom de findes — have faret med afdøde Admiral Jessen.	—	100	— =
11.	Af en Velgjører skjenket 2de Interimsactier i Badeanstalten ved Ryssensteens Batterie	—	200	— =
12.	I Sparekassen	rede Sølv	1500	— =
	Ialt r. S. og Sølv		30,318 Rbd.	39½ ß.

***

Syv Aar ere forløbne efterat Bombebøssen blev stiftet. Intet af disse ere svundne uden at dens Directeurer have modtaget mange Beviser paa den Deeltagelse, som deres Medborgere have viist den. 25 udlevede Sømænd nyde Frugterne af denne Velgjørenhed.

Bombebøssens Stifter er ikke mere. Hans hæderlige Virksomhed, og den ham ejendommelige Maade, paa hvilken han fremkaldte Velgjørenhed, er standset. Men den Aand for den aldrende danske Sømands Trang; den Medfølelse, der reiste Bolig for 25, den vil aldrig uddøe i Danmark, og paa denne grunder sig vort Haab: snart end mere at kunne udvide Stiftelsen.

Kjøbenhavn, d. 7de April 1827.

M. Lütken. Langberg. Schack. Lassen. Duntzfeldt. Arboe. Møller. Wilse.

Indenlandske Efterretninger.

Den ny Vaudeville: "Syv militaire Piger," er første Gang bleven given for fuldt Huus d. 5te April. Den gjør især Lykke ved denne Pigesyvstjernes ypperlige Exercice. Med en Lagertha i Spidsen maatte en saavel exerceret Hær af Skjoldmøer anden Gang kunne hjelpe en Regner Lodbrog ud af Knibe.

En anden Nyhed paa den Kongelige Skueplads er: "Hr. Burchardt og hans Familie", Lystspil i 5 Acter af en Ubenævnt. Stykket har sine meget gode Sider. Dialogen er levende og Situationerne ofte ret naive og muntre. Men Hjulet, hvorom det Hele dreier sig, Privattheatres Skadelighed, har for liden Almeeninteresse. At Privattheatre kunde misbruges og virkeligen misbruges, det lærer Erfaringen tilfulde; men det sammme er Tilfældet med Dands, Romanlæsning ꝛc. Dog naar saadanne Misbruges Revselse gjøres til Emne for et Lystspil i fem Acter, saa trættes, selv ved den heldigste Behandling, Tilskuerne let. Desuden hører Privattheatersygen ikke til de almindeligste Daarligheder, og for nogle enkelte Svages Skyld er det neppe Umagen værd at spilde saa mange satiriske Pile.

Hr. Bogtrykker Wandall i Aalborg bekjendtgjør i sin Avis No. 29 følgende: "Efterat have i en Række af 32 Aar været Eier af Aalborg Stifts Bogtrykkerie, fratræder jeg i Dag Samme. Min afdøde Fader, Pastor Johan Wandall, arbeidede utrættelig paa Bogtrykkeriets Opkomst og heldige Fremgang fra 1767 til 1795, da det blev mig overdraget; og i det glade Haab nu at kunne derved erhverve mit Udkomme satte jeg mig for, ikke, saalænge Gud gav mig Helbred, at afstaae Bogtrykkeriet til nogen Anden og blev dette Forsæt troe, uagtet jeg for faa Aar siden kunde paa meget fordelagtige Vilkaar have solgt Samme. — Men mange mig i de to sidste Aar ved et nedrigt Menneske tilføiede Ubehageligheder og Krænkelser anledigede mig til at ønske et roligere Liv i min tiltagende Alder. — Mine ærede Medborgere ville modtage min forbindligste Tak for den Yndest og Velvillie De stedse have viist mig og min Avis; og til samme Yndest og Velvillie ønsker jeg min Eftermand Hr. N. Ree paa det bedste anbefalet. — Paa Grund af den mig allernaadigst forundte Tilladelse til at drive en indenrigs Boghandel med Commissions-Skrivter og andre Bøger, agter jeg for Fremtiden at fortsætte denne Handel."

Thisted. Den 26de f. M. indtraf den sørgelige Hændelse ved Færgestedet Ottesund paa Thyholm, at en Færge med flere Mennesker og Heste, ved et pludseligt Vindstød, paa Overfarten næsten blev fyldt med Vand. *Man stødte* da Hestene ud, som uheldigviis reve 4 Karle ud med sig, hvoraf den Ene (Pastor Selmers

Karl i Hilligsøe) mistede Livet, og er endnu ikke fundet.

I Viborg Avis læses: "Det er særdeles behageligt for enhver Menneskeven at see velindrettede nye Arrester i Hobroe, som maaskee ere de første i Jylland. De medføre fortrinlig Sikkerhed for Fangernes Tilstedeblivelse, i det de ere indvendigt beklædte med tykke Planker; de burde være frie for Fugtighed, da de ere oven Jorden i 1ste Etage. Ligeledes er der Leilighed for Fangerne til daglig om Sommeren at nyde frisk Luft i Arrestgaarden, og om Vinteren er der en stor Gang hvori Fangerne kunne bevæge sig. For Reenlighed er der sørget, i det Fangerne ved Indtrædelsen i Arresten erholde Fangeklæder. Men ønskeligt maatte det endnu være ved disse Arrester, at de bleve forsynede med Varme om Vinteren, som endnu letteligen kunde skee; at der blev givet Lagen til Madradserne i Arresterne, hvilket vilde forøge Reenligheden; at Arrestanternes Linned gratis blev hver Uge vadsket af de qvindelige Fanger for at forebygge, at en slig ulykkelig Arrestant skulde, som andensteds skeer, affordres 6 ß. for hver Skjortes Vaskning; at Arrestanterne om Sommeren fik Leilighed til at bade sig i den ved Arrestgaarden løbende Aae. Ligeledes var det at ønske, at Arbeide kunde blive indført i disse nye Arrester.

Endeligt befrygter Indsenderen, at man alt for meget har ilet med Arresternes Beklædning med Planker, inden Murene vare rigtigt tørrede, der maaskee vil efterlade en Fugtighed, som vil for Sundheden være høist skadelig og ikke kan raades Bod paa uden med stor Bekostning.

Slutteligen troer man at burde anbefale istedetfor 2 Lyds. Jernlænker og Springbolte mellem Hænder og Been, som andre Steder bruges, den saakaldte "de Galnes Trøie," der sætter en Fange ud af Stand til at bryde ud og ikke betager ham Leilighed til Bevægelse.

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

China. (Slutning; see forr. No.) — I Peking ere sex Theatre, det ene bygt tæt ved det andet. Man spiller der tragiske og comiske Stykker med Sang og Musik, næsten hver Dag, fra om Middagen til om Aftenen. Adgangen betales med 150 Kobberkopeker for Personen. For Tilskuerne gives et Parterre og Loger. De sidde paa Træbænke ved Borde paa hvilke der fremsættes Thee, uden Betaling, og Lys i glimrende Lysestager til at tænde Piberne ved. I Henseende til Stykkerne bryder man sig ikke om de i Europa antagne dramatiske Regler. De forestille ikke blot en Handling af Helten, men hans hele Liv i et Tidsløb af tre, fire Aar. Om Stedets Enhed bekymrer man sig ligesaalidt. I det ene Optog er man i China, i det andet i Manshury eller Mongoliet. Men saa forskjellige Stykkerne i disse Puncter ere fra de europæiske, saa ligne de samme dog i andre. Een Skuespiller spiller f. Ex. forskjellige Roller i eet og samme Stykke, og et vist Lystspil opføres af fem Personer, uagtet det indbefatter ti eller tyve talende Personer; Sørgespillet har ingen egentlig saakaldte Chorer, men understøttes dog af Sang. Paa de Steder, hvor Skuespillerne maa bevæges af en eller anden heftig Lidenskab, afbryder han sin Tale og begynder at synge, ikke sjeldent under Ledsagning af musicalske Instrumenter. De chinesiske Skuespillere have ingen staaende Theatre, undtagen i Hovedstaden og andre store Stæder. De trække omkring i hele Riget og spille i Privathuse, hvor man lader dem komme for at forene Skuespillets Fornøjelser med Smauses Nydelser. Naar Gjæsterne have sat sig til Bords, træde fire eller fem rigtklædte Skuespillere ind, bøje sig saa dybt, at de fire Gange berøre Gulvet med Panden, og een af dem overleverer een af de Fornemste ved Bordet en Bog, hvori Titelen paa 50 til 60 Skuespil findes, og som de kunne uden ad, og ere istand til at kunne opføre paa Stedet. Den Fornemste vælger da et Stykke. Scenen indrettes paa en jevn Plads, og optager

det tomme Rum imellem Bordene, der staae i to Rader. Kun paa Gulvet lægges et Teppe og de tilstødende Værelser tjene i Stedet for Coulisser.

Sultanens Søn. I den østerrigske Jagttager d. 18 Febr. 1826 læstes: I Følge de nyeste Efterretninger som General Drak (Grækeren) modtog i Salona, har Sultanen, opbragt over sine Troppers Flugt fra Salona, ladet Sultsa Kortsia og sin (seinen) Søn halshugge. — "Forfærdeligt! Afskyeligt! raabte, ved at læse disse Ord, en Tyrkfjende, og det skriver dette Menneske saaledes hen, som om det var ganske naturligt og det ret behagede ham." — Da seer jeg selv intet Unaturligt deri, svarede en neutral Avislæser; naar tyrkiske Officerer have Uheld i Krig, saa er det ganske sædvanligt, at Sultanen lader slaae Hovedet af dem. — "Men sin Søn? sin egen Søn? Fy, den Barnemorder, den Ravnefader af en Sultan!" — "Men derom staaer jo intet her!" — "Seer De da ikke? — Kan De ikke læse? — og sin (seinen) Søn." — "Nu ja, Sultan Kortsia Søn, ikke Sultanens Søn." — Philhellenen studsede et Øieblik; men da han var Grammatiker — Grammatikerne ere sædvanligen Philhellener — saa indvendte han, at det da maatte hedde: dessen Sohn (hans eller dennes Søn) og kun den store Usandsynlighed, at en Søn af Sultanen — om han end havde en vaabendygtig — skulde have fægtet i Salona, dæmpede hans Harme imod Sultanen og Jagttageren. Saaledes kan en liden Sprog-Ucorrecthed bringe Partieaanden i Harnisk. Man dømme deraf, hvad logiske og moralske Ucorrectheder virke.

(Efter Müllners Mitternachtsblatt.)

En engelsk Reisende beretter, at det berømte Missolonghi er nu en jammerlig Hob af Fiskerhuse. Gaderne, i hvilke hist og her, men i stor Afstand fra hverandre, ligge adskillige Stene, som Minder om en fordums Brolægning, have paa hver Side stillestaaende Pøle og raaddent Vand. Havde Lord Byron levet længere, saa vilde han uden Tvivl gjort Missolonghi udødelig i sin Don Juan.

Om Tilstanden i Irland. Efter Underhusets Befaling er i f. A. udkommet i London den angaaende Udvandringen fra det forenede Kongerige nedsatte Committees Forhandlinger, hvilket Skrift nu findes bedømt i Edinburgh Review for December 1826. Vi ville i dette Øieblik, siger Rec., ikke indlade os paa nogen Undersøgelse af de Aarsager, der have foranlediget den nu almindelige Fattigdom i Irland. Hvad den end maatte tilskrives — det være nu den længe vedvarende slette Bestyrelse og Helotisme af Massen af Folket — dets Uvidenhed — dets almindelige Afhængighed af Kartofler til Føde — eller den Skik, at udstykke Forpagtninger og den deraf følgende Lethed, hvormed det kan forskaffe sig Hytter og Strimler Land — vist er det, at dets Tal er voxet i et langt større Forhold end Landets Capital, og at det befinder sig i den smudsigste og foragteligste Fattigdom. Tallet af de Personer, der søge Arbeide, sammenlignet med Midlerne til at betale det, er saa stort, at overordentlig mange ere aldeles usysselsatte og at Lønnen er falden til saa lav en Priis, at kun den usleste Føde, hvorved blot den dyriske Tilværelse kan opholdes, derfor kan tilveiebringes. — Alle de Vidner, som den sidste Committee har afhørt angaaende Irlands Tilstand, stemme overens i at fremstille Befolkningen som overdreven og de Fattiges Forfatning som i høieste Grad ussel. Omtrent sex Millioner af Bondestanden ere bosatte paa Landets Flade. Deres Hytter ere ikke bedre, ja maaskee slettere end de amerikanske Indianeres Wingwams; de mangle Skorstene og Alt hvad der kaldes Huusgeraad; mange Familier have hverken Senge eller Sengeklæder; Børnene, i Almindelighed i Laser, ere ofte ganske nøgne; og hver Gang Kartoffelhøsten kun i fjerneste Henseende slaaer Feil, som gjerne indtræffer hvert fjerde og femte Aar, føles Hungerens og Sygdommens Svøbe næsten i enhver Krog af Landet. Mr. Maurice Fitzgerald berettede Committeen for de irlandske Fattiges Sysselsættelse, at Bønder fra Kerry have allerede forladt deres Huse, for at søge Arbeide blot imod at faae Livets Ophold eller to Pence dagligen, kort, for saameget, at de kunde kjøbe Føde til at opholde Livet i de næste 24 Timer.

Mr. Tigh anfører, at Tallet af de i Irland levende Almisselemmer er næsten utroligt; de maa underholdes ved Almisse eller Rov og Plyndring. Mr. O. Drischoll siger: i den Deel af Cork, som jeg er bedst bekjendt med, er Folkets Tilstand den værste, der kan tænkes, især de lavere Classer af Arbeidernes; Forpagternes er ikke meget bedre. Landet er overbefolket og udmattet. Dr. Rogan, en udmærket Læge, som Regjeringen har brugt til at undersøge Sygdomstilstanden i det nordlige Irland, beretter, at i de vidtløftige Strækninger af Tyrene, Donegall og Derry er Befolkningen ene indskrænket ved Vanskeligheden at tilveiebringe Føde. Det almindelige antagne Indsidder-System (Cottier system) og den Skik, at dele Forpagtninger blandt Sønnerne ved Faderens Død er Aarsag i, at de arbeidende Classer ere uendelig talrigere end Kunstflidens Formaale udkræve. Under disse Omstændigheder leve de i en bestandig Kamp, for at tilveiebringe Livets blotte Nødvendigheder, uden at nyde dets Behageligheder. Dr. Doyle, Biskop i Leighlen, giver samme sørgelige Vidnesbyrd. Han siger, at Befolkningen forøges ved uoverlagte Ægteskaber, men at disse Ægteskaber selv hidrøre fra Folkets yderlige Fattigdom, som har lammet dets Kræfter og afholder det fra at forbedre sin Tilstand; disse Ulykkelige troe, at deres Forfatning ikke kan blive værre, hvad enten de ere gifte eller ei, og derfor løbe de sammen som Vilde i en Skov. Det er, vedbliver Biskoppen, en frygtelig Selskabstilstand, og naar jeg tænker derpaa opsvulder den mig med saa megen Smerte og Rædsel, at jeg ofte har bedet til Gud, hvis det var hans Villie, hellere at tage mig til sig, end lade mig være Vidne til saadanne Elendigheder. Denne mageløse Fattigdom har den ulykkeligste Indflydelse paa England selv, som oversvømmes af Irlands Overbefolkning. I Liverpool og andre Stæder ankomme dagligen fattige Familier i den beklageligste Tilstand. I Glasgow og dets Omegn have ikke færre end 40,000 Irlændere nedsat sig. Landets Indfødte have i stort Antal maattet vandre ud til Amerika og overlade deres Pladser til halvforsultne Hænder fra officina pauperum. — Man har gjort den Beregning, at en Mill. Fattiges Overførelse fra Irland til America (nemlig Cape-Breton, Ny-Scotland, Over- og Neder-Canada) og deres Bosættelse der, vilde koste 13,847,000 Pd. St. (over 92 Mill. Rbd. rede Sølv.)

Det største Laurbærtræe i Europa findes paa Isola bella. Dets Stamme kan neppe omfavnes med udstrakte Arme, og høit i Luften udbreder det sine Grene. Napoleon besøgte det fire Dage førend Slaget ved Marengo og skar deri Ordet: Bataglia.

Kjøbenhavns Børs, den 10 April 1827.

Hamburg 2 M.		à
a vista 226		
Species 228		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. 11 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	168	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{1}{2}$	51 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	74	— i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	101	$101\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$115\frac{1}{2}$	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	93	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	104	$104\frac{1}{2}$ i Banco
4 pC. Dito nye	94	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	77	— i Sedler
3 Cp. nye danske Oblig.	$58\frac{3}{4}$	59 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 30.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 14 April 1827.

Om Gøglespil (Farcer).

I Ugeskriftet Svada, udgivet af M. C. Bruun 1796 — altsaa for tredive Aar siden — læses under ovenanførte Overskrift et Stykke af Marmontels Eléments de la Litterature, undertegnet K. L. R., der indeholder Sandheder, som i dette Øjeblik ikke ville læses uden Deeltagelse. "Et Slags grovt Comisk, begynder Forfatteren, hvor alle Velanstændigheds og sund Forstands Regler ligemeget krænkes. Det Urimelige og Usædelige ere for Gøglespillet, hvad det Latterlige er for Comedien. — Man spørger om det er godt at dette Skuespilslags i en politiceret Stat har en ordentlig og sømmelig Skueplads? De, der beskjærme Farcen, give til Grund, at efterdi man gaaer der, da morer man sig der, siden hele Verden ikke er istand til at finde Smag i det sande Comiske og at man maa lade Publicum selv vælge sine Morskaber. — At man morer sig ved at see Gjøglespil er en Kjendsgjerning, som ikke kan nægtes. Det romerske Folk rømte Terenzes Theater, for at løbe efter Linedandsere og i vore Dage have Gressets Sammensætter, og Merope, da de vare nye, neppe lokket Mængden i to Maaneder, medens det plumpeste Gøglespil har opholdt sin Skueplads i to hele Vintere. (Anm. Noget Lignende vilde komme for Dagen, hvis man sammenholdt hvad Minna af Barnhelm og Jægerne have indbragt vor Skueplads, med Indtægten af Doctoren og Apothekeren og Frascatana.)

Det er afgjort, at den Deel af Publicum, hvis Smag uforanderligen er bestemt for det sande Nyttige og Skjønne, til alle Tider kun er et meget lidet Antal, og at Mængden slaaer sig til det Urimelige og Unaturlige. (Man kunde maaskee lægge til: det plumpe Sarcastiske og Pøbelagtige. Indf. Anm.) Saaledes langt fra at aftrætte Gøglespillet det Bifald, som det nyder, vil jeg tilføje, at naar man elsker dette Skuespil, elsker man ikke andet end det, og at det vilde være ligesaa forunderligt om et Menneske, der ideligen gjør sin kjereste Ret af disse plumpe Urimeligheder, le-

vende rørtes ved Athalias og Menneskehaderens Skjønheder, som om man saae et Menneske, der var opfødt i Ryggesløshed, finde Behag i skikkelige Fruentimmers Selskab. — Man gaaer, siger man, at hvile sig ved Gøglespillet; et fornuftigt Skuespil anspænder og trætter Sindet. Gøglespillet morer, bringer til at lee og sysselsætter ikke. Ja, jeg tilstaaer det, at der gives Hoveder, som en ordentlig Kjæde af Forestillinger og Følelser maa trætte. Sindet har ogsaa sin Ryggesløshed og sin Uorden; det maa naturligviis finde Behag, hvor det er meest i sin Magelighed; og den mechaniske og grove Fornøielse, det, uden Eftertanke, finder deri, sløver dets Smag for det Simple og Sømmelige. Man kommer af Vane med at tænke, som med at gaae; Sjelen sløves og udmarves ligesom Legemet, ved en dorsk Uvirksomhed. Gøglespillet øver hverken Forstand eller Smag; deraf kommer det, at det behager de lade Sjæle og just derfor er det skadeligt. Havde det intet Tillokkende, vilde det blot være slet. — Men hvad siger det, indvender man fremdeles, om Publicum morer sig med Føie eller ikke? Er det ikke nok, naar det morer sig? Paa denne Maade afgjøres Alting af dem, der have aldrig tænkt over noget. Det er ligesom man paastaaer: hvad siger det, hvordan de Næringsmidler ere, man opføder et Barn med, naar det kun spiser med Lyst? Publicum indbefatter tre Classer: Pøbelen, hvis Smag og Forstand ikke er dannet, og ikke heller trænger til at være det, men hvis Sæder allerede ere altfor fordærvede, og ikke behøve at blive det mere, ved Skuespillenes Usædelighed; den anstændige Verden, der med sømmelige Sæder forbinder en luttret Forstand og en fin Følelse for det Gode, men som selv kun har altfor meget Hæng til de fornedrende Forlystelser. Middelclassen, der er mere udbredt end man tænker, som af Forfængelighed søger at nærme sig til skikkelige Folk, af en naturlig Tilbøielighed henrives til Pøbelen. Det gjelder især om at vide, til hvilken Side det er fordeelagtigt, at styre denne mellemste og blandede Classe. Under Tyranner og blandt Slaver er dette Spørgsmaal ikke tvivlsomt; det er politisk, at nærme Mennesket til Dyret, siden deres Vilkaar skal være eens og kræver en lige taalmodig Dorskhed. Men i en Tingenes Tilstand, der er grundet paa Retfærd og Fornuft, hvi skulde man der frygte at udvide Oplysningen og forædle Tænkemaaden hos en Mængde Borgere, hvis Haandtering selv, som ofteſt kræver ædle Begreber, retskafne Følelser og en dyrket Forstand? Man har da ingen politisk Fordeel af, at vedligeholde den fordærvede Smag for det Slette hos denne Classe af Publicum. — Gøglespil er den grove Pøbels Skuespil; det er en Fornøielse man maa lade den beholde, men i den passende Form: med en uskyldig Plumphed og Fjælebod til Skueplads; hervad findes det passende for de eneste Tilskuere, der ere passende at lokke did. At give det anstændige Sale og en regelmæssig Musik, med Dandse, med behagelige Decorationer, og taale der ryggesløse og fordærvede Sæder, det er at forgylde Bredderne af det Bæger, hvoraf Publicum skal drikke Lastens og den slette Smags Gift. At indlade Gøglespillet paa de store Theatre, gjøre det til kjereste, meest yndede, pragtfuldeste Skuespil, er aabenbar at vedkjende sig det Forsæt, at forandre, fordærve

og skøvgjøre Nationen. Men det er de Skuespil, der indbringe meest. De ville endnu indbringe mere, naar de vare endnu usømmeligere. Og hvad kunde man ikke under denne Beregning see indført og retfærdiggjort?

Optegnelser paa en Reise i Sommeren 1825.

(Fortsættelse; see No. 26.)

For nøie at kjende Hamburgs Statsforfatning i det Hele saavelsom de mange forskjellige Indretningers Organisation ꝛc. gjør man sikkrest i at gaae til Kilderne, Grundlovene og de forskjellige Lovsamlinger.*)

Der udkommer og, saavidt jeg veed, aarligen en hamburgsk Statskalender. Jeg har den for 1825 ved Haanden. (Hos F. H. Nestler i Qv.)

Det er Handelen der giver Hamburg sin store Vigtighed, og gjør den til den første Handelsstad i Tydskland. Dens Beliggenhed er saa herlig i denne Henseende, og i dens borgerlige Friheder, i dens berømte Bank, i dens

---

*) Man har forskjellige Udgaver af Grundlovene. En er i senere Aar udkommen; og dertil et Tillæg under Titel: Nachtrag zum neuen Abdrucke der vier Hauptgrundgesetze der hamburgischen Verfassung. Betreffend: 1) die ältern Recesse, 2) die Buhrsprachen, und 3) Zusätze zu der den vier Hauptgrundgesetze vorausgeschichten erläuternden Uebersicht. Hamburg. A. Campe. 1825. gr. 8. cf. Liter. Conv. Bl. 1825. Sept. S. 874—6.

Sammlung der von E. hochedlen Rathe der Stadt Hamburg sowohl zur Handhabung der Gesetze und Verfassungen als bey besonderen Ereignissen in Bürger- und kirchlichen, auch Cammer-Handlungs und übrigen Polizei Angelegenheiten und Geschäften vom Anfange des siebenzehnten Jahrhunderts bis auf die jetzige Zeit ausgegangenen allegem. Mandaten ꝛc. 1-6 Thl. 1763—1774. I sidste Bind Register.

Sammlung der hamburgische Gesetze und Verfassungen, mit historischen Einleitungen, 1-13 Thl. 1765—1774. Det 13de Bind er et Register over de 12 Dele, "nebst einer Betrachtung über den Inhalt des ganzen Werks von Gotfr. Schütze, Dr. u. Profess. in Hamburg." I denne Indledning gives nogen Oplysning om foregaaende Skrifter, den hamburgske Historie vedkommende, og dernæst opgives Navnet paa Forfatteren af denne Samling, nemlig den hamburgske Proto-Syndicus Joh. Klefeker, B. R. Dr., der ogsaa udgav Samlingen af de hamburgske Mandater.

Sammlung hamburgischen Verordnungen herausgegeben von Chr. D. Anderson, B. R. Dr. Eine Fortsetzung sowohl der Sammlung hamburg. Gesezze und Verfassungen als der Sammlung hamburg. Mandaten. 1-5 B. f. d. Jahr 1774—1800, mit Register über alle 5 Bände. 8.

Sammlung der Verordnungen der freien Hänsestadt Hamburg, seit deren Wiederbefreiung im Jahre 1814, bearbeitet von Chr. Dan. Andersen B. R. Dr. u. Protonotarius. Hamburg, 1815 begyndt, i 8. — Fortsat. Indtil 1824 incl. i 8 Bind. Det 7de Bind indtil 1822 har et Register over de 7 første Bind, eller over Forord. 1814-22, samt over de i den forrige Samling optagne endnu gyldige Forordninger fra 1774-1810.

Hamburgisches Privatrecht, erläutert von Chr. Dan. Anderson. 1-5 Thl. 1782-1792.

Centralkasse*) i dens Søe-Assekurantz**) ꝛc. ꝛc. har den de ypperligste Befordringsmidler for Handelens Livlighed og Virksomhed.

I en Handelsstad, hvor Virksomhed er saa livlig, Rigdommene saa store, Fornødenhederne saa mangehaande, ere naturligviis de Stiftelser og Indretninger, der sigte til at fyldestgjøre nu Fornøielsernes Fordringer, nu Trangens Krav, Modgangens og Elendighedernes Forhold, ogsaa mange, og hensigtsmæssige; og fortjene i høi Grad den Reisendes Opmærksomhed.

---

*) Den hamburgske Centralkasse, som gjør Handelshuse Forskud paa Varer, har i Aaret 1826 afsluttet 617 Udlaans Forretninger, hvorved paa Vare og Effecter i alt den store Summa 7 Mill. 168970 Mark Bco. er ved Centralkassen deponeret og paa samme forskudt 4 Mill. 489,550 Mk. Bco. Under samme Bestyrelse staaer en Depositokasse, liig andre Stæders Sparekasser. Om disse to Indretninger see Direktionens Beretning af 20 Jan. 1827 i H. C. 1827 No. 13.

**) Den kundskabsrige og virksomme Hr. P. D. W. Tonnies har i Chronik des hamburgisch. See-Assecuranz-Geschäfts im Jahre 1824 — fortsat for de følgende Aar — givet interessante Oplysninger denne Gjenstand vedkommende.
Hamburgs Havns Sikkring er vigtig, og derfor bemærke vi Skriftet: Sicherung Hamburgs und seines Hafens gegen die Fluthen der Elbe von der See her und gegen die etwanigen gleichzeitigen Anschwellungen der Alster. — Bearbeitet nach dem Vorschlage des seligen Hrn. Prof. Büsch, den darüber gepflogenen Verhandlungen und nach eigenen Ideen u. Beobachtungen von Fr. Gottl. Heinr. v. Justi. Hamburg (b. Herold) 1825. 64 S. m. 2 Kpft. Rec. i Hall. allg. Lit. Zeit. 1825. Oct. No. 239.

Fattigvæsenet er fortræffeligen organiseret, liberalt bestyret; Hensyn paa Frihed agtede; og der skeer aarligen offentlige Beretninger om dets Forfatning. Dette gjelder ogsaa om andre offentlige Indretninger. Intet virksommere Middel gives til Publici Deeltagelse end Offentlighed. (Hos os byde Lovene i mange Tilfælde Offentlighed — men denne Slags Love synes ofte ikke at være Vedkommende behagelige; synes at være bestemte til ikke at overholdes. Hvad have vi f. Ex. seet bekjendtgjort af saadan Natur fra vort Fattigvæsens Bestyrelse, uden det Tidsskrift, som i sin Tid paa dens Vegne af Hs. Exl. Geheimestatsminister Malling og afdøde Biskop Hjort 1799 blev begyndt, men kun i kort Tid bestod.*)

Det almindelige Sygehuus, hvori over 1000 Mennesker paa eengang kan modtages, er først i Aaret 1824 kommen i fuld Benyttelse. Ved rige Subskriptioner, Gaver og Legater tilveiebragtes de betydelige Summer som Bygninger og Indretninger fordrede. I May 1825 blev den første offentlige Beretning om Stiftelsen fra Administrations Collegiet bekjendtgjort.

Over Fængsels-Indretningerne er ogsaa den omhyggelige Varetægt viist, som patriotiske Anskuelser, i Forbindelse med Friheds og Ordens Aand og Offentlighed, medføre.**)

---

*) I Collegialtidenderne blev i nogle Aar meddeelt Extracter om det kjøbenhavnske Fattigvæsen, men dermed er ophørt. For Aar 1823 er den sidste Meddelelse; altsaa ei for de tre sidste Aar.

**) Das hamburgische Criminalgefängniß, genannt

Andre Politivæsens Indretninger ere og i det Hele vel organiserede; hvorom Topograferne give kort Oversigt.

Videnskaberne mangle ikke Opmuntrings eller Befordringsmidler. Stadsbibliotheket, *) forskjellige andre større og mindre Bogsamlinger, Hr. P. F. Röding's Museum erindres.

Uden for "Dammthore" er en ypperlig botanisk Have. Der var allerede en saadan 1810 anlagt og aabnet ved Dr. Flügge*) men under den franske Occupation blev Anlægget ødelagt. Siden kom en ny istand, og den er nu ved Medborgeres Understyttelser og dens Bestyrers Dr. Lehmanns Nidkjerhed fremblomstret.

Med Theatret forestaaer en Hovedforandring. Bygningen er for indskrænket. (Et nyt Theater er siden opført. Man har en Be-

---

das Spinnhaus und die übrigen Gefängniße der Stadt Hamburg nach ihrer inneren Beschaffenheit und Einrichtung beschrieben, nebst eignen Ansichten und Ideen über Verbesserung ähnlicher Anstalten überhaupt von Andr. Chr. Marteus, Kaufmann, als vorwaltendem Vorsteher sämmtlicher Gefängnisse. Hamb. 1823. 70 S. gr. 4. ohne Tabellen ꝛc.

*) Om dette Bibliothek see Nyerups Reise i antikvar. Ann. IV B. I H. 44-46. cf. Molbeks Reiser.

*) Worte an unsere Mitbürger von J. A. H. Reimarus, Prof. u. J. J. Rambach, Physikus. Hamburg 1810.

*) Bemerkungen über den neu angelegten botanischen Garten vor dem Dammthore. Herausgegeben von J. G. C. Lehmann, Dr. Hamburg 1822. 12 S. 8.

skrivelse derover med Afbildning i Tidsskriftet: "die Biene.")

I Henseende til de skjønne Kunster haves enkelte Privatsamlinger. Man er betænkt paa en Kunstforeenings Oprettelse. (Den er siden kommet i Virksomhed. H. C. 1826 No. 193.)

Et Selskab der for Hamburgs Almeenvel har bragt vigtige Indretninger tilveie, er det til Kunsters og nyttige Haandteringers Fremme, (Gesellschaft zur Beförderung der Künste u. nützlichen Gewerbe), ogsaa kaldet det patriotiske Selskab, stiftet 1765. Flere fortrinlige Stiftelser skyldes dette Selskab, saasom Navigationsskolens, den almindelige Forsørgelsesanstalts, og mange andre. Dets Skrifter, hvoraf 7 Bind ere udkomne, fortjene megen Opmærksomhed. En kort Oversigt over dette Selskabs Virksomhed læses i Thaarups Archiv 12 H. 225-238. Det har en Bogsamling, Kobberstiksamling, Modelsamling ꝛc.

Hamburgs Historie nævner mange ypperlige Mænd, der som Forretningsmænd, som Lærde, og ved Virksomhed have vundet hæderlige Navne. (Professor Schütz har udstædt, i Marts 1826, en Indbydelse om Prænumeration paa et Værk: "hamburgischer Ehrentempel, eine Gallerie biographischer Denkmale, und lithrographirter Bildnisse berühmter Männer Hamburgs, von ältester bis auf die neueste Zeit." Om det fik Fremgang er Anmelderen ubekjendt.)

For Rejsende især er det en behagelig Indretning, som i dette Aar (1825) er begyndt, at man ved de saakaldte "Droschker" eller Enspæn-

dervogne, som holde i Mængde fordeelte over den hele By, kan, for en ringe bestemt Priis, blive befordret ej blot omkring i Byen, men og i Omegnen, saasom til Altona. (H. C. 1825. No. 140.) (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

I næste Uge opføres paa den Kongelige Skueplads: Erik den Syvende, nyt Sørgespil i fem Acter, af en Ubenævnt. Emnet til dette Stykke er Erik Glippings Død. Allerede over for tredive Aar siden har Samsøe villet bearbeide det, og Planen til hans Stykke findes i hans digteriske Skrifter, udgivne af Prof. Rahbek 1796. Men Samsøe gjorde Marsk Stig til Hovedperson, hvorfor hans Sørgespil skulde hedde Marsk Stig. Erik Glipping — et Tilnavn han havde faaet, fordi han bestandigen glippede med Øinene — var en Konge, der, skjøndt han just ikke hørte til de udmærkede Regenter, dog havde fortjent en bedre Skjæbne. Adel og Geistlighed vare lige meget imod ham, især viste Erkebispen Jacob Erlandsen sig som hans sande Avindsmand. Blandt de Beskyldninger, man gjorde ham, var, at han havde anvendt Kirkens Tiender til Krigsbrug; bebyrdet Klosterne med at underholde Heste og Hunde. Men hans værste Modstander blandt Adelen var Grev Jacob af Holland, som Kongen i adskillige Aar havde skilt ved hans Indkomster af Holland. Greven paastod ogsaa, og, som det synes, ikke uden Grund, at Erik i hans Fraværelse havde havt utilladelig Omgang med hans Hustru, og dette opbragte ham i den Grad, at han gjorde sig til Hovedmand for en Hob Oprørere. Hans Forsæt fremmedes endnu mere ved Rigsmarskal Stigo Andersen, hvis Frue Kongen ligeledes skal have villet forlede til Utroskab, og som derfor, strax efter sin Hjemkomst fra Krigen i Sverrig, hvor Marsken havde været Anfører for den danske Hær, ikke pønsede paa andet end Hævn. Begge hine Adelsmænd sammensvore sig med elleve Andre af Adelen paa det høitideligste, og udførte deres blodige Forsæt d. 22 Novbr. 1286 i Landsbyen Finderup, ikke langt fra Nyeborg, hvor Kongen laae om Natten. Overfaldet var saa mordisk, at Oprørerne bibragte ham 56 Saar.

Ved dette Aars Konstudstilling findes to mærkelige Exempler paa en sjelden Aandskraft og usvækket Kunstsands i en temmelig høi Alder. Det er nemlig de af Oldingerne Hr. Prof. Lorenzen og Hr. A. G. Gielstrup — begge fødte i eet Aar, 1753 — udstillede Arbeider. Bag paa et nydeligt Landskab af den sidste, læses at det er opfunder og malet af Adam Gottlob Gielstrup, forhen 1ste Actør i det comiske Fag i 31 Aar, i hans 74de Aar.

Paa Thurøe tildrog sig den 4 d. M. den Ulykke, at da en 14 aarig Dreng havde ladet et Gevær, for at skyde Krager, og pudsede ved Laasen, gik Skudet af og traf Naboens ligefor i Stuen staaende 4 aarige Søn i Siden af Halsen, saa han styrtede død om paa Gulvet.

Samme Dag druknede i Brænderup en Mands eneste Børn, 2 Tvillinger, ved at ville tage en Stok op af et Gadekjær.

Odense. Been-Industrien gaaer nu saavidt, at man ikke kan bie, indtil Kjødet er af Aadslerne. En Følge heraf, som for de Levendes Skyld maatte ønskes forebygget, er, at slige Beenladninger ofte udbrede en pestilensialsk Stank i hele Omkredsen.

Storken og Viben have indfundet sig, ligesom Skovmærker i flere Dage ere falbudne. Ogsaa giæstes Man alt igjen af de næsvise Fluer, som dog først lagde sig til Dvale i forrige Decbr. Det skjønne Foraarsvejr kommer især tilpas for Landet, hvor Fodertrangen tildeels havde naaet en saa høi Grad, at Man maatte tye til Straatagene. Paa flere Steder gaae Køerne ogsaa alt ude, for at afgnave de spæde Græsspirer.

Blandede Efterretninger.

Uden Exempel er uden Tvivl det Tilfælde, som man for kort Tid siden oplevede i Hamburg, nemlig: i 96 Timer at have Efterretninger fra Paris over London. Den Pariser Aftentidende "Etoile" fra 22de Marts (dateret d. 23de) var den 23de om Aftenen kommen til London, saaledes at den derværende Tidende "Times" kunde optage sammes meget interessante Indhold, og et af de første Aftryk af denne, afsendt med Dampskibet "Sir Edvard Bank," som var afseilet den 24de Kl. 7 om Morgenen, var allerede den 26de om Eftermiddagen Kl. 5½ afleveret paa den Hamburgske Børsen-Halle.

I en liden Afhandling (i New London Repertory) behandles en Gjenstand, nemlig "Schawler", der i nyere Tider er bleven en saare vigtig Sag for Moden, og Damerne, og mange Mænds Velfærd. Forfatteren, en Engellænder, tilstaaer, at det hidtil har været den engelske Industrie umuligt at forfærdige Schawler af saadan Fiinhed og Skjønhed, som de orientalske, der sælges for en Priis af 500 Lstl. Stykket; men Schawler af Mellem-Slags blive vævede i England næsten ligesaa gode som i Orienten. Man har der allerede indført det fine orientalske Gedehaar og lært at spinde det. Han mener, at det efterhaanden vil gaae med Schawler som med Muslin, som man ogsaa længe indførte fra Indien førend man lærte at forfærdige det i England. For 30 Aar siden blev endnu intet Schawl forfærdiget i England, men nu har man bragt det til at forfærdige fornemmelig i Edingburgh, aarlig i det mindste for 1 Million Pd. Sterling.

(Meddeelte.)

En Boghandler Greiner i Grätz har til Forsvar for hans Eftertryk af Kistmacker's heil. Schrift d. neuen Testamentes blandt andet anført, at, under de lovlige Censur-Indskrænkninger i Originalers Salg, de østerrigske Boghandlere, uden Eftertryk,

eller Eftertryks Salg, ikke vilde kunne fortjene Livets første Nødvendighed.

Den bekjendte Skribent Franz Passow har i et Flyveskrift, som fører den Titel: Verlegeranmassung, beskyldt Boghandler Reimer i Berlin, at han leverer feilfuld Tryk og slet Papir. Reimer tog til Gjenmæle og Passow svarede, at kun de for nogen Tid siden anmeldte Udgaver af Jean Pauls, Tiecks og H. Kleists Værker ikke maatte blive en ny, talende Stadfæstelse af hans Dom, og slutter med, at selv de billigste Udgaver af saadanne Værker aldrig bør fremkomme i en Skikkelse, der ei blot gjøre den maaskee øjeblikkeligen derved lucrerende Forlægger, men hele den tydske Nation Skam. — Denne Hr. Passows Paastand synes i det Hele at være uden Grund. En Bog er, især som Bogvæsenet nu drives i Tydskland, en Manufacturartikel, hvis Bonitet — i Henseende til det Materielle — ganske maa rette sig efter Prisen. En Klædefabricant fabrikerer Klæde baade til 10 Rd. og til 3 Rd. Alen. Det kan hverken gjøre ham eller hans Nation nogen Skam, at han ligesaavel leverer Kommisklæde som Vigogneklæde — og ligesaalidt Forlæggeren, naar han ligesaa godt trykker paa Maculatur, — som paa Velinpapir. Ved at levere feilfuld Tryk vinder han intet, og hver Bebreidelse af den Natur falder bort af sig selv. Iøvrigt er det ene Kjøberens Skyld, som bestandigt raaber paa Godtkjøb, at der leveres ussel Tryk og usselt Papir. Godtkjøb er overalt det, som vil efterhaanden ødelægge de fleste Fag i vore Dage, men fremfor Alt Literaturen.

I Edinburgh Review f. A. 1825 læses et mærkeligt Stykke om den tydske Genius og Smag. Det hedder deri blandt andet: For halvtredsindstyve Aar siden valgte de Tydske sig de Franske til Mønstre, beflittede sig paa den Konst at være glade og livfulde. De forfattede en Mængde smaa Stykker og galante Romaner i en Stil, hvorom vi for Øjeblikket ikke ville tale. Denne Maneer stred imidlertid alt for meget mod Nationens almindelige Characteer til at

blive fulgt, og aabenbart henvendte den større og bedre Deel af Nationen sig heller til os, for at faae Vink og Belæringer, der kunde tjene den paa dens hæderlige Bane til Leder. Der var et stort Slægtskab mellem begge Nationers Genius og Tænkemaade, og vore store Forfattere vare unægteligen originalere og tillige mere classiske end de franske. Men Engelland kunde, det gjør os Ondt at maatte sige det, levere saavel gode som slette Exempler, og selv de bedste vare farlige for flygtige Efterlignere. Dog, Tilfældet var, at netop de sletteste Dele af de gode valgtes. Shakespear bliver beundret, men mere for sin Phantasies Udbrud, hans dristige Utilbørligheder, hans Forvirringer i Urimelighedens Rige, end for den uendelige Skarpsindighed og sunde Menneskeforstand, hvormed han bøder paa hine Udsvævelser og den dybe Ømhed og jevne Pathos, der afvexle med hans Stils glimrende og høit svævende Billeder.

Digteren Carpani spurgte sin Ven Joseph Haydn: hvorledes det gik til, at de fleste af hans Kirkestykker vare alt for muntre, ja humeristisk letfærdige? Haydn svarede: "jeg veed ikke hvorledes jeg skal bære mig anderledes ad: jeg giver det, som jeg har det; men naar jeg tænker paa Gud, saa er mit Hjerte saa fuldt af Glæde, at Noderne løbe for mig som af Spolen. Og da Gud har givet mig et freidigt Hjerte, saa vil han nok forlade mig, naar jeg tjener ham freidigt. — En anden Gang spurgte Carpani Haydn: "hvorledes han i Skabelsen kunde fremstille et saa herligt Billed af Solens Opgang? Jeg forestiller mig, svarede Haydn, Lysets Fader med Staalet og Stenen i Haanden, og da begge de haarde Gjenstande stødte sammen, saa var Gnisterne der, hvoraf det prægtige Lys fremstraalede. (En vis Mand, siger Göthe, ved at fortælle dette Indfald, har villet finde dette Billed subaltern og barnagtigt; mig er derved den ældgamle Fabel om Prometheus bleven klar; ja, jeg vidste ikke at tænke mig et mere ophøiet Billed end dette almægtige Lys i Gnisten, det allerstørste i det Mindre, det meest Flydende i det Haardeste, det allerlyseste udaf det Mørkeste, og Kunstneren havde aabenbaret vor fineste Sands det, som al Verdens Vise endnu skulde belære os om.)

I London har man opfundet et nyt Slags, meget zirlige Oblater. Hver Oblat forestiller nemlig en Gemma med en udmærket Antik. Den ophøiede Figur er altid af en anden Farve end Grunden. Et Brev med en saadan Oblat for, kan ved ingen hemmelige Kunster aabnes, thi den mindste Beskadigelse af Seglet bliver i Dieblikket synlig. Man betaler hvert Hundrede af disse Oblater med en engelsk Shilling.

The Globe leverer en Skrivelse fra Napoleon til Champagny, dat. Finkenstein 1807, angaaende de til ham indsendte forskjellige Planer til et Mindesmærke for den store Armee, af hvilke han finder Hr. Vignons svarende til hans Hensigter. Han siger i denne Skrivelse blandt andet, at han ønsker et Tempel, ingen Kirke; at intet skal være af Træ men alting af Steen og Jern; da man ved Bygningen af et Tempel, der skal staae et Par Aartusinder maae stræbe efter den opnaaeligste Vedvarenhed. — Hvad der kan indvendes mod dette Brevs Ægthed, er dets Længde, thi i Aaret 1807 gav Napoleon sig neppe Tid til at skrive saa lange Breve til sine Ministre. Vel har man søgt at efterligne deri hans bydende og kyndige Stiil, men denne findes ogsaa i det bekjendte "Manuskript fra St. Helena," uagtet det dog ikke var egentligen forfattet af Napoleon, i hvorvel han selv tilstod, at de fleste deri fremsatte Kjendsgjerninger og Tanker vare ligesom de kunde være skrevne af ham, og Skriftet altsaa maatte komme fra en Forfatter, der var nøje bekjendt med Forholdene.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 31.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 17 April 1827.

Norges Bank.

Extrakter af Regnskaberne for Aaret 1826 for Banken og for den efter §. 13 i Loven af 13de August 1818 annekterede Laane-Indretning, ere nu fra Direktionen under 31te Decbr. 1826 udstædte og trykte.

Man seer deraf, at Banken har i rede Sølv . . . . Spd. 2,126,388. 19

nemlig en Sølvfond af . . . . . . Spd. 1,921,799. 63 opbevarede for det meste ved Bankens Hovedsæde i Tronhjem; men og noget ved Bankafdelingerne i Christiania og Bergen, og ved Mynten paa Kongsberg.

Hos Laantagerne ved den annekterede Laane-Indretning, for givne Sølv-Deposita . . 204,588. 76

— . . 2126388. 19 —

En udestaaende Kapital af 4,769,888. 116

hvoraf 4292681 Sp. 56 ß. ere rentebærende.

Bankens Eiendommes Værdie; nemlig for Gaarden i Tronhjem 3500 Spd.; og Gaarden i Bergen 1600 Spd. er . . . . 5.100 —

Er 6,901,377. 15

Derimod skylder Banken:

1) For de i Cirkulation værende Sedler	Spd.	4,018,262. 93
2) Til Statskassen, Folliohavere, osv.	——	647,128. 117
3) Til Aktie-Ejerne skyldig Aarets rene Fortjeneste, samt Overskud for 1825	——	120,244. 7
4) Fremdeles	——	94,873. 118½
	Er	4,880,709. 93
Altsaa Bankens beholdne Formue	Spd.	2,020,667. 39½

Seddelmassens Beløb var . . . . Sp.	4,729,105. 48
nemlig i Cirkulation, som ovenanført	4,018,262. 93
Kassebeholdninger ved Bankens Hovedsæde og Afdelinger, af Beløb . . .	699,218. 77
ved den annekterede Laane-Indretning	11,623. 118
er ovenstaaende	4,729,105. 48

Af den i Aaret 1826 indvundne Sum i Renter, Diskonto-Præmie, Gebyhr for Folier, Anviisninger m. m. — samt Renter i den annekterede Laane-Indretning, i alt . . . . Spd.	160,808. 102
have Udgifterne været afholdte til Lønninger for Bankens Embedsmænd og Betjente (14,200 Spd.), til Kontorforretninger, Extrabetjente, Brevporto, nye Speciessedlers Forfærdigelse, Reparationer paa Bankens Gaarde 2c.	45,227. 58
den Aktie-Ejerne skyldige rene Fortjeneste for 1826 altsaa	115,581. 44
hvortil kommer fra 1825, (da Udbytte blev repartèret med 7 pCt. af de erlagte Bank-Indskud) et Overskud af	4,862. 83
det Hele	120,444. 7

Bank-Indskuddet har udgjort:

for Aggershuus Stift	Spd.	1000130. 15
— Christiansands St.	—	287013. 117
— Bergens St.	—	362040. 114½
— Trondhjems St.	—	296068. 85½
— Nordlands St.	—	55028. 86
	I Alt	2000282. 58
deraf indbetalt til 31te Decbr. 1826		1994131. 116
	Restancer	6150. 62

Optegnelser paa en Rejse i Sommeren 1825.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Om Hamburg og sammes Mærkeligheder har man fra danske Rejsende og Andre til forskjellige Tider Optegnelser *). Den udførligste og nyeste danske Skildring over Staden har Hofboghandler Beeken givet, og jeg finder den meget velskreven. Byens Besynderligheder i Henseende til Gader, "Fleeten", "Twiter", "Höfen" o. s. m. samt Mærkeligheder, Jungfernstieg, Kirker, offentlige Bygninger ꝛc. ere nøje beskrevne. En Rejsende, der i nogen Tid vil opholde sig i Hamburg, anbefales at anskaffe sig deels en Grundtegning *), deels Bärmann's Haandbog **).

*) Saasom fra Bärens i Iris og Hebe Juli 1796 — fra K. H. Seidelin i Minerva Sept. 1796 — Kort Skildring af Hamburgs Statistik, af Fr. Thaarup 1797 i Archiv for Statistik ꝛc., 3 Bd. 2 H. 269-284. — Molbecks Reiser I. 33—39. — S. Soldins Reise i Skilderiet 1822. — Beekens Reise i Nordtydskland, 2den Deel 1825, 1-282. — F. Tregders Haandbog.

*) En Grundtegning, hørende til v. Heß's Topographie nyeste Udgave 1810, kan særskilt faaes i Boglader; men hellere kjøbe man: Topographischer Wegweiser durch Hamburg, für Einheimische und Fremde, oder Nachweisung wie alle Gassen, Märckte, Plätze ꝛc. auf dem neuesten Grundriß dieser Stadt mittelst eines topographischen Kartennetzes schnell aufzufinden sind. 6te berichtigte Auflage mit beigefügten plattdeutschen Namen. Hamburg 1823. 8. in der Schulbuchhandlung bei J. H. Gundermann. Man har nyere Udgaver.

Hamburgs Territorial-Besiddelser.

Staden Hamburg indtager et Fladerum af ¾ Qvadratmile. Til Staden høre nogle adspredte smaae Landstrækninger. Deraf har Staden

1. Nogle egne, ejendommelige, som bestaae i smaae Distrikter, med Byer, Godser, Elb-Øer, i alt af 3 Qvadr. Miles Størrelse, og en Befolkning af omtrent 10,000 Mennesker. Her ere deels Kammergodser, deels milde Stiftelsers Ejendomme. Desuden Amtet Ritzebüttel ved Elbmundingen og Nordsøen, omtrent 1½ Qvadratmiil stort, med 4540 Mennesker. Deri Flækken Ritzebüttel, og Søstedet Cuxhaven, hvor en Søbade-Anstalt 1816 blev anlagt. Der er Quarantaine-Havn, og Fyrtaarn. Der ligger et Vagtskib, og ved Elbmundingen vesten for

*) Hamburg und Hamburgs Umgegend. Ein Hand- und Hülfsbuch für Fremde und Einheimische, nach den neuesten Angaben und den zuverläßigsten Quellen neu ausgearbeitet von Georg Nic. Bärmann. Mit einer Karte vom Hamburgischen Gebiet, und einer Karte von der Gegend um Hamburg, 15 Mile in die Runde. Hamburg 1822 336 S. 12. bey J. H. Nestler.

Hamburg die Stadt und das Gebiet. Eine top. historisch-statist. Skizze von Dr. C. N. Röding i N. geogr. Ephem. XIX. 1826 S. 289 u. f.

I Henseende til Hamburgs forskjellige geographiske og chorografiske, men fornemmelig meteorologiske Forhold er et vigtigt Skrift, rigt paa omhyggeligen samlede Resultater, for kort Tid siden udkommet: Hamburgs Clima und Witterung. Ein Beytrag zur medicinischen Topographie von Hamburg, so wie zur Climatologie von Deutschland überhaupt. Nach vieljährigen Beobachtungen bearbeitet von Dr. H. W. Buek, practisch.

Curhaven ligger et Signalskib, en Lodskutter, og et Lodsskib. Paa Öen Neuwerk ogsaa et Fyrtaarn.

2. Et Distrikt i Fælledskab med Lübek; nemlig Byen Bergedorf i $2\frac{1}{4}$ Miles Afstand fra Hamburg; og de saakaldte Vierlande, som ere overordentligen frugtbare Landskaber, der ved Frugttræekultur, Hvedemarker, Agre med Kjøkkenværter, Jordbær, Blomster, ere som uoverseelige Haver, men ved lav Beliggenhed ere i Vintermaanederne for en Deel oversvømmede. Befolkningen omtrent 9240 Mennesker.

3. Den nordlige Halvdeel af Öen Finkenwärder, hvis øvrige Deel henhører til Kongeriget Hannover. 725 Mennesker. Det Hele har omtrent 25000 Mennesker.

Man har et Skrivt under Titel: Geographisch-statistische Uebersicht der Territorial-Be-

---

Artze in Hamburg. Hamburg bey Aug. Campe 1826. 152 S. 8. (H. C. 1826 142)

I Henseende til Hamburgs Historie, erindre vi: Hamburgische Chronik von Entstehung der Stadt bis auf unsere Tage. Nach älteren u. neueren Quellen abgefaßt von Georg Nicol. Bärmann. D. W. W. Dct. 1—2 Thl., verbesserte, durchgängig berichtigte und mit vollständigem Register versehene Ausgabe. Hamburg 1822. 8. Verlag. u. Druck v. Fr. Herm. Nestler.

Synchronistisches Handbuch der neuesten Zeitgeschichte vom Jahre 1806 an, mit besonderer Beziehung auf Hamburg. Herausgegeben von Fried. Menk. I Thl. Hamburg 1826. 8. Denne første Deel indbefatter Aarene 1806—1811. (H. C. 1826 No. 142.)

sitzungen der freien und Hanse-Stadt Hamburg, alphabetisch abgefaßt von J. C. Dittmann; mit eine illumin. Charte. Hamb. 1825. 4. Her gives i alphabetisk Orden og i forskjellige Rubriker, en kort Beskrivelse over alle Landskaberne, med Flade-Indhold, Folkemængde, Afstand fra Hamburg, Jurisdiction, Kirker; almindelige Bemærkninger, saasom Stedets eller Distriktets Antal af Huse og Gaarde, historiske Mærkeligheder ꝛc.

Dette lidet Skrivt har naturligviis meest Interesse for Hamborgerne, men ogsaa for enhver, som paa en Rejse til Hamburg vil gjøre sig bekjendt med sammes skjønne Omegn; og til deres Nytte har Skrivtet tillige til Slutning opgivet de Rejserouter der anbefales dem der ville besee Hamburgs Omegns fortrinligst mærkelige Steder og Egne. (Skrivtet er og kommet her til Byen, og faaes i den gyldendalske Boghandling.)

En treffende Caracteristik gav Baggesen om hint Hamburgernes Canaan "die Vierlande." "Den overvættes Frugtbarhed siger han, som udmærker hele denne af Elbens Arme og adskillige Kanaler gjennemskaarne Flade, overgaaer al Forestilling. Den hele vidtløftige Strækning, som egentlig er fravundet Elbstrømmen, udgjør en eneste veldyrket Have, hvori Landsbyerne, og de hist og her spredte Bøndergaarde kunde ansees som ligesaa mange Lysthuse. Under, over, rundt omkring den Rejsende spirer, voxer, grønnes, modnes alle Ceres's, Pomonas og Floras Skatte, i en uophørlig Labyrint af kjelne, vellystig smaa Landskaber. Elskere af den blode Stiil i Naturen vilde her finde det sande Utopia, uden at savne det mindste til Idealets Opnaaelse. Det

synes som om hele Jordens Frugtbarhed havde sammentrakt sig i sin alleryppigste Udgydelse paa dette Sted. Kun Ovids vellystige Muse vilde kunne beskrive det i sin vellystigste Hyrdetime. Det er den sandselige Nydelses Tempel. I alle dets grønnende, blomstrende, frugtbugnende Løvsale qvæles Tanken i legemlig Behagelighed. Sjælen hendysses i alle Sandsernes fulde Tilfredsstillelse, man synes med kildrende Zittren at nedglide dybere i Naturens Barm end Anstændigheden tillader, at opløses og hensmelte i dens alt for tæt krystende Vellystfavn. Med en vis Overmæthed iler man derfra, for at hensynke i en anden endnu varmere og blødere, og udmattes saaledes efterhaanden saalænge indtil Nydelsesevnen aldeles udtømmes. Det var, vedbliver han, omtrent hvad jeg følte paa Vejen gjennem dette Slaraffenland, og jeg er aldeles ingen Elsker af en saadan Tilstand. Dens overvættes Behagelighed blev mig virkelig tilsidst ubehagelig. Jeg havde gjerne overladt enhver fornem Tyrk, eller Fedmetilbeder min Plads efter fem Timers Forløb, hvori jeg allerede fandt mig mere end fornøjet. — —" "Den mavreste Bjergegn er mig dog kjerere end den fedeste Flade. I denne har jeg Ormens, men i hin Ørnens Følelse." — —

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Under 6 April sidstl. er udfærdiget en Plakat, hvori fastsættes følgende: 1.) I Lighed af hvad der allerede er befalet for Kjøbenhavn skal der for Fremtiden ogsaa ved Forligelsescommissionerne i de øvrige Stæder og paa Landet af den, der indgiver Klage, strax ved

Klagens Indlevering betales 24 ß. Sølv, med hvis Deling der bliver at forholde i Overeensstemmelse med Fdn. af 10 Juli 1795 §. 55, hvorimod der siden, naar Forlig indgaaes, istedet for de fastsatte 64 ß., kun bliver endvidere at betale 40 ß. Sølv, hvoraf, saafremt Parterne ei anderledes komme overeens, Klageren har at udrede de 16 ß. og den Indklagede de øvrige 24 ß. — 2.) Naar Klageren udebliver paa den Dag, da Sagen er berammet til Foretagelse, men Indklageren møder, skal Forligelsescommissionen paa Sidstnævntes Begjering, meddele ham en Attest herom, med hvilken han kan henvende sig til vedkommende Ret, som da skal tilfinde Klageren, saafremt denne ikke kan oplyse, at han ved lovligt Forfald har været forhindret fra at møde eller lade møde for Forligelses-Commissionen til den bestemte Tid, at betale billig Kost og Tæring til den Indklagede. — 3. Slige Sager skulle behandles i eet og alt efter de Forskrifter, som indeholdes i Fdn. af 6 Aug. 1824 angaaende Rettergangsmaaden i mindre betydelige Gjeldssager, dog at ingen foregaaende Forligsmægling her er nødvendig.

Naar alle Loger og alle Pladser paa det kongelige Theater bortlejes, som er Tilfældet ved Søndagsforestillingerne, da ingen Frigjengere have Adgang uden Betaling, er Indtægten ialt efter nu bestemte Priser, 854½ Rbd. Til Løverdagsforestillingerne gives ej heller ubetalt Adgang; men Abonnement har Sted, hvilket gjør en saadan Aftens fulde Indtægt forskjellig. En tredie Forskjellighed har Sted de fire første Aftener i Ugen, da der er baade Abonnement og Fripladser. Hin Indtægt 854½ Rbd. er altsaa det højeste en Beneficeforestilling giver, efter de almindelig gjeldende Priser. Udgifterne ved en Beneficeforestilling ere omtrent 150 Rbd., deraf Udgifterne ved Theatrets Benyttelse 95 Rbd. Avertissementer ꝛc. medtager ogsaa endeel. (Af Østs Archiv, sidstudkomne 43de Hæfte.)

Det Dahlsgaardske Legat. Etatsraad Ole Dalsgaard, som døde 29 April

1798, bestemte ved sit Testament, udstædt 28de f. M., sin Formue til det almindelige Beste, især til Fattigvæsenet i Kiøbenhavn. Det var bestemt, at ialt 50200 Rbd i specificerede Obligationer, og med den forfaldne Rente, skulde overgives til Direktionen for Fattigvæsenet, at Kapitalen ingensinde maatte forringes; men at det overlades til Direktionens egen Bestemmelse at anvende de aarlige Renter til de Fattiges Beste og sande Gavn paa den Maade som maatte findes tjenligst og nyttigst. Testamentet er indført i Bärens's Magaz. for Industri, Skole- og Fattigvæsen 2 H. S. 226-234. — cf. Coll. Tid. 1798 S. 282-4, hvor Indholden korteligen læses. Legator havde bestemt i Testamentet, at Direktionen skal aarligen til det danske Kancellie indsende et kort Regnskab for Legatet. Han havde og saavel i Testamentet, §. 4, som i et samme vedhæftet Dokument af 17 Apr. s. A., ytret det Ønske, at samme Regnskab offentlig ved Trykken aarlig maatte bekjendtgjøres. Dette Ønske vides ikke at være opfyldt.

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

Sentencer af en gammel, skreven Erindringsbog fra det syttende Aarhundrede.

Titul uden Midler er et Huus uden Tag.

Quid titulus sine re, nisi ceu nuce demptus echinus.

De store Titler ere for Ærgjerrige Taback, fordi Røgen deraf ypperligen forlyster dem, ja er dem kjerere end Mad og Drikke.

Nu til Dags maa man vel iagttage den Regel:

Præstat titulorum ubertate quam raritate offendere.

Det er bedre at titulere for meget end for lidt, og Tydsken siger herom: Giv Narren Tituler nok, saa er du vel lidt.

En fornem Herre sagde:

Si tanta nobis esset vitulorum, quanta titulorum copia, lautius viveremus.

Havde vi saa mange Kalve, som Titler, saa vilde vi leve herligere.

J. S. R. Meyriks critiske Undersøgelse af de gamle Vaaben, som de fandtes i Europa, men fortrinligen i Engelland, fra den normanniske Erobring indtil Kong Carl II Regjering, udkommen i London 1824, leveres en Beskrivelse over de gamle Danskes Vaaben under Kong Knud den Store. Til Veiledning har Forf. brugt de bekjendte Bajeur'ske Tapeter og Kong Knuds illuminerede Messebog i det brittiske Museum. Den Tids Legemsvaaben bestode enten af en Tunica eller Jakke og Buxer. Disse Klæder vare baade forfærdigede af Læder og Klæde, og ofte bedækkede med flade Jernringe, syede horizontale eller tætved hinanden, stundom med smaa hullede Ruder af Staal, som ligne Maskerne i et Net. Den som Tunik formede Kjole var den, som kaldtes Kyras; den anden var formodentligen den i hiin Tidsalders Romanzer omtalte Haubergeon. Naar Hauberks brugtes, bares Pantalons eller Chausses af samme Tøi under Pantserærken og baade Haubergeon og Hauberks vare forsynede med en Hætte for Hovedet, ligeledes af Ringe, i samme Stykke. Haubergeon sees at være iført ved først at trækkes over Lænderne, hvor det sad vidt, og siden puttedes Armene i Ærmerne, der hang løse, og naaede ikke synderlig langt under Albuerne, og tilsidst blev Hætten over Hovedet lukket med en Rem rundt om Forhovedet. Kjolen, som havde en Aabning paa Brystet, blev trukket sammen ved Halsen ligeledes med en Rem, og tilsidst bedækket over Brystet med et smalt Stykke, som blev tilspændt bag til. Naar Hauberks bares, naaede Ringpantalons ofte til Ankelerne; men Fødderne vare ofte bedækkede, fra Skoene op til Knæerne.

Ved Hertugen af Rochefoucauld-Liancourts Ligfærd d. 30de f. M. fandt et forargeligt Optrin Sted. De forhenværende Lærlinger fra Konst- og Industriskolen i Chalons, hvis Stifter, Generalinspecteur og Velgjører han havde været, bare Liget paa deres Skuldre fra Sørgehuset til Marie-Himmelfarts Kirken. Men da de, efter den der fuldendte Gudstjeneste, vilde bare Liget til Barriererne ved Clichy, hvorfra det skulde kjøres til Liancourt, fremtraadte en Officeer, der anførte et af Sørgeescortens Detaschementer og erklærede, at det var ham paalagt, ikke at lade Liget bringe videre, uden paa den dertil bestemte Ligvogn. De unge Mennesker nægtede at efterkomme Befalingen; Officeren lod strax Bajonetterne fælde; adskillige af Ynglingerne bleve trufne, nogle endog haardt saaret; Ligkisten faldt i Tumlen i Rendestenen, hvor den blev en Tidlang liggende. Omsider blev Liget sat paa Vognen, ført ud til Barriererne og de unge Mennesker lode sig formaae til at vende i al Stilhed tilbage. — Den afdøde Hertug Frcs Al. Fr. de la Rochefoucauld, Pair af Frankrige, nedstammer fra en ældgammel adelig Familie, der allerede blomstrede i Frankrig i det ellevte Aarhundrede, og som opviser en Række af berømte Krigere og Statsmænd, hvoriblandt den navnkundige Forfatter af Maximerne. Han var født 1747 og har havt Tilnavnet Liancourt efter sine Besiddelser i Beauvais. Men siden Revolutionen har han blot ført Familienavnet. Han har havt store Fortjenester af Frankrige I den indre Bestyrelse, i Financerne og i Politievæsenet foranledigede han, som Medlem af den constituerede Forsamling gavnlige Forandringer, og han havde den største Deel i den vigtige Beslutning i Natten den 4de August, hvorved Feudalsystemet i Frankrige blev ophævet. Han viste sig siden overalt som Menneskeven og Oplysningens Befordrer. I den competerende Committees Navn gjorde han mange officielle Andragender angaaende Hospitaler, Fattigvæsenet og andre til Almeenvel sigtende Gjenstande. Efter den 10de August 1792 maatte han flygte til England; derfra gik han til America, hvor han opholdt sig indtil 1799. I denne Mellemtid gjorde han

vidtløftige Reiser i det Indre af disse Lande, og søgte at faae nøie Kundskab om Agerdyrkningen, Manufakturerne, Konstfliden, Politivæsenet og andre velgjørende Indretninger, der udmærke den nye Verdens Stater. Frugterne af disse hans Reiser har han samlet i et høist læseværdigt Værk i 6 Bind. Efter d. 18 Brumaire vendte han tilbage til Frankrige; Napoleon vilde drage ham til sig, men han vilde ikke indlade sig paa noget af hans Forslag og modtog blot Æreslegionens Decoration. Udelukkende sysselsatte han sig nu med Udførelsen af de Planer, hvortil han paa sine Reiser i America havde samlet Ideer. Hans egne Godser vare i hans Fraværelse vel blevne solgte, men hans Gemalindes fandt han endnu usolgte, da hun for et Syns Skyld, havde ladet sig skille fra ham. Paa disse indførte han store Spinderier af Bomuldsgarn, ganske indrettede paa engelsk Viis og gjorde sig overalt fortjent af Konstfliden i hans Fædreneland, som ogsaa fortrinligen har ham at takke for Kokoppernes Indførelse.

I Dresdner Morgenzeitung læses følgende Digt: Schiller an Baggesen beim Abschied.

Im frischen Duft, im ew'gen Lenze,
Wenn Jugend und Geschlechter fliehn,
Sieht man des Ruhms verdiente Kränze
Im Lied des Sängers unverwelklich blühn;
An Tugenden der Vorgeschlechter
Entzündet er die Folgezeit;
Er sitzt, ein unbestochner Wächter,
Im Vorhof der Unsterblichkeit.
Der Kränze schönste reicht der Richter
Der Thaten durch die Hand der Dichter.

Loschütz, bei Dresden.

Friederich von Schiller.

Walter Scott lader trykke af Napoleons Levnet, som han nu arbeider paa, 8000 Exemplare, hvilke han har solgt til en Boghandler i Lon-

don for 11,000 Pd. St. (over 100,000 Rbdlr. Sølv.) Naar disse Exemplarer ere afsatte, saa tilfalder Eiendomsretten igjen Walter Scott, der paa ny kan sælge Forlaget. Hverken i England eller Frankrige venter man andet af denne Biographie end en historisk Roman. I Tydskland, hvor man kappes om at ville oversætte den i Lommeudgaver, synes man at tænke anderledes, endskjønt Forfatteren hidtil har viist sig meget partisk mod Napoleon og overhoved røber meget indskrænkede politiske (aristocratiske) Anskuelser. (Modezeitung.) (Brødrene Frankh i Stuttgard have ladet bekjendtgjøre, at de med betydelige Udgifter, efter Overeenskomst med Originalens Forlægger, have vidst at forskaffe sig Udhængsarkene og derfor kunne levere den tydske Oversættelse tidligere end nogen anden. Prisen bliver for Subskribenterne paa Scotts samtlige Værker 9 Kreuzer for hvert Bind paa 130 S. i Lommeformat.)

Hvor upaalidelige de fleste Veirspaadomme ere, sees nu atter et Beviis i Udfaldet af Dr. Jos. Fr. Fischers Forudforkyndelse. Denne Mand bebudede nemlig i afvigte Aar, at i Følge Undersøgelserne af vor Atmossphæres Beskaffenhed, Forberedelserne af Naturdrifterne hos Dyr og Planter, kunde det med Sandsynlighed antages, at Vinteren fra 1826 til 1827 vilde blive een af de koldeste og tørreste. Hverken det ene eller det andet har været Tilfældet.

I Nürnburg findes i en gammel Borg Malerier af den gammeltydske Skole og deriblandt fire Apostler af Albrecht Dürer. En af Digteren Schillers Ungdomsvenner har fundet Johannes den Døbers Portrait saa paafaldende lignende denne Digter, at han ved at betragte det blev rørt indtil Taarer.

I Slutningen af Aaret 1826 fandtes i London 174 Doctorer i Lægevidenskaben, 1000 Saarlæger, 2000 Apothekere og 300 Pharmaceuter,

der ene gave sig af med at tillave Lægemidler. I Paris tæller man derimod 600 Doctorer, 128 Saarlæger og 181 Apothekere. I Paris kommer altsaa paa 900 og i London paa 375 een Læge.

I de sidste Aar er Ægypten blevet et Fristed for anklagede og politisk mistænkte Personer fra Europa, hvilke da de fleste af dem vare uformuende, enten lagde sig efter Handelen, toge Krigstjeneste eller bleve Antiqvarer. Den Beskyttelse og Understøttelse, som Paschaen har ydet en stor Deel af samme, og den næsten uindskrænkede Frihed, som den ægyptiske Regjering forunder Fremmede, have især trukket mange Italienere, Schweizere og Franske did.

Kjøbenhavns Børs, den 17 April 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 226		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	168½	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	51 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	74	74½ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101½ Rbd. r. S.
Dito Dito	115½	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	93	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	— i Banco
4 pC. Dito nye	94	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 Cp. nye danske Oblig.	59½	59¾ L. Sterl.

Trykfeil:

Side 475 Linie 14 og 15 nedenfra: Holland læs: Halland.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 32.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 21 April 1827.

Forslag til et almeengavnligt Selskab.

Full many a gem, of purest ray serene,
The dark unfathom'd caves of ocean bear;
Full many a flow'r is born to blush unseen,
And waste its sweetness on the desert air.

Gray.

Faa Lande tælle saa mange almeennyttige Indretninger, som vort Danmark, i Forhold til dets Størrelse. Hvor er vel nogen gavnlig, til Menneskeheds Fremme sigtende Idees Frø falden i en bedre Bund end paa danske Slætter? Hvor blev Bonden tidligere fri, Negerens Lænker tidligere brudte end netop der? Med hvilken Glæde og Redebonhed blev ikke ethvert almeengavnligt Forslag altid prøvet, og, hvor Udførelsen var muelig, fat i Værk? I hvilket Rige sørger man omhyggeligere for at befæste den Lykkeliges Held og formilde den Ulykkeliges tunge Kaar? — I et saadant Land bør enhver, der føler Kald til at fremsætte en ny Idee, til Almeenvels Befordring, ikke lægge Dølgsmaal paa sine Tanker og Følelser, men som et skyldigt Offer frembære Frugten af sine Grandskninger paa Fædrenelandets Alter.

Forfatteren af disse Betragtninger behøver vel neppe at gjøre den dannede Deel af sine Medborgere opmærksom paa, at mangt et sjeldent Naturanlæg ofte skjuler sig i Armodens Hytte, "lig mangen Ædelsteen i Oceanets mørke, uudgrandskede Huler, og at mangen ynbig Blomst er født til at blomstre useet og spilde sin Vellugt i den øde Luft." — Enkelte Gange hænder det vel, at ved et lykkeligt Tilfælde, et saadant Anlæg reddes fra Undergang, men kun alt for ofte undertrykkes og qvæles det af Modgang, eller faaer i det mindste ikke den Udvikling, som det, under heldigere Omstændigheder, kunde og maatte naae.

Hvad om et Selskab af sande Fædrenelands-Venner forenede sig om at opsøge det skjulte, upaaskjønnede Talent, og, ved Understøttelse og Omsorg for dets Udvikling og Dannelse, gjorde det skikket til at følge det Kald, Naturen for-

trinligen bestemte det til? Hvor mange fortræffelige Videnskabsmænd og Konstnere kunde paa denne Maade ikke fremkomme? Man indvende ikke, at det sande Genie sjeldent trænger til fremmed Hjelp. Denne Mening er kun i visse Tilfælde sand; thi vel kan der gives Enkelte, der blive Alt af og ved sig selv; men disse Enkeltes Exempel beviser endnu ikke, at ethvert Genie og Talent kan undvære Fremskyndelse og Fremhjelp. I det mindste maae Hindringerne, der ligge Udviklingen i Veien, bortryddes, og den Bane, der skal betrædes, jevnes. Et upodet Træe bærer ogsaa Frugter, men dog aldrig saa gode, saa ædle, som det, der er podet og røgtet af Gartnerens Haand.

Et saadant Selskab, hvis Oprettelse her foreslaaes, maatte især bestræbe sig for, at indhente Underretning hos Skolelærerne og Skolelærerinderne, saavelsom Privatlærerne, angaaende Børn, der yttrede store og udmærkede Anlæg til en eller anden Videnskab eller Konst. Naar da et saadant Barn manglede en Forsørger, saa maatte Selskabet tage sig af det, og lade det oplære i den Videnskab eller Konst, som det har fortrinlige Anlæg til. Hvilke Frugter kunde man ikke i sin Tid vente sig af en saadan Planteskole og hvilken Bestræbelse kunde vel ventes herligere lønnet end denne? Hver Gang en saaledes uddannet Videnskabsmand eller Kunstner aflagde offentlige Prøver paa sit modnede og udviklede Talent, havde enhver af Selskabets Medlemmer, der ydede sit Bidrag dertil, grundet Føje til paa det inderligste at glæde sig derover, som over en Handling, der fremmer Fædrenelandets Tarv og Hæder.

Et Originalbrev fra vor afdøde Digter Baggesen.

(Meddeelt.)

(Da enhver egenhændig skreven Linie af Danmarks udmærkede Skjald J. Baggesen sikkerligen har Interesse for Mange — saa kunde denne meddeelte Reliqvie muelígen læses med Deeltagelse af dem, som kiende de, ved Hr. Prof. Nyerups, R. af D., og Hof-Kobberstikker Lahdes Bestræbelser i sin Tid udkomne 3 Bind, under Titel: Samling af fortjente danske Mænds Portrætter med biographiske Efterretninger; kun maa man beklage, at dette, af Flere yndede, nationale Verk ikke vedblev, af Mangel paa en Forläggers Deeltagelse.)

Wandsbeck, d. 11 Juni 1797.

Sehr geschäzter und geliebter Freund!

Ihre Briefe vom 9 May und vom 3 Juni habe ich beyde erhalten; und Gott ist mein Zeuge, wie sehr es mich schmerzt, daß ich, der ich so unsäglich gern zur Würdigung Ihrer Verdienste ein weniges beygetragen hätte, gezwungen seyn muß, Ihnen neue Hindernisse in den Weg zu legen. Aber Sie haben ein Herz, fein empfindender Lahde, ohne welches Sie es nicht unter so ungünstigen Umständen in der uneigennuzigen Kunst so weit gebracht haben würden — und ich appellire an dies gefühlvolle Herz um Entschuldigung, die Sie gewiß nicht mir verweigern, wenn ich Ihnen sage, daß ich Ihren ersten Brief mit dem Abdruck von meinem Bildniß am Tage der zweiten Beerdigung meiner Sophie *) er-

*) Hans første Kone, hvis svage Helbred formaaede ham til at reise til Europas sydlige Egne.

hielt — in einem Zustande mir die ganze Welt, und nicht nur mein Bildniß und meine Biographie, sondern mein ganzes irrdisches Leben nur für eine einzige Thräne feil war. Seitdem ist die absoluteste physische Unmöglichkeit, an meiner Biographie zu arbeiten, da gewesen — und unmöglich war diese Ausarbeitung mir bis dahin, da Ihre Pflege alle meine Stunden forderten. Ich weiß nicht wie ich Sie hierein befriedigen soll — ich bin krank, sehr krank — und wenn ich die ganze Welt damit gewinnen kõnte, ich vermochte nicht, jene Arbeit zu stande zu bringen — so lange ich in dieser Ohnmacht bin. Dennoch sehe ich ein, daß Sie eilen müssen — und die Ausgabe nicht gut länger aufschieben können.

In dieser Verlegenheit weiß ich nur zwey mögliche Mittel herauszugelangen — unter welchen ich Ihnen die Wahl lasse. Entweder Professor Nyerup wird nach Ihren Vorschlag die freundschaftliche Güte für mich haben, die Biographie, die ich kaum angefangen habe, ganz selbst zu schreiben, und sogleich für Ihren Gebrauch fertig zu machen — in welchem Fall Sie eher fertig werden können — oder Sie warten noch 14 Tage auf die Skizze derselben von mir, die ich doch denn auch Professor Nyerup auszuführen bitten mußte.

Ausser diesen beyden Nothmitteln weis ich indessen noch ein drittes, das ich an Ihrer Stelle wählen würde. Es ist dies nehmlich: einen anderen als mich den 3 übrigen Bildnissen des ersten Cahiers anzuschließen; mit dem Schuldaufschieben auf mich, daß es zu der versprochenen Zeit nicht hat fertig werden können — wegen des ensezlichen Schlages der mich unter der Arbeit traf, und nicht bloß meine Lebensbeschreibung, sondern mein Leben selbst in Stockung brachte.

Sie mögen nun wählen von diesen angegebenen Mittel welches Sie wollen — so werde ich keine Möglichkeit unbenuzt lassen, um die Arbeit so gut ich kann während diesen 14 Tagen, zu Stande zu bringen — für gewiß kann ich es aber nicht versprechen; denn ich bin so elend, daß ich selbst meine dringende Reise habe aufschieben müssen — und alle Geistesarbeit ist mir von Ärzten und Freunden in meiner Lage gänzlich verboten.

Verzeihen Sie dem Unglücklichen, dessen Hände der Tod gelähmt, und dessen Gedanken ein unendlicher Schmerz verwirrt hat. Schreiben Sie mir in ein paar nicht gar zu unfreundlichen Worten Ihre Entscheidung, und seyn Sie versichert, daß es meinem Herzen so weh thut, als etwas dem ausgebluteten weh thun kann, daß ich Sie in Verlegenheit gebracht habe.

Doch — noch ein viertes Mittel. Gehen Sie mit diesem Briefe zu meinem alten, edlen guten Freund Pram, dessen Bekanntschaft Ihnen ohnehin unendlich weit interessanter, nüzlicher und angenehmer seyn wird als die meinige. Bitten Sie Ihm um sein Portrait und seine Biographie in Ihrem und meinem (und gewiß auch in Publicums) Nahmen, statt meines. Solte er dies jezt nicht mögen, so bitten Sie Ihn meine Biographie aufzusetzen. Er weiß unter allen das meiste von meinem Leben — und ich beklage nur dabey, daß er gerade das darin auslassen wird, was ich darin sehr ausheben würde: den wichtigen Einfluß, den Er

darauf gehabt hat. Allein dies könnte ich nachher immer wieder gut machen. Sagen Sie Ihm — wenn Sie dies letzte beschließen, daß ich Ihm nächstens schreiben werde, und dazu liefern was ich zu liefern vermag. Auf jedem Fall besuchen Sie Ihn, und grüßen Sie Ihn mit der innigsten Liebe von mir. Sie würden doch im 2ten Cahier sein Bildniß liefern.

Noch einmahl verzeihen Sie
Ihrem unglücklichen

Baggesen.

Handelens Gang i Aaret 1825.

I neue allg. polit. Annalen 16 B. 3 H. læses interessante Udsigter angaaende den agioterende Rente- og Pengepapiirhandel. Forf. behandler deri især tre Hovedpunkter: 1) Overgangen af Spekulationen fra Statsgjenstande paa Privathuusholdningens og fra Statsforhold paa private Forhold eller fra Statseffekter paa fornemme Privatpersoners Forskrivninger; 2) den forfærdelige Forøgelse af alle Slags Selskaber, grundede paa Actier og 3) den overraskende Overgang af agioterende Spillesyge paa Varehandelen. Blandt de enkelte fornemme og meget rige Familier, der i den nyere Tid søgte at liquidere deres Gjeld paa Staternes Viis, og ved Hjelp af rige Pengespeculanter, regner Forf. det ungersk-østerrigske Magnat- og Fyrstehuus Esterhazy, der har gjort et Laan paa $6\frac{1}{2}$ Mill. mod 6500 Obligationer, paa 1000 Gylden hver, til 5 pCt. Rente, hvilke i 25 Aar skulle afdrages ved Lodtrækning. Disse Obligationer stode den 23de Marts

1825 i $88\frac{1}{2}$. Det Grassalkowchiske Huus laante 2 Mill. Gylden til 6 pCt., som skulde afbetales i 15 Aar. Obligationerne stode samme Tid i 80. Det fyrstelige Huus Schwarzenberg laante $1\frac{1}{2}$ Mill. Gylden, som skulde betales i 17 Aar. — Hvad Actierne af hvert Slags angaaer, saa ere de i nyere Tider blevne forøgede med opfindeꝛisk Speculation. Der gives nu alle Slags Assurance-Compagnier; man har Vandlednings-Canal-, Chaussee- og Macademizerings-, Jernbane- Gas-Actier, og foruden mange andre, siden kort Tid en Mængde Bergværks-Actier osv. Ingen kan nægte saadanne Foreeningers gode Side, men i nyere Tider er Actievæsenet aldeles udartet. Man har begyndt at erhverve Actier, ikke i den Hensigt at beholde dem og fremme det almeennyttige Diemed, de have til Formaal, men som Gjenstand for Spekulation og som andre Pengepapirer, Agiotagen kan drive sit Spil med. Dette har især været Tilfældet med Bjergværksactier, af hvilke i adskillige Aar intet Udbytte er at vente, og af hvis Erhververe, som Morning Harald beretter, neppe een blandt Hundrede bekymrer sig om eller veed om de Miner, hvorpaa Actierne lyde, ere til i Verden eller ei, fordi de ikke see paa andet end Præmie og Disconto, Tingen selv maae iøvrigt ligge i Maanen eller aldeles ingensteds. Saaledes blev det americanske Bjergværksselskabs Actier paa 100 Pd. St. men hvoraf kun 10 Pd. St. betaltes contant, i Begyndelsen af Aaret 1825 opdreven fra en Priis af 135 til 180 Pd. St. — Dertil kommer endnu den nyeste agioterende Speculation med Joint-Stok Compagnies eller Selskaber til at drive, med en sammenskudt Fond, hver Handel, hvert Manufactur, f. Ex. endog en heel Stads monopoliserede Melkehan-

del. Synes en saadan Plan vel gjennemtænkt og fordeellovende, saa søge Speculanterne at sikkre sig den sidste forud, ved at sælge deres Shares (Andele) eller Actier, til langt høiere end Navneværdien. — Priserne paa de engelske Actier ere høist ustadige. De anførte Bjergværksactier stege f. Ex. paa engang til 180 Pd. St., men de gik siden ogsaa d. 5te Febr. 1825 ned igjen til 80 a 90, uagtet de d. 10de Jan. kunde sælges til 160 Pd. St. Brasilien, Columbien og Rio de la Plata gjeldte d. 10 Jan. 85 Pd. St. og de første tre Slags Actier vare d. 5te Febr. kun endnu 7, de to andre kun endnu 31 og det tredie kun 15 Pd. værd. Tlalpurahna-Actier, der i Begyndelsen betaltes med 500 Guineer vare samme 5te Febr. 1825 ikke mere værd end 130 Pd. St. — Af engelske Canalactier ere vel nogle stegne meget f. Ex. Treswath fra 100 til 1700, ved et Udbytte af 581, Grand Union fra 100 til 293, ved et Udbytte af 10, Coventry fra 100 til 1300, ved et Udbytte af 44, Birmingham fra 140 til 2400, ved et Udbytte af 100 og endog Longborough fra 100 til 4600, ved et Udbytte af 200. Disse fem Slags Actier kunde og blive ikke kjøbte til den anførte Priis af Speculantere i den Hensigt, at ville beholde dem, men ene i det Haab, at deres Priis vilde stige; thi de første Slags bære ikke $3\frac{1}{2}$, det andet ikke $3\frac{1}{3}$, det tredie omtrent $3\frac{1}{2}$, det fjerde ikke 4 og det femte noget over $4\frac{1}{4}$ pCt. Rente. — Den overraskede hurtige Udvidelse af agioterende Speculation paa Varehandelen udgik oprindeligen fra det store Handelsselskab, der i Aaret 1824 oprettedes i Nederlandene, og hvis meget betydelige Fonds overalt hurtigen bleve sammenbragte. Det antog snart Characteren af det forrige ostindiske Compagnie, som tilintetgjorde en Deel af de ostindiske Krydderier, for at holde dem, det brugte i Handelen, i høie, vilkaarligen bestemte Priser. Det begyndte med, ved Opkjøb at fordyre enkelte Vareartikler og efter eget Tykke at lade Priserne stige. Dets urosværdige Hensigt befordredes meget ved de i Aaret 1824 og i Begyndelsen af 1825 indtrufne Storme, hvorved en stor Deel Colonialvare tilintetgjortes og den Bekymring opvaktes, at nye Varetilførsler vilde forsinkes og Mangel derved opstaae. Speculerende Millionairer, deels enkelte, deels i hele Selskaber, opkjøbte nu i Begyndelsen af 1825, og især i de sidste ti Dage af Februar og fire første Dage af Marts vedbleve Priserne at stige. Salpeter, Bomuld, Fernambuk, Farvetræe, Krydderier, Sukker, Caffe, Jern stege fra 25 til 50 pCt. Varene gik nu som Pengepapirer fra en Haand til den anden. Med Opkjøbet i London begyndtes især siden Marts Maaned 1825 for engelsk Regning i Handelspladserne paa Fastlandet. Millionairerne havde sat sig i Besiddelse af den største Deel af mange Vareartikler, f. Ex. i London af de 22,700 Fade Moscovade $\frac{4}{5}$ Dele og af hele Caffeoplaget $\frac{3}{4}$ Dele. Ligesaa havde de opkjøbt uhyre Bomuldsforraad. Allerede begyndtes et Præmiespil med Colonialvarer, da i Midten af Marts, tvertimod Speculanternes Forventning, Priserne betydeligen dalede, hvilket tvang de mindre og mere forsagte Kjøbere til at sælge. — Følgerne af denne Handelsrevolution have især i Slutningen af det næste og Begyndelsen af det derpaa følgende Aar vist sig, og ville i Fremtiden maaskee blive ligesaa uberegnelige som rædsomme.

Noget, som bidrog til at aabne Dørene for den fordærveligste Speculation med Stats- og

Pengepapirer, var det saakaldte Salg med Præmie. Det var formodentlig udtænkt for at faae smaa Speculanter, der kun eiede lidet, at løbe med, da de i alt Fald ikke kunde tabe mere end 2 PC. i Præmie. Men saa længe det gik godt, hjalp de dog altid til at drive Priserne i Veiret, og med en Capital af 1000 Rdlr. kunde saaledes speculeres i et Kjøb paa 50,000 Rdlr. Men det var at forudsee, at et saadant Spil ikke kunde vare meget længe. Der behøvedes kun at springe en Traad i det store Credit-Spilleværk, saa maatte alle Marionetterne standse i deres lystigste Dands. Saalænge som Speculanterne kunde kjøbe paa Tid, og ved Forfaldstiden altid sælge med Fordeel, saa gik det raskt. Men i det Øieblik Effecterne igjen begyndte at falde lige saa hurtigen som de vare stegne, standsede den hele Maskine.

(Meddeelt.)

Indenlandske Efterretninger.

Iblandt de vigtige Overveielser om Lovforbedringer, der i de sildigere Aar have fundet Sted i Fædrenelandet, er at afskaffe de i Loven og enkelte Anordninger hjemlede Straffearter, som findes mindre hensigtsmæssige og svarende til de nuværende Forhold. Saaledes anordnedes ved Forordn. af 24 Sept. 1824 Ophævelse af den Straf: at forbryde sin Boeslod, saavelsom af de Straffe, der bestaae i at forbryde en vis Deel af Eens Formue; — og saaledes er nu under 30 Marts d. A. en Forordn. udkommen, hvorved den i Loven og enkelte Anordninger stundum forekommende Straf af Fredløshed, eller Forvisning fra de kongelige Lande er ophævet, og andre Straffe satte istedetfor samme. Den vigtigste Anordning, hvori hin nu afskaffede Straffeart var paabuden, var Forordningen af 27 September 1799. Denne Forordning havde nemlig i anden §. for den Misgjerning, naar nogen i trykt Skrift laster, forhaaner, eller søger at udbrede Had og Misnøje imod Rigets Constitution, eller imod Kongens Regjering, enten i Almindelighed eller i enkelte Handlinger, fastsat Straf af Landsforvisning for Livstid, og i tredie §. for den Misgjerning, naar nogen paa lige Maade laster og forhaaner monarkisk Regjeringsform i Almindelighed, Straf af Landsforvisning fra 3 til 10 Aar; — i 4de §. for den Misgjerning, naar nogen, ved Trykken, søger at udbrede beskjæmmende eller fornærmende Rygter imod Kongens eller Dronningens eller de kongelige Prindsers og Prindsessers Personer, Straf af Landsforvisning enten for bestandig, eller fra 3 til 10 Aar, i Forhold til Forbrydelsens Grad; — i §. 5 for den Misgjerning, naar nogen udgiver et Skrift, der sigter til at nedbryde Læren om Guds Tilværelse og den menneskelige Sjels Udødelighed; eller hvori den christelige Religions Lære lastes eller forhaanes; naar nogen forarger noget andet Religionssamfund, der taales i Kongens Rige, ved at drive Spot med saadanne Menigheders Troesbekjendelse eller Religion, var Straffen bestemt til Landsforvisning fra 3 til 10 Aar. Den nu udkomne Forordning fastsætter, at bemælte Misgjerninger skulle for Fremtiden straffes med Forbedringshuusarbeide fra 4 til 8 Aar, saavidt Straffen efter Forordningen af 1799 skulde være Landsforvisning for bestandig, men fra 1 til 3 Aar, hvor den, i Følge samme, vilde være at bestemme til Landsforvisning fra 3 til 10 Aar. Dog skal Dommeren, naar den Tiltalte ikke forhen allerede har været dømt for de i denne §. omhandlede Misgjerninger, være bemyndiget til, i Stedet for Arbeidsstraf, at bestemme Hensættelse i et Statsfængsel for lige Tid, hvor Omstændighederne klarlig vise, at Forbrydelsen ikke har sin Grund i bestemt Ondskab, men kun i Ubesindighed, saa at der er Grund til at haabe, at den Skyldige, ved større Modenhed eller Eftertanke, selv vil komme til at indsee sin Forvildelse. Hvor Dommen lyder paa denne Straf, bliver den Domfældte at hensættes i det paa Christiansøe indrettede Statsfængsel, med mindre der maatte mangle Plads sammesteds, da Hs. Majestæt i saa Fald forbeholder Sig, at bestemme et andet

Fængsel, som skal træde i Stedet. Men, om endog Domstolene maatte, i Medhold af foranførte Bestemmelse, finde Anledning til at vælge den sidstnævnte mere skaanende Straf, maa dog den Fortabelse af Embede, Rang og al anden hæderlig Udmærkelse, som den for hiin Forbrydelse ordentligviis fastsatte Straf efter sin Natur vilde medføre, ligefuldt finde Sted. Man læser i Colleg. Tid. No. 20 og 21 en kort Udvikling af de Grunde, der have fremkaldet Forordningens Bestemmelser.

Det har længe været paatænkt, at give Kjøbenhavn en bedre Gadebelysning end de sædvanlige Gadelygter, der ere af en uhensigtsmæssig Indretning, kunde forskaffe den. Den Gasbelysning, som det engelske Gasbelysningscompagnie havde tilbudet sig at indrette og besørge, her i Kjøbenhavn, blev der, som bekjendt, intet af, og det synes, som der intet var tabt derved, da man langt fra ikke vil rose benævnte Compagnies Gasbelysning i Berlin, hvor den blev indført i Fjor, og tydske Blade endog paastaae, at den er slettere end den Belysning, som havdes før. Kjøbenhavns Magistrat har nu udlovet en Præmie af 50 Rbdlr. rede Sølv for en Tegning, med tilsvarende Model, til en Gadelygte, som, efter nærmere anstillet Prøve, maatte ansees meest passende at tilveiebringe tilstrækkelig Belysning, da adskillige Forslag, som til forskjellige Tider ere gjorte, hidtil ikke ere befundne antagelige. Indsend. troer ved denne Leilighed at burde gjøre opmærksom paa det Slags Reverbeerlygter, som allerede for endeel Aar siden har været anbragt uden for afdøde Blikkenslagermester Irgens Huus paa store Kjøbmagergade og Hofhattemager Marx's i Pilestræde. Dette Slags Lygter har i nyere Tid, forend Gasbelysningen kom i Brug, været indført i adskillige store Stæder, og man har fundet dem særdeles hensigtsmæssige.

Een af Fædrenelandets meest velgjørende Stiftelser er den i Aaret 1733 af den udødelige Hans Egede grundede grønlandske Mission, til hvis Vedligeholdelse allerede den Gang Kong

Frederik den Fjerde bestemte 2000 Rd. aarligen: en for den Tid især betydelig Sum. At denne Stiftelse endnu i dette Øjeblik bærer de skjønneste Frugter, sees deraf, at Missionsanstalten har ladet forfærdige et Tempel, prydet med et Altar-Crucifix, to store Stager og en Lysekrone, som med det første skal assendes til Grønland. Altarklædet er af carmoisinrødt Klæde, og paa samme sees anbragt: "F. VI. R." og de Ord: "til Guds Ære", i det grønlandske Sprog.

(Meddeelt.)

Man vil have lagt Mærke til, at denne Flyttedag ikke ere flyttede saa mange, som i de forrige Aaringer.

Blandede Efterretninger.

Naturvidenskaben har atter mistet een af sine ypperste Dyrkere i E. F. F. Chladni. Han døde Natten imellem d. 3 og 4de April i Breslau, efterat han Aftenen forhen ganske munter havde været i Selskab. Denne berømte Naturforsker, som er født i Wittenberg 1756, var af Faderen oprindeligen bestemt til Retslærd og blev i sit 29de Aar Doctor i Lovkyndigheden. Men hans Tilbøielighed for Naturvidenskaben var saa stor, at han strax efter sin Faders Død, hvis Ønske han dittil havde fulgt, lagde sig med Iver efter dette Studium, som han tilforn kun dyrkede i sine Fritimer. Som Forfatter har han især udmærket sig ved sine Skrifter om Klangens Theorie, der, forend hans Opdagelser, var høist ubestemt. Hans Acustik er bekjendt som et classisk Værk, og han har gjort sig høiligen fortjent, ved at opfinde et Middel til at synliggjøre klingende Fladers Svingbevægelser og fremstille de hvilende Steder ved saakaldte Klangfigurer. Han har ogsaa opfunden to musikalske Instrumenter: Euphon og Clavicylinder, som han gjorde Musikyndere bekjendte med paa sin Konstreise i Tydskland, Holland, Frankrige og Rusland, hvorfra han kom tilbage i Aaret 1812. Han opnaaede en Alder af 71 Aar.

Man læser i Monitøren en mærkelig Beretning af følgende Indhold: En amerikansk Capitain har underrettet om, at han hos en Beboer paa en imellem Ny-Caledonien og Louisiana liggende Øe havde seet et Ludvigskors og nogle Mynter, som syntes at være fra den berømte La Perouses Skibbrud. Denne Underretning blev meddeelt Hr. Dumont D'Urvill, Kommandanten paa den d. 25de April f. A. paa en Opdagelses Reise fra Toulon afseilede kongl. Corvet, l'astrolabre; og han fik Ordre at anstille alle mulige Undersøgelser, for om nogle af hine ulykkelige Skibbrudne maatte endnu være i Live, at tilbagevinde dem for Fædrenelandet. Formodentlig maae nu Hr. D'Urville være i hine ham opgivne Farvande. Imidlertid tjene nogle nylig erholdte Efterretninger til at bestyrke den amerikanske Kapitains Forklaring. Kapitain Dillon af det engelske Skib St. Patrik landede paa en Reise fra Valparaiso til Pondichery d. 13 Mai 1826 i Tucopia, for der igjen at opsøge en preussisk Matros, og en Lascar, som han 1813 havde efterladt der. Lascaren bar en Kaarde ved Siden, hvis Blad var af gammelt fransk Sølv, og fransk Arbeide, hvilket han paa Øen havde faaet. Kapitain Dillon erfarede af den preussiske Matros, at han hos Øeboerne havde seet flere Blade, Sabler, støbte Kjedler, Gafler, Knive og mange andre Sager af fransk Fabrik, og alle didkomne fra Øen Malicolo. Indbyggerne paa Øen havde fortalt, at et stort Skib var for mange Aar siden strandet ved Øen Whanao, og sammes Mandskab dræbt; at paa samme Tid et andet stort Skib havde lidt Skibbrud ved Øen Pajow, men sammes Mandskab vare vel optagne af Indvaanerne; at dette Mandskab havde bragt en stor Deel af de bjergede Sager i Land, og havde af Skibets Vrag bygget et Fartøi, med hvilket Kapitainen og endeel af Mandskabet var gaaet tilsøes, og de havde lovet at ville snart afhente det øvrige Mandskab. Den preussiske Matros udsagde, at der vare to Søfolk af Skibsbesætningen paa Øen, at den ene var Vaabensmed, den anden var Tømmermand; at det syntes som det øvrige Mandskab havde fordeelt sig paa Øerne i de ny Hebriders Archipel. De af Kapitain Dillon samlede Beretninger syntes det ostindiske Kompagnies Raad i Calcutta bestemte nok til at foranledige det til at affende Skibet Recherche, under denne Kapitains Kommando til Malicolo, der at anstille Undersøgelser, og optage de muligen der levende Skibbrudne. Skibet skulde d 15 eller 20 Dec. afgaae fra Calcutta. Skibskapt. Cordier, der besørger Tjenesten i Chandernagor, har udvirket Tilladelse for Hr. Chaigneau, en Neveu af forrige Mandarin i Cochinchina, til at følge med Skibet Recherche.

Denne Beretning har som Bilage 4 Aktstykker, der tjene til Bestyrkelse af Beretningen. — Øen Malicolo ligger paa 20 Gr. 15 M. s. Br. og 166 Gr. Længde fra Greenwich.

Kjøbenhavns Børs, den 20 April 1827.

		à	
Hamburg 2 M. a vista 225			
Species 227			
Specier solgtes til 13 Rbmk. 10 ß.			
Bank-Disconto 5 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	168	—	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	—	Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	84	Rbd. Sedl.
Dito Dito	74½	—	i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	—	Rbd. r. S.
Dito Dito	115	—	Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	93	—	Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	104½	i Banco
4 pC. Dito nye	94	—	i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler
3 Cp. nye danske Oblig.	59½	60	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 33.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 24. April 1827.

Sammenligning mellem Skildter og Bogtitler.

Intet synes at have større Lighed med Skildter end Bogtitler. Skildtet siger mig hvilken Haandtering den driver, som boer i Huset; Titelen, hvilket Væsen, der drives i Bogen; Skildtet siger: kom herop! Titelen: kom og læs! Skildtet skal lokke Kunder og Kjøbere; Titelen Læsere og Kjøbere! Skildtet lover ofte mere end det holder; det samme gjør ogsaa Titelen. Skildtet narrer ofte Folk; det samme gjør Titelen. Den eneste Forskjel, der er paa Titeler og Skildter er den, at Skildter altid bære det rigtige Navn, Titeler derimod ofte et falskt og opdigtet.

Gaaer jeg forbi en Børstenbinder, Kam- eller Sigtemager og seer de udhængende Skrubbere, Støvkoste, Klæde- og Fløielsbørster, de paamalede Frisør- og tætte Kamme, de grove og fine Sigter og Solde, saa tænker jeg altid paa critiske Journaler, Literaturzeitungen, critical Reviews, Journal des Sçavans, og hvad alle de Titeler paa critiske Anstalter videre hedde, hvori lærde Arbeider, Konstværker, Digte skrubbes, børstes, friseres, kæmmes, sigtes, soldes; stundom saa fiint, at der bliver intet af deres egentlige Væsen tilbage. Seer jeg et Skrædderskildt, hvor to Saxe ere slyngede i hinanden, som et Vaaben, eller Uniformer, Præstekjoler ꝛc. malede paa et Brædt, saa falde mig de Titeler ind, der, med prunkende Ord, fortælle os: her syes alle Slags moralske Klæder — her skabes Folk ved disse Klæder! Jeg tænker paa Elisa, eller Konen som hun bør være, paa Konsten at blive lykkelig, paa Visdoms og Lyksalighedslæren, paa Knigge om Omgang med Mennesker, Campes Klogskabsregler ꝛc. Seer jeg et Hattemagerskildt, med paamalede trekantede og runde, Admirals- og Generalshatte, saa mindes jeg Titlerne paa de mange philosophiske Systemer, Lærebøger og Afhandlinger, der, ligesom Hattene, kun ved Opfæstningen og Besætningen blive forskjellige, men oprindeligen dog ere de samme. Gaaer jeg forbi en Snedker og seer en stor forgyldt Høvl eller endog en Ligkiste over Døren, saa

tænker jeg paa Titlerne af de Bøger, hvori man ikke gjør andet end glathøvler Kjødet, og sørger for de Døde medens man lader de Levende sulte ihjel. Farvernes udhængende Klæde og Garn af alskens Farve, vække hos mig Tanken om Titlerne paa de Bøger, der kunne sætte Sminke paa Alting og gjøre Sort til Hvidt og Hvidt til Sort. Isenkræmmerne have vel egentligen intet andet Skildt end det Isenkram, der hænger og staaer i Vinduerne, men disse Nürnbergerdukker, Spilleværker, udskaarne Gedebukke, Køer, Heste, Hunde af Træe, disse forskjellige Carricaturer af Masker, disse Messing- og Staal-Galanterievarer give mig dog en tydelig Forestilling om Titelen og Indholdet af de mange moderne Tidsskrifter, der, som en anden Syndflod, oversvømme Literaturen. Jordemoderskildtet, hvorpaa sædvanligen en stadselig, trind Jordemoder sidder med et nyfødt Barn paa Skjødet, forekommer mig som Skildtet paa visse Journaler, Magaziner rc., der gjerne vilde være Andres Jordemødre, men lig hiin, tage Betalingen for Barnet af den Moder, der har født og baaret det med Smerte, og som, uden synderlig Møie, faae Navn af Mødre. Uhrmagernes med alskens Guld- Sølv- og Tombaksuhre besatte Vinduer, alle visende hvad Klokken er, uden at et eneste deraf gaaer, forekomme mig at være et Skildt, der ligner Titlen paa de Bøger, der vilde veilede andre, uden selv at kunne gaae, og lære deres Næste hvad de selv endnu ikke have lært. Lysestøbernes malede sex Trælys have Lighed med Titelen paa Bøger, der give sig Mine af at ville udbrede Lys, men i Grunden ligesaalidet ere skikkede dertil, som Trælysenes malede Væge til at brænde. Vintappernes to Speidere, med en Drue paa Stang,

som de neppe aarke at bære, eller den rosenkrandsede Bachus paa Tønden, med et Glas Viin i Haanden, ligne Titelen paa de Bøger, hvoraf Titelen er det Bedste, i det mindste det med største Flid af Forlæggeren udarbeidede, og hvis Indhold stadfæster Sandheden af det Ordsprog: en god Viin trænger til intet Skildt. Endeligen kan Parykmagerskildtet, hvorpaa alskens moderne Fruentimmer- og Mandfolke-Parykker, à la Titus, Caracalla rc. i Foreening med alle Sorter Lokker, Krøller og Tourer, findes malede, sammenlignes med Titelen paa de Bøger, der ikke indeholde andet end Egenkjærlighedens falske Prydelser, der ligesaa meget tjene til at skjule Aandsfattigdom og Aandssneverhed, som hine Haarprydelser skaldede Isser eller graat Haar.

—i—

Optegnelser paa en Reise i Sommeren 1825.

(Fortsættelse; see No. 31.)

Reisen til Brunsvig.

Den 13 Juli reiste jeg med Diligencen til Brunsvig (17 Mile). Vi vare sex Mennesker inden i Kareten, tre uden paa foran, og tre fulgte i en Bivogn. Betalingen for en Person var 17 Mk. Cour., foruden for den Overvægt over 50 Pund, som en Kuffert rc. udgjorde. Onsdag Middag Klokken tolv afreiste vi fra Hamburg; Natten imellem Torsdag og Fredag Klokken to vare vi i Brunsvig. Det var en besværlig og langsom Fart i varme Dage og Nætter, igjennem den ødeste Egn, og ad en skrækkeligen tung Sandvei. Lykken havde været mig god,

i at jeg havde faaet et godt Sovehjørne i Kareten; det er nemlig i det Bevis, man ved Indskrivningen faaer, for den erlagte Betaling, (i det saakaldte "Personenschein") udtrykkeligen antegnet, hvad Plads den Rejsende efter sin Indskrivningsorden tilkommer, og der er tillige paa samme anført de Regler for Orden o. s. v., som den Rejsende har at rette sig efter. Skulde det ikke have sin Nytte om saadant trykt Reglement blev hos os ved Indskrivningen overleveret Enhver, der rejser med de agende Poster; ligesom det finder Sted i Henseende til dem der rejse med Dampskibene? — Jeg var Fredag Morgen næppe oppe, førend den gode Dct. Eberhard, der havde forladt Hamburg et Par Dage forud, stod hos mig. Nu gik vi ud, besaae den hertugelige og flere skjønne Haver osv., og jeg fik den første Overskuelse over Lokaliteterne, som en Rejsende maae have. *)

*) Af Skrifter om Brunsvig bemærkes:

Versuch einer historisch-topogr. Beschreibung der Stadt Braunschweig. — In alphab. Ordnung gebracht und herausgegeben von J. A. H. Schmidt. Braunschw. 1821. 160 S. 8., bei Ludv. Lucius.

Braunschweig und dessen Umgebung, ein Hülfsbuch für Fremde, welche diese Stadt und ihre Merkwürdigkeiten besuchen wollen. ibid. 1822. 105 S. 8. Samme Forlag.

Et ældre topografisk Værk: den Ribbentropske Beskrivelse i to Octavbind, 1789 og 1791.

En Grundtegning over Staden, af Culemann, faaes i Boghandelen.

Over Byens Kirker, og offentlige Bygninger, Epitaphier ꝛc. har man en Samling i Kobber, af afdøde Hofkobberstikker Beck.

Brunsvigs Anlæg blev grundet i Midten af det niende Aarhundrede af Bruno og Dankward, Sønner af Ludolf, Hertug af Sachsen, Engern og Westfalen. I Begyndelsen af 10de Aarhundrede fik Staden under Henrik Auceps, og i Slutningen af 12te Aarhundrede, under Henrik Løve, betydelige Udvidelser. Hvorledes Staden og Fyrstehuset i ældre og nyere Tider har haft mangehaande ond og god Skjebne, er for vidtløftigt her at optegne. Staden har nu 7 Porte, 14 Torve og andre Pladser, 114 Gader og Stræder, 11 Kirker, næsten 3000 Huse, og en Befolkning af omtrent 34,000 Mennesker. Den paa Hartzbjerget udspringende Okerflod gjennemstrømmer Staden i fem Arme. Fra den Tid, i Aarene 1797-1809, da efter Hertug Carl Wilhelm Ferdinands Beslutninger Sløjfningen af de Fæstningsværker, der forhen omringede Staden, blev iværksat, har den faaet en yndig Omgivelse i skjønne Spadseregange, Plantninger, Blomsterpartier, Vandpartier osv. Aarligen opføres her nye skjønne Bygninger, omgivne med hine Partier, prydede med Kulturens Præg og med skjønne Udsigter. Staden, som ej heller mangler videnskabelige Indretninger, vilde, efter mit korte Kjendskab til den, komme i fortrinlig Betragtning, naar jeg skulde vælge mig efter Smag et nyt behageligt Opholdssted. Her levede og Campe, og fik sit Hvilested i den Campeske Have, der er af anseligt Omfang, med smagfulde Anlæg. Den tilhører den afdøde berømte Mands Arvinger, og er en af de anseligste Privatejendomme af denne Art.

Paa Voldpromenaderne seer man og den skjønne Jernobelisk imellem August- og Steenportene, der paa en stor fri Plads er reist som

Minde om fyrstelig Daad. Den har paa de fire Sider følgende Indskrifter:

Den Einbruch in das Vaterland dem Feinde mit seinem Blute wåhrend, sank Braunschweigs Welfe Carl Wilhelm Ferdinand; mit ihm seines Volkes Glück.

Des Vaterlandes vom Feinde neu bedrohetes Glück schützend, sank Braunschweigs Welfe Friederich Wilhelm an seiner Krieger Spitze.

Seinen für Deutschland gefallenen Fürsten Ihr Vaterland. MDCCCXXII.

Ihr Ruhm lebt ewig, Ihr Stamme dem Vaterlande zum Segen.

Det hertugelige Slot havde jeg Lejlighed til at see paa en Maade, som ej enhver Rejsende kan det, nemlig med en Ledsager, Hr. — —, der kunde give mange Oplysninger, uden hvilke Meget ikke har Interesse. — At see en af de tyske Fyrsters, en 19 til 20aarig ung Mands, saakaldte Arbejdsborde, hans liden Haandbogsamling (af Størrelse omtrent som min), hans Snorrepiberier ꝛc. ꝛc. — at høre en og anden Anekdot om de mange Durchlauchtigheder, hvis Portraiter zire Væggene, eller om de andre Malerier og Kobbere, som hænge der, om de kostbare og smagfulde parisiske Dekorationer, som Staden, til Hyldest i sin Tid for Jerome Buonaparte, anvendte overordentlige Bekostninger paa, og af hvilke mange nu ere givne de Forandringer, som efter Tidernes Omvexlinger maatte foretages — alt saadant maatte naturligviis gjøre de Timer,

der herved, og i et muntert Selskab, henrandt, behagelige.

Jeg besaae og den hertugelige Begravelseshvælving i Domkirken, samt denne Kirke *). Om Aftenen gik jeg i det brunsvigske Theater, hvor det Lessingske Stykke Nathan der Weise blev opført; og efterat have deeltaget ved Gjestebordet i Samtalerne om Stykket, var jeg nu paa een Dag færdig med at faae erhvervet den Kundskab, jeg søgte om denne Stad. Gjerne havde jeg dog seet en mærkværdig Fabrik, der underholder saare mange Mennesker og Kunstnere, nemlig den Stobwassersk̲e Laker- og især Tobaksdaasefabrik, hvis Arbejder gaae over hele Verden, en Fabrik der 1765 begyndte, og har haft betydelige Afsætninger. Ogsaa havde jeg gjerne aflagt Besøg hos Hr. v. Schmidt-Phiseldek, som den hertugelige Brunsvigske Stat tæller iblandt sine vigtigste og talentfuldeste Mænd, og som jeg siden paa min Rejse hørte nævne som højst fortjent af sine Arbejder for denne liden tyske Stat, der er i en herlig Fremblomstring. — Men den bestemte Opholdstid paa Stedet var forløben: en Rejselejlighed til i Morgen tilig Kl. 4 var bestilt; og jeg kommer vel en anden Gang hertil.

(Fortsættes.)

---

*) Der von Heinrich dem Löwen, Herzoge von Sachsen und Baiern, erbauete Sanct Blasius Dom zu Braunschweig und seine Merkwürdigkeiten, wie auch die Erbbegräbnisse der Fürsten des Hauses Braunschweig-Lüneburg — ausführlich beschrieben von Friederich Görges. Zweite verbess. Auflage. Mit ein. Titelkupf. Braunschw. 1820. 122 S. 8. bei Ludw. Lucius.

Om Dröschkers Indførelse i Kjøbenhavn.

Kjøbenhavn hører ikke til de vidtløftige Hovedstæder i Europa; men, regner man Christianshavn med, saa er Veien f. Ex. fra Nørreport til Amagerport, ikke just kort, og, især i slet Føre, vanskelig nok for mangen Fodgjænger. Den almindeligste Maade, hvorpaa den, der ikke vil gaae til Fods, kan befordres, er i en Karet. Men for en enkelt Person bliver, som oftest, det for dyrt at betale 3 til 4 Mk. for en Tour. I adskillige store Residentser har man derfor indført Droschker: det er Eenspændervogne til 2 Personer, foruden Kudsken, med Calesche. I Berlin f. Ex. gives halvfemsindstyve Droschker, af hvilke nogle bestandigen holde paa Hjørnerne af Hovedgaderne og paa offentlige Pladser, paa Torvene, og ved Opera= og Comediehuset hver Spilleaften. Hver Droschke er betegnet med et Nummer, og de staae alle under Politiets Opsigt. En enkelt Person betaler for en Fjerdingtime 4 Groschen og to Personer 6 Groschen. I den Fjerdingtime kan man lade sig afsætte hvor man vil. Disse Droschker ere i slet Føre og naar det er meget varmt om Sommeren, stedse i Bevægelse, og deres Ejere finde meget godt deres Regning derved. — Den, som vilde indføre en saadan Droschke=Indretning i Kjøbenhavn, kunde skabe sig derved en vist ikke uindbringende Levevei, og gjøre dets Indbyggere en ikke uvæsentlig Tjeneste. —i—

Indenlandske Efterretninger.

Kjøbenhavns Børs har allerede længe høiligen trængt til en Hovedudbedring saavel indvendig, som udvendig, thi Taget er i stort Forfald, og

udvendig bærer den overalt Spor af Affældighed. Selv de 10 ved Opgangen staaende Steenbilleder af Neptun og Merkur ere, som sørgelige Symboler paa Handelens og Skibsfartens nuværende Tilstand, i en beklagelsesværdig Forfatning. En Hovedreparation skal nu foretages med denne Hovedstadens gamle, mærkværdige og i sit Slags saare skjønne Bygning. Man troer den vil koste 40,000 Rdlr. Sølv og medtage en Tid af 3 til 4 Aar. Der er allerede anbragt et Plankeværk ved den højre Side af Opgangen. —i—

I denne Tid ere adskillige Virtuoser komne her til Staden. Demois. Pohlmann, der skal være bleven ansat i Petersborg, har paa sin Gjennemreise, formodentligen af Erkjendtlighed for den glimrende Modtagelse, hun for nogle Aar siden fandt i Kjøbenhavn, besluttet at opholde sig her i nogen Tid. Hun har allerede ladet sig høre i Concerten til Fordeel for Blinde=Institutet anden Paaskedag, og vil i næste Uge give en offentlig Concert; hun skal ogsaa være traadt i Underhandling med Theaterdirektionen om at spille, som for to Aar siden, i tydske Stykker, til hvilken Ende hun skal have medbragt to gandske nye tydske Vaudeviller. Hun ledsages af sin Broder, som er Portraitmaler. Brødrene C. og E. Ebner, der engang forhen have ladet sig høre, og hvoraf den yngste især vandt stort Bifald ved sit udmærkede Violinspil, agte med det første ogsaa at give en Concert. Endeligen er en blind Fløitespiller, Hr. Berkenbusch, kommen hertil fra Dresden og vil ligeledes lade sig offentligen høre. —i—

Frederiksberg Slotshauge bliver i denne Tid meget forskjønnet. Adskillige Gange blive gjorte bredere og en Deel gamle Træer, der forhindre de yngre fra at voxe, ere blevne borttagne og unge satte i deres Sted. Den smalle Slotsbakke hvorfra man har den deilige — af alle Fremmede, der have seet den, beundrede Udsigt til Kjøbenhavn, Amager, og den svenske Kyst — som kun er tre Alen bred, bliver gjort tre Alen bredere, saa at i Fremtiden flere Mennesker ville kunne gaae ved Siden af hverandre og nyde

denne fortryllende Udsigt. Den ene Side af den nye istandsatte Pileallee er allerede beplantet med unge Lindetræer.

—i—

Den i dette Blad No. 32 S. 509 optagne indsendte Notice om den grønlandske Kirke maa berigtiges derhen, at bemeldte Kirkes Bygning er opført ene og allene paa det danske Missionsselskabs Bekostning; ligeledes ere de benævnte Ornamenter, som tilhøre samme, bekostede af bemeldte Selskab, med Undtagelse af Lysekronen, som er skjænket af det hæderlige Skipperlaug.

Vensyssel. Hos Husmand Poul Gregersen Skrædder, i Hellum Bye, Dronninglund Herred, fik eet Faar, den 5te Marts sidstleden, 4 Lam: 1 sort Gimmerlam og 3 hvide Væderlam, af hvilke det sidste var gandske omgivet med et Skjold, der maatte aabnes med en Kniv før det kunde komme ud. — Gimmerlammet var mindst; de andre af almindelig Størrelse. — Efter 8 Dage døde det 3die; efter 3 Uger det førstfødte, det andet og fjerde leve endnu, og ere raske.

I Aalborg Stiftstidende læses under Indsendt: "Atter har den virksomme Cancellieraad Spies gjort sig fortjent af Nørre-Sundbyes Beboere, ved af sin Plantage at skjenke nogle og fyrgetyve gode Træer og lade disse henplante i tre Rader paa Byens, ligeledes efter hans Foranstaltning ifjor planerede Kirkevei.

Naar disse Træers Væxt ville lykkes, vorder med Tiden i deres Skygge en, tillige for Udsigtens Skyld, behagelig Spadseregang, hvortil Byen trænger.

Ifølge Breve fra Flensborg er der i denne Stad foregaaet en mærkværdig Naturbegivenhed sidstl. 24de Marts, idet en meget høi Bakke, under hvilken der ligger en Række af Huse, er pludseligen revnet, og Jorden sjunket paa flere Steder en halv Snees Alen dybt, derimod paa andre Steder opkastet Mudder og Vand af bundløse Dybder. Uagtet alle Anstrængelser kunde man ikke standse den fremvæltende Jord, der over Haverne skred henimod Husene, som man var i stor Bekymring for. Tre Dage iforveien var en anden Bakke, tæt ved Fjorden, ligeledes sjunket sammen.

I dette Blad No. 30 S. 475-6 er ved en Beretning om det nye Sørgespil: "Erik den Syvende" anført nogle faa historiske Optegnelser om Æmnet for dette Stykke, og disse Optegnelser sluttes med Anførelsen: at Erik Glipping blev myrdet d. 22 Nov. 1286 i Landsbyen Finderup, ikke langt fra Nyeborg. *) I den med sidste Post komne Aalborgske Avis No. 56 læses: at der i Skilderiet fortælles: at Erik Glipping "den 22 Nov. 1806 **) blev dræbt i Landsbyen Finderup ikke langt fra Nyborg." "For Curiositets Skyld kan herved bemærkes, at den lærde Udgiver og Redaktør er Medlem af det kongelige danske Selskab for Fædrenelandets Histo-

---

*) Trykfeil istedetfor: Viborg, ligesom Stykket har flere Trykfeil, saasom Holland istf. Halland. Det lidet Stykke var meddeelt tilligemed Mere i bemeldte Nummer af dette Blad; naar en Meddeler forlanger selv at korrigere, er Gjennemsynet fra Redactionens Side anseet unødvendig. For Fremtiden vil Mærket: "—i—" blive sat ved ethvert saadant indsendt, og af Indsenderen selv korrigeret, Stykke. (Efterat dette var sat, erfarer Redactionen i Bogtrykkeriet at Aarstallet 1806, som ei var bleven korrigeret, er bleven staaende urettet i nogle enkelte med Posten afsendte Exemplarer; men ved Revisionen, som, for at Exemplarers Afsendelse med Posten ej skulde hindres, maatte udsættes til Post-Exemplarerne vare besørgede, var denne Feilsætning senere bemærket og derefter bleven rettet.)

**) Hvorfor har de Hrr. Redactører af Aalborgs Avisen ikke sat 1826, eller for fem Maaneder siden? Den Curiositet som de i Trykfeil har søgt at udfinde til at gjøre deres Blad interessant ved, havde da været saa meget mærkeligere.

ie og Sprog, og har tilforn været Professor ved Kjøbenhavns Universitet."

Man vil her ikke befatte sig med at berigtige den Aalborgske Avises Urigtigheder baade i dette og andre Stykker; kun simpelt hen optage det, som en Prøve paa hvorledes de nye lærde og nøjagtige Redaktører debutere.

Blandede Efterretninger.

Vel værdt at undersøge.

"Englænderen Whitlaw," hedder det i Literarische Blätter der Börsen-Halle, No. 121, 1826, "gjorde nogle Erfaringer, der fortjene al Opmærksomhed, over Virkningen af de forskjellige Ranunkelarter, der meget hyppigen forekomme paa Engene og, saavel i England som i adskillige nordamerikanske Egne, fortrænge efterhaanden, hvor man ikke sætter Grændse for deres Udbredelse, de bedre Græsarter allevegne. Disse Planter ere, ifølge deres giftige Skarphed, meget skadelige baade for Mennesker og Dyr. Ved forskjellige af ham anstillede Forsøg, er det godtgjort, at de ere een af Hovedaarsagerne til den nuomstunder saa meget overhaandtagende Kræft, een af de væmmeligste og næsten ulægelige Sygdomme. Plantens Gift kommer ved Nydelsen af Smør og det fede Kjød af de Dyr der aad den, i det menneskelige Legeme, og udvikler sig især letteligen hos de saakaldte galdefulde Constitutioner i den Alder fra det 35 til det 55 Aar. Af de forskjellige Ranunkelarter gjælder dette fornemmeligen Ranunculus acris eller Smørblomsten, R. bulbosus, R. repens og R. sceleratus, der gjerne trives paa fugtig og vaad Jordbund. Landmændene vilde, hvis Sandheden heraf stadfæstes, være pligtige til at ødelægge og udrødde med al Alvorlighed disse Plantearter, der desuden fortrænge alle sunde Græsarter paa deres Enge."?

Hr. Drake, en Englænder af omtrent 50 Aars Alder, havde et Menagerie af levende Dyr

i Nærheden af Palais royal i Paris, hvilket han lod see for Penge. Om Morgenen d. 8de Febr. sidst kom han fra Havre til Rouen, og vilde om Aftenen fortsætte sin Reise til Paris, men han blev et Offer for Klapperslangernes dødelige Bid. Han havde medbragt fra London 3 Klapperslanger og nogle unge Krokodiller. Uagtet hans største Omhyggelighed, for underveis at bevare dem mod Kulden, maatte han dog, da han kom til Rouen, erfare til sin store Bedrøvelse, at den skjønneste Slange var død. Han tog den med en Tang ud af Buret. De to andre, der saae sygelige ud, bleve i deres Bure bragte ind i Spisestuen, og satte nær ved Ovnen. Han forsøgte ved en liden Kjep at bringe dem til at bevæge sig, men han var i den Formening, at den ene af dem ikke gav mere Livstegn fra sig. For at forsikkre sig om denne Omstændighed havde han den Ubesindighed, eller meget mere den gale Idee, at aabne Buret, at fatte Reptilet i Hovedet og Halen, og i det han bragte det nærmere til Vinduet at handtere det mellem Fingrene, da han ønskede at erfare om det var dødt; men pludseligen gjorde Dyret med Hovedet en fjerdedeel Cirkels Bevægelse, og gjennemborede med een af sine Gifttænder den indre og Bagdelen af hans venstre Haand. Hr. Drake udstødte et Skrig, sagde et Par Ord paa engelsk, og i det han vilde forebygge al videre Beskadigelse, holdt han Slangen fast for igjen at faae den bragt i sit Buur; men i samme Øieblik erholdt han et andet Saar i samme Haand. Han sprang ud i Gaarden, skikkede øiebliklig en Bud efter en Læge, raabte efter Vand, men da han ei hurtig nok kunde faae det, gned han Haanden med et Iisstykke som han fik. To Minuter efter greb han et Skykke Baand, og bandt fast om Armen ovenfor Haandledet. Hans Bevægelse og Angstelse greb om sig. Nu kom Lægen Dr. Pihorel, han gav ham Mod; hans Saar bleve strax, paa en de tilstædeværende Personer skrækkelig forekommende Maade, cauteriseret. Patienten tog et halvt Glas Oliven-Olie, og Roligheden syntes at vende tilbage, da efter faa Minuter de græsseligste Symptomer viste sig, og bortoge alt Haab om at faae ham reddet. Han døde 8¾ Timer efterat have faaet Saaret. Dr. Pihorel vil

give det medicinske Academie i Paris en Meddelelse om dette sørgelige Tilfælde.

(Froriep. Marts.)

Hvor høist vigtig Opium-Forbruget er i China sees af følgende Tabel, der viser Resultaterne af en udførligere Fremsættelse herom som i Asiatic-Journal, Jan. 1827, er hensat efter Singapore cronicle af 8 Juni.

	Patna eller Benares Opium.		Malva-Opium.	
	Consumt. Kister.	Værdi i spanske Dal.	Consumt. Kister.	Værdi i spanske D.
1821-2	2910	6,038,250	1718.	2,276,350
1822-3	1822	2,828,930	4000.	5,160,000
1823-4	2910	4,655,000	4172.	3,859,000
1824-5	2655	3,169,625	6000.	4,500,000
1825-6	8442	3,355,950	6276.	4,403,430
Ialt	13739	19,998,755	22166.	20,198,820

Enhver Kistes Vægt er ikke angivet, men Gjennemsnitsprisen for en Kiste; og den var

1822-3 af Patna- og Benares-Opium, af hver Kiste . . . 2075 Doll.
af Malva Opium . 1825 —

1825-6 af Patna og Benares Opium 975 Doll.
af Malva-Opium . . . 705 —

(Froriep. Febr.)

En ung Lærd, Ch. Lassen, norsk af Fødsel, som i flere Aar har studeret ved Universitetet i Heidelberg og Bonn, opholder sig i denne Tid i Paris for, understøttet af den preussiske Regjering, at dyrke den indiske Literatur. Han har tidligere studeret Sanskritsproget, især under Aug. Wilh. Schlegels Vejledning og nyligen udgivet et Skrift om Palisproget i Forening med Dr. Bournouf.

Fra Christinehamn meldes, at et stort, skjønt, prægtigt Elsdyr, som en Herremand i Skaane har ladet opdrætte og tæmme, er kjøbt af en Engelænder, der, efter nogen Afretning og Indøvning, agter at bruge det til Vædderidt i sit Fædreneland, da han er overbeviist om, at ingen Hest vil staae sig med den i Raphed.

Professor Brochi, bekjendt som Theolog og Conchyliolog er, i det han stod i Begreb med at komme tilbage til Europa fra en Reise i Ægypten, død i Cairo.

Kjøbenhavns Børs, den 24 April 1827.

		à
Hamburg 2 M.		
a vista 225		
Species 227		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 10 a $10\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$167\frac{1}{2}$	168 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{1}{2}$	51 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$74\frac{1}{2}$	$74\frac{3}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	115	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	105 i Banco
4 pC. Dito nye	94	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$59\frac{1}{2}$	60 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 34.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 28 April 1827.

Baggesen og hans Tidsalder.

Baggesen er død, og fra forskjellige Kanter lade Stemmer sig nu høre, for at prise ham. Medens han levede, og blev fra alle Sider, det være med eller uden Grund, bestormet, vovede næsten ikke en eneste at reise sig; ja, end ikke at forsvare ham mod den Paastand, at han ingen Digter var. Maa her ikke "Graad smelte hen i Smil"? Maa man ikke, var man end nok saa sørgmodigen stemt, uvilkaarligen tænke paa Nilles Ord: "ach! ach! nu vaagner min Samvittighed; nu angrer jeg, men for silde, den Haardhed, jeg har viist imod dig; nu savner jeg dig først; nu kan jeg skjønne paa, hvilken Mand jeg har mist." — Men det er Verdens Løb, Tornekrandsen bliver sjeldent til Laurbærkrands førend paa Ligkisten, og Retfærdighed kan ingen udmærket og fortrinlig Digter vente sig førend paa hin Side Graven. Lærerigt er Baggesens Liv. Det viser os, hvilken Veirhane den saakaldte offentlige Yndest er, og hvad hans Modstandere engang have villet anvende paa hans Person, det lader sig med langt større Føie sige om hans Lykkes Stjerne: den var en sand Janus.

At ville vise og udvikle Baggesens Fortjenester, som Forfatter, efterat han over i fyrgetyve Aar er bleven regnet for een af Parnassets Ypperste, vilde være et ligesaa overflødigt Arbeid, som at godtgjøre, at Rosen lugter behageligen og Nattergalen synger lifligen. Men at tale et Par Ord om hans Forhold til hans Tidsalder, om de forskjellige og ofte selsomme Maader, hvorpaa han tumlede sig i den, synes, mindst i dette Øieblik, ikke at være ganske af Veien. Vel har en tydsk Forfatter, som bruger det mystiske Anagram "D. F. ✠ b ✠" allerede leveret, saa frisk og varmt som mueligt, et Slags Skildring af ham i et Dresdener Blad, som udgives af en Hr. Kraukling. Men denne Skildring forekommer mig som de Reisebeskrivelser, hvis Forfattere, efterat have været Natten over i en By, beskrive dens Indbyggeres Sæder, Levemaade og Character. Som syg Mand var Baggesen kommen til Dresden, og først under hans Ophold der havde hin Skildrer lært at kjende

ham. Men hvor meget kan man vel lære at kjende til en Mands Character, som Gjennemreisende, og under hans Kamp med en Helsot? Imidlertid synes Hr. D. F. ✝b✝ dog at have seet Baggesen videre end til Tænderne, thi han beretter, at Digteren havde sine 32 Tænder, og efter egen Forsikkring, skal være født dermed.

Baggesen har længe været en Gjenstand først for ubetinget Hylding og siden for ubetinget Dadel. Hans Liv ligner Halvmaanen: lys paa den ene; mørk paa den anden Side. — Med hvilken Jubel blev den fattige corsørianske Yngling, da han i Aaret 1785 leverede sine comiske Fortællinger, ikke modtagen? Over tusinde Subskribenter, og deriblandt Statens første og kundskabsrigeste Mænd, meldte sig. Hans Yndest og Berømthed stege med Aarene, og han blev Nationens Yndlingsdigter. — Men hvad Naturen havde ødslet paa ham i Aandsgaver, det sparede den igjen paa ham i at give ham et fast Helbred. Tidligen følte han sig svag, og maaskee var han bleven et Offer for sin Sygelighed, om han ikke lykkeligviis var kommen til at gjøre en Udenlandsreise i en Alder, da hans svage Nerver endnu lode sig nogenlunde styrke. Denne Reise, som han tiltraadte i Aaret 1789, netop ved den franske Revolutions Udbrud, maatte have lige saa vigtig en Indflydelse paa hans Aand, som paa hans Legemstilstand. Han kom her i Berøring med Mænd af ganske egen Aandsdannelse og Characteer. Allerede paa Paquetbaaden, der skulde bringe ham til Kiel, traf han Cramer og Spazier, hvoraf den første, temmelig overspændt i Alting, var blandt hans største Beundrere, og havde endog oversat hans Holger Danske

paa Tydsk. Paa Reisen blev han bekjendt med Wieland, Voß og Reinhold. Han kom, som det syntes, karsk tilbage til Kjøbenhavn, og medbragte — kun 26 Aar gammel — sin første Kone, Sophie Haller, som han havde forlovet sig med i Bern. Han var nu bleven Huusfader, uden egentlig fast Indkomst. Vel fik han Prædicat af Professor; vel udgav han sine Ungdomsarbejder i 2 Dele; det første gav intet af sig, og hvor tungt det er, især i Danmark, ene at ernære en Familie med Pennen, skjønnes let. Men ikke nok, at han selv var svag, thi hans Reise kan have gjort ham stærkere, ikke stærk; hans unge Kone skrantede og saa, og, for hendes Skyld, maatte han nu atter 1795 foretage en Sundhedsreise. Ved hans Hjemkomst 1796 blev han vel Viceprovst paa Communitetet og Regentsen, men dette Embede indbragte ham kun 500 Rd. Hans Kone vedblev at skrante af Brystsvaghed. Paa huslig Rolighed, paa Aandsmag var her ikke at tænke. En Udenlandsreise maatte atter gjøres 1797, paa hvilken han mistede sin Kone. Nu stod han selv syg, truffen af Skjebnens haardeste Slag, ene tilbage, med to umyndige Sønner, den ene paa sex, den anden paa fire Aar. I hvilken Stemning han den Gang befandt sig, sees af hans Brev til Hofkobberstikker Lahde i No. 32 af Skilderiet f. d. A., hvori han kalder sig den ulykkelige Baggesen.

Enhver anden Digter, begavet med mindre Aandskraft end han, vilde maaskee segnet under disse Skjebnens knusende Stød. Men, forunderligt nok, hans meest genialske Arbeider ere netop fra dette Tidsrum. Under denne Kjæmpen med Sygdom og huslig Kummer, skrev han

tilsammen med andet Fortræffeligt, sin Labyrinth, forend han endnu tiltraadte den, 1797, hans saa høi Begeistring aandende Hymne: Skabningens Halleluja. — Nu syntes det, som om hans Lykkes Stjerne for Alvor vilde skinne for ham, og, at han, fri for Næringssorger, roligen vilde kunne overlade sig til Musernes Dyrkelse. Han var bleven udnævnt til Theaterdirecteur, og beholdt tillige sit Embede som Viceprovst. Havde han havt udmærket Kald til Theaterdigter, saa havde det nu været ham let at gjøre det gjeldende. Han skrev ogsaa i denne sin ny Stilling "Erik Eiegod", som vandt større Bifald end Holger Danske. Den lyriske Deel deraf var saare skjøn og endeel Nummere af Musiken, især den bekjendte Romanze: "Midnattens Maane" ꝛc. vilde til alle Tider blive hørte med Fornøielse. Men allerede den Gang troede Kjendere af begge de Baggesenske Operaer at kunne spore, at han aldrig vilde blive nogen udmærket dramatisk Digter. Mueligen laae Aarsagen dertil deels deri, at han alt for meget var vant til den fortællende Skrivemaade, altsaa til en vis Brede, som Arbeider for Skuepladsen, naar de skulde gjøre fortjent Lykke, ikke kunde taale. Holger Danske, Erik Eiegod og Trylleharpen, ere, skjønt forskjellige i Emne, dog ligesom skaarne af eet Stykke. — Baggesens Theaterdirecteurskab varede kun kort: fra 1799—1800. Allerede i Forsommeren 1800 søgte han, forsikkrende at han ikke kunde komme ud af at leve med sin Familie i Kjøbenhavn, om Tilladelse til at opholde sig i to Aar i Paris. Han fik den, og tiltraadte nu med sin anden Kone, en Genferinde, sin fjerde Udenlandsreise. — Det synes som han den Gang, for Alvor, vilde samle sin Muses adspredte Børn, og, som kjerlig Fader, forene

dem til en skjøn og værdig Familiekreds. Han havde, førend sin Afreise, indgaaet en Overeenskomst med en Forlægger om, at udgive sine samtlige Værker. Det var netop det rette og fordeelagtigste Øieblik. Hans Digtersol stod i sin høieste Middagsglands: ufordunklet af noget andet parnassisk Himmellys. Han havde mange Venner, saare faa Fiender. Men fra nu af syntes en Dæmon at forfølge hans poetiske Lykkesstjerne. Allerede det første Bind af hans Værker, trykte 1801, opvakte, ved sit frastødende Udvortes, billigt Mishag. Paa Titelen, som var stukket i Leipzig, fandtes fire Trykfeil, og selv paa den siden omtrykte Titel, den Urimelighed: "rettede for sidste Gang," der gav Værkets Recensent Leilighed til det grundede Spørgsmaal: om da Baggesens Værker aldrig i Evighed skulde rettes mere? Man saae her Gratierne fremtræde ikke i lette Musselins- men i grove Vadmels Klædebon — det er, med andre Ord: Digterens bedste og udvalgte Arbeider trykte, som Recensenten anførte, paa graat, hæsligt Trykpapir. Om disse eller andre Aarsager havde gjort Baggesen kjed af, at fortsætte Udgaven af sine samtlige Værker, er ubekjendt; nok er det, det gik aldeles i Staa dermed; derimod leverede han hos Perthes i Hamburg en Udgave af sine tydske Digte, der var ligesaa zirlig udstyret, som med Flid og Smag besørget. 1802 blev han i Naade entlediget fra sit Embede, som Viceprovst, og, Aaret derpaa, som Meddirecteur for Skuepladsen. Nu syntes han ligesom tabt for den danske Literatur. Vel hedte det, at han i Paris havde begyndt paa en Oversættelse af Voluspa, Odins Reise og Ankomst i Norden, et Heltedigt i Hexametrer, de nordiske Forvandlinger, et sammenhængende Digt som Ovids Forvand-

linger 2c.; men naar kunde man vel vente disse Værkers Fuldendelse i en Stad som Paris, der er Adspredelsernes Hjem? Ikke destomindre udkom hans Parthenais dog 1806; om den er udarbeidet i Paris eller under hans Ophold i Schweitz, vides ikke. I Fædrenelandet havde man i dette Tidsrum seet saa saare lidet fra Baggesens danske Muse, at man i Iversens fyenske Avis foranledigedes til at spørge: hvis han var? hvorpaa han i et meget vittigt Digt, med Overskrift: "hvis jeg er?" tog til Gjenmæle, og deri svårede paa de forskjellige "Hvisser", at han er den danske Konges Undersaat, Danmarks Sprogs Borger, Kronprinds Frederiks Pensionair, hans og Skjolds Sanger; hver ædel Mands Ven, Fandens Fiehde, Ingens Smigrer, Kants og Homers, og overhoved: de Færres Beundrer, Godt og Skjønts Elsker, det Sandes Dyrker, sin egen Tjener og vor Herres Creatur.

Hermed endes den første Periode af Baggesens Digterliv, hvortil Bidragene maatte øses af trykte Kilder. I den næste ville vi kunne betragte ham mere som Øien- og Oreviduer.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Fortegnelsen over de ved Konstacademiet udstillede Konstværker er bleven forøget med et Tillæg, der indeholder 20 nye Stykker, nemlig: 4 Portraiter (Prinds Christian, Prof. Nyerup, Capitain Brockdorff, Skuespiller Due) af Prof. Hornemann; et Tyrolerlandskab af Prof. J. P. Møller; Statsminister Schimmelmanns Portrait af C. A. Jensen; Maaneskin i en

Bjergegn, af H. Harder; en Brøndscene i Nærheden af et Capucinerkloster, af E. Meyer; Duschamor og Morna efter Ossian, af C. Goos; Portrait i Miniatur, af E. Bærentzen; Kanefart ved Fakkelskin, af J. Stroe; Kjøkkentøi og nogle Urter, malede efter Naturen, af H. C. Overgaard; 3 Vandfarve-Stykker, af J. E. Steenfeldt; Garnisonskirken, Vinterstykke, af F. Wolters; Madonna med Barnet, af Frøken M. Stub; 5 Tegninger i Bygningskonsten, af M. S. Holm; to Porcellainsmalerier (den blinde Michel Angelo, som forklarer Skjønheden i den belvederiske Torso, og et Æneashoved en camé), af Secretair Wiehe; to Portraiter, af Miniaturmaler Arlaud i Geneve; Staden Geneve, af A. Link.

Prof. J. L. Lunds store Malerie: Christendommens Indførelse i Danmark, malet efter allerhøieste Befaling til et af Christiansborgs Gemakker, er nu opstillet i Figursalen. Det er uden Tvivl een af de største historiske Compositioner, der hidtil ere malede i Danmark; saavidt vides, skal det indeholde 140 Figurer, og være Frugten af syv Aars Arbeide. Scenen er i det Schleswigske nær ved Havet, hvor Sliens lange, smalle Fjord skjærer ind i Landet. Paa en svær Høi til Venstre reises alt en christelig Kirke af Kampesteen, og en Munk fører Opsigt over Arbeidet. Paa Kirkehøien løber en skovgroet Bakke, med et omvæltet hedensk Alter ud mod Havet og begrændses af en liden Bugt, hvor nogle Langskibe ligge for Anker. Længst til Høire en liden Høi, paa hvis Spids der staaer et Offeralter, omgivet af nogle faa Træer; Hovedhandlingen foregaaer paa den store, noget skraa Flade, foran Foden af Kirkehøien. I Mellemgrunden, midt paa den store Flade, staaer en Gruppe, hvorfra hele Virkningen i Maleriet udgaaer. Forrest staaer Anschar, i Bispeornat, pegende med den høire Haand paa Crucifixet, hævende den venstre i Veiret, og forkynder Christi Lære. Paa venstre Side af ham, dog lidt tilbage, holdes et stort Trækors opreist med et Christusbillede af Metal. Et Slags geistligt Banner omgives af to Munke fra Anschars Kloster i Hamburg, og unge døbte

danske forrette Chordrenges Tjeneste. Forrest staaer Munkene Rimbert fra Turholt. To andre Munke bære brændende Voxkjerter. Paa høire Side af Anschar en Flok Stridsmænd, under en Høvdings Anførelse. Rundt om Hovedgruppen har Folket forsamlet sig i en sømmelig og værdig Afstand. Hele Gruppen i Mellemgrunden til Høire bestaaer af andægtige Tilhørere. Længst tilbage staae to Grupper af Hedninger, hvis forskjellige Følelser læses i deres Ansigter. Til Venstre i Forgrunden sees en stor Gruppe af opmærksomme Tilhørere, men som paa forskjellige Maader opfatte Læren om Christus. Ovenfor denne Gruppe nærme en Hob Mænd og Qvinder sig, der enten allerede have antaget Christendommen eller ere villigen stemte for den. Længer tilbage findes ikke mere nogen venlig Deeltagelse i den hellige Handling. Længst tilbage nogle reisende Kjøbmænd til Hest, som ere komne nordfra. En udførlig Beskrivelse over dette skjønne Malerie, paa 8 Sider 8vo, faaes for 8 ß. ved Indgangen til Figursalen. .x.

Til taknemmelig Erindring om den nylig i Kbhvn. afdøde Commandeur Sølling (Opfinderen af de søllingske Lodsbaade, hvoraf der ved Norges Kyst allerede gives over 600, som selv i det haardeste Veir vove sig tilsøes og bringe mangfoldige i Fare stædte Skibe i sikker Havn), er der allerede for nogle Aar siden i Nærheden af Fahrsund oprettet et Monument. "Men det stedse skjønsomme og taknemmelige Norge, — hedder det i en Skrivelse fra Christiania af 26 Marts: med sin for alt Ædelt og Godt begeistrede Konge i Spidsen, vil, efter Forlydende, ei lade det beroe derved, men gjøre denne Sag til en National-Gjenstand, og lade det Taknemmelighedsbeviis, der allerede burde have været ydet Sølling selv, gaae over til hans Børn."

Slagelse. Den 21de April mødte den sørgelige Begivenhed, at en fattig Mand her i Byen druknede 4 af sine Børn i en Tørvegrav ude paa Marken, hvorpaa han angav sig selv.

Dette for de fattige Fiskere udi Agger Sogn i flere Henseender tunge Aar, har senest havt nogle sørgelige Dage. Sidstafvigte 31te Martii druknede — formedelst Brændingen i Havstokken — en Mand paa 46 Aar, der efterlader sig Enke og 3 uforsørgede Børn; samt et ungt Menneske paa 20 Aar, en Støtte for sine gamle Forældre. Fremdeles druknede paa Paaskeløverdag sidst — formedelst Styrte-Søer paa den Landet nærmeste Revle, der først fyldte Baaden og i Øieblikket derpaa kantrede den — 6 Mand, af hvilke 4 vare Husfædre, som savnes af deres Enker og mange uforsørgede Børn. Tvende af dem kom strax i Land, den ene endog levende, men døde inden Aften. En 3die drev op om Natten derefter; men 3 ere endnu i Dag (20de April) ikke fundne. Da det saaes i hvilken Fare og Nød baade Baad og Mandskabet (i alt 8) vare, ilede strax nogle af Fiskerne, der vare paa Stranden, ud med en Baad, og ved deres Anstrængelser bleve 2 Mand reddede. Den Ene af Disse har hidtil været meget syg; og det maa beklages, at ved saa folkerigt et Fiskerleje hidtil intet Middel haves, hvorved Druknede kunne forsøges bragt til Live; og at man har over 5 Miil til nærmeste Læge.

Blandede Efterretninger.

Boghandel i ældre Tider.
(Slutning.)

"Middelalderens gode Skribenter, en Eginhard og Alcuin, en Adam fra Bremen, en Saxo og Snorro, har udentvivl nydt got derfor, at de skrev, baade i Ære og i andre Stykker af den timelige Velfært. Det var ved Fyrster, ved store og rige Herrer, de bleve belønnede. Men jeg finder ikke et Spor til, at nogen Boghandler betalte dem Arke- eller Pergamentsblade-

vliis; ikke heller, at de udgave deres Verker paa Subscription.

Da Trykken opkom vare i Begyndelsen Bogtrykkere og Boghandlere det samme. Tingens Natur har snart adskilt dem. Man finder vel, at Bogtrykkere i det XV Seculum anstændig har betalt deres lærde Correctorer; men ret meget har de nok ikke givet en Forfatter.

I det XVI og XVII Aarhundred ere der mange Exempler, at Forfatterne selv have bekostet deres Verker, hvilket undertiden Fornødenhed kan udkræve; men det er skeet næsten stedse med deres Skade, uden en stor Herre er kommet dem til Hjelp. Boghandlerne fik efterhaanden Herredømmet, og undertrykte, saavidt de kunde, de Forfattere, som vovede eget Forlag. De derimod, som ei havde Kræfter dertil, eller ei engang vilde tænke derpaa, ere komne i en skadelig Afhængighed af Boghandlerne. Den Tid, jeg nøie kjendte Leipzig, et af Boghandelens Hovedsæder, fik den gode Digter, der ikke endnu var kommen for Ordet, et tarveligt pro labore af sin Forlegger. Gottsched derimod kunde foreskrive sin Boghandler, hvad der maatte betales for Arket.

Blandt de skadelige Følger af hin Afhængighed hører især denne. Boghandleren giver paa sin Autors og egne Vegne formeligt Løfte til Publicum: Til denne Messe skal Verket ufeilbarlig komme for Lyset. Er Verket noget betydeligt, og er det Forfatterens Villie, at skrive og polere det med samme Flid, som Plinius og hans Venner gjorde; saa er det umueligt, at fastsette Enden af Arbeidet, imens man begynder, om man end idelig kan blive ved det samme, og ikke andre Forretninger og menneskelige Tilfælde komme i Veien. Den gode og redelige Autor forregner sig allerlettest. Imidlertid er Løftet given; det skal holdes, Publicum venter, Forleggeren har anvendt Bekostninger, der ei maae blive frugtesløse, Messen gaaer over; men hvad der er det værste, Forleggeren har givet sin Autor Forskud. Der skyndes da paa Arbeidet, og den stakkels Mand martres daglig. Han maae da anspænde sine Kræfter indtil Udmattelse, henskrive, hvad han veed kunde være bedre, og sukkende overgive sit Manuscript, paa hvilket han gierne havde anvendt den sidste Fil.

Boghandleres Myndighed i den lærde Republik har i vores og i forrige Tidsalder skadet, ja jeg maa sige det reent ud, fordervet Publicum, nemlig alle de Kjøbere af Bøger, som ei ere Kjendere. Man har vant sig til at regne Arkeviis, uden at betænke, hvor tit Ordsproget indtreffer: Ingens liber, ingens malum. Man har vant sig til, at agte det for meget got, naar Forleggerens Løfte om Tiden rigtig holdes; derimod at bære over med, naar et langt helligere Løfte ikke opfyldes, nemlig at Bogen skal være skreven med yderste Flid. Udflugten duer intet, hverken for Forlæggeren eller Forfatteren, at dette Løfte ei er noget meldet om i Bekjendtgjørelsen. Det forstaaer sig ipso facto om enhver Skribent." (Skrevet 1779.)

I en Tidsperiode, da Grækerne under deres Kamp mod Tyrkerne have villet give sig under Engelændernes Beskyttelse, torde det ikke være uinteressant at læse, hvad Politik Romerne iagttoge i et lignende Tilfælde. Livius fortæller derom i sin 7de Bogs 31te Capitel, følgende: "Efterat man havde ladet Gesandterne (Campanernes) bortfjerne sig, og Senatet havde taget Sagen under Overveielse, saa, endskjønt en stor Deel syntes, at Italiens største og rigeste Stad og frugtbareste Lande, der laae Havet saa nær, kunde vorde et Forraadskammer for det romerske Folk ved muligt indtræffende Tilfælde af dyr Tid, saa, siger jeg, seirede dog Tro og Love over de Fordele, man i saa høi Grad kunde høste, og Consulen svarede efter Senatets Bemyndigelse saaledes: "Senatet, Campaner! holder eder værdige til Hjelp, men dog bør Venskabet med eder stiftes paa en Maade, at ikke noget ældre Venskab, ingen ældre Forening derved krænkes. Samniterne ere ved Forbund sammenknyttede med os. Derfor maae vi

nægte eder mod Samniterne vore Vaabens Hjelp, der snarere ville opløstes til Fortørnelse for Guderne end til Ulempe for Menneskene. Men vi ville, som høist billigt er, sende Gesandtere til vore Bundsforvandte og Venner, for at bede at der ikke maa øves nogen Vold imod eder." Derpaa svarede Formanden for Gesandtskabet, (thi denne Instrux havde det medbragt hjemme fra): Siden I ikke med Magt ville beskytte vore Rettigheder mod Vold og Forurettelse, saa forsvarer i det mindste eders egne. Vi overgive herved det campaniske Folk og Staden Capua, Landene, Gudernes Templer, ja alt hvad Gudernes eller Menneskenes er, i eders, høiærværdige Fædre! og i det romerske Folks Vold; hvad vi herefter komme til at lide, det lide eders Clienter." Paa denne Tale kastede sig alle, i det de udrakte Hænderne imod Consulerne, svømmende i Taarer, ned i Forgaarden ved Raadhuset. Raadet blev rørt ved den menneskelige Skjæbnes Omvexling, i det dette formedelst sine Rigdomme saa fortrinlig mægtige og formedelst sin Overdaadighed og sin Stolthed saa navnkundige Folk, hvem Naboerne kort tilforn havde bedet om Hjelp, nu saaes saaledes ydmyget og modløst, at det overgav sig selv og alt hvad det eiede i fremmed Vold; desuden syntes Ærlighed at kræve, at de, der ganske havde overgivet dem selv, ikke forraadtes, ligesom man heller ikke holdt det for billigt af det samnitiske Folk, om det gjorde Angreb paa et Land og en Stad, som ved Overgivelse vare blevne det romerske Folks. Det agtedes derfor passende, at der strax sendtes Gesandter til Samniterne; der paalagdes disse, at de skulde fremlægge for Samniterne Campanernes Bøn, Senatets Svar, der var indrettet passende til det bestaaende Venskab med Samniterne, og den endelige Overgivelse der var skeet. De skulde bede for Forbundets og Venskabets Skyld, at de vilde skaane de til dem Overgivne, og ikke øve Fiendtligheder imod det Gebet, som nu var blevet Romernes. Naar de (Gesandterne) intet udrettede ved mindelige Forestillinger, saa skulde de erklære Samniterne i det romerske Folks og Senatets Navn, at de havde at afholde sig fra Staden Capua, og det kampaniske Land." Da Gesandterne foredroge disse

Ting i det samnitiske Raad, modtoge de saa opbragt et Svar, at man paastod ikke alene at ville fortsætte denne Krig, men at ogsaa deres Øvrighed, i det den gik ud af Raadhuset, endnu i Gesandternes Nærværelse, lod kalde ad Commandeurerne for Cohorterne og med lydelig Stemme befoel dem, at de ufortøvet skulde marschere og plyndre paa Campanernes Gebeet. Saavidt Livius.

Udfaldet blev at det kom til Krig imellem Romerne og Samniterne og disse bleve overvundne. Man sammenligne endnu med Ovenanførte 1ste Maccabæernes Bog 8de Capitel. Forresten behøver man vel ikke at erindre at der med det Anførte ikke er sigtet til at levere et Mønster paa en Oversættelse af en Classiker*). Hensigten er angivet i Stykkets Begyndelse.

H. Chr. H.

*) Som ej heller, efter Hr. Dct. Th. R. Møller's ypperlige Oversættelse, fordres. Th.

I Christiania er udkommet: Beskrivelse over Statens Eiendomme, forfattede deels i Aar 1825 deels 1826; foranstaltet fra det Offentliges Side; den udgjorde 21 trykte Ark; og Uddrag af samme er meddeelt i Morgenbladet No. 108 o. f. Statens Eiendomme ere opstillede under følgende 15 Hovedtitler: 1) Slotsbygningsvæsenet. 2) Eiendomme i og ved Christiania. 3) Universitetet. 4) Rigshospitalet. 5) Embedsgaarde. 6) Armeen. 7) Marinen. 8) Qvarantaine-Indretningen i Christiansand. 9) Fyrvæsenet. 10) Told- og Consumtionsvæsenet 11) Kongsbergs Fattigvæsen. 13) Tugthusene. 14) Statens Almindinger. 15) Statens Jordegods.

Bibliothekgaarden ved det norske Universitet bestaaaer efter ovennævnte Beskrivelse, "af 2de sammenhængende Bygninger, hvoraf den ene er opført af Grundmuur og den anden af Bindingsverk. Begge Gaarde ere to Etager høie og indeholde tilsammen 23 Værelser, der benyttes, med Undtagelse af Udleverings- og Læseværelset, til Opbevaring af Bibliotheket, som for Tiden udgjør henved 95000 Bind. Gaarden eies egentlig af det Offentlige og er blot overladt Universitetet til Brug og Benyttelse. Den

er assureret i den almindelige Brandcasse for 12650 Spd."

Man har, som bekjendt, fra ældre Tider, et Bedrageries Lexikon (Hönn's Betrugs=Lexikon) i hvilket alle de Bedragerier der i forskjellige Næringsveje finde Sted, og de Forfalskninger ꝛc. som i Varehandelen eller med Kunstfrembringelser udøves. Mænd, som Poppe, Dingler og andre Technologer, kunde stedse være istand til at give Fortsættelser eller Bidrag, og det var sikkert en nyttig Sag, om de meest læste og almeennyttigste Tidsskrifter, Andre's Hesperus og Hennicke's allgem. Anzeiger (ligesom hos os Professor Ursins Magazin for Kunstnere og Haandværker), gjorte en staaende Artikel heraf. Ofte er Navnet Surrogat blot en artig Benævnelse paa det utroligen vidt drevne Forfalsknings=Uvæsen. Forstanderne og Samlerne af naturhistoriske Kabinetter have ogsaa ofte hørt en Fugl synge herom. Hvorledes have ikke Mineraliehandlere vidst at øve sligt Uvæsen; men ingen har mere gjort en Affære af Bedrageries og Forfalsknings Arbeider end Antikhandlerne, især paa Italiens klassiske Grund, og de have i Aarhundreder havt Øvelse deri. Hvilke Historier vides ikke om Restaurationsværksteder for antike Sculpturer i Rom, hvis Værelser og Oplagssteder ofte have seet ud som franske Kirurgers Amputationssteder i sidste Krig. I Neapel gives, som alle Reisende vide, flere Forfalskere, som forstaae paa meest skuffende Maade at efterligne vasi fittili, disse saa begjerligen søgte Antiker, eller at sammensætte dem af flere Skaar. Den vakkre Rafaele Gargiulo, formeligen beskikket Vase=Restaurateur ved museo borbonico, og fra hvis Haand man har et eget Værk over Vaseformer, tilegnet Hertugen af Blacas, kan best give Oplysning derom.

En Mand, der handlede med Fødevare (Marchand de comestibles) havde over sin Boutik et Skildt, der med store forgyldte Bogstaver havde blot den Indskrift: Liberairie moderne (Boglade for vor Tid.) En bidende Satire paa Presselovene eller som Odry kaldte den: projet de l'oie. (Abz. 76.)

Venskabelig Modtagelse: En hamburgsk Tobaksfabrikant, som reiste igjennem Düsseldorf, aflagde et Besøg hos en mangeaarig bekjendt, men meget gjerrig Mand. At lade Forfriskninger opdække for sin Gjest kunde Harpagon ikke bringe over sit Hjerte, men for at iagttage den udvortes Anstændighed, og snoe sig derfra paa en god Maade, sagde han, efter de første gjensides Hilsener: De har vist faaet deres Frokost for et Par Timer siden. Jeg vilde gjerne indbyde dem til Middag, men min Kone er ikke belavet paa at kunne beværte en Gjest, der er vandt til et hamburgsk Bord; Men jeg veed de har bragt god Hamburger=Knaster med. Send de mod Aften nogle Karduser hid, saa vil vi ret i god Venskab røge en liden Pibe med hverandre i Aften. (Abz. 72.)

Kjøbenhavns Børs, den 27 April 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 226		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	$84\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$74\frac{1}{2}$	$74\frac{3}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$115\frac{1}{2}$	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	105 i Banco
4 pC. Dito nye	94	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$59\frac{3}{4}$	60 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 35.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 1 Mai 1827.

Baggesen og hans Tidsalder.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Med Aaret 1806 begynder den ny Periode i Baggesens Digterliv, som var uroligt i Begyndelsen, men blev stormende mod Enden. Hans "skjemtsomme Rimbreve" udkom. Ligesom man paa den ene Side glædedes her over Digterens høist beskedne Dom over sine egne Arbeider: "at dersom der i hans Modersmaal gives noget i Stil, Sprog og Versmaal lettere, rundere og mere flydende, har han havt Uret i at drage disse ubetydelige Smaadigte frem for Lyset", saaledes kunde man ikke andet end stødes ved det vel vittige, men særdeles bittre Stykke til hans Recensent. Med dette synes hans polemiske Bane at aabnes.

Baggesen var nu vendt tilbage til sit Fædreneland og opholdt sig, som sædvanligen, i Kjøbenhavn. Han fandt vel Tingene forandrede, men stod dog endnu bestandigen i stor Yndest, som een af Parnassets Ypperste. Han fremtraadte i Gjengangeren med ligesaa vittige som hvasse Vaaben, og de Pile, som han, fra sit uudtømmelige satiriske Kogger, afskjød paa den saakaldte ældre Skoles Digtere og Konstdommere, maatte forskaffe ham Yndere hos den nyere Skole, hvis Tilhængere med hver Dag bleve talrigere. Hans Brev fra Noureddin til Ohlenschlæger udgjorde, i Forening med Gjengangeren, hans nyeste poetiske Troesbekjendelse. Der var paa hans Side ingen fornuftig Grund til Avind mod nogen dansk Digter. Som humoristisk Forfatter, som Mester i dansk Sprog, Stil og Versmaal, stod han da, som nu, uopnaaet. At han i Gjerningen heller ikke nærede nogen saadan Avind i sit Bryst fremlyste af Fortalen til hans i Aaret 1808 udkomne nye Digte, første Bind, hvori han formeligen tog Afsked med sin comiske Muse og lovede, i Fremtiden kun at ville sysselsætte sig med dens alvorlige Søster, der, efter hans Mening, var mere overeensstemmende med hans Alder, og erklærede med Gjengangeren, at have endt sin comisk-satiriske Bane.. — Han reiste nu med sin Familie atter til Paris, hvor han opholdt sig lige indtil 1811.

I disse tre Aar holdt Baggesen virkelig

næsten mere end Ord; ikke blot hans satiriske, men ogsaa hans alvorlige, Muse lod intet høre fra sig paa Dansk. I Frankeriges Hovedstad skrev han Heidenblumen og Taschenbuch für Liebende, auf das Jahr 1800.

Medens hans Ophold der havde han Omgang med de derværende aandrigeste Mænd, blandt andre med den for sin Særhed, lige saa meget som for sine Indsigter, almindelig bekjendte rige Greve v. Schlaberndorf. Niemeyer beretter i sin Deportationsreise, at han engang (i Aaret 1807) tilligemed Digteren Baggesen og en aandrig Franskmand var indbuden af Greven til at spise hos Beauvillier. Bekjendte og mig nye Gjenstande, siger han, kom paa Bane. Tilsidst opstod en levende Strid angaaende politiske Værkers nationale Eiendommelighed og den ofte ulige Modtagelse, som eet og det samme Digt kan finde. Samtalen maa have været meget interessant, thi Niemeyer forsikkrer, at den endnu er ham i levende Erindring.

I Aaret 1811 udnævntes Baggesen til Professor i det danske Sprog og Literatur ved Universitetet i Kiel, men at han i en By, hvor dette Sprog og denne Literatur just ikke har mange Yndere, ei blev længere end et Aar, er let at forklare. Allerede 1813 kom han igjen til Kjøbenhavn.

Nu var Baggesen ni og fyrgetyve Aar gammel. I Aand vel endnu stedse "den evig unge", men langtfra ikke mere af Legeme. Skjæbnens Vinterstorme begyndte at graane hans Isse og dens hvasse Pile havde efterladt sig dybe Furer i hans aandfulde Ansigt. Han optog igjen den critiske-satiriske Pen, som han 1808 erklærede for nedlagt for stedse. Han begyndte at skrive æsthetiske og dramaturgiske Bedømmelser i den nordiske Tilskuer og Dannora. Hvad der egentligen

efterhaanden bragte ham alt mere og mere i en bitter Stemning og forøgede hans Pens Hvasshed, var her Stedet at undersøge. Men det vilde, naar det skulde være udførligt, overstige denne Skildrings Grændser. Ved at kaste et dybere Blik paa hans Temperament, og dernæst paa de udvortes Indvirkninger, vil man maaskee faae noget nøjere Lys i denne Sag. Vi have allerede seet at Baggesen var af et yderst bevægeligt Sind. Hans Hjerte blødt som Vox, stod aabent for ethvert Indtryk. Hans Ros som hans Dadel maatte derfor ofte overskride de naturlige Grændser. Hans uudtømmelige Vittighed beherskede ham, men han ikke altid den. Havde han eengang et godt Indfald, saa kostede det ham, som vittige Hoveder i Almindelighed, usigelig Møie at undertrykke det. Som oftest var det ogsaa parret med en saa stor Deel Lune og Spøg, at ingen saa let saaredes derved. Men ofte rammede hans Satire ogsaa dem, som troede at den var Virkning af Avind eller ond Villie. Endog for 46 Aar siden, da han havde det Indfald at sige i Digtet Døden og Doctoren, om Dødens Fødder "lig vor Thessens lange Been" bevægede dette denne til at udgive et Flyveblad mod ham*), ved hvilket imidlertid Benene ikke bleve kortere. Klogere handlede derimod Link, om hvem det i Poesiens Oprindelse hedte, der hvor der tales om to Dverge: at det var Kjæmper, hvoraf meget nemt der kunde gaae tolv — fjorten paa Hr. Link." Om nu denne har fundet det mindre fornærmeligt

*) Appel til Publicums Domstol mod den Baggesen, der har skrevet Fortællingen Døden og Doctoren, Kbh. 1791.

at bebreides for Førhed, end hin for lange Been, er ubekjendt, men nok er det: Link taug, og maaskee loe deraf. Hvor lidet end den Vittighed, der yttrer sig, ved at latterliggjøre navngivne Personers virkelige eller indbildte Legemslyder, fortjener Bifald, saa kan man dog umuligt antage, at Baggesen kan have baaret Misundelse eller Nag til Thessen eller Link, hos hvilke begge, der, mindst som Kunstnere, saavidt vides, fandtes noget misundelsesværdigt. Men Baggesen besad ikke altid Kraft til at holde sin Pegasus i Tøile, naar Lunet kom over ham; dette viste han endog mange Aar derefter, da han lod et Epigram trykke, som først var i Omløb i Haandskrift, og som han meget vel burde have forudseet, at vilde skade ham, naar det i dette Tidspunkt blev offentliggjort.

Alt dette uagtet begyndte han sine Konstdomme dog med temmeligt Maadehold, og de stege i Skarphed, ligesom Andre begyndte at angribe ham, og de fleste, uden at navngive sig. Var man den Gang roligen vedbleven at lade ham skrive sine Domme, saa vilde det aldrig være kommet saavidt, som det virkeligen kom. Men nu blev hans desuden pirrelige og let bevægelige Sind endnu mere opirret ved de stundom alt for bittre Angreb, der uophørligen talte om hans Hensigter, ringe Digterværd og fuldkomne Udueligher til Konstdommer. Nu maatte Gnisten snart blive til en stor Brand. Hvad hans Hensigter angaaer, da gjorde man her, som overalt, hvor Talen er om Hensigt, nok bedst i, at lade Sligt staae ved sit Værd. Allerede da havde han i 35 Aar været første Borger, for ei at sige Borgermester, paa det danske Parnas, og man havde aldrig forhen bebreidet ham for Avindsyge mod medlevende Digtere. Desuden

kunde en saa oplyst Aand som hans, nok vurdere sig selv, og aldrig, som man i en Parodie paa hans deilige: Da jeg var lille, sagde om ham: "ønske sig Vinger til at fange de Digterstjerner, han saae tindre." Han vidste alt for vel, at de Vinger man ikke er født med, nytter det ikke at ønske sig, og at de kunstige snart brækkes. Hans Digterværd var vel befæstet, men det maatte, endskjøndt det nok i ringe Grad var Tilfældet, forbittre ham, naar man endog æsthetisk vilde bevise, at han ikke var Digter; at hans Vittighed var laant hos Andre og frakjendte ham næsten enhver poetisk Fortjeneste. Man kaldte endog hans Critiker usle 2c. Saameget er vist at Baggesen aldrig, saavidt mig er bekjendt, har skrevet nogen critisk Bemærkning, som jo fortjente at tænkes over. Hans Critiker kunne stundom have været for meget rosende, stundom for meget dadlende og ofte søgte, men altid røbede de dog det skarpsindige Blik, den modne Tænker, den i Sprog og Logik lige Øvede. Selv der, hvor hans Pens Hvashed havde naaet sin Culminationspunkt og hvor han f. Ex. bruger det Hyperbol: "at Provst Gutfelds lille Digt: Menneskets Skabelse allene har mere Værd for tænkende Hoveder og følende Hjerter end hele vor genialske Ungdoms nyeste romantiske Poesie siden Bombardementet (altsaa i elleve Aar!) savnes ikke gode Bemærkninger. Dog, jeg har allerede opholdt mig for længe ved dette Æmne. Det er bedst at lade denne Fugl, som kun opfylder Øret med Gjenerindringens hæse Skrig — flyve.

(Slutningen følger.)

Det Kongelige Opfostringshuus i Kjøbenhavn.

Det blev stiftet ved Fundats af 29de Juni 1753*) og skulde efter samme indrettes til et Antal af indtil 200 fattige Drengebørns Opdragelse og Underholdning. Ved Kgl. Resolution af 20de Decbr. 1760 blev Drengenes Antal forøget med 25. (Siden efter Tidernes Medfør nedsat.) Børnene skulde ej være under 5 Aar, eller over 12 Aar ved Optagelsen; og forblive i Stiftelsen til deres 16de Aar. Blandt den Underviisning der skulde gives dem, skulde være Spind, Vævning og Haandarbeide, saaledes at de, ved deres Udgang, kunde overlades, imod en Kjendelse af 50 Rdl. til Stiftelsen, Fabrikantere, Handelsmænd eller Skippere til 9 Aars Tjeneste uden Løn; blot imod Kost og Klædning. Disse, som flere af den første Fundats Bestemmelser, ere for en Deel forandrede. Saaledes blev det ved Anordningen af 24de Novbr. 1777 bestemt, at hvad i Fundatsens §§. 8-9 var fastsat om, at Drengenes Læretid skulde vedvare indtil det 24de Aars Opnaaelse, skulde være forandret, saaledes, at deres Læretid skal ved Contract allene bestemmes til saa mange Aar, som enten Artiklerne for det Laug, og den Profession, hvortil Stiftelsens Børn ere hensatte, for andre Drenge i det længste foreskrive, eller det og ved antaget almindeligt Brug er indført og stipuleret m. m. (cf. Plan 1ste Juli 1799 §. 78 litr. e.)

En stor ubebygget Plads paa Christianshavn blev af Kongen skjænket til Stiftelsen, en privat tilstødende Ejendom blev tilkjøbt, de for-

---

*) Den er særskilt trykt, tilligemed et Reglement, i Qvart 1753; med et Kobber, som forestiller den første Bygning i Façade og Grundtegning.

Bidrag til Opfostringshusets Historie (fra dets Oprettelse indtil August 1764) meddeelt af E. Pontoppidan i Minerva 1796 Jan. S. 1-38.

Flere Bidrag i Pontoppidans Magazin 2den Deel. cf. dets Register.

Et detailleret Udtog af Regnskabet for Aaret 1790 blev givet i Fr. Thaarups Archiv for Statistik ꝛc. 1 Bd. 6 H. 426-437. Et kortere Udtog for 1791 gives i Pontoppidans Magazin 2 Deel 446-7.

Dansk Atlas, 2den Deel 1764. S. 205-6.

Noget om Wartou, Waisenhuset, Opfostringshuset ꝛc. Kbhvn. 1792. 36 S. 8.

Penia; alle Aargange.

Collegialtidenden 1817, S. 927. — 1818, 431. — 1819, 479. — 1820, 488. 1821 S. 806. — 1822 S. 639. — 1823 S. 645. — 1825 S. 139 — og de tilhørende Tabeller.

I Forestillingen fra Directionen for Kjøbenhavns Fattigvæsen 12 May 1799 (særskilt trykt) S. 72 o. f., handles om denne Stiftelse; cf. den confirmerede Plan 1799 §. 78.

Fragment af en Tale paa Vers, af F. W. Wivet i lærde Efterretninger 1754 S. 214-216.

Det Kgl. Opfostringshuus, et Digt i 9 Sange af P. E. Becker. Først indført i Skilderiet 1826, siden optaget i Forfatterens under Navn: "Erindringer om lykkelige Timer" udgivne Samling af Digte. 1827. 8.

At i J. N. Wilse's Reise-Iagttagelser 3 D. 166-7 — Callisens Betragtn. 366-7 — Politisk og physisk Magazin, August 1797 S. 238-242, Stiftelsen er omtalt, bemærkes endvidere. Ligesom og i Dagen 1823 No. 161, men her ere forskjellige Feil indsnegne.

nødne Bygninger derefter opførte. Indbydelse til Subskriptioner udgik over hele Danmark og Hertugdømmene. Til Stiftelsens Vedligeholdelse oprettedes Klasselotteriet, saaledes at det i 20 Aar skulde tjene til Indtægt for samme. Ved Reskript af 17de Aug. 1764 bevilgedes Stiftelsen endvidere 10 Aars Lotterier (altsaa til 1783), dog imod deraf paa visse Vilkaar, og til visse Terminer, at betale til Generalkrigsdirektoriet til en Militærpleieanstalt 50000 Rdl. og til Direktionen for Fattigvæsenet 70000 Rdl. Siden er bestemt (cf. Finantscollegii Skrivelse 4de Nov. 1774) at af Klasselotterie-Indtægterne, som indgaae i den kongelige Kasse, betaler samme 25000 Rbdl. Sølv aarligen til Fattigvæsnet; af hvilken Sum, de 6000 Rbdl. Sølv tilflyde denne Stiftelse. (Cf. Rescr. 17 Marts 1784.)

I Fundatsen af 1753 §. 4 bestemmes, at Enhver som bidrog 300 Rdl. eller derover til Stiftelsens Fond, skulde for sig, Hustrue, og Livsarvinger have Rettighed til at indlægge en Dreng af den bestemte Alder til Opfostring, for hver 300 Rdl., saaledes at for hver Dreng som udgaaer kan en anden indlægges.

Ved hin Kollekt indkom i det Hele 34147 Rdl. d. Cour. Af de Veldædighedens Offere som i Kollektbogen for Kjøbenhavn ere indtegnede nævne vi: Kong Frederik 5te skjænkede af Particulairkassen engang for alle 12000 Rdl., men ellers intet i Penge. Dronning Juliane Marie gav 1000 Rdl. — Enkedronning Sophia Magdalena 500 Rdl. — Fyrstinden af Ostfriesland 100 Rdl. — Princesse Charlotte Amalie 300 Rdl. — Greve Joh. Hartvig Ernst v. Bernstorff 4000 Rdl. (Da han døde uden Livsarvinger bortfaldt Belæggelses-Rettigheden.) — Af de Kjøbenhavnske Lauge skete smaa Samlinger, men hvis Beløb var højst ubetydelig; f. Ex. 3, til 4, til 5 Rbd. for et heelt Laug*).

Af den sildigere viste Veldaad mod Stiftelsen, i Forbindelse med hin Rettigheds Erhvervelse, antegne vi:

Overhofmarskal Greve Ad. Gotl. Moltke gav 1754, 300 Rdl. d. Ct., hvorfor nu Hr. Greve Ad. Wilh. Moltke til Bregentved har Belæggelses-Rettighed for et Barn.

Lotterie-Inspektør Jonas Collin i samme Aar lige Sum. Belæggelses-Rettigheden øves nu af Hr. Etatsraad, R. af Dbr., Dbm., J. Collin.

Justitsraad Christian Lintrup gav 1754 og 1758 500 Rdl. og Belæggelses-Rettigheden tilhører Frue Kammerherrinde Hegermann-Lindenkrone.

Etatsraad og Borgemester Fred. Holmsted gav 1756 300 Rdl. og Rettigheden tilhører nu Hr. Capt. v. Caroc.

Etatsraad Joh. Henr. Weber gav samme Aar 300 Rd. Rettigheden udøves ikke længere.

Kammerherrinde v. Plessen, fød v. Berckentin gav, 1757, atten Aktier i det daværende almindelige Handelskompagnie, og var tilstaaet, men kun for sin Livstid, Rettighed, at have tre Pladser.

---

*) Listen kunde være et interessant Bidrag til Sammenligning imellem nu og da; og imellem Laugene indbyrdes.

Etatsraad og Borgemester Abraham Falch's Arvinger gave 1761 300 Rdl. Grosserer og Rodemester J. P. Falch udøver Rettigheden.

Sognepræst Henning Arnisæns Irgens til Skibsted og Lyngbye i Jylland, gav 1762, 1500 Rdl. Rettighed til to Pladsers Besættelse udøves af Hr. Pastor Hensemann i Baarsted.

Af Justitsraadinde Anne Christ. Breiden blev 1762 givet 500 Rdl.; men uden at hun benyttede nogen Rettighed.

Man seer af forestaaende Liste hvilke private Familier have Rettighed til ledige Pladsers Besættelse.

Blandt de i senere Aar modtagne Veldædigheds Beviser for Stiftelsen er: at en Enke, Madame Qvist, i Aarene 1817 og 1818 skjænkede Stiftelsen nogle Kobbere, forestillende Scener af Christi Lidelses-Historie, med 100 Rbd., hvis Renter tilfaldt den som har Opsigt med dem og holder dem rene; samt siden 200 Rbd., hvis Renter tilfalde de to Lærere som undervise i Religionen. (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Vi have forhen omtalt den Koldfeber-Epidemie, som hersker i den sydlige Deel af Langeland. Den har talt omtrent ⅔ af sin Befolkning blandt Syge, og henved $\frac{1}{14}$ Deel blandt Døde i et Aar. Man er nu meddeelt nogle Efterretninger om denne Epidemie, af Hr. Regimentskirurg F. W. Mansa i det i disse Dage udkomne andet Hæfte af Dct. Otto's Hygæa for dette Aar, hvor tillige de af Sognepræsten for Humble Menighed paa Øen, Hr. Plesner, givne Oplysninger ere inddragne. Sygdommen har grasseret her i to Aar, og har bortrevet, som ovenfor anført, mange Mennesker. Feberens Aarsag er, siger Hr. Plesner, aldeles lokal. — Jeg feiler næppe, vedbliver han, naar jeg siger, at Feberen avledes af de herværende Moser, hvor Havvandet nylig stod, og de flade, men udstrakte Fjorde, Noer kaldede, hvorfra Havet i de senere Sommere paa længere Tid drog sig tilbage." — "Man beskjærme Moserne for Havvandet, man udtørre de flade Noer, hvor Lokaliteten tillader det; da er Sygdommens rigeste Kilde tilstoppet. Forbedrede Tørvemoser, og fra Havet vundne Enge ville rigeligen betale de dertil medgaaede, ingenlunde store, Bekostninger, som Sundhedens Bevarelse i en folkerig Egn desuden kunne have billig Fordring paa." — "Af 26 Mennesker, som sidste Sommer vare her paa Gaarden, bleve kun 3 Feberfrie. Paa mange Steder var ikke Een fri." Læseren spørger vel: hvad der fra Sundhedspolitiets Side er gjort? og saadant Spørgsmaal kunne vi ikke besvare. "I den seneste Tid er Almuen bleven underrettet om hvorledes man bør forholde sig under Feberen; og da den desuden faaer Medikamenterne udleverede fra Apotheket uden Recept gjøres Lægens Nærværelse i de fleste Tilfælde ikke nødvendig." Hr. Regimentskirurg Mansa siger: "Efter hvad der hidtil er bekjendt, er Sygdommen i sit Udspring aldeles identisk med den der hersker i Hollands og Tydsklands Kystlande; den viger ikke for denne med Hensyn til Mængden af Syge; men synes dog ikke saa ødelæggende eller hurtigt dræbende, eller i noget Tilfælde at have antaget Karakteer af den ondartede febris apoplectica Werlhofii." Ved det som ovenfor siges, at der i den seneste Tid er givet Almuen nogen Veiledning om hvorledes den har at forholde sig, savner man Underretning om hvad der strax, og det gjaldt jo her om hurtige Foranstaltninger, blev iværksat. Der er dog vist nok skeet noget. I saadanne Tilfælde kan man ej antage, at skadelig Portefeuille-Langsomhed har Sted. Maa det ikke overalt ansees at være en vigtig Sag, at Sundheds-Collegier ere organiserede saaledes at der ikke skal læses om seneste Tider, hvor det gjelder om snar Hjælp?

Søndagen d. 29 April gaves den første offentlige Concert til Fordeel for det ny oprettede musikalske Conservatorium, paa det Kgl. Theater, for fuldt Huus. De af Conservatoriet antagne Børn, 8 ialt, 4 Drenge og 4 Piger, sang en Solo. En Prolog fremsagdes af Hr. Nielsen. Jomfrue Ida Fonseca sang en Arie af Simon Meyer og siden en Duet af Paesi, med Hr. Berg. Begge vandt udeelt Bifald.

Det ny Sørgespil Erik den Syvende, af en Ubenævnt, er første Gang blevet givet paa det Kgl. Theater i Løverdags. Det optoges med Bifald.

I denne Tid have adskillige Lyststeder været til offentlig Auction. 1) Lyst- og Avlsgaarden Heslegaard, af Hartkorn 9 T. 1 F. tilligemed den dertil liggende Parcel Teglvænget kaldet, Hartkorn 2 T. 2 F. $2\frac{1}{2}$ Alb., beliggende ved Veien til Ordrup By, tilhørende afg. Statsminister Kaas. Den er bleven kjøbt af Grosserer, Capit. og Papirhandler C. Matthiesen, Avlingsredskaberne uberegnede, for 15,000 Rbdl. Sølv. 2) Avlsgaarden Brønsholmsdal, tæt ved Hirschholm, forhen beboet af Commerceraad Schidmann og nu tilhørende de Kgl. Finantser. 3) Gener. Krigscommissair Valentins Lyststed, ved Frederiksberg, paa Godthaabsmark. 4) Etatsr. og Raadmand Langes Lyststed i Ordrup By.

Den sørgelige Begivenhed i Slagelse, (see forrige Nummer) at en fattig Mand druknede fire af sine Børn i en Tørvegrav, opfylder Enhver i Egnen med Rædsel. Man læser i Aarhuus Avisen følgende nærmere Efterretninger. Det ældste Barn var imellem 8 og 9 Aar. Det var Confirmations-Søndagen, han foretog denne skrækkelige Handling og om Eftermiddagen Kl. 5 angav han sig selv. Han var ingenlunde sindssvag eller beruset, og ikke en Mine forandrede han ved at see disse Uskyldiges Liig, som han havde opoffret, ja han udtrykte sig endog med, da man gjorde ham Bebreidelser: "at det

var ikke værd at tale saameget om det; det var nu engang skeet." I Forhøret, der blev afholdt over ham samme Aften, gav han følgende Forklaring: Han var nemlig blevet uden Huusly sidste Flyttedag, og havde intet Arbeide, og kunde derfor ikke skaffe Føde til sig, Kone og saamange Børn, han troede det var derfor bedre at aflive disse end at see dem hungre; om Formiddagen Kl. $11\frac{1}{2}$, gik han ud til Mosen, og satte sig ved Kanten af samme, og nu lokkede han Børnene til sig; den ældste Pige vilde han skaane, og bad hende derfor at gaae til Byen for at kjøbe Brød, men hun undslog sig, sigende: at de kunne blive til de kom i Skoven, de kunde da kjøbe af hendes voxne Søster, som var derude at sælge Hvedebrød; da Faderen paa ingen Maade kunde blive hende qvit, tænkte han, ja saa lad hende gaae med, greb to i hver Arm, og kastede dem ud i Vandet. I første Øieblik vilde han selv have sprunget bag efter, men da han saae den største Pige stride saalænge inden hun maatte bukke under, syntes ham at denne Død maatte være for haard. Morderen skal ellers have opført sig godt bestandigt, været ædruelig og stræbsom, kortsagt: ført en ulastelig Vandel.

Blandede Efterretninger.

I Solgers nachgel. Schriften, 1826 læses følgende om "Holbergs Comedier:" Jeg har taget den gamle, brave Holberg atter frem igjen. Det er dristige og frie Værker af en vakker Mand; hans muntre Selvstændighed er os et lykkeligt Syn. Hans Vittighed er hverken tilspidset og smigrende som den franske, eller saa humoristisk som den engelske, men sikkert ikke mindre skarp, overraskende og træffende. Hans Hovedcharacteer er Drøihed, og denne nærmer sig endog ofte en Cynismus der klæder de nordiske Folkeslag, efter deres Natur godt. En ganske fortræffelig og de Gamle aldeles ubekjendt Charakteer er Chilian, et Mellemvæsen imellem Tilskueren og Skuespillets Person, der vel spiller med i Styk-

ket, men paa egen Haand igjen ironiserer det Hele. Den gamle Holberg leve!

Anglomanie. En Hofcavalier reed i fuld Trav ved Siden af en Fyrstes Vogn. Vous me crottes (De overstænker mig), sagde Fyrsten: Rytteren troede, at Ordene løde vous trottes (De traver), og at Fyrsten gjorde ham en Compliment for hans Duelighed i at ride; han svarede derfor, oui, Sire, a l'Anglaise! (jo Sire, paa engelsk Maneer). Den godmodige Monark trak Glasvinduet ned og sagde til den Cavalier, der sad ved Siden af ham: voilà une Anglomanie bien forte (Det var da en temmelig stærk Anglomanie, ordret: Engelsksyge hos vorne Folk.)

x.

Mærkværdig Forgudelse. En Englænder, der er Missionair paa Java, fandt i Landsbyen Buitenzorg i Nabolavet af Batavia, hvor der er en Colonie af 2000 Chinesere, i et chinesisk Huus et europæisk Malerie af Napoleon i forgyldt Ramme, hvilket Malerie disse Folk offrede Røgelse og henvendte deres Aften- og Morgenbøn til.

I en Bedømmelse over to Værker om Electro-Magnetismen, det ene af Amper, det andet af Peter Barlov i Quarterly Review, hedder det: Professoren tilkommer Fortjenesten, at have brudt den Bane, der leder til den ny Videnskab Electro-Magnatisme; men blandt de mange Philosopher, der have paataget sig med Iver at følge den, har ingen været heldigere end Amper, som vi have at takke for den meest omfattende, som meest originale Theorie angaaende denne Gjenstand.

I Schmidts Necrolog 1824 Hefte 2 fortælles, at Napoleon, da han i Bibliothekssahlen i det carlowitzske Slot i Liebstadt ved Pirna, (i Nærheden af Dresden) blev Moreaus Portrait vaer, gjennemstak sammes trefarvede Cocarde og skrev neden under: le traitre en etait indigne (Denne Forræder var den uværdig).

Kjøbenhavns Børs, den 1 May 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 226		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	167	167½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	51 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84¼	84¾ Rbd. Sedl.
Dito Dito	74½	75 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	115¼	115½ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	105 i Banco
4 pC. Dito nye	94	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	60½ L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Rettelse:

S. 533, L. 1, Labyrinth tilføies: eller Reise.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 36.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 5 Mai 1827.

Baggesen og hans Tidsalder.

(Slutning; see forr. No.)

I den Tid, da der fra saa forskjellige Kanter blev skrevet imod Baggesen, nævnte man i et Selskab en vis — som Forfatter til et mod ham i et offentligt Blad indrykket Angreb. Med største Kulde sagde ved denne Leilighed Digteren: at han aldeles ikke bekymrede sig om Navnene paa dem, der skreve imod ham. Han betragtede dem blot som Masker. — Men saa ligegyldig han, i det Hele, var mod de fleste navnløse Angreb, som den Gang nedregnede, saa let kunde han blive opirret ved den mindste Fornærmelse fra deres Side, som han bar Agtelse for og hvis Tillid han troede at fortjene. Hans levende Phantasie lod ham da let øine Mangel paa Oprigtighed og endog skimte farlige Anslag der, hvor der aldeles ingen Grund var til at søge dem. Engang kom han til N. i en meget mørk Stemning. "En Mand — han nævnte ingen — begyndte han: har sagt mig; tag Dem iagt for N." Denne, fornærmet over en saadan Erindring, svarede først gandske kort: "jeg kan ikke svare Dem bedre end: tag Dem iagt for N.", men udbad sig derpaa at underrettes om, hvad der havde givet Anledning til en saadan Erindring. Baggesen anførte nu noget nyligen Trykt, som han meente var stilet paa ham. "Er der intet andet i Veien end det, svarede N., saa skal vi snart komme ud af det." Han tog nu en Bog frem og viste ham, at Stykket var ligefrem oversat deraf. Baggesen indsaae snart sin Feiltagelse. "Men sæt, sagde N., at jeg ikke havde oversat dette Sted, men selv skrevet det, havde De da ikke gjort mig høiligen Uret? Og kunde det ikke lige saa godt være faldet mig, som Originalens Forfatter, ind, at skrive en saa aldeles almindelig satirisk Bemærkning?" — Man seer heraf, hvor let man, ved Misforstaaelse, kunde forskærdse Baggesens Venskab og Fortrolighed.

Det kunde maaskee være mange interessant at vide, hvilket af sine Arbeider Baggesen ansaae for det bedste? Han har selv erklæret Gjengangeren for det Værk, han agtede høiest af alle sine Digte.

Den tydske D. F. ✠ b. ✠ paastaaer, at Baggesen ingen Kjæphest havde; men denne Paastand er ugrundet. For kun at nævne een: han samlede med Iver paa chinesiske Malerier og satte stor Værdie derpaa. Da man engang gjorde ham den Bemærkning, at Chineserne ret godt kunde copiere, men at de sædvanligen vare slette Tegnere og endnu slettere Opfindere, saa forsikkrede han, at det maaskee kunde gjelde om chinesiske Malerier i Almindelighed, men at de i Canton forfærdigede vare høist fortrinlige. Han havde ogsaa adskillige Prospecter, som, efter Foregivende, vare malede i denne Stad.

Man har paastaaet, at Baggesen ikke var nogen lærd Digter. Jeg maa bekjende, at jeg ikke veed, hvad der forstaaes ved dette Udtryk. Naar Kundskab i de gamle og fortrinligt Bekjendtskab med de fleste nyere Sprog, i Forening med gode philosophiske Indsigter, ikke er nok til at danne en lærd Digter, saa frygter jeg for, at der kun har været saare faa lærde Digtere til i Verden.

Man har sammenlignet Baggesen snart med Wessel og snart med Ewald, men Sammenligningen var ikke heldig. Wessel var kun comisk Digter, thi han havde i det Alvorlige ikke skrevet andet end de to smaa Digte: Nøjsomhed, og Søvnen. Ewald var stor som alvorlig Digter, men havde kun skrevet i det Comiske de to locale og temporelle Satirer: de brutale Klappere og Harlequin Patriot. Baggesen var derimod lige stor baade som alvorlig og comisk Digter; han staaer langt over Wessel i det Comiske, og temmeligt over Ewald i det Alvorlige. Foreningen af to saa forskjellige Talenter i een Person, og

deres Anvendelse med lige Mesterskab i tre Sprog, er noget, som sjeldent nogen Nation har kunnet opvise Mage til.

Men nægtes kan det heller ikke, at Baggesens særegne Livsforhold satte ham mere end nogen anden Forfatter istand til at opnaae en saadan Sprogfærdighed. Han havde i Rækker af Aar opholdt sig i Frankrig og Tydskland. Med hans første Kone talte han næsten intet, saavidt mig er bekjendt, uden Tydsk; med sin anden Kone intet uden Fransk. Ved denne bestandige Øvelse maatte hans Fortrolighed med begge Sprog dagligen blive større. Med sin yngste, for ikke længe siden afdøde, haabefulde Søn talte han Latin.

Som Menneske og i Omgangslivet var Baggesen et ganske andet Væsen end den, der kun kjendte ham af hans critisk-satiriske Skrifter, skulde troe. Han var intet mindre end hoffærdig af de sjeldne Naturgaver, han besad, endskjøndt han fuldkommen følte sit eget Værd. Han taalte, uden i mindste Henseende at stødes derover, Indvendinger af Enhver, som han forelæste sine Arbeider, og lod sig let overtale til at gjøre Forandringer deri. Han indrømmede sine ivrigste Modstandere de Fortjenester, der tilkom dem. I hans Tale forekom sjeldent noget Satirisk eller Sarcastisk. Med største Fordringsløshed indlod han sig i Samtale med ethvert kun nogenlunde tænkende Menneske. Han viste ogsaa i sine offentlige Yttringer, at han ikke vilde vide af nogen Rangstrid i Konsten. I Formaningen til Peer'en med Lerken siger han:

"Hvad lyser og hvad dufter og hvad toner,
Har man i "Rangstrid" paa Parnas ei seet."

Hans Lethed i at digte og i at kunne finde Rim var overordentlig. Man spurgte ham engang, hvorledes det gik til, at det faldt ham saa let, at finde de vanskeligste Rim, og man erfarede, at Rimene foresvævede ham, ligesom Nøderne Claveerspilleren, tilligemed Ideerne. Han tænkde altsaa ikke først paa Ideen og siden paa Rimene, men Rimene undfangedes hos ham tilligemed Ideerne og vare saa at sige Tvillinger. — Da man ved en anden Leilighed ønskede at erfare hans Tanker om Jamber i Almindelighed, sagde han, at naar Jamber skulle være gode maa de have Cæsur, og denne maa falde paa tredie eller fjerde Stavelse. Shakespears Jamber i Almindelighed ansaae han for efterlignelsesværdige Mønstre.

Under sit Ophold i Kjøbenhavn i Aarene 1816 og 1817, da han ikke befandt sig mere i nogen Embedsstilling, vilde han gjerne sysselsætte sig med literaire Arbeider, deels for at udfylde den ledige Tid, deels for at skaffe sig en anstændig Indtægt, der, i hans Forfatning, meget vel kunde komme ham tilpas. Han begyndte Søndagen, et Ugeblad, men som, ved udvortes Forhindringer, snart standsede, og hvoraf der kun udkom fem Nummere. I Forbindelse dermed udgav han lille Søndag, som standsede med No. 13, og Skuddagene. Derefter begyndte han sit Maanedsskrift Danfana 1816, men allerede 1817 var det ophørt. Paa det sidste skal han kun have havt 150 Subskribenter. Vel kostede hvert Hefte 2 Rbd., men, i Forhold til Pengenes Sølv-Værd paa den Tid, vare disse 2 Rbd. neppe saameget som 4 Rbmk. nu. Hvorledes et Tidsskrift af Baggesen og af saa fortræffeligt Indhold, kunde finde saa ringe Afsætning, vilde være ubegribeligt, dersom man

ikke vidste med hvilken Ligegyldighed, ja Ringeagt, den Gang Alt hvad der kom fra denne Digters Haand i Tidsbladene behandledes, uagtet hans ivrigste Modstandere dog maatte tilstaae, at f. Ex. Thora var et ypperligt Digt. Men vi ville ikke skrive Skylden aldeles paa den læsende Almeenheds Regning. Maaskee Baggesen selv havde bidraget noget dertil. Af hans samtlige Værker var, efter endeel Aars Forløb, kun første Bind udkommet, og selv hans Labyrinth, begyndt for over tyve Aar i Forveien, var endnu bestandigen ufuldendt, hvor ivrigen end dens Fortsættelse ønskedes.

Vi kunne her ikke forbigaae en i Aaret 1816 indtruffen Begivenhed, der foraarsagede Baggesen større Krænkelse, end den hele Strid, han var indviklet i. Han havde indgivet til Theaterdirectionen Syngestykket Trylleharpen, hvortil Musiken af Kunzen, allerede mange Aar i Forveien, havde været færdig. Dette Stykke havde neppe til nogen Tid kunnet gjort Lykke; men mindst i et Øieblik, da dens Forfatter havde et stort Partie imod sig, som ved denne Leilighed, ikke uden Føje, kunde sige:

Let such teach others, who themselves excel,
and censure freely, who have written well.

De meente, at den, som havde critiseret Andre i dette Fag saa skarpt, maatte, naar han selv fremtraadte som dramatisk Digter, levere noget ganske andet end en Trylleharpe. Havde Baggesen i Forveien modent overlagt Sagen, saa vilde han have ladet sin Harpe roligen hænge paa Væggen, og ikke taget den ned i en saa ubeleilig og ubeqvem Tid. Men man har her et Beviis paa, at han ikke altid saae Tingene, selv de, der stode i saa nøie Forbindelse med hans

eget Vel, fra alle forskjellige Synspunkter, og at han, med al sin Verdens- og Menneskekundskab, ikke noksom kjendte den største Deel af det Publicum, der skulde fælde Dommen over hans Stykke. Samme Dag det skulde opføres læstes i Adresseavisen Anmeldelsen af et Skrift "om en høist mærkelig Lighed imellem Trylleharpen, saakaldet original Syngespil af Jens Imanuel Baggesen og samme Stykkes Original, ved Peder Hiort." Baggesen forlangte nu selv, at Stykket ikke skulde opføres, førend han, ved Domstolen havde fralagt sig denne Beskyldning. Det Hjortske Skrift gjorde stor Opsigt. Man havde hidtil vel bestræbt sig for at bevise, at Baggesen hverken var Digter eller Critiker, og mange Kortsynede troede det ogsaa for ramme Alvor, men for Plagiarius havde endnu ingen beskyldt ham. Venner og Fiender studsede. Baggesen, den originaleste danske Forfatter, den, i det mindste i poetisk Forstand, saa rige Digter, hvis digteriske Overflødighedshorn ikke allene overøste den danske, men ogsaa den tydske Literatur, med sin Velsignelse, skulde nu være bleven saa fattig, at han maatte tilegne sig en obscur Tydskers Arbeide — tænkte Mange ved sig selv. Og havde det end været et Mesterværk, men en Trylleharpe! Dog, det var eengang offentligen sagt paa Prent, og Enhver opsatte nu sin eenslige Dom indtil Sagen ved Retten var afgjort. Beskyldningen kunde ikke bevises, og Stykket blev opført. Men dets Skjæbne var allerede forud bekjendt. Det blev udpebet, og det med et Raserie, som Skuepladsens Aarbøger ligefra den dramatiske Journals Tid, ikke kunde opvise et Exempel paa. Endog Skibsraabere skal man have betjent sig af. Man siger en Ulykke kommer sielden allene, og dette Ordsprogs Sandhed

stadfæstede sig ogsaa her. Capelmester Kuntzen, der længe havde lidt af en Helsot, var just paa samme Tid meget syg. Men da han var hectisk, saa beholdt han endnu indtil det sidste Øieblik sine fulde Aandskræfter. Baggesen kom til ham, for at tale med ham angaaende Trylleharpen. Om nu den Iver, hvori begge i Samtalens Løb kom, eller Sygdommens naturlige Gang, medførte det, nok er det, Kuntzen døde strax efterat Baggesen var gaaet bort fra ham. Uagtet de skiltes ad som Venner, saa undlod det tusindmundede Rygte dog ikke strax at udbasune, at Kuntzens Død var en Følge af hans Samtale med Baggesen, og Avind udpyntede Rygtet med alle de Tilsætninger, som kunde vise Trylleharpens Forfatter i det meest forhadte Lys. Rygtet var endog af den Natur, at den Beskyldte ikke engang kunde forsvare sig derimod; thi Kuntzens Død og Baggesens Besøg hos ham kort førend den indtraf, var en Kjendsgjerning, som ikke kunde nægtes.

Historien med Trylleharpen indgød endog de allerubetydeligste af hans offentlige Modstandere et mageløst Mod. Hver, der kun kunde tygge en Pen, troede sig nu berettiget til at nedrive Baggesen. Han stod som en Skive for hele den literaire Hobs Friskyttere, hvoraf enhver fandt det saa lønnende, saa morsomt, at plaffre paa den hidtil saa store, men nu, i deres Øine, saa lillebitte, Digter, fra sit ubekjendte Smuthul. De fleste af disse Friskyttere meente det i Grunden ikke saa ilde med Baggesen, som umuligen kunde staae dem i Veien; men det var dog — troede de — en literair Spas, som just ikke kom hver Dag. — Baggesen stod vel iblandt dem som Samson blandt Philisterne,

men det gik ham tilsidst ikke bedre end Samson: han blev et Offer for sin egen Stridskraft.

Maaden, hvorpaa denne Strid, da den var kommen til det Yderste, blev ført, havde en ulyksalig Indflydelse paa Literaturen. Den gjensidige Nedsættelse og Nedriven, opvakte hos den læsende Almeenhed kun maadelige Tanker om den skjønne Literaturs Værd i Danmark. Den tabte meget af sin Anseelse, og det synes virkelig fra dette Tidspunkt af, at Oversættelser af de maadeligste tydske Sager bleve foretrukne danske Originalarbeider. Smagen og Sandsen for det Nationale begyndte alt mere og mere at tabe sig. De bedre Forfattere, der ikke gade give deres Navn til Pris for Nedrivelse og deres Arbeider for Uskjønsomhed, droge sig tilbage og tiede.

Maaskee Striden med Baggesen kunde give den Lære, aldrig at tage det strax saa hidsigt med udmærkede satiriske og vittige Digtere og Forfattere. Er deres Satire Fosteret af sand Begeistring, saa kan man være vis paa, at den sjeldent kommer saa meget af et hadsk Sind, som det stundom synes. Der kan ingen sige om Holberg andet end at have et godt Hjerte, og hans oplyste og menneskekjerlige Tænkemaade fremlyser af Alt hvad han har skrevet. Men blev han desuagtet ikke forfulgt for sin Peder Paars og Niels Klim? Jeg vil ikke paastaae, at den skadefroe Satire, hvis onde Hensigter ligge aabenbart for Dagen, jo fortjener alle Retfindiges største Foragt; men vil man være alt for stræng i sine Domme over den satiriske Forfatter i Almindelighed, saa maae man fordømme al Satire og da tillige forsage den Nytte den kan stifte og den Fornøielse, den kan yde.

Om den Uorden, som den forhennævnte tydske Forfatter paastaaer, at der fandtes paa Baggesens Værelse i Dresden, kan jeg ikke dømme. Men af Folks Mangel paa Orden, under deres Ophold i en Gjestgivergaard, paa et fremmed Sted, lader sig i Almindelighed intet slutte. I Kjøbenhavn sporedes ikke saadan Uorden hos Baggesen. Tvertimod fandtes hos ham, som Skribent, den sjeldneste Orden. Hans Haandskrivt var ikke allene smuk, men tydelig, nøiagtig og bestemt. Han forandrede næsten aldrig andet i Correcturen end virkelige Trykfeil. Hans Klædedragt var altid net og pyntelig. Snustobak brugte han vel meget af, men mere som Lægedom for Øinene end af Mode eller Lyst. Hans Tobaksdaase manøvrerede han uophørligen med, men hver Gang der faldt nogen Snustobak paa hans Linned, pudsede han den omhyggeligen bort. — Iøvrigt kunde hans Kones bestandige og hans egen periodiske Sygelighed, der tvang ham saa ofte til at forandre Opholdsted, saavel i som udenfor Kjøbenhavn, ikke have været andet end en stor Hindring for den huuslige Orden, der bidrager saameget til den menneskelige Lykke. Ofte forandrede han Bopæl i Kjøbenhavn, og endog Flytningen maatte han, der ikke havde Raad til at holde mange Folk, selv besørge. Een af hans Venner fortalte mig: jeg mødte, endog midt under den Strid, Baggesen førte i Kjøbenhavn, Digteren med to Karle, der bare hans Flyttegods paa en Bærebør, medens han selv havde nogle Roller under Armen. Han udbrød i Klager over den Uleilighed, Flytningen medførte, og Mismod læstes i hans Aasyn. Jeg kunde ikke andet end sige til mig selv: alas, poor Yorick!

Hvad Danmark har mistet i Baggesen, det

ville tilkommende Slægter først tilfulde paaskjønne. Den upartiske Samtidige kan ikke andet end sukke, ved at see et saa sjeldent Genie, bestandigt at have været en Boldt for Skjebnens besynderligste og grummeste Luner.

Siden hans sidste Afreise herfra forstummede hans danske Muse ganske. Derimod udgav han paa Tydsk et stort Digt, Adam og Eva, og endte med dette sin Digterbane. I et fremmed Tungemaal maatte altsaa den sidste Tone fra Baggesens Harpe lyde, ligesom hans sidste Aandedræt maatte henveires paa fremmed Bund, med Ordet Fædreneland paa hans Læber. Saaledes døde Dannerskjalden fjern fra det Fædreneland, om hvilket han engang sang:

"Kun her, o Danmark, i dit stille Skjød
Fandt det i fremmed Lyst beruste Hjerte
Den hele Fryd, det længselfuldt begjerte,
Den Ro, som langt fra dig det aldrig nød.

2×18.

Erklæring.

I Anledning af, at Hr. Prof. Molbech har anseet det for nødvendigt, i en særskilt Afhandling (Nordisk Tidsskrift. I. 2. S. 165-239) om "Baggesen som dansk Digter og Prosaist" at modarbeide "Virkningerne" af min for elleve Aar siden over denne Digter (Athene 1816. II.) udgivne Kritik, føler jeg mig opfordret til at erklære:

1.) Der ere, i den senere Tid, gjort flere, deels blot ugrundede, deels uforskammede Angreb paa mig som Forfatter, ja, man har endogsaa, i et af disse, fraraadet at sætte mig paa en navngiven offentlig Lærerplads, paa Grund af den Uduelighed, mine Skrifter skulle have forraadet, endskjønt jeg aldrig havde ansøgt om denne Plads. Men jeg har afholdt mig fra enhver offentlig Yttring om disse Angreb, fordi jeg meente ikke at kunne sige Andet end det, som

strax maatte falde Enhver af de Læsere, jeg ellers kunde ønske at stemme for mig, ind.

2.) Anderledes forholder det sig vel med dette mig høist uventede Angreb af Prof. Molbech, thi hans Indsigter ere for betydelige, hans Pen for øvet, og hans litteraire Reputation for grundet til at ikke en stor Deel, af hvad han vil bevise, i det mindste maatte synes at være rigtigt. Men jeg troer rigtignok, at det denne Gang er bleven ved Skinnet, og at han ikke har forstaaet at adskille den blotte Indklædning fra de opstillede Grundsætninger. Disse sidste maa jeg i det mindste uforanderlig vedkjende mig endnu, og jeg haaber derfor, til sin Tid, at kunne give en forbedret Udgave af dette og lignende Ungdoms-Arbeider, hvorved jeg, middelbart, vil blive istand til at gjendrive den vrange Udtydning, Professoren har givet flere af mine Domme. Jeg tilstaaer, at dette længe nærede Ønske maaskee er det eneste, som afholder mig fra nu strax at forsvare mig. Thi dette Overfald af en Mand, der kaldte mig, som ungt Menneske, sin inderlig kjære Ven, og paa samme Tid selv forlangte Indrykkelsen af den angrebne Kritik i hans Maanedsskrift Athene, har stærkt afficeret mig. (Hr. Prof. befandt sig nemlig paa en Reise, jeg troer i Jylland, medens jeg anmodede den Gyldendalske Boghandling om at lade mit Arbeide trykke; han erfoer dette strax ved Hjemkomsten, kom til mig og foreslog med de Ord: Hvorfor vil De blive Athene utroe? at optage mit Arbeide paa den afdeelte Maade i sex Hefter, som siden skete. Jeg havde nemlig iforveien skrevet Endeel i dette Maanedsskrift.) At Prof. Molbech nu fortryder dette Skridt kan være; men jeg burde dog mindst undgjælde derfor. Og jeg kan ikke nægte, at dette senere Skridt, som maaskee skal bøde paa det første, af ovenstaaende Grunde forekommer mig uædelt. Nu at være den Vise, da Stormen har lagt sig og Faren er forbi, er en let Sag; men de "Virkninger", som efter Professorens Vidnesbyrd (S. 239) endnu skulle "overleve mine Dommes Yttring", kunne, efter saadant Mellemrum, vel antages at være saa modererede, at de i det mindste aldrig burde betragtes som skadelige. Mere passende, i alt Fald, havde det vist været, om Prof. Molbech

havde tilbageholdt sine strenge Revselser og overladt til mig selv engang at gjenkalde, hvad jeg i en modnere Alder, mueligen kunde ansee for overilet eller urigtigt. Ogsaa kjender jeg for nøie Professor Molbechs Tænkemaade til at jeg ikke skulde haabe, at han engang vil fortryde al den Veltalenhed, han her har anvendt paa at bevise den Sætning — at en ung Student, i et enthusiastisk Dieblik, ikke skrev saa sindigt som en graahærdet Professor.

Derfor tilføier jeg blot om den Beskyldning (S. 192), af "udvortes virkende Grunde" nødvendigviis maa have havt Indflydelse paa hiint mit Arbeide, at jeg er mig dens Ugyldighed bevidst. Det Beviis, som skal findes herfor i en Modsigelse mellem en tidligere Yttring af mig om Baggesen (Athene. 1815. I B. S. 90) og den senere affattede Kritik, opløses til Intet, naar man efterseer, hvad jeg i Postscriptet til denne Kritik (S. 577) har sagt om Tiden, paa hvilken jeg først blev bekjendt med den største Deel af Baggesens Værker. Havde den Afhandling, hvori hiin Yttring forekom, ikke været anonym, saa havde jeg strax i Kritiken selv kunnet oplyse denne tilsyneladende Modsigelse, som Professoren allerede dengang, Kritiken trykkedes, gjorde opmærksom paa. Dette hele Tillæg er forresten kun skrevet for enkelte Litteratorer.

Skrevet Dagen efter at have læst
Nordisk Tidsskrift.

Forfatteren til de Tolv Paragrapher.

Indenlandske Efterretninger.

Samfundet for den danske Literaturs Fremme &c. har god Fremgang. Sidste Mandag d. 30 Apr. blev den første Generalforsamling holdt, og ved samme den Afdeling af Love, der angaaer Samfundets Organisation, vedtaget, derefter skete Valg paa atten Repræsentantere. Af Indtægterne i første Qvartal er i Sparekassen indsat 25 Rbd. r. Sølv og 80 Rbd. Sedler. Selskabets Medlemmers Antal er 2 overordentlige og 98 ordentlige, af alle Stænder, og baade indenbyes og udenbyes.

Hs. Majestæt Kongen har tilladt, at Hr. Kessels i Altona aarlig kan erholde paa to af ham forfærdigede Chronometre to Trediedele af deres Værd, som rentefrit Forskud af den Kongelige Kasse, der ved Salget faaer dette tilbagebetalt. "Indtil den Tid", bemærker Hr. Prof. Schumacher, "er det paalagt mig den Forpligtelse, at iagttage de Cronometre, paa hvilke Forskud er givet, og at bekjendtgjøre deres Gang i de Astronomiske Efterretninger." Hr. Kessels erholder ved denne Indretning den Fordeel, at han, om ogsaa ingen Bestillinger skulde skee, kan forarbejde Cronometre til Forraad, og dog derfor ikke behøver at staae i Udlæg, og det astronomiske og nautiske Publicum vil nu *ikke ofte behøve* at vente paa Udførelsen af en Bestilling, men finde færdige Ubre, og derved tillige erfare disse Uhres Paalidelighed. Hidindtil er der endnu saa mange Bestillinger at udføre, at Hr. Kessels ingen Leilighed har fundet, til at gjøre Brug af den Kongelige Naade.

Blandede Efterretninger.

Den 18de April var det 50 Aar siden Halles Universitets Kantsler, Professor A. H. Niemeyer, havde modtaget Doktorværdigheden. Fremmede og indenlandske Lærde, Stadens Øvrigheder, Alt kappedes om at bevidne den fortræffelige Mand sin Agtelse ved denne Jubelfest. De frankiske Stiftelser lode overrække ham en Guldmedaille med hans Brystbillede, omgivet af følgende Ord: Dr. Aug. Herm. Nimeyer, univ. Canc. inst. Franck. Dir. Hal. Nat. D. I Sept. MDCCLIV; paa den anden Side var Prometheus, med det nyskabte Menneske, og Minerva som holder en Sommerfugl over ham: Creato Doct. Phil. instit. Franckiana Hal. alteri conditori suo ante hos L. ann. Exemplarer i Sølv og i Bronce sælges til Fordeel for en mild Stiftelse efter Jubeloldingens Bestemmelse. Kl. 9 om Morgenen blev Jubeloldingen hilset af en Deputation fra Magistraten, med Overborgemesteren i Spidsen; der holdtes en Tale til ham, og en til denne Fest forfærdiget Borgerkrone blev ham overrakt, bestaaende af en stærk forgyldt Sølvring, om hvilken en Egekrands af

Sølv slynger sig, med den Indskrivt: "Den taknemmelige Fødestad til sin af sig høit fortjente Borger Aug. Herm. Niemeyer den 18de April 1827." Ved Overpræsidenten v. Bassewitz og Krigsraad Honig fra Potsdam blev ham, i endeel forhen i Pædagogiet dannede preussiske Statsmænds Navn, overrakt en Sølvpokal med den Indskrift: A. H. Niemeyerum de juventate sua optime meritum viri venerantur. En smagfuld Porcellainsvase med en Afbildning af Pædagogiet, og Indskrift: Virorum ergo A. H. Niemeyerum de se juvenibus optime meritum pietatis pignus, blev ved Regjeringsraad v Schack fra Schwerin overrakt ham i 60 Meklenborgeres Navn, hvilke forhen havde været hans Skolarer. I andre Universiteters Navne tilkjendegaves den hædrede Jubeloldiug Lykønskninger, saasom fra Breslau ved et af nuværende Rektor Dr. Schulz forfattet Program, fra Greifswalde ved en latinsk Ode, fra Jena ved en Lykønskningsskrivelse, fra det theologiske Fakultet i Göttingen ved en Skrivelse, der indsluttede det theologiske Doctordiplom for hans yngste Søn, overordentlig Prof. i Theologien i Jena. — Klokken 11 begyndte en offentlig Fest for Jubeloldingen. En latinsk Tale blev holdt af Dct. Schütz, (der selv for 9 Aar siden var Jubeldoctor); derefter blev overleveret Niemeyer ved det philosophiske Fakultets Dekanus, Statsraad v. Jacob, et fornyet Diplom i en Sølvkapsel. Imedens derefter af den Kongelige Regjeringsbefuldmægtigede, Hr. v. Witzleben, blev overrakt ham Hans Majestæts Kongens naadige Haandskrivelse, blev den af Hans Majestæt sendte Festgave: en kostbar, med det Kongelige Portrait (efter Kryger) prydet, Porcellainvase, afhyllet, og Jubeloldingen fremsagde en Taksigelsestale, der endte med Afsyngelsen af et Salvum fac regem ved det akademiske Syngesamfund. Taleren proklamerede ved den Leilighed den Efterretning, at Kongen havde opfyldt hans oftere ytrede Ønske om en ny Universitetsbygnings Opførelse i Halle, hvortil blev bevilget 40000 Rthl. Nu fremkom to Deputerede fra Leipzigs Universitet med en trykt Lykønskningsaddresse, siden holdt Biskop Eyler, som Commissair for det høie Ministerium, en Tale, og til Slutning holdt nuværende Prorektor, Professor Gerlach, en tydsk Tale, hvis Hensigt var Indvielsen af en af Prof. Fr. Tieck i Berlin forarbejdet Marmorbyste af Jubeloldingen, hvilken for det første opstilles i Universitets Bibliothekets Sahl; siden i den nye Universitetsbygning. Endelig paafulgte et Festmaaltid paa 160 Couverts. Den følgende Dag blev, for ogsaa at give Stadens større Publikum paa en passende Maade Deel i Festlighederne, en Prædiken holdt i en Kirke, hvor Jubeloldingens Fader i sin Tid havde staaet; Texten var Psalm. 103, 3. og en Cantate blev opført af Synge-Akademiet. Et Middagstaffel var derefter hos Jubeloldingen, og et Aftenstaffel paa 200 Couverts endte Festen. (Forkortet fra H. C. 68.)

Kjøbenhavns Børs, den 4 May 1827.

Hamburg 2 M.		à
a vista 226		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	165	166 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	51 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	74½	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	101¼ Rbd. r. S.
Dito Dito	115¼	115¾ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	105 i Banco
4 pC. Dito nye	94	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	75	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	60½ L. Sterl.

Trykfeil.

Side 547, L. 16: politisk læs: poetisk — 548, L. 13 nedenfra: 46 l. 36 — 550, L. 11 nedenfr.: Hyberbol l. Hyperbol — 559, L. 8 nedenfr.: Professoren l. Professor Ørsted —

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 38.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 12 Mai 1827.

Træet.

Der stod engang et gammelt Træ
Tæt udenfor en Herres Bolig,
Og undte ham saa skjøn en Læ
Og skygged' om hans Borg saa trolig:
Hvert voldsomt Pust fra Æolus
Om Efteraar det jog tilbage,
Og spilte Guden mangt et Puds,
Naar vildt hans Storme hørtes brage.
I Sommerheden var dets Løv,
Hvori saa mange Fugle qvade,
Et Værn mod Lummerhed og Støv
For dem, der i dets Skygge sade;
Det stod i mange Aar i Fred
Og kunde end i mange leve,
Thi det af ingen Sygdom led,
Og nye Skud dets Grene dreve.
Ei for dets Vugge sjunget var,
At det for Øxen skulde falde,
Og at en Død, saa brat og snar,
Fra Livet bort det skulde kalde.
Men Utak, ak! er Verdens Løn!
Den rammer Folk, den rammer Planter:
Det føler hver en Jordens Søn
Paa Kloden rundt i alle Kanter;
Thi overalt har sine Garn
Den stygge Avind stedse ude,
Ei skaaner Olding den, ei Barn
I Purpur eller Tiggerklude.
Selv livløs Ting ei kan undgaae
Dens hvasse, fæle Huggetænder,
Og intet meer i Fred kan staae
Hvor dens sorte Fakkel brænder.
Engang den paa et Hærjetog
Just kom forbi det Herresæde,
Hvor Træet stod i stille Krog
Og var sin Eiers Lyst og Glæde;
Da tændtes flux dens Harme op,
Den saae med sine Slangeøine
Hin glade Sværm i Træets Top
Og Træet selv saa stolt sig høine;
Nu svor den dyrt dets Undergang,
Og sagde: 'inden otte Dage
Skal her forstumme Fuglesang

Og vilde Storme hule brage."
Den gik derpaa til Herren ind,
Dog, som Vitruvius masqueret,
Og stræbte med et Tigersind
At faae det arme Træ blameret.
"Følg I mit Raad, hug Træet ned!"
— Saa talte den til Borgens Herre —
"Thi Muren kan i Evighed
Ei have Fjende, som er værre.
Det staa'r her uden mindste Gavn,
Tilsidst det Muren lægger øde;
I aldrig føle vil dets Savn
Om Ilden I det gav til Føde;
Paa Arnen mangen herlig Ret
Ved det kan koges hele Uger,
Ved Muren staaer det paa en Plet
Hvor den dets Fugtighed indsuger."
"Den Tale er ei uden Grund"
Hin Herre nu man sige hørte;
"Det var en saare heldig Stund,
Som denne Ven til Huset førte." —
Den Herre, væbnet med et Glar,
Saae selv i Maanen Folk og Heste,
Naturligt Alt hvad Jorden bar
Han skjælne kunde som den Bedste;
Men denne Gang han dog en Plet
Opsøge maa med Schmidtske Briller,
Og finder at hans Gjæst har Ret,
I det som Mos han den afpiller.
"Din Tid er kommen, raaber han,
Du Muurfordærver! lumske Slange!
Hvad Du fortærer med din Tand
Er meer end Læ og Fuglesang;
Du, lig en Kræft, paa Muren tærer,
Og før deraf jeg veed et Ord

Sig Pokker selv bag den ei nærer
Og jeg maae flytte fra min Jord." —
Han flux to Karle hente lod
Med Øxer begge vel forsynet;
De hugged' Træet ned for Fod
Og strax det faldt, som ramt af Lynet.
Her laae det stakkels Træe som Lig;
Dets grønne Løv heel snart var faldet,
Dets Isse, før saa bladerig,
Var inden Aften næsten skaldet.
Nu aaben stod for hver en Vind
Den skjønne Bolig midt i Dalen,
Og Solens Straaler trængte ind
Fast uden Modstand selv i Salen.
Paa Træets Grav et Blomsterbed
Den glade Eier snart lod reise
Og midt i Floras Herlighed
En Stok med hvide Roser kneise.
Men, ak! den stod paa Heltens Støv,
Som hvilden Mamor midt paa Graven;
Svag var dens Skygge, tyndt dens Løv,
En Dverg blandt Træerne i Haven!
Og naar den blege Maanes Skin
Oplyste den i Midnatstimen,
Et Lig den syntes, svøbt i Lin,
Til Graven kaldt ved Dødningkimen.
Dens hvide Roser, Sorgens Tegn,
Hver ædel Sjæl til Vemod stemte,
Og Perlerne af Dug og Regn
Var Taaremindet, som den gjemte.

—x—

De Gamles Philosophie forener Frihed med Naturnødvendighed i Mennesket.

I Anledning af Kants Grundlegung der Metaphysik der Sitten, P. 114. Lin. 12. Riga 1792.

For enhver, som føler, hvad det, at være Menneske, betyder, maa det være af høi Vigtighed at vide, hvorledes Frihed kan være forenet med Naturnødvendighed i Mennesket. Dette lærer de Gamles Philosophie, men for at naae til Overbevisning om, at den virkelig lærer dette, maa man kjende nogenledes de Gamles Forestillinger, ikke allene om Menneskets Sjel, men ogsaa om den Sjel, de kaldte Verdens Sjel, fordi de kaldte Mennesket en lille Verden, og sagde, at de samme Anlæg, som vare i Verdens Sjel, de samme Anlæg vare og i Menneskets Sjel [1]).

Over alt det, som er til, antoge de et eneste første Væsen, og det er især mærkeligt, at de kaldte dette eneste første Væsen med samme Navn som Frelseren [2]), det Gode [3]). Næst efter det eneste første Væsen antoge de et første Naturprincip, som var det virkende, var ulegemligt, kunde ikke lide, var et Væren, ens, havde Liv og var Fornuft [4]). Dette Naturprincip kaldtes, iblandt andet, Sind, mens, og Idee [5]) og var Begyndelses-Aarsag til alt det, som dannedes i Naturen, og til at det dannedes saaledes, som denne Idee var selv [6]). For saavidt dette

1) Plotin. Enn. 3. l. 4 c. 6. p. 286.
2) Matth. 19, 17. Marc. 10, 18.
3) Enn. 3. l. 8. c. 9. p. 351.
4) Senec. epist. 58. §. 15. Tertullian de anim. c. 18. p. 247. to. 4. Seml.
5) Enn. 5. l. 9. c. 8. p. 561.
6) Alcinoi Isagog. c. 12. p. 101. Herved anmærkes, at det Sidetal, som er anført ved de Citater, som ere tagne af Diog. Laertio, Alcinoi Isagoge og Olympiodor ere anførte efter Fischers Plato, hvor de findes aftrykte deels foran, og deels efter den første Tetralogie.

Princip virkede paa Materien, kaldtes det virksom Fornuft, ratio, forsaavidt det dannede af Materien noget efter sin Lignelse, kaldtes det Form, species; i den hele Natur var denne Form alene den frembringende; alt det øvrige var ufrugtbart [7]). Naar denne Form dannede af Materien en Skabning efter sin Lignelse, da kaldtes det Legemlige af Skabningen ogsaa Form, saa at der var i enhver Skabning en dobbelt Form; den første, som dannede den anden; den anden, som dannedes af den første; om begge siger Olympiodor [8]), der ere tvende Slags Former: den første er et Væren, ens, guddommelig, udødelig, fornuftig, eenformig, uopløselig, altid den samme; den anden er bleven til, er dødelig, uden Fornuft, mangeformig, opløselig, forskjellig. Dette første Princip frembragte af sig selv det andet Naturprincip, som ogsaa var ulegemligt og fornuftigt og var det Førstes Væsen [9]). Et Væsen, essentia, indeholder mere end et Væren, ens; dette er det blotte Væren, uden alt andet; men et Væsen er altid forbundet med et Væren, med Bevægelse og med mere, som Plotin siger udtrykkelig [10]). Dette andet Princip kaldtes ogsaa den første og ypperligste Sjel [11]) eller Aand, og var lidende. Begge vare af een Natur; det første kaldtes Mand og Fader; det sidste Moder, Amme [2]); begge vare lysende, derfor bruge ogsaa alle Gamle det Ord Lys i en dobbelt, physisk og intellectuel, Mening.

De Gamle tænkte sig disse tvende Naturprinciper adskilte fra al Materie, og, sammentrængte eller forenede, yderst uden om Sandseverdenen, at omspænde den, uden selv at bevæges [13]). Fordi disse Principer vare et Væsen, havde Liv, vare Fornuft, derfor kaldtes den Deel af Universet, i hvilken de tænktes forenede, Verdens Idee, Verdens Sind og Fornuft-

7) Enn. 3. l. 6 c. 19. p. 321.
8) Fischeri Plato p. 506. No. 2.
9) Diog. Laert. 3, 76. p. 64.
10) Enn. 2. l. 6. c. I. p. 179.
11) Enn. 3. l. 5. c. 2. p. 293.
12) Alcinoi Isagog c. 8. p. 98.
13) Enn. 3. l. 9 c. I, p. 356.

verden, κοσμος νοητος [14]). Det sidste af disse tvende Ord betegner den, som er eller har Fornuft, hvilket sees aabenbar af den Modsætning, i hvilken det bruges i Platos Phædon [15]), og af Olympiodori klare Ord neden under samme Sted. Fordi denne Fornuftverden var frembragt af det eneste første Væsen og var næst efter dette Væsen, derfor kaldtes denne Fornuftverden en Søn af det Gode og Skiønhed [16]). Endelig fordi der nedflød fra Fornuftverden af dette Princip det, som gjennemtrængte den hele Sandseverden, og dannede af Materien Skabninger efter sin egen Lignelse, derfor kaldtes Fornuftverden det Forbillede, efter hvilket Sandseverden var skabt [17]).

Næst efter Fornuftverden antoge de Gamle en Verdens Sjel, som var af en dobbelt Natur, baade fornuftig og sandselig [18]), thi den var dannet af alle fire Naturprinciper; de tvende første fik den fra Fornuftverden, hvorfor Sjelen ogsaa kaldtes Fornuftverdens Billede og virksomme Fornuft, ratio [19]); de tvende sidste vare Naturprinciper for Sandseverden. Paa denne Maade stod den, som Proklus siger [20]), midt imellem den udelelige og den i Legemerne delelige Natur, var deelagtig i begge, og forbandt Sandseverden med Fornuftverden. Denne Verdenssjel, som var Begyndelsen til al Bevægelse i Sandseverden, udgjorde tvende sammenhængende Kredse [21]), den ene omgivet af den anden; den indre Kreds, som var dannet af Principerne for Sandseverden, havde sit Sæde i Verdenslegemet, fra dets Midte af igjennem det hele Legeme til det yderste, var mørk, og fik sit Lys fra den ydre Kreds; den ydre Kreds, som var dannet af de tvende første Principer, var ikke i Verdenslegemet, men omspændte det uden om [22]), den var lysende, og meddeelte sit Lys til den indre Kreds, som var mørk. At den indre Kreds er mørk, men den ydre lys, det kan sees af Mithræ Monument; i dette Monument som findes hos Hyde og Kirker [23]) har Maanen kun tvende Heste, Solen derimod fire, fordi de Gamle tillagde Maanen, ligesom Planeterne, kun een Sjel, som har to Kredse, men Solen tillagde de en dobbelt Sjel, eller tvende forenede Sjele, som følgelig have, hver to, og begge fire Kredse. Heste er hos de Gamle Sindbilledet af Bevægelse, og da Sjelen er dannet af Principerne for al Bevægelse, saa forestille Hestene Sjelens Kredse; paa benævnte Monument sees derfor den ene Hest lys, men den anden mørk for Maanens Vogn, og for Solens de tvende lyse, de tvende mørke, for at betegne de lysende og mørke Principer i Sjelens tvende Kredse. Fra Sjelens ydre Kreds, som var virksom Fornuft, fremgik, eller nedfløde virksomme Fornuftvæsener, λογοι, til Sandseverden og dannede af Materien sandselige Legemer [24]).

Menneskets Sjel havde samme Anlæg, som Verdens Sjel; vi ere alle, siger Plotin [25]), en Fornuftverden, og enhver af os er en Idee, og stunder til Fornuftverden. Plato siger [26]): de Gamle kaldte et Væren tilligemed et Væsen Idee; ogsaa sagde han [27]), at Idee var et aandigt Væsen, som er aldeles adskilt, nemlig fra Materien. Den Idee eller Fornuftverden, som er Menneske, bestaaer da, efter de Gamles Mening, af de tvende første ulegemlige, fornuftige Naturprinciper, som ere adskilte fra al Materie, og som, sammentrængte eller forenede uden om Sjelen, omgive den, uden selv at bevæges. Om denne Idee, som er Mennesket, taler Cicero og siger [28]): at det menneskelige Sind er taget, decerptus, af det guddom-

14) Enn. 5, l. 9 c. 9, p. 562.
15) p. 333. ed. Fischer.
16) Enn. 3. l. 8 c. 10, p. 353.
17) Alcinoi Isagog. c. 12. p. 101.
18) Enn. 4. l. 8 c. 7, p. 475.
19) Enn. 5. l. 1 c. 3, p. 484.
20) Theol. plat. l. 1 c. 19, p. 53.
21) Diog. Laert. 3, 68. p. 62.

22) Alcinoi Isagoge c. 14. p. 104.
23) Oedip. tom. I. p. 217.
24) Enn. 4, l. 7 c. 2, p. 457.
25) Enn. 5, l. 7 c. 1, p. 539.
26) Sympos. 216. c.
27) Diog. Laert. 3, 67, p. 62.
28) Tuscul. 5, 13, p. 240.

melige Sind. Ligeledes siger Plotin om den [29]) at den er reen adskilt og ei blandet med Legemet, og at man ei vilde feile, om man tænkte, at den var af det Første som har Fornuft. Man kan vel kalde denne Idee reen Fornuft, fordi den er aldeles adskilt fra og fri for al Materie. Det er denne Idee eller rene Fornuft, som efter de Gamles Mening ophøier Mennesket over Dyret, og giver det en saa hoi Rang i Skabningen, at det er Guddommens Billede; vi allene, siger Alcinous [30], vi alene fik Lighed med det Gode, Sind og Sjel, mens og ratio, og Plato sagde [31]) at Dyrene, som ikke vare afhængige af nogen Idee, bevaredes paa nogen Maade, i det de fik naturlig Fornuft, mentem physicam. Efter de Gamle er det da ikke den naturlige, men den rene Fornuft, som hæver Mennesket over Dyret. Det er ogsaa denne Idee, som Plato [32]) ligner ved en Kudsk, som styrer tvende Heste, og disse Heste ere Sjelens tvende Kredse.

Menneskets Sjel var ligesom Verdens Sjel, neden for Ideen eller den rene Fornuft, og dannet af alle fire Naturprinciper, som vare deelte i tvende sammenhængende Kredse, af hvilke den ene omgav den anden [33]). Den indre Kreds i Sjelen havde sit Sæde i Legemet, og strakte sig fra dets Midte af igjennem alle dets Dele til det yderste, og denne indre Kreds var dannet af Principerne for Sandseverden; derimod den ydre Kreds i Sjelen, som var dannet af de tvende første Principer, var ikke i Legemet, men uden om Legemet og omspændte det; saa at denne Kreds havde Ideen eller Fornuftverden over sig, og Legemet, i hvilket den indre Kreds var, under sig. Cicero siger [34]): Menneskets Sjel er for en Deel trukket uden om, nemlig Legemet, og Plotin siger [35]): dersom Sjelen var synlig

---

29) Enn. 5, l. I c. 10. p 491.
30) Isagoge c. 27, p. 114.
31) Diog. Laert. 3, 15. p. 47.
32) in Phædro p. 320. ed. bip.
33) Diog. laert. 3, 68. p. 62.
34) de divinat. l. I. c. 32.
35) Enn. 4, l. 3, c. 20. p. 387.

og kunde fornemmes, da vilde man ikke sige, at Sjelen er i Legemet; men at det, som ikke er det ypperligere, er i det, som er det ypperligere. Menneskets Sjel var derfor, som Verdenssjel, af en dobbelt Natur, sandselig, og tillige havde den Fornuft, hvilken den havde fra Ideen eller den rene Fornuft. De Gamle kaldte Sjelens Fornuft naturlig, og ikke reen, fordi den var ved den indre Kreds forbunden med det Sandselige, hvorfor de ogsaa sagde, at den naturlige Fornuft er svag, formørket [36]), og at kun den rene Fornuft kunde, dog ikke uden den naturlige Fornuft, bedømme eller fatte det første Fornuftige eller Guddommelige [37]); dette stemmer da overeens med det, som Paulus siger om det naturlige Menneske [38]).

Fra den ydre Kreds i Sjelen, som var uden for Legemet, fremgik eller nedflødе til Legemet Fornuftvæsener, rationes, som dannede af Materien Legemer efter deres egen Lignelse. Olympiodor siger [39]): Hovedet er saameget nærmere Sjelen, som det modtager først den intellektuelle Oplysning, ligesom Hjertet den levendegjørende. Og Jamblicus siger [40]): de bedre Slags (nemlig de tvende første Principer, saavidt de ere adskilte fra Materien) ere ikke i Legemerne; men uden om dem, føre de Legemerne; hvorfor de ei heller forandres tilligemed Legemerne. Ogsaa udgyde de af sig selv i Legemerne alt det Gode, som disse kunne modtage og dog modtage de intet af Legemerne.

Paa denne Maade har Mennesket, efter de Gamles Mening, Fornuft paa tre Maader: en reen Fornuft, som er ophøjet over og fri for al Materie og tillige over Sjelen; en naturlig Fornuft, som er Sjelens Fornuft, og, skjønt uden om Legemet, dog ved den indre Kreds i Legemet forbunden med det Sandselige; en tredie, som nedflyder fra Sielens ydre Kreds

---

36) Enn. 5. l. I. c. 6. p. 487.
37) Alcinoi Isagoge c. 4. p. 92.
38) I Cor. 2, 14.
39) Fischer. Plato p. 507. no. 12.
40) de myster. Æg. Segm. 1, c. 8. p. 9.

til Legemet, og er **Forstand**. Amelius hos Proklus [41]) siger, at der er et tredobbelt Sind; men han siger dette paa en Maade, som er ei let at forstaae. Proklus derimod selv siger det paa en aldeles tydelig Maade [42]): Det, siger han, som er fornuftigt, er to Slags: først det, som er i det guddommelige Sind selv; dernæst det, som er i Sjelen af hint Sind; hertil kan du, om du vil, endnu lægge den intellectuelle Oplysning, som kommer til Legemet.

Dersom Forestaaende, som er, uden nogen Tilsætning, et tro Udtog af de Gamles Philosophie over Sjelen, skulde findes at være rigtigt, da maatte, i dette Tilfælde, efterstaaende nødvendige Følger flyde af samme:

1. Dersom det, som er det Ypperste i Mennesket, er det egentlige Menneske, og dersom den rene Fornuft er ophøiet over Materien og fri for al Materie, og følgelig ypperligere end Sjelen, fordi denne hænger sammen med Materien, og har sin Fornuft af hin, og hin danner ved Sjelen Legemet, for ved det, som ved et Organ eller Redskab, at kunne virke i Sandseverden; dersom dette er saaledes, da maa den rene Fornuft i Mennesket være det egentlige Menneske, og det Menneske, som sees, ikke være andet end det Redskab, som det Menneske, som ikke kan sees, har anskaffet sig for, ved det, at kunne virke i Sandseverden.

2. Dersom den rene Fornuft, som skal være det egentlige Menneske, er ophøjet over Materien, og fri for al Materie, da maa den vedblive at være fri, uagtet det Redskab, som den har ved Sjelen dannet sig af Materien, er underkastet Naturnødvendigheds Love; men vedbliver den at være fri, da maa ogsaa enhver dens Yttring vedblive at være fri; fordi hine Love naae kun til det af Materien dannede Redskab eller Legem, men kunne ikke naae til den rene Fornuft, eller til det usynlige Menneske selv, fordi det er ophøiet over Materien og fri for al Materie. Dersom dette er saa, da feiler **Kant**, naar han siger, at den objective Realitæt af Frihed kan drages i Tvivl; thi da er Frihed ikke blot en objectiv real Idee i Forestillingen, men ogsaa en objectiv real Idee uden for Forestillingen.

3. Dersom den rene Fornuft er ophøiet over Materien, fri for al Materie og det egentlige Menneske, da maa dette Menneske være det, som de Gamle kalde **Guds Billede**, og det at fornyes til dette Billede maa da være: **at det usynlige og reent fornuftige Menneske behersker og styrer aldeles det synlige og sandselige Menneskes hele Sind og Forhold**.

4. Dersom dette er sandt, da handler den, som nedværdiger Menneskets Fornuft, han handler, maaskee uden selv at vide og at ville det, som en Forræder af al Menneskehed; thi den, som nedværdiger Menneskets Fornuft, nedværdiger Mennesket selv, betager det Lyst til at fornyes til det Billede, til hvilket det skabtes, og sætter det derved endog under Dyret; da den, som har et Fortrin og ikke bruger det, er langt slettere, end den, som ikke bruger det samme Fortrin, fordi han ikke fik det.

5. Dersom endelig dette er sandt, da kan **Galls** Lære, om den endog drives videre, end den efter dens Natur kan og bør drives, dog ingenlunde svække Troen paa Sjelens eller det egentlige Menneskes Udødelighed.

41) theol. plat. l. 5. c. 5. p. 257.
42) Ibid. l. I. c. 13. p. 35.

Indenlandske Efterretninger.

Den 21de Mai næstkommende bliver, ved Hs. Majestæts allerhøjeste Nærværelse, Sorø Academie høitideligen indviet. Høitideligheden begynder Kl. 10 om Formiddagen med et Te Deum, som afsynges i Academiets Kirke og fortsættes ved Tale og Cantater i Academiebygningen selv. — Næstkommende 27de Juli bliver det 80 Aar siden at Academiets Indvielse, ved

dels Fornyelse under Kong Frederik den Femte (1747) fandt Sted.

—x—

Mage til det i Slagelse af Snedkermester Peter Nielsen begangne Børnemord, har man i Sjælland ikke oplevet siden nogle og fyrgetyve Aar. Den Gang dræbte en Underofficeer, ved Navn Chineser, af Catholsk Troesbekjendelse, i Kjøbenhavn, sine tre Børn, ved at skjære Halsen af dem i Moderens Fraværelse. Hans Rædselsgjerning foranledigedes hverken af virkelig Mangel, Drukkenskab eller synlig Afsindighed. Forbryderen Peter Nielsen er, ifølge den udførlige Efterretning, man læser om ham i Slagelse Avis, et psychologisk Særsyn. Egentlig Trang kan ikke have været nogen Bevæggrund til hans Misgjerning, thi han havde nyligen fortjent tre Rbdlr., hvoraf de to endnu vare i Behold; fra Fattigvæsenet fik han ugentlig to Brød, og disse laae endnu urørte; hans to ældre Børn havde faaet hos Bageren samme Dag paa Borg for 10 Mk. Hvedebrød til at sælge i Skoven; han manglede for Dieblikket heller ikke Arbeide. Vistnok var han bleven udkastet, og boede, indtil videre, paa et Loft hos en Vægter, men deels havde han Løvte om at faae af Fattigvæsenet 4 Rbd. til Hjelp til Huusleie, deels skal han selv have erklæret, at hans Huusvildhed ikke gik ham nær, og at han havde været forsømmelig i at søge en Leilighed. Han foregiver, at Tanken om at dræbe sine Børn først paakom ham samme Dag, Drabet blev begaaet, uden at han kunde modstaae den, og at Frygten, ikke at kunne ernære de mindre, og at de skulde falde Andre til Byrde, var Bevæggrunden til hans Gjerning. De almindelige Bevæggrunde til Mord pleie at være Frygt, Had, Egennytte eller Religionssværmerie; men ingen af disse kunne antages at have fundet Sted her. Derimod fristes man til at troe, uagtet der i ovennævnte Avisberetning anføres, at Morderen bar Kjærlighed til sine andre Børn og at han kyssede dem ved Obductionsforretningen — at Barnekjærlighedsorganet, som efter Galls Paastand, næsten aldrig findes, eller i det mindste kun i en meget ringe Grad, hos Børnemordersker, ogsaa maa have manglet ham; thi ellers kunde han ikke med koldt Blod, have

udøvet en saadan Gjerning og været Vidne til sine Børns Lidelser og Dødskamp. — I Staden Slesvig blev i Aaret 1820 af en Moder begaaet en Misgjerning, der var et Sidestykke til Peter Nielsens, skjøndt Religionssværmerie synes at have havt nogen Deel deri. En Kone havde læst i en Prædiken om Forældres Pligter mod deres Børn og besluttede derfor at ville befrie sine fire Pigebørn, hvoraf det ældste var ti Aar, fra de mulige Uheld, der kunde møde dem i denne Verden. Da hun en Aften kom hjem og Børnene nu laae i den tryggeste Søvn, skjar hun Halsen af dem alle fire. Neppe havde hun fuldført Gjerningen, førend hendes Mand traadte ind i Stuen. Hun sprang nu ud af Vinduet, løb hen til Øvrigheden, og angav sig selv, forsikkrende, at hun ene havde udøvet denne Gjerning i det Diemeed, at gjøre sine Børn lykkelige, og at hun havde havt i Sinde at gjøre det samme ved sin Mand.

—x—

I ny Freya No. 11 findes et velskrevet Stykke med Titel: "Om Straffe for Forseelser mod Staten." Mod denne Titel kan man med Grund indvende, at den omfatter Mere end hvad Stykket indeholder. Til Forseelser imod Staten bør upaatvivlelig henføres Underslæb med offentlige Penge, ja enhver Overtrædelse af Embedspligt, Toldsvig o. a. m., men i bemeldte Stykke omtales egentlig kun Fornærmelser mod Statsstyrelsen, fremsatte i trykte Skrifter. Mere passende havde den Titel været, som er anført i Adresseavisen No. 106: "Om de meest passende Straffe for Overtrædelser af Trykkelovene."

Blandede Efterretninger.

Den franske Nationalgarde. Den 12te Juni 1790 erklærede den franske constituerende Nationalforsamling, at kun den, der opfylder Tjenestepligten i Nationalgarden, kunde udøve en virkelig Borgers Rettigheder. Derpaa blev d. 29 December 1791 en staaende Stads- og Departements-Nationalgarde dannet ved en

fri Hverving — een Mand af tyve Borgere — som selv valgte sine Officerer og fik Lønning og Vaaben. I Mai 1792 blev Antallet af Departements-Nationalgarden bestemt til 216 Bataillоner, der siden ved Krigens Udbrud bleve forstærkede. Den 8 Oct. 1795 blev den Pariser Nationalgardes Generalstab opløst og dens øverste Bestyrelse overdragen Generalen over Armeen for det Indre, hvorved Ideen af en lovlig, Civiløvrigheden underordnet, til Borgerens Beskyttelse og Tjeneste bestemt, Folkebevæbning tilintetgjordes. Nu kunde Directoriet danne bevægelige Colonner af Stæds-Nationalgarden. I August 1797 lykkedes det begge Lovgivningsraaderne, igjen at give den en lovlig Organisation. Napoleon lod det, i Henseende til Formen blive derved, men underkastede hele Institutet sin Militairpolitik. Han dannede Legioner deraf, der, medens han oversvømmede Udlandet med sine conscriberede Hære, bevogtede Kysterne og Grændsefæstningerne, og besørgede Tjenesten i det Indre. I 1810 dannede han af de nordlige Departementers Nationalgarde et Regiment af fire Bataillоner, som indlemmedes i den Keiserlige Garde, under Navn af Gardens Nationalgarde, i hvilket at optages gjeldte i Frankrige som en Ære og Belønning. Den 13de Marts 1812 dannedes af Nationalgarden tre Afdelinger (Bans). Efter Bourbonnernes Tilbagekomst søgte Royalisternes Partie, at gjøre Nationalgarden afhængig af deres Indflydelse. Kongens Broder fik Overbefalingen over samme i hele Frankrige. Dens Tal blev betydeligen formindsket, den turde ikke mere udnævne nogen Officeer ꝛc., men fik en til Constitutionen svarende Indretning. 1818 blev nemlig Generalstaben for Nationalgarden i Frankrige opløst, Monsieur nedlagde sin Post som Generaloberst over samme og den selv blev igjen underordnet Præfecterne og Ministeriet.

—x—

Bankøren Friherre v. Greymüller gav i afvigte Vinter i Wien et Bal, hvortil Tilberedelserne allene kostede 30,000 Fl. Wien. W. og man troer bestemt, at Ballet, hvor alle Sommerfrugter vare at finde, har kostet over 30,000 Fl. (altsaa tilsammen over 20,000 Rbd. Sølv.)

I Paris er det Kgl. Bibliotheks Myntcabinet nyligen blevet beriget med to herlige Samlinger, som franske Reisende have forskaffet sig i Sicilien og Grækenland, hvorved det er blevet forøget med 500 Guld- og Sølvmedailler, hvoriblandt ganske fortræffelige fra Syracus og Agrigent. Blandt de græske ere de saa berømte Guldmynter fra Athenen, hvilke længe have været den derværende franske Consul Fauvels Eiendom. Ved begge disse og den for fire Aar siden i det Kgl. Medaillecabinet indlemmede Cousinerykse Samling, er dette Cabinet kommet til at bestaae af 120,000 Stykker. Det er det kostbareste og fuldstændigste i Europa.

—x—

Hamburg havde til 1764 ikke noget get eller fast Skuespilhuus. Ved bemeldte Tid var en Skuespil-Entreprenør Ackermann, med en stor Trup af Skuespillere og Skuespillerinder, Dansere og Danserinder kommen til Hamburg, og bestemte til der at tage fast Sæde. Opførelse af et Skuespilhuus var een af de Ting han fandt høist nødvendige, og inden sex Maaneder stod nu det Skuespilhuus paa "Gänsemarckte", som Hamburgerne hidtil have havt. Det blev den 31te Juli 1765 aabnet med et Forspil: "Komedien i Dydens Tempel," af Løwen; hvorefter Sørgespillet: "Zelmire af Belloy," oversat af fransk, blev opført, tilligemed en Ballet. Nu er dette Skuespilhuus blevet lukket, og omverlet med et større. Den 1 Mai sidst ophørte Skuespillene her, hvorved en scenisk Epilog af Dr. Bärmann blev opført. Forestillingerne i det nye store pragtfulde Skuespilhuus i "Dammthorstraße" bleve aabnede d. 3die Mai med det Göthiske Sørgespil: Greve Egmont, og med en Prolog af Präzel.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 39.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 15 Mai 1827.

Malthe Conrad Bruun.

Wie von unsichtbaren Geistern gepeitscht, gehn die Sonnenpferde der Zeit mit unsers Schicksals leichtem Wagen durch. — Wohin es geht, wer weiß es?

Goethe.

Danmark har meer end eengang havt den Skjebne, at den Pode, der fremvoxte i dets Skjød, forplantedes, ved egne Tilskikkelser, til fremmed Bund, og ydede, ikke den, der oprindeligen pleiede og røgtede den, men Fremmede sin Skygge og sine Frugter. Dette var Tilfældet med Niels Steno og Jacob Winsløw i ældre og med Thorwaldsen, Steffens, Malthe Conrad Bruun o. fl. i nyere Tider. Den sidste, som vi her ville levere en kort Skildring af, kom i Aaret 1790 fra Jylland til Kjøbenhavn. Den, som den Gang saae den femtenaarige Yngling, klædt i en Hvergarnskjole, med guulagtigt, temmelig langt nedhængende Haar, og talende ram Jydsk, drømte vel neppe om, at denne Yngling engang vilde blive een af Frankrigs berømteste Geographer og Journalister.

Malthe C. Bruun debuterede med at levere smaa poetiske Bidrag til Maanedskriftet Minerva; siden læste man idelligen smaa Arbeider fra hans Haand i de fleste da udkommende andre periodiske Skrifter, saavelsom i Poulsens Nytaarsgaver. Det var netop i den franske Revolutions brusende Periode, M. C. Bruun kom til Kjøbenhavn, og Dagens store Begivenheder, Tidens særegne Aand kunde ikke andet end have en mægtig Indflydelse paa den fyrige, allerede da efter Udmærkelse higende, unge Skribent. Han besad Skarpsindighed og Vittighed, men med egentlig Digteraand, Phantasie og Opfindelseskraft var han ikke i nogen synderlig høi Grad begavet, uagtet hans lille Digt om Niels Ebbesen og hans siden, i en modnere Alder, forfattede skjønne lyriske Digt: Slaget ved Tripolis og Oden ved Bernstorffs Død skulde lade det formode. Sine Digte i Almindelighed udarbeidede han, efter hvad Folk, der kjendte ham, forsikkre, med Langsomhed og næsten Anstrængelse. Hans poetiske Aare lignede en frendræg-

tigt flydende Bæk, ingen brusende og stundom sine Bredder overstrømmende Flod; han begyndte paa adskillige Arbeider, men endte dem sjeldent, fordi Digter-Kraften manglede. Hans Værker, Jerusalems Skomagers Reise ꝛc. vare vel skrevne i et flydende Sprog, men havde aldrig vakt nogen synderlig Opmærksomhed, dersom de ikke havde været lempede efter Tidens Aand, skjøndt de, selv i den Periode, de udkom, mere ved deres dristige Tone, der paadrog ham Ubehageligheder, end ved deres indre Værd, fandt Læsere. Det er derfor temmelig sandsynligt, at han i sit Fædreneland aldrig vilde have gjort den Lykke, som æsthetisk Forfatter, han siden gjorde i Frankrige, som Geograph og Journalist. Det gik ham med Staterne, som Schiller, efter hans Bekjendelse, med Menneskene, da han skrev sine Røvere; hin vilde skildre Staterne, ligesom denne Menneskene, førend han endnu selv kjendte dem. Det var altsaa maaskee mere til Bruuns Lykke end til hans Ulykke, at han i sit 26de Aar kom til Frankrige: det Land, som var hans højeste Ideal. Her fandt han tillige en Bane aaben for sit virkelige Talent. De Franske kjendte, i det mindste den Gang, endnu kun lidet til fremmede Sprog, og den tydske, og fremfor Alt danske, Literatur blev næsten aldeles ikke studeret af dem. I Geographien var man der endnu langt tilbage, og det var derfor en let Sag for et saa opvakt Hoved, som Malthe Bruun, at sanke der Laurbær paa en hidtil saa lidet dyrket Mark. Mentelle, den Gang den eneste Geograph i dette Land, hvis Kundskaber til fremmede Kilder vare saare maadelige, indsaae snart, at et videnskabeligt Fostbroderskab med Bruun vilde være ham høist nyttigt. Han valgte ham derfor til Medarbeider ved hans store Geographie. Bruun havde

paa den Tid ladet komme fra Dannemark Suhms, Schønings og flere danske historiske- og geographiske Værker, og aabnede saaledes for de Franske en ganske ny Verden, især i Nordens Historie og Geographie. Det varede ikke længe og Redactionen for Journal des Debats, som var bleven opmærksom paa ham, ogsaa valgte ham til sin Medarbeider. Her var Bruun, som en Artikel fra Paris i Morgenblatt, hvoraf de efterfølgende Noticer tildeels ere øste, meget rigtigen bemærker, paa sin rette Plads. Her kunde hans levende Aand ret tumle sig i og med Tiden og dens Anliggender. Den udenlandske Politik var hans egentlige Departement; han oversatte, skrev Anmærkninger mod Engellænderne i den Napoleonske Stiil, gjennemheglede Stympere i Geographien, som der fandtes nok af i Frankrige, critiserede ofte saa strængt, at man i andre Blade skjændte paa ham, og nedrev ham, uden at det havde anden Virkning paa ham, end at det endnu mere opflammede hans Livsaand. Den samme Ligegyldighed mod Angreb viste han allerede i Kjøbenhavn. Man bragte ham engang lige ved Indgangen til Skuespilhuset, et i en vis Feide mod ham stilet meget bittert Blad. Han læste det paa Stedet med største Koldsindighed, og gik derpaa ind og saae Skuespillet. Han paadrog sig blandt de Franske ved sine bidende Critiker mange Ubehageligheder; men hvad der vilde have forvoldt Andre den største Ærgrelse, det kunde endog more ham. Sine Arbeider gav han forskjellige Indklædninger, var snart alvorlig, snart spøgefuld, roste Napoleon umaadeligen, og tænkde dog tillige paa en uafhængig Maade. Men Ustadighed i Synsmaader og Meninger udmærkede ham. Det gottede ham meget, naar engelske, især de ministerielle, Blade ofte angaae

en af ham yttret politisk Mening eller forfattet Note for Indskydelse fra Napoleon, og søgte alvorligen at gjendrive den, eller naar tydske Blade ordret og samvittighedsfuldt gjentoge den, som Orakelsprog. Vistnok tænkde han sig med Snildhed ind i den Napoleonske Regjerings Aand, og den Tids Statsmænd vare ofte fornøjede med hans Orakelsprog og lode dem gjerne gjelde for deres. Hans Stykker i Journal des Debats bragte ham overordentligen i Ry, da denne Journal den Gang, saa at sige, var den eneste i Frankrige, og blev almindeligen læst og udskreven. Dens Ros og Dadel var af stor Vægt; skjøndt Bruun i ingen af Delene vidste at holde Maade. Først med Aarene begyndte han at blive maadeholden — maaskee fordi Erfaringen havde lært ham, at Upartiskheden, ligesom Ærligheden, naar Alt kommer til Alt, varer længst. Hans geographiske Tidsskrift Annales des Voyages, det første i sit Slags i Frankrige, gjorde stor Lykke, og fortsættes endnu. Hans store Haandbog i Universalgeographien har han ikke fuldført. I Aaret 1814, da Keiserdømmet omstyrtedes, vilde han, der saa ivrigen havde forsvaret Napoleons Sag, især i den sidste Tid, ikke længer være Medarbeider af Journal des Debats, og begyndte derfor en Spectateur français, men den gjorde ingen synderlig Lykke. Han blev nu Medarbeider af Quotidienne: et Blad, der gik ligesaa heftigen løs paa Napoleon, som Journ. d. Deb. havde rost ham. Bruun skrev i Bladets Aand, og dette Vendekaaberie paadrog ham bittre Angreb, ja endog en Udfordring fra H. Anger, Medarbeider af et uafhængigt Blad. Tvekampen blev vel paa Kamppladsen, ved Venners Mellemkomst, forhindret, men Angers tilbagekaldte ikke hvad han, i et trykt Stykke, om Bruuns

Characteer havde sagt. Adskillige Aar i Forvejen var han, som Medarbeider af Journal d. Paris, bleven mishandlet paa sit eget Værelse af den polytechniske Skoles Elever, fordi han i et Stykke, som hans Navn dog ikke stod under, havde gjort sig lystig over een af deres Professorer, den lærde Biot. Denne skrev nu, for at forebygge den Mistanke, at han havde foranlediget hin nedrige Handling, et rosende Stykke mod Bruun, som igjen roste Biot, og bad Politiet, ikke lovligen at forfølge det mod ham udøvede Overfald. Siden forlod han igjen Quotidienne, vendte tilbage til Journal de Debats, hvis Medredacteur han blev lige til sin Død, med en aarlig Løn af 8000 Fr. Han beilede til den af Societé des Bonnes lettres udsatte Priis for en Afhandling om Legitimiteten, men uden at vinde den. 1813 skrev han Apologies des Louis XVIII. og lod den uddele blandt den Deel af Nationens Repræsentanter, der vare imod Bourbonnerne. Han døde i sin bedste Mandboms Alder, maaskee mere af alt for anspændt Arbeidsomhed og Tænken, end af nogen legemlig Skrøbelighed. Journ. d. Debats, der altid har udmærket sig ved Sprogreenhed, gav ham, efter hans Død, det Vidnesbyrd, at han haandhævede det franske Sprog paa det bedste, endskjøndt der stundom indsnege sig Smaafeil i hans Stiil. Han efterlod sin Enke med to Sønner ingen Formue; men Redactionen for Journ. d. Debats pensionerer hende med 1200 Fr. — Hovedegenskaberne i hans Characteer vare en ligesaa stadig Oppositionsaand, som ustadig Tænkemaade. Hvad Ustadigheden i hans politiske Grundsætninger angaaer, da kunde den maaskee finde Undskyldning i hans Stilling,

som politisk Organ for et Folk, der er modesyg endog i sine Meninger. Som Forfatter besad han, allerede førend han kom til Frankrig, i sit Modersmaal, den Lethed i Stiil og Foredrag, som de Franske agte saa høit og som han i deres uddannede Sprog, og ved sit Ophold i Landet selv, kunde gjøre end mere gjældende. Skade at hans fleste og vigtigste Værker ere geographiske; altsaa mere underkastede Tidens Forandring end andre videnskabelige Arbeider, og at hans historisk-politisk-æstheriske Stykker for det meste, som Fostere af Tiden og beregnede paa Tiden, vare indførte i politiske Tidsskrifter, som sieldent læses, naar de ere nogle Aar gamle. Mueligen vil man samle de udvalgteste af hans Arbeider og udgive dem i en egen Samling. I hvert Tilfælde vil hans Navn blive uforglemmeligt i den franske Literatur, og, naar man ikke mere tænker paa hans Svagheder, vil man end mindes ham som en særdeles aandrig Skribent.

Han lempede sig gjerne efter den franske Nations Fordomme, og forandrede derfor endog sit danske Navn fra Malthe til Malt, og fra Bruun til Brun, som er fransk, medens det første klingede saa fremmed: noget, som maaskee ikke havde været nødvendigt, thi den berømte Anatom Winsløv havde ogsaa et fremmedklingende Navn, men forandrede det ikke, og blev desuagtet udødelig i Frankrige. Mærkeligt er det, at Malthe Conrad Bruun hverken af Napoleon eller Bourbonnerne havde faaet nogen Pension eller Belønning.

2 x 18.

Det Kongelige Opfostringshuus i Kjøbenhavn.

(Fortsat fra No. 35.)

Da i Aaret 1775 Christians Plejehuus blev forflyttet til den gamle Kasernebygning, og den Gaard samme havde i store Kongensgade (nu No. 269) blev ledig, blev bestemt, at Opfostringshuset skulde fra Christianshavn didflyttes, hvilket d. 17 Oct. s. A. blev iværksat, og sammes hidtil havte Bolig blev nu til Søeqvæsthus-Stiftelsen overdraget. Et kongl. Rescr. af 14 Dec. 1775 indeholder Bestemmelser i Anledning af denne Flytning.

Stiftelsen har en Fond, som ved Aarets Udgang 1822 bestod i rentebærende Obligationer og Forskrivninger, efterat Omskrivning, ifølge Forordn. af 5 Jan. 1813, har fundet Sted, 45167 Rbdlr. 48 ß. Sølv, hvortil kommer de Kapitaler, som i sin Tid paa Bygningerne ere blevne anvendte, og som udgjøre et Beløb, der er beregnet til 71952 Rbd. 26 ß. Sølv.

I Stiftelsens Kapitaler og Indtægter søgte Fattigvæsenets Bestyrelse forhen undertiden Ressourcer for dets Fornødenheder. Man see hvad i Pontoppidans Magazin 2den Del, S. 59-65 herom er berettet. Ved Rescr. 17de Marts 1784 §. 10 blev almindelig Hospital fritaget for at betale de 31000 Rdl., som det havde laant af Opfostringshuset.

Stiftelsens Indtægtskilder ere:

1. Renter af dens benævnte Kapitalfond.
2. Hint Bidrag fra Klasselotteriet af 6000 Rbd. Sølv aarligt, der tildeels er som Godtgjørelse for hine tabte 31000 Rdl.
3. En aarlig Kollekt ved Bækkener uden for Kirkedørene hver Nytaarsdag, over hele Danmark og Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen. For Kjøbenhavn finder dog saadan Kollekt ikke Sted, ifølge Planen af 1799 for Fattig-

væsenet §. 178; men til Godtgjørelse for den Indtægt Stiftelsen har tabt, ved at Bækkeners Udsættelse saaledes ikke i Hovedstaden skeer til Stiftelsens Fordeel, er ved Direktionens Resolution af 21de Aug. 1801 fastsat en Sum af 150 Rdl. (nu Rbdl. Sølv) aarligt.

4. En Konsumtions Godtgjørelse betales Stiftelsen; den udgjør aarligen omtrent 150 Rbd. Sedler.

5. Leje af nogle, for Stiftelsen selv ej nødvendige, Lejligheder af dens Lokale; hvilke Lejligheder bruges tildels af Bredgadens Drenge- og Pigeskole; dels til Fattigvæsenets Opklædningsmagazin.

6. Industrie-Indtægter.

Da Stiftelsen bestaaer ved egne Midler, og har sine særskilte Fonds, hvilke med samtlige den forsikkrede Indtægtskilder den beholder for sig, assondrede fra de øvrige, som tilhøre Fattigvæsenet, saa beroer Antallet af Børnene, som i Stiftelsen opfostres, paa Indtægternes Beløb. Stiftelsen har længe ikke havt det Antal der ved dens Oprettelse blev antaget. 1825 forøgedes Antallet med 21 flere end de der ved samme Aars Begyndelse fandtes.

Den 31te Decbr. 1826 var Børnenes Antal, som paa Stiftelsens Regning underholdtes, 145; foruden 7 Drenge for det Topske Legats Regning, af sammes Renter. Afdøde Cancellieraad Rasmus Top og Datter Johanne Magdal. Top havde nemlig ved et Testament, hvorved Renterne af deres Formue blev bestemt for Bartou Hospital, anordnet, at Renterne af en Kapital af 30,000 Rbd. i Kgl. Obligationer skulde anvendes til tolv fattige Børns Opdragelse, saaledes at, efterhaanden som de tolv Børn ved Konfirmation afgik, skulde Renterne komme Lemmerne i bemelte Hospital tilgode. (See Dagen 1822 No. 27 og 1825 No. 16.) Ifølge deraf indsattes for Legatets Regning 12 Børn i Opfostringshuset, af hvilke 5 forhen ere konfirmerede, og tre ved den nysforløbne Paaskekonfirmation. Der ere saaledes kun 4 tilbage, som formodentligen næste Aar udgaae. Da Ren-

terne af Kapitalen var større end der udfordredes til de tolv Drenges Opdragelse, saa have de faaet Undervisning i Musik, lært at dreje paa et for dem særskilt oprettet Drejerie, faaet dobbelt Opklædning hvert Aar, og desuden er en Sum for dem bleven oplagt.

I Aaret 1796 blev det ved Kgl. Resolution af 26de Aug. bestemt: at 50 af denne Stiftelses Børn maatte udsættes til Opdragelse hos gode Folk i Kjøbstæderne eller paa Landet, hvilket ved Raadstueplakat 10de December s. A. blev bekjendtgjort. (Minerva Dec. 1796 S. 313-316.) Dette skeede i nogle Aar, men har fra Aar 1799 ej fundet Sted.

Hovedreglerne for Stiftelsen gives nu i Fattigvæsens Planen af 1799 §. 78. "Dens Diemed, hedder det, er at opdrage duelige og kyndige Lærlinger for Fabriker og andre borgerlige Haandteringer;" — og den skal være saaledes ordnet, "at en mere udvidet Undervisning gives der, end den, som kan finde Sted i Fattig- og Frieskoler i Almindelighed, og at ingen Børn antages af Stiftelsen, førend de ved visse Kundskaber ere forberedte."

I Overeensstemmelse hermed bliver nu ved Valget af de Børn, som optages i Stiftelsen følgende Fremgangsmaade fulgt. De ved hver især af Fattigvæsenets tre Drengeskoler ansatte Inspektorer og Lærere afgive til Direktionen Lister over de Drenge som, i Hensyn til Alder, Kundskaber og Evner, Flid og god Opførsel ansees qvalificerede, saa at Stiftelsens Øjemed kan opnaaes. Desuden modtages i Aarets Løb Ansøgninger fra en Mængde Trængende om deres Børns Opdragelse. Naar Konfirmationen er forbi, (den holdes kun eengang aarlig ved Paaskketider) og de konfirmerede Drenge ere anbragte i Lære, anstilles Examen saavel for de indstillede Drenge fra Fattigvæsenets Skoler, som med dem, for hvilke Ansøgninger ere modtagne; og derefter gjøres et Udvalg. I Almindelighed antages ikke nogen Dreng under 9, eller over 12 Aar. Ved at antage Drenge af en Alder yngre end 9 Aar blive de her for længe, og optage

saaledes Plads for andre Trængende; og er en Dreng over 12 Aar kan han ikke lære alt hvad der udfordres.

For saavidt Private ere, efter hvad forhen er bemærket, berettigede til at indsætte Drenge, maae disse naturligvis have samme Forkundskaber og Arbejdsfærdigheder som fordres ved Optagelsen af de Børn der ved Direktionen vælges.

I Henseende til Undervisningen ere Drengene deelte i tre Klasser. Det halve Antal i en Klasse er tre Timer dagligen i Skolen og tre Timer i Arbejdsstuen. I øverste Klasse faaes, foruden den for Klassen udvidede Undervisning i Religion, Skrift og Regning, fremdeles Undervisning i Naturhistorie, Fædrenelands- og Verdenshistorie, Geographi, Mathematik og Mekanik. Atte Timer ugentlig anvendes til Synge-Øvelser, sex til Tegning, fire til Gymnastik.

I Henseende til Anvisning til Industrie, bemærke vi hvilke Værksteder der til forskjellige Tider i de sidste 33 Aar have været drevne:

1) Propskjærerie. Det blev drevet for Stiftelsens Regning, men maatte af Mangel paa Kork, nedlægges 1811. — 1819 begyndte forhenværende Opsynsmand her ved Stiftelsen, Lund, et Propskjærerie for egen Regning, og fik dertil Drenge; men ophørte igjen dermed ved Udgangen af Aaret 1820, da han deels ikke kunde faae Kork, deels var gammel og svagelig.

2) Snedkerværksted. Det begyndte 1806 og vedvarede til 1813. — Arbejdet bestod næsten allene i Ligkister til almindelig Hospital. Vedkommende Mestere betalte for de Drenge, som arbejdede hos dem, men anskaffede forresten selv Alt undtagen Lokalet til Værksted.

3) Æskemagerie. Dette tog sin Begyndelse 1811, og vedvarede til Udgangen af April 1818, paa samme Vilkaar som Snedkerværkstedet.

4) Flætning af Kjøre- og Ride-Piske. Begyndte 1809 og ophørte 1813, da en paa Værkstedet opkommen Ildebrand ødelagte Redskaberne. En gammel Matros fik af Commercecollegiet 100 Rbd. aarlig for at lære nogle af Drengene Fremgangsmaaden. Opfostringshuset anskaffede alle Materialier og solgte de færdige Piske.

5) Et Skomagerværksted. Begyndt 1820 og varede kun i 2¼ Aar. Mesteren betalte for de hos ham ansatte Drenge. De Sko Opfostringshuset og Fattigvæsenet behøvede, leverede han imod Betaling.

6) Arbejder af Papirmasse varede fra 1819 til 1825. Mesteren betalte 100 Rbdlr. aarlig for de Drenge der arbeidede hos ham, hvorimod han, foruden den Fordel, han kunde gjøre sig ved Afsætningen, havde fri Bopæl.

7) Drejerie. Dette blev fra 1803 til 1806 dreven for Stiftelsens Regning, men efter den Tid er dertil afgivet Drenge, for hvilke Mesteren betaler, og selv besørger alle de med Drejningen forbundne Udgifter. Samme Fremgangsmaade finder endnu Sted.

8) Strikning. Begyndte 1803 og vedvarer endnu. I Begyndelsen kjøbte man Uldgarn; fra 1817 blev det udleveret fra Fattigvæsenets Opklædnings-Magazin, og fra 1822, da

9) Uldspinderiet begyndte, tages derfra, hvad der behøves til at strikke Strømper af.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Af de rige Skatte af Malerier af alle Tidsaldere, Lande, og Konstskoler, som i de kongelige Samlinger har været bevarede paa forskjellige Steder, tildeels uden for Hovedstaden, paa kongl. Slotte, er ved Udvalg stiftet et Central-Gallerie, der for det første er givet Plads i den øvre

ste Hoved-Etage paa Christiansborg Slot i to sammenhængende Rækker af tolv lyse, høie og rummelige Sale, foruden en Forsal, bestemt for kopierende Konstnere. Det her samlede Antal af Malerier af italienske Mestere udgjør 160 Stykker. Af nederlandske Malerier findes langt talrigere Værker, der ved Sjeldenhed eller Ypperlighed vække i høi Grad Beundring. Enkelte Malerier findes omtalte og bedømte i afdøde Ramdohr's bekjendte Værk: Studien, (Hannover 1792) og i den af Hr. C. F. v. Rumohr givne korte Oversigt over de kjøbenhavnske Malerie-Samlinger, (i Kunstblatt 1825 No. 87 og 88; og derfra oversat i Aftenbladet 1825, No. 53 i Dec.) I disse Dage er et i Literaturen vigtigt og for Konstelskerne interessant Værk udkommet, hvori denne Kongelige Samling beskrives; nemlig af Hr. Justitsraad J. C. Spengler, Inspektør ved det Kgl. Museum. Hr. Justitsraaden tilligemed Professor ved Konstacademiet Hr. J. L. Lund og Inspecteur ved det Kgl. Stentrykkerie, Hr. Premierlieutenant N. B. Krossing, ere under 27de April givne kgl. Bevilling til, med Eneret i 4 Aar, i Steentryk at udgive Copier af det Kgl. Billedgallerie paa Christiansborg Slot, samt af andre Hs. Majestæt tilhørende og i andre Kongelige Slotte værende Malerier.

Blandede Efterretninger.

Hans Majestæt Kongen af Sachsen Frederik August er død d. 5 Mai efter en kort Sygdom i sin Alders 77de og sin Regjerings 64de Aar. Han var fød 23 December 1750. Hans Dronning, fød 10de Maj 1752, med hvem han formæledes 1769, og en eneste Dotter, Princesse Marie Auguste, ugift, fød 21 Julii 1782, overlever ham. Hans Broder, den nu regjerende Konge Anton Clemens Theodor, er fød 27de Decbr. 1755. Den præsumtive Tronfølger er en tredie Broder, Prinds Maximilian, som er fød 13 August 1759. Den afdøde af hele Europa høiagtede og af sine Undersaatter inderligen elskede kronede Olding har gjennemlevet den meest

daadfuldeste og meest stormende Periode i Europas, ja maaskee Verdens Aarbøger. Kun sytten Aar gammel besteg han, 1768, Thronen, og stræbte tidligen at gjøre Alt for sine Undersaatters Lykke; han betalte Statsgjelden og sikkrede den offentlige Tillid til hans Redelighed i den Grad, at endnu i dette Øjeblik, efter saa mange blodige Saar, som Krigen har bibragt hans Stat, de Sachsiske Statspapirer betales over deres paalydende Værd. I den skrækkelige Dyrtid 1772, 1804, 1805, og de rædsomme Oversvømmelser 1784, 1799 og 1804 viste han sig som en sand og øm Fader for sit Folk. Han gjorde mange vigtige og heldbringende Forandringer; han afskaffede Torturen, indskrænkede Benægtelseseden og Dødsstraffene, som han tillige formildede, oprettede en bestandig Lovcommission til en ny Lovs Udarbeidelse og overdrog 1818 adskillige udmærkede Retslærde, at forfatte en ny Criminallov. Men, hvor inderligen han end ønskede at gjøre sine Undersaatter saa lykkelige, som mueligt, tillod hans Lands mislige Beliggenhed og Tidens Storme ham ikke altid at beholde Sværdet i Skeden. Men at han ikke var ærgjerrig, derpaa saae man et talende Bevis 1791, da Polakkerne frivilligen tilbøde ham og hans qvindelige Efterkommere Polens Krone, og han ikke vilde modtage den. Dog blev det ham ikke mueligt, indskrænket til sit eget Land, og nøjet med at gjøre dette lykkeligt, at undgaae Krigens Malstrøm, da Østerrige og Preussen besluttede, med Vaaben at modarbeide den nys udbrudte franske Revolution; men han tog ingen virksom Deel i Kampen, og stillede først efter den østerrigske Keisers Død, og da de Franskes Indtrængelse i de østerrigske Nederlande og Rhinlande voldte, at en Rigskrig blev erklæret, de Tropper, han som Rigsfyrste var forpligtet til at levere. Stedse raadende til Maadehold sluttede han 1796 en Vaabenstilstand med de Franske, og opstillede en Neutralitetsarmee paa Grændserne af sine Lande. I den ny Krig mod Frankrig 1805 tog han vel ingen Deel, men hans Lande lede ved Preussernes Gjennemmarsch, og da det tydske Rige blev opløst, maatte han lade ved Preussens Rustning mod Frankrige 20,000 Mand støde til dets Hær. Men efter Slaget

ved Jena trængte de Franske først ind i Sachsen og paalagde det en Brandskat af 25 Mill. Ved Fredsslutningen i Posen 1807 blev Sachsens Regent, som hidtil kun var Churfyrste ophøiet til Konge, men, som Medlem af Rhinforbundet, maatte han nu stille 20,000 Mand. Ved Freden i Tilsit fik han endeel af de preussiske Lande, under Titel af Hertugdømmet Warschau. Men blev hans Staters Grændser herved udvidede saa bleve hans Pligter mod Napoleon det ikke mindre. Han maatte tage virksom Deel først i hans Krig mod Østerrig 1809 og derpaa mod Rusland 1812. Da Lykken vendte Napoleon Ryggen, havde Sachsens Uheld naaet sit høieste Maal. Kongen maatte ved de Allieredes Indrykkelse forlade sin Residents, og siden følge Napoleon til Leipzig; men da Europas Skjæbne der var afgjort, blev Friedrichfelde ved Berlin indtil videre anviist ham til Opholdsted; og ikke førend 1815 vendte han tilbage til sin Hovedstad, efterat det ved en Convention med Preussen var bleven bestemt, hvormeget af sine Lande han skulde beholde.

Det Heidelberger Universitets Bibliothek faaer en betydelig og vigtig Forøgelse, da der nemlig er afsluttet en Kjøbekontrakt om Klosterbibliothekerne i Salem og Petershausen ved Constantz imod en Kjøbesum af 2000 Gyld. og man regner at foruden Dupletter vil Forøgelsen udgjøre 30,000 Bind. Kjøbesummen bliver for største Delen forskudt af Heidelbergske Kapitalister, forrentet af Bibliothekskassen og indløst efter en bestemt Plan. Af Borgerskabet skjænkes 12000 Gyld. til Bibliothek-Lokalets Vedligeholdelse. — Til Oprettelse af en ny Museumbygning paa Paradepladsen i Heidelberg skeer Subskriptioner paa Aktier, og der er allerede tegnet til et Beløb af 5400 Gyld.

Kjøbenhavns Børs, den 15 May 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 226		
Species 229		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 12 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	165	165½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	51 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	73¾	74¼ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	115¾	116 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	94½	95 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	105 i Banco
4 pC. Dito nye	94	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	75	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	— L. Sterl.

Trykfeil: S. 595 L. 3 nedenfra Fuglesang, l. Fuglesange; S. 596 L. 11 Mamor, l. Marmor.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 40.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 19 Mai 1827.

To Breve til Hr. Cimber.

Høistærede Hr. Cimber!

De kalder Dem Cimber, men, saavidt jeg kan mærke, er De ligesaa meget en Jyde, som jeg en Mexikaner, for flød der en eneste Draabe jydsk Blod i Deres Aarer, saa havde De ikke været saa ujydsk, for ei at sige saa utysk, at ville gjøre en skikkelig Mand Afbræk i hans lovlige Næringsvei. Formodentlig har De vidst, at jeg agtede at udgive et tydsk Ugeblad, under den Titel: der Auerochs, men netop i det Øjeblik, jeg vilde lade det første Nummer følge med Adresseavisen — heute umsonst, morgen für Geld — kommer De bardus med Deres Stykke om Tydsk i Danmark. Jeg havde været tilfreds, at Deres Postillion var bleven hængende fast paa Toppen af Runde-, Frue- eller Petri Taarn, eller at han havde brækket begge Vingerne paa Flugten, førend han kom ned med det forbistrede Nummer af Flyveposten. Var min Oxe kommen i Gang, saa havde jeg i det mindste havt en fast Indtægt af 15 Mk. ugentligen, om jeg ogsaa skulde have betalt Literatus Lederman en heel Rigsbankdaler ugentligen for Bladets Redigeren. Men nu De kom med Deres patriotiske Stykke, kan jeg ikke faae mere en eneste Subskribent, for man veed jo nok, hvorledes Folk, især de subskriberende, nuomstunder ere, og hvor mange Jesper Ridefogder der gives, som lade sig indbilde, at Jorden er saa flad som en Pandekage, naar kun en Peer Degn siger det. Jeg har nu i tredive Aar ladet trykke Bøger og Viser, og veed nok, hvorledes selv Matadorer i den Henseende ere sindede. Hvad De har derunder, veed jeg ikke, men at De vil sætte Folk Blaar i Øjnene, det seer jeg nok. Af alt det Tydske, som De beraaber Dem paa, at have læst i fire danske Blade, kjender jeg kun to Digte. Det ene har jeg ikke læst, men hørt declamere; det var et dejligt Digt, og blev optaget med rasende Bifald, og naar ikke saadanne Stykker skulle trykkes i danske Blade, saa veed jeg ikke hvad der skal trykkes. De siger: "at en Fremmed, som havde bivaanet een af de senere Aftenunderholdninger og der hørt enten blot Tydsk, eller i det mindste lige saa meget

Tydsk som Dansk, vilde maaskee uden Betænkelighed paastaae, at det tydske Sprog var ligesaa almindeligt her som det danske, og paa Veie til at fortrænge det?" Det skal nok være en Skose — men "det er en Skose, som jeg ei kan rose." Hvad skal vi da med Dansk, naar de fleste Læsere og Tilskuere ønske Tydsk? Hvilke Bøger søges meest i Leiebibliothekerne? — er det ikke de tydske? Hvilke Comedier løber man meest efter? er det ikke de tydske? Maatte jeg ikke betale en Galleriebillet til "die Schweizerfamilie" hos Sjouerne med 4 Mk. 8 ß., og forsikkrede ikke disse, som jo nok maa kjende Smagen, at een Schweizer-Familie er dem kjerere end ti Danske eller Burchardtske Familier, ligesom eet Pund Schweizer-Ost er dem mere værdt end ti Sjællandske? Hvormeget har ikke Mamesel Kain eller Kainz indbragt Cassen? Hørte jeg ikke selv forleden, da jeg var paa Ølkjelderen, at en tydsk Sjouer, med Glasset i Haanden, raabte: "die Kain soll leben! Möchte doch kein anderer als die Kain spielen"! medens en dansk Sjouer stødte til og raabte: "hast Recht, Brüderchen, durch ihr haben wir unser Kuken dygtig gemælt!" Jeg for min Deel vilde, saa fattig som jeg er, give fem Rigsbankdaler til Hamborger Selleboder, dersom Redacteurerne, som De siger, vilde (i det mindste indtil videre) levere halv danske og halv tydske Ugeblade (siden kunde de jo levere lutter tydske), for ikke allene vilde det, som De anfører, være en Lettelse for dem i deres besværlige Arbejde, naar de, istedet for at udarbeide og oversætte Stykker, til Indrykkelse i deres Blade, kunde sende en eller anden tydsk Bog hen til Sætteren, og deraf lade ham ligefrem uddrage saa meget, som hver Gang behøvedes, men det vilde tillige være

dem meget indbringende, især i denne Tid, da Dampbaadene hver Uge bringe en Transport tydske Læsere hertil og man i alle fornemme Huse læser og taler mere Tydsk end Dansk.

Ærbødigst
Pryssing,
Bogbinder.

Hochgeehrtester Hr. Cimber!

Jeg dakker Dem recht herzlich at De so ipperligen og freundlich har taget Dem af den didske Sprog. Den er, uden Selbstrømmen, en herlich Sprog — en Sprog — som, hvis der i Paradis blef schnakket nogen Sprog, maa ha været det, som Adam og Efa og Schlangen conferserede i, og som neulich ochsaa af unser Bachessen schal i en stur tidsk Gedicht være bevist. Den danske er — sub rosa — De maa doch tilstaae mig — ret en garstig og abominabel Sprog. Selv die Eder, man har deri, klinger so låppisch. Naar jeg f. Ex. vil forsichre En om Noget, so kan jeg paa Dansk ikke bediene mich af andet end "Pine Død" eller "sku" eller "min Seel og Schalighed" eller "Fa'n ta mig", aber hvor ganske anders klinger ikke "Hohl mich der Teufel eller der Guguk" eller "Schwere Noth" u. s. w.? — Jeg har vor einige Zeit ladet mig informere i Dansk, men det gik, som jeg har lest:

"Den vil ei sliden mig — som jeg Dem sige schal,
Min Hoved eller og den danske Sprog er gal."

— Jeg nechter ikke, at jeg finder den danske Brød og Il og Kid og Schmer ganz manierlich — men den danske Sprog er mig en Pest. — Det er derfor recht in dulci jubilo — recht med Herzensluft, at jeg i denne Tid goer paa Comedien, hvor man, som De sehr richtig anführer, herer enten blot Didsk eller ligeso meget Didsk

som Dansk. Potztausend! hvad det kitzler og gotter mine Eren, hver Gang jeg herer de sede Gjenlid von Daraußen! Und hvad det er en Honneur for uns Didske, at here Danske Damen og Herren tale als var die fedte midt im Reiche! Kan De, hochgeschätzter Hr. Cimber, det saa sidt drive, at der weder schpilles eller schrives künftig andet in Dånemark end Didsk, saa erwerber De Dem en udedelig Fortjenest af Didskhdommen i Almindeligshed og mig i Sirdelesheb. Jeg forneier mig allerede nu over at kunne lese danske Blade; deri forkommer min Seel selten noget, som jeg ikke forstaher. Kunde De bewerkstellige, at de alle ohne Ausnahme bleve paa Didsk skreven, so var Deres Fortjenest doppelt stur. De maa doch bedenke, at Dånemark, i lerde Sacher forziglig, skilder Didskland Alt, og at der ikke blir sacht en Mæh ved Rhinen, ohne man strax herer en Bæh ved Eresund.

Ganz ergebenster
Alexander Maximilian
Blasenberg,
Kreiß- und Amtsbarbier aus Schmalkalden.

Til min Feber.

Qværens qvem devoret.

Du lede Qvind! — thi saa jeg nævner Dig,
Skjøndt vel jeg veed, et Folkeslag*) der var,
Hos hvilket Du i Agt og Ære stod;
Hvor Offringer man til Dit Altar bar,
Ja! hvor Gudinde Du Dig nævne lod. —

*) See Dictionnaire de la Fable par Chompré.

Du Fuule! hvi vil Du hjemsøge mig?
Du ikke tro, at jeg — det Roma brugte —
Ved Dyrkelse vil mildne haarde Sind!
Jeg hos Barbarer mig ej smigrer ind;
Og kan med Velbehag man Røgen lugte
Den Frygt, men ikke Hjertet sender frem. —

Jeg, som i Fred og Ro vil gjerne leve,
Med hele Verden, maatte jeg ej bæve,
Da, bleg og gusten, jeg Dig saae
Uventet ved min Side staae?
Med rynket Mine banke paa mit Hjem?
Gak det forbi og drag en anden Vej!
Saa lød min Bøn, men den bønhørtes ej.
Du gridsk og graadig mig i Skuldren griber,
Med skarpe Negl Du mig i Nakken kniber,
Og i dit Følge Eumenider er.
I fæle, sorte Dragt og blodige
Og deres Hoveder omsnoede
Med giftig Slange jeg dem seer;
Den tændte Fakkel svinge de, og Du,
Megare, barsk i Hu
Den mod mig vender,
Og i hver Aare Du en Ild antænder,
Der truer Undergang og Død;
Og Ingen, Ingen ynkes ved min Nød;
Og taus staaer hver, der skulde bringe Trøst,
Ej Kilder dæmpe kan min Drikkelyst,
Og Mattighed betager mine Lemmer,
Og Phantasus med Billeder mig skræmmer. —
Ej Amoretter mig omflagrede,
Ej jeg paa Blomster-Enge vandrede,
Ej Aphrodite saae jeg til mig smile,
Ej Søvnens Gud mig qvægede med Hvile,
Og ej Harmonika mit Øre
Med søde liflig Tone monne røre;
Nej! jeg til afrikanske Ørken blev

Fort hen og saae, at Løven sønderrev
Uskyldig Vandringsmand; Nu monne lyde
Et rædsomt Brøl: Hyænen for mig stod
Med aabent Gab; Mit Blod
Uhyret lystede at nyde.
Og stygge Larver*) mig omspændte,
Ej hjalp de Bønner som jeg brændte,
For at de skulde skaane mig;
Og rædsom Varsel var mig Ravnens Skrig. —
Nu Ixion jeg var, og fandt mig bunden
Til Slange-Hjulet; Nu jeg kaldtes frem
For Rhadamantus i hans mørke Hjem.
Han bød med Strenghed og med Fynd
Jeg skulde skrifte hver begaaet Synd,
Ja hver vanhellig Tanke i mit Bryst;
Og Charon truede med Hunden.
Som til at gribe mig selv viste Lyst. — —
Her reiste jeg mig harmefuld, og ved
Den gamle Styx, ved Odin selv jeg svoer
En hellig Eed: Uvaarne Gjæst! Du troer
Forgjæves Du skal spøge Dig
Hos mig.
Du selv undgjelde skal for hvad jeg led,
Snart skal Dit Scepter mig ej mere række,
Og, skamfuld, skal Du gaae Din Vej,
Thi jeg for Dig kredentser ej,
Hygæas ædle Søn Din Kraft skal svække. —
Personen nu af Harme fnysede
B's. blotte Navn den kysede,
Og neppe Staven over mig han svinger
Før han Uhyret fus betvinger.
Til skumle Hule det tilbagetræder,
Og jeg ved Livet mig nu atter glæder.

Ich.

---

*) Man troede at bortjage disse onde Genier fra Husene ved at røge med Bønner.

Det Kongelige Opfostringshuus i Kjøbenhavn.

(Sluttet; see forr. No.)

Stiftelsen havde i Begyndelsen sin egen Direktion, men Bestyrelsen blev 1771 overdraget Direktionen for den almindelige Pleie-Anstalt; og har fra den Tid bestandig havt fælleds Bestyrelse med Fattigvæsenet, saaledes at samme fra 1781 var under Kjøbenhavns Magistrats Overopsyn, af hvis Medlemmer 3 specielle Direktører valgtes; — men fra 1799, da den Kongelige approberede Plan for Fattigvæsenet blev bekjendtgjort, staaer Stiftelsen under Fattigvæsens-Direktionen. Den havde af sammes Medlemmer specielle Direktører indtil 1816, da den nuværende Kongelige administrerende Direktion for Fattigvæsenet tiltraadte, under hvis Bestyrelse den nu staaer.

Stiftelsen har en lønnet Forstander, som der har Bopæl. De hidtil værende Forstandere have været:

1) Knud Broust. Antagen 19de October 1753, døde her den 20de August 1783.

2) Knud Olsen. Antagen 1783. Afgik med Pension og fri Bolig d. 31te Marts 1803, døde 20de Novbr. 1808.

3) Hr. Rasmus Borch. Antagen 7de Februari 1803, efterat han forhen fra 1794 havde været Lærer ved Stiftelsen, som denne Mand nu saaledes i lang Række af Aar har tjent med udmærket Nidkjærhed og Opofrelse.

Stiftelsen har forhen havt en Edukations-Inspektør. Som saadan blev 1774 ansat Gert Didrik Jørgensen, der siden blev befordret til Bogholder ved den almindelige Enkekasse. 1776 beskikkedes Hr. Peter Baagøe til Edukations-Inspektør. Han var tillige Præst ved Wartov. 1783 blev han Kapellan ved Roskilde Domkirke; og Embedet ophørte, ifølge Kgl. Rescr. af 17de Marts 1784.

Det meste endnu gjeldende Spise-Reglement for Drengene findes aftrykt i Collegial-Tidenden. Andre trykte Reglementer og Instruktioner kjendes ikke.

I Stiftelsens første Lokale var ingen Kirke eller Kapel; men derimod er i det Lokale den nu har, et lidet Kapel, som gives Navn af Kirke.

1792 læste man *) følgende: "Det Kongelige Opfostringshuus er forsynet med en Kirke eller Kapel, hvori holdes Prædiken hver Søndag af Informatorerne, som dertil skiftes; hvor nødvendig denne Kirke har været forhen, maa den dømme om, som har havt Kundskab om Stiftelsen i den Tid. Nu derimod troer man, at vor Herre ikke vilde fornærmes, om denne Kirke blev anvendt til andet Brug, og den hele Gudstjeneste gik ind. Opfostringshusets Børn gaae hver Søndag i almindelig Hospitals Kirke; Betjenterne ved Stiftelsen ere sunde og friske Mennesker, som gjerne kan søge Byens Kirker, og behøve slet ikke nogen Kabinets- eller Kapels Prædiken."

Uden Tvivl ved den Tid ophørte Prædikener her. 1801 ansøgte daværende tre Lærere at prædike engang imellem om Søndag Formiddag, istedetfor at katekisere; hvilket tillodes dem paa den Maade, at der efter Prædiken skulde holdes en kort Katekisation, for at forvisse sig om at Børnene havde hørt den med Opmærksomhed. Disse Prædikener ophørte da de to Lærere 1802 befordredes til Præstekald, og den tredie 1803 blev Forstander.

Kapellet staaer nu ledigt hele Aaret igjennem paa en Dag nær, nemlig d. 29de Juni, da der holdes Tale, opføres Kantate, uddeles Præmier osv. Det har nemlig været en god gammel Skik ved Stiftelsen at høitideligholde bemeldte Dag, som den Dag da Stiftelsen ved Fundatsen grundlagtes. Fra 1813 til 1816 var denne Skik afbrudt, men 1817 fornyedes den og har siden vedvaret.

*) I førnævnte lidet Skrift: "Noget om — S. 25.

1817 læste man i Politievennen No. 87 en Yttring om at det vilde være mange der boe i den Deel af Staden, hvor Opfostringshuset ligger, kjærkomment, om Kirken der maatte komme i Brug; men i No. 89 af samme Blad vises Unødvendigheden deraf.

Pot-Pourri.

(Meddeelt.)

En gammel engelsk Tragoediedigter var saa forfængelig, at han, ved de heldigste Steder i Andres nyere Sørgespil, altid søgte at paavise, at de vare tagne af hans Arbeider. Da han nu engang ved Opførelsen af et saadant Drama blev et Theateruveir vaer, udraabte han: "det er min Torden!"

En Smed vilde engang laane hos Skolerectoren en Bog. "Jeg har forsvoret, at udlaane Bøger", sagde Rectoren, men vil han læse den Bog, han ønsker, paa min Studerestue, min gode Mester, saa maa han gjerne." Smeden betakkede sig, og gik. — Nogen Tid derefter sendte Rectoren Bud til Smeden, for at laane hos ham en Kofod til at bugge Ilden op med. "Hils Rectoren", sagde Smeden til Budet, "at jeg har forsvoret at laane nogen Kofod ud, men vil han benytte den hjemme hos mig, saa maa han gjerne."

En Oversætter af Tydsk oversatte engang "die Pflanze ist voller Saamen" med: Planten er fuld af Frøer. Man gjorde ham opmærksom derpaa. "Veed De da ikke, min Hr. Criticus, sagde han til sin Irettesætter, at Frø har i Fleertallet Frøer?" — Ja, men Sprogbrugen vil, at naar Talen er om "Saamen" — "Ih, hvad bryder jeg mig om Sprogbrugen", faldt Oversætteren ham ind i Talen, "den er en grov Tyran. Jeg holder mig til Fru Grammatica, som er en fiin Dame."

I en Konstflids Udstilling hang et Stykke

Saalelæder med en vedheftet Seddel, hvorpaa stod skrevet: "dette Saalelæder er forfærdiget af en indenlandsk Oxe."

En liden regjerende Fyrste kjørte med Baron M*** til Magdeburg. Da de kom til Porten, sagde Prindsen: Jeg vil være her incognito og give mig ud for en Adelsmand. Da man spurgte om hans Navn og Characteer, svarede han: "jeg er Baron M***". — Raden kom nu til Baron M*** og denne udgav sig for Prindsen af B***: "Men min Gud!" hviskede Prindsen ham i Øret, rykkende ham i Kjolekærmet, "De veed jo, at jeg vil reise incognito! "Ja, det vil ogsaa jeg", svarede Baronen.

Hr. L. havde i sin Have uden for Byen ladet bygge et Lysthuus, hvortil der maatte lægges et dybt Fundament, da Grunden var løs og meget Jord udgraves, og kastes i een Dynge. Men Hr. L. vilde anlægge en Græsplet omkring Lysthuset og til den Ende have bortskaffet en Hob Jord. Han overveiede, hvorledes det skulde skee, og kaldte endeligen sin Gartner. Morten, sagde han til denne, bestil til i Morgen 6 Dagleiere; lad dem grave et Hul her, og kaste den hele Jordhob deri, for jeg vil have Alting jevnt. Ja, Hr. L., svarede Morten, men hvor skal vi da hen med den Jord, som vi have udgravet af Hullet? "Dummerhoved", fik han til Svar, saa gjør man Hullet saa meget større, at Jorden ogsaa gaaer deri."

Indenlandske Efterretninger.

Iblandt de mærkelige Veldædigheds Stiftelser er den Lahnske Stiftelse i Odense for hjelpeløse Børn, i hvilken 44 Drenge og 70 Piger nyde frie Underviisning. Den har nylig faaet en ikke ubetydelig Tilvært, da en kristelig Velgjørerinde, Jomfrue Anne Dorthe Lorentzen i Odense, ved et af hende oprettet Testamente, som under 30te Marts sidstleden er

allernaadigst konfirmeret, har skjænket til Stiftelsen efter sin Død 1100 Rbdlr. Sølv, under Benævnelse af "Anne Dorthe Lorentzens Legat." Renterne af denne Kapital skulle efter Giverindens Villie og Bestemmelse, stedse anvendes som Kost-Bidrag til tvende af de værdigste og meest trængende Pigebørn i den Lahnske Skole. Menneskevennen C. Aug. W. v. Driberg († Dec. 1825) var den første, som, efter Lahn, bidrog ved Testament til Stiftelsens Fremvext. Han ofrede nemlig en betydelig Deel af sin Formue (omtrent 20,000 Rbd.) dertil. Exemplet er nu fulgt af en retskaffen Dannequinde som her sætter sit ved Flid og Tarvelighed sammensparede Overskud paa Renter for Evigheden. Det var hende ikke nok at gavne og hjelpe den Trængende, medens hun lever; hun vil ogsaa gjøre det efter sin Død, og derved stifte sig det varigste Minde hos Efterslægten. Gid Exemplet snart finde flere Efterlignere, der vilde opfylde Johan Mathias Lahns herlige Ønske, og bygge paa den af ham lagte Grundvold; thi først naar Stiftelsen evner at yde Kost og Klæder til dem alle, vil den ganske kunne svare til Benævnelsen: "for hjelpeløse Børn"!

Blandede Efterretninger.

I Müllners Mitternachtsblatt læses under Artiklen: Krigszeitung følgende: "Den tappre Nordlands-River, Jens Baggesen, er d. 3 Oct. død i Hamburg. Han var som literarisk Krigsmand, i Særdeleshed ved sine Feider med den dansk-tydske Digter Oehlenschlæger, bleven bekjendt, og førte overhoved et skarpt satirisk Sværd mod den 'nye Skole." Vi raade imidlertid de Fredelskende, ikke at glæde sig alt for tidligen over dette Dødsfald. Det er sandsynligt, at han vil fortsætte Krigen endog efter sin Død. Han skal have efterladt et deels episk, deels dramatisk Digt, under Titel af Faust, og deri endog være gaaet løs paa Oldmesteren Goethe, Skaberen af det genialeste af alle Faust-Digte, med genialsk Kjekhed. Vel skal han i den sidste Tid — saaledes trøster Allg. Zeit.

1826, Beil. No. 313 — have været bleven anderledes findet, og "udstrøget meget." Men hvo veed, om han ikke ogsaa har ladet meget staae, og om hans Sønner Carl og August resp. i Bern og Kjøbenhavn (Kiel?) som allerede have erklæret sig beredte og eneberettigede til Udgivelsen af hans Omnium (Allg. Z. Beil. 3 Oct.) ville undertrykke Alt, hvad der kunde være den ny Skoles Koryphæer imod? — Vel havde, hvad "Oldmesteren" angaaer, denne vel ikke meget at frygte for sig og sin Faust — men gaaer det saaledes de grønne Træer, hvorledes skal det da gaae de tørre? Ogsaa kunde den Baggesenske-Faust maaskee blive udeladt af Omnibus, naar Cotta gjorde det Tilbud, at paatage sig Forlaget af Omnium. Men vilde da ikke en anden speculativ Bibliopolitikus hige efter Faust-Manuskriptet med den klingende Pung?

Shakespear som Adjutant. En engelsk Skuespiller, ved Navn Penley, vilde for fire Aar siden oprette et engelsk Theater i Paris; men hans Forsøg strandede paa den franske Patriotisme. En Aften, da eet af Shakespears Stykker skulde gives, opfyldte Intriganterne Parterret med Bodsvende 2c, saakaldte Calicots, og udbredte, for endnu mere at bringe de Uvidende i Harnisk, det Rygte, at denne Shakespear havde været ved Waterloo Adjutant hos Hertugen af Wellington, og det blev troet.

I Aaret 1724 foregik i Staden Thorn, som var bleven Preussen frareven og tillagt Polen, en Begivenhed, der kaldtes en Tid derefter den thornske Tragoedie og er i Kirkehistorien bekjendt under Navn af den thornske Execution. I Staden var den Gang et Jesuitercollegium, ved Siden af et protestantisk Gymnasium og blandt Indbyggere, der, tilligemed Raadet, vare Protestanter. En Jesuiter-Student havde den Frækhed, at slaae en Borgers Drengebarn, fordi det havde forsømt, ved en Procession, at blotte Hovedet, og derved opstod et Sect-Tumult og en Criminalproces, der, som en Følge af de allernederdrægtigste Jesuit-Rænker og den daværende polske Rigsdags foragteligste Barbarie, kostede en ædel Præsident og 9 uskyldige Borgere af protestantisk Tro Livet, under Bøddelens Haand, og nogle af dem bleve endog først Hænderne afhugne, fordi de i Tumultet skulde have forgrebet sig paa catholske Kirkebilleder. En Tiende undgik Døden ved at afsværge sin Tro. Dette mageløse Exempel paa Fanatisme har givet Emne til en nyligen udkommen Roman: das betrübte Thorn, 2 Th., Leipzig 1826, af Pseudonymen Ewald.

I de forenede Stater fabriceredes, efter nyyorkske Blade, i Aaret 1810 kun omtrent 4 Mill. Yards Bomuldsvarer i 12 Manufacturer. I Aaret 1826 fandtes der i Landet 50 Manufacturer, der leverede 30 Mill. Yards Bomuldsvarer. Ganske nye Manufactur-Landsbyer, som f. Ex. Great-Faks i Sommerworth, vare fremkomne, hvor i A. 1812 kun vare to Huse, men nu ere 70 Manufacturbygninger med 1500 Arbeidere.

Engelland eier nu i sine 16 vestindiske Colonier (efter Buxton) ikke færre end 715,385 Slaver. Slavehandelens egentlige Sæde er Den St. Maurice.

En Bemærkning af Friedrich den Store. "Naar jeg gjennemløber Historien, saa finder jeg, at sjeldent ti Aar ere forløbne, uden en Krig. Denne Vexelfeber lader sig vel en Tidlang fordrive, men aldrig fra Grunden af helbrede. Aarsagen dertil maa man søge i Menneskenes medfødte Urolighed. Opvækker den ene ingen Forvirring, saa gjør den anden det, og en Gnist forvolder ofte en stor Ild."

—x—

Allerede i den ældre (i Dronning Annas) Tid anvendte en engelsk Digter følgende paa sin Nation: Esse aliquam in terris gentem, quæ sua impensa, suo labore ac periculo *bella* gerat pro libertate aliorum. nec hoc *finitimis*, aut propinquæ vicinitatis hominibus, aut *terris* continenti junctis præstet. *maria trajiciat*, ne quod toto orbe terrarum *injustum imperium sit*, et ubique

jus, fas, lex potentissima sint. Dette som Tillæg, til hvad der i No. 34 af nyeste Skilderie af Kjøbenhavn stod om den Politik, Romerne iagttoge med Hensyn til Campanerne. Da Indsenderen heraf ikke eier den Deel af Livius, hvori ovennævnte Ord skulde forekomme, og altsaa ikke kan læse dem i deres Sammenhæng med det Foregaaende og Efterfølgende, vil han ikke oversætte dem, men overlade det til Kjændere af det latinske Sprog, selv at udfinde hvad Mening, de deraf kunne. Ordene skulle imidlertid staae etsteds i Livii 33 Bog (maaskee 18 Kapitel.) H. Chr. H.

Vi have for kort Tid siden nævnet en chinesisk Roman, der er oversat i det franske Sprog, og er et af de nyeste literariske Værker, der give os interessante Oplysninger om dette store mærkelige Riges Beboere og deres Sæder. Den Danske Læser bliver i denne Tid, i den flyvende Post, givet nogle Stykker af denne Roman.

Nogle statistiske Bidrag til Kundskab om det chinesiske Rige, grundede paa et chinesisk Haandskrift m. m., hvortil Englænderen Peter Berring Thoms *) har havt Adgang, ere meddeelte af Prof. Ukert i n geogr. Ephem. XX B. 1826 S. 160—182. 193=218. Her opgives Befolkningen saaledes:

Folkemængden	143,000,000	Menskr.
foruden paa Vandet .	2,000,000	——
Ansatte i Civiltjeneste .	9,611	——
Officerer ved Armeen .	7,552	——
Fodfolket	822,000	——
Rytteriet	410,000	——
Marinen	31,000	——
Ialt	146,280,163	

*) Chinese Courtship. In Verse. To which is added an appendix treating of the revenue of China &c. By Peter Berring Thoms. London 1824. 8.

Blandt de forskjellige mange Skrifter, i hvilke Efterretninger om China meddeles, hører Abbed Grossiers Værk, som udkom i Paris 1818=1820 i 7 Octav Bind. Man har anslaaet Chinas Folkemængde til 150 Millioner Mennesker. Efter en i Grossiers Værk leveret velskreven Afhandling om Folkemængden er den beregnet til 200 Mill. Mennesker.

Kjøbenhavns Børs, den 18 May 1827.

Hamburg 2 M. a vista 225		à
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	165	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	$50\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	74	$74\frac{1}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$115\frac{1}{4}$	$115\frac{1}{2}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$94\frac{1}{2}$	95 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	105 i Banco
4 pC. Dito nye	94	$94\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	— L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Berigtigelse.

I forrige Nummer S. 623 anføres Kjøbesummen for de to Klosterbiblioteker hvormed Heidelbergs Universitets=Bibliothek er forøget, til 2000 Gylden, som er Trykfejl, istedetfor 12000 Gyld.

S. 621 sidste Linies sidste Ord "meest" skulde været udslettet.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 41.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 22 Mai 1827.

Fibelvers for store Børn.

A. A har mangen Digter sagt,
Som aldrig det til B har bragt.
B. Bid Folk i Hælen som en Hund,
Saa blir berømt Du i en Stund.
C. I Helved har man Cerberus,
I Æsthetiken Criticus.
D. Tidt er at dømme den parat,
Som ei er færdig med Donat.
E. Ei med Seraf, Alf og Engel
Lege bør hver Digter=Bengel.
F. En Fugl af Buret tager Flugt
Og bliver fri af Falken slugt.
G. Kun det er godt, som smager Folk,
Ei altid Smag det Godes Tolk.
H. Hurra! Hurra! for fuld Matros;
Hurra! Hurra! til Digters Ros.
I. Irland er af "Tractater" fuldt,
Mens Irlands Folk fast dø'r af Sult.
K. Satiren holder Sulte=Kur,
Thi den har Skørbug af Kultur.
L. Lys sælger man nu overalt,
Med Lysning staa'r det saare smalt.
M. Er critisk Muse=Kat i Jord,
Saa springe Muus paa Bænk og Bord.
N. Nu mange komme meget tidt,
Ved Næsvished, ei Viished, vidt.
O. Ved hvert et Ah og O fra Scott
Høit raabe Tydskerne: ach Gott!
P. Man kalder Publicum den Havn,
Hvor Peer og Poul har frit sin Stavn.
Q. I London qvæles man af Damp
Hos os af Lærdes Qvalm og Kamp.
R. Guld og Rubiner kan man faae
Hos hver Poet i Aaben=Raa.
S. En Patriot i Sultans Sind,
Er kun hver Døv=Stum, som er blind.
T. Nys vor Thalia flytted' bort
Fra Templet, hvor hun kom tilkort.
U. Af Uglen i vor Jægerbrud
Selv Nattergal blev stukken ud.
V. I Vaudevillens Region
Adles "Borger" til Baron.
X. Saa mangen Stor skrev X for U,
Men sjeldent gik hans X itu.

R. Et Stykke Yndest finder let,
Naar Platheds Yver malkes ret.
Z. Zeloter træffes fjernt og nær,
Men meest i Zions Vægterhær.
Æ. Æsels-Snak var før Mirakel,
Nu gjør' Æsler trykt Spektakel.
Ø. De flestes Ry gaa'r til den Ø,
Som er en Ørk i Lethe Sø.
Aa. Ei ene Aal, men og Critik,
Man ganske nys fra Aalborg fik.

Er en Professionist vel saa god, som en Mægler, eller en Mand, der sælger Silketøi?

Høivelbaarne Hr. Redacteur!

Deres Høivelbaarenhed har formodentligen læst i Adresseavisen No. 114 d. A. det dristige Spørgsmaal: "Ist ein Professionist oder Handwerker nicht eben so gut als ein Makler oder ein Mann, der Seidenzeug verkauft?" — Uagtet vi underskrevne, jeg Burbom, Mægler-Fuldmægtig og jeg Hans Sidensvands, Kræmmersvend, ikke vide om Vedkommende selv lovligen ville paatale en saa stor Fornærmelse mod to af de vigtigste Stænder i Staten, saa have vi dog troet, een for begge og begge for een, at burde offentligen tage til Gjenmæle mod et saa fornærmeligt Spørgsmaal. Vel siger Tydsken: "mit Fragen kommt man durch die ganze Welt, men dersom hiin Spørger skulde slippe igjennem med sit Spørgsmaal, saa vilde i Fremtiden ingen Mand kunne være sikker for fripostige Spørgsmaale, og man vilde hvert Øieblik faae at læse: er Monsieur Cristo-

phersen ikke en Nar? Er Seniør Leerbeutel ikke en Prakker? og tusinde andre lignende Spørgsmaale. Men hvad nu det paaankede Spørgsmaal angaaer, da er det i høieste Grad fornærmeligt, baade for de respective Mæglere og Silke- og Klædekræmmere. 1ste. Gives der nogen Classe der er vigtig, baade for Staten og Staden, saa er det en Mægler. Han er Merkurs livagtige Billed paa Jorden, og næsten kunde man sige et overmenneskeligt Væsen. Han maa, som Mercurius, have Vinger baade paa Skuldrene og Fødderne, thi, som et Lyn, maa han hver Postdag og naar der ellers er Røre, flyve fra den ene Side af Børsen til den anden, fra den ene Ende af Byen til den anden. Han maa have studeret Lavaters Physiognomie, for strax at kunne læse i Kjøberens og Sælgerens Ansigt, hvad der øieblikkelig skal besluttes. Han maa, naar han vil gjøre Lykke i sit Fag, følge Juristernes Princip i Henseende til Domme, at den Dom, som ingen af Parterne finder sig fornøiet med, er den bedste, thi naar Kjøberen siger, at han har betalt for meget, og Sælgeren, at han har faaet for lidet, da har just Mægleren gjort sit Mesterstykke. Mæglerstanden og Kjøbmandsstanden ere, ligesom Sjel og Legeme, Lys og Skygge, Vind og Mølle ꝛc. Naar en Mægler skulde tage Examen rigorosum, saa vilde den blive vanskeligere end den store philologiske eller den skjærpede juridiske, skjøndt den sædvanlige allerede er vanskelig nok; thi hvilket Spørgsmaal kunde man ikke fordre besvaret af en Mægler? Hvad findes der vel imellem Himmel og Jord, i Dyre-, Vært- og Steenriget, som han ikke maa kjende? Kast kun et Blik paa Priis-Couranten, og De vil forbauses. Og om saadan en Mand tør man

sige, at en "Professionist" er ligesaa god, som han? 2det. Vi komme nu til de Folk, som sælge Silketøi. Hvo, spørger jeg Hans Sidensvands, er vel vigtigere for Staten end det smukke Kjøn, men hvo anden end Kræmmeren gjør det baade smukt og smukkere? — Hvo sørger mere end han for at skaffe Moderne saa tidligen som mueligt, ja ofte endog med Staffetter, hertil? Hvo studerer dybere end han den Konst, at tækkes? hvo kan bedre sige, hvad der klæder sødt og nysseligt? Hvo kan nøiere beregne, hvor mange Alen der gaaer til en Kjole eller Frakke? — Hører ikke dertil en dyb Konstsands, gode mathematiske Kundskaber? Men ikke nok, at en Silke- og Klædehandler er praktisk Æsthetiker og praktisk Mathematiker; han maa ogsaa være Philosoph, forsaavidt Selvbeherskelse og Taalmodighed udgjøre det Væsentligste af en Philosoph. Der gaaer i Munthes Historie saa meget Ry af Socrates, fordi han saa taalmodig stod under Fru Xantippes Tøfler. Men hvad er denne Hednings Taalmodighed mod den, vi og vore Lige maae have? Deres Høivelbaarenhed behøver kun at gaae ind i en Boutik en Dag, naar det er ret smukt Veir, og naar Damerne ret ere fløine ud, for, ligesom Sommerfugle, at flagre omkring i Stadsens Rige; De skal da see, hvorledes vi maae hente ned, rive og rulle op saa det ene og saa det andet Stykke Tøi; hvorledes de Skjønne pine os med deres Vægelsind og Kræsenhed; og da vil De selv kunne dømme, hvilken philosophisk og socratisk Taalmodighed der udfordres til at være "en Mand, som sælger Silketøi." Men endnu mere vilde De falde i Staver, naar De var Vidne til en Examen hos os. Den Prøve, en stakkels Candidat har at udholde, er noget ganske andet end Urtekræmmernes. Vi maae

standepede kunne sige til hvilket af de tre Naturriger enhver Ting, der findes i en Krambod, lige fra en Ende Traad til et Stykke Gros-de-Naples er at henregne. Vi maa kjende til det tydske, franske, italienske og engelske Sprog, for strax at kunne nævne og skrive hver Varesort ved sit rette Navn. Selv i Latinen kan en Kræmmer ikke være nogen Sinke, som De nok har seet af det Latin, der staaer paa de vedhæftede Sedler, og som er bekjendt over hele Europa under Navn af Kræmmerlatin, der udmærker sig fra det ciceronianske deri, at selv de Lærde ikk altid forstaae det. Og saadan en Stand vover den anonyme Spørger at sammenligne med Professionister? Ja, havde han end ladet det blive ved dette Udtryk, saa kunde man antage, at han meente det samme som Professor eller Een, der driver noget ex professo, men han lægger ordentligen Haandværker til; det er alt for fornærmeligt.

ærbødigst

Peter Burbom. Hans Sidensvands.

Et Brev til Hr. Thermophilos.

All illustrissimo Signore Signore Thermophilos!

Signore's Proposizione til en dramatisch Thermometer i den Fliege-Post muss ik approbiren som excellente. Dat der is una grand' Analogia mellem Vandets und den Kjøbenhavnske Theater-Capicità, kan ik som allergnädigst privilegirt Baro-Thermometer- und Brillenmager attestiren. Jo mehr Vand der is i det, som Theatret proponeres, desto leichter goer det i Bollore eller Kok. Et Thermometer til at messe mit denne

Vandets Varmegrad is uno indispensabile og viktig Instrumento for de Censorer. Skulde Signore's Propozione blive antagen, beder ik mik gunstigst recomendirt til et solches Thermometers Forfærdigelse und lover en ragionevol Behandlung. Ik tilbider mik at inrichte det ganz efter Reaumur und hober at kunne liefre en Værk af stor Perfezione, eftersom die respectable Sjour-Compagnie har lovet at være mik behelpelik derin. Ben si dat de Favorit-Stikker ere bekendte af de viele dramatiske Blätter, ma Favorit-Stikker ere generalemente eben so lidt at calcolare paa, som Favoritskab og en Theaterpublicum ligner viel en Soldano, som i Dag laer en Favorit elevare til Pascha af to Hesterumper und Morgen slæbe ud af die Città ved to Hesterumper. Hvat man fleiter und piper af den ene Aar, det rober man bravo bravissimo til den næste. Niks kunne dafor bedre diene til en fast Misura eller Malestok end den af Signore proponirte Thermometer.

E per sine le fo umilissima riverenza
Annibal Bentivoglio.

Noget om Korn-Magaziner.

J'ai vu de très-près des hommes, qui ont joué ce qu'on apelle des rôles marquans. Ils se flattaient do predire l'avenir et ils n'out jamais prévu ce qui a suivi l'instant, où ils parlaient. Ils devaient maitriser les événements; et les événements, les circonstances, ce que nous appelons touts le **hazard** -- qui n'est cependant qu'une suite de ce qui a été le hazard, cette dénomination si vague d'un être si puissant, le **hazard** impérieux les a tous entrainés.
I. B. Pujoulx.

Mercier skrev Tableau de Paris, og dette er, vist nok, et mærkeligt Værk; J. B. Pujoulx udgav i Aaret IX — 1801 sin Bog Paris à la Fin du XVIII Siecle, og denne synes at være end mærkeligere. Af det 52de Kapitel, der fører til Overskrift: Halle-au-Blé tager Indsenderen sig den Frihed, her at levere enkelte Brudstykker.

"Nogle Kalendere levere en Oversigt, mere eller mindre nøiagtig, over den Qvantitet af Meel, der indkommer i dette uhyre store Depot, som fyldes og tømmes periodisk hver fjerde eller femte Dag; Men disse Efterretninger afgive ingen tilforladelig Maalestok for Hvad der virkeligen forbruges i Paris; eftersom adskillige Bagere forsyne sig med Forraad af Meel directe fra de i Omegnen værende Forpagtere, og da mange Landsbyer sælge Korn-Vare en detail.

Det er ikke blot Størrelsen af Forbruget, som det er nyttigt at have Kundskab om, og herom har man ogsaa tilforladelig Fortegnelse; men mindre bekiendte ere Midlerne til med Sikkerhed, at kunne forsyne sig med det fornødne Forraad, thi man har aldrig nøie nok overtænkt dette Anliggende, og alle de Operationer man i saa Henseende har gjort, have været, einten blot particelle, eller utilstrækkelige.

Hvor nyttigt vilde ikke et almindeligt Skatte-Register over hele Frankrig være? Midlerne til at erholde et saadant mangle ikke, men man sætter ingen Priis paa de simple Materialier. Det blot administrerende Arbeide skal forvandles til en videnskabelig Operatjon. Dog hvorledes kunde man og give sig en vigtig Mine, hvis man ikke vilde imponere ved at forudsætte store Vanskeligheder?

Den almindelige Statsbestyrelse være af hvilkensomhelst Formening den vil, saa tør jeg dog paastaae, at den Regjering, der ikke hvert Aar kjender det territoriale Product af det Land, den bestyrer, ligner det Menneske der lader den ene Dag sørge for den Anden, og som, enten af Skjødesløshed eller af Frygt, aldrig holder Regning over Midlerne til dets Existence.

Frankrigs Jordbund er rig, og desaarsag bør man ikke tage i Betænkning, at lade Efterretningen om dens Production komme for Dagens Lys. Frankrig er frugtbar, og desaarsag maae dens Proviantering ikke overlades til Hændelsen. Naar der i et Land kan af hvad der aarligen consumeres blot blive en Trediedeel tilovers, da aarsages ingen Standsning i Handelen; og giver et eller tvende Aar blot en maadelig Afgrøde, da mærkes det ikke; men hvis det, der overskrider det præsumerede aarlige Forbrug, gaaer ud af Landet, da kan et Aars Misvæxt (og flere Aars kan følge paa hverandre) være nok til at destruere al Ligevægt, og gjøre Indkjøb fra Fremmede nødvendigt, og dette kan let formedelst Omstændighederne vorde saare ufordelagtigt og til ubodeligt Tab.

Et almindeligt Skatte = Register vilde og kunde tjene som Grundvold for den aarlige Beregning, der maatte gjøres i den paa Høsten umiddelbar følgende Maaned. Efter denne kunde Bestyrelsen tage dens Forholdsregler; den kunde da efter de modtagende Told = Rapporter, bestemme Øjeblikket, naar ingen videre Korn-Udførsel maatte finde Sted; thi jeg paastaaer, og paastaaer atter: at først og fremmest bør drages Omsorg for, at Landets Indfødte ikke mangle.

Den faderlige Bestyrelse overlader aldrig Børnenes Underholdning til den blotte Hændelse.

Ikke indvende man, at denne Fremgangsmaade vilde lægge Baand paa Handelen, og at Kjøbmanden herved kunde stædes i Frygt for at Bestyrelsen vilde blande sig i Transactioner, der burde være aldeles fri for hver Mand! Nej! Man vilde tvertimod, naar disse Forholdsregler engang vare tagne, sikkres for at Authoriteterne ikke — hvilket og leder til Ruin — skulde drive Handel.

Jch.

Betragtninger over den i Kjøbenhavns Skilderie No. 38 Pag. 597 o. v. indførte lærde Afhandling om de Gamles Philosophi, som forener **Frihed med Naturnødvendighed i Mennesket.** I Anledning af Kants Grundlegung der Methaphysik der Sitten.

Den begynder saaledes: "For enhver som føler hvad det, at være Menneske, betyder, maa det være af høi Vigtighed at vide, hvorledes Frihed er forenet med Naturnødvendighed i Mennesket." Dette, siger han derpaa: "lærer de Gamles Philosophie."

Enhver Tænkende føler vist den høie Betydning, som ligger i ovenanførte Sætning, uden derfor altid at have Leilighed til at søge Oplysning deraf hos alle gamle og nye Philosopher. Da den derpaa følgende lærde Afhandling, med de mange Citater, kun kan være bestemt for Lærde, saa var det at ønske, at Forf. vilde udvikle den paa en mere almeenfattelig Maade.

Følgende ulærde Betragtninger har den imidlertid givet Anledning til:

For ethvert Menneske, som stræber at danne sig en reen Forestilling om Gud og Natur, Sjæl og Legeme maa en philosophisk Afhandling, som skulde vise ham Vejen til denne Erkjendelse vist være af største Interesse; men naar han nu af

hiin Afhandling seer, at Vejen dertil er saare vanskelig og steil, og at Philosophien ligger paa Toppen af et, næsten utilkommeligt, Bjerg, saa spørger han sig selv, hvorledes skal du da komme til denne rene Fornuft-Erkjendelse? Skulle du ikke i den rolige Dal, hvor Naturen har beredet dig saa skjøn en Vej, kunne ledes til dette attraaede Maal? Skulde du ikke i Dalen, hvor du kun kan overskue en Deel af den legemlige Natur, kunne komme til en ligesaa klar Erkjendelse af dens Væsen og Væren, som paa Toppen af Bjerget, hvorfra Philosophen troer at kunne overskue hele Naturen? (1 Cor. 3 Cap. 20 v.)

Hvorledes Frihed kan være forenet med Naturnødvendighed i Mennesket, er dog vel det samme som: hvorledes den rene Fornuft (den have nu sit Sæde inden i eller uden om Sjælen) kan beherske det sandselige Menneske. Naar nu dette er sandt, og Fornuften virkelig har dette Herredømme, saa maa det nødvendig lede til følgende Resultater:

1) Den rene Fornuft maa være det egentlige Menneske, eller den maa saaledes beherske det sandselige Menneske, at dettes Handlinger komme til at staae i det nøieste Forhold til den rene Fornuft, eller til den moralske Overbeviisning; den maa forstaa at gjøre sig anskuelig i det den afspeiler sig i vore Handlinger saaledes at det udvortes Menneske giver et tydeligt Begreb om det indvortes Menneske.

2) Den rene Fornuft maa være aldeles ophøiet over Sandseverden, og maa saaledes hævde sit eget Værd ved sig selv allene, den maa ytre sig frit uden Hensyn paa Sandseverden, eller Følgerne, som kun kan naa det udvortes Menneske, men ikke det indvortes rene Fornuftmenneske.

3) Hvor den rene Fornuft saaledes lader det moralske Menneske fremstaae og handle i sin fulde Kraft, aldeles ophøjet over Sandseverden, der viser sig altsaa det som vi kalde Gudsbillede, kunne vi vel siges at blive virkelig fornyede til Guds Billede førend Støvets Lænker ere løste, som fængsle os til Jorden? kan vort Liv være mere end en idelig Virken og Stræben derefter? med socratisk Rolighed maa vi endvidere see hen over alle Livets Forholde, lade dets Storme drage hen over os uden at rystes derved, om de end true at tilintetgjøre vort physiske Væsen; det indvortes Blik er jo stadigt fæstet paa Evighedens lyse Stjerne; Vejen bliver os stundom lysere og mangen venlig Blomst voxer hist og her derpaa, ligesom hensat af Haabets hulde Engel, for at vi ikke skulde forsage, naar Vejen synes at blive for trang.

4) Den rene Fornuft vil lede Mennesket til at agte Guddoms Gnisten i det Indre, og derved virke stadigt fremad i den større eller mindre Kreds, hvori det blev ham forundt at virke.

Vi ynde at give Tanken en Billed-Form, vel da! Strømmen styrter sig med Vælde ned over Klippen og gjennembryder alt, som vil hindre dens Fart; den giver os saaledes Billedet af en uimodstaaelig Kraft, medens Bækken slynger sig rolig gjennem Dalen, gjerne undviger alle Hindringer, og søger den jevneste Vej, den forfrisker Luften, lædsker den mødige Vandrer, og venlige smaae Blomster pryde dens Rand. Saaledes arbeider det med stærk Aands Kraft begavede Menneske sig mægtig gjennem alle Hindringer, til den sejrende naaer sit Maal, da derimod det stille og maaske mindre omfattende Menneske gaaer frem i sin roligere Virken, til det dog ogsaa endelig — naaer sit Maal.

—y.—

Spørgsmaal til Lovkyndige.

Existerer der nogen Anordning eller noget somhelst Lovbud, der hjemler vilkaarligen at anvende corporlig Straf mod Arrestanter, fordi de prøve paa at undvige af Arresten? Saafremt dette maa benægtes, forseer da ikke den Øvrighedsperson sig, som tillader eller befaler Anvendelsen af en saadan Straf?

Indenlandske Efterretninger.

Professor Oluf Christian Olufsen er død d. 19 d. M. Han var føð d. 20 Jan. 1764

i Viborg, hvor hans Fader var Raadmand. 1781 kom han til Kjøbenhavns Universitet. Tog 1784 Landmaaler = Examen. Begyndte 1789 at levere digteriske Smaastykker til Minerva. Gjorde 1791 en Reise til Norge. Blev 1793 valgt til Lærer ved det Agerdyrknings Institut, som for det Classenske Fideikommisses Regning skulde oprettes. Fik Prædikat af Professor; gjorde paa bemelte Fideikommisses Bekostning i Aarene 1793 = 96 en Udenlands=Reise til Tyskland, Sveits og England. Var efter sin Hjemkomst, rigelig lønnet af Fideikommisset indtil sin Død, uden Arbeide for noget egentligt Agerdyrknings=Institut, som Omstændigheder hindrede fra at komme istand; men i dets Sted virkede han, deels ved enkelte Forelæsninger i Kjøbenhavn, deels som Skribent i det oekonomiske Fag, især ved Tidsskriftet: Oekonomiske Annaler, der i Aarene 1797=1820 udkom paa Fideikommissets Bekostning, hvilket og var Tilfældet med hans "Lærebog i den danske Landoekonomie 1805 — anden Udgave 1814. Efterat han 1815 havde udgivet "Grundtræk af den praktiske Statsoekonomie" og siden holdt Forelæsninger over Statsoekonomien (hvilke bleve trykte hæfteviis 1818, og med en udførlig polemisk Forerindring 1819 blev givet Titelen: Bidrag til en Oversigt af National = Industrien i Danmark), blev han ansat 1818, efter Liter. Lexik.) ved Universitetet som Professor i Statsøkonomien, i hvilken Post han ikke vides at have virket, da han førend sin Ansættelse og de følgende Aar stedse var sygelig. Han var Medlem af det Kgl. Danske Videnskabs=Selskab; af det skandinaviske Literatur = Selskab, af det Kgl. Selskab til Veterinairvidenskabens Fremme.

Olufsen havde stort Anlæg til Satiren, og udgav 1790 en Parodie paa P. A. Heibergs Selim og Mirza, under Titel af Jochum og Maren, der ikke manglede Vittigheder, men ei heller temmelige Drøiheder. I Aaret 1793 opførtes det bekjendte Lystspil Guldddaasen. Det var indleveret til Theater=Directeuren (Grev Ahlefeldt) anonymt, blev optaget med mageløst Bifald, og i Recensionen derover i lærde Efterretnedte det, at man siden Holbergs Tid ikke

havde havt dets Mage. Efterat man havde gjettet paa mange, tillagde man omsider O. at være Forfatter deraf, endskjønt Stykket udkom uden Navn og han aldrig selv udtrykkeligen har offentligen nævnt sig som Forfatter, hvilket gav hans Antagonister Anledning til den Paastand, at Stykket ikke var af ham, men blot udgivet af ham, som omtrent de bekjendte Wolfenbüttelske Fragmenter, der, som man nu bestemt veed, vare af Reimarus, men kun udgivne af Lessing. Tre Aar derefter blev Gulddaasen oversat af Prof. Sander, i hans Auswahl dän. Lustspiele, paa hvilken Oversættelse Sander nævnte Olufsen som Forfatter. Siden nævntes Stykket ogsaa blandt hans Arbeider i Nyerups Register til Minerva 1801, og i hans Literaturlexicon. Da Olufsen ingensinde har offentligen erklæret sig herimod, saa maatte hans Taushed betragtes som en stiltiende Vedkjendelse. Men hvad der dog har givet hans Antagonisters Paastand, i det mindste et Skin af Sandsynlighed, var deels den kjendelige Forskjel mellem de fire første Acter og den femte Act, deels den Besynderlighed, ikke at have villet sætte sit Navn paa et Arbejde, der har gjort saa almindelig Lykke, deels at Forfatterens vedkjendte Arbejde: Rosenkjæderne, Skuespil, 1803, intet Bifald fandt, og Gulddaasens Forfatter neppe gjenkjendtes deri. Disse Rosenkjæder have ogsaa for evigt lænket den Olufsenske Muse, og man har siden ikke seet noget Dramatisk fra hans Haand. Derimod leverede han indholdsrige land= og statsoeconomiske Værker. De sidste vidne om grundig Sagkundskab og megen Skarpsindighed, men dog savnes deri heller ikke uafgjorte Meninger, f. Ex. at Danmark vinder mere ved Agerdyrkning end ved Handel. Hans videnskabelige Arbeider udmærke sig ved et tydeligt og klart Foredrag og en behagelig Stil. Ellers er det ikke umærkeligt, at han 1792, da han var 28 Aar, recenserede i lærde Efterretninger den 1ste Deel af Baggesens Labyrinth.

I Gaar blev Sorøe Academie høitidelig indviet, under H. M. Kongens allerhøjeste Nærværelse. — Det er nu den niende Periode, dette

Academie har oplevet. Indtil 1580 havde det været et Bernhardinerkloster, og blev ved dets Ophævelse af Fred. 2den indrettet til en Friskole. 1625 blev Skolen af Christian 4de forandret til et adeligt Academie. 1665 blev Academiet ophævet og indrettet til en latinsk Skole, som holdt sig i 79 Aar eller indtil 1734. Christian d. 6te vilde gjenoprette Academiet, men døde, og hans Søn Frederik d. 5te fuldførte det begyndte Værk 1747, og Aaret derpaa forærede Holberg Academiet sine Godser Tersløse og Brorup, som bleve ophøjede til Friherskabet Holberg. Ved Resolution af 9 Marts 1821 blev befalet, at Academiet skulde indrettes til et Opdragelsesinstitut, der ikke allene som udmærket Skole giver Undervisning i Fundamentalkundskaber, men tillige til et Academie, der giver den der studerende Ungdom Adgang til at høre der philosophisk-philologiske Forelæsninger.

—x—

I Anledning af det nye Sørgespil Erik den Syvende (Glipping) vilde det især for Kjøbenhavnere, ikke være uinteressant at bemærke, at denne Konge har anlagt, til Forsvar for Kjøbenhavn, som da kaldtes blot Havn, paa Refshale (en Sandgrund, der, efter sin Figur, kaldes saaledes) et Søkastel, Refshaleborg kaldet. Men allerede 1256 blev det ødelagt af nogle oprørske Bønder. Stedet er det samme hvor nu Trekroner er.

—x—

Blandede Efterretninger.

En af de skjønneste Vasesamlinger tilhører den kundskabsrige Hertug af Blacas. Man har fra Caval. Giov. Gherardo de'Rossi en Beskrivelse over den; Rom 1823 8. Derom Kunstblatt 1824 No. 9, 12, 13, 14, 16, 17.

Ene Ulykker. (Af Randers Avis.)

Madame Catalani har reent begivet at komme til Danmark. — Privattheatret i Ravnekrog har seet sig nødsaget til at sætte Garderoben paa Assistentshuset. — Den samme Byes Spogedoctor har, ved et Freudenmahl hos den svenske Restaurateur, forspiist sig i Østers. — Jomfru Lisken lider af Vaterfot i Maven, og kan for det første ikke mere lade sig høre paa Mundharpe. — Fru Spurv har faaet sin Datter hjem; Manden vilde, for visse Aarsagers Skyld, ikke have hende længere. — Den store Bugtaler Claacs har en Koldfeber berøvet hans overordentlige Talent til at divertere Publikum. — Der bliver næsten intet Rom eller Citronsaft at bekomme iaar. — Liqveuren fra Rhinen vil ogsaa blive trykkende dyr.

Der ere mange Flere; men Overbringeren vil ikke bedrøve sine Medborgere.

Fodposten,
med Timeglasset paa Kasketten.

Kjøbenhavns Børs, den 22 May 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 225		
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$164\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	$50\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	74	$74\frac{1}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$115\frac{1}{4}$	$115\frac{1}{2}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$94\frac{1}{2}$	95 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	$104\frac{3}{4}$ i Banco
4 pC. Dito nye	94	$94\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	— L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 42.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 22 Mai 1827.

Modehandlere.

Les fous inventes les modes et les sages les suivent. (Daarerne opfinde Moderne og de Fornuftige følge dem.)

Gives der nogen Handel, der aldrig kan og vil gaae af Moden, saa er det Modehandelen. Den skjønne Helena, der opvakte den trojanske Krig; Cleopatra, der bragte Cæsar og Antonius i Flamme; Benetrice, hvis skjønne Haar gav et Stjernebillede sit Navn; Semiramis, der kun behøvede at lade sig see i sin Neglige paa en Balcon, for ved sine fortryllende Yndigheder, at stille et farligt Oprør; alle havde de deres Modehandlere, Toiletter og Pyntmagere. Selv vore Kjæmpeviser tale uophørligen om de nordiske Qvinders Pynt. De fortælle hvorledes de vare svøbte i Maard, klædte i Silke, Skarlagen og Pelt, prydede med det røde Guld. I Gravhøjene har man fundet Guldarmbaand af det skjønneste Arbeide og i Pompeji for ikke længe siden opdaget et sytten Aarhundrede gammelt Dame-Tollet af en Smag og en Fortræffelighed, som om det nyligen var kjøbt hos en Galanteriehandler. Hvor der gaves Modesager, maa der ogsaa have været Modehandlere, og der maa lige saa godt have været en græsk, etrurisk, babylonisk og romersk Dumont og Rancke, som der nu gives en Kjøbenhavnsk. Vel siger Thomson:

— — — — — "Yndighed
Ei Hjelp af fremmed Prydelse behøver,
Upryndet den er stedse prydet meest."

Men det kan i det Højeste gjelde om en idealsk Lavinia, men hvor mange saadanne Idealer af Yndighed gives der vel i det virkelige Liv?

Moden regjerer, ligesom Guldet, Verden. Den er den største af alle Tyranner. En Nero og Caligula, der i Alt fulgte deres egen Villie, maatte dog give efter for Modens Luner. En tyrkisk Favorit-Sultaninde, som Alle skjelve for, lyder, som et Barn, hver ny Mode.

Men Moden, ligesom Konsten, stiger. Jo længer Verden staaer, desto ustadigere, desto mere afvexlende bliver Moden, og det gaaer med den

som med Tidsskristerne. For nogle firsindstyve Aar siden havde man kun i Kjøbenhavn den Berlingske Avis og Adresseavisen, og den sidste maatte endog en Tidlang standse, af Mangel paa Abonnenter, medens nu næsten hver Dag har sine Tidsblade. Endnu for fyrgetyve Aar siden havde Kjøbenhavn kun to, tre Modehandlere, men nu finder man, ligefra Vester- til Østerport, næsten i hvert andet Huus, en Modehandel, paa sine Steder endog i Kjeldere.

Men det gaaer hermed som med Alting: faa ere de Udvalgte! Modehandlerne have ligesom de store Malere, deres Skoler, og det er allerede meget, naar man kalder sig Eleve af Madam A eller X. En modens Dame seer ved første Øjekast ligesaa godt paa en Hat af hvad Skole, den er, som en Maleriekjender paa et Malerie: om det er af Rafael Sanzios eller Rubens's Skole.

Forleden Dag besøgte mig en Familie, der var ankommen hertil med Dampskibet Wilhelmine. Det var min gamle Ven Justitsraad Reis med sin Kone og sine to Døttre. Han er en Mand paa henved tredsindstyve, hun en Kone paa 48 Aar. Uagtet hendes Skjønheds Sol er passeret sin Meridian, holder hun dog endnu meget af Pynt; langt fra at fortænke hende, kan jeg endog ret godt lide dette. Ligesom man om Vinteren, saalænge som mueligt, undlader at lægge i Kakkelovnen, for at holde Vinteren fra Livet, saaledes bør Fruentimmeret og, saalænge som mueligt, ikke undlade at plukke de smaa Blomster, der voxe paa Yndens Alfarvei, for saa længe som mueligt, at holde sig Alderdommen fra Livet. Hvor længe vedbliver ikke Sommeren at smykke sig? Selv under Octobers Blæst og

Rim blomstrer endnu den alvorlige Fløielsblomst, og den Efteraarskulden modstræbende Lupin. Selv igjennem Sneen stikke de nydelige Belles deres Hoveder frem. Hvorfor skulde Mennesket mindre end Naturen følge denne Kamp mod at ældes og blive affældig?

Een af min Venindes første Begjeringer var, at jeg skulde følge med hende og hendes Døttre hen til en Modehandler. Jeg fulgte med dem, og underveis erfarede jeg snart, at deres Ærinde i Hovedstaden var dem ligesaa vigtigt, som min Vens, der egentligen havde gjort denne bekostelige Reise til Kjøbenhavn, for at faae en Befordring, han allerede i ti Aar havde sukket efter, eller i det mindste, ikke at komme i Glemmebogen. Hans Kone var født i Jylland og havde ligesaalidet, som hendes Døttre, forhen seet den glimrende Kongestad. Da jeg fulgte dem over Amalienborg og Kongens Nytorv gjorde de skjønne Palæer, de to stolte Statuer, de to store Pladser vel Indtryk paa dem, men dette Indtryk var intet mod den Forbauselse, jeg tydeligen læste i deres Øine, ved deres Indtrædelse i Modeboutiken. Alting, lige fra Gulvet til Loftet, var her pynteligt og smagfuldt. Disken, Stolene, Tabouretterne, hele Møblementet af Mahogenie; allevegne Forgyldning. Alting var opstillet i en smagfuld og blændende Orden. Vinduerne vare behængte med de deiligste konstige Blomster, der kun manglede Lugten for at kunne stille sig ved Siden af de naturlige. Imellem disse Blomster hang de skjønneste broderede Sager, og Flasker med lugtende Vande og Parfumer stode nedenunder. Det var et sandt jordisk Paradis for de to unge Damer. I den næste Stue sadde en stor Deel

unge Piger, ligesom i et Serail, omkring et Bord, i fuldt Arbeide med alle Slags Pynt, De arbeidede med en Travelhed og Iver, som om det kunde være i et Laboratorium, hvor man tillaver Bomber og Brandraquetter til at beskyde den uden for Glacierne staaende Fiende; den Pynt, der forfærdigedes her, havde i visse Henseender Lighed med Bomber og Brandraquetter, da den ligeledes var bestemt til Angreb, det vil sige: af det Slags, som den skjelmske Amor altid er i Færd med at gjøre. Modehandlerinden gjorde os opmærksomme paa, at den Hat var bestilt for Frøken Julie, som i Morgen skulde til Bal; hiin Kjole for Fru Zobel, som skulde have Bryllup i Aften med sin tredie Mand ꝛc. og forsikkrede os, at de stakkels Piger havde siddet og arbeidet i to Dage og Nætter, uden engang at faae Tid til at spise ordentlig Middagsmad. — Mine Damer kunde ikke see sig mæt paa al den Stads, de her forefandt. Man kunde godt mærke paa dem, at de vare fra een af Provindserne og at de aldrig før havde seet en ordentlig Modeboutik. De gjorde intet andet end spurgte, og Modehandlerinden kunde næsten ikke besvare alle deres Spørgsmaale. Den yngste, Frøken Laura, kunde hun især ikke blive færdig med. De gjorde et anseeligt Indkjøb, og jeg troer, at der ved Underhandlingerne i Wien ikke kunde discuteres og accorderes mere om en heel Provinds end her om en Hat eller Blomst. Omsider blev Tiden mig lang, thi man maa være Fruentimmer, for ikke at tabe Taalmodigheden ved saadan Leilighed. Jeg saae mig omkring, om der ikke i denne næsten i Frø gangne Culturstand var en Bog, hvori jeg, under den evige Besjuen, Proberen og Accorderen og Snakken om hvad der klæder "sødt" kunde læse i, men nei, ikke et Blad fandtes der. Jeg var midt i denne Herlighed en Robinson Crusøe. Endeligen kom Adresseavisen. Jeg greb efter den, som om den kunde være den med saa stor Længsel ventede Napoleons Levnet af Walter Scott. Endog de kjedsommelige Vers, som, til Smagens Fordærvelse og dannede Læseres Plage, dette Kjøbenhavnernes Hovedblad og mangen rig Mands eneste Læsning, dagligen er opfyldt med, læste jeg. Men i det samme Frøken Laura talte 20 Rbd. op for en Kappe med Kniplinger og 6 Rbd. for en Blomst til en Hat, stødte jeg i Adresseavisen paa følgende Bekjendtgjørelse: "En Lærer, som i mange Aar har underviist, saavel i Skoler og privat, med udmærkede Anbefalinger, tilbyder herved at ville give Underviisning i Religion, det tydske og franske Sprog, Tegning og den for Skoler befalede Sang. Betalingen er 8 ß. Timen." — O Skjæbne, tænkte jeg ved mig selv, hvor er du haard! — o, Lykke, hvor er du lunefuld! For den Kappe og Blomst, Frøken Laura her kjøber, maa den stakkels mangeaarige Lærer arbeide i 312 Timer! — Minerva, utaknemmelige Qvinde! Næsten er det bedre at være Din Ugle — især naar man kan komme til at slaae med Vingerne ved Ulvsvælget — end din Dyrker. — Endeligen vare mine Damer færdige med deres Handel. De kaldte paa deres Tjener, som imidlertid havde staaet uden for, og de belæssede ham nu med saa meget Stads, at han neppe aarkede at bære sin Byrde. Jeg fulgte mine Damer hjem til deres Logis, og gik derpaa, da det netop var Spisetid, op paa Restaurationen paa Kongens Nytorv. Neppe var jeg traadt ind i Stuen, førend min gamle Skolekammerat, Cancellieraad Saftberg, kom mig i

Møde, og omfavnede mig. Han var nyligen vendt tilbage fra Dobberan, hvor han, istedet for at efterlade sin Podagra, havde efterladt sine Penge. Vi begyndte at tale om Dagens Nyheder, om Høitideligheden i Sorøe, om det ny engelske Dampskib, om Snedkeren i Slagelse o. s. v. Endeligen kom ogsaa Talen paa Modehandel og Lærerstanden. Jeg gjorde Tidsalderen Bebreidelser, skjændte paa Luxus, ankede over Utaknemmeligheden mod det Nyttige og Ødselheden mod det Unyttige. Min gode B., sagde Cancellieraaden, Du har Ret og Du har Uret, alt ligesom man tager det. Troer Du at Frøken Laura, dersom hun ikke havde kjøbt Kappen og Blomsten, havde givet de 26 Rbd. til den mangeaarige Lærer? Nei, min Tro, havde hun ei. Du kjender kun Verden alt for lidt, naar Du troer, at Folk tage Nytten i Betragtning. Bilder du dig ind, at en Millionair, der ødsler ti Tusinde Daler om Aaret alene paa Tractementer, Equipage og smukke Piger, vilde anvende 10 Rbd. om Aaret, for at understøtte en fattig, men duelig Skribent, eller til at kjøbe en god Bog? Nei, det lader han nok være. Jo rigere Folk i Almindelighed ere, desto gnidskere. Jeg kunde anføre Dig Exempler, men Exempler ere forhadte. Det er derfor godt, at der gives Kopsætningsinstrumenter — Sugerør — Trækplastere for Penge. Lad dem kun rykke ud med deres Guld, og var det end kun til Stads, Gjøglerie, Ganelyst. Paa denne Maade kommer det dog i Omløb, istedetfor at det ellers vilde være et Liggendefæ i deres Pengeskrine. Iøvrigt gjør Du dig en alt for overdreven Forestilling om Tingen. Gives der een Modehandlerinde, der har meget at bestille, saa gives der igjen Hundrede, der ligesaalidt som den mangeaarige Lærer, kunne udbringe deres Time høiere end til 8 ß. I det Hele taget, er Modehandelen en vigtig Handelsgreen. Der leve mangfoldige Mennesker deraf. Netop fordi den er en Føde for Forfængeligheden, er den indbringende for dem, der kunne drive den med Held og gavnlig for Staten, som det i Grunden kan være ligegyldig hvoraf dens Indbyggere leve, naar Veien, hvorpaa de søge deres Udkomme kun er lovlig og tilbørlig. Det smukke Kjøn er desuden Livets skjønneste Blomst, og vi skylde den Tak, som viser den Pleie og Omhu. — Jeg sukkede og taug.

Sorøe Academie.

Gjenfødelse 1823.

Høit juble vi naar Kongedaad
Grundfæster Danmarks Vel,
Høit prise vi hver Dannemand,
Som skaber Borgerheld.

R. Nyerup.

Sælsom lyder gjennem Tidens Torden:
"Alt hvad herligt er, skal ei forgaae!"
Støvets Gjerning synke maae til Jorden,
Aandens Værker evig skal bestaae.

Absalon! skue ned fra Lysets Egne,
See dit Værk i Aanden hæve sig:
Fredens Olieblad det huld omhegne,
Det paa gyldne Frugter vorde riig!

Gjæve Mænd sig samle i dets Skygge
Trindt fra Fædreland, med kjærlig Haand

De det sjunkne Tempel vil opbygge,
Dertil stræbe troe med fælleds Aand.

Naar Erobrers høie Marmor svinde,
Naar ei nævnes meer hans stolte Navn:
Fædrelandets Fader! Da Dit Minde
Stande skal til Slægters Held og Gavn.

Fast skal stande Dannerkongens Throne:
Den er bygt paa Troskabs Klippegrund —
Kjærlighed i Sange den omtone,
Fast den staa til Verdens sidste Stund.

Bygning.
1825.

"Wer Gott vertraut
"Hat wohl gebaut!"

Kongen bød,
Høit det lød:
"Visdoms = Hal skal atter stande!"
Af sit Gruus
Herre = Huus
Reiser sig og herligt sande:
Som i Nord
Viisdom boer,
I det Huus Kong Fredrik grunded
Saa skal her
Høit for hver,
Hæve sig i glade Stunde
Absalons og Holbergs Minde —
Deres Navne aldrig svinde!

Og paa Dannerkongens Dag
Reiste sig det nye Tag.

Indvielse.
1827.

Hæv Dig af din Aske! en Phoenix stolt og prud,
Spred i Solens Straaler klart Sølvervingen ud:
Syng i dybe Toner som Vaarens Fugl paa Qvist
Alle Danske fryde din Stemme høit forvist.
See, Dankongen kommer at skue unge Brud
Han dig vil formæle alt med den stærke Gud:
At Du ved hans Naade maa sjunge sødelig
Vorde Danmarks Ære for Gud, for Drot, for Dig.

Skarerne sig samle paa kjære elskte Grund,
Danmarks Haab skal grønnes — end slumred
det en Stund.
Her skal Viisdom bygge — Velsignelse skal boe;
Herrens Frygt skal danne den Danske huld og troe!
Hvor Gud=Herren bygger skal Mørket vige brat,
Lyset klarlig straale igjennem Skovens Nat.
Under Bøgehaugen hvor Nattergalen boer
Gladeligen lyder de brave Danskes Chor:

Velkommen Drot de Danskes Lyst!
Velkommen Fader for Dit Rige!
Vi hilse Dig med takfyldt Bryst,
Vor Frederik den Frederige:
Du er hver Borgers Hyldest værd,
Du Borgervennen Danekjær!

Velkommen Kriger, Landets Værn!
Hvis Glavind vogter Danas Eden;
Nu rulle Kampens Torden fjern,
Nu smiler Danner=Kjærligheden;
Men truer Fare, truer Kamp,
Med Dig vi gaae i Røg og Damp.

Velkommen Viisdoms hulde Ven!
Skjoldunge prud paa Dannerthrone;

Hør Viisdoms Sønner Dig igjen
Tro hilse glad i Jubeltone:
Du Templets Værn i Skov og Land
Herst længe over Daneland!

Ja, held den Drot hvis skjønne Ord:
"At Magten kom fra Gud allene!"
Har frydet høit det Danske Nord
Og vil ham sildig Fryd forlene.
Han ramme vil Guds Kirkes Tarv!
Han skjærme vil sin Konge-Arv!

Saa Folke-Tonen lyder fro.
En Nidding som sin Konge svigter!
Nei, Danemod og Danetro
Er nævnet over Verdens Riger,
Sid længe paa Din Throne prud
Velsignet høit af Himlens Gud!

E. Mülertz.

Assistentshuset.

Til forskjellige Tider ere Ønsker ytrede om Forbedringer ved Assistentshuset. 1742 skrev Fattigvæsenets Direktions Commission et Embedsbrev, hvori siges, at iblandt de mange Ting som bidrage til Fattigdom og Armod vare de høje Renter ved det "saa kaldede" Assistentshuus. 50 Aar sildigere spurgte Pontoppidan (i hans Magazins anden Deel S. 125) "om det er en Hovedstaden nyttig Indretning, at Assistentshuset aarligen profiterer over 20000 Rdlr. paa de Trængendes Bekostning?" Man kan rigtignok tilføje: til anden Veldædigheds Anvendelse. Ogsaa i andre Skrifter, saasom i sin Tid af Tode; i sildigere Tider i det danske Politieblad No. 4; ogsaa i Penia 1815 S. 61-79, (hvor adskilligt er samlet om Assistentshuset) har man seet Ønsker fremførte, som den, der skriver dette,

ikke veed om ere komne under Overvejelse; eller hvorvidt der, thi de fortjene dog vist nok at agtes paa, maatte være saadanne Hindringer og Omstændigheder, at de ønskede Goder ikke kunne tilvejebringes.

Indenlandske Efterretninger.

Højtideligheden i Sorøe Mandagen d. 21de d. M., hvorved det gjenoprettede Akademie i Hans Majestæt Kongens allerhøjeste Nærværelse blev indviet, begyndte i Kirken ved Afsyngelsen af et Te deum; og derefter i Akademiebygningen. I sammes store Sal blev først afsjungen et Cantate, af Ingemann. Derefter besteg Hs. Ex. Geheime-Statsminister Ove Malling Talerstolen, og gav en historisk Beretning over Stiftelsen; forkyndte derefter, at Kongen havde givet Akademiet nye Statuter, hvilke ved denne Lejlighed første Gang skulde kundgjøres. Direktor Tauber oplæste Statuterne. Ministeren endte sin Tale, nedbedende Velsignelse over Kongen, Landet og Stiftelsen, hvorefter en Cantate sluttede Højtideligheden. I Director Taubers Indbydelses-Skrift gives en Udsigt over Akademiets Forfatning under Kongerne Christian den 4de og Frederik den 3die 1623-1665, med Bilag af utrykte Aktstykker, og med tre Kobbere; det ene er en nøjagtig Kopi af Resens næsten samtidige Afbildning af Akademiet; det andet er en Grundrids af de vigtigste af den Tids Bygninger, restitueret som Hypothes, efter de Data man af gamle Dokumenter har, og efter sammes Angivelser af Dimentioner; det tredie er en Afbildning af en Deel af den senest opførte Akademiebygning, og en Plan af samtlige Bygningsgrunde, saaledes som disse ved Opmaaling befandtes at være i Aaret 1823. Det vilde vist være Mange behageligt at kunne faae dette interessante Indbydelses-skrift kjøbt, og Oplaget er vel ej saa ringe, at jo mange Historiens Elskere eller Bogsamlere kunne gives Adgang til at faae samme for Betaling.

I Anledning af Højtideligheden er fremdeles trykt: Carmen quo Academiæ Soranæ inter Solennia inaugurationis publicæ die XXI Maji A. MDCCCXXVII gratulatur Laur. Engelstoft. 4 med en collateral dansk Oversættelse af Prof. K. L. Rahbek; og med nogle historiske Anmærkninger. Iblandt disse interessante Anmærkninger læser man om det Holbergske Testament, som først fremkom og konfirmeredes efter hans Død i Aaret 1754, og som saaledes som det af Testator var affattet, havde følgende mærkelige Slutning: "Min allerunderdanigste sidste Bøn er, at det allernaadigst vilde behage Deres Kgl. Majestæt, at saasom der ogsaa udi Middelstanden findes mange Personer af Meriter, dette Privilegium at blive Akademist, ogsaa extenderer sig til dem, paa det jeg ikke skal synes at ville foragte min egen Stand; dette har altid lagt mig paa Hjertet." Men disse Ord findes ikke indførte eller berørte i det under 1ste Marts 1754 confirmerede Gavebrev.

Blandede Efterretninger.

Et Vink til vore Historikere.

Af de i Aaret 1823 i Plock, (Hovedstaden i det polske Woiwodskab af samme Navn) ved Weichsel, fundne gamle Mynter, udkommer nu i Warschau en med Afbildninger forsynet Beskrivelse. Blandt de i den 2den Levering beskrevne Mynter findes sex af Kong Harald 1036-40 og elleve af Haarde Knud (1040-42). De af Harald fortjente at undersøges af vore Oldgrandskere, da de maaskee kunde give en vigtig Oplysning i den danske Historie. I Aaret 1041 var der en Harald i Engelland, som af nogle blev udvalgt til Konge af Danmark. Men hvo han egentligen har været, vides ikke med Vished. Langebek mener, at han har været en Søn af Harald, Knud den Stores Broder, eller og af den norske Kong Svend, Knud den Stores Søn. Suhm formoder derimod at det har været Harald Jarl, Thorkil d. Højes Søn (S. Suhms Hist. af D. S. 74). Nok er det, een af vore Kongefortegnelser indsætter imellem Magnus den Gode og Svend

Estrithson, som Konge, en Harald, om hvis Herkomst intet Bestemt vides. De i Plock fundne Mynter maatte kunne bringe Lys i dette Mørke; thi hine Mynter maae netop være prægede under den omtvistede Harald. —i—

Den berømte Læge, Geheimeraad, Dr. C. F. Gräfe i Berlin har udgivet i det latinske Sprog et lidet Skrift paa 28 S. angaaende en Patient, der led af for megen Fedme. Denne var en Slagter, ved Navn Kröcher, i Berlin. Han var ikke født med noget Anlæg til Fedhed, thi indtil sit 30te Aar var han et smækkert Menneske og en lidenskabelig Dandser. Efter en Vandring i Rusland paakom ham en overordentlig Appetit til Kjødmad. Han gjorde engang et Veddemaal, at spise en heel Kalv i en Tid af 24 Timer, og vandt det. I sit 37 Aar var han saa feed, at han hverken kunde staae, sidde eller ligge. Dr. Gräfe behandlede den Syge, som var nær ved at qvæles i sit eget Fidt, med Aareladninger, ofte 2 Gange om Dagen, gourlardsk Vand og Belladonna paa Maven, for at forebygge Fidtets Fordærvelse, daglige Laxativer til 30, stundom 40 Aabninger om Dagen og endelig det tærende Kropmiddel Jodina. Den Syges Vægt, som, da det var paa det yderste, udgjorde 400 Pund, blev fra Octbr. 1825 til omtrent April 1826, reduceret til det Halve, og han var saa fuldkommet helbredet, at han igjen kunde besørge sine sædvanlige Forretninger, som i hans sunde Tilstand. (Men hvor længe?)

Ingen Manufacturgreen drives i denne Tid med større Iver i Tydskland end Tidsskrifternes Fabrication. Da man ikke altid har nok til at fylde dem med, saa betjener man sig af de besynderligste og stundom ikke tilladeligste Midler. I Dresdner Merkur læstes f. Ex. i September f. A. en Selvbiographie af Kurt Wahrmann Kreuz- und Irrfahrten eines Waisenknaben. Førend endnu Stykket var tilende i Merkuren meddeelte Saphir, i det Berlinske Blad Schnellpost, Fortsættelsen, og viste tillige, at den hele Biographie var en ordret Efterfryk af et allerede 1793 udkommet Skrift: Georg Wallers Leben und Sitten, kun med Forandring af Navnene. Kort forhen havde en Hr. Belmont ladet indrykke

i samme Merkur Scener fra Bastillen, af Familien v. R****'s Papirer, samlede af Beimont, og disse for originale udgivne Scener ere ligefrem tagne af en 1716 trykt Bog af Constantin de Renneville. —i—

Friedrich August.

Konge af Sachsen.

Du Nestor blandt Europas kronte Sønner,
Med tunge Scepter i den gamle Haand,
Hvis høje Værd kun den heel fuldt paaskjønner,
Som kjendte grant Din sjeldne, lyse Aand!
Den Gnist er slukt, som tændte Sachsens Lykke,
Den tunge Vandringsvei tilbagelagt;
Dog glimrer end i stolte Fyrstesmykke
Hvert ædelt Offer, Du Dit Land har bragt;
Det Skjebnen mangen Perle grumt frarev,
Men Sachsens Kjerlighed tilbageblev.

Det store Kongehjerte nu er brusten
Og kold den Haand, som Dydens Værge var;
Men Guldet ligt, den bliver aldrig rusten
Hin Kjerlighed, som Sachsen til dig bar;
Nu er den endt den lange Kamp hernede!
Hvad her Du stræbte efter hist Du fandt;
Der Engle om de gyldne Frugter frede,
Om Ege=Krandsen, som Dit Folk Dig bandt.
Selv Fyrsten finder kun sin sande Fryd
Hvor Aanders Chor istemmer Jubellyd.

Man bød frivilligt Dig en fremmed Krone,
Men fordringsløs Du ædelt afslog den;
Du vilde kun paa Fædres egen Trone
Dig vise, som de brave Sachsers Ven;
Thi, nøjet med Dit eget lille Rige,
Du aldrig higed' efter større Arv,
Hver jordisk Fordeel maatte hos Dig vige
For Retfærds og for Dydens høje Tarv;
I mindre Kreds at stifte Folkegavn,
Dig gjeldte meer end selv en Cæsars Navn.

Den Storhed, som Du aldrig efterstræbte,
Napoleon med Magt paanødte Dig;

Da han til Rusland Dine Sønner slæbte,
Dit ømme Faderhjerte vaanded' sig;
Du maatte følge Krigens vilde Flamme,
Skjøndt Du kun ønsked' Rolighed og Fred;
Du med Erobring ingentid gad bramme
I Herskesygens blodbestænkle Fjed;
Din Attraa ene var at dæmpe Graad,
Ei at fremkalde den ved Krigerdaad.

O, kroned' Olding med den hvide Isse!
Du misted' meget af Dit skjønne Land,
Og hvo er den, der end ved Tab som disse
At staae som Du, urokket er istand?
Men lykkelig den Konge, som kan sige:
De Hjerter, han end efter Tabet vandt,
Opveie selv et mægtigt Kongerige,
Som kun med Sværd og Ild Tyrannen fandt;
Thi Lykken kjender ei til Grændseskjæl,
I snævre Skranker trives Borgerheld.

Kjøbenhavns Børs, den 25 May 1827.

Hamburg 2 M. a vista 225		à
Species 228		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 11 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	164	164½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50	50½ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	74	74¾ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r.S.
Dito Dito	115	115½ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	94½	95 Rbd. r.S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	104½ i Banco
4 pC. Dito nye	94	94½ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	— L. Sterl.

1 L. Sterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 43.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 29 Mai 1827.

Variation af Fibelvers for voxne Børn.

(See No. 41.)

A. Adress'avisen er en And,
Som man med Alting føde kan.

B. Da Tyllet kom, gik Lin af Brug,
Hint sees, men dette bo'r i Smug.

C. En Literatur med Censur
Er Cacaduen i sit Bur.

D. Man driver Alt ved Damp og Vind
Kun ei Fornuft i Daarer ind.

E. Da Ewald græd, vor Wessel loe,
Men sulte maatte begge to.

F. Faa Rige faae til Læsning Tid,
For lutter Kort- og Spise-Jd.

G. Før Græsset gro'r i Committeen,
Dø'r Horsemoder i Athen.

H. At Hauge var et stort Geni,
Det ganske nylig hørte vi.

J. Jesuiter i Collectiv,
Nu voxe overalt som Siv.

K. Før Kjøbenhavn var "Kjøbmands-Havn",
Nu, ak! er den det kun af Navn!

L. Lord Cochrane seiler hid og did,
Men fanger ei et tyrkisk Mid.

M. Med Trommestok Majoren vandt
Hvad Marschal ei ved Staven fandt.

N. "Naturen over Tugten gaa'r",
Paa Lapsens Pande skrevet staa'r.

O. Ved Ohio læses nu hvert Ord,
Som i Sir Walters Blækhus bo'r.

P. Du spørger: hvoraf lever U?
Jeg spørger: hvoraf lever Du?

Q. Selv Qvæk af Peder Oxes Frø'r,
Qvæge kan Plebejer Sø'r.

R. Mens Reiser reises af sin Grav,
Synker Rothe i Glemsels Hav.

S. Den unge Enkes Sørgedragt
Er Brandslag, som man ud har lagt.

T. J Tryk man stikker helst de Smaa
Satiren maa for Gjøgen staae.

U. Hvis Ulgspil leved' i vor Tid,
Hans Udbrud blev' til attisk Vid.

V. Hver Ting i Velten æres bor,
Den være Digter eller Klor.

X. Udødelig Xantippe blev,
Da Xenophon om hende skrev.

Y. Naar Y blot i Satire staa'r
Man Pennekrig strax yppet faa'r.

Z. Let Zacharias Pæren faa'r,
Naar stolt i Zobelskind han gaa'r.

Æ. Lig Flaggermuus er Æren blind,
Den favner mangt et Sælleskind.

Ø. Ødselhed vandrer Haand i Haand
Med Gjerrighed og Pøbelaand.

Aa. Med Pomp sin Reisefart til Aars,
Beskriver mangen Nutids Paars.

Hemmelig Brevvexling.

Det har i den sidste Tid af og til hændt Redactionen, at der uden for dens Dør om Morgenen fandtes henlagt Haandskrifter, med Anmodninger om, at de maatte blive optagne i Skilderiet. Uagtet dette strænge Incognito, som endog ikke vilde betroe sig til Fodposten, vidnede om en stor Hemmelighedsfuldhed, saa syntes Indholdet af saadanne Haandskrifter dog sjeldent at røbe nogen franklinsk Pen. Nogle deraf vare af den Natur, at de umueligen kunde optages i Bladet uforandrede, Andre vare ved næsvise og illiteraire Skabninger blevne saa tilsølede, at man, uden i Forveien at overstænke dem med Eau-de-Cologne, ikke kunde tage dem i Haanden, ei at tale om, at Adskilligt maaskee er blevet stjaalet baade af to- og fiirbenede Tyve. For at forebygge al Ulempe i Fremtiden, lader man derfor forfærdige hos en Steenhugger en Steenløve, som er huul indvendig og som, lig den Venezianske fordum, med aabent Gab,

vil være ligesaa beredt til at modtage anonyme Bidrag, som fordum Skuffen til ulykkelige Borns Frelse i Frederikshospital anonyme Børn. Denne Løve bliver færdig i næste Uge, og de Stykker, man igjennem den da modtager, skulle i Fremtiden vorde meddeelte i en egen Artikel.

Brev fra Fru Tyltebær.

P. M.!

Den Lykke, som nyligen er vederfaret mit Huus, gjør mig ganske beruset af Glæde. Men hvad er Glæde, var den end nok saa stor, naar den ikke kan meddele sig? Jeg har nu i femten Aar maattet taale, at man ligefrem kaldte mig Madame, og jeg gik saaledes i Rang med Jordemoderen og andre Koner i vor By, paa hvis Rygte der vel ikke er noget at udsætte, men som dog aldrig kan sættes i Ligning med mig, der er ægteviet til en Mand, som i fem Aar har været Forligelsescommissair, i ti Aar Medlem af Lovcommissionen i Klubben, og to Gange endog Fuglekonge. Men endelig er denne Steen blevet væltet fra mig, og jeg kan nu sige, at jeg ligesaa godt er Frue som Præstens, Amtsforvalterens og Toldcassererens Kone. Min Mand er i forrige Uge bleven udnævnt til eligeret Borger. Jeg nægter det ikke: det var en Lykke, som jeg ikke saasnart ventede, og havde Agent Spring ikke tilfældigviis paa Klubbens Stiftelsesdag spiist for megen forloren Skildpadde, der efter Stift-Physikus Mening, lagde ham ti Aar tidligere i Graven end det efter Naturens Gang kunde skee, saa havde min Mand endnu længe kunnet siddet som slet og ret Kjøbmand, og jeg som Madame. Det være langt fra mig, at jeg ønskede Agentens eller nogens Død, men siden vi nu alle engang skulle døe, saa var det dog bedre at det skete ved en saa glædelig Lei-

lighed og i Mandens bedste Aar, end at det skulde skeet ved en sørgeligere, eller paa et smerteligt Sygeleie. Min Mand vilde gjerne have ladet sin Forhøjelse strax bekjendtgjøre i Dagen, for det varer saalænge førend Avancementslisten bliver trykt, og den er tillige sædvanligen saa lang, at een eller anden let oversees; men han vil saa nødig opvække større Misundelse end hans Avancement allerede har vakt her i Byen, og han har derfor ganske begivet det. Men jeg synes dog, at det er stor Uret, at ville dække de lyse Sider, da saa mange give sig Umage for at blotte de mørke. Da jeg og min Familie i disse Dage just er kommen hertil med Dampskibet Caledonia, for at besøge min Tante, saa benytter jeg mig af denne Leilighed til at gjøre min Mand en lille Overraskelse. Vi logere i de tre Hjorter, og jeg veed, at han hver Aften, naar han kommer ned i Gjæstestuen, læser Bladene. Dersom D. H. V. nu godhedsfuld vilde indrykke nedenstaaende Avertissement i Dagen eller Skilderiet, saa vilde De bevise ham og mig en væsentlig Tjeneste. Skulde det koste noget, da skal jeg med Fornøjelse betale det.

"Skovlundkjøbing, d. 24 Mai. Den af vor By saa høit fortjente Hr. Kjøbmand og Commandeersergeant Jens Christopher Tyltebær, er til almindelig Glæde, d. 20de Mai, bleven befordret til eligeret Borger. I den Anledning begav en Deputation fra Klubben Turtelduen, hvis Directeur han er, og en anden fra Fugleskydningsselskabet, i hvis lykkelige Lod det faldt, at have ham i Aar til Fuglekonge, sig hen til Hr. Commandeersergeanten, for at lykønske ham og Frue til denne Befordring og tilkjendegive ham begge Selskabernes inderlige Deeltagelse i denne

glædelige Begivenhed. Hr. Commandeersergeanten, som allerede i Forveien maa faaet Nys om hvad der vilde skee, førte begge Deputationer ind i næste Værelse, hvor to store Frokostborde paa det prægtigste vare dækkede, og de Deputerede bleve beværtede. Om Aftenen var stort Bal og Assemblee hos Hr. Kjøbmand Tyltebær. Alle Byens Honoratiores, med deres Damer, vare, efter foregaaende Indbydelse, alle festligt klædte, allerede forsamlede her Kl. 6. Hr. Commandeersergeanten var klædt i sin Stadsuniform. Midt i Sahlen brændte et stort Transperant, forestillende en Egekrands og nedenunder Byens gamle Vaaben, omslynget af Tyltebærqviste, malet af Hr. Malermester, Boghandler, samt Lotteriecollecteur Slutrop her i Byen. Alle Værelserne vare behængte med Guirlander af levende Blomster, og i hvert Hjørne af Sahlen stod en konstig Tyrk, der røgede Kongerøgelse af en lang Tobakspibe. Efterat Hr. Commandeersergeanten havde aabnet Ballet med Byfogdens ældste Datter, Frøken Lisette, blev Dansen fortsat indtil Kl. 12. Kl. 12½ gik man til Bords i Haugen, hvor der var dækket til 20 Couverts. Hele Haven var illumineret, deels med Brandlygter, deels med coulørte Lamper. Paa Bordet prunkede den Hr. Commandeersergeanten i Fjor tilfaldne Kongegevinst, et stort Sølvbæger, i Form af en Papegøje, indvendig ægte forgyldt. Et i Anledning af Dagens Høitidelighed forfattet særdeles heldigt Digt af Hr. Huuslærer og Studiosus philosophiæ Claus Franzen, og et andet af en Ubenævnt, men Velbekjendt, blev afsjunget. Adskillige Skaaler for den ny eligerede Borger og hans Frue udbragtes. Naar man undtager nogle Smaauheld, f. Ex. at Hr. Byskriver Strumpf i Mørket kom til at forvilde

sig ind i et Blomsterparquet og nedtræde en Deel i Flor staaende Blomster, saa løb Alting af i største Orden, og ikke førend Kl. 6 skiltes Selskabet glad og fornøjet ad."

Jeg overlader det Redactionen, at forandre heri hvad den maatte finde overflødigt, men dog ikke for meget.

Med Højagtelse

Wilhelmine Tyltebær.

Indenlandske Efterretninger.

Blandinger, i Breve fra en Ven i Kjøbenhavn.

1.

Sorøe Academie er nu, som Du nok allerede har seet af de offentlige Blade, indviet med en Høitidelighed, der var Gjenstandens Vigtighed værdig. For 80 Aar siden fandt en lignende Indvielse Sted, under vor Konges Bedstefader, Frederik den Femte. Den Gang holdt Dr. og Professor Theologiæ von Haven i Kirken en Intimationstale over Ordspr. XVI v. 16: "at kjøbe Visdom, hvormeget er det bedre end opgravet Guld, og at kjøbe Forstand er mere at udvælge end Sølv. Handlingen endtes med et Te-Deum, under Paukers og Trompeters Lyd og Kanonernes Løsning. Fra Kirken begav hele Forsamlingen sig til Akademiets Sahl, hvor Kongen paa sin Trone hørte en dansk Tale af Akademiets første Overhofmester, Henrich VI Reus, Greve og Herre til Plauen, Ridder, Geheimeraad og Kammerherre. Ni Aar derefter, nemlig d. 18 Juni 1756, besøgte Kongen Akademiet. Daværende Overhofmester Juul forestillede alle de nærværende Akademister, hver ved sit Navn, og overrakte Kongen tre danske, tre latinske, to franske og fire tydske, ialt tolv af Akademisterne opsatte Lykønskningstaler. (See mere om dette Besøg i sidstudkomne Hæfte af Prof. Dr. Odin Wolffs Journal for Mai.) Det vilde ikke

være uinteressant, at anstille en Sammenligning mellem Høitideligheden, som den holdtes 1747 og 1827. Maaskee derom en anden Gang.

Ved den mærkværdige Landsby Fiennesløv havde Sognepræsten og Beboerne, ved denne Leilighed, opreist en Æreport, 16 Alen høi og af forholdsmæssig Brede, prydet med en Krone. Hs. Majestæt lod sig forevise af Sognepræsten, Fundamenterne af Absalons og Esbern Snares Fødested og den mærkværdige Kirke. Fiennesløvlille var Asser Rygs Fædrenegaard og der fødtes ham Absalon og Esbern 1128, altsaa for 700 Aar siden. Sagnet beretter, som bekjendt, at da Asser drog i Krig mod Sverrig, paalagde han sin frugtsommelige Hustru, at fuldende den af ham begyndte Kirke, og at hun, i Tilfælde af at det blev en Søn, skulde bygge et Taarn, men derimod kun et Spir, naar det blev en Datter. Hun fødte Tvillinger, Absalon og Esbern, og nu lod hun to Taarne reise. Dette være nu Sandhed eller blot Digt, for hvilket den lærde Sperling antog det, nok er det, Ideen var skjøn, og de to Taarne stode endnu 1561, da de, for Brystfældigheds Skyld, maatte nedtages og ombygges til eet. Kirken er liden, men udmærker sig derved, at Taarnets Tagryg staaer tvers for Enden deraf. Den ene Side af Taarnet bæres af to Granit Piller, der ere 5 Alen høie og polerede som Marmor. Her laae Skialm Hvide, Absalons Farfader og hans Søn Toke jordede, indtil hins udødelige Sønnesøn lod deres Been bringe til Klosterkirken i Sorøe. — Da Alt hvad der vedkommer en saa stor Mand som Absalon, især i dette Øieblik, maa vække dobbelt Deeltagelse, saa vilde det være Dig interessant at erfare, at det Dødninghoved, som hidtil gjemtes paa Konstkammeret, og antoges for Absalons, efter høiere Befaling, igjen skulde nedlægges i Graven og at i den Anledning er anstillet Undersøgelse i Kirken, for at gjenfinde Graven. Den skal virkelig være bleven opdaget og i Sagkyndiges Overværelse undersøgt. Men man paastaaer nu, ikke allene at have fundet denne, men endog Skelettet ganske fuldstændigt, med en Kalk i begge Hænder. Da i Aaret 1805 Dr. Gall var her i Kjøbenhavn, antog man det for saa afgjort, at hiin Hjerneskal havde

været Absalons, at man lod Gall undersøge den, og uden at denne vidste hvem den havde tilhørt, erklærede han, at Tapperhedsorganet var i udmærket Grad kjendeligt derpaa. Denne Erklæring af den store Craniograph satte det udenfor al Tvivl, at den ikke kunde være nogen Andens end Helten Absalons. Efterat Hovedskallen siden 1536 har beklædt saa høi en Rang, er den nu, ved den nyeste Opdagelse, med eet bleven styrtet fra sin Høide; men da det ikke kan nægtes at den virkeligen den Gang fandtes i Absalons Grav, som blev aabnet i Abbed Henriks Overværelse, blandt de Sager, der fra den Tid at gjemtes, som Reliqvier paa Konstkammeret og som foregives at have tilhørt Absalon, saa har man, for at bringe Rimelighed i Sagen, taget sin Tilflugt til den Hypothese, at hiin Hierneskal nok kan have tilhørt Absalon, men som et Memento mori. Man skulde nu troe den hellige Grav vel forvaret. Men hvormeget Stof bliver her endnu ikke til Tvivl? Absalons Grav, da den blev aabnet 1536, var af Træ og Abbed Henrik lod vel lægge en vel udhuggen hvid Marmorsteen over Graven midt i Choret for Alteret, hvorpaa endnu sees Erkebispens Billede med Stav, Hue og flere Zirater, men deels er Stenen i nyere Tider taget bort fra sit Sted og laae bag ved Alteret, deels kom man i den store Ildebrand 1247, da hele Sorøe Kloster brændte af, i største Vilderede med Begravelserne. Dog, til ydermere Bestyrkelse paa, at den Grav, man nu har fundet, virkelig er Absalons, og det Skelet, som ligger deri, hans, hedder det, at den Guldring med en Saphir, man havde seet 1536, skal nu være funden i Kalken. Denne Ring er nok den samme, som Suhm omtaler i 8de Bind af hans Historie af Danmark, hvor det hedder: efter Chytræus Vejanus I. p. 138-39 blev og da (1536) fundet Erkebispens Signet i en Ædelsteen, men som denne nedkastede i Graven, sigende, at det ei var Ret at plyndre de Døde. Suhm anfører dette kun saa løseligen, uden videre Drøftelse; men til Uheld for Sagens Troværdighed, siger den lærde Kall i en Anmærkning: "at han ikke kunde læse Suhms Haandskrift anderledes, men at han ikke kjender det Skrift, som her anføres."

Den hele Beretning om Ringen, er ligesom den om Eieren til de paa Konstkammeret opbevarede saakaldte Absalonske Reliqvier, altsaa temmelig apocryphisk. Sandsynligt er det i det mindste ikke, at Biskop Palladius skulde have tilladt sig saadanne Udtryk, som de anførte, mod sin Konge, og endog viist sig saa uhøvisk, at kaste en Foræring af Monarkens egen Haand, lige i hans Overværelse, ned i Graven. En saadan Høiagtelse for den døde Erkebisp, vilde have været den yderste Ringeagt for den levende Konge. Hvad Hovedskallen angaaer, da kan man sige her: habent sua fata calvæ! Efter 300 Aars Forløb, styrtes den fra sin Høide og gjøres til et Memento mori! Maaskee den Pandeskal, som man den hele Tid, har betragtet som Absalons, og hvori Gall fandt Tapperheds-Organet, engang har tilhørt Erkebispens Kok eller Kudsk, eller høist en ubekjendt Munk.

Endnu en Nyhed maa jeg nævne Dig, førend jeg slutter mit Brev. Hs. Majestæt har ophøiet Kammerjunker, Major og Divisionsadjutant J. N. B. v. Abrahamson i den danske Adelstand. Som Søn af vor berømte Literator og Oldgrandsker W. H. Fr. v. Abrahamson, har han med lige Iver fulgt saavel Minervas som Bellonas Kald. Som Stifter af den indbyrdes Underviisning i Danmark; som første Medlem af Direktionen for Døvstumme-Institutet, som Bestyrer af det Kgl. Stentrykkerie og derved blandt Mere af Udgaven af Amtskortatlasset, saavelsom ellers i udbredt Virksomhed, har han stiftet meget Godt, og nævnes blandt Fædrenestatens udmærkede Mænd. Han er født 6te December 1789 og har en udførlig Artikel i Øst's Literatur Lexikon.

Din hengivne

**n.

Sorøe Akademies forrige den 11te Junii 1813 ved Ildebranden ødelagte Hovedbygning stod i Forbindelse med Kirken, og det var næsten som et Mirakel, at Kirken undgik Faren ogsaa at blive ødelagt. Den ny Hovedbygning er aldeles adskildt fra Kirken. Affondrede staae nu hver for sig, som Monumenter af forskjellige

Tiders Smag. Den ny Akademiebygning er opført efter Tegninger, Planer og Overslage af Stadsbygmester Professor Malling og under hans Bestyrelse, ifølge Kgl. Resolution af 24de December 1822. Omkostningerne paa det Hele, Dekorationer iberegnede, vare anslaaede til omtrent 180000 Rbd. Repræsentativer; men da de afbrændte Bygningers Brandforsikkringssum beløb sig omtrent til 80000 Rbd. Sølv, saa har denne Sum tilligemed Akademiets løbende Indtægters Overskud i Aarene 1823—6, medens Arbeidet blev iværksat, næsten dækket Udgifterne, uden at det har været fornødent dertil at anvende noget Betydeligt af Akademiets Kapitaler.

To Godser ere for kort Tid siden tilkjøbte til Akademiet, som nu ejer, med Indbegreb af de Kalckreutzske Godser, 4569 Tdr. Hartkorn, Hovedgaarde og Bøndergods, foruden 15 Kirker, over 6000 Tdr. Land af Skov, og en klækkelig rentebærende Kapitalfond. Akademiets oekonomiske Forfatnings Consolidering er især skeet under nuværende Geheime-Stats- og Justits-Minister Stemanns mangeaarige Bestyrelse af Akademiets Godser og Kapitaler.

Samfundet til den danske Literaturs Fremme.

Siden dets Stiftelse ere to Generalforsamlinger holdte den 30te April og 18de Mai; i hvilke Samfundets Love, (hvortil Udkast var af den midlertidige Direction forfattet, og i to Repræsentantforsamlinger gjennemgaaet,) ere vedtagne, og dets Organisation kommet i Stand. Atten Repræsentanter ere valgte, hvilke, her nævnte i alfabetisk Orden, ere: DHrr. Kammerjunker, Major v. Abrahamson, Professor Brorson, Dr. Nathan-David, Hs. Excellence Overhofmarschal v. Hauch, Kammerherre v. Hegerman-Lindencrone, Justitsraad Langeland, Oberst N. v. Michaelsen, Pastor Michelsen, Kancellieraad Müller, Grosserer Nielsen, Professor Nyerup, Etatsraad Olsen, Professorerne Rafn, Rahbek, Rask, Etatsraaderne Thaarup, Weinwich, Professor Wendt. Til Medlemmer af Bestyrelsen valgtes DHrr. Hs. Excell. Overhofmarschal v. Hauch, Samfundets Formand, Kammerjunker Major v. Abrahamson, Professor Brorson, Kancellieraad Müller, Etatsraaderne Thaarup og Olsen, Oberst N. v. Michaelsen. — Til Medlemmer af Skriftkommissionen: DHrr. Professorer Nyerup, Rahbek, Rafn, Rask, og Dr. Nathan-David. Som Kasserer Kancellieraad Müller. Som Sekretair Etatsraad Thaarup.

Antallet af Samfundets Medlemmer den 18de Mai sidst var: 1) som overordentlige 10; 2) som ordentlige 112.

De vedtagne Love ere følgende:

A. Samfundets Navn og Ojemed.

§ 1. Ved Navnet Samfund til den danske Literaturs Fremme, er Foreningens Ojemed antydet, og til dettes Opnaaelse virkes paa hensigtssvarende Maader, saasom: *a*) ved at bidrage til Afhandlingers og Bøgers Trykning, som en eller anden Forfatter kan have liggende færdige, men ved Omstændigheder er hindret fra at faae udgivne. *b*) ved at fremme Verkers Fortsættelse, som hidtil, ved Omstændigheder, har været standset. *c*) ved at besørge smukke Udgaver af nogle af vor Nationalliteraturs ældre Frembringelser — eller *d*) ved at udsætte Præmier for nye danske Skrifters Udarbeidelse. — o. s. v.

B. Samfundets Medlemmer.

§ 2. De bestaae af tre Klasser: *a*) Ordentlige, som ere saavel indenbyes som udenbyes. Disse betale 1 Rbdlr. Seddel qvartaliter. Den der ikke betaler to Qvartaler ansees som udgaaet af Selskabet. *b*) Overordentlige, som engang for alle erlægge idetmindste 50 Rbdlr. r. Sølv. *c*) Æresmedlemmer. Dertil optages dels indenlandske almenerkjendte Forfremmere af Videnskabelighed, dels saadanne Udlændinger, som har bidraget til Udbredelse of Kundskab om vort Fædrenelands literaire Hæderlighed.

§. 3. Ny ordentlige og overordentlige Medlemmer optages ved Votering i en Re-

præsentant = Forsamling, efter $\frac{2}{3}$ Stemmer. Æresmedlemmers Optagelse skeer i en Generalforsamling, ligeledes efter $\frac{2}{3}$ Stemmer.

§. 4. Alle Medlemmer indtegnes, i hver Klasse især, i den Følge de ere optagne, og beholde bestandigen deres Nummer, endog efter Døden, Bortreise, eller anden Udgang af Samfundet. Naar de døe, antegnes Dødsdagen og andre biografiske Noticer ved deres Navne.

C. Samfundets Organisation.

§. 5. Samfundets Anliggender besørges af dets Repræsentanter, som vælges blandt de ordentlige og overordentlige indenbyes Medlemmer.

§. 6. Repræsentanternes Antal ansættes til 18 for det første Hundrede ordentlige Medlemmer, og dette Antal forøges siden med tre for hver Tilvæxt af et Hundrede ny Medlemmer, indtil det Antal af 24 er opnaaet.

§. 7. Repræsentanterne vælge imellem sig: *a.* en Bestyrelse, af 7 Medlemmer, blandt hvilke En er Samfundets Formand, En dets Sekretær, og En dets Kasserer. *b.* en Skrift=Kommission af fem Medlemmer.

§. 8. Bestyrelsen varetager de daglig løbende Forretninger, modtager Alt hvad til Samfundet indløber, tilstiller Skriftkommissionen hvad til samme henhører, besørger Brevvexlingen og Bekjendtgjørelser, tilsiger Møder o. s. v. Igjennem den skee alle Forslage til Samfundet.

§. 9. Skrift=Kommissionen overvejer hvad den fra Bestyrelsen modtager om Skrifters Udgivelse, eller Præmiers Udsættelse (efter §. 1) og den tilbagesender samme med sin Betænkning til Bestyrelsen til videre Foretagelse.

§. 10. Der holdes et maanedligt Repræsentantmøde, hvortil en af Dagene i Maanedens første Uge vælges. I dette Møde skeer Votering paa ordentlige og overordentlige Medlemmer, Beretning om hvad af løbende Sager af Bestyrelsen er vedtaget; Bestyrelsens og Skriftkommissionens Forhandlinger forelægges til endelig Afgjørelse. Skulde ved Votering Stemmerne være lige gjør Formandens Stemme Udslaget, og i hans Forfald dens der i hans Sted er Ordfører.

§. 11. Til at gjøre et Repræsentantmøde kompetent til endelige Beslutningers Tagelse hører at totredie Dele af Medlemmerne ere tilstede ved Sagens Overvejelse og Afgjørelse. Ved Valg af Medlemmer gjelde skriftlige Stemmer. Over en bestemt Sag kunne og skriftlige Stemmer modtages.

§. 12. Hvert Aar afgaa $\frac{1}{3}$ Deel af Repræsentanterne, de to første Aar ved Lodkastning, siden de ældst valgte.

§. 13. Valg af ny Repræsentanter skeer i en Generalforsamling.

§. 14. Naar i Bestyrelsen eller i Skriftkommissionen skeer Afgang, bliver Pladsen at besætte i et Repræsentantmøde med det Medlem blandt Repræsentanterne der faaer de fleste Stemmer.

§. 15. Saavel i Bestyrelsen som i Skrift=Kommissionen føres en Forhandlings=Protokol.

§. 16. Af Sekretæren føres, foruden de ellers nødvendige Protokoller, et Stam=Register over Selskabets Medlemmer, efter §. 4.

§. 17. Sekretæren fører ogsaa i Repræsentantmøderne Protokollen.

§. 18. Bestyrelsen af Samfundet maa altid forblive i Hovedstaden.

§. 19. Den 28de Januar, som Samfundets Stiftelsesdag, eller den efter Omstændighederne nærmeste belejlige Dag holdes en Generalforsamling, hvori Samfundets Medlemmer underrettes om hvad Samfundet i det forløbne Aar har havt Held til at virke, og Regnskab aflægges over dets Indtægter og Udgifter.

D. Samfundets Kassevæsen.

§. 20. Bestyrelsen sørger for at Samfundets Indtægter, efterhaanden som de indkomme, snarest mueligt blive frugtbringende; saasom: ved at indsættes i Sparekassen.

§. 21. Af Samfundets fulde aarlige Indtægter skal en Fjerdedel være bestemt til at opløgges til et fast Fond.

§. 22. Denne Fjerdedel, hvis Renter gaae ind i Samfundets øvrige Indtægter, gjøres frugtbringende paa den efter Omstændighederne bedste Maade. For nærværende Tid ansees det rigtigst at anbringe den i kongelige Obligationer,

og denne Bestemmelse kan ej uden ved en Generalforsamling forandres. De kongelige Obligationer skulle besørges noterede som Samfundets Ejendom ved det kongelige vedkommende Kontor, hvor saadan Notering almindelig skeer.

§. 23. Alle Udgifter, der i Løbet af hver Maaned udgjør mere end 25 Rbdlr. r. S., bestemmes i de maanedlige Repræsentantmøder.

§. 24 Om Regnskabets Revision og Decision, Quittering til Kassereren m. m. udfærdiges i et Repræsentantmøde et Regulativ.

K. Sikkerhed for Samfundets Loves Overholdelse.

§. 25. Lovene trykkes, og et ved Bestyrelsens Underskrift og Samfundets Segl autoriseret Exemplar bevares ved Samfundet til Underskrifter af Medlemmerne, i hvilke de Forandringer og Tillæg i Lovene, som med Tiden kunne gjøres, tilføjes.

§. 26. Aarligaars skal forfattes en Udsigt over Samfundets Idrætter det afvigte Aar. Denne Udsigt, tilligemed Resultaterne af det i den i §. 19 omnævnte Generalforsamling aflagte Regnskab, bringes til offentlig Kundskab.

§. 27. Samfundets Formue, baade i Penge og Pengesværd, bliver dets uigjenkaldelige Ejendom, paa den Maade, at Ingen, der er eller har været Medlem af Samfundet, eller dennes Arvinger, nogensinde, end ikke om Samfundet i Tiden skulde ophæves, har den mindste Ret til noget af denne Ejendom, eller til at paastaae dens Deling.

§. 28. Hvis Samfundet nogensinde skulde ophæves, da skal dets Ejendom, som aldrig maa fravendes dets Formaal, overdrages, som en Videnskaberne stedse overgivet Ejendom, til saadan videnskabelig Brug, som Selskabets daværende Medlemmer maatte blive enige om, og hvorpaa de igjennem vedkommende Kollegium maatte erholde kongelig Approbation. Naturligvis er herved ethvert Tilfælde undtaget, hvor en Velgjører ved sin Gave har gjort anden Bestemmelse.

§. 29. Enhver maa ved Indtrædelse i Samfundet ansees at have samtykket saavel i dets Love i Almindelighed, som i det nys Anførte angaaende Samfundets og dets Midlers Overgivelse til stedsevarende offentlig Brug, som om et formeligt Dokument derom var forfattet, og af ham underskrevet.

§. 30. Paa forestaaende sem sidste §§., som Grundlove for Samfundet, ansøges kongl. allernaadigst Konfirmation.

Kjøbenhavns Børs, den 29 May 1827.

Hamburg 2 M.		
a vista 224		
Species 226		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 9 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciesfedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{1}{4}$	$50\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$74\frac{1}{2}$	$74\frac{3}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$100\frac{1}{2}$	101 Rbd. r. S.
Dito Dito	114	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$94\frac{1}{2}$	95 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	— i Banco
4 pC. Dito nye	94	$94\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{1}{2}$	61 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 44.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 2 Juni 1827.

Løve-Pósten.

Ved Løvens Aabning i Gaar fandtes deri følgende Indsendelse:

"Tilgiv, høistærede Hr. Løve,
At jeg nedlægger i Din Mund
Det, som Du sikkert ei vil tøve
At gjøre hele Byen kund."

Forleden Dag, da Heden var meget trykkende, gik jeg henimod Aften, ved Solens Dalen, ud af Vesterport, for, ligesom ved en Ventilator, at faae mine Lunger noget rensede for alle de usunde Dunster, de, i en Stad som Kjøbenhavn, som er opfyldt med saa mange luftfordærvende Gjenstande, maatte indaande. Da jeg kom til Runddelen i Frederiksbergallee og vilde sætte mig paa een af Bænkene ved den ny indrettede Pavillion, blev jeg min gamle Ven **s Kone vaer, der ganske nedslagen sad med sine to Børn paa Bænken. Jeg spurgte: hvorledes hun levede? Hun svarede med et Suk. "Min Gud, Frue, sagde jeg: hvad kan De have at sukke over? Jeg veed De er lykkelig gift, De har en god Mand, sunde og raske Børn" — i det samme red den lille Fritz paa sin Kjep langs ned ad Alleen, og i det Moderen ængsteligen kaldte paa ham, og han paa hendes Raab kom lykkelig tilbage fra sit farlige Ridt, kastede hun igjen paa mig et Blik, hvori jeg læste den dybeste Kummer. "De er ikke lykkelig, Frue, det siger mig dette Blik". — "Ak, hvor kan jeg være lykkelig — min Mand —" "Deres Mand har altid været et fortræffeligt Menneske." — "Det er han endnu, men —" — "Saa forklar mig da dette gaadefulde men!" — "Min Mand, sagde hun, er hverken tilbøjelig til Spil, Drik eller anden Udyd. Han er endog en stræng Oeconom. Men han er i de senere Aar bleven betagen af en Sygdom, der ganske berøver mig min huslige Lykke." — "En Sygdom? hvilken kan da den være?" spurgte jeg forbauset. — "En Comediesyge, svarede hun sukkende. Han hører saa at sige til Parquettets faste Stok. Han kan ikke leve uden at see Comedier. Over disse synes han at glemme Kone, Børn, og næsten Alt hvad der ellers har været ham det Dyrebareste paa Jorden. De kan næsten hver Aften

træffe ham i Skuespilhuset. Han lader sig ikke nøje med at see et nyt Stykke een Gang, men han maa i det mindste see det fire Gange. De kan ikke gjøre Dem nogen Forestilling om, hvad der medgaaer hertil. Vaudevillerne have sikkert kostet ham over 50 Rbd. Allene til Aprilsnarrene er han løbet otte Gange. I dette Øjeblik staaer han og gaber paa Kong Salomon og Jørgen Hattemager niende Gang, trods det deilige og indbydende Veir. Idelig en kommer han hjem fra Comedien med en Forkjølelse. De første Gange Kong Salomon opførtes, betalte han Sjoueren 2 Rbd. for en Billet. Han læser alle Blade, der indeholde Theaterrecensioner, og han har allerede over ti Gange i Klubben været i den heftigste Strid om dramatiske Gjenstande. Han bekymrer sig mere om hvorledes den eller hiin Skuespiller har spilt, end om sine egne Forretninger. Det han ødsler paa sin Comediegang vil han spare paa andre og vigtigere Ting. I Husholdningsudgivter er han nøieregnende paa en Skilling. — Forleden var han i Skjænderie med Avisbudet, da han skulde betale det en Qvittering for Adresseavisen. Han har endog afsagt den og laaner den hos vor Kjeldermand, fordi han siger, at det er Synd at kaste en Rigsbankdaler bort hvert Fjerdingaar for en Avis. Kjeldermanden har hundrede Gange ladet ham vide igjennem vor Pige, at den, som har Raad til at kunne gaae hver Aften paa Comedien, nok vel ogsaa maatte kunne overkomme det, at holde Adresseavisen. Men alle Gluffer og Gloser hjælpe ikke. Hver Aften, naar han kommer hjem fra Comedien, sender han Bud ned i Kjelderen for at laane Avisen. — Det begyndte nu at mørknes og vi reiste os. Fruen fortsatte underveis sin Fortælling og skildrede mig sin Mands Comediesyge og den skadelige Indflydelse denne havde paa deres huuslige Oeconomie, med Farver, der ikke kunde andet end opvække min inderligste Deeltagelse. Hun bad mig, da vi nærmede os Huset, at følge op med hende og tage til Takke med et tarveligt Aftensmaaltid. Jeg modtog hendes Tilbud. Da vi traadte ind i Stuen sad hendes Mand ganske fordybet i Læsningen af et lidet Skrift. For ham laae to, tre Dagblade. Han modtog mig meget venskabeligt. Jeg søgte at henlede Samtalen paa Skuepladsen og Skuespil. Nu blev han rundtalende som Mester Geert, naar han hørte Kiel eller Haderslev nævne. "Holder Du ikke af Skuespil, kjere **?" — "Til Maade", svarede jeg. — "Har Du seet de syv militaire Piger"? — Nei. — "Hvorledes, Du har ikke seet de syv militaire Piger? Siig mig kjæreste Ven, hvor er det muligt? Jeg har nu seet dem fem Gange og agter i næste Uge at see dem sjette Gang." — Men bliver Du da ikke kjed af denne evige Comediegang? "Kjed? Hvilket Spørgsmaal! kan man blive kjed af Luften? Jeg troer om jeg blev 80 Aar gammel, saa kunde jeg ikke blive kjed af Comedier." — Men Pungen, hvad siger den? — Min Ven taug. — "Saavidt jeg veed, sagde jeg, ere dine aarlige Indtægter 800 Rbd.; naar jeg nu regner at der spilles i 8 Maaneder, og Du, som jeg hører, i det mindste gaaer tre Gange om Ugen paa Comedie og Concert, saa flyder jo en Ottendedeel af Din hele Indkomst i Theatercassen?" — Efter en Pause svarede min Ven — "det faaer saa være! Jeg kan hellere undvære Mad og Drikke end Comedier. Hver Spilleaften, naar det lakker mod Kl. 6, saa staaer jeg ligesom paa Knappenaale; jeg faaer Hjertebanken, bliver urolig, og det er ligesom om en Magnet

trak mig hen til Kongens Nytorv. — "Men Din Kone og Børn?" — "De lide ingen Nød." "Ja, det troer Du, men har Du ogsaa nøiagtig undersøgt Sagen. — — —

Ovenstaaende Manuskript har jeg i Vaar fundet paa Volden. Enten det nu er Concepten til et Brev eller et Brudstykke af en Roman, enten det er en sand Begivenhed eller blot Digt, saa troer jeg dog, at det vil kunne læses med Deeltagelse i Skilderiet. Jeg tager mig derfor den Frihed, at tilstille Redactionen det med Anmodning om at forunde det en Plads i benævnte Blad. Junius.

Atter om Assistentshuset.

Ved at sammenligne Katalogernes Størrelse og Nummertal faaes en Erfaring om hvorledes Uformuenheden til at indløse Panterne i den bestemte Tid, aarligen voxer.

Det er bekjendt at Katalogerne indeholde to Klasser; den første Guld, Sølv m. m.; den anden Adskilligt. Antallet af Nummerne har til nogle forskjellige Perioder i de sidste Aar været

	1ste Kl.	2den Kl.	Ialt.
1816. Marts, uindløst Gods for Tidsløbet fra 1 Juli til 31 Dec. 1814	424.	1703.	2127.
1823. 8 Sept. Tidsløbet fra 1 Jan. til 30 Juni 1822	2961.	7148.	10109.
1824. 8 Marts. Tidsløbet for sidste Halvaar 1822	2649.	6973.	9622.

1827. 12 Marts Tidsl. for sidste Halvaar 1825 ..	2841.	8006.	10847.

De Ønsker man har seet yttrede, eller fremdeles kunde have om denne Stiftelse, lade sig føre under følgende Poster:

1. At en Revision af Forordn. 29 Juni 1753, og de øvrige Bestemmelser, som maatte gjælde, blev foretaget, og derefter en ny Anordning udarbejdet, deels efter Tidernes forandrede Beskaffenhed, deels med Hensyn til at det altid maa ansees godt, at nye Anordninger af og til træde istedetfor gamle, som vorde glemte. Hvor Mange kjende hin nu 74 Aar gamle Forordn.?

2. En billigere Rente. Ogsaa kunde herved den Yttring fortjene Overvejelse som stod i Dagen 1822 No. 67: "Kunde Renten ikke nedsættes i visse Forhold til Tiden i hvilken Godset henstod uindløst, f. Ex. være for det andet Halvaar mindre end for det første; for det tredie Halvaar atter noget mindre; og for det fjerde igjen nedsættes."

3. Man seer i Katalogerne anførte: Dukater og Penge. Det er jo en Daarlighed af Pantsætterne, ikke at realisere saadanne gangbare Ting, og i dets Sted betale høje Renter. De burde afvises, undtagen i særdeles Tilfælde, hvor en Affektionsværdie kan have Sted. Kunde ikke ved Sparekassen træffes den Indretning, at Guld- og Sølvpenge der modtoges for fuld Værds Afgivelse i Repræsentativer, og at et Bevis gaves, at, naar Vedkommende vilde have en slig Mynt igjen, skulde den vorde givet imod Repræsentativer efter Datids Cours. Fremdeles, at naar en Trængende ikke behøvede det fulde Beløb, Forskjellen da blev noteret som indsat i Sparekassen. Tilfældene kunde ej blive

mange, saa at der ikke kunde være Betænkelighed fra saadan Synspunkt. En anden Sag er det med Medailler.

4. Naar Nogen indsætter flere Ting paa engang, f. Ex. i sidste Katalog No. 2033: "Noget Sølv, 64 Lod, og et lidet Guldubr." burde flere Sedler gives; med mindre Indsætteren udtrykkeligen fordrer, at det skal være samlet. Indløsningen er mere overkommelig, naar den kan skee efter fordeelte Sedler.

5. "Det er sædvanligt, at 2de Auktioner aarligen blive holdte, en om Foraaret, den anden om Efteraaret. Skulde det ikke fortjene Overvejelse: om ikke hver af disse halvaarlige Auktioner afholdtes i tvende Afdelinger, saaledes at f. Ex. Guld- og Sølvtøjet, særskilt fra de andre Sager, blev solgt efter to Kataloger, med en Mellemtid af 6 til 8 Uger. Det kunde maaskee have Indflydelse paa hvad der bydes, at Auktionsdagene ej bleve saa mange i Følge, og at Regningernes Betalingsterminer vare flere, med Mellemtid."

6. "I Politivennen har man, om vi ej fejle, eller maaskee i et af vore andre Blade, seet det Ønske fremsat, at i Katalogerne ved hvert Løbenummer tillige blev sat Laanenummeret, hvorved enhver Ejer af uindløst Gods lettere kunde faae Vished om, hvilket Nummer der vedkom ham at agte paa. Dette Ønske synes billigt. Kunde det vel være forbundet med Vanskelighed at opfylde det?

7. "I Politivennen for 1820, No. 222, blev berørt den Vanskelighed det ved Auctionerne har, for de langt fra Inkassator staaende Kjøbere, at faae Pengene, og hvad der ved Verxlingen skal haves tilbage for de ved Hammer-

slaget solgte Varer, bragt frem og tilbage, hvortil er foreslaaet at bruge en liden Dreng."

8. "Hvilke Regler kunne ansees tjenlige til den bedste Orden ved Auktionerne? Stiftelsen er af den Vigtighed for Staden, at en paa det beqvemmeste indrettet rummelig Auktionssal med amphitheatralsk anbragte Bænke og Sæder, med de behørige Adgange, vel her maatte tilvejebringes. Hvilke ere Architektens bedste Raad i denne Henseende?" Kunde ikke endnu i Sommer en Forandring være at udføre inden Efteraars-Auktionen?

9. Det er naturligt, at det for Assistentshusets Betjente maa være Kaldspligt, at iagttage Taushed i Henseende til de Pantsættendes Navne og Omstændigheder; men iøvrigt indsees ingen Grund til Hemmelighed i hvad der angaaer Indretningens Indtægters og Udgifters Beløb, Overskud, sammes Anvendelse og mere saadant. I Hensyn paa statsøkonomiske Undersøgelser kan Offentlighed have sin Nytte, og overhovedet er det jo vist, at det paa Orden og Sikkerhed ved offentlige Indretninger har sin gavnlige Indvirkning, at offentlige Efterretninger til bestemte Tider, saasom een Gang aarligen, kundgjøres.

10. Hvad der stod i Dagen 1822 No. 67 om større Udførlighed af Katalogerne, saasom Anførelse af Vægt paa Guld- og Sølv-Nummerne, Titler af Bøger ꝛc., og om Godsets Fordeling i flere Klasser, saasom Kobbertøjet for sig selv, ublandet med Lærredet ꝛc., kunde vel og fortjene Opmærksomhed.

Pindse-Psalmer.

Mel. Jesus han er Synders Ven.

Frelseren til Himlen foer
Sandheds Aand han os forjætted —
Der Han throner evig stor,
Han, som har vor Synd udslettet.
Ved Guds stærke Høire Han
Hersker over Naadens Land.

Herrens Venner samle sig,
Pindsefesten stille glæder;
Hjertet røres underlig!
Ordet dem paa Hjertet bæver;
Bæver — tør ei bryde ud,
Venter taus paa Aandens Bud.

See! hvad svæver hisset ned,
Mægtigen paa Veirets Vinger?
Breder ud sin stille Fred
Medens Frygten den betvinger:
Lue-Tungen underlig
Over Issen hæver sig.

Er det Dig, du Sandheds Aand
Som er mægtig i de Svage?
Vil Du løse Tungens Baand,
Hjertet til din Gud hendrage?
Saa vi sjunge Herrens Priis
Uden Frygt paa Aandeviis.

Hør! nu rører Tungen sig
Mægtig høit om Frelsens Fyrste!
Seiersæl og naaderig —
Som fra Syden os forløste:
Hyrden god fra Himlens Land
Som vil føde sine Lam!

Den Korsfæstede til Priis
Fremmed Tungemaal nu sjunge:
Sjunge sødt om Paradiis
Med den glade løste Tunge:
Sjunges skal til sidste Dag,
Under Dom-Basunens Brag!

Svæv Du Sandheds Hellig-Aand!
Faderens og Sønnens Vidne:
Mægtig frem fra Land til Land,
Herrens Tjener Du velsigne;
At han fører Ordets Sværd,
Skræk for hver en Pharisær!

Men et Naade-Bud for hver,
Som vil Jesum efterfølge —
Følge Ham trods Mørkets Hær,
Trodse Tidens vantroe Bølge,
For hist efter Strid at naae
Fredens Hjem bag lyse Blaae!

Hellig, hellig, høie Aand
Tænd Dit Lys udi vort Hjerte!
Løs i Kraft vort Tungebaand
Under Verdens Strid og Smerte:
At vi sjunge udi Lund
Jesu Priis til sidste Stund!

E. Mükertz.

Indenlandske Efterretninger.

Blandinger, i Breve fra en Ven i Kjøbenhavn. (See forrige Nummer.)

2.

Den i mit forrige Brev omtalte Aabning af Absalons Grav fandt Sted Dagen efter Sorøe Academies Indvielse. Den indtraf i det heldigste

Øjeblik, der kan tænkes; thi det kunde skee i Overværelse af sagkyndige Mænd, som Festen havde samlet her, saasom Geheimestatsminister Malling, Biskop Münter, Professorerne Brøndsted og Hohlenberg, Cancellieraad Thomsen o. fl. Hovedbeviserne for at det virkeligen er Absalons Grav, man har opdaget, er Ligstenen, som man traf paa, Ringen med en Saphir, som laae i Kalken, et senere fundet Stykke af en Bispestav ꝛc. og en Plade med en Indskrift, der, som man forsikkrer, viser, at Graven, Kisten og Liget vare Absalons. Disse Beviser kunde i hvert andet Tilfælde være uomstødelige, men den senere Omflytning af Stenen; den store Forvirring, som Sorøe Klosters Brand foraarsagede, baade i Henseende til Begravelserne og de Dødes Levninger, 46 Aar efter Absalons Død (1201), nemlig i Aaret 1247, Alt dette maa opvække Tvivl, der ikke lade sig bortrydde ved de anførte Beviser. Var end Sagnet om Ringen, som Christian den Tredie ved Aabningen skal have foræret Biskop Palladius, og som denne, efter en Forfatter, som ingen kjender, skal have nedkastet i Graven, en historisk beviislig Kjendsgjerning, saa godtgjorde den endnu ikke, at det netop var Absalons Ring, da man jo ogsaa kunde have givet en anden Geistlig en Ring med i Graven. Pladen kan være kommen ned i Graven, uden at den just oprindeligen hørte dertil, thi efter en saa stor Brand, som den 1247, tog man og kunde man ikke tage det saa nøje, hvorledes de forstyrrede og omspredte Plader og Levninger kom til at ligge. Det synes at man allerede længe har været i Uvished angaaende de hidtil paa Kunstkamret opbevarede Levninger, som tillagdes Absalon, thi Suhm siger, at ved Gravens Aabning 1536 ventelig nogle af de Ting, som gjemmes paa Kunstkamret, bleve udtagne og fundne i Graven. Det stemmer overalt ikke overeens med de Tiders Tænkemaade, hvor saa mange paa deres Epitaphier lyste Forbandelse over Enhver, som rørte deres Been, at man skulde have taget en saa stor og berømmelig Biskops og Helts Hovedskal op af sin Grav, og lagt den, til Nysgjerrighedens Tilfredsstillelse, som en Curiositet, op paa et Kunstkammer, mindst under en Biskop, som Palladius, hvem man tillægger, at han endog ansaae den Ring, der laae i Graven, for en Gravplyndring. Det er ogsaa ved den nyligen skete Undersøgelse bleven oplyst, at hiin Hovedskal har tilhørt et yngre Menneske og at de to Been, der ligge derved, ere af to forskjellige Personer. Den eneste virkelig beviislige Levning af noget, der har tilhørt Absalon, var den Sølvæske, med Reliqvier, som nævnes i Erkebispens Testamente, som en Foræring til Sorøe Kloster, men den er længst forsvunden. Det være langt fra mig, at ville ligefrem nægte, at den nyligen fundne Grav meget muligen kan være Absalons, men jeg vilde kun ønske, at man ikke vilde antage Sagen for afgjort, indtil man havde den meest apodictiske Vished derom.

Det Kgl. Skuespillerpersonale begynder nu de længe omtalte Sommerforestillinger. De bestaae af to Selskaber. Den ene Afdeling aabnede sine Forestillinger d. 1 Juni med Den forladte Datter og Bødkeren. Den anden begynder d. 8 Juni med Körners Gadevægter og: die Dorfsängerin. Om to Afdelinger ville kunne bestaae paa en Tid, da de fleste Mennesker heller gide see grønne Træer i den fri Natur, end paa Bræderne, heller høre Lundens Nattergal end det Petersborgske Theaters — Demoiselle Pohlmann, som har forenet sig med den anden Afdeling, maa og vil Tiden lære. Imidlertid være Vedkommende ønskede Lykke til deres Foretagende.

Du veed, min Ven, hvilke store Summer der aarligen udgaae herfra for engelsk Steengods eller Fayance. Vi have vel selv en Fayencefabrik i Kellinghausen, og en anden er bleven dreven paa Kastrup paa Amager. Men det indenlandske Porcellain er for simpelt og finder ringe Afsætning. Med Glæde erfarer man, at en ny Fajancefabrik nu med Sammenskud ved Actier skal anlægges ved Strandveien, under Bestyrelse af Hr. Pharmaceutiker Seidelin. Han skal længe have forestaaet en nu nedlagt Fajancefabrik, ikke langt fra Magdeburg. Man vil benytte dertil det bornholmske Material. Man lover sig deraf Fajance, der vil kunne sættes ved Siden af det bedste engelske. Kunde denne Fabrik engang

forholdsvis blive hvad Porcellainsfabriken nu er, da vilde den vorde en stor Velgjerning for Landet. Den Kjøbenhavnske Porcellainsfabrik kappes nu om Rangen med den i Dresden, Berlin, Wien ꝛc. Dens Porcellains Former er af den nyeste Smag, Maleriet fortræffeligt og Forgyldningen skjøn. Skade, at Afsætningen for største Deel er indskrænket til Landet selv, thi Udlandet er paa de vigtigste Steder deels selv forsynet med Porcellains-Fabriker, deels hentes det fra nærmere Fabriker, og i Lande, hvor ingen Fabriker af det Slags findes, især Sverrig, er Indførslen af alt fremmed Porcellain forbuden.

Dampskibene tegne til i denne Sommer at ville faae flere Passagerer end i de forrige Aaringer. Med Caledonia afgik sidste Gang 91 Personer, Børn iberegnede, et Antal, som jeg ikke erindrer, at det nogensinde tilforn har ført, og som virkeligen synes for stort for et Skib af dets Størrelse og Indretning. (Meddeelt.)

Viborg. I flere Dage have vi faaet en gjennemtrængende Regn — Derved ere de høist besværlige Oldenborrer, der i Aar ere mangfoldige, forjagede — som i Nærheden af Skovene afbladede Frugttræerne. — Her vare de i Førstningen som bedøvede og anfaldt ikke, som sædvanlig, Æbletræer og de blødbladede Piil, men Kirsebærtræer, Blommetræer o. d. l. — I Gaar havde vi de første Brasen paa Torvet fra Liimfjorden. Hvorlidet heldigt Fjordfiskeriet er her i Aar, beviser, at det nu ved Lundøe i Aar saa aldeles mislykkes, at disse Fiskere, der pleie at sælge mange tørre Sild, i Aar have maattet kjøbe i Løgstør til deres Føde. At Fiskearterne undertiden et Aar forsvinde mere eller mindre i Fjorden, uden at Vesterhavet behøves at gives Skylden, er gammel Sandhed; undertiden have Sælhunde jaget Sildestimlerne og anden Fisk bort. Men at det ikke er en Regel, at der hvert Aar skal fiskes fuldt op af alle Slags, vise bedst Søerne; f. Ex. i Viborg Søe fiskes undertiden om Sommeren en betydelig Mængde Aal ved Søndermølle; men i andre Aar meget faa. Gjedden, der er en Rovfisk og pleier i Mængde

at falde i Fjorden sønden Virksund, har i Aar været meget sparsom. Det er imidlertid vist, at Pulsvaadde sønden Virksund ødelægge det øvrige Fiskeri.

Vensyssel, den 22de Mai. Vor Egn her paa sydost Hjørne af Vensyssel, er i denne Tid temmelig haardt hjemsøgt af Oldenborrer. De sværme hver Aften, naar det er nogenlunde mildt Veir, surrende om i vore Haver, optære Bladene paa vore saa kjære Træer, og levne os kun lidet Haab om nogen Træfrugt dette Aar. Piletræerne flokkes de især i; men forsømme derover slet ikke Frugttræerne. — At der skulde gives noget Fordrivelsesmiddel for disse uvelkomne Gjæster, er vel ikke tænkeligt. Vel kan man, helst i Morgenstunden, nedryste og ihjeltræde endeel af dem; men hvad er det iblandt saamange? — Det var værdt at vide, om andre Egne, paa samme Tid, havde samme Landeplage. Det skal være hvert fjerde Aar disse bevingede Insecter naae deres Fuldkommenhed; Aaret forved, det tredie, faae de Vinger og Forposterne komme ovenjords, hvorved Jordskorpen meget hentæres. De tvende foregaaende Aar ere de guulagtige Orme med rødlige Hoveder, der avles i Jorden, og ofte sees i Plovfuren. Regn og Kulde svække deres Kraft; men en god Vestenvind, med temmelig Styrke, fører dem med sig ud i Kattegattet, hvor de finde deres Grav. De der blive her, bore sig tilsidst ned i Jorden, og lægge der Æg til ny Yngel. Man vil have lagt Mærke til, at deres Flugt mestendeels er stilet mod Nordost. — Skulde nogen Fædrelandsven kunne opgive os et godt Raad mod disse, baade for Jordskorpen og Træerne saa ødelæggende Insecter; da vilde denne Ædle derved gjøre sig fordeelagtig bekjendt, og fortjene sine Medborgeres Tak.

Blandede Efterretninger.

Prof. Schilling i Breslau *har opfundet et* sindrigt Instrument til at *tegne botanisk-anatomiske* Gjenstande, *der sees i Mikroscopet*. Det

er i det Væsentlige indrettet som en Laterna Magica, med den Forskjel, at, formedelst et anbragt Speil, den forstørrede Gjenstands Billed ikke falder paa en lodret, men horizontal Papirflade, saaledes at den umiddelbar kan eftertegnes.

Segur fortæller om Suwaroff en Anecdote, der viser at denne var ligesaa stor Pedant, som General. Da han var bleven udnævnt til Rigsmarschal underrettede han sine Soldater om sin Forfremmelse paa følgende Maade. Han lod i en Kirke, paa begge Sider af Skibet, i Colonner hensætte saa mange Stole, som der gaves ældre Generaler end han. Nu traadte han, kun beklædt med en Vest, ind i Kirken, og sprang over hver Stol, ligesom man pleier at springe Buk, og efterat han saaledes havde tilkjendegivet, hvorledes han var kommet alle sine Medbeilere i Forkjøbet, trak han Marschalsuniformen paa, prydede sig med sine mange Ordener og opfordrede derpaa med Værdighed Præsten til at ende denne Ceremonie med et Te Deum. — Da Keiseren af Østerrige havde sendt ham sin ypperste Orden, skal han selv have slaaet sig til Ridder og offentligen have decoreret sig for et Speil, med de underligste Ceremonier. — Da han ved Kirsakows Feil maatte retirere for General Massena, lod han i Schweiz grave en Grav, som han steg ned i, og tilraabte derpaa sine Soldater at de skulde begrave ham og træde ham med Fødderne, hvis de, istedetfor at gaae imod Fjenden, vilde flygte.

Høist mærkværdig er den under Bygning værende Vei under Themsen, til lettere Forbindelse mellem begge Bredderne. Brunel, der har paataget sig dette Kjæmpeværks Fuldførelse, er saa overbevist om, at det vil lykkes, at han har tilbudet sig at fuldende det i tre Aar, under den Betingelse, ikke at ville have nogen Betaling, i Tilfælde af at det mislykkes. Et saadant Tilbud var for usædvanligt, til at det ej med Glæde maatte antages af Actionairer. Efter faa Dages Forløb var der allerede tegnet for

240,000 Pd. St. og snart derefter lovede ogsaa Parlamentet et forholdsmæssigt Tilskud af Statscassen. Efter den da udkastede Plan skulde den ny underjordiske Vei gaae 34 F. under Themsens Leie; to arronderende Gallerier skulde ved Buer staae i Forbindelse med hinanden. Hvert Gallerie skulde være 13 Fod 6 Tommer bredt og 15 Fod høit, bygt af Teglsteen; deres ydre Omfang have en Brede af 35 Fod og en Høide af 20 Fod; et Gallerie skulde tjene til Hen- og et andet til Tilbagekjøren, og imellem begge skulde der være rummelige Fortouge for Fodgængere langs med Buepillerne i Midten.

2 x 18.

Kjøbenhavns Børs, den 1 Juni 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 223		
Species 225		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	162½	163 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49¾	50 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	83½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	74¾	75 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101.	— Rbd. r. S.
Dito Dito	113½	114 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	94½	95 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	— i Banco
4 pC. Dito nye	94½	95 i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	61	61½ L. Sterl.

Rettelse.

I forrige Nummer, S. 681, L. 9 nedenfra er udeladt efter: "Signet i en Ædelsteen", de Ord: "indfattet i Guld, som Kongen gav til Biskop Palladius"

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 45.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 5 Juni 1827.

Recept til et langt Liv og en glad Alderdom.

Et Digt af en 84 Aars Læge *).

Saa mange Venner gade vide,
Hvad Alt der gjordes paa min Side
Til høje Alder at opnaae,
Der kun forundes saare Faa?
Jeg disses Ønske ikke svigter,
Men skal i Korthed sige dem,
Hvorledes efter Christenpligter
Som Læge jeg er gangen frem.

Gud os forlænger ofte Livet,
Som tidt man lignet har med Sivet,
Men selv man dog med gode Raad
Bør rask udspinde Livets Traad;
Naturens Bue ei maa spændes,
Som om den var af Staal og Steen,
Men flittig Omsorg maa anvendes,
For at beskytte den mod Meen.

Det har jeg paa mig selv erfaret,
Og det min Sundhed har bevaret,
Næst Guds miskundelige Gunst;
Som Læge brugte jeg ei Kunst
Til at opnaae den høje Alder;
Men god Diæt og Sindsro gjør',
At ret mit Sanduhr altid falder
Og viser rigtig, som det bør.

Hvo, som sin Alder vidt vil drive,
Fra Lægemidler ganske blive;
De svække og forstyrre kun
Enhver Natur i Bund og Grund;
Skal jeg endnu et Middel raade,
Som min Person ret vel bekom?
Saa viid: til Sundes største Baade
Er Intet bedste Lægedom.

Ved Foraars- og Bevarings-Curer
Sædvanlig svækkes kun Naturer;

*) Forfatteren er den, som Læge berømte, men som Digter ubetydelige, Prof. D. W. Triller, født 1695 og død 1781. Man har kun beholdt Ideerne, uden at binde sig til Originalen, men dog søgt at bevare den jevne, gammeldags, troskyldige Tone.

Og drives deres Brug for vidt,
Nedbrydes vores Sundhed tidt;
At purgere og aarelade,
Som kun hos Folk en Vane er,
Vor Sundhed kan forvolde Skade
Og snart os bringe Graven nær.

Men skal oprigtig jeg Jer raade,
Saa maa i Alt I holde Maade,
I Spisen, Søvn, Viin og Elskov,
I Arbeid følg Naturens Lov;
Saaledes Hippocrat har skrevet,
Og af Erfaring Medhold faa'r;
Thi selv han har derefter levet,
Og blev henved sex Snese Aar.

Hvad Gorgias saa klogt har svaret,
Man os paa Prent har opbevaret;
Da han heel munter, sund og let,
Til over Hundred' bragte det.
"I vil jeg eder skal beskrive:
Hvorlunde jeg saa gammel blev:
Saa viid: at aldrig jeg i Live
Ved Gilde eet Minut fordrev."

Man Nat til Dag ei lade blive,
I Sovetid ei Syssel drive,
Især naar ei man har Motion,
Og drukket har en god Portion;
Ved hine Aften-Pikeniker,
Som høit nu yndes overalt,
Man Dødens Skaal heel ofte drikker,
Mens Glæden selv man har paakaldt.

Saa mange Folk sig hertig mædsker,
Lig Offerdyret, Døden æsker;
Ved Ødselhed de, ret med Flid,
Forkorte meget deres Tid;
Naar deres Aftenbord er dækket

Med Viin, Posteier, Kage, Steg,
Et useet Lyn faa'r snarlig knækket
Den stærke Sundheds grønne Eeg.

Skal Lampen altid stadigt brænde,
Da over ei maa Oljen rende;
Thi ved dens Overløben brat
Dens Flamme sige vil god Nat;
Saa er det og paa lige Maade
Med vort Legeme selv bevendt,
Holde I ei med det tilraade,
Dets Væge hurtig er udbrændt.

Naar man i Vand lidt Viin har blandet,
Er ingen bedre Drik end Vandet;
Mens Blodet det gjør tyndt og let,
Det rask i Aaren driver det;
Vand styrker, pirrer Mavens Kræfter
Og kan fordøje Madden snart;
Naar man kun ikke strax derefter
Rider, løber i største Fart.

Af Vine ingentid de søde,
Men næsten altid kun de røde,
Er' sunde, naar til Maade man,
At nyde dem blot er istand;
Burgunder ei kan mindre skade,
End selv forfalsket Malaga,
Hvorved de Lystige og Glade
Sig hente Gigt og Podagra.

Et Glas, kun brugt som Mavepiller!
Et Glas til at fordrive Griller!
Et Glas at vække Munterhed!
Men sjeldent gjøre man Beskeed,
Og aldrig holdes ved med Drikken,
Thi det til Uheld føre kan;
Fornuften lades let i Stikken,
Og til et Dyr blir drukken Mand.

Man laver ogsaa ofte Cider,
Især i pengetrange Tider;
Den er i Smagen Vinen lig,
Derhos paa Kræfter meget rig;
Men smager Cider end som Vine,
Saa volder den dog meget let
En saare heftig Hovedpine,
Naar man den drikker alt for tæt.

Vil Dødens Vink den Sunde lyde,
Han da behøver kun at nyde
Iskolde Drik, naar det er hedt,
Imens han selv er meget svedt;
I Charons Baad han flux vil træde,
Og seiler han end ei paa Stand,
Vil han dog længe skranten græde,
Ved Styxens fule, sorte Strand.

Paa hver en Tid man Melken nyder,
Den os en herlig Næring yder;
Den ved sin saare milde Kraft
Er Sund og Syg en gavnlig Saft;
Men hvo, som stedse føler Plage
Af Syre, Galde, Feberkuld,
Han Melken ingensinde smage,
Den er hans Helbred ikke huld.

Ved Ærenpris, Melis, Camille,
Man mangt et Onde snart kan stille;
Men og hos os vi Urter see,
Skjøndt de ei kaldes China, Thee;
De voxe frit for vore Fødder;
Med ringe Møje og omsonst
Vi kunne faae de friske Rødder,
Fast ganske uden Hjelp af Konst.

Fortrinlig bør vi overveie
Den Skat, som vi i Luften eie;
At ei vi kan undvære den,

Og at den er vor Sundheds Ven;
En Balsom mild den er for Livet,
Og den blandt Midler øverst staa'r;
Den altid Kræfter det har givet,
Ved den det største Tilvæxt faa'r.

Derfor Bevægelse man søge
I Marken og blandt Lundens Bøge,
Og ved at ride, kjøre, gaae,
Ret snart man Munterhed vil faae;
Den styrker Lemmer, som er' stive
Og slappe Nerver spænder den;
Den større Madlyst os kan give
Og bringe svundne Søvn igjen.

Især ved Vandet at befare,
Kan man sin Sundhed godt bevare;
Thi Vandets Kjølighed og Luft,
Der aander ud en Sundhedsduft,
Det svage Legem kan oplive;
Og hver, som har Søreiser gjort,
Kan og det Vidnesbyrd den give,
At den befordrer Madlyst stort.

Al Trækluft flye man behende,
Mod den sig Legemet aldrig vende;
Hvis den os bagfra griber an,
Den er vor værste Avindsmand;
Den vore Nerver sjeldent sparer;
En heftig Smerte kan opstaae,
Der ofte meget længe varer,
Før den ved Curer kan forgaae.

For Helbred intet mindre duer
End alt for varme Vinterstuer,
Især naar man i hede Krog
Ved Drik har bragt sit Blod i Kog;
Thi Hovedpine, Afmagt, Hoste
Den stærke Hede avle maa;

Derfor den Skik, man altid roste,
Helst i den frie Luft at gaae.

At vaske sig man aldrig glemme,
Hver Morgen, Aften, ude, hjemme,
Hænder og Ansigt som sig bør,
Thi det os største Nytte gjør;
Det kraftigt styrker, renser, svaler,
Og naar da Munden skylles ud,
Man gjør hvad netop os befaler
Til Sundheds Tarv Hygæas Bud.

Det og sig bør i Sommerdage,
Ret tidt reent Linned paa at tage;
Men er det meget varmt og hedt
Og man paa hele Legemet svedt,
Reent Linned koldt ei paa maa trækkes;
Urokket skal den Regel staae:
At Reenlighed Hygæa tækkes
Hvis Yndest vi derved opnaae.

Ogsaa heel sunde Bade ere
Kun maa de ei for varme være;
Et Bad har ofte forebygt,
At ikke Mennesket blev sygt;
Det Østens Folkeslag os vise,
Hver Perser og hver Sarazen,
I det i Bad de finde Lise,
De fries og for Gigt og Steen.

Ogsaa Fodbad maa høit berømmes
Og dygtig Gnidning ei forsømmes;
Thi let gjør Hoved det og Bryst
Og vækker og til Søvnen Lyst;
Det styrker mildt de svage Lemmer,
Fordeler og gjør lind og varm;
Det andre skjulte Kræfter gjemmer,
Og styrer mangen Sygdoms Harm.

Ved Piller, Pulver, Lægedrikke,
Den Sundes Kræfter vinde ikke;
Thi kun den Syge bruge skal
En Lægedom i Nødens Fald;
Thi den, som Legemet kun vil byde
Et Apothek af Medicin,
Han siden vil for seent fortryde,
At han beredte dets Ruin.

Diæt, Diæt i Alt man lyde,
Den kan med Helbred ene fryde,
Og gjør at man, næst Gud, opnaa'r
En Alderdom med sneehvidt Haar;
Alt før jeg fremsat har Beviset,
Skjøndt hverken Lægmand eller Lærd
Har Sagen hidtil noksom priset
Og viist dens høie, sjeldne Værd.

Hvis ei til Maal jeg maatte stævne,
Jeg her en Liste vilde nævne
Paa Folk, af Alder som en Eeg,
Fordi de ei Diæten sveg',
Og naar sig Lidenskaber rørte,
De som Compasset fulgte den,
Og Stormens Brag da snart ophørte,
Naar de sig holdt til Sundheds Ven.

Man altid nøie Mærke lægge
Til Sind og Legem, der er' begge,
Ved den saa vise Skabers Haand
Forened' til et Demantsbaand;
Tilmaade Legemet man nære,
At det kan blive vel ved Magt,
Men Sindet altid roligt være,
Og blive ei i Oprør bragt.

De, som til Hjerte dette tage,
Vil saare seent fra Verden drage;
Og paa den lange Vandringsvei

Til Lægedomme trænge ei;
Paa tvende Ting de agte nøie:
Paa Sindsro og en god Diæt;
Det deres Alder vil forhøie
Og gjøre Livets Møie let.

Om Biskop Absalons Ring og om den Forfatter, som Ingen kjender.

I Anledning af Kjøbenhavns Skilderie 1827 No. 44. Col. 699.

Denne Forfatter, paa hvis Autoritet Beretningen om Absalons Rings Nedlæggelse i hans Grav 1536 beroer, kalder Brevskriveren, l. cit. i Skilderiet, "En Forfatter, som Ingen kjender."

I denne Yttring: "som Ingen kjender," glæder det Undertegnede at finde en Hylding for sal. Abr. Kall, en Hylding, som denne vor store Lærdes Manes i saa høj Grad fortjene.

Det er nemlig Kall, som i den af ham udgivne 8de Tome af Suhms Danmarks Historie S. 585 i Noten erklærede, at han ikke vidste, hvem den Chytræus Vejanus var, som Suhm beraaber sig paa som Hjemmel for den Efterretning, han meddeler om Ringen; og — slutter nu Brevskriveren, vistnok ikke uden Føje — en Forfatter, som Kall ikke kjender, ham kjender Ingen.

Naar Publicum bliver oplyst om alle Omstændigheder ved den Absalonske Gravs Aabning — et Foretagende, ved hvis Udførelse, saavelsom ved Undersøgelserne i Tyre Dannebods Gravhøj, Hr. Cancellieraad Thomson har sat Kronen paa sine saa overordentlige Bestræbelser for vort Fædrenelands Oldsager — da vil Fortællingen om Ringens Begravelse 1536 ikke længere være et Sagn, hvis Ophavsmand Ingen kjender.

Da det imidlertid kan vare en Stund, inden den authentiske officielle, med alle behørige Bilag og lithographerte Afbildinger forsynede Species facti om dette interessante Anliggende lægges for Publicum, har jeg troet, det ikke var afveien, at jeg strax foreløbig søgde at adsprede det historiske Mørke, som hviler over det Sagns Ophav om Absalons Rings Skrinlæggelse, som er en Handling, der vidner ligesaavel om Biskop Palladius's Pietet, som om hans vrange Begreb om Gravran.

Kilden til bemeldte suhmske Notits om Ringen, er et Værk, i Manuscript, om den danske Historie, hvoraf Originalen gjemmes paa Universitetsbibliothekt og en Afskrift deraf paa det kongelige store Bibliothek. Forfatteren er den i Literaturlexiconnet forekommende Herman Chytræus fra Wæ i Skaane, og Bogens Titel: Opusculum Hermanni Chytræi Wæjani, rerum danicarum qvarundam memoriam, carmine heroico conscriptam, conprehendens.

Stedet, hvor den berørte Sag omhandles, hedder saaledes in extenso:

— — — — Christianus in oras
Tertius ut nostras venit, sceptroqve potitus
Daniaco fuit, Archi- curpit lustrare sepulchrum
Præsulis et cineres. Tumulo venerandus aperto
Absalon ornatu sacro mox cernitur; ejus
Annulus in digito, cyano pretiosus et auro, est
Inventus; qvem Rex lustratum lumine, donat
Palladio. Pius antistes monumenta piorum
Affirmat spoliare nefas; mox projicit orbem
In tumbam; suecm, dicens, suus annulus esto.

Christianus tumulumqve monet mox claudier, atqve
Huic superimponi signatum carmine saxum.

Saavidt Chytræus.

Som den vantro Brevskriver her finder den savnede Hjemmel for hiint Sagn, er der heller ingen Tvivl om, at, naar bemeldte Synsforretning udkommer, da alle hans andre Betænkeligheder ogsaa vil forsvinde som Dug for Solen.

d. 3die Junii 1827.

Desiderius.

Indenlandske Efterretninger.

I Sorøe=Egnen skal i disse Dage være passeret den sørgelige Begivenhed, at en ung Bonde, som var gaaet ud at bade sig, druknede; at hans Broder, som vilde redde ham, fandt sin Død derved, og Faderen, som sprang i Vandet, for om muligt at frelse begge sine Børn, ligeledes omkom. Byen, hvor det skede, hedder Wedde.

Redaktionen har modtaget følgende Meddelelse, der kan tjene til Berigtigelse eller Stadfæstelse af, hvad der i flere af vore offentlige Blade har været anført: Orientalisten C. Lassen er født i Bergen i Norge, hvor hans Fader, som havde været Foged i Nordhordlehn, i en Række af Aar var Toldinspecteur; hans ældste Broder er Politimester i Bergen og hans anden Broder Toldinspecteur i Trondhjem; hans Fætter er Sognepræst i Grads Præstegjeld i Aggershuus Stift. Hr. Lassen deponerede ved Fredriks Universitet i Christiania i Aaret 1818, og absolverede ved samme Universitet Examen philologico-philosophicum i Aaret 1819.

Blandede Efterretninger.

Huset Rothschild.

Om dette Verdens største Handelshuus indeholder den tydske Tidende, der udkommer i

Paris, følgende interessante Artikel, der saameget mere fortjener at paaagtes, som det er meget troligt, at ovennævnte Tidende, ikke uden den Rothschildske Families Vidende og Samtykke har optaget den. — — "Den i Frankfurt for ikke længe siden døde Hr. M. v. Bethmann, som holdtes for een af Europas rigeste Banqviers, efterlod sig en Formue af 8 Millioner Gylden.

Af temmelige ægte Kilder erfarer man derimod, at Huset Rothschild (eller rettere de 5 Brødre Rothschild) i Fællesskab besidder en Formue af 50 Millioner Gylden, og at det ved sin Indflydelse og sine Forbindelser endnu kan disponere over 100 Millioner. Vi have bestræbt os for at erholde authentiske Materialier angaaende dette Huses Opkomst og dets efterhaanden fremskridende Tilvært, samt ogsaa med Hensyn til dets enkelte Medlemmers Biografi, og troe, ved den merkantilske og politiske Vigtighed, dette Huus har, i Meddelelsen af disse Resultater at levere vore Læsere en ikke uinteressant Lecture. Vi begynde med Stifteren og Stamfaderen for dette Huus: Majer Amschel Rothschild, Faderen til de endnu levende 5 Brødre, var født i Frankfurt am Main i Aaret 1743. Han mistede sine Forældre i sit 11te Aar. Uden Formue skulde han, hvilket endnu er Tilfældet i Tydskland med fattige Israeliter, bestemmes til Lærefaget, men efter faa Aars Forløb, hvori han havde nydt Underviisning, opgav han samme og begyndte at drive en lille Handel. En Erhvervskilde, som kastede meget af sig, frembød for Kjenderen de Riges og Stores herskende Tilbøjelighed paa den Tid at samle gamle Mynter. Han opgav derfor sin anden Handel, og dyrkede især Numismatikens Fag. Ved dette, og ved at stifte anselige Bekjendtskaber, som især senere skaffede ham stor Fordeel, erhværvede han sig et anstændigt Udkomme. Da han paa samme Tid øvede sig i Comptoirvidenskaber, saa erholdt han en meget fordelagtig Ansættelse i et Vexeleerhuus i Hannover, hvor han opholdt sig flere Aar og ved Flid og Sparsommelighed samlede sig en lille Kapital. Ved sin Tilbagekomst til Frankfurt giftede han sig og grundede det endnu bestaaende Vexeleerhuus. I kort Tid forskaffede hans Vindskibelighed, Kundskaber og Redelighed ham Credit og Tillid. En væsentlig Udvi=

delse af hans Virkekreds erholdt han, da Landgreven af Hessen, der ved Indkjøb af gamle Mynter først havde lært at kjende ham, som en tilforladelig og brugbar Forretningsmand, i Aaret 1801 udnævnte ham til sin Hofagent, i hvilken Egenskab han viste Landgreven af Hessen, som siden blev Kurfyrste, betydelige Tjenester. Det lykkedes ham iblandt andet, da Kurfyrsten i Aaret 1806, ved den franske Armees Nærmelse, maatte flygte fra sit Land, og dennes meget store Privatformue nær var bleven et Bytte for Napoleon, at redde en betydelig Deel af samme ved Mod og Klogskab, omendskjøndt ikke uden personlig Fare; denne bestyrede han nu samvittighedsfuld for Kurfyrstens Regning. Paa denne Tid begyndte da ogsaa den første større Udvidelse af Husets Forretninger ved det Statslaan, som Rothschild sluttede med det Kongelige danske Hof, til et Beløb af 10 Millioner. I Aaret 1812 døde den gamle Rothschild. Kort før sin Død lod han sine 10 Børn komme til sit Sygeleje, velsignede dem og lod dem give sig det Løfte, at de aldrig vilde forandre deres Religion, og sine Sønner lagde han især det Bud paa Hjerte, at de skulde bevare ubrødelig Eendrægtighed. Aldrig er en Faders sidste Villie bleven fuldført mere samvittighedsfuldt og lønnende. Det er et ejendommeligt Træk i denne Families Characteristik, at alle Medlemmer af samme ved enhver vigtig Hændelse i deres Liv, ved Bedømmelsen af enhver Forretning, spørge ligesom Faderens Skygge tilraads, erindre sig ofte Ord for Ord hans vise, ved Forstand og Erfaring modnede Lærdomme, og aldrig udtale hans Navn uden Ærefrygt. I Aaret 1813 indtraadte hine politiske Forhold, som have bragt Huset Rothschild ved en uafbrudt Række af store Penge- og Credit-Operationer, til den Plads, som det nu indtager i de europæiske Handels- og Finants-Anliggender. Her at ville forfølge de enkelte Skridt paa denne Bane, vilde være upassende og umuligt. Kun til almindelig Oversigt over sammes Omfang maa bemærkes, at i et Tidsrum af 12 Aar er, ved dette Huses Mægling, paa de europæiske Souveræners Regning, omtrent 1200 Millioner Gylden, overtagne deels som Laan, deels som Subsidie-Betaling, hvoraf

omtrent 500 Millioner for England, 120 for Østerrig, 100 for Preussen, 200 for Frankrig, 120 for Neapel, 80 for Rusland, 30 for Brasilien og 12 for nogle smaa tydske Hoffer — uden dog at beregne de, til et Beløb af flere hundrede Millioner, til de forbundne Hoffer udbetalte franske Krigs-Erstattelses-Penge, heller ikke de mangehaande forbigaaende Forretninger, som de have udført paa forskjellige Regjeringers Anmodninger, og hvis Beløb i det Hele uden Tvivl endnu meget overstiger de fornævnte Summer. Spørgsmaalet, hvorledes Huset Rothschild i saa kort Tid kunde paatage sig og fuldbringe, hvad det har udført, har udentvivl beskjæftiget flere end eet merkantilsk og politisk Hoved. Hvo der uden at dvæle ved Tilfældigheder har Sands nok til at fatte, at et lykkeligt Udfald i alle store Sager ikke afhænger af Valget og Benyttelsen af det gunstige Øjeblik alene, men ogsaa paa samme Tid og fornemmeligen af den Konsequence, hvorved engang erkjendte Fundamental Maximer følges, for ham vil det snart blive indlysende, at der fornemmelig gaves 2 Grundsætninger, som dette Huus aldrig tabte af Sigte, og, som det, tilligemed en klog Forretningsførelse af fordelagtige Konjunkturer, for største Delen har at takke for sin nuværende Flor. Den første af disse Grundsætninger var den, som bestemte de 5 Brødre til at drive deres Forretninger i stadigt og ubrydeligt Fællesskab. Dette var den gyldne Regel, som Faderen paa sit Yderste efterlod dem. Efter hans Død blev ethvert Andragende, fra hvilken Side det endog maatte udgaae, Gjenstanden for deres fælles Raadslagninger; enhver blot nogenlunde betydelig Operation blev udført efter en aftalt Plan og med forenede Anstrængelser, og alle havde tillige Andeel i Resultaterne. Omendskjønt deres sædvanlige Opholdssteder i flere Aar have været forskjellige, saa kunde denne Omstændighed dog aldrig forstyrre deres nøje Forstaaelse, tværtimod forskaffede det den Fordeel, at de, paa forskjellige af de allervigtigste Steder, nøje vare underrettede om Tingenes Stilling, hver paa sin Punkt, og saaledes desto hensigtsmæssigere kunde indlede og forberede de indtræffende Forretninger. Den anden Grundsætning, som dette Huus har stillet

sig for Øine er, ved intet Foretagende at tragte efter overdreven Fordeel, at sætte bestemte Skranker for enhver af sine Operationer, og, saa meget menneskelig Forudseenhed og Klogskab formaaer, at gjøre sig uafhængig af Tilfældets Magt. I strængt at følge begge disse Grundsætninger ligger en af deres Styrkes Hovedhemmeligheder. De Herrer v. Rothschilds Fortjenester ere offentligen erkjendte af flere Hoffer. Foruden forskjellige dem tildeelte Ordenstegn, bleve alle Brødre allerede i Aaret 1813 udnævnte til kongelige preussiske Commerceraader; 1815 til kurhessiske Finantsraader og af den nuværende Kurfyrste til Geheime-Finantsraader. Kejseren af Østerrig ophøjede dem i Adelsstanden, og gjorde dem 1822 til østerrigske Friherrer. Desforuden blev 1820 den i London etablerede Broder udnævnt til kejserlig kongelig Konsul og 2 Aar efter til Generalkonsul sammesteds, ligesom og 1822 den, der forestaaer Pariser-Huset til Generalkonsul i Paris. Brødrene Rothschilds Opholdssteder ere for nærværende Tid følgende: Amschel eller Anselm, den ældste Broder, fød d. 12 Juni 1773, lever som Chef for Stammehuset i Frankfurt am Main; Salomon, den 2den Broder, fød d. 9de September 1774, har siden 1816 afvexlende opholdt sig i Berlin og i Wien, dog for det meste i sidstnævnte Hovedstad. Nathan, den 3die Broder, fød d. 16de September 1777, en Mand, der ved sit skarpe Forretningsblik og sine vigtige Tjenester har erhvervet sig de første engelske Statsmænds Tillid, lever siden 1798 i London. Karl, den 4de Broder, fød d. 24 April 1788, har siden 1821 sit Ophold i Neapel. Jacob, den yngste Broder, fød den 15de Mai 1792, gift med en Datter af den anden Broder, en af sin Tids elskværdigste Damer, lever fra 1812 af i Paris. (B. z. A. Z. 115.)

Af Scott's "Napoleon", hedder det i Bl. f. l. Unterh., ere, forend Bogen er bleven i Haandskrift færdig i Edinburg, ti til tolv tydske Oversættelser blevne anmeldte, og Oversætterne, med deres Forlæggere, staae nu ved Strandbredden og see begjerligen efter det Skib, der skal bringe den længe attraaede Ladning, som de da, ligesaa hidsigen som Fiskerkoner slaaes om færske Sild, ville rive til sig.

Hvor man har Kobberstik- og Billed-Samling træffer man undertiden paa en særskilt Afdeling af Portraiter af Morten Luther eller historiske Scener af hans Liv. Den første særskilte Samling af denne Slags, der kjendes, er samlet af Konsthandler Jacobi i Berlin. Den bestaaer af Kobberstykker, Træsnit, Jernstik, Stentryk fra mindste til største Format, og tillige mange kostbare originale Haandtegninger; deriblandt mange fra England, Frankrig, Italien, Holland; Tallet udgjør i alt 1205 Blade. (Kunstblatt 1824. No. 5.)

I Hamborg havde siden 1ste Januar d. A. en blaae Aand ladet sig see paa Dompladsen mellem Kl. 12 og 1. Den gjorde en stor rædsom Opsigt, indtil det omsider blev opdaget, at en Spøgefugl havde frembragt denne Aand ved Hjelp af et Huulspeil.

Kjøbenhavns Børs, den 5 Juni 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 223		
Species 225		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	162$\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49$\frac{1}{2}$	50 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (y. R.)	83	83$\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	74$\frac{1}{2}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	100$\frac{3}{4}$	101 Rbd. r. S.
Dito Dito	113$\frac{3}{4}$	114 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	94$\frac{1}{2}$	95 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104$\frac{1}{2}$	— i Banco
4 pC. Dito nye	94	94$\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60$\frac{1}{2}$	61 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 46.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 9 Juni 1827.

Reisen til Berlin og Dresden i Aaret 1825.

Erindring! Du vor Sjels huldrige Datter,
Ufattelig som hiin Din Guddomsaand!
Som vækker mildt snart Veemod og snart Latter,
Staa Du mig bi med ømme Moderhaand!
Du, hvis Troldomsstav heel tidt har tryllet
En Helteslægt af mørke Grave op!
Fremkald det spæde Blomster, som indhyllet,
Saa roligt sover i sin grønne Knop! —
Det brat udfolde sine Purpurblade,
En Rose lig midt i sin Sommerglands;
Fremled de Skikkelser i favre Rade,
Som forefvæve mig i Drømmedands;
O, giv mig Mod og Kraft til at fremmane
De Følelser, som før besjeled' mig!
Og lad mig reen og kjerlig atter ahne
Hvad i mit Indre fordum rørte sig!
Vift dunkle Taage bort fra Tryllespeilet,
Og lad hvert Billed stande klart i det;
Belær min Aand, hvor skuffet den har feilet,
Og drag hvert Lune op med gyldent Næt;
Da skal i Ørk sig aabne Paradiser,
Og Roser groe, hvor før kun voxte Tjørn;
Vær Tankers Biesværm Du en trofast Viser,
Og lad den følge den som Kongeørn!

Ingen Nydelse egner sig bedre til at frembringe en dobbelt Virkning end Reiser. Ved at mane sine Hændelser og Jagttagelser frem paa Papiret, gjør den Reisende sin Vandring, saa at sige, anden Gang, og, ved at vise sine Læsere dem i Phantasiens Tryllespeil, stundom maaskee endog i et tydeligere Lys end han selv ved første Øjekast saae dem, lader han disse, paa den ubekosteligste Maade af Verden, deeltage i hans Nydelser, uden at de føle det mindste til de Besværligheder, der ofte have strøet Torne paa hans Rosenbane. Hvo har vel gjort en Reise, var den end kun fra Callundborg til Aars, uden at møde nogle af de Ubehageligheder, der ere uadskillelige fra enhver Reise? *I Livet vil ingen*, han være født i nok saa stor Glands og Lykke, kunne undgaae *"de naturlige Stød, der"*, som Hamlet siger, *"ere Kjødets Arvelod."* Paa

Reiser vil ingen, var end hans Pung nok saa vel forsynet, kjørte han end i nok saa beqvem en Vogn, seilede han end med nok saa fordeelagtig en Vind, kunne undgaae de naturlige Stød, der ere den Reisendes Arvelod. Læseren skrækkes ikke ved denne halvtragisk klingende Indledning. Ikke alle Dramer, der føre Ordet Tragodie paa Titelen, ere tragiske; thi ofte er deres Forfatter det eneste, der gjør et virkelig tragisk Indtryk paa Læseren og Tilskueren. De Ubehageligheder, som en Reisende har havt, er gjerne overstaaede, naar han fortæller dem, og Skoen trykker desuden kun den, som har den paa. Selv en Walter Scotts meest levende Skildring af dens Tryk afpræsser den, der i sin magelige Sopha læser Beskrivelsen derover, kun Taarer, der tørres ligesaa hurtigen, som den af en Støvregn vædede Jord i en vestindisk Varme.

Jeg troer saaledes at have bortryddet enhver Frygt for det Tragiske; nu staaer end tilbage, at møde nogle Spørgsmaale, som mange maaskee kunde finde sig foranledigede til at opkaste: "Hvortil atter en ny Reise? og det ovenikjøbet i Tydskland, som mangen Dansk bedre kjender end sit eget Danmark? — Hvad Nyt kan vel her fortælles — hvad Nyt, som jo allerede længe har været gamm lt? hvad Godt, som jo allerede tilforn har været fortalt bedre; hvad Skjønt, som jo allerede har været skjønnere beskrevet i de "Ansichten, Reisen, Wandrungen ec.", som hver Paaskmesse udklækker i lige saa stort Antal, som Paasken Paaskelillier?" — Mit Svar er kort. Enhver Fugl synger med sit Næb, altsaa kan den, der er vant til at høre Nattergalen, vel stundom ogsaa fornøje sig ved at høre Marklærken, og desuden gives der ligesaalidet to Reisebeskrivelser, som to Blade, der ere hinanden fuldkommen lige. Verden og Mennesket ere et stort rafaelsk Malerie, hvori hver tænkende Beskuer finder noget Nyt — et Africa, hvori stedse er noget at opdage. Større Undskyldning fra Forfatterens Side vilde næsten ikke være at undskylde. Qui s'excuse, s'accuse.

Dampskibet Wilhelmine, med sin høje, tykke Røgstøtte foran sig, stak i Søen, og paa Dækket saaes en broget Vrimmel af alskens Passagerer, staaende, siddende, gaaende, samtalende, og røgende af deres Piber. Nogle, som tilvinkede deres paa Toldboden staaende Venner og Veninder deres Farvel, syntes med Smerte at skille sig fra det Kjøbenhavn, hvor de vare blevne behandlede med saa megen Gjæstmildhed, Andre saae sig ei mere omkring og syntes ikke at føle noget Savn ved deres Bortfjernelse fra den Stad, som snart ganske skulde tabes af Syne. Ombord paa Skibet fandtes denne Gang Mennesker fra de meest forskjellige Egne, og blandt disse en Schveizerfamilie, der, efterat have restaureret Christianias Indbyggere, nu vendte tilbage igjen til Schveiz, for, blandt sine Alper, at restaurere sig selv; en Sachsisk Godsejer, der havde besøgt Kjøbenhavn og medtaget fra Gjæstgiverstedet den Efterretning, at Folk vare temmelig dovne der; en ung Engelskmand, der, som Engelche Hattemagers i Barselstuen, ikke talte et eneste Ord; tre ældre Engelskmænd, der vel talte, men kun indbyrdes.

Et Kjøbenhavnsk Dampskib har megen Lighed med et Tidsskrift og dets Subskribenter. Lidt efter lidt samler det Passagerer paa Toldboden. Underveis har det Afgang og Tilgang. Ved dets Anløben til andre Steder, forsvinde

endeel af de gamle og indfinde sig nye. Under saadanne Afgange og Tilgange seiler man lige til sit Bestemmelsessted, og neppe er man ankommen der, saa forsvinde de alle, og der bliver ingen andre end Capitainen (Redacteuren) og Mandskabet (Medarbeiderne) tilbage. Kun deri ligne Tidsskrifterne ikke Dampskibet, at den, der vil seile med dette, maa først betale Fragten, den, som derimod vil seile med den literaire Dampskipper, kan, om han vil, ogsaa lade være at betale Fragten, da han kan følge med, som blind Passageer. Ogsaa deri ligne Dampskibe ikke periodiske Skrifter, at man sjeldent hører, at et forulykkes, medens man hvert Øjeblik erfarer, at et periodisk Papir-Dampskib er fløjet i Luften eller gaaet under med Top og Tavl. Literaturens Hav er ideligen bedækket med saadanne Vrag og sprungne Dampkjedler.

Solen var næsten dalet, og der føjedes Anstalter til at tilberede Sengeleier for Passagererne. Tredive til fyrgetyve Mennesker, hver paa sin Maneer, begave sig her til Ro, midt under den største Uro, uden at nogen af dem syntes at paalægge sig Tvang. Folk, som aldrig havde seet hinanden, og maaskee aldrig mere ville faae at see hinanden i denne Verden, bleve til Sovekammerater. Men det var Morpheus's udkaarede Yndlinger, som lagde sig til at sove. De, som mindre stode i hans Yndest opholdt sig helst paa Dækket og morede sig ved Skibets lystige Bølgedans. Ubegribeligt var det mig, hvorledes Folk kunde sove, medens Stormen tudede, Havet brusede og Skibet hvert Øjeblik fik et saa vældigt Stød af den vrede Neptuns Trefork, at man skulde troe, dets sidste Time havde slaget. Hver Gang en Bølge brød ind paa Dækket hørtes et Hurraraab ovenfra; men intet af alt

dette var istand til at afrive et eneste Blad af den Valmuekrands, hvormed Søvnens Gud kronede her sine trofaste Dyrkere. En svensk Kjøbmand, der med sin Familie var kommen fra Norge, laae blandt Andre i en saa velsignet og tryg Ro, at da hans Tjenestepige kom ind med hans skrigende Barn, som ikke vilde lade sig tilfredsstille uden af ham, maatte hun paa det alvorligste ruske i ham, førend han omsider vaagnede, og, gnidende sine Øjne, udraabte, i det han blev Barnet vaer, sit: "söta litan Gossa!" Men end ikke dette skurrende Barneskrig formaaede at vække nogen af det øvrige Soveselskabs Medlemmer.

"Aurora aabnede de purpurfarved' Døre,
Og Titans hede Vogn stod færdig til at kjøre."

Solens Opgang, som mangen ung Digter skildrer næsten paa samme Maade som Voltaire de chinesiske Sæder i l'orphelin de la Chine, viser sig aldrig mere majestætisk end paa Havet. Den straalende Guldkugles langsomme Fremstigen af den glatte Speilflade; de afvexlende Farver, den efterhaanden meddeler alle Gjenstandene; de langsomt forsvindende Skyggepartier; Alt dette er noget, som en Claude Lorrain vel svagt kan efterligne med sin Pensel og en Virgil med sin Pen, men hvis sande Indtryk kun kan tænkes og føles. Hvert Folkeslag har betjent sig af egne Billeder til at udtrykke dette sjeloploftende Syn. Østerlænderne sammenligne den opgaaende Sol med en Brudgom, der træder ud af sit Paulun, Grækerne med en Mø, der trukken af Gangerne Lampus og Phaeton, kjøre frem af Havets Dyb og løfter med sine Rosenfingere Nattens Slør. Den Sol, som jeg hidtil faae

i sin Morgenpragt opgaae over Danmarks Sletter, hilsede mig nu i et fremmed Herredømme. Vi saae allerede i en Frastand den meklenborgske Kyst, og ligesom vi alt mere og mere nærmede os, øjnede vi tydeligen det meklenborgske Flag, der vajede fra Badehuset i Dobberan. Vi vare ankomne der tidligere end sædvanligt. For atten Timer siden befandt vi os endnu ved Kjøbenhavns Toldbod, og nu stode vi i Begreb med, at betræde de gamle Venders Kyst. Det varede over en Fjerding Time førend der kom en Baad, for at afhente de Passagerer, der skulde landsættes. Vi stege deri, og den bragte os nu hen til en Bro, hvor Badeinspecteuren allerede stod beredt til at modtage os. Men skjøndt vi vare sex Personer i Baaden, var der dog kun En, som kom, for at bruge Badet. Denne lod til at være en Hypochondrist, og havde en Ledsager med sig. Hans første Spørgsmaal var: om han strax kunde faae et Bad? Paa Svaret: ja! fløj han afsted, og vi saae ham aldrig mere. Det syntes som om det var hans Hensigt, at gribe Hygæa in flagranti.

(Fortsættes.)

Elisabethpol.

Denne Byes Navn viser sig nu vel for første Gang i de offentlige Blade, og dog har den sin Historie og det endog en meget mærkelig i den nyere Tid. Hr. Gamba anfører følgende derom:

Naar man nærmer sig Elisabethpol, seer Øjet med Fornøjelse de pragtfulde Træer, som omgive det gamle Ghendjes Ruiner og endnu staaende Bygninger. Da General Titianof bemægtigede sig denne By, forandrede han sammes Navn til Elisabethpol, til Ære for Kejserinden, Alexanders Gemalinde. Den Chan som paa den Tid regjerede i Ghendje førte den stolte Titel af Chanernes Chan, sandsynligviis for at efterligne sin Souverain, Persiens Konge, der kalder sig Kongernes Konge. Da Kejseren af Rusland i Aaret 1801 havde taget Georgien i Besiddelse, og Titianoff, en fød Georgier, var udnævnt til første General-Gouvernør over Provindserne hinsides Kaukasus, vilde han gjøre Landets forhenværende Souverains Fordringer paa de omliggende Chanater gjeldende. Da Chanen af Ghendje vægrede sig ved at erkjende Ruslands Overherredømme, blev han angreben i sin Hovedstad. Han besad Chanatet nedarvet fra ældre Tider, og da han, hvad det end skulde koste, dog vilde blive uafhængig, saa tilbød han at afstaae alle sine Stater paa det eneste Vilkaar at beholde den Fæstning, til hvilken han havde trukket sig tilbage. Hans Tilbud bleve forkastede. Han fattede da den eneste Beslutning, som endnu var tilovers, nemlig at forsvare sig. Dette kunde han med nogen Udsigt til lykkeligt Udfald. Denne af Tyrkerne med megen Soliditet anlagte Fæstning er godt udrustet. Chanen selv var overalt tilstede; her opmuntrede han Arbejderne til at forbedre Brescherne, der ladede han selv en fire og tyve pundig Kanon, som endnu er tilbage, og rettede den imod de russiske Bataillonner. Forgjæves Anstrængelse! Ghendje blev indtagen af Russerne, og Chanen selv dræbt paa den Kanon, han havde rettet mod deres Geledder. General Liesanewitsh, dengang Oberst, bibragte ham det første Sabelhug, og vilde i Fægtningens Hede ikke give ham Pardon, men overlod til dem, som fulgte ham, at ombringe ham. Denne Chan var berømt for sit Mod og sin faste og strænge Characteer. Han straffede de Skyldige for den mindste Fejl uden at skaane hvemsomhelst, selv ikke engang sin Søn, naar han overlod sig til Excesser. Han havde paa sin Fæstning ladet bygge et meget stærkt Citadel, hvortil han tog sin Tilflugt, naar Folkets Utilfredshed foranledigede Oprør; thi den strænge Retfærdighed, som han udøvede imod sine Undersaatter, udstrakte han ikke til sig selv. Han var overordentlig pengegjerrig og hans Undersaatter vare paa enhver Maade un-

derkastede alle mulige Indskrænkninger. Viin, Brændeviin, alle Drikkevarer, Kjød og andre Levnetsmidler, med eet Ord, alle Jordens og Erhvervslidens Frembringelser vare belagte med Afgifter. Af Silke f. Ex. maatte betales 2 Sølv-Rubler pr. Pud. Da Rusland endnu ingen Forandring har gjort i dette Lands Bestyrelse, saa ere Indbyggerne, i Følge af deres forhenværende Souveræners Undertrykkelser, meget mere betyngede med Byrder end Russerne. Chanen af Ghendjes Undersaatter, deres Koner og Døttre betragtedes som hans Ejendom. Naar en Kone behagede ham, gav han Befaling, til at føre hende til ham, og aldrig taalte han Modsigelser eller Indvendinger. Hans Harem bestod af 4 lovmæssige Koner og 20 Medhustruer. Da Fæstningen var indtagen, fandt man i samme uendelige Rigdomme. Nogle Summer bleve plyndrede, men den største Deel tjente til at betale Tropperne deres tilgodehavende Sold. Indvaanerne troe dog, at Chanen, som var underrettet om det forestaaende Angreb, havde nedgravet sine fleste Skatte. Til at bekræfte denne Mening forsikkres, at han ofte havde ladet Haandværkere bringe til Fæstningen, for at bruge dem ved Nedgravningen, og da disse aldrig igjen kom for Lyset, saa troer man, at han har opofret dem for sin forsigtige Bekymring. Hans to Sønner, som en Tidlang vare fangne i Rusland, have nu begivet sig til Persien og kjende sandsynligviis Hemmeligheden ved denne Skat, hvis den virkelig nogensinde har været forhaanden. Chanen af Ghendje besad endnu andre Paladser i Byen, og i en Verstś Afstand fra Fæstningen langs med den lille Flod Ghendje et prægtigt Lyststed og Haver, hvor han opholdt sig om Sommeren med sine Koner. Hans Palads er for nærværende Tid bestemt til Hospital.

Ved Enden af en meget smuk Platan-Allee parallel med Bazaren findes en rummelig Moschee. En Tartar, der er Portner ved samme og gaaer Mollahen tilhaande, har kun eet Øje. Den Mand, der ledsagede os derhen, fortalte Aarsagen. Denne Tartar var den sidste Chans Huushovmester. Officianterne, som gik over Gaarden, maatte dengang efter den i alle Orientens Paladser indførte Skik slaae Øinene ned, og lægge Hænderne sammen over Brystet. En Dag hævede den Ulykkelige Øjnene op til Værelset, og saae Chanen samt længere borte en af hans Koner. Hans Herre lod ham kalde og spurgte ham, med hvilket Øje han havde seet Sultaninden. Han svarede, at han havde seet hende med det høire Øje. Strax lod Chanen det udrive. Det holdt dog ikke Tartaren fra at blive hos ham, og fortsætte sit Embede som Huushovmester. Ved sin Herres Død mistede han sit Embede. I Ghendjes Belejring ødelagdes hans Huse, og han maatte nu agte sig lykkelig ved at erholde 200 Sølv-Rubler til at leve af, thi saameget indbringer hans Post ham som Mollahens Medhjelper og Portner.

Iøvrigt har Asien altid været det Land, hvor Menneskene med største Hurtighed gik over fra den skrækkeligste Ulykke til den højeste Velstand, og fra den overordentligste Ophøjelse til den største Usselhed. Der gives flere end een Priamus og Hecuba, som man kunde anføre til Exempel for dem, som i Europa vel havde lidt store Ulykkestilfælder, men hvilke alligevel ere langt mindre end de asiatiske; Persien især frembyder ofte et saadant Skuespil. For at undgaae den skrækkelige, paa den Egn hvilende, Despotismus, ankom i Maj 1820 under Anførsel af Mustapha-Ali-Chan 7000 persiske Familier til Grændsen af Karabagh, og forlangte af Over-Generalen Asyl og Landejendomme. Man havde i Begyndelsen den Hensigt, at nedsætte dem i Provindsen Ghendje, men da man ikke kunde disponere over et tilstrækkeligt Qvantum af Landejendomme, og Jorden desuden der er alt for ufrugtbar, til at ernære en saadan Tilvæxt af Folk, saa lod man dem nogen Tid blive i Karabagh, indtil videre Anstalter kunde blive trufne. Intet er overordentligere, end Synet af Ghendje og den Blanding, som den tilbyder af Ruiner og fastbyggede Huse, af hvilke nogle ikke ere uden indre Luxus. Næsten alle Huse ere byggede af Leer, æltet i Form af firkantede Stene. Det er en virkelig Pisé, ingen nyere Opfindelse, men fra den høieste Alderdom, som holder sig igjennem Aarhundreder i dette Klima, hvor det sjælden regner. Bygningerne og Ruinerne ere om-

givne af Træer, blandt hvilke man finder Plataner af gigantisk Størrelse. Man regner at i det Mindste 2 Trediedele af Husene i Ghendje ere blevne ødelagte ved Persernes Indfald. Regjeringen besidder prægtige Haver, som have deres Oprindelse fra den forhenværende Chans Rigdom.

Ghendjes hele District er 100 Werster i Længden og 80 i Breden. Indvaanernes Antal beløber sig maaskee til 25000; i Staden Elisabethpol findes allene de 12000. I det Hele taget vilde 50 Indvaanere komme paa Qvadratmilen; fordeelt over det hele Land vilde dette Tal kun beløbe sig til 28. En saa svag Befolkning i en saa frugtbar Egn, kan forklares ved dens Beliggenhed imellem Georgien og Persien, hvilke Lande gjøre den til bestandig Skueplads for deres Fjendtligheder og til Gjenstand for deres Plyndringer, under de asiatiske Nationers Sædvane, at bortføre Beboerne af et overvundet Land som Slaver, og under den, den orientiske Despotismus ejendommelige, tyrkiske Intolerances og Fanatismes Undertrykkelser. Næsten alle offentlige Monumenter i Ghendje ere ødelagte. En daarlig Broe af Træ er kommen istedenfor den, der før var der, af Steen, og hvoraf man endnu seer nogle Buer. Karavanserajet, og den af Steen byggede Bazar ere allene blevne urørte og beboes af mange Kjøbmænd. Ved vor Gjennemreise var den sidste slet forsynet med spundet og farvet Silke, samt persiske og russiske Varer. Ghendjes District besidder i sine naturlige Frembringelser Elementerne til en stor Handel. Hovedgjenstanden er Silke, hvoraf man aarlig samler i det Mindste 1000 Pud (1 Pud er omtr. $133\frac{1}{3}$ Pund). Silken er tre Slags: den første kostede 90 Sølvrubler pr. Pud; den anden 75 og den tredie 60. De armeniske Kjøbmænd kjøbe sædvanlig af Bønderne deres Høst. Disse forskaffe sig ogsaa en temmelig Mængde Silke i det mellem Karabagh og de af Lesghierne beboede Bjerge beliggende Chanat Noucha, hvis Jorder ere meget frugtbare, og hvis Indvaanere, for største Delen Armeniere, ere temmelig vindskibelige. Dette Land regjeredes af en Chan, der for $\frac{1}{2}$ Aar siden er død. Hans Efterladenskab tilfaldt Rusland, hvis Indkomster derved forøgedes med 800,000 Papirsrubler.

For et Aar siden har man begyndt paa en Vej, som skal gaae fra Tiflis igjennem Kakettien til Noucha og derfra i 2 Grene til Derbent og Bacum mod det caspiske Hav. Denne vigtige Vej, som meer end en Trediedeel forkorter den nuværende, vil bidrage til at oplive denne skjønne Egn. Ghendjes District leverer en ringere Art Bomuld end den, der findes i Erivan, men som alligevel er meget dyrere formedelst sammes Forbrug i Landet, hvor almindelige Tøjer gjøres deraf. Der findes ogsaa der Vox, Honning og Krap, endvidere Oxe- og Bøffelhuder. Alle Sorter Druer ere der meget store; der laves en god Viin deraf, som sælges meget billigt. Af den armeniske Erkebisp i Tiflis, Narses, vare vi anbefalede Archimandriten i Ghendje. Denne gode Præst nødte os til at modtage Gjæstevenskab hos sig. Han indrømmede os et stort Værelse, 25 Fod langt og 12 Fod bredt. Bordet af Lindetræ (en Luxus i hine Egne) var kunstigt udarbeidet. Dette Bord er smukt poleret og indfattet med Ibenholtz. Vinduerne vare uden Glasruder, og blot forsynede med Skaader.

Oberst Panamaroff, Chef over Distriktet Elisabethpol, til hvem vi havde Anbefalingsskrivelser, var længe i Cuba ansat paa en vigtig Post, og havde nylig ledsaget Oberst Mouraview paa en Deel af hans Reise til Khiva. Det gjorde os ondt, at hans Afreise fra Elisabethpol Dagen efter vor Ankomst skilte os ved hans lærerige Samtale over saa ubekjendte Lande. Vi have ham dog at takke for nogle Oplysninger om det gamle Chanat Ghendje.

Egnen er rig paa Kobber-, Bly-, Steensalt- og Aloe-Miner. De første blive for nærværende Tid ikke bearbejdede.

(Brans Minerva for Januar 1827.)

---

* * *

Jeg er Hr. Desiderius meget forbunden for hans Oplysning angaaende Herman Chytræus. Dennes Navn havde ikke været mig vanskeligt at opdage i Literaturlexiconnet, som jeg eier, hvis det havde kunnet faldet mig ind, at

en Lærd af Abraham Kalls udmærkede Hukommelse, vilde sige i en Anmærkning til Suhms Danmarks Historie om en Forfatter, der var af mindste Betydenhed, at han ikke kjendte ham. Man har nu Syn for Sagn, men Sagnet selv bliver dog maaskee, med al Respect for Salig Chytræus, kun et Sagn.

Vantro er Brevskriveren, som Hr. Desiderius siger, ikke, men han har altid troet, at i Oldgrandskning er Orthodoxie ikke mindre farlig end Heterodoxie. Hans eneste Hensigt med at fremsætte sine beskedne Bemærkninger og Tvivl var, at give Anledning til at betragte Sagen fra forskjellige Synspunkter. At alle mine Betænkeligheder, naar den lovede Synsforretning udkommer, "ville forsvinde som Dug for Solen", ønsker og haaber jeg; men inden dette saa bestemt fremsattes, havde jeg gjerne været overbeviist om, at enhver af hine Betænkeligheder er Dug og den, der skal bringe dem til at forsvinde, en Sol.

Brevskriveren.

(Indsendt.)

I Anledning af den Oplysning, som i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No. 45 S. 713 f. gives om den Chytræus Vejanus, som A. Kall erklærede, at han ei vidste, hvo var, og angaaende Stedet, hvor samme Chytræus fortæller om Aabningen af Erkebiskop Absalons Grav i Aaret 1536, bemærkes her, at om bemeldte Chytræus og hans i Mſ. paa Universitetsbibliotheket henliggende latinske Heltedigt, Daniades kaldet, allerede er givet Underretning i Professor Estrups Skrift om Absalon, som Helt, Statsmand og Biskop (Soröe 1826), S. 179 f., hvor ogsaa det Sted af nysnævnte Epos, som indeholder Fortællingen om Gravens Aabning, er indrykket. Dette har altsaa, som det synes, været ubekjendt endog for Forfatteren i Skild. 45, i hvis Udskrift af det vedkommende Sted ogsaa er indløben en Trykfeil: curpit istedet for cupit.

Indenlandske Efterretninger.

Iblandt Hovedstadens Veldædigheds Stiftelser fortjener Caroline-Skolen Opmærksomhed. Den blev 1810 aabnet med 52 næsten for alle Kundskaber blottede Børn. Fra den Tid indtil Slutningen af Aar 1826 blev i samme optaget 127 nye Elever, saa at Antallet i det Hele var 179, hvoraf dog ere døde 8. Af de øvrige 171 Pigebørn ere 99 blevne dimitterede, og 72 søge for Tiden Skolen. Af de dimitterede 99 Elever ere: en ansat som Lærerinde ved Skolen, en fortsætter den bekjendte Kniplingshandel i Silkegaden, syv ernære sig ved Skræddersyening, 31 ved anden Syening, saavel hjemme, som ude af Huset, 38 tjene som Husjomfruer, Kokke- og Stuepiger, saavel her som i Udlandet, 16 gaae deres Forældre tilhaande hjemme, 5 have, med deres Forældre, forladt Staden.

Stiftelsen har et betydeligt Legat, nemlig det Meyerske, eller Renter af 30,000 Rbdlr. Sølv i kongl. fire Procents Obligationer. Af disse Renter skulle 100 Rbdlr. oplægges for 4 af Skolens Elever, som fortrinligen udmærke sig, og ere af over 10 Aars Alder, hvilke aarlige Oplag vedblive, indtil de forlade Skolen; fra den Tid nyder Eleven selv Renten; men Oplaget og sammes ved Renter voxede Tillæg udbetales først, naar hun indgaaer i Ægteskab, under Navn af Brude-Udstyr fra Hofraad Meyers Legat. Døer hun i ugift Stand, eller maatte have gjort sig uværdig til Gaven, hjemfalder Oplaget med Renter til Caroline-Skolen. Et andet Legat for Skolen er nylig stiftet af Hr. Mægler Gerson, i Forening med hans Svigerdatter, til hæderligt Minde om afdøde Hofraad Gerson. Det bestaaer i en aarlig Rente af 50 Rbdl. rede Sølv. Skolen har nogle mindre Legater af Kalisch, Unna, og Davidsen. Ved Renterne af disse samtlige Legater, ligesom de aarlige Bidrag 500 Rbdl. Sølv af Menighedens Kasse, og Renter af den liden Capitalfond Skolen ellers har, blive Skolens *bestemte Udgifter* til Lærere ꝛc. nogenledes dækkede. *De tilfældige Udgifter* dækkes ved *Medlemmernes aarlige Bidrag*; men Antallet af *Velgjørerne* er meget

aftaget. Det har forhen været over 400; nu tælles kun nogle over 100. Skolens Formue d. 31 Dec. var, (foruden Gaarden No. 125 i Pilestræde og Inventariet) 600 Rd. Spec. i consign. og transp. Statsfonds. 1376 Rbd. 66 ß. i consign. og Præmieobligationer; 30.000 Rbdl. Sølv i det Meyerske Legat. Paa Gaarden hæfter en Prioritet af 4500 Rbdl. rede Sølv. Direktionen udgav i Aaret 1812 "Regnskab for Coroline-Skolen fra 1 Marts 1810 til 31 Dec. 1811." Det var ledsaget af en Oversigt som viser Stiftelsens Oprindelse. Nu er udkommet: "Regnskab over Caroline-Skolens Indtægter og Udgifter fra 1ste Jan. 1812 til 31 Dec. 1825." VIII og 42 S. 8. Det er bekostet af Skolens forrige Directør Hr. Joseph Raphael, som har forestaaet Stiftelsen i 15 Aar, og som ved sin Fratrædelse skjenkede samme 200 Rdl. S. og T. Det er paa dette nu udkomne Regnskab dette korte Beretning grunder sig.

Odense, d. 5 Juni. I Fredags havde den samtlige herværende Borgervæbning den Ære, at passere Revue for Hs. K. Høihed Prinds Gouverneuren, der med naadigst Velbehag var Vidne til sammes Vaabenøvelser, som herved for dette Aar sluttedes, og hvorved tillige Hds. K. Høihed Prindsessen beviste Borgerskabet den Ære at være tilstede. I Løverdags foretog Hs. K. H. en Inspektionsreise til Kjerteminde; første Pindsedag aflagdes et naadigst Besøg hos Hr. Amtmand Sporon, og idag Morges Kl. 7 ere de høie Herskaber afreiste til Faaborg, hvorfra Hds K. H. Prindsessen afgaaer til Als, for at aflægge paa nogle Dage et Besøg hos Hendes K. Hhd. Enkehertuginden, hendes høje Moder, og Hs. Durchl. Hertugen og øvrige høje Familie. Fra Faaborg af fortsætter Hs. K. H. Gouverneuren sin Inspektionsreise til Assens og Middelfart, og vil være her tilbage inden den 8de d., da Pladsen til en nylig foreslaaet, betydelig og hensigtspassende, Bolig for Vanvittige, ved Siden af det herværende Hospital, skal bestemmes. Den 11te samles det literære Selskab under Hs. K. Høiheds Forsæde, og den 12te er Examen i Seminariet Skaarup. Den 21 skal, efter Forlydende, være bestemt, til Begge Deres K. Høiheders Hjemreise, som ledsages af Alles inderligste Bønner, og de hjerteligste Ønsker for: at det høje, almeenhædrede og elskede, Par maa paa sin Bryllypsdag træde ind i sin vante Sommerbolig, med Helbred og Glæde!!!

Blandede Efterretninger.

Censuren i Barcellona har forbudet Trykningen af en Oversættelse af den bekjendte Roman: "Durika" og den i Valencia, til hvilken Oversætteren siden henvendte sig, erklærede: det er ikke tilladeligt, at denne, af en Hertuginde skrevne Roman, trykkes, da ved samme kunde opvækkes den Tro, at der gives Personer, der kun vælge den religiøse Stand af moralske Bevæggrunde.

Kjøbenhavns Børs, den 8 Juni 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 223		
Species 226		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 9 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$161\frac{1}{2}$	162 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	$49\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$74\frac{1}{2}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$100\frac{3}{4}$	101 Rbd. r. S.
Dito Dito	114	$114\frac{1}{4}$ Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$94\frac{1}{2}$	95 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	— i Banco
4 pC. Dito nye	$94\frac{1}{2}$	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 47.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 12 Juni 1827.

Reisen til Berlin og Dresden i Aaret 1825.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Dobberan er en besynderlig, fremmed Lyd. Den minder om Dobbra Podolski, og der gives vist Adskillige, som troe, at her ikke tales andet end Russisk eller Polsk. Ordet udledes virkelig ogsaa af det gammel slaviske eller bøhmiske dobber eller dobry, god, skjøn, hvilket nok ogsaa er rimeligere end at det, som Nogle paastaae, skulde komme af dub, dobb, en Eeg. Sandsynligviis er dobbera her det samme, som Mikyl (skjøn) i det Oldnordiske, saasom i Miklagard, hvoraf igjen Magle i Magleby. Men vi ville ikke fordybe os i etymologiske Undersøgelser. Vel kunde jeg beraabe mig her paa Ihre; men jeg kunde ogsaa vente, at mangen Læser vilde udraabe: "hvad bryder jeg mig om Ihre, han var jo en Armenianer!" Den Forfatter, som i vore Dage vil behage, maa vælge sig den nyere Skuespilsmag til Mønster. Een Act, megen Lystighed, let Musik, som kan synges af hver Tærsker i Loen og af hver Bondepige paa Malkebukken. Det er omtrent Tidsalderens Krav baade af Digteren og Reisebeskriveren.

Dobberans Beliggenhed er meget romantisk; men man maa her ikke tænke sig Stedet selv og Badeanstalten paa een og samme Plet. De ligge en halv Miil fra hverandre. Strax naar man kommer over den forhennævnte Bro, bliver man paa en yndig Slette, i en Afstand af tredive Skridt fra Søen, den store, smagfulde Badebygning vaer, over hvis Indgang læses den af de antoninske Bade laante Indskrift:

CURAE. VACUUS. HUNC. LOCUM. ADEAS. UT. MORBORUM. VACUUS. ABIRE. POSSIS. NAM. HIC. NON. CURATUR. QUI. CURAT.

(Sorgfri kom herhid, paa det Du kan gaae sygdomsfri herfra; den, som sørger, kan ikke helbredes.)

Førend man ved Cur endnu forstod Anvendelsen af ti Slags forskjellige, sammensatte Lægemidler, i Forening med Brugen af Igler, Aareladning 2c., betydede at curere ikke andet end pleie, sørge for; thi endog Diætetiken skal først være opfunden i Hippocrates's Tid. Med

Menneskeslægtens Fremskridt i Forfinelse forandrede Ordet ganske sit oprindelige Begreb. Saalænge som Curen ikke var bleven til en Konst, der nu saalidet hører til de frie Konster, at den, som udøver Curer, uden Beføjelse, vover selv at komme til at holde Vand- og Brød-Cur, passede sig den anførte Indskrift meget vel paa de antoninske Bade. Men i de Dobberanske tage de sig ud, som en romersk Toga paa en jydsk Studepranger. Hvor mange Syge komme vel til Dobberan, uden Sorg? Man betragte kun de Værkbrudne, de Brystsyge, der, næsten opgivne af deres Læger hjemme, søge her Konstens sidste Halmstraa i Lægekonstens Kattegat! Læser man ikke "Sorgen" tydeligen nok i disses blege, modløse Ansigter? Hvorledes kan man forlange, at de skulde indtræde sorgfrie i Badehuset? — Naar der istedetfor morborum havde staaet argenti, saa kunde Indskriften have været passende over Logeerhuset og Posthuset, hvor Guld- og Sølvbanken holdes, og, om end mindre indbydende, saa dog mere sanddru; thi om den, som har været saa uheldig at offre Pharobordet sin sidste Thaler eller Louisd'or, kunde med Rette siges: at han var kommen sorgfri herhid og gaaet sølvfri herfra; thi "den, som ikke sørger for sig selv, sørges ikke for."

For den Sunde, som vil søge Fornøjelse ved Badestedet selv og ikke ved Spillebordet, er unegteligen Dobberan i Badetiden et høist behageligt og interessant Opholdssted. Den bestandige Tilstrømmen af Fremmede fra de meest forskjellige Egne; de afvexlende Fornøjelser, hver Dag medfører; de deilige, stedse frem- og tilbagekjørende Equipager; de brogede og glimrende Uniformer og Liberier; den uophørlige Bevægelse og Travelhed fra alle Kanter, midt

i Skjødet af en yndig og skjøn Natur, er altsammen noget, som ikke kan andet end gjøre det behageligste Indtryk. Men jo mere den menneskelige Lyksalighed synes at samle her sine Straaler i et eneste Brændepunkt; jo flere glindsende Meklenborgske Ansigter, med Sundhedens Roser paa Kinderne, man seer her; jo flere her indfinde sig blot for at tømme Glædens blomsterkranste Bæger, desmere røres man ved den menneskelige Elendighed, der under saa forskjellige Skikkelser sniger sig omkring her, som et Beenrad paa et Maskeradebal. Hvor mange elendige, uhelbredelige Syge seer man ikke her? Syge, som man med Vold synes at have udrevet af Dødens forfølgende Arme, og af hvilke Adskillige allerede staae

su la trista riviera d'Acheronte,
(Ved Acheronts sørgelige Flod)

medens den sølvgraa Charon er beredt til at optage dem i sin begsorte Baad? Her slæber en Podagrist, støttet med den ene Haand paa sin Krykke og med den anden paa sin endnu unge Kone, sig langsomt frem, og føler Smerte ved hver Skridt, han gjør; hist gaaer ganske sagte en udtæret Moder, mere død end levende, iblandt en Klynge af Børn og Børnebørn, der ikke nok som kunne vise hende deres Omhyggelighed; hist et skrantent, forvoxent Barn, som allerede havde faaet Dødens Reisepatent paa Vuggen, og i adskillige Aar har tjent Lægerne til Prøve for deres Konst, ledet af sine sørgende Forældre, der hverken spare Møje eller Bekostning, for at redde en Ulykkeligs Liv, som dog kun er bestemt til Vaande og Sorg. Men — hvortil videre udmale denne melankolske Skildring? Daniel Ranzau spurgte, ahnende sin Død, da man viste ham hans Portrait i Billedgalleriet: "hvad skal

den Levende blandt de Døde?" Her kunde man omvendt spørge: "hvad skal den Døde blandt de Levende?"

Paa dette Sted, hvor man nu overalt seer Culturen i sin højeste Flor, sværmede engang de vilde Vender, der, som Vikinger, gjorde Søen saa usikker, indtil de bleve tugtede af Waldemar og Absalon; her blev Afguden Rhadagast dyrket og tilbedet af dem. Hedendømmets Mørke maatte forsvinde for Christendommens oprindende Sol allerede for henved syv Aarhundreder siden; det første Capel blev oprettet der i Egnen, en Fjerdingvei fra det nuværende Dobberan (ved Gammel Dobberan) 1164. En Tidlang var Dobberan et Sæde for adskillige Meklenborgske Hertuger, men da dette blev forflyttet derfra, maatte naturligviis dets Anseelse synke. Først i de nyere Tider hævede det sig igjen, men ene ved sin Badeindretning.

De tydske Læger havde allerede længe pønset paa, at forskaffe det nordlige Tydskland en god Søbadeanstalt. Men at finde en beqvem Plads dertil, var yderst vanskeligt. Colberg og Cuxhaven bleve foreslaaede; men man indsaae snart, at Østersøen, der ikke allene var fri for Ebbe og Flod, men ogsaa besidder andre Fortrin, egnede sig bedst dertil. I Aaret 1793 overdrog den nuværende Storhertug af Meklenborg Hofraad og Professor Vogel, at anlægge et Søbad i Dobberan. Denne værdige, ved practisk og literarisk Virksomhed udmærkede, Veteran, forestaaer endnu, som Læge, Badeanstalten.

Indretningen bestaaer af et stort Badehuus og en, ved en bedækket Gang dermed forbunden Bagbygning. Badekammerne ere meget rummelige, og Conversationssahlen stor. I Størrelse overgaaer Indretningen Søbadet ved Ryssensteens

Batterie i Kjøbenhavn, og i Henseende til Omgivelsen beholder den naturligviis ogsaa Fortrinnet; men hvad Beqvemmeligheden angaaer, da synes vore Søbade hverken at staae tilbage for den Dobberanske eller nogen anden mig bekjendt udenlandsk Indretning af den Natur.

Fra Badehuset til Dobberan er Veien meget behagelig. Man møder snart Skov, snart Kornmarker og Græsgange. Dobberan selv ligger i en Halvkreds, omkrandset af Høje og Skove. Maaskee man ikke kan gjøre sig et tydeligere Begreb om de nye Stæders Anlæg i den nordamericanske Fristat, end netop her. Overalt seer man nye Bygninger reise sig, skjøndt her endnu ikke findes nogen egentlig regelmæssig stor Gade. Dobberan er en Middelting af Gammelt og Nyt, uagtet det Ny langt overgaaer det Gamle. Man studser ved Synet af denne besynderlige Blanding. Hist en Kirke, ikke meget yngre end Domkirken i Roeskilde; her et Pallads i den allernyeste Smag; hist et Kloster, ligesaa fuldstændigt, som for sex Hundrede Aar siden; hist en ganske ny Pavillon. Ligesom de Syge blande sig her med de Sunde, saaledes blander sig her det Ældgamle med det ganske Nye. Da Kjøbenhavn endnu var et Fiskerleie, stod denne store Kirke, dette i sin Tid saa berømte Kloster endnu i deres fulde Flor. Men da Klosteret 1552 blev ophævet og Dobberan tillige ophørte at være en Residents, forsvandt snart dets Glands. Ved Søbadenes Anlæg 1793 havde det kun 85 smaa og ubetydelige Huse med 900 Indbyggere. Men fra det Øjeblik af, det fik Badeanstalten, steg Antallet af dets Befolkning tilligemed *Bygningernes*. Storhertugen sparede hverken *Møje eller Bekostning*, for at gjøre det *til et Sted, der ikke blot* ved sine Søbade, *men ogsaa ved* sine mange-

haande og store Behageligheder, paa den bedste Tid af Aaret, kunde drage de anseeligste Familier, ja endog kongelige og fyrstelige Personer, til sig.

Fremmede kunne faae her Logis paa to forskjellige Gjæstgiversteder: Logeerhuset og Posthuset. Det første ligger lige ved Promenaden, og vil man fra sit Vindue af see den i Dobberan forsamlede beau monde, kan man ikke bedre overskue den end herfra, naar man har Værelser i Hovedbygningen ud til Gaden. I Posthuset ere Værelserne vel beqvemme, men dog ikke saa gode, som i Logeerhuset.

Uagtet Mærkværdighederne i Dobberan ere snart overseete, saa antog jeg dog en Leietjener, for at kunne faae Alting at see. Vor første Vei var hen til Kirken. Leietjeneren anmeldte mig hos Graveren. Men ogsaa i Dobberan maa dette Embede være af det Slags, der ikke blot føde, men endog fede deres Mand. Det varede temmelig længe førend Besked indløb. Endelig kom hans Amanuensis — en aldrende Person, maadelig til Fods, fordi den ene Fod var lidt kortere end den anden, men endnu maadeligere til Munds, fordi han havde mistet de fleste Tænder, og alle dentale Bogstaver derfor ganske maatte gaae tabte hos ham. Hvad hans Gang angaaer, da kunde den i Grunden være mig ligegyldig; jeg vilde hverken see ham gjøre en Ascension op ad Kirketaarnet eller dandse et Solopartie i en Ballet; men hans Tandløshed var mig i dette Øjeblik dog til stor Hinder, da han skulde være min Cicerone, men snarere talte som en Demosthenes, førend han begyndte at tage Stene i Munden, end som en Cicero. Det var mig umueligt, at forstaae tre sammenhængende Ord af Alt, hvad han sagde, uagtet det

lod til, som han selv havde meget høje Tanker om sine Talegaver. Især var hans Oplæsning af plattydske Epitaphier reent Malebarisk for mig. Han læste med megen Selvfølelse f. Ex. følgende Gravskrift over en Kok, som hedte Peter Klahr, omtrent paa følgende Maade:

Hier raue Pe—er —lahr
He ankte el—n gahr,
—ahr o —anß un—ädig,
—ott y —einer —eelen —ädig.

Den lyder egentligen saaledes:

"Hier rauet Peter Klahr,
Er kaankte selten gahr.
Dahr to ganß unflätig,
Gott sy seener Seelen gnädig."

Kirken er af en Størrelse, som man neppe skulde vente den paa dette Sted. Dens Bygning blev begyndt 1186, men den var ikke færdig førend 1232; og der har altsaa været arbeidet paa den i 46 Aar. Bygt i Form af et Kors er den 200 Fod lang, 28 Fod bred og 80½ Fod høi. Den hviler paa 24 Piller, der vække Beundring ved deres Høide. Een af dem, beretter Sagnet, har Bygmesteren selv opmuret uden Blylod. Pragtfuld er denne Kirke vel ikke, men den Dristighed, hvormed den er opført, gjør et stolt Indtryk, og den Regelmæssighed, som, midt under denne Dristighed, er iagttaget, vækker Beundring for Mesterens Konst. Den synes bygt for Evigheden, men overalt, selv i Pillerne, sees intet uden de røde Teglstene. Fordum havde den 22 Altere, nu findes her kun 13. Adskillige fyrstelige og adelige Personer ligge begravede her, blandt andre Hertug Hendrik Løve af Meklenborg. Blandt Mærkelighederne hører den danske Dronning Margarethe, grovt udhuggen i Træ, liggende i en Trækiste. Hvad der egent-

ligen har givet Anledning til at denne Figur er kommen til at staae her, kunde jeg ikke blive oplyst om. Skulde den ikke være kommen i samme Øiemed, som de enkelte Dele af en Steenfigur, der, som Sagnet beretter, skulde forestille Kong Albrecht og gjemmes i Roeskilde Domkirke? Der fortælles at de vare sendte af Dronning Margarethe til Kong Albrecht, med Trudsel, at hvis han ikke gav efter, kunde han vente at blive parteret, som denne Figur. Nyere Forfattere have benægtet dette Sagns Sandhed, og paastaaet, at det var en af Steenhuggeren sendt, endnu usammensat, Steenbilledstøtte, men for ethvert Sagn ligger altid nogen Sandhed til Grund og den i Dobberan opbevarede Træfigur af Margaretha synes at give Sagnet nogen Sandsynlighed. (Fortsættes.)

Det islandske literære Selskab.

I Overensstemmelse med Selskabets Love meddeles Almenheden herved Efterretning om dets Foretagender og økonomiske Tilstand fra 30te Marts 1826 til Årsdagen 1827.

I dette Tidsløb har Selskabet udgivet: 1) Den 6te Del af Islands Årbøger (Árbækur) ved Syselmand Jón Espólín, indbefattende Landets Historie fra 1618—1656. Dette Verk, det eneste betydelige historiske Arbejde, som det nyere islandske Bogvæsen har at opvise i Landets Sprog, er herved bragt så vidt, at det bekvemt kan udgöre tvende Bind, hvert på tre Dele eller Afsnit (deildir), og indbefatter et Tidsrum af omtrent 400 År, det første Bind går da fra Landets Forbindelse med Norge til Reformationen, det andet fra Trosforbedringen til 1656. Den 7de Del er alt under Pressen, og det håbes at den fortjente Forfatter vil fortsætte sit Verk endnu nærmere til vore Dage. 2) Den femte Del af den udførlige islandske Jordbeskrivelse (Almenn Landaskipunarfrædi) ved Konsistorialassessor Hr. Gunnlaugr Oddsson, nuværende Prest til Domkirken i Reykevig. Dette Arbejde, som blev begyndt 1821, er nu hermed sluttet, det er bestemt at indbindes i tvende Bind (deildir), med første Bind følger 5 og med sidste 1 stentrykt Kort. Med den i År udkomne 5te Del følger et Hovedtittelblad til hvert Bind, og desforuden en Smudstittel til hver enkelt Del, hvorimod de gamle Tittelblade forkastes. Den første Del, som indeholder den matematiske, fysiske og almindelige Jordbeskrivelse er forfattet af nuværende Amtmand Grímr Johnson og Syselmand Þórdr Sveinbjörnsson, de øvrige 4 Afsnit, som indeholde den egentlige Jordbeskrivelse, ere alle udarbejdede af Konsistorialassessor G. Oddsson med stor Flid efter de nyeste især tyske Hjælpemidler. Nærmere Underretning erholdes i Fortalerne, fornemmelig den til første Del. Et almindeligt Register slutter det hele. 3) Den første Årgang af Skirner, Skírnir, ný Tídindi hins íslenzka Bókmentafélags. 1sti árgángr.) indeholdende Prof. Finn Magnusens historiske Efterretninger om forrige Års Hændelser, Selskabets Regnskaber og Forhandlinger, Fortegnelse over de betydeligste ny Bøger udkomne i Danmark s. Å., indsendte Stykker fra forskjellige Forfattere, samt tidsordnet Liste over Selskabets Medlemmer. Denne Tidende er at anse som en Fortsættelse af de hidtil i 4to udkomne Sagnablöd, kun efter en noget forandret Plan, samt i 8vo, som et bekvemmere Format for et Blad, hvoraf kun 1 Hæfte udkommer om Året.

Hans Majestæt Kongen har atter allernådigst skjenket Selskabet 100 Rbd. Sølv. Af Selskabets andre Velgörere have endnu Hans Eksellense Gjehejmekonferentsråd Johan Bülow til Sanderumgård, R. af E. osv. skjenket 60 Rbd. Sedler, og Kammerherre Grev Moltke til Bregentved, Deputeret i Rentekammeret osv. 100 Rbd. Sedler. Som overordentlige Medlemmer i Danmark have bidraget Hr. Adjunkt A. Krejdal og Hr. Kandid. L. Borring, hvilket alt, såvel som de ordentlige Medlemmers Bidrag, er spesifiseret i det trykte Regnskab.

Selskabets Indtægter, bestående i Medlemmernes Bidrag her og i Island, overordentlige Gaver, Renter af dets Hovedstol i offentlige Gældsbreve, samt Betaling for hvad der er blevet sålgt af dets Forlagsverker, have i afvigte Regnskabsår beløbet sig i alt til 319 Rbd. Sølv og 518 Rbd. 47 ß. Sedler og Tegn. Derimod have Udgifterne til Papir, Tryk og Indbinding af dets Forlagsverker o. dsl., samt til Understøttelse for Stiftsbogsamlingen i Reykevig i alt udgjort 71 Rbd. 24 ß. Sølv og 725 Rbd. 44 ß. Sedler og Tegn. Selskabets rentebærende Kapital er bleven forøget med 200 Rbd. Sølv i kongelige Gældsbreve. Ved Regnskabsårets Slutning vare dets Ejendomme, Bøger og deslige Effekter fraregnede, 3400 Rbd. Sølv og 800 Rbd. Sedler, som udgöre dets faste Fond, samt i Kontanter 283 Rbd. 24 ß. Sølv og 551 Rbd. 42 ß. Sedler og Tegn, som anvendes til at bestride de Tid efter anden påkommende Udgifter. I øvrigt kan det mere enkelte erfares af Regnskabets på lovbestemte Måde reviderede og i Bladet Skirner fuldstændig indrykkede Regnskab.

I Selskabets københavnske Afdelings al-

mindelige Forsamling d. 30te Marts sidstl. bleve valgte følgende Embedsmænd: Formand Prof. Rask, Kasserer Kand. T. Gudmundsen, Sekretær Stud. T. Helgesen, Viseformand Prof. F. Magnusen, Visekasserer T. Jonassen, Visesekretær J. Thorarensen. Dets islandske Afdeling bestyres som hidtil af følgende Embedsmænd: Formand Stiftsprovst A. Helgesen, Kasserer Landfoged S. Thorgrimsen, Sekretær Lektor Jonsen, Viseformand Etatsråd Ejnarsen, Visekasserer Dr. Scheving, Vicesekretær Landfysikus Thorsteinsen.

Det islandske literære Selskabs Afdeling i København, d. 31te Mai 1827.

Indenlandske Efterretninger.

Blandinger, i Breve fra en Ven i Kjøbenhavn.

3.

Den Ildebrand, som den 3die og 4de Mai rasede i Snertinge By i Sverdbog Sogn, Hammer Herred, Præstøe Amt, var frygtelig. I nogle faa Timer lagde den 6 Gaarde og 11 Huse aldeles i Aske, gjorde 29 Familier huusvilde og berøvede dem, paa Creature nær, deels Alt, deels det meste af deres Indbo. En Kone med sit Barn omkom i Luerne. Blottede for Alt, ja næsten halvnøgne, maatte disse Ulykkelige forlade med deres Børn de brændende Boliger og leire sig paa Markerne. Menneskevenner opfordres nu i de offentlige Tidender til at række hine høist beklagelige Brandlidte en hjelpsom Haand, og det danske Folks bekjendte Ædelmodighed vil sikkert heller ikke lade dem savne den. Ved denne Leilighed troer jeg at burde bringe en vigtig Sag igjen paa Bane. Skulde det da aldeles ikke være muligt, at udfinde Midler, hvorved Ildebrande paa Landet kunde gjøres mindre farlige? Naar nu en Gnist falder i en Lo eller Lade eller paa et Straatag, saa e

den største Deel, om ikke det Hele, af Landsbyen et uundgaaeligt Offer. Paa Redning er sjeldent at tænke. En Bondebyes Afbrænding er kun et Par Timers Værk. Førend en Sprøite kan bringes nogle Mile borte fra, har Ilden grebet saa stærkt om sig, at hiin intet kan udrette. — Skulde det være saa vanskeligt, at anlægge i enhver nogenlunde betydelig Landsby et Slags Brandvæsen? Naar Bondeungdommen tidligen blev afrettet dertil, saa kunde den afgive et passende Brandcorps og ved Sammenskud maatte et heelt Sogn vel kunne anskaffe sig de nødvendigste Brandredskaber. Jeg betragter dette Forslag som et i Jorden løst henkastet Frøkorn. Om det nogensinde vil komme op, maa Tiden lære.

Pilealleen ved Frederiksberg maa nu skifte Navn og kaldes Lindealleen; thi istedet for de optagne Pile er der plantet to Rader Linde. Veien har faaet et ganske forandret Udseende; tilforn var den, især i Regnveir, næsten ufarbar for Gaaende. Nu er Fodstien paa begge Sider udvidet og Veien istandsat. Der mangler kun Bænke paa begge Sider, saa er det den skjønneste Spadserevei, fortrinlig naar Træerne vore til og deres Løv afholder Solen. Ogsaa var det at ønske, at Falconeeralleen blev forsynet med Bænke. Paa den lange Vei findes nu kun et eneste skrøbeligt Stykke af en Bænk ved den forrige Falconeergaard; og lige fra Bakkegaarden til Assistencekirkegaarden kun to ordentlige Bænke, men først lige uden for Indgangen til Kirkegaarden. Du kan ikke gjøre Dig nogen Forestilling om, min Ven, hvormeget Kjøbenhavns Omgivelse bliver forskjønnet. Lige fra St. Jørgens Sø ned til Nørrebro er, langs med Vandet, nu anlagt en med Træer beplantet Fodsti. Der undres mig over, at endnu ingen er falden paa at søge om Tilladelse til at foranstalte en Gondolfart paa Vandet. Der er ingen Tvivl om, at en saadan Indretning vilde kunne lønne sig, især i den skjønneste Tid af Sommeren. — I Runddelen af Frederiksbergallee anlægges nu en smagfuld Pavillon, hvor der skal opvartes med alle Slags Forfriskninger, hvilket hidtil skete i et Telt. Hvad jeg savner her paa vore offentlige Promenader er Musik. —

Underligt nok, at i en Stad, hvor Musiken næsten har flere Yndere og Dyrkere end i de fleste andre europæiske Hovedstæder, høres den saa sjeldent offentligen. Jeg kan ikke forklare mig dette Savn paa anden Maade, end at de, der opføre saadan Musik, savne den fornødne Understøttelse, og at den hører til de Slags Fornøielser, som mange nok gide nyde, men ikke betale noget for. Mueligen vilde det ikke gaae Skuespillet bedre, dersom Betalingen var en frivillig Handling, og man kunde laane sig frem med Billetter, som med Bøger, eller gaae sin Vei, naar Tallerkenen præsenteres, som ved al Musik, der opføres under fri Himmel.

Blandede Efterretninger.

I Nürnberg, den udødelige Albrecht Dürers Fødested, findes et Samfund af unge Konstnere og Elever af den derværende Konstskole, som kaldes Albrecht Dürers Forening. Den holder ugentlig Sammenkomster til Meddelelse af alle Slags Konstanliggender ꝛc. Hvert Aar festligholdes den Dürers Dødsdag, Søndagen for eller efter St. Hansdag, med Sange og Taler paa hans Grav. Denne er den derværende Malerskoles Eiendom, og en Foræring af Joachim Sandrart. Dürers Huus i Nærheden af Dyrehaveporten, hidtil en Privateiendom, har Magistraten gjort til Stadens Eiendom. Den nederste Etage skal tjene til Forsamlingssted for Dürers-Foreningen og de øvrige Værelser til Boliger for Konstnere. — Albrecht Dürer, der kaldes Faderen for den tydske Maler- og Kobberstikkerkonst, blev født den 20de Mai 1471 og døde 1528 i en Alder af 57 Aar.

Den 23de Mai 1826 blev Philip Melanchtons 300-aarige Jubilæum feiret af Gymnasiet i Nürnberg og ved denne Leilighed lod Magistraten opreise hans Statue, forfærdiget af Burgschmied. Den er udhuggen i fiin Sandsteen og af Legemsstørrelse. Med den høire Haand opløftet og den venstre støttet paa en Foliobibel, hvis Underlag ere lignende Bind, der

ligge paa Piedestalen, og paa hvis Ryg læses Navnene Plato, Aristoteles og Cicero, sees Luthers store Medhjelper, ifort Kaabe og Hue i den Tids Stiil. Paa Bindet af Bibelen er anført 1—2 Vers af 13de Cap. i 1ste Brev til Corintherne.

Over Menneskene og menneskelige Sæder.

(Af den engelske Digter Shenstone.)

Glimrende Karakterer ere ikke altid de behageligste. Smaragdens milde Skue behager ikke mindre end Rubinens stærke og i Øjne spillende Glands.

Det er Pligt at tage Deel i vore Venners Tvistigheder; — ved vore Bekjendters Tvistigheder er dette overflødigt, ja maaskee endog aldeles upassende.

Naar vi opoffre Fjendskab for vor Interesse, saa er dette ikke andet end at omvexle en ubehagelig Lidenskab med en behagelig.

Lader os vel vogte os for at vi ikke alt for ængstelig bejle til Lykken; den er et Fruentimmer, og vindes derfor ofte ved Ligegyldighed.

Hav mere Agtelse for din Samvittighed end for Folks Omdømme.

Vore Lidenskaber ere de Vinde, der drive vort skrøbelige Fartøi frem; vor Fornuft er Styrmanden, der styrer Skibets Gang. Uden Vind og uden erfaren Styrmand vilde Skibet enten aldeles ikke komme afsted, eller og ofte staae Fare for at lide Skibbrud.

Sjeldent findes glimrende Talenter samlede med Grundighed. De Strømme, der bruse frem med en heftig Fart, ere sædvanligen ikke dybe.

Der gives visse Mennesker, som uformærkt komme i Vane med at modsige Alt. Naar de høre Nogen at yttre en Mening, udstudere de med megen Flid, fra hvilken Side de med en Art af Sandsynlighed kunne angribe den, hvilket, efter deres Tykke, giver dem Anseelse af en stor Skarpsindighed; ere de saa lykkelige at kunne blande Spøg i deres Modsigelse, saa bilde de sig ind at være deres Modstander virkeligen overlegne. Man burde omhyggeligen vogte sig for at forfalde til denne stygge Vane, hvorved vi saa let kunne miste vore Venner, og dette som oftest for Ting af saare liden Værd.

—B—

Kjøbenhavns Børs, den 12 Juni 1827.

		à	
Hamburg 2 M. a vista 223			
Species 225			
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.			
Bank-Disconto 5 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	162	—	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{4}$	$49\frac{1}{2}$	Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	$83\frac{1}{2}$	Rbd. Sedl.
Dito Dito	$74\frac{1}{2}$	—	i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$100\frac{1}{2}$	101	Rbd. r. S.
Dito Dito	$113\frac{1}{2}$	—	Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$94\frac{1}{2}$	95	Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	—	i Banco
4 pC. Dito nye	$94\frac{1}{2}$	95	i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{1}{2}$	$60\frac{3}{4}$	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 48.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 16 Juni 1827.

Prøve af Doctor philosophiæ Carl Ludvig Lapidarius's Selvbiographie.

Skoleaarene.

Musen stundom ligge maa for Anker,
Den kan ei altid seile i en Ruf;
Den og tidt maa tage sine Tanker
Snart hos en Peer, snart hos en Paul paa Puf;
Ei dens gode Navn det kan forkleine,
At den, ved Laan, sig ofte hjelper frem,
Og borger denne Gang hos von Heine *)
Et Æmne, som ei mangler Fynd og Klem.

I Skolen blev lært udenad de — romerske Konger, Aarstallene, nomina paa im, verba irregularia, Græsk, Hebraisk, Geographie, Dansk, Hovedregning — Gud! jeg er endnu svindel i Hovedet deraf — Alting maatte læres udenad, lige indtil det ubetydeligste Navn i Kalls navnfulde Verdenshistorie. Meget deraf blev mig dog nyttigt siden. Havde jeg ikke kjendt de mange Aarstal, hvorledes skulde jeg siden hittet Rede i det store Kjøbenhavn, hvor det ene Huus ligner det andet, som een Draabe Vand eller een Musketeer den anden, og hvor man ikke er istand til at finde sin Bekjendt, naar man ei veed Huusnummeret uden ad, eller bestandigen gaaer med Veiviseren i Haanden. Jeg tænkte mig derhos, ved hver Bekjendt, en historisk Begivenhed, hvis Aarstal stemmede overeens med hans Huusnummer, saaledes at jeg let kunde mindes dette, naar jeg huskede paa hiin, og derfor randt mig altid, ved saadan Leilighed, en historisk Begivenhed i Tankerne. F. Ex. mødte min Parykmager mig, saa tænkte jeg strax paa Prinds Absalon, der blev hængende i Træet, fordi han ikke brugte Paryk eller Tour; saae jeg en galant Herre med laadden Krave og laaddene Ærmebesætninger, mere til Stads end til Nytte, saa faldt mig strax Harald Graafeld ind; saae jeg Hr. X., der sidder i en bundløs Gjeld, kjørende i en glimrende Landauer, saa tænkte jeg paa Mahomets Flugt; saae jeg min Ven R's

*) H. Heine, Forfatter til Reisebilder.

Kone, saa stod Potifars Hustrue levende for mig. Som sagt, Aarstal ere meget nødvendige; jeg kjender Folk, der have intet uden en Deel Aarstal i Hovedet, men de vidste at finde de rigtige Huse, og de ere blevne Mænd, der endog kunde faae deres Gaardskarle og Kudske til at gjøre Lykke. Men jeg havde i Skolen min Plage med de mange Tal. Med den egentlige Regnen gik det endnu slettere. Bedst gik det mig med Subtraheren. Fire fra tre kan jeg ikke, altsaa maa jeg laane een — men det er en practisk Hovedregel, som jeg raader Enhver, heller altid at laane nogle Mark flere thi man kan ikke vide —

Men hvad Latinen angaaer, da kan man ikke gjøre sig nogen Forestilling om, hvad den er indviklet. Min Fader pleiede altid at fortælle, at hans Nucleus har været ham en haard Nød at knække, og da han vel havde faaet den knækket, var Kjærnen ganske ormstukken. Ogsaa begyndte han med Aurora og endte med Hesperus. Romerne havde vist ikke faaet Tid til at erobre Verden, dersom de først skulde have lært Latin af Baden og Bröder. Disse lykkelige Folk vidste allerede i Vuggen, hvilke Nomina have im i Accusativ. Jeg derimod maatte lære dem i mit Ansigts Sveed uden ad; men det er dog altid godt at jeg veed dem; thi havde jeg d. 20de Juli 1825, da jeg disputerede for Doctorgraden i Regentskirken, sagt sinapem istedetfor sinapim, saa havde maaskee Auditoriet eller Opponenterne hørt det, og det havde været mig en evig Skam. Jeg kjender den, der for mange Aar siden ved Examen fik haud istedetfor det ham tiltænkte laud, blot fordi han for Calva brugte Cranium. Verba irregularia udmærke sig fra verba regularia deri, at man ved dem faaer flere Prygl — de ere græsseligt vanskelige;

men har man dem først engang i Hovedet, saa har man vundet Spil. Det var Shakespears Ulykke, at han ikke tilgavns kjendte hine Verba. Endnu to Hundrede Aar efter sin Død maa han høre Ondt for det og skjældes af mangen Philolog for en Illiteratus. Levede han i vore Dage, saa turde han ikke engang komme ind i Studiigaardsporten eller læse de der opslaaede Bekjendtgjørelser om Forelæsninger, som skulle holdes, Bøger, der ere tilfals, Lærere, der søge Condition, og andre vigtige academiske Sager. Jeg vilde ikke sælge mit Latin for Hundrede Daler, ja Hundrede til.

Om Græsk vil jeg aldeles ikke tale; jeg ærgrer mig alt for meget derover. Munkene i Middelalderen havde ikke saa ganske Uret, naar de paastode, at dette Sprog var Fandens Opfindelse. Hver Gang jeg husker paa den sølvbeslagne Homer i Peder Paars, gyser det i mig. I gamle Dage disputerede man endog paa Græsk. Himlen skee Tak, at den Tid er forbi! Hebraisk slap jeg for i Skolen, da jeg læste Naturhistorie. Imidlertid er jeg dog ikke saa ganske uvidende i det hellige Sprog. Jeg kjender en heel Deel Ord, som Amen, Cheruber, Seraph, Halleluja, Hosianne 2c. Ogsaa lærer man tilligemed Naturhistorien adskilligt Hebraisk, f. Ex. Adamsæble, Paradisæble o. s. v. Modersmaalet lærte jeg ikke mere af, end der behøvedes til at faae laud ved Examen, og det var saare lidet; thi Rectoren sagde altid, at Latinen var Hovedsagen; en dansk Bommert tog man det ikke saa nøje med, men en latinsk kan føre til Nul. — At jeg kun lærte saa lidt Geographie, kom deraf, at de Franske havde vendt op og ned paa Grændserne; hvert Øjeblik maatte i de Dage

Landkortene illumineres paa en anden Maade; hvad der ellers havde været blaat blev paa eengang grønt, og hvad der fra Arilds Tid havde været hvidt, blev pludseligen blodrødt, ret ligesom om det rødmede over hvad der var foregaaet. Landenes Producter forandrede sig ogsaa; Chicorie og Runkelroer kom til at voxe der, hvor man ellers kun saae Harer med bagefter jagende Landsbyjunkere. Nationerne skiftede Characteer; de Tydske bleve smidigere, de Franske ophørte at gjøre Complimenter, Englænderne slængte ikke mere deres Penge bort og begyndte at lære Fransk og Tydsk, Venezianerne vare ikke mere saa snue. Blandt Fyrsterne gaves mange Avancements; de gamle Konger fik nye Uniformer, nye Kongedømmer bleve bagte og fandt Afsætning som varme Kringler fra lille Kongensgaden; mange Potentater bleve derimod jagede fra Huus og Gaard og maatte paa anden Maade søge at fortjene deres Brod; — men denne Periode er dog endeligen forbi. — I saadanne Tider kan man, som let indsees, ikke bringe det vidt i Geographien. — Bedre har man det dog i Naturhistorien; deri kunne ikke foregaae saa mange Forandringer og deri gives der bestemte Kobberstykker af Aber, Kinguruhs, Zebras, Næshorn o. s. v. Sjeldent opdages noget Nyt f. Ex. en Havfru eller Havmand; selv en Kalv med to Hoveder hører til Natursjeldenheder, som forevises paa Vesterbro, men ikke begjeres Regnskab for ved Examen.

Allerbedst gik det mig med det Franske. Den i Skolen ansatte franske Lærer var Monsieur l'Abbé d'Aulnoi, en smekker Emigrant, der havde skrevet en dansk-fransk Grammatik og en Læsebog 2c., hvortil Læreren i Dansk havde leveret det Danske, som Abbeden ikke forstod og nu var for gammel til at lære. Ved første Øiekast skulde man slutte af hans Lader, at han var en Dandsemester; naar han declamerede sin Art poétique saa skete det i Attituder og med afmaalte Pas og Gesticulationer, som han kunde være en Solodandser ved Theatret. Men ogsaa det Franske har sine store Vanskeligheder og udfordrer megen Udenadslæsning. Der gaves mangt et suurt Ord. Jeg erindrer mig saa tydeligt, som om det var skeet i Gaar, at jeg døjede meget for la Réligion. Over sex Gange gjordes mig det Spørgsmaal: "Louis! hvad hedder Tro paa Fransk?" Og sex Gange, og hver Gang i en mere grædende Tone, svarede jeg: "le Credit." Den syvende Gang raabte den fnysende Examinator, ganske kirsebærrød i Ansigtet: det hedder: "la Réligion" — og der regnede Prygl ned og alle mine Kammerater loe. Jeg glemmer aldrig denne Scene og den har gjort saadant Indtryk paa mig, at jeg ikke engang vover at udtale det Ord Credit for min Skrædder eller Skomager, af bare Frygt for at det skal gaae mig med dem, som med Monsieur l'Abbé d'Aulnoi og at de ogsaa skulle begynde med la Réligion. Saa stærk er Skrækkens Magt! — Men næst mit Latin, vilde jeg ikke skille mig ved mit Fransk for Hundrede Daler, ja Hundrede Daler til. Kommer jeg engang i et nobelt Selskab, saa skal ingen saa let følge mig. Forleden var jeg i en Assemblee, hvor der blandt andre fornemme Damer var en Comtesse paa fire og tredsindstyve Aar, som ellers altid skyller sin Mund, strax efterat hun har talet med en Borgerlig; hun talte Fransk med en anden Dame. Midt under Samtalen tabte hun sin Handske. Jeg sprang hurtig til, tog den op og rakte

hende den med de Ord: Ah, Madame! permettez moi de vous presenter — — Men hun faldt mig paa det venligste ind i Talen med et saare hæsligt: je vous suis bien obligé de vos soins, Monsieur. — En Grosserer, som var Vidne hertil, og som den hele Tid ikke havde talt et Ord med mig, blev nu med eet saa venskabelig, at han bad mig besøge ham næste Dag. Med Rette sagde min forrige Lærer Abbeden: med Latin kan man komme igjennem den lærde Verden, med Fransk om det saa var gjennem Helvede. Ogsaa i Mythologien gik det mig i Skolen meget godt. Jeg fandt ret en Fornøjelse i det Gudeslæng, der saa nøgent regjerer Verden. Jeg troer ikke at en Skoledreng i det gamle Rom havde lært sin Catechismus's Hovedartikel f. Ex. Venus's Kjerlighedshistorier, bedre udenad end jeg. Hun kaldes med Grund Venus Urania eller den himmelske, thi jeg fandt ret en himmelsk Fornøjelse i at læse Beskrivelser over hende hos de gamle Digtere, eller see hendes Billede i Moritz's og Dams Gudelære. Vor Rector var ellers en stræng Moralist og vilde ikke engang taale, at vi Skoledrenge skulde laane Bøger af Leiebibliotheket, uden at Titlerne i Forveien vare blevne ham opgivne og han havde tilladt deres Læsning; men denne Strænghed viste han kun mod de nye Bøger; de gamle latinske opmuntrede han endog selv os til at læse. Ovid var især hans Mand, og han meente, at denne gyldne Digter ikke kunde læses tidligen nok af latinske Drengebørn.

x.

Indenlandske Efterretninger.

Blandinger, i Breve fra en Ven i Kjøbenhavn.

4.

Du veed, min Ven, at Roat nyligen kom til vor Hovedstad og udførte sin saakaldte Ascension fra Exercerpladsen til Rosenborg Slotstaarn paa en Line af 450 Fods Længde og 110 Fods Høide, til alle Tilskuernes største Tilfredshed. I Tirsdags foretog han paa samme Sted atter en Ascension, men med tilbundne Øine, og indhyllet i en Sæk. Han kom lykkelig op til Taarnet, men paa Tilbagegangen, i det samme han raabte: stram Touget! og 36 stærke Karle trak til, brast Linen øverst ved Taarnet, og den Uforsagte styrtede ned fra omtrent 25 Alens Høide og blev paa det skrækkeligste lemlæstet. Han brak en Arm og Rygraden og forslog saaledes Hovedet, at Blodet strømmede ham ud af det ene Øre. Han blev bevidstløs bragt til Hospitalet, hvor han døde om Natten Kl. 12. Du kan let forestille Dig hvilket Indtryk dette ulykkelige Tilfælde maatte gjøre paa den forsamlede Mængde. Det var en stor Lykke at ingen af Tilskuerne kom til Skade ved de Stolper, som, da Linen gik itu, faldt omkuld. — Roat var født i Staden Middelburg i Holland. Den bekjendte Equilibrist Parans, som sporede stor Legemsimidighed hos ham, opmuntrede ham til at lægge sig efter Linedandserkunsten, hvori han snart opnaaede saadan Færdighed, at han kunde blive Medlem af Selskabet paa Vesterbro. Han har afvexlende opholdt sig i Danmark og for syv til otte Aar siden været bosat som Gjestgiver i Odense. Han havde gjort Konstreiser i Sverrig, Tydskland, Frankrig, Schveiz, Italien, Ungern og Holland. Allevegne vandt han udeelt Bifald. I München var han engang nær ved at falde ned fra Linen, men han reddede sig, ved at holde sig ved eet af de anbragte mindre Reb. Han har været to Gange gift og efterlader en Enke med fem Børn. Af Figur var han liden og af Alder ni og tredive Aar. Man beklager almindeligen hans Død, da han i sit Fag maaskee var den første i Europa, og hans Opgang ydede det meest maje-

ſkætiske Syn. Det var hans Konsts Triumph, at han blev dens Offer, ikke ved nogen Feil fra hans Side, men blot ved en tilfældig Ulykke. Imidlertid skal saavel hans Fader som hans Broder have fundet en lignende Død, og han skal ofte selv have sagt, at han engang, det vare kort eller længe, vilde ende sin Bane paa samme Maade.

Man kan nu sige om Roat hvad Artillerie-obersten sagde, da Carl den Tolvte skjændte paa Arbeidernes Langsomhed ved et Batterie uden for Frederikshald, og i det samme blev dræbt af en Kugle: voilà la pièce finie!

Det indtrufne ulykkelige Tilfælde kunde give Anledning til adskillige Betragtninger. Det er unægteligen interessant at see, hvorvidt et Menneske kan drive det i Legemsſmidighed og i den Konst at holde rigtig Ligevægt, forenet med Uforsagthed og Aandsnærværelse. Men naar den Kjækhed, hvormed hiin Konst øves, gaaer for vidt og naar man seer at Mennesker vove Liv og Lemmer, blot for i en Hast at vinde en Deel Penge, saa kan den tænkende og rolige Tilskuer ikke finde synderlig Fornøielse i et saadant Syn. Jeg i det mindste bortvender altid Øinene fra det saakaldte Salto mortale. Allerede den Tanke, at Konstneren sætter sit Liv i Vove for et Springs Skyld, er rædsom.

(Meddeelt.)

Foranlediget af et Spørgsmaal fra Vendsyssel, optaget i Skilderiet No. 44: "Om Midlet mod Oldenborrer m. v.", svares: Den store Oldenborre (Scarabæus melolontha), Tydsk Maykäfer; (venteligt har dens Danske Navn oprindelig været Oldenbasse, fordi den især opholder sig i Egeskoven, hvis Frugt kaldes Olden, (ligesom Navnet Basse i Dansken og gives Skarnbassen, Skjelbassen, Tørvebassen m. fl.) fremkommer egentlig i May, hvert tredie Aar i største Mængde. Endeel Naturkyndige antage: at dens Æg behøver 5 til 6 Aar for at udklækkes til Oldenborre. Ligemeget! hvert tredie Aar ere de hyppigst. Deres Æg gjemme Hunnerne nogle Tommer dybt i Brakmarker eller Jorder, der ligge nærved Ege-, Hessel- og andre Skove. De pløies ofte op om Efter- og Foraar naar man brakker eller fælder Grønjorden. Ravne, Krager, Stær og Kramsfugle søge da gjerne Plovfuren og fortære Larverne, der see ud som et Svøbeliebarn med et rødguult Hoved (i Jylland kaldes de endeel Steder Stoubuttier.) Nu, da Hestene sjelden slagtes i Marken til Fugles og Dyrenes Føde, have Kragerne aftaget betydelig her i Egnen, og sjelden seer man nogle Faa. De vare ellers kraftige Fjender af Oldenborre-Larverne. Da de nær deres Udvikling ødelægge Markerne i Skovegnen, er det et gammelt Raad, "at lade Sviin gaae paa Grønmarken før den fældes, da de oprode og æde dem." Ere de blevne bevingede, da anfalde de i Haverne sædvanligst Æbletræet og de Pilearter med tykke bløde Blade; men undertiden (som i Aar) Kirsebær-, Blomme- og Pæretræer fremfor disse. Da de hverken taale stærk Varme eller Regn, sidde de midt paa Dagen stille i Træerne; men blive da desto mere slugne mod Aften. Det er derfor en Maade at ødelægge dem paa, at man i Middagsstunden ved Hjelp af lange Stager med en Jernkrog paa, ryster dem ned og samler de nedfaldne og drukner dem i et Kar Vand, især i varmt Vand, de maae derfor graves dybt i Jorden og itustampes. Ved Haandsprøiter kunde og endeel dræbes ved at besprøite Træerne. (1758, siger Professor Wilse i sin Beskrivelse over Fridericia, blev hele Skoven Østen for Aalborg saaledes ødelagt af Oldenborrer, at den midt i Juni stod uden Blade; men den grønnedes dog atter sidst i Juli.)

De smaae Oldenborrer, dansk Gaasefluer eller Brandenborger, tydsk Juniuskäfer (Scarabæus Fullo), komme ved St. Hansdagstider, omtrent hvert 4de og 5te Aar i Mængde, og ere snart værre end de forrige, da de og afæde Græsarternes Blade og Haveurter, især Ærtebladene; de bløde Pilblade ynde de dog fremfor Alt. Gæslinger døe af dem, fordi de sluge for mange i Kroen; man raader at give dem i den Tid noget Byg daglig, for at holde dem i Live. A. F. F.

(B. S.)

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

I Blätter für literar. Unterh. (No. 79 1827) læses et udførligt Stykke om Jens Baggesen og hans sidste Værk: Adam und Eva, oder die Geschichte des Sündenfalls, ein humoristisches Epos, Leipzig 1826. Forf. anstiller først nogle Betragtninger over Baggesen, som tydsk Digter. Han mener at den, der saa bestemt har taget Partie, som B., kan sjeldent gjøre Regning paa fuldkommen Upartiskhed hos dem, der opkaste sig til hans Dommere. Den Ene vil ligesaalidet kunne holde Maade med sin Ros, som den Anden med sin Dadel. Han troer endvidere, at Digteren bidrog selv meget til, at hans Navn i de sidste Aar gik i Glemme hos de Tydske, hvilke han med sine bedste (?) Dele tilhørte, og som tidligen modtoge ham med Glæde iblandt sig. Den, der lover meget, maa holde Ord, ellers staaer han Fare for, at de Krandse, hans Beundrer flette ham, blive under Hænderne til Tornekroner. Den Upaaagtelse, man i de sildigere Aar viste B., grændsede til en næsten fuldkommen Forglemmelse. — Ved Klopstock og Wieland, som B. synes begeistret af, lærte han snart at elske det fremmede Idiom som sit andet Modersmaal og sang i det hvad, der var ham dyrebarest. Han bestræbte sig for, at gjøre sig sine Mesteres Methode og Konst egen. I Heideblumen viste han en Selvstændighed i Følelse og Fremstilling, der vakte det Ønske, at deres Forfatter fremdeles vilde vandre videre paa egen Vei og fortjene den Krands, som en lykkelig Natur, fremfor mange, syntes at have udkaaret ham til. "Parthenais, hvorlidet det end fornægtede den Skoles Maneer, hvorfra det udgik, var, selv i sin ufuldkomne Skikkelse, ved Siden af mange Mangler i Anlæg og Udførelse, saa rigt paa enkelte Skjønheder, og især i den sidste Omarbeidelse (1812) saa mesterligt i Formen, at dette Digt allene havde været nok til at vække de gladeste Forventninger. "Taschenbuch für Liebende (1810) skuffede i det mindste ikke hiin Forventning. — Saameget smerteligere maatte den Ensidighed i Smagsdomm n blive, i det han erklærer Enhver, der ikke var tilbøielig til at sværge paa

hans Mesteres Ord, Krig. Han begreb ikke sin Tidsalder og den Forandring i Meningen, som betegnede Begyndelsen af det ny Aarhundrede og med den en Epoke i Konstlivet i Tydskland, var ham en Gaade og tilsidst en Forargelse. Vel manglede der ikke paa Vildfarelser, der opfordrede til Modkamp, men hans Feil var det, at han ikke vilde erkjende det Gode og evig Sande, der laae til Grund for dem. Uden at have godtgjort ved noget sit Kald til philosophisk Dommer, drog han i Kamp mod Fichte og Schelling, medens han lidenskabeligen angreb den nyere Skoles Choreger og Tilhængere. Langt fra at billige adskillige Ynglingers Fremfærd, der troede at det nye Foraar ikke festligen nok kunde hilses og ingen Stemme være værdigere dertil end deres, kan Forf. dog ikke bifalde den Lidenskabelighed, hvormed B. gik frem i sin "Klingklingalmanach 1810." Hans fuldendte "Faust" der skulde sætte Kronen herpaa, er ligeledes fra hiin Tid, men hidtil i Haandskrift, hvori den vel ogsaa vil forblive, dersom de, der ene raade over dens Bekjendtgjørelse, have Agtelse for deres Vens Eftermæle. Hvad det ny Digt, Adam og Eva, angaaer, da antager Forfatteren, at det er fra Digterens tidligere Livsperiode. Den Forargelse, som overdrevent andægtige Sjæle havde fundet i Maaden, hvorpaa Digteren har behandlet de hellige Traditioner, finder Forf. utidig. Allerede vore gudsfrygtige Forfædre, siger han, toge ikke i Betænkning at stille bibelske Historier i Fastelavnsspil til Skue. Vist nok er Miltons "himmelske Muse" ikke vor Digters, men vi ville snart forsones med ham, naar vi i hans Fremstilling ikke savne "den Aand" der elsker:

"Fremfor hvert Tempel det rene Hjerte."

Forf. anseer dette Digt for eet af den nyere Tids interessanteste Frembringelser og blandt alle Digterens Værker for det, hvori hans Natur viser sig renest og meest ukonstlet. Han bliver i Gjerningen her ganske sig selv lig. Ligesom hans Liv var sammenkjædet af de raskeste Overgange fra Graad til Latter, fra Stolthed til Ydmyghed, fra Følelse til Reflexion, fra Kjerlighed til Had, fra Fritænkerie til Tro, saaledes see vi disse Modsætninger, i hurtig paa

hinanden Følgen, trænge sig gjensidigen. Det sidstes Gang var forteguet i Grundterten; Udførelsen vidner om Phantasie, og hvor denne ikke, paa Forfatterens bekjendte Viis, alt for meget finder Behag i Spring fra Contrast til Contrast, ogsaa om Konstner-Overlæg, ligesom ogsaa Tegningen af Characterene, især Evas og Slangens, om dybe Blikke i det menneskelige Hjerte. De iøvrigt over al Maade talrige Samtaler ere udførte med Held, tildeels mesterligen. Tonen afvexler imellem Begeistringens kraftig alvorlige og Travestiens skjemtende burleske, der kun mellemstunder synker til det Gemene — i mangfoldig Afvexling. Ogsaa Sproget, der for det meste flyder let og uden synlig Rimtvang, røber kun hist og her Udlændingen.

I Mitternachtsblatt læses en Bedømmelse over Baggesens humoristiske Epos "Adam und Eva", formodentlig af Müllner. I Indledningen hedder det: "I Henseende til Sprog og Verskonsten er det intet mindre end et Mesterstykke. Versvognen støder ofte paa Knorter i Vejen, Rimene ere hyppigen tvungne, stundom fremtvungne. Jagten derefter har paa mange Steder forledet Digteren til ørkeløs Snak og de blive ved det alt for hyppige Enjambement Læseren meget oftere byrdefulde end de fornøje ham. Men Baggesen var ingen Tydsker af Fødsel (hvor naadigt!) og det undskylder saa meget mere disse Mangler (hvor allernaadigst!) da Digtets Tankerigdom bøder tilstrækkeligen derpaa. Humoren, som Titelen lover, er af ægte, sund Art: et naturligt Springvand, der springer uden Jean-Paulsk Trykværk og ved alle Farvespil bliver klart, som en Diamants Vand. Ref. anfører derpaa adskillige Prøver af Digtet. I tolvte Sang, siger han, beskrives Uskyldighedens Forlis vel med Finhed, men dog med en Virkning paa Sandseligheden, som overgaae den Wielandske i en lignende Scene i Oberon og naaer den Gøthiske i Faust og i Meisters Lehrjahre. Godt er det for Digteren, at han er død, han vilde ellers nødes til at udholde en svær Kamp med de tydske Moral-Æsthetikere. I Slutningen af Digtet standser imidlertid Digteren sin humoristiske Postganger. Skildringen af Forviisningen fra Paradiset er et Mesterstykke af reen, religiøs Anskuelse. Maaden, hvorpaa Herren trøster de Faldne, hvorledes Dommeren taler til dem, som Fader, hvorledes han giver efter for Evas Bøn, at medtage Blomster (Glæden) fra Paradiset, er ligesaa rørende som opløftende, og opfylder Hjertet med hellig Kjerlighed til den Uudgrandskelige, hvem Zeloterne gjerne fremstille som Frygtens og Rædslens Gud."

Prognosticon for Aaret 1827.

Aaret 1827 er mere tørt end fugtigt og mere varmt end koldt. Foraar er tørt, imellemstund koldt og raat indtil den 9de Juni. (Da vi i Dag allerede skrive d. 14de, saa kan Læseren selv dømme om hvorvidt Spaadommen er gaaet i Opfyldelse.) — Sommeren vil blive meget heed, har meget Tordenveir, varme Nætter, Floder og Brænde ville aftage meget. Ogsaa Høsten vil blive mere tør end fugtig. I October vil det adskillige Gange fryse ubetydeligen, November er varm, og inden Advent falder nogen Snee. Vinteren bliver kold, mere tør end fugtig, men i det Hele ustadig og temmelig lang. — Vinterbygget vil blive meget givtigt, men Sommerbygget uden Værd og kort. — Havren bliver god, men ringe og kort af Straa. Erter, Lindser, Vikker ville lykkes paa fugtige Jorder. Hø vil mislykkes. Rugen vil blive meget givtig, Hveden maadelig; af Hø vil der kun blive lidt. I Høsten maae ingen ile med Sæden, thi Veiret bliver længe mildt. — Af Frugt ville Pærer lykkes bedst. Blommer og Kirsebær ville have samme Skjæbne som 1826. Humlen vil der kun komme lidet af. Vinen bliver fortrinligere og sandsynligviis en fuldkomnere Høst end 1822. Der følger endnu to Vinaar og saa bliver det slettere. Torden og Lynild blive svære, tænde ofte og ere ledsagede af Regn. Mange Insekter, nemlig Græshopper, Frøer og Skrubtudser ville fremkomme. — Af Fisk vil der være faa.

Det Kgl. Societet i Gøttingen har udsat en Præmie af 50 Ducater for Besvarelsen af følgende Spørgsmaal: Da de hidtilværende Dødelister, siden Kokoppernes Indførelse, ikke kunne ansees for nøie passende, og den vigtige Grundvold de afgive for den politiske Arithmetik, fortjener at tages paa det omhyggeligste Hensyn til, saa ønsker Societetet, at en Lærd, der raader over Dødelisterne af et heelt Land, hvis Indbyggeres Tal dog ikke maa være under en Million, med nøiagtig Opgivelse af alle derved brugte Data, maatte udkaste en Dødeliste, siden Begyndelsen af det nuværende Aarhundrede, der kunde bruges til Grundlag for videre Bestemmelser.

Den berømte Belzoni, der i Aaret 1823 blev et Offer for sin Grandskningsaand i Africa, var en sand Herkules af Legemskræfter. Han levede forhen af at aflægge Prøver paa sin overordentlige Styrke paa adskillige Theatre i Irland. Ikke færre end tyve til to og tyve Personer knugede sig fast ved hans Skuldre, Nakke Hofter, og med denne Byrde tren han stolt frem paa Skuepladsen, som en Elephant, hvis Howda er besat med indiske Krigere. Mod en saadan Legemskraft var en Frank, eller den saakaldte nordiske Herkules, og Franskmanden Lebesnier ubetydelige, naar man kun seer hen paa Legemsstyrke, ikke tillige paa Behændighed og Grazie. I Henseende til den sidste er Franskmanden uden Tvivl mageløs.

Den naturhistoriske Professor i den botaniske Have i Paris, Geoffroy St. Hilaire, som man har givet Navnet: Elsker af Vanskabninger, udmærker sig ved en besynderlig Kjærlighed for Misfostere. Han anvender al sin Tid paa Undersøgelsen af Gjenstande, ved hvis Dannelse Naturen er afvegen fra sin sædvanlige Vei. Man give ham den skjønneste Plante; med kold Høflighed tager han imod den; og værdiger den neppe et Diekast, men en Kalv med to Hoveder, en Kat med sex Fødder eller et Barn med fire Been sætter ham i Henrykkelse, gjemmes omhyggeligen i Spiritusviin og forøger hans Samling af Misfostere. Denne Samling er meget stor og St. Hilaire forsikkrer, at naar Himlen forunder ham Liv, vil han gjøre den til den første i Europa. Han lader sig ikke nøie med døde Vanskabninger, men han holder ogsaa af levende, f. Ex. af Mennesker, der have flere end fem Fingre paa Haanden eller fem Tæer paa Fødderne ꝛc. En anden Svaghed hos ham er, at han overalt søger Lighed mellem Mennesket og det mindste Dyr. Nylig forklarede han Videnskabsacademiet Ligheden mellem Mennesket og et Fiirbeen.

Kjøbenhavns Børs, den 15 Juni 1827.

Hamburg 2 M.		à
a vista 223		
Species 225		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. 8 ß.		
Bank = Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	163	163½ Rbd. Sl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49½ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	83½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	74½	— i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	100½	101 Rbd. r. S.
Dito Dito	113½	— Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	94	95 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	104½	105 i Banco
4 pC. Dito nye	94	94½ i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	60½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie. Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Fireogtyvende Aargang. No. 49.
Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 19 Juni 1827.

Reisen til Berlin og Dresden i Aaret 1825.

(Fortsættelse; see No. 47.)

En Begravelse, som maa have Interesse for os Danske, er en von Moltkes og hans Ægtemage Katharinas, (den første død 1415, den sidste 1432), som upaatvivleligen hørte til den i Danmark levende Moltkiske Slægt. Af comiske Indskrifter, der ganske characterisere Tidsalderens Lunefuldhed, som end ikke skaanede Gravene, ere følgende de mærkeligste:

Over Hertug Magnus.

In dieser Welt hab' ich meine Lüst
Allein mit Kalter-Schalen gebüßt.
Hilff mir Herr in den Freuden-Sahl
Und gib mir die evige Kalteschal. *)

Over Fru Ahlke Pott.

Hier ruhet Ahlke Ahlke Pott
Bewahr my lefe Herr Gott,
As ick die wull bewahren,
Wenn du wehrst Ahlke Pott
Und ick wåhr de leve Herr Gott. *)

I det Bülowske Capel paa Væggen:

Wieck Düfel wieck, wieck wiet van my,
Ick scheer mic nig een Haar um die.
Ick bün ein Meckelbörgsch Edelmann,
Wat geit die Düfel mein Supen an.
Ick sup mit mienen Herrn Jesu Christ,
Wenn du Düfel ewig döſten müst.
Und drinck mit öm söet Költeschal,
Wenn du sitz in der Höllenquahl,
Drum rahd' ick, wieck, loop, rönn und geh
Efft bey dem Düfel ick to schlah. **)

*) I denne Verden har jeg min Lyst
Ene med Koldskaal stillet,
Hjelp mig Herre i Glædes-Sahlen
Og giv mig den evige Koldskaal.

*) Her hviler Ahlke, Ahlke Pott.
Bevar mig kjere Herre Gud,
Som jeg dig vilde bevare
Hvis du var Ahlke Pott
Og jeg den kjere Herre Gud.

**) Vig Djævel vig, vig langt fra mig,
Jeg bryder mig ei et Haar om dig,
Jeg er en meklenborgsk Adelsmand,
Hvad kommer Djævlen min Suppen ved
Jeg supper med min Herre Jesu Christ

Oven for Døren har der været malet en Karl med en Kolle, paa hvilken de Ord:

Sta up hor? Van de Döhr.

I en lang Casse med Glas for, omtrent af Indretning, som de Gjemmer, hvori Juvelererne have deres Galanterievarer, findes henlagte 24 forskjellige Reliquier, som i en dobbelt Forstand ere uægte; thi endeel af dem, der fandtes her indtil 1534, er bleven bragt til Spanien; de øvrige bleve begravede 1563, og Andre, som vare lagte i deres Sted, efter Hertug Ulrichs Befaling, brændte. I Trediveaars Krigen synes ingen Reliquier at have været her; hvor altsaa de nuværende ere komne fra, vides ikke. De bestaae af: noget Hør af Jomfru Marias Spinderok; lidt Hø af det Foder, de tre Vise have efterladt; det første Led af den store Christophs Tommelfinger; sammes Skulderblad; en Lap af den arme Lazarus's Kjortel; noget Lærred, som Jomfru Maria med egne Hænder har vævet; et Stykke af Hovedet af den Fisk, som vilde opsluge Tobias; en Rest af den Serviet, som tilhørte Brudgommen i Cana i Galilæa; nogle Been af Adams Bedstemoder. (Herved bemærkes, at denne Adam ikke har været det første Menneske, men Abbed i Dobberan, d. e. med andre Ord, ikke Kong Salomon, men Jørgen Hattemager; et Stykke af Josephs Kappe, som Potiphars Kone frarev ham, da han ikke vilde føje sig i hendes Ønske, at gjøre hendes Mand til Hanrei; den Kniv, hvormed Delila klippede

---

Naar du Djævel evig tørste maa,
Og drikker med ham sød Koldskaal,
Naar du sidder i Helvedets Qval,
Derfor raader jeg dig, løb, rend og gaa. &c.

Samson (ikke af engelsk Fabrik); et Stykke af det Forklæde, som den Slagter, der, ved den forlorne Søns Tilbagekomst, slagtede Kalven, havde paa; et Stykke af Jesubarnets Svøb; en Steen af den hellige Dam, hvormed David slog Goliath ihjel; den Steen, hvormed Zipora omskar sin Søn; Jomfru Marias Natkappe, hvori nogle Been af de uskyldige Børn, som Herodes lod ombringe; Jesubarnets Nathue; Halvdelen af den vantro Thomas's Hoved; Paulus's og Petrus's Hoveder; de ere begge af Been, kun halv saa tykke som Thomas's Hoved; et Stykke af Petri sønderrevne Næt; Loths Qvinde, forvandlet til en Saltstøtte; den Stol, paa hvilken Ypperstepræsten Eli havde brækket Halsen; et Skulderblad af den store Christoph. Ikke mere til er: et Been af den hellige Ignatius Lojola; nogle Haar af St. Hieronymi Knebelsbart; et godt Stykke af Judas's Tarme, og en Qvist af det Træ, som Absalon blev hængende i.

Min Cicerone viste mig disse hellige Levninger og opramsede dem hver ved sit Navn, dog bestandigt trækkende derved paa Smilebaandet. Men hvor meget Stof til Latter, de her opregnede Sager end kunde give; hvor plumpt end Bedrageriet var, især med Elis Stol, der aabenbart skal have viist, at den var af sildigere Arbeide og derfor vel nok ogsaa blev skaffet af Veien, saa kunde jeg her dog ikke andet end fordybe mig i alvorlige Betragtninger. Hvad man dog kan faae Menneskene til at troe? Men hvor kunne Tiderne og Meningerne ikke forandre sig! Her, hvor for tre Hundrede Aar siden endnu andægtige Pillegrime kom langt fra og laae paa Knæ for disse indbildte Helligdomme — staaer nu min Cicerone og leer. I Catholicismens

Tid havde han maaskee maattet afsone denne Latter paa Baalet, som en Gudsbespotter. Nu kan han lee, uden at nogen rører et Haar paa hans Hoved.

Af andre Mærkeligheder, som endnu findes i denne Kirke, maa bemærkes: et Hjortehorn i den nordlige Omgang af Choret; det skal være af den Hjort, som Kirkens Stifter har skudt her, efterat han i Forveien havde gjort det Løvte, at der, hvor han fældte det første Vildt, skulde den nye Kirke bygges. — Bag Chorstolene i den sydlige Omgang af Skibet, saae man fordum et Malerie, forestillende et Menneske, der tiltales af Fanden, som viser ham en Kro, saaledes:

Kum mit in den Kroog,
In de Karck is doch Volk nogh.
(Kom med i Kroen,
I Kirken ere dog Folk nok.)

I den sydlige Række af Chorstolene sees nedentil et hæsligt Billed af Fanden udsnittet; han siger til en Munk, som har et Qvindfolk skjult under Kappen: Quid facis hic, Frater? Vade mecum! (Hvad gjør Du her, Broder? Kom med mig!) Nihil in me reperies mali, cruenta bestia! (Du vil ikke finde noget Ondt i mig, grusomme Dyr.) Af denne Indskrifts Characterer maa man slutte, at alt Træarbeidet paa Stolene er fra den første Halvdeel af det fjortende Aarhundrede. — Paa høire Haand af Indgangen sees endnu et Timeuhr, og de Døre staae aabne, gjennem hvilke Apostlerne gik, naar det slog. Da de vare af Sølv, saa borttog Wallenstein dem i Trediveaarskrigen, sigende: de opfyldte bedre deres Bestemmelse, naar de gik ud og prækede i den vide Verden: noget, som Sagnet beretter, at Erik af Pommern og den svenske Konge skal have sagt, den første da han

bortførte Guldapostlerne fra Roeskilde Domkirke og den sidste da han bortførte Sølvapostlerne fra Frederiksborg Slotskirke. Hvo tusker ikke her paa Overeenstemmelsen mellem den Historie med Ablet, som baade tillægges Palnatoke og Wilhelm Tell?

Glasmalerierne paa adskillige af Kirkevinduerne ere meget skjønne. Characteristisk og et besynderligt Beviis paa en til Tidsalderens Pietet lidet passende Overgivenhed, er et af disse Malerier, forestillende Hanrei-Vaabenet. Det bestaaer af to Horn med korsvis lagte Staver. Ovenfor samme sees en Hane og nedenunder et Æg med den Underskrift:

Ein Hahn, zwei Hörner und ein Ei,
Ist der Hahnreien Wapen frei!

Det gamle Kloster med sine tykke røde Mure staaer, som et mærkværdigt Minde om en længst hensvunden Tid og maa i sin Tid have været meget rigt. Næsten den hele omliggende Egn, foruden en Mængde længere bortliggende Godser, tilhørte det som Eiendom. Allerede 1273 nød det Tiender af 41 Byer. Endnu sees de Celler, hvori Munkene, i andægtig Orkesløshed, fortærede Landets Fedme. Efter dets Ophævelse har det en Tidlang været et fyrsteligt Jagtslot. Nu er her et Bryggerie, et Farverie og andre Flidsindretninger. I Spisesahlen vare fordum følgende Bordregler anbragte, der tjene til at characterisere Munkenes Sæder:

In Furchten Gottes sollt du hie zu Tische gehen
Und lassen den Unflath draußen stehen.
Ehe du aber anfangest zu essen
Sollt du das Benedicte nicht vergessen

Darnach iß und trink redlicher Maßen,
Danke Gott und gehe deiner Straßen,
Warte worauf du bescheiden bist,
Liege nicht nach der Mahzeit auf Tisch,
Sauf dich nicht voll wie ein Schwein,
Man setz dich sonst ins Land zu Holstein ein,
Da giebt man dir Wasser und Brodt,
O, wie werden solche Gesellen darnach so guth.*)

Det store, hertugelige **Palais** er bygt i den nyeste Smag. Grundstenen dertil blev allerede lagt 1806. Det er egentligen kun et Sommerslot paa to Etager; men dets Længde er dog 170 Fod og dets Dybde 54 Fod, foruden to Fløje af 60 Fods Længde og 21 Fods Dybde. Den bageste Façade har i Midten en ovalformet Fronte med joniske Pilastre. Hele Bygningen krones af et jonisk Bjelkeværk med Sparrehoveder. Taget er fladt og skjult under et Slags Attica. I første Etage er den høist smagfulde ovale Spisesahl, betrukken med de skjønneste, franske Tapeter; fortil ere Storhertugens Værelser. Disse ere ikke allene paa det smagfuldeste tapetserede, men ogsaa Møblerne ere i den allernyeste Smag. Til den anden Etage gaaer man op ad to Trapper; først kommer man til en stor Forsahl og derfra i en oval Salon. De øvrige Værelser i denne Etage ere for Fremmede og for Suiten. Høist mærkeligt er det, at der i Storhertugens Sovegemak altid, saalænge han opholder sig her, lægges i Kakkelovnen.

Fornøielserne i Dobberan ere meget forskjellige. I et dertil indrettet eget Musiktempel, bygt som en Pavillon, paa den grønne Plads, lige ved Promenaden, opføre de hertugelige Harmonister, hver Morgen, Søndagen undtagen, fra Kl. 11 til 12 en **Harmonimusik** af blæsende Instrumenter, hvortil enhver har fri Adgang. Disse Harmonisters Spil er fortræffelig. Skuespil opføres i Skuespilhuset, der ligger lige for Logeerhuset. Det kan rumme 300 Personer, og er, bygt i den nyeste Smag, ikke ældre end fra 1806. Paa den hertugelige, den grevelige Hahnske og Theaterets Loge nær, er intet uden Parquet, Parterre og Gallerie. Jeg saae her en Forestilling af **die Wiener in Berlin**, og **Braut und Bräutigam in Einer Person, Lustspiel in 2 Aufzüge, von Aug. v. Kotzebue.** Directeuren for den spillende Trop var en Hr. Krampe, og, saavel det qvindelige som mandlige Personale, lutter Folk, hvis Navne jeg aldrig har hørt nævne. Deres Spil var maaskee af større Lægekraft end Badet selv, det vil sige for dem, der trængte til en Lungerystelse. Adskillige svarede ganske til deres Navne. Directeuren Hr. Krampe, en undersætsig, temmelig tyk Person, med hæs Røst, der spillede Joseph Hubert i die Wiener in Berlin, sang saaledes, at et harmonisk og fintfølende musikalsk Øre let kunde faae **Krampe** deraf; Hr. Diestel, som lod til at være Troppens første Skuespiller, udførte Graf von Hottentot i Braut und Bräutigam in Einer

---

*) Med Frygt for Gud skal du her gaae til Bords, og lade Uhumskheden staae derude; men førend du begynder at spise, skal du Benedicte ei forglemme; derpaa spis og drik paa redelig Maade; tak Gud og følg din Bane; vent paa det, du er kaldet til; læg dig ikke efter Maaltid paa Bord; drik dig ikke fuld som et Sviin; man sætter dig ellers i Land i Holsten (et mørkt Fængsel); der giver man dig Vand og Brød; o, hvor blive saadanne Karle deraf saa gode.

Person og een af de bømiske Musikanter i die Wiener in Berlin, spillede i det første som en Hottentot og var i det sidste en Aand Distel for det musikalske Organ. Louise v. Schlingen var en Madam Hoffmann, der egentligen kurde heddet Hoffnur! thi Tilskuerne haabede forgjæves at have nogen Fornøielse af hendes Spil. Hvad Betalingen angik, da berettigede den dem dog til at haabe meget, baade af hende og Troppens øvrige Medlemmer, thi en Billet til første Rang kostede 32 ß. Sachsisk. Mad. Hoffmann sad endog da Spillet var begyndt uden for og solgte Billetter; da Raden kom til hende, gik hun ind og spillede Louise von Schlingen. Iøvrigt udmærkede de sig ligesaameget i Klædedragt som i Aand ved stor Fattigdom.

Foruden Skuespil gives her ogsaa Fyrværkerie og Vauxhall, Thés dansants og Baller. De sidste i den store Salon paa Palaiet. Her forenes ofte den høieste Glands med den yderste Jevnhed. Al Forskjel paa Rang og Stand ophører. Badegjæsterne udgjøre, saa at sige, een Familie. Konger og Prindser dandse med Borgerdøttre og Bønderpiger. Det var engang Tilfældet, at nogle og tyve kongelige og fyrstelige Personer, og deriblandt Keiser Alexander selv, vare forsamlede her. Adskillige Gange finde ogsaa Vedderidt Sted. Til Spadseretourer ere Leiligheder nok. En smuk Promenade er anlagt lige for Logeerhuset, i Form af en langagtig Triangel, blot for Fodgjængere, og denne er næsten stedse besøgt af Mennesker. — Paa en Plads, der indsluttes af Promenaden, er der Boutiker, hvor man kan faae alle mulige Slags Kram- og Galanterievarer tilkjøbs. Jeg traf her en Italiener, der ellers var bosat i Schwerin, men som havde i Badetiden et Udsalg i en af Boutikerne. Han fortalte mig, at han i ni Aar havde boet i Kjøbenhavn, og kunde tale noget Dansk. Alting er her saa elegant, at Boutikerne paa Østergade bragtes mig i Erindring. — Den, som er en Elsker af skjønne Udsigter, kan finde dem paa Buchenberg, Jungfernberg og der Zuschlag. Den første kaldes saaledes efter de Bøge, Høien især er besat med. Den er forsynet med Lysthuse og Bænke, og har yndige Skyggegange. Fra Jungfernberg har man en viid Udsigt, endog lige til Rostock og Warnemünde.

Saalænge Tallet af Badegjæsterne ikke overstiger Hundrede, spise de fleste i Logeerhuset; men naar den derværende Spisesahl ikke mere kan rumme dem, spises i den store Salon i det hertugelige Palais. Her kunne 256 til 260 Personer beqvemt faae Plads. Adgang hertil har enhver af Gjæsterne, uden Hensyn til Stand og Rang. Der serveres ikke flere end fire Retter og de betales med 32 ß. Iis, Frugt og Viin betales særskilt. Dækning og Opvartning ere fyrstelige. Hver Dag, Aften og Morgen, lægges reent Dækketøi paa. Ved Middags-Taffelet opføres en meget smuk Harmonimusik af de storhertugelige Harmonister. Storhertugen spiser selv ved dette Bord. Uagtet man her i alle Henseender nyder en anstændig Tvangfrihed, saa ere alle Gjæsterne dog sædvanligen i deres bedste Paaklædning. Den høie, store Sahl; den kostbare Dækning; de brogede Rade af de meest forskjelligt klædte Herrer og Damer fra forskjellige Egne; Afvexlingen i Uniformer og Ordener; Storhertugen og hans Suites Nærværelse; Alt dette maae gjøre et sjeldent Indtryk især paa

dem, der ikke ere vante til at spise ved et saadant Bord og i et saadant Selskab.

Guld- og Sølvbanken tager sin Begyndelse den 1ste Juli og holdes hver Formiddag fra Kl. 11 til 1, hver Eftermiddag fra Kl. 4 til 6 og om Aftenen, efter Bordet fra Kl. 10 til 12. — I Guldbanken kan man ikke sætte under 2 Gylden, men saa høit man vil. Banken lægger hver Gang 500 Louisd'ors op. Sølvbanken lægger derimod kun 200 Louisd'ors op og der kan ikke sættes under en Mk. Efter 6 Ugers Forløb forenes begge Banker, og de høre ikke op førend mod Slutningen af Badetiden, naar de Lysthavende efterhaanden ere forsvundne. Under mit Ophold i Dobberan blev Sølvbanken endnu holdt i et stort Værelse paa Posthuset. Bankøren sidder øverst ved et med grønt Klæde overtrukket Bord. Han har et Slags Queue i Haanden, hvormed han skyder de Penge fra sig, han taber, og trækker dem, han vinder, til sig. Bankørene betale en vis Forpagtningsafgift til Badekassen. Det staaer Enhver frit for at være Tilskuer; men man maa gaae ganske sagte ind i Stuen og ikke aabne Munden. Der hersker her den største Stilhed. Denne Gang vare de Spillende kun Faa. Hs. Durchlautighed Storhertugen tager sædvanligen Deel i denne Underholdning.

Storhertugen var da en Olding paa 69 Aar; men meget rask og rørig. En Dag, da han vilde gaae bort fra Sølvbanken, begyndte det stærkt at regne. Man vilde præsentere ham en Paraply. Det behøvedes ikke, sagde han, og gik i al Regn, røgende af sin Pibe, uden Suite, ja endog uden Tjener, hen til Palaiet, som ligger et godt Stykke Vei derfra. Han var altid civil klædt og bar en Kasket. Den elskværdige

Nedladenhed og Ligefremhed i hans hele Væsen lader mindst formode, at han er Landets Herre.

Fortæringen i Dobberan er, i det Hele tagen, ikke dyrere end paa andre Steder og der er bestemte Taxter for Alting, hvilke ikke maa overskrides og for hvis Overholdelse Øvrigheden sørger. Men Uegennyttighed maa man ikke søge her; derpaa havde jeg selv, under mit korte Ophold der, et Exempel. Jeg og nogle flere havde accorderet med min Vert om en Vogn fra Dobberan til Berlin for 20 Thaler. Men Aftenen førend vor Afreise kom han til os og forestillede os, at der var en smuk Offenbacher indtruffen fra Berlin og som vilde vende tilbage igjen. Han meente, at vi bedre kunde være tjente med den end med hans Vogn, og bad os tage den i dennes Sted. Vi havde intet derimod og takkede ham endogsaa for hans Opmærksomhed. Men, da det kom til Sagen, saa havde han sluttet Accord med Kudsken fra Berlin om at betale 14 Thlr. og de 6 Thlr. tog han som et Slags Mæglerløn. Det var ham altsaa ikke nok, at vi havde undt ham Næring som Gjæster; han maatte endog have 6 Thaler (9 Rbd. 4 Mk. 8 ß. rede Sølv) blot for at anvise os en Vogn, der holdt i hans Gaard.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Thisted, d. 12 Juni. En Huusmandskone omtrent 5 Fjerdingvei fra Thisted, var, for nogle Aar siden, i August Maaned gaaet ud med en gammel Mand for at bierge Høe, da et haardt Tordenveir overraskede dem paa Marken; de skyndte

sig da hjemad; men inden de naaede deres Bopæl — tvislede et stærkt Lyn — og begge sank bedøvede ned; efter kort Tids Forløb kom Konen sig igjen, stod op, og fandt sin Selskabsbroder liggende død ved Siden af sig; Lynstraalen havde afsvedet Haaret paa hans Hoved og boret et dybt Hul ind i samme. — Det være nu Skrækken eller Luftens heftige Tryk, besynderligt nok: siden denne Tid synes et Slags dyb Tungsind at have bemægtiget sig hende, som ofte ytrer sig saa heftig, at hun ikke er istand til at kunne bestille noget, og føler en Angest, som gjør, at hun ikke kan taale at være allene; denne Ængstelighed er især værst mod trykkende Tordenveir — og paastaaer hun at kunne lugte Uveir. Mærkeligt er det ogsaa at hun medens den forncævnte gamle Mand laae Liig, uden al Frygt baade tidligt og sildigt gik ind i det Værelse, hvor han laae, men siden han blev begravet, aldrig ene gaaer ind i denne Stue, og selv nu efter 5 Aars Forløb, maae hendes Mand eller een af Børnene ledsage hende overalt hvor hun gaaer hen i Huset, selv naar hun skal ud i Kostalden for at malke.

Viborg, d. 13de Juni. Veiret har nu i flere Dage været det ypperligste for Vegetationen og Plantelivets frodige Vext. Baade det Gode og Onde groer ypperligt. Rugen tegner meget godt, Provstirugen var alt i Blomster (Drœ) d. 10de Juni (14 Dage før den sædvanlige Tid.) Byg af gode Sædarter tegner særdeles godt. Græsset trives og kort sagt: en mere velsignet Sommer have vi ikke i flere Aar havt. Derimod er Fiskeriet, hvoraf saa mange Fattige kunde mætte sig, i meget Aftagende. Den fortrinlige Fjordbrasen have vi kun seet her 2 a 3 Gange, og, uagtet Veiret lover riig Fangst, især naar Vinden falder østlig, er dog dette saavelsom Aborrefiskeriet meget maadeligt.

I Formiddag har den store Domkirkeklokke en heel Time ringet for vore Ører om at befale. Den længe grasserende Pengefeber, vil gjøre dens Klang endnu rædsommere. Vaagede ikke et kjærligt Forsyn over vor Jord, maatte vi forlængst have været i Graven. — Men, det forbarmer sig over Os, og hvad end alle Verdens Rotschildter kunne og ville gjøre, forslaaer dette dog kun som en Avne mod hiint, til vort Ophold.

Blandede Efterretninger.

Dr. Ernst Florens Friedrich Chladni.
(Død den 3die April 1827.)

Ligesom man engang sagde om den dygtige Vandrer Seume, at han havde indviet sin Stav til Hygiæa i Töplitz hvor Døden overraskede ham; saaledes kan man vel og sige om Chladni, der selv sammenlignede sine Vandringer med Nomadelivet, at han ofrede sin Clavicylinder og sine Meteorstene til Breslaus physikalske Museer, hvis Ypperstepræst Henrik Steffens er, og hvor han i sit 71de Aar, men en Yngling i Munterhed og Fyrighed, henslov ved en hurtig og smerteløs Død. Hans lille sammentrykkede, men ved Reiser under alle Klimater og paa alle Aarstider hærdede, ved ingen Umaadelighed svækkede Legeme, som en uafhængig, lidet behøvende, muntert nydende Aand beboede, sikkrede ham det høieste Alderdomstrin. Dog den ønskeligste Euthanasie var ham bestemt. Hans rosværdige Virksomheds Løbebane havde han fuldendt. Alderdommens Svagheligheder vilde have meldt sig, og for ham, der stod alene uden Familieforbindelse, og kaldte Stillesidden en Skjærsild, saasnart der ikke var noget at opfinde, maatte de være blevne piinlige. I det selskabelige Breslau, iblandt gamle og nye Venner, der, hvor endnu hans Hjertensven Langguth's Søster levede, havde han just afgjort en lille Pengesaa hos Kommerceraad Oelsner, tilbragte en interessant og anekdotriig Aften hos Steffens; og da han var kommen hjem, talte han endnu med rolig tilfreds Mine med sin Værtinde. Om Morgenen den 4de April fandt man ham halv afklædt siddende ved Vinduet, med Lommeuhret, som han just havde optrukket, foran sig; i intet var han forandret, men kold og død. Tvillingbrødrene, Søvn og Død, havde nu vexlet deres Roller. De

agtværdigste ved Universitetet og i Staden ledsagede det afsjælede Legeme. Steffens holdt en Tale ved hans Grav og satte ham et sindrig Gravskrift. Som en ægte Verdensborger bar han selv sit Lys omkring i alle Europas Egne paa sine Demonstrationsvandringer, var Opfinder og Udvider i Videnskaben, gjorde blivende Opfindelser i Tonernes Rige, omskabte ved egne Midler Akustiken, og søgte at hæve Physiken over vor Jords Atmosphære ved Fremstillingen af Aerolithernes kosmiske Oprindelse. Hvorledes han nu selv kunde udfinde og iværksætte alt dette, har han vel selv bedst mundtlig og skriftlig forklaret. I Voigts Magasin, i Gilberts Annaler, i Gerbers Lexicon er meget at finde desangaaende. Dog læser man det bedst i de 2 Fortaler til hans Akustik og de nye Tillæg dertil. Chladni var alt ved sig selv, og en i mangehaande Henseender indskrænket og kummerlig Ungdom blev maaskee ikke uden Indflydelse paa hans sammenpressede Legeme og Physiognomie. Han tilkæmpede sig ved rastløse Anstrængelser hvad tidligere Tvang havde afslaaet ham, hvad nægtede Lykkens Goder havde vanskeliggjort. Men Intet kunde formørke hans Tilfredshed; han var fuld af Ømhed mod en Stedmoder, der havde været ham en sand Moder, og for enhver Venskabstjeneste taknemmelig til Selvfornægtelse. Et muntert Sind var hans Vandringsstav, Kunsten hans Deus vialis. Hans Fader og Bedstefader, af ungarsk Herkomst, vare Primarii i det juridiske og theologiske Facultet i Wittenberg. Faderen, en Retslærer og Dommer, næsten krystalliseret i Former og Ceremoniel, holdt sin eneste Søn stedse indesluttet i Buret, og da han voxte til, satte han ham i Pension hos den grundlærde men meget pedantiske Rector Mücke i Grimma. Siden maatte han i Wittenberg og Leipzig studere Lovkyndigheden, skrev 2 juridiske Disputatser og blev Doctor juris. Da døde Faderen og og nu kunde han ustraffet overlade sig til sin undertrykte Tilbøielighed for Mathemathik og de physikalske Studier; dog stod han derved i Fare for, uden Ansættelse og Erhverv, at gives til Priis for den haardeste Mangel.

(Fortsættes.)

Da Selim den anden lod sin Fader Soliman jorde, og opbød Alt for at give denne Ligbegjængelse en exempelløs Pragt, maatte endog saadanne græde, som man ikke er vant til at see fælde Taare, nemlig Hestene. I Følge Orientalistens Peyriers Fortælling blæste man et vist Pulver ind i Næsen paa dem, hvorved Vandet traadte dem i Øinene. Dette Middel kunde fortjene en vis Theaterdigters Opmærksomhed, ihvorvel det vil have Tid inden det hos os kan anvendes, da der vel kun er liden Udsigt til at Heste saasnart ville fremtræde paa vore Brædder.

Kjøbenhavns Børs, den 19 Juni 1827.

Hamburg 2 M.		à	
a vista 223			
Species 225			
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.			
Bank-Disconto 5 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	163	163½	Rbd. Sl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼	Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	83½	Rbd. Sedl.
Dito Dito	74½	74¾	i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	—	Rbd. r. S.
Dito Dito	113½	114	Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	94½	95	Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	—	i Banco
4 pC. Dito nye	94½	95	i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	60½	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie. Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 50.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 23 Juni 1827.

Auctionen efter en Afdød.

(Tildeels efter Jouy.)

Nunc auctionem facere decretum est mihi.
Foras necessum est quicquid habeo vendere,
Adeste sultis; prædæ erit præsentium.

Plautus.

(Jeg er nødsaget til at holde Auction og at sælge mit Bo. Kommer Kjøbere! Godt Kjøb skal I have.)

"Skynd Dem, Skynd Dem, og klæd Dem paa! Vi komme ellers for sildigt." Med disse Udtryk traadte min Nabo Visberg sidste Mandag høirøstet ind i mit Værelse, og smækkede Døren stærkt i efter sig. Jeg betragtede ham med en Mine, som vidnede om min Overraskelse, og jeg kunde ikke gjette, hvad han vilde mig. Det Ord Auction gav mig Lys i Sagen. Jeg mindedes den Sammenkomst, vi nyligen havde havt, og den Aftale, der var en Følge deraf. Hr. Visberg, det er bedst at jeg siger det strax, studerer Hof- og Statscalenderen med større Omsorg end nogen Theolog sin Bibel, nogen Jurist sin Lovbog, eller nogen Chirurg sin Callisen. Der findes i Danmark ingen Kjøbmænd, Lovkyndige, Videnskabsmænd, Konstnere, end ingen kun nogenlunde navnkundige Professionister, som han jo kjender; og ikke blot dem selv, men ogsaa deres Bedsteforældre, Forældre, Oncler, Tanter, Sødskende, Sødskendebørn, aldeles ligesaa omstændeligen, som en Genealogist de fyrstelige Huse. I Kjøbenhavn og paa Broerne gives der ingen Værelser, der ere til Leie, ingen Hest, som er tilfals, ingen Tjener, som søger Condition, uden at han jo er underrettet derom; men hvad der er det besynderligste derved, han gjør ikke selv noget Brug af de Skatte, hvormed han forsyner sin Hukommelse; det er blot af Smag og Lysthaverie, at han overlader sig til dette interessante Studium, som hans Aand og Hjerte høste lige megen Nytte af. Nyeligen traf jeg ham paa en Restauration i Gothersgaden. Vi saae en Deel Folk, derblandt megel pyntede Damer, gaae ind og ud ligeover for. Han spurgte mig, om jeg vidste, hvad det skulde betyde? Jeg svarede nei. Hr. Visberg underrettede mig strax om, at det var en stor Auction

som, efter en Afdød, skulde holdes næste Dag, og at de Sager, der skulde sælges, vare nu til Eftersyn. Han fortalte mig, at der i Hovedstaden sjeldent var nogen vigtig Auction, som han ikke besøgte, uden at han kom der i nogen anden Hensigt, end blot for at nyde det høist interessante Skuespil, som en saadan Forsamling yder. Hvad han fortalte mig derom, vakte min Nysgjerrighed, og vi bleve enige om, at han skulde komme og afhente mig paa Auctionsdagen; det var til den Ende, han nu havde indfundet sig hos mig.

Auctionen, vi gik hen til, var efter en vis Hr. Paslund: en Mand, der hverken havde lært Latin eller Græsk, ja end ikke kunde skrive et ordentligt Skudsmaal, uden efter Formularbogen, men som alligevel havde samlet sig en meget betydelig Formue. Længe førend hans Død var det bekjendt af de offentlige Blade, der som oftest fortie det, der burde bekjendtgjøres, og bekjendtgjøre hvad der burde forties, at den afdøde gamle Pebersvends Huus var opfyldt med de skjønneste Møbler, med de kostbareste Prætiosa, det fineste Lintøi, det sjeldneste Porcellain. I de to Dage, førend Auctionen, da alle disse Sager vare til Eftersyn, havde utallige Damer og Herrer indfundet sig her, lige saa meget af Nysgjerrighed, som i det Øiemed, at kjøbe. Denne Auction lignede en Konstudstilling, og havde Vedkommende villet tage Adgangen betalt, saa er der ingen Tvivl om, at fire til fem Hundrede Billetter kunde have været afsatte. Indtægten kunde i saa Fald have været bestemt for de Fattige.

Allerede langt borte fra kunde vi see Mennesker strømme derind. I Gaarden og paa Trapperne stødte vi paa Folk med Cataloget i

Haanden, som betragtede og undersøgte alle de der hensatte Møbler af mindre Værdie. Hr. Visberg blev modtagen af dem, som en gammel Bekjendt. Det samme var Tilfældet, da vi kom op i Auctionssahlen. Han skjød strax, uden at spørge nogen om Tilladelse, et lidet Bord noget til Side, hvilket skulde spærre Passet til det næste, ikke egentligen for Kjøberne bestemte, Værelse, og gav mig et Vink, at jeg skulde følge ham. Auctionsbudet vilde vel i det første Øieblik holde ham tilbage, men da han saae lidt nøjere paa ham, raabte han: ah, Hr. Visberg — vær saa artig! og hjalp selv med at skyde Bordet end mere til Side. Neppe var min Nabo kommen derind, førend en Mand — Auctionariussen — der stod ved det veldækkede Frokostbord, gnavende paa et Kalkunbeen, tilraabte ham: see, god Morgen Hr. Visberg! medens de samme Ord hørtes fra en i en Lænestol siddende Madame, der, som jeg siden erfarede, var Vurderingskonen, og hvis Kald det er, at sætte Priis paa enhver Ting, ligefra et Taffeluhr indtil en Stegeso, ligefra et rafaelsk Malerie indtil en Finlapperbalje. Jeg troer, at dersom en saadan Post ikke kunde erholdes, uden foregaaende Examen, vilde det maaskee blive vanskeligere at faae dygtige Vurderingskoner, end dygtige Professorer.

Auctionariussen anmodede Hr. Visberg om, at tage en Bid med, og Hr. Visberg lod sig ikke dette sige to Gange. Han satte sig ned, tog en Serviet for sig, skjar et godt Stykke Kalkunsteg af, tømmede fire Glas Madera, der urørt havde ligget i femten Aar i den Hedengangnes Kjelder, drak først den Afdødes, dernæst Auctionariussens, saa den tilstedeværende Procurators eller Incassators, og til allersidst Arvin-

gernes og Vurderingskonens Skaal. Adskillige af de ved Bordet i Auctionssahlen siddende Marchandisere og Marchandiserinder kastede af og til et misundeligt Blik paa Hr. Visberg, der nød en saa fortrinlig Udmærkelse; skjøndt ogsaa de hverken sultede eller tørstede, men aabnede Papirer, som indeholdt Mundforraad, der opvakte de bedste Tanker om deres Madlyst, og efterat samme var fortæret, heller ikke forsømte at drikke Skaaler. Conversationen var meget levende; det qvindelige Personale bragte mangehaande Gjenstande paa Bane; og det mandlige blandede sig deri. Man spøgede, skjændte, stiklede, loe, pukkede, indtil endeligen Auctionarius meget gravitetisk traadte ind, ledsaget af Procuratoren og Auctionsbudet, der satte Blokken med Hammeren paa Bordet. Nu blev Alting med eet ganske taust. Efterat man havde tilspidset Pennene og lagt Protocollerne tilrette, begyndte Auctionariussen at banke. Neppe havde han opraabt No. 1, førend Tummelen igjen begyndte. Lad mig see! lad mig see! gjenlød fra alle Kanter. Den ene vilde rive det Opraabte ud af Haanden paa den Anden, men den, som eengang havde det i Haanden, lod det ikke saa let gaae fra sig igjen, hvilket foranledigede megen Strid. Arvingerne sadde øverst ved Bordet, alle klædte i Sort fra Top til Taa, med en opmærksom Adspredelse, med en Bedrøvelse, igjennem hvilken Glæden med Magt trængte sig, trods den Umage, de gjorde sig for at skjule den. De skosede hverandre uophørligen, i Henseende til den i deres Øjne ulige fordeelte Arv, og kunde ikke faae Priserne høit nok opdrevne, uagtet meget blev dyrere betalt, end det kunde kjøbes for af Nyt; de fleste Lysthavende bestode af Mennesker, der ikke kjendte Sagernes sande Værd, og som indbildte sig, at Alt, hvad der kjøbes paa Auction, er godt Kjøb.

De første fire og tredive Nummere bestode af lutter Tobaksdaaser af forskjellig Materie og forskjellige Former. Jeg saae ikke andet deri end en besynderlig Grille hos den Afdøde. Min Nabo derimod opdagede et meget dybere Øjemed deri; han vilde bevise mig, at denne Række af Daaser tjente som Arundels Marmorkrønike, til at betegne en Række af historiske Begivenheder. Der var over en Halvsnees med Portraiter af publique Characters fra den franske Revolutions Tid — og Napoleon forekom paa fem af dem i forskjellige Stillinger. Hr. Visberg forsikkrede mig, at man af denne Samling ligesaavel kunde lære Historien, som af de Scottske Romaner. Medens han fordybede sig i disse Betragtninger, bleve de lærde Daaser næsten alle kjøbte af en Person, der har gjort sig et Slags Medaillecabinet af den Natur, af alle de Tobaksdaaser, han sit hele Liv igjennem havde modtaget som Foræringer.

Af Sølvtøi var der en stor Mængde. Paa hvert Stykke var enten udgravet Anledningen til dets Tilblivelse, eller vedheftet en Seddel, hvorpaa læstes, fra hvilken dyrebar Haand det var kommet, tilligemed et passende Motto. Af Gevinsterne, vundne ved forskjellige Fugle- og Popegøyeskydninger, var der sikkert over femten, og deriblandt to Kongegevinster. Andre Stykker vare betegnede med laconiske Indskrifter, saasom: "Forglem mig ei!" — "Taknemmelighed!" — Meget af Sølvtøiet blev næsten solgt til Sølvets Værdie. Ikke en eneste paaskjønnede dets historiske Værd.

Da Sølvet var solgt, kom en heel Mængde dreiede Arbeider, som den Afdøde med egen

Haand havde forfærdiget; ogsaa disse vare foranledigede ved visse mærkelige Begivenheder, som læstes skrevne paa vedheftede Sedler, saasom: et Naalehuus, dreiet af et Laarbeen af en Kalkun, hvoraf jeg selv spiste d. 3die Februar 1810, som er Fru Etatsraadinde Petronille Sommers Fødselsdag; en Tandstikker af en Capun, som blev bragt stegt paa Bordet d. 8 Mai 1812, da Frøken Lise Hetman holdt Bryllup med Krigssecretair Snell. En Skildpaddesdaase, forfærdiget af Skallen af en Skildpadde, som d. 13 Juni 1802 blev fortæret paa Bellevue, i Anledning af Hr. Overgraver Burgdorff's 50aarige Embedsjubilæum. Ogsaa disse Sager solgtes for Spotpriis, da sande Kjendere savnedes.

Gangklæderne bestode af nogle og firsindstyve Nummere. En saa fuldstændig Garderobe havde jeg endnu aldrig seet. Klæderne hang i fire Afdelinger, efter Aarstiderne. Man saae her Ræveeltse, Frakker, forede med Graaværk, tykke Cavaier, Sommerklæder af Casimir, Silketøi og Stof. Af Underbeenklæder var der sikkert tre Dusin, baade af Olmerdugs og Lærreds. Af Brystduge, saavel af Flonels som Bomulds, dobbelt saa mange. Det Mærkeligste var, at hver Kjole havde sin egen Paryk med Merledon, eller Pidsk, eller ogsaa Tour à la Titus og Caracalla. Jeg tvivler paa at den franske Frisør har et saadant Forraad, som her fandtes. De vare ikke allene forskjellige af Form, men ogsaa af Farve: røde, sorte, graat indsprængte, castaniebrune. Hr. Visberg forsikkrede mig, at den Afdøde, som indtil en meget høi Alder, holdt meget af at pynte sig, tog hver Dag en anden Kjole og en anden dertil passende Paryk paa. Parykkerne vare derfor nummererede efter Klæderne, og hang efter Nummere ved disse. De bleve næsten allesammen kjøbte til et dramatisk Selskab, tildeels for overordentlig billig Priis. Til Parykkerne hørte tillige en Casse, i Form af et Reiseskatol, hvori fandtes Gummi, adskillige Pensler, et Par Frisørkamme, en Flaske med en sort Haar-Beitse 2c., hvilket Altsammen den Afdøde betjente sig af til hine "Haarhuers" Paasættelse og Befæstelse.

Blandt Lintøiet fandtes en stor Mængde Børnetøi, afdeelt i visse Sæt, og hvert Sæt betegnet med et eget Døbenavn, som Jens, Hans, Maren, Peer, Ludvig, Signe. Ogsaa to Fruentimmer-Garderober forekom blandt Gangklæderne.

Af Kobberstykker var der en anseelig Samling, alle i brillante Rammer, og forestillende Gjenstande, som Blufærdigheden ikke kunde see paa, uden at rødme. Nogle vare endog saa slibrige, at de vare forsynede med Silkegardiner. Af Malerier i Oliefarve fandtes kun tre Portraiter; de to af den Afdødes Fader og Moder og det tredie af den Afdøde selv. Ingen af Arvingerne gad see paa dem. De bleve alle tre kjøbte af en Marchandiserkone for 15 Mk. 12 ß. og da de bleve hende tilslaaede, sagde hun, at hun kjøbte dem blot for Rammernes Skyld, men at hun ikke vilde give fire Skilling for Gefæsserne. Otte Dage derefter gik jeg forbi en Marchandiserbod i Adelgaden, og der hang alle tre Portraiter virkeligen uden Ramme blandt andet Skramlerie, og i Rammerne selv saae jeg, istedetfor Portraiterne, en stor Jagthund med noget Vildt og et Tyrkehoved!

Bogsamlingen var høist ubetydelig. Endeel Aargange af Adresseavisen, en Formularbog, en Koge- og Syltebog, Geschichte des Herren v.

H. Therese Philosophe; en Pakke gamle Almanaker, nogle Bind af Gynæologien, Saxtorphs Jordemoderkunst, forskjellige Syngestykker og Lystspil, Jørgensens Spillebog; Resten Maculatur. Jeg yttrede for Hr. Visberg min Forundring over, at der efter en saa rig Mand fandtes saa faa Bøger. Det forundrer mig aldeles ikke, sagde Boghandler **, der tog Deel i Samtalen og var en gammel Ven af Hr. Visberg. Jeg har været paa Auctioner efter Millionairer, hvis hele Bogsamling ikke gik i fem Rigsbankdaler. Vore Dages Rige bryde sig sjeldent om Læsning og Bøger. I gamle Tider var det vel Skik, at Folk af Formue anskaffede sig en Bogsamling. Nu gjør de det ikke engang af Forfængelighed. De dele hellere deres Tid imellem Spisebordet og Spillebordet. Jeg kjender en Mand, der eiede fire Tønder Guld, som man maatte bære halvdød hjem fra Klubben, med Klørknægt i Haanden, og denne Mand havde hele Aaret igjennem ikke anskaffet sig anden Literatur end Almanaken og Hof- og Statscalenderen; selv disse havde han ikke kjøbt, dersom han ikke saa ideligen trængte til den første, for at finde hvilket Datum, Renterne skulde hæves, og til den sidste for at kunne titulere Rangspersoner rigtigen. Jeg kjender en Mand paa to Tønder Guld, der hver Gang han skal betale mig en Regning paa nogle faa Dalere for et Blad, som han holder, gjør en Støi og Alarm, at Budet, som er en fattig Vægterkone, allerede ti Gange har frabedet sig at bringe ham Bladet. Der er to Kjøbmænd, som i Fællesskab have subskriberet paa det fra min Boghandel udkommende Maanedsskrift, Nattergalen, og som frasagde sig det, da dets Priis blev forhøiet 24 ß. Jeg kunde nævne Hundrede

saadannne Exempler paa literarisk Vandalisme. Det falder sjeldent nogen ret rig Mand i Hovedstanden ind, at gjøre det mindste for Literaturen. Det kunde synes som jeg talte her af Egennytte. Men jeg vilde sige det samme, om jeg end aldrig havde noget at bestille med Bogvæsenet.

Auctionen var for denne Gang forbi. Enhver slæbte af med sit Stykke. Det, som i mange Aar var blevet samlet paa, adspredtes her i faa Timer. Det varede ikke længe, og de forhen saa opfyldte Værelser vare tomme. Det var ligesom om en Udpantning havde fundet Sted. Lysekronerne og Gardinerne bleve nu tagne ned, Divanen, Secretairen, Sophaen baarne bort fra det Sted, hvor de saalænge havde staaet; selv den Afdødes Seng, hvori han havde sovet i tyve Aar, toges fra hverandre. Det ene Stykke vandrede til en Marchandiser, det andet til et ungt Par, som skulde have Bryllup om faa Uger. Enhver gik med sit, lig Cosakkerne, der trække af med Byttet, efter et endt Feldtslag. Jeg uddrog den Moral af det Skuespil, jeg havde for Øine, at det eneste, der endnu tilhører os efter vor Død, er vort gode Rygte; thi der kommer en Tid, da man hverken har andet at haabe eller frygte for, end det Amindelse, man efterlader sig.

2 ✕ x

Et Brev fra Lægen L. paa Landet, til Lægen O. i Hovedstaden.

Jeg maa oprigtigen tilstaae Dem, *min ærede* Hr. Collega! at jeg ei kan være *enig med Dem* i, at man med Alvor og Eftertryk skal sætte sig imod Qvaksalverie. Efter min Formening bør ingen praktisk Læge gjøre noget Skridt, som kan

have det mindste Udseende af, at forfølge en Qvaksalver. Erfaring lærer jo nu tilstrækkeligt, at endog i vort oplyste Aarhundrede ethvert Skridt af en Læge i saa Henseende vil blive bedømt, som oprunden af raa Egennytte. En Læge behøver kun for at vorde udskreget blandt Publicum, som en egennyttig Mand, eller, for Een der ledes af egennyttige Hensigter, at sætte sig imod Fordomme, som hindre den bedre og mere gavnlige Udøvelse af hans Kunst. Den største Deel af Publicum vil ei kunne indsee, at han for sine Medborgeres Helbred og Liv modsætter sig, eller, som de troe, forfølger en saakaldet Qvaksalver; endog Personer af den dannede Klasse yttre ikke sjeldent lydeligt en slig Mistanke. Du vil finde, at Tilbøielighed til Qvaksalverie findes ei allene i de simplere Stænder, her seer Du det strax i sin Paafaldenhed. Denne Svaghed er saa at sige medfødt ethvert Menneske, som hverken aldeles udslettes ved Opdragelse, Underviisning eller Erfaring, nemlig den Tilbøielighed helst at søge den Hjelp især mod langvarige Sygdomme, som tilbyder sig i en imposant eller meget lovende Form. Faa Mennesker gjøre sig Umag for, at lære at kjende Værdien og Fortrinet af den sande indsigtsfulde Læge, og det vil ogsaa være vanskeligt, om man end er nok saa lærd, naar man ei er trængt ind i Naturens Hemmeligheder. Deraf kommer det, at mange Mænd, endog af den lærde Stand, enten selv qvaksalverere eller ved dennu tiltagne Mysticicismus snarest henvender sig til en Qvaksalver.

Jeg kjender adskillige lærde Mænd, der gjemme een eller anden Recept, som et Arcanum, som en af deres største Helligdomme. Derfor min gode Ven maa Du være meget forsigtig med, at sætte Dig imod alt, hvad der kan henføres til Qvaksalverie. I adskillige Stater bliver Qvaksalveriet straffet strængt, men just i disse Stater gaaer Qvaksalveriet sin jævne Gang, og er saameget mere ødelæggende, da man tvinger det til at snige sig frem i Mørket. Ved offenlig Straf, gjentagen Pengemulkt bliver Qvaksalveren sammesteds, hvorpaa haves Exempler nok, ophøiet til Værdigheden af Martyr, og nu stiger hans Credit.

Kan altsaa ikke sammesteds Øvrigheden, eller den af Øvrigheden beskikkede Medicinalperson med Indsigt og Kraft standse ethvert grovt Qvaksalverie, hvorlidet formaae vi Læger da at gjøre det? Troer den almindelige Mand, at Regjeringen, som handler strængt imod en Qvaksalver, befordrer Ruin af hans Lyksalighed, og endog lydeligen siger dette, hvorledes vil han da ei hade den praktiske Læge, som blander sig heri, forledet af sit gode Hjerte, og hvor let kan man ikke just troe, at han har egennyttige Hensigter, da han skal leve af Praxis, og saaledes altid staae i Collision med Qvaksalveren.

Gaae Du altsaa, min gode Ven! Din sindige praktiske Vei, gjør ei det Onde større for dine Medborgere, og sæt ei en Deel af Din egen Anseelse derved paa Spil. Din Iver for Menneskets Vel sees ikke, og om Du end kunde anføre mange Exempler, hvor kun en kort Lindring var tilveiebragt efter den af Qvaksalveren anvendte Cuur, eller hvor Sygdommen havde forværret sig eller endog Døden snart var paafulgt, saa troes alt dette dog ikke; men ansees for Bagvaskelse. Spørger man Dig om disse Undercurer, har Du Ingen at gjøre Regnskab for, hvad Du tænker. Qvaksalveren selv, som Individ betragtet, er Dig uvedkommende. Handler Du saaledes, da handler Du som en forstandig og klog Mand, og kalder Qvaksalveren Dig en forstandig og ikke uduelig Mand, gjør han maaskee mere, end mange af Dine Colleger gjøre eller havde gjort, hvis de bleve spurgte derom. Lad Dig altsaa ikke forlede af Din Iver for det almindelige Bedste, til at blande Dig i Forfølgelse af nogen Qvaksalver; hvorledes Du endog vilde gjøre det, vil man dog altid, som jeg har anført, tillægge Dig egennyttige Hensigter. Jeg nægter ei, at det er en nedslaaende Tanke for enhver sand Læge, først at efterslaae Codex for

Klogskab i Livet, før han indlader sig i Kamp mod farlige Uskikke og Mangler, og at det er sørgeligt, ofte at maatte være en uvirksom Tilskuer. Jeg tilstaaer, at det klinger skjønt, at en Læge bør sætte sig imod ethvert Qvaksalverie, og jeg nægter ikke, at der gives Tilfælde, hvor man ei skal skaane eller tie stille; men aldrig bør man som practise Læge gaae for vidt og der gives ofte Tilfælde, hvor det er Pligt imod den Syge, at befordre visse fixe Ideer om eet eller andet Middel eller om en Qvaksalvers Duelighed, forudsat at det er uskadeligt; hos de fordomsfulde Mennesker, der som egensindige Børn, kun ved Tvang og Straf kunne revses for deres Feil, bør Du som Mand med Værdighed forlade Din Syge. Hvor ofte har Du selv som Barn, uagtet al Advarsel, saalænge krøbet op paa Stole og Bænke, indtil Du er faldet ned og har forslaaet Dig? Tænk imidlertid paa Jens Jeppesen i Holbergs Peter Paars.*) Dog nok for denne Gang om denne Gjenstand; Du, som practisk Læge, begaaer ingen Forbrydelse imod Staten, naar Du ei fører Kamp mod Qvaksalveriet; i det Mindste bør Du ei med Livskræfter kjæmpe derimod. Lad Din Iver fare, Du har ikke det Ringeste at bebreide Dig desangaaende. Du er ikke ansvarlig for nogen Jammer eller Ulykke, som kan have sin Oprindelse deraf; thi skulde Du have dette Ansvar paa Dig, saa maatte Du være en riig, uafhængig Mand, det vil sige, i saadan Stilling, i hvilken Du uden ængsteligt Tilbageblik paa Dit eget Vel og Vee, kunde være virksom Modarbeider mod dette Onde.

Dog dette vilde i saa Fald ei være nok, Du maatte ogsaa til enhver Tid kunne erholde

*) Jeg hjalp Jens Jeppesen i Gaar med Hast paa Fod,
Han døde, det er sandt; men Febren ham forlod.
Den salig Mand mig tog om Halsen, og mig kryste,
Ja nylig før sin Død mig nogle Gange kyste.
Nu døer jeg, sagde han, med Hjertens Fryd og Lyst;
Min Feber borte er! det var ej liden Trøst.

den fornødne Understøttelse af Vedkommende, ellers bliver Du ved Alt, hvad Du gjør, kun til Spot og ligner et Barn, der gjør sig Anstrængelse for at kaste en stærk Mand til Jorden. Qvaksalveren victorierer med det bekjendte Ordsprog: "Mundus vult decipi, decipiatur ergo."

Indenlandske Efterretninger.

Aarhuus, den 20 Juni. I Forgaars Morges, Kl. 7½, tog Hs. Kongl. Høihed Prinds Frederik Ferdinand, efter nu at have tilendebragt dette Aars Vaabenøvelser med sit Regiment, med hvilket Høisamme i Løverdags holdt Sin sidste Mønstring, herfra med en Smakke til Kallundborg, ledsaget ombord af Sit Regiments samtlige Officerer, af Stadshauptmanden og Borgervæbningens Officerer, samt adskillige af Stadens Embedsmænd og Honoratiores. Paa Mindebroen paraderede det borgerlige Jægercorps, hvor tillige Hs. Kongl. Høihed modtoges af Stadens Borgermusik. — Søndagen den 10de Juni var Hs. Kongelige Høihed i Randers og overværede der der liggende Regiments Mønstring for Cavallerie-Inspecteuren; hvorfra Høisamme imidlertid allerede Mandag-Aften vendte tilbage og indtraf samme Dags Nat atter hertil.

Den nuværende europæiske Cultur.

Menneskehedens saakaldte Cultur i Europa har naaet sin Culminationspunkt. Dens højeste Triumph er uden Tvivl Dampen, som er bleven Verdens Velgjører. Man bryager, steger, bager, koger, spinder, væver, trykker, smedder nu ved Hjelp af Damp. Vi fare ved den igjennem Luften, under Vandet, paa Jorden og paa Havet, endog til America. Vi skyde med Damp, oplyse vore Huse og Gader derved, bade os deri. Vi seile lige til Polerne; vi indpode Koens Kopper, paasætte nye Næser, gaae ad et Reb op til Spiret af Rosenborg-Taarn, lære Physiognomiken paa Pandeskaller, helbrede med magnetisk Søvn, Bøn- og Undercurer, see Verden i Kos-

moramer og Panoramer, ved Telescoper, Microscoper og Kaleidescoper; gjøre Magneter ved Electriseermaskiner, tænde vort Lys ved Luften, uddrage Ild af Vand (=Stofgas), gjøre Kobber til Guld, Glas til Diamanter, Diamanter til Kul; vi have flere Maaneds- og Ugeskrifter end Maaneder og Uger, flere Dagblade end Dage, overhovedet flere Tidsskrifter end Tid, flere Sparekasser end Sparere, flere Læsebibliotheker end Læsere, flere Lærere end Lærlinger; Børn skrive Romaner, componere Musik; Grosserere findes en Gros og Capitalister en detail; Understøttelseskasser uden Understøttelse; Fabrikflid uden Fabriker og uden Flid; syv militaire Piger istedet for at man før neppe havde en Eneste; en nordisk Herkules, som gjør den græske til Skamme; en Tambour-Major, som kan tromme paa femten Trommer; Ugler af Pap, der, slaaende med Vingerne og fordreiende Øinene, vinde Applaus; vi see med Frauensteinske Kikkerter Fæstninger i Maanen og, om føie Tid, maaske endog Artillerister og Kanoner; vi anlægge Broer under Vandet; tilkjendegive hverandre vore Tanker, uden at betjene os af Mund eller Penne (Telegrapher); vi have Canariefugle, som exercere og Hunde, som spille Comedie. x.

Blandede Efterretninger.

Hr. Beaudouin fra les Andelys gjorde den 9de Maj, paa Seinens Flodleje, med det heldigste Udfald, et Forsøg med en af ham nys opfunden Dykkerbaad. Flere end 800 Mennesker vare Øjevidner til dette saa interessante og ved sine Resultater for Fremtiden saa vigtige Skuespil. Præcise Kl. 7 om Aften besteg Hr. Beaudouin sin som en aflang Tønde formede Baad og hørte dermed strax op at indaande den ydre Luft; 13 Minutter senere iverksatte han sin Neddykken paa Seinens Bund hvor han, i en Dybde af atten Fod, sejlede i 47 Minutter, og i al den Tid levede af den Luft, som han havde forsynet sig med. En sand Salve af Bifaldsklap, forstærket ved Geværers Løsning, forkyndte hans Tilbagekomst. Han beklagede kun at han ikke havde dvælet meget længer i sit vaade Opholdssted; han var kun rykket ud af samme ved Publicums Frygt, da dette tilsidst havde sat det igjennem, at man satte de Toug, som paa en ny Maade vare anbragte ved dette Fartøj, i Bevægelse, for at bringe det frem for Dagens Lys igjen. Thi at vide ham i 60 Minutter berøvet den ydre Luft, havde indgydt den opmærksomme Mængde, som ikke saae ham komme frem igjen, den mest levende Frygt. Hr. Beaudouin forsikrede at han uden ringeste Livsfare kunde være bleven en Time endnu under Vandet.

Dette Forsøgs lykkelige Udfald har i Andelys vakt stor Sensation. Man erindrer sig der at have seet Blanchard gjøre de første Prøver paa de Luftfarter, som satte Verden i Forbavselse. Denne nye ikke mindre beundringsværdige Opfindelse, som lover langt vigtigere Resultater, fortjener den franske Regjerings fulde Opmærksomhed; man siger at den allerede inden det lykkelige Udfald var bekjendt, har vakt en Nabomagts (Englands) Interesse.

Kjøbenhavns Børs, den 22 Juni 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 222		
Species 225		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$161\frac{1}{2}$	162 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83	$83\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$74\frac{3}{4}$	75 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$113\frac{1}{2}$	114 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$94\frac{1}{2}$	95 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	105 i Banco
4 pC. Dito nye	$94\frac{3}{4}$	95 i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60	$60\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 51.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 26 Juni 1827.

Reisen til Berlin og Dresden i Aaret 1825.

(Fortsættelse; see No. 49.)

Aftenen førend min Afreise besøgte jeg Restaurationen i Promenaden. Jeg overraskedes ved at træffe min Ungdomsven Doctor M**. Han fortalte mig, at han, efterat have practiseret i henved fem og tyve Aar, allerede for en Tid siden havde opgivet sin Praxis, og, da han var Enkemand og uden Børn, kunde han godt leve af sin lille Formue. Hver Sommer foretog han, især siden Dampskibenes Opkomst, en liden Udenlandsreise for sin Fornøjelse. Denne Gang agtede han at gaae over Dobberan til Hannover, hvor adskillige af hans Slægtninger vare bosatte. Han yttrede sin Forundring over, i det han lagde den i Dobberan udkommende Liste over de ankommende Badegjæster, som han var iførd med at læse, fra sig, at 250 Personer allerede vare indtrufne der. Denne Badesyge, sagde han, synes at tiltage med hvert Aar. Jeg. Syge? Jeg troede at man just kom til Badet for at blive befriet fra en eller anden Syge? Han. De Fleste komme her kun for deres Fornøjelse. Man reiser til Dobberan, Spaa, Pyrmont, Carlsbad, som man hjemme hos os reiser til Kirsten Piils Kilde. Badetiden er en sand Fest for Folk af god Tone overall i Europa. Morskab er Mængdens Hovedøjemed. Jeg. Men det er en kostbar Morskab. Han. Netop derfor søges den saa begjerlig af Mennesker, som ville skaffe deres Pung en liden Lettelse, og det er der herlig sørget for ved alle Badesteder. Den Mand, som Du seer sidde hist, med det lille udsyede Kors paa Brystet, er en saadan Pung-Læge. Han kan strax forskaffe Pungen en Lindring, naar den føler sig besværet af alt for mange Louisd'orer. Du træffer ham hvert Aar paa et eller andet Badested. Jeg. Men her komme jo ogsaa mange virkelig Syge, som blive helbredede? Han. Det gjør der; men om de just blive helbredede, vil jeg ikke paastaae. Lægerne bære sig ad med visse Patienter, som mange Mødre med deres Børn. Børnene sende disse i Skolen, blot for at have Fred for dem hjemme; Patienterne sende hine *til Badet*, for i det mindste at være i *nogle Maaneder* fri for dem.

De Sunde i en Familie, der har et skrantende Medlem, gribe sædvanlig med Begjerlighed en saadan Leilighed, for at have et Paaskud til selv at more sig. Jeg. Du tvivler altsaa paa Brøndcurernes vidunderlige Kraft? Han. De kunne jo for visse Syge være meget gavnlige. Om ikke andet — saa virke Bevægelsen og den fri Luft altid fordeelagtigen paa nervesvage og hypochondriske Mennesker; skjøndt Bevægelse og fri Luft ogsaa kan haves hjemme. Jeg. Men ikke Vandet. Han. Det kan man faae paa Krukker. Jeg. Men jeg har læst hos en berømt Læge, at mineralske Vande maa drikkes i det samme Øieblik, Proppen tages af Krukken, naar det skal beholde sin Lægekraft, og saa gaaer der mange Krukker med; denne Kraft skal heller ikke være saa stor da, som naar Vandet drikkes umiddelbart af Kilden. Han. Jeg siger, som der staaer i Dagens Veiriagttagelser, Bl. Bl. Bl.! De mineralske Vande ere ingen Champagnerviin. Du maa ikke antage Alt, hvad Brøndlæger i Lovtalerne sige om deres Brønde, for et Evangelium. Mange af disse Lovtaler ligne de med Eau de Cologne følgende Placater. Bl. Bl. Bl.! Jeg. Men man fortæller jo saa mange vidunderlige Virkninger af de mineralske Brønde. Han. De samme har man i Aarhundreder fortalt om St. Helenas Kilde, der hverken har mineralske Bestanddele eller en Brøndlæge.

Verten traadte ind i Stuen og meldte, at Vauxhallet var begyndt. Alle reiste sig, og jeg og min Ven med, for at gaae derhen.

Da jeg næste Dag vilde til at pakke ind, fandt jeg i en Krog et fransk Brev, fra en Comtesse Emilie ** til hendes Cousine i Berlin, som

indeholdt adskillige saa vigtige Bidrag til Badevæsenets Characteristik, at jeg ikke kan undlade, at meddele her en Oversættelse deraf.

"Dyrebareste Henriette!

I Forgaars Morges Kl. 5 ankom jeg, min Moder, min Søster Julie og Dr. ** her til Badet. Jeg kan allerede tydeligen mærke, at det virker paa mine svage Nerver. Jeg føler mig ligesom omskabt. De slemme Vapeurs have sat sig og den stærke Benauelse er næsten forsvunden, uagtet jeg hidtil dog kun har brugt et eneste Bad. Doctor ** har ogsaa forsikkret mig, at min Puls slaaer vel endnu lidt uordentligen, men dog ganske anderledes end hjemme. Der er ingen Tvivl om, at jeg vil faae her mit tabte Helbred igjen. Du kan ikke forestille Dig, bedste Henriette, hvor mange ellers uhelbredelige Syge der blive helbredede her! Du kjender jo Grevinde *? Hun har i sex Aar, lige siden den Tid, hun blev gift, skrantet, og brugt næsten et heelt Apothek. Hun har betjent sig af de klogeste Læger og de klogeste Koner, men intet vilde, intet kunde hjelpe hende. Omsider fik hun sin Gemal, der ikke kan afsee hende, med megen Møje, overtalt til at lade hende gjøre en Reise til Badet. Men neppe var hun kommen hjem igjen fra Badet, førend hun strax sporede en Forandring i sin hele Constitution. Med Baronesse F** gik det ligesaa heldigen. Hun var, som Du veed, altid saa plaget af Hysterie, at hun blev med hver Dag svagere. Men aldrig saasnart var hun kommen til Badet og havde der ladet sig magnetisere af Dr. L***, førend hun kom sig igjen. Jeg er fuldkommen overbeviist om, kjere Cousine, at min Badereise ogsaa skal have de bedste Virkninger. Doctor **

raaber stedse paa, at jeg kun skal søge saa megen Adspredelse, som mueligt, og holde mig i godt Lune. Det gjør jeg ogsaa. Jeg og Julie spadsere næsten den hele Dag. Mama holder sig for det meste hjemme, for hun kan ikke godt taale at gaae ud i den stærke Hede. Vi more os ganske fortræffeligt her. Men det forstaaer sig: ingen Roser uden Torne. I Forgaars havde jeg den Malheur, at den unge Grev von **, der staaer ved det **ske Husarregiment, kom til at sidde ved Siden af mig i Skuespilhuset. Han sagde mig mange galante Ting, og har siden den Tid forfulgt mig overalt som min Skygge. Hvad enten jeg er i Skuespillet eller paa Promenaden, i Badehuset eller i Musiktemplet, saa er han efter mig. I Aftes var der Vauxhall. Veiret var himmelsk. Alle Buegangene vare oplyste med Lamper af forskjellige Farver. Bassinet og Neptunstøtten straalede af et broget Lys, hvoraf det klare Vand gav Gjenskin. De hvide Svaner svømmede stolte deri. Det var et fortryllende Syn! Men da jeg, henrykt af Glæde, tilligemed min Moder og Julie, tog Illuminationen i Øjesyn, stod med eet Husarofficeren igjen for mig. Han begyndte atter med sine sædvanlige Galanterier, men jeg slog Øjnene ned, svarede ham ganske kort, og havde nær vendt ham Ryggen, dersom jeg ikke havde fundet, at det vilde været upassende, især mod Sønnen af min Faders gamle Krigscammerat, om hvem han saa ofte fortalte, at han ved Waterloo frelste ham fra Døden. Men jeg tog saa tørt og koldt imod ham, at jeg haaber at blive fri for hans Paatrængenhed i Fremtiden. Ellers lader han til at være et meget godt Menneske, og Julie paastaaer endog, at han er smuk. I Vauxhallet syntes han rigtig nok at være det. Men la nuit

tous chats sont gris. Den høje ranke Figur, det velproportionerede Hoved, de udtryksfulde Øjne, det tykke sortebrune Knebelsbart, der ligesom støtter den græske Næse; alt dette, forskjønnet af en meget glimrende Husaruniform, kunde, som Du selv let indseer, ikke andet end tage sig ret godt ud. Julie synes ogsaa, imellem os sagt, at være lidt skudt i ham, men jeg gjør ikke synderlig af ham, og vilde kun ønske, at blive befriet for ham, saalænge vi ere her ved Badet. Mere næste Gang.

Din evig hengivne

Emilie **.

Zigeunerfamilien.

Like wandring Arabs, shifts from place to place
The strolling tribe . . . . . .

Churcill.

(Lig vandrende Araber drager fra Sted til Sted
Den streifende Stamme.)

Vognen holdt nu forspændt udenfor Gjæstgiverstedet. I det vi vilde stige derind, ønskede vor Vært og hans Kone os over ti Gange en lykkelig Reise, og bade os at anbefale deres Huus paa det Bedste. Hvad nu Fortæringens Beskaffenhed og Priis angaaer, da kunde jeg med god Samvittighed anbefale begge Dele som aldeles upaaklagelige; dog med den Bemærkning, at min Vært bar sig ad som visse Procuratorer, der fordre et meget billigt Salarium, men et høist urimeligt Tillæg. Saaledes kjender jeg en Mand, der betalte sin Procurator kun 25 Rbd. for at føre en temmelig vidtløftig Proces, men derimod for et Hjul, der var gaaet itu paa hans

Enspændervogn, da han skulde optage et Vidneforhør i Balderup, for Kost og Tæring, samt i Badskjærløn for Curen af en Næseblødden, han paa den besværlige Vei havde paadraget sig, 43 Rbd. Derved løb Regningen op til 68 Rbd. Min Vært tog for adskillige Personers Logis og Fortæring ikke meget over 4 Thlr. i to Dage, og det var meget billigt, men hans Regning var dog over 10 Thlr. Tillægget, eller Vognmæglerlønnen, udgjorde altsaa henved de to Trediedele.

Vi kjørte mellem kornrige Marker, grønne Vange og afverlende Skov paa en temmelig god Vei til Schwan, en liden By omtrent 5 Mile fra Dobberan. Lige udenfor Byen ved en liden Indsø sadde nogle Mennesker paa Bredden og anglede Aal. Deres Udseende var mig paafaldende. Skjønt deres Paaklædning var europæisk, men ganske forreven og pjaltet, havde de dog en sortagtig Ansigtsfarve og et sort stridt Haar. Kudsken gjorde mig opmærksom paa at de vare Zigeunere. Da vi vare stegne af i Kroen, hørte jeg langt fra et Skjænderie, og da jeg vilde see hvad der var paa Færde, erfarede jeg, at det var Svendene og Drengene i en Smeddeesse, der vilde gjøre Løier med de fra Aalefangsten tilbagevendte Zigeunere, som vare yderst opbragte derover. I Kroen sagde Værten mig, at disse Zigeunere vare komne den afvigte Nat fra en Landsbye i Nabolavet til Schwan, og at de logerede skraaes over for i Smeddekroen. Det var første Gang i mit Liv, jeg var stødt paa Personer af denne Menneskerace, og jeg kunde derfor ikke undertrykke min Nysgjerrighed, at see i Virkelighed, hvad jeg saa ofte har læst om i Bøger. Det var ganske andre Zigeunere end dem, man seer i Preciosa og den lille Zigeunerinde.

Jeg gjorde mig et Ærinde hen i Smeddekroen. Her stod en gammelagtig Mand i Døren og røg af sin Pibe. Han saae ud til at være nogle og Halvtredssindstyve Aar. Hans Ansigts Farve var ligeledes sortebrun, dets Form ganske forskjellig fra den europæiske, Haaret kulsort og stridt. Han bar en Knebelsbart og var aldeles europæisk klædt. Men aldrig i mit Liv har jeg seet en saadan Paaklædning. Den udmærkede sig ikke ved Lapper eller Forrevenhed, men ved Forslidthed. Kasketten var af Saffian og havde sikkert engang været ret smuk, men nu kunde det skarpeste Syn ikke opdage, af hvilken Farve den oprindeligen havde været. Det samme var Tilfældet med Kjolen; den bar endnu Spor af sin fordums Fiinhed, men Farven var næsten borte. Vesten og Beenklæderne lode ogsaa til at have været fine og smukke; men nu saae de ud, som om de havde hængt et heelt Aar i en Skorsteen. Støvlerne havde gule Kraver og syntes engang at have tilhørt en Jagtjunker; men Skafterne og Fødderne, som dog egentligen skulde være sorte, vare gulagtige, og Kraverne, som skulde være gule, næsten sorte. Selv Tobakspiben, han røg af, var saa usel, at jeg aldrig har seet Mage dertil. Alt, hvad han havde paa, egnede sig til en Tiggers Garderobe, og alligevel saae han dog ikke ud som en Tigger. Det var den lusslidte, ikke den lasede Usselhed. Jeg indlod mig i Samtale med ham, og erfarede snart, at han var Patriarchen for de herværende Zigeunere. Han talte Tydsk som en Indfødt, og det med en Anstand, ja jeg kunde næsten sige Værdighed, som man mindst skulde vente hos en Zigeuner. Han berettede mig, at han var bosat i Frankfurt an der Oder, og at han havde i endeel Aar staaet i Krigstje-

neste. Paa Spørgsmaalet: hvormed han og hans Familie ernærede sig, svarede han: med at spille Comødie og opføre Musik. I det samme kom hans tre Sønner, hver med et Knippe Aal i Haanden og talede til ham i Zigeunersproget. Saavidt jeg kunde mærke paa Gebærderne, thi af Sproget forstod jeg ikke et Ord, var det nok angaaende det Maaltid, der skulde tillaves af Aalene. Han saae med et Slags Faderglæde og Selvfølelse paa dem, og efterat de vare gaaede ind i Kjøkkenet, sagde han til mig: "det er mine Sønner — meget haabefulde Mennesker; de ere alle udmærket duelige og besidde stor Færdighed, især i Musik og eqvilibristiske Konster. — Overalt saa ere alle mine Børn meget musikalske — om det saa kun er Rollingen, som sidder der paa Gulvet, saa spiller han allerede paa et Instrument, skjøndt han kun er sex Aar." Den lille Zigeuner, næsten halv nøgen, var i Færd med at sætte Strængene istand paa en gammel Harpe, der var itu paa alle Kanter, og som, bestemt til Vulcan, nu atter skulde indvies til Euterpe. Den Gamle gik ind med mig i Krostuen; her sad en temmelig ung Zigeunerinde, klædt i Hvidt, og havde meget travelt med at sye nogle Pjalter, der skulde bruges som Dragter næste Dag til en dramatisk Aftenunderholdning i Kroen. Han fortalte mig, at det var hans anden Kone og at han i Alt havde havt sexten Børn. "Det maae være svært, at ernære en saa stor Familie," sagde jeg — "Det kan De troe," svarede han, og nu begyndte han at fortælle mig, hvor store Udgifter han havde og hvormange Skjepper Salt, han maatte kiøbe aarligen, som en der i Landet anordnet Afgift.

Jeg hørte opmærksom paa hans Fortælling, uagtet det Meste af den forekom mig at være Digt. Jeg læste megen Forstillelse i hans temmelig aandfulde Ansigt. Hvor gjerne jeg end havde villet give ham en lille Gave, saa turde jeg dog ikke vove det, af Frygt for at støde en Konstners, et Theaterselskabs Directeurs Point d'Honneur. Til nogen egentlig Trop hørte denne Familie ikke, men den syntes for sig selv at føre et omstrøifende Liv. Den maa have været af den Klasse, som kaldes Userey, og i Almindelighed bestaaer af Musikanter, der ere temmelig øvede i deres Fag. I Moldau trække de omkring paa Landet i denne Egenskab og i Ungarn forespille de Ungarerne deres Nationalmusik. Mange Tropper ere saa berømte, at de forskrives langt borte fra til Fester.

I vore Dage findes de fleste Zigeunere i Moldau og Wallachiet, hvor deres Tal beløber sig til 70,000. De dele sig i fire Classer: Ligura eller Blyskeefabricanter, der ere Bissekræmmere, men dog tillige sysselsætte sig med Agerdyrkning, er den talrigste af alle; Rudasch eller Guldvaskere, der tillige ere Tømmermænd, høre ligeledes til dem; de forhen nævnte Usurey; Layasch eller Smedde, der, ved Siden af andre Haandværker, ogsaa udøve Lommetyverie og Stratenrøverie; endeligen: Burgasch, et Slags Parias, der ikke boe under Telte, men under fri Himmel eller hvor de kunne finde Ly. De leve for det meste af Rødder, vild Honning og styrtede Dyrs Kjød. (Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Helsingøers Havn bliver i denne Tid meget udvidet og tillige oprenset. Bekostningen derved anslaaes til 16,000 Rbd.

Man venter nu bestemt først i næste Maaned alle Sangerinders Sangerinde, Mad. An-

selica Catalani, her til Hovedstaden. Naar hun endeligen vilde hertil, saa er det rigtignok paa Tiden; thi hun er nu 44 Aar gammel. Det er eengang Nordens Skjebne, at ikke allene Flora, men ogsaa de jordiske Sanggudinder nærme sig det meget seent. x.

Svendborg. Tirsdagen den 12te Juni, Aftenen Kl. 9, ankom Hs. Kongelige Høihed Prinds Christian Frederik hertil Byen, efterat have i Skaarup overværet Examen i Seminariet, samt taget i naadigst Diesyn den paa Aabyeskov opførte og efter H. K. H. opkaldte Skole. Byens Borgervæbning paraderede i Møllergaden. Paa Apotheket, hvor H. K. H. tog ind, vare Byens Embedsmænd og Honoratiores tilstede og modtog Hoistsamme. Om Onsdag Formiddag Kl. 9 gik H. K. H. ombord i et velindrettet Fartøi under Commando af Inrolleringschefen Hr. Kapitain-Lieutenant Linde, for at seile til Langeland. Borgerskabet paraderede paa Skibsbroen, og skjød Æressalver. Et tregange gjentaget Hurra blev af H. K. Høihed naadigst besvaret. Borgervæbningens Musikkorps fulgte i en anden Baad. Fra Skibsbygmester L. Møllers Plads blev saluteret med 9 Kanonskud. Om Aftenen Kl. 12 ankom H. K. H. over Thorseng hertil igjen. Byen var almindelig illumineret. Torsdag Eftermiddag blev Borgervæbningen til H. K. Høiheds naadigste Tilfredshed mynstret; derefter besøgtes Kirkerne, Skolerne, Assistents-Kirkegaarden og Skibsbroen. Da Sprøiterne tillige vare mynstrede, begav H. K. H. sig paa Raadhuset, hvor Embedsprotocollerne og Byen vedkommende Regnskaber bleve eftersete, samt taget Bestemmelse med Hensyn til den nye Raadstue, her agtes opført. Derefter holdtes Taffel paa Apotheket, hvortil Byens Embedsmænd og Honoratiores, hvoriblandt Borgerkapitainen, naadigst vare indbudne. Da Skibsbygmester L. Møller havde udbedet sig den høie Naade, at maatte give sit paa Stabel staaende store Brigskib Hs. K. Hs. høie Navn, der naadigst var bleven tilladt, og Høisamme havde onsket at være tilstede ved Skibets Udløb, saa behagede det H. K. H. at indtræffe ved Byggepladsen om Aftenen Kl. 7, hvor Høisamme blev hilset med 9 Kanonskud. Et Telt var anbragt for H. K. H. med Følge, og idet Skibet løb af Stabelen, havde Høisamme den Naade, ved Hurraraab at lykønske Skibet, hvorved 27 Kanonskud affyredes. Efter at Prindsen havde beæret L. Møllers Huus med sin høie Nærværelse, og i de naadigste Udtryk roest denne Mands sjældne Flid og Konst, kjørte Høisamme med en Afskedssalut af 9 Skud til Hr. Kammerjunker v. Moltkes Lyststed Ovineshøi her ved Byen, for der tillige at tage den saa skjønne Udsigt i naadigst Diesyn. Et Fyrværkerie blev om Aftenen afbrændt ved Windebye paa Thorseng, der kunde skues fra Ovineshøi. Hs. K. H. kom derefter her til Byen igjen om Aftenen, og Fredag Morgen Kl. 8 fortsattes Reisen til Faaborg. Borgervæbningen paraderede atter uden for Byen. Hurraraabet, der naadigst besvaredes, tolkede de glade Følelser, enhver Indvaaner nærer for den elskede Fyrste, hvis Gjenkomst længselfuldt forventes og inderlig ønskes.

Nyborg, d. 22de Juni. I Aftes Kl. 10 ankom det Høikongelige Fyrstepar, Stiftets Gouverneur Prinds Christian Frederik af Danmark, og Høie Gemalinde til vor Bye, hvor de bleve hilsede med en smagfuld Illumination, hvilken D. K. H. skjenkede naadigst Bifald ved at tage den i Syne under en langsom Gjennemkjørsel. I Morges Kl. 6 mønstrede H. K. H. Garnisonen, eftersaae derpaa Fæstningen, Arsenalet, Borgervæbningen, Brandcorpset, Embedsmændenes Protocoller, Commune-Regnskabet, Skolerne, Fattighuset og de offentlige Indretninger. Kl. 1 afgik D. K. H. paa Postjagten Mercurius til Sjælland under Ledsagelse af Capitainlieutenant Garde. Skjøndt Vinden var ugunstig ved Afseilingen, vendte den sig snart til heldigst Bør for de Høikongl. Personer. (Deres Kgl. Høiheder ere lykkeligen indtrufne til Sorgenfri.)

Blandede Efterretninger.

Den overordentlige Tørke i forrige Sommer har givet Anledning til Opdagelsen af en Deel

fortræffelig vedligeholdte mindre og større Statuer i Nærheden af Evreux. Man benyttede sig af den Omstændighed, at en lille Dam eller Sump, kaldet d'Ardilliere, første Gang i Mands Minde var udtørret, til at rense og udpynte dens Leje. Tykkelsen af det Leerlag hvormed Bunden var overtrukket, opmuntrede til at udvide Bassinet for at skaffe Vandet større Plads. Ved denne Leilighed fandt man snart nogle store Stene, paa hvilke man saae Spor af Bearbeidelse, og da det syntes unyttigt at lade dem ligge ubenyttede i Dammen, tog man dem op, hvorved man opdagede i en af Muursteen bygget Fordybning, som de havde bedækket, de omtalte Statuer.

Den første af disse antages at forestille Venus Anadyomene; den 2den og 3die Kvinder, som give deres Børn Die; den 4de og 5te ligeledes, men hver Kvinde har 2 Børn; den 6te er en noget beskadiget Merkur; den 7de en beskadiget Torso af halvophøjet Arbeide, og den 8de en Buste paa en med ophøjet Arbeide udziret Piedestal. Beskrivelsen over disse i archæologisk Henseende vigtige Figurer er affattet af Hr. Rever og indsendt til Videnskabs-Selskabet i Evreux. c.

Prof. Seyffarth fra Leipzig, som paa sin Reise, til gammelægyptiske Skrifters og Konstminders Opsøgelse, var kommen indtil Neapel, og især i Rom har opdaget ægyptiske Oldsager af stor Vigtighed, er over Livorno, Florenz og Genua reist tilbage til Turin, for at fuldende sine Arbeider paa sidstnævnte Sted. Det neapolitansk-ægyptiske Museum, for størstedelen samlet af Cardinal Borgia, indbefatter henved 400 Nummere, der nyligen ere blevne forøgede med Oldsager, som man ved Opgravning i Pompeji har fundet i et Isistempel. Blandt Brudstykkerne af forskjellige Obelisker udmærker der sig een, der var oprettet for Ramses Majamon af hans Søn Sesostris. Tyve der opbevarede mindre Søiler udmærke sig ved Skjønhed og Velbeholdenhed fremfor mange andre. Adskillige af dem ere af en sildigere Tidsalder og have en meget besynderlig Symbolik. Paa et Gravmo-

nument ere næsten alle den Afdødes Besiddelser opregnede. Colossale Billedstøtter indbefatter Museet ikke, men desto flere mindre, foruden Canoper i mindre Skikkelser. Fortrinlig Opmærksomhed fortjene de i Pompeji og Herculanum gjorte Opgravninger, f. Ex. en Isistavle. Ogsaa i Florenz opdagede Hr. Seyffarth, foruden andre ægyptiske Oldsager, over 400 Scarabæer og en Obelisk, fortræffeligt vedligeholdt, der havde været opreist for Ramses Majamon.

Den største Fabricant og Forretningsmand i Tydskland er unægteligen Nathusius i Magdeburg, thi han driver en Handel en Gros, en Handel med Landsproducter, en Røg- og Snustobaksfabrik, en Liqueurhandel, en Handel med Porcellain og Steengods, et Brændevinsbrænderie, et Bryggerie, en Destillationsindretning, en Eddikefabrik, en Maskinfabrik, en Meel-, Gryn- og Bankebygfabrik, en Sennepsfabrik, et Olieraffinaderie, en Porcellainsfabrik, en Fabrik til Schweizerostes og Nudlers Forfærdigelse, en Steengodsfabrik, ialt over tyve forskjellige Gjenstande for Virksomhed. — (Vor Landsmand, Mekanikus Winstrup, har nu i adskillige Aar hver Sommer været ansat ved Nathusius's Maskinfabrik.)

Kongen af Preussen lader Rud. Shadows Marmorgruppe, den døende Penthesilea i Achilles's Skjød, komme fra Rom, for at opstille den i sit Slot, og betaler den afdøde Konstners Arvinger 12,000 Thlr. for samme. Ogsaa har han ved Udstillingen kjøbt for 14,000 Thlr. Konstgjenstande. Prindserne have fulgt hans Exempel.

I London døde nyligen den rige Juveleer og Guldsmed Rundell, som efterlader en Formue af 2,200,000 Pd. St. — men ingen Børn. Han har testamenteret sine Beslægtede og Venner sin Formue, og een af dem faaer allene 400,000 Pd. St. Man fortæller om den Afdøde mange Træk af Velbædighed og Høimodighed; blandt andre følgende: han levede paa en meget fortrolig Fod med Skuespiller Banisters Familie, hvilken Konstners Søn havde bestemt

sig til Advocatstanden. Dagen førend hans Læretid var ude, besøgte Rundell det unge Menneske og indbød ham til en Frokost næste Morgen. Han kom, og ved hans Bortgang puttede hin ham et Papir i Haanden med den Befaling, ikke at aabne det, førend han var kommen hjem. Det var en Banknote paa 10,000 Pd. St.

Kongen af Preussen har valgt Alexander v. Humboldt, uden bestemt Ansættelse, til at opholde sig i hans Omgivelse og være ligesom hans Huusven og Raadgiver, fortrinligen i Henseende til Museerne. Disse og Konstskattene i de preussiske Stater skulle, efter Sigende, staae under hans særdeles Opsigt. Han skal især sørge for de naturhistoriske og gjøre Forslag til deres Forøgelse. Foruden sin Pension af 2000 Th. faaer han derfor et aarligt Tillæg af 3000 Th., med Tilladelse, at opholde sig hvert Aar nogle Maaneder i Paris. o.

Louise Flindt.

Sørgefloret om Lyren igjen! Veetonende Strænge,
greebne med dirrende Haand, nævne, *Louise!* Dit Navn;
thi, som et Stjerneskud, der fødes, fortryller, forsvinder,
lyste forlystende, svandt tifold bedrövende *Du!*
Ak, at formörket graaner, som Stjernen udslukkes, og Natten!
ak, at, jo meer den var klar, graaner desmörkere Nat!
O, men Haab: den tændes igjen, den slukkede Stjerne,
hist *i* beaandende Luft, höit over Stormenes Slag!
Intet, nei Intet forgaaer! Naturen igjennem fornyes
Liv. Paa Lilliens Grav reise sig Liljer ivaar.
Og en evindelig Vaar med stormfri Luft er ivente!
Stjerne, der kom og forsvandt, lyse, *Louise,* Du *der!*

F. Höegh-Guldberg.

Kjøbenhavns Børs, den 26 Juni 1827.

Hamburg 2 M.		à
a vista 222		
Species 225		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$162\frac{1}{4}$	$162\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	$49\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$83\frac{1}{2}$	$83\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	75	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$113\frac{1}{2}$	114 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	95	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	105 i Banco
4 pC. Dito nye	95	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Rettelser.

S. 790, L. 12 for: publiqve l. public; S. 794, L. 3, for: Hovedstanden l. Hovedstaden; s. S., L. 27, for: det Amindelse l. den Amindelse; S. 799, L. 20, for: Frauensteinske l. Frauenhoferske

---

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Fireogtyvende Aargang. No. 52.

Redigeret i Etatsraad Fr. Thaarups Fraværelse af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 30 Juni 1827.

Løveposten.

Der gives under Solen mangen Gaade,
Som ingen Dødelig forstaa'r at raade.

Jeg benytter mig af Løveposten til at meddele Redactionen en Gaade, som hverken jeg eller nogen af mine Venner hidtil har været istand til at kunne gjette. Uagtet jeg er overbeviist om, at Tiden, der er den bedste Gaadeløser, ogsaa engang vil opløse hiin, saa troer jeg dog, at den kunde give et ligesaa interessant Æmne til Gjetteævnens Øvelse, som saa mange af de Gaader, man ideligen læser i Tidsskrifterne og som sjeldent lønne den store Anstrængelse, de forvolde, med andet, end at man faaer at vide, hvorledes en Parykblok, et Dueslag, et Par Briller ꝛc. lade sig poetisk indklæde i en Gaade. — Den Gaade, jeg her nedlægger i Løvegabet, er derimod tagen af Menneskelivet, og da Mennesket, som Pope siger, er Menneskets vigtigste Studium, saa troer jeg ogsaa, at min Gaade, som en Green deraf, ikke vil være Skilderiets Læsere ukjerkommen.

Frøken Susette Hermelin var allerede i Kjøbenhavns store Ildebrand en halvvoxen Pige. Da jeg blev Student, blev hun confirmeret. Ved Indtoget 1790 var hun een af de unge Piger, som med Sang modtog det høje Brudepar ved Bryggernes Æreport ved Nørrevold. Da Studenterne fik deres Fane, slog hun op med sin anden Kjereste. Strax efter Bombardementet stod hun Fadder til min yngste Datter Pauline. Men uagtet alle disse historiske Data, er hun dog nu ikke ældre end ni og tyve Aar, og da forleden hendes Fader vilde ansætte hende paa Mandtalslisten for 31 Aar, tog hun sig det saa nær, at hun blev syg, og kunde ikke komme sig, førend man forsikkrede hende, at Tallet var forandret. Saameget er vist, at hendes Alder, ligesom Viseren paa et uoptrukket Uhr, længe har staaet paa eet og samme Tal. Paa hendes Paaklædning kan man ikke see andet, end at hun er en Pige paa fem og tyve Aar. Kan de løse denne arithmetiske Gaade, Hr. Redacteur, saa erklærer jeg Dem for den første Arithmetiker i Danmark.

Deres ærbødige
* * l.

P. M!

I en Artikel: "om anonyme Meddelelser i Dagen og Skilderiet," har De i det første Blad nyligen erklæret, at De ikke vilde tage Notice af anonyme Meddelelser, med mindre Navnene opgives for Dem. Men dette kan dog vel aldrig gjelde for Løveposten, i hvis Gab anonyme Bidrag kunne nedlægges? Jeg kan umuligt troe, at Løven vil lade Publicum løbe med Limstangen, især i Tider, da ingen behøver at være forlegen med sine Aandsproducter og da intet skrives, som jo kan træffe sin Journal eller sit Blad, der med Kyshaand modtager det. Jeg forestiller mig den nuværende periodiske Literatur som en Stad med hundrede Porte. Hvad der ikke kan komme for Dagen i Dagen, det kan komme til hver Mands Adresse i Adresseavisen; hvad der ikke kan komme til at flyve med Flyveposten, kan komme til at gaae med Kjøbenhavnsposten; hvad der ikke kan faae Plads i Læsefrugternes Kurv, det optager Ceres med Glæde i sin — kort sagt en Skribent behøver nu ikke at frygte for, at hans Arbeider skulle blive utrykte. I saadan en Periode, hvor den periodiske Literatur er færdig at gaae i Frø, er det rigtigst, at enhver Redacteur stikker Piben ind. Det var i gamle Dage, da man gjorde saa megen Fête af en Fasting — Sneedorff — Tode. Men les jours de fête sont passés. —

Hvad Deres Klage over den store og stærke Hær af Poeter i nysnævnte Artikel angaaer, da burde De dog have betænkt, at der til at besætte mange faste Pladser hører en stor og stærk Hær. Troer De da, at ikke en saadan Hær er nødvendig, naar enhver periodisk Fæstning skal have sin tilbørlige poetiske Garnison? De siger rigtig nok, at De selv engang har siddet paa

en grøn Green og qviddret med, men der var ingen, der vilde høre. De tillade mig det Spørgsmaal: hvorfor bar De Dem ikke bedre ad? Hvorfor satte De Dem paa en grøn Green? Deres Muse maatte sætte sig, som tamme Canariefugle lige paa Skuldrene eller Haanden af Folk, saa vilde den, som saa mange Andre, nok blive hørt. Det læsende Publicum ynder nu eengang for alle ikke den overdrevne Beskedenhed. Deres Muse kan sidde i ti Aar paa en Green — den kan qviddre, ja synge som en Nattergal, og enhver vil gaae den forbi, uden endog kun at lytte til dens Qviddren og Sang. Men lad den skrige som en Ravn eller Ugle, lad den jage efter de uskyldige Duer som en Høg, og alle ville blive staaende og gabe efter den, som efter en Luftskipper eller Luftequilibrist, om der end aldrig lød nogen liflig Tone fra Deres Bryst. Men jeg er allerede kommen for langt fra Texten, og det gjør man altid, naar man bliver enthusiastisk. Min egentlige Hensigt med dette Brev er at spørge: om ogsaa Løveposten i Fremtiden ikke modtager anonyme Bidrag, naar Forfatterens Navn ei opgives hos Redactionen?

P....ng.

P. M.!

Jeg læste nyligen i Adresseavisen følgende Bekjendtgjørelse: "En Mand, der sidder i en Næringsvei, som i det mindste kaster 100 pCt. i Fordeel af sig, attraaer en Compagnon, der kan indskyde 100 Rbd. til Fagets Udvidelse. Hvo, som ønsker at indlade sig heri, behage at aflægge en forseglet Billet, hvori Navn, Stand og Bopæl findes opgivne, under Mærket: "Fælles Tarv" paa Adressecontoiret." — Da jeg nok ønskede

mig et Fag, hvorved der kunde vindes 100 pC., saa sendte jeg en saadan Seddel, med det anførte Mærke, hen paa Adressecontoiret. — Næste Dags Morgen Kl. 8 bankede det paa min Dør. Jeg raaber: kom ind! og en lang, mager Figur i en luslidt, blaa Frakke, røde Beenklæder og grøn Vest stod for mig. "Ærbødigste Tjener! Boer ikke Hr. ** her"? — "Til Tjeneste." — "Hr. ** ønsker nok at være Compagnon i min Næringsvei?" — "MuELigt, naar jeg hører, hvori Deres Næringsvei egentligen bestaaer." — "Ja, seer De, min Næringsvei burde saa Skam hedde Næringsveie; men jeg har, for visse Aarsagers Skyld, ikke villet bruge denne Benævnelse. De veed jo nok, at det, for visse Aarsagers Skyld, er forbudet, at drive to Næringsveie, og at Older- og Formænd strax jage efter een, naar man gjør det. Seer De nu, en Deel af Aaret gaaer jeg og drejer et Positiv med bevægelige Dukker, der ordentligen opføre et Bal, ja mæn gjør de saa — og en anden Deel deraf samler jeg Igler. Saalænge min salig Kone levede og var min tro Medhjelperinde, kunde hun gaae med Positivet, medens jeg samlede Igler. Men nu, hun desværre er død (her begyndte han at hulke), er det mig umueligt, at overkomme Alting allene. Da jeg saa ofte seer, at Folk, for visse Aarsagers Skyld, søge i Aviserne Medinteressenter i deres Næringsvei, og uagtet de begjere ti Gange saa stort et Indskud, som jeg, virkelig faae dem, saa har jeg, for visse Aarsagers Skyld, tænkt, at det ogsaa maatte være en let Sag for mig, at faae en Compagnon, især da min Næringsvei er meget solid og ikke forbunden med Fixfaxerier, for visse Aarsagers Skyld. De kan troe, den kaster godt af sig, især naar den kan drives med Klem. Men en Compagnon er, for visse Aarsagers Skyld, ligesaa nødvendig for mig, som en liden Capital, der hidtil har manglet mig; for har jeg 100 Rbd. at raade over, saa anskaffer jeg mig selv et Positiv, hvilket jeg nu, for visse Aarsagers Skyld, maa leie, og hvad der bliver tilovers af Pengene, bruger jeg til en Reise til Holsteen, hvor jeg har hørt der skal vrimle af Igler — for her i Sjælland er der vel Blodigler nok, men ikke af det Slags, Barbererne bruge. Naar nu min Herre vil være min Compagnon, saa overlader jeg, for visse Aarsagers Skyld, Lirendreieriet til Dem, medens jeg driver Igelhandelen. De kan troe, at der, ved fælles Kræfters Anstrængelse, kan udrettes meget i dette Fag, for Igler have, for visse Aarsagers Skyld, aldrig været saa meget i Mode som nu." — De kan let forestille Dem, Hr. Redacteur, at jeg blev yderst opbragt. Jeg sagde strax til ham: jeg vil "for visse Aarsagers Skyld" bede Ham at pakke sig, hvis Han ikke "for visse Aarsagers Skyld" vil komme hovedkulds ned ad Trappen. Den lange Lømmel lod sig ikke bede længe, og gik. — Jeg ønsker dette bekjendtgjort, for at advare Folk mod de Forslag til Interessentskaber, som man saa ideligen læser i Aviserne.

***n.

Høistærede Hr. Redacteur!

Jeg boer i en Gade, som man kalder een af Kjøbenhavns Hovedgader og som med Rette fortjener dette Navn, da Alt hvad der er Hovedsag i en Hovedstad, findes samlet her, saasom et Apothek, en Collecteur, en Vinhandler, en Conditor, en Jordemoder. Et af de interessanteste Stykker i mit Huus er mit Re-

flexionsspeil. Deri kan jeg, siddende i min Sopha, see, ligesom i en Perspectiveasse eller som i een af Pillelogerne i Comediehuset, Alt hvad der foregaaer paa Gaden, uden selv at sees, og jeg maa tilstaae Dem, at det er een af mine største Morskaber, naar jeg er hjemme. Dertil kommer, at jeg netop boer i Nærheden af Kongensnytorv og Østergade, hvor Kjøbenhavns Befolkning har sin Conflux. Der gives ingen Dame, som har faaet en ny Pelts, Hat, eller Kjole, uden at hun jo, især i Førstningen, to tre Gange om Dagen spadserer frem og tilbage her, for at lade Folk vide, hvad hun har paa. Jeg har da mit Spøg af, at see i mit Reflexionsspeil, hvorledes et saadant Stykke kan gjøre Opsigt i de Skjønnes Region. Der er en Gaben, Gloen, Beskuen og Bekigen, at man skulde troe Sligt har aldrig været seet tilforn i Kjøbenhavn. Ogsaa læser jeg ofte ved saadan Leilighed i de Smukkes Oine noget, som ikke er ganske uligt Misundelse. Jeg tænker da ved mig selv, hvilken Lykke for Verden, at den ikke regjeres af Qvinder! Hvor let kunde da en italiensk Hat, et Shawl, en Pelts foranledige Krig! Hvis Frøken Z., der altid vil være den første i Moderne, havde været en Semiramis eller Cathrine den anden, hvad var der da blevet af det babyloniske eller det russiske Rige? — Mit Reflexionsspeil er mig troe — det lader intet undgaae min Opmærksomhed. O, dersom det kunde tale! — Det vilde kunne nævne Dem mange, der bringer den blinde Fortuna Offere, som engang i Tiden maae lede til Ødelæggelse og Skjændsel. Et saadant Speil kunde forebygge mangen Families Undergang, hvis det kunde sige Alt, hvad der fremstiller sig i det. — I Mandags Eftermiddags havde jeg stor Fornøielse af

at see Folk strømme hen til Vaudeville-Theateret. I Førstningen tænkte jeg ved mig selv:

Ei Skov, og Bæk, og Dal et Publicum henrykker,
Som ene lever for de nye Syngestykker;

men det var en Beneficeforestilling for Roats Efterladte; det var ikke blot for Fornøielse eller Skuelyst, men af reen Ædelmodighed, at saa mange Hundrede ilede til Thalias Tempel, medens Flora havde aabnet sit udenfor. De evige Klager over Mangel paa Konstsands og Konstsmag og Ligegyldighed for Konstnere maae være overdrevne, om ei aldeles ugrundede. Ikke allene Morskabstheatret paa Vesterbro, men selv Vaudevilletheatret har givet en Forestilling, til Fordeel for den ulykkelige Konstners Enke og Efterladte. Formodentlig vil alle Privattheatre i Provindserne følge hines Exempel.

P.....n.

Indenlandske Efterretninger.

Den afdøde Kammerherre og Admiral Sneedorffs efterladte Digte samles og udgives nu af Professor og Ridder Rahbek. De udkomme i eet Bind paa Capitain A. Seidelins Forlag.

Aaen paa Veien ved St. Hans Hospital bliver nu oprenset og en ny Sluse i den gamle forfaldnes Sted hensat. Ved denne Leilighed er der, lige udenfor St. Hans Hospital, kommen til Syne en stor langagtig Steen, lig en Milepæl og ved den en stor rund Steen, der engang maa have været en Ting- eller Offersteen. Det skal være en fordums Flodmaaler.

Ved St. Jørgens Sø, uden for Vesterport, findes nu, visse Dage om Ugen, to Lystbaade, som udleies for en billig Betaling til Enhver, der ønsker at seile en Tour paa Søen. Man kan sættes i

Land paa et Sted, hvor der i Haven opvartes med alle Slags Forfriskninger. Muligen kan det blive Spiren til den i Skilderiet nyligen foreslagne Gondolfart paa Peblingesøen.

I Begyndelsen tegnede denne Sommer at blive meget rig paa Frugt. Alle Frugttræer vare ganske hvide af Blomster. Men Ormene have siden ødelagt Alting i den Grad, at man kun venter sig saare lidet. Især ville Kirsebær og Æbler blive sjeldne. Jordbærrene ville snart ganske ophøre.

Aalborg, den 26 Juni. Ved en blid og rolig Død har Hs. Høivelbaarenhed og Høiærværdighed Herr Biskop Jansen idag omskiftet Tiden med Evigheden. Den Afdøde var født 1746 i Horsens. Dep. 1765. Blev 1770 anden Observator paa det astronomiske Observatorium i Kjøbenhavn. 1775 residerende Capellan i Holstebro. 1779 Sognepræst til Flade i Aalborg Stift. 1782 Sognepræst til Nykjøbing paa Mors. 1793 Sognepræst til Domkirken i Aarhuus og Stiftsprovst. 1806 Biskop. 1810 Ridder og 1817 Commandeur af Dannebrog. 1825 celebreredes Hans 50de Aars Embeds-Jubilæum.

Blandede Efterretninger.

Dr. Ernst Florens Friedrich Chladni.

(Død den 3die April 1827.)

(Sluttet; see No. 48.)

Rejsebeskrivelser havde været Ynglingens kjæreste Lecture i ubevogtede Timer. Dette lagde Vandringsdriften i hans Sjæl. Men for at naae Midlet til dennes Tilfredsstillelse maatte der gjøres en Opfindelse, som kunde aabne den Reisende alle Døre og frembyde ham, som kun behøvede lidet, Midler nok til Fortsættelse af hans Reiser og Forskninger. En rigtig Takt ledede ham til Overbeviisning om, at i Akustiken var endnu meget at gjøre. Klangens Theorie var efter Bernoulles og Eulers Theori endnu meget forsømt. Han var alt 19 Aar gammel, da han først begreb Musikkens Elementer. Den endnu af Ingen forklarede Forskjel i Tonerne ved en paa forskjellige Steder slaaet Glas- eller Metalskive vakte først hans Opmærksomhed. At ogsaa foruden Strengene, elastiske Legemer kunne bringes til at klinge ved en Violinbue, var allerede beviist ved Mazzochis Instrumenter. Ogsaa vare Lichtenbergs elektriske Figurer, frembragte ved at strøe Harpixstøv paa Glas, allerede bekjendte. Saaledes kom han til det Resultat at frembringe Klangfigurer paa bestrøede Skiver. Saa begrundede han først sine paa Svingningernes Theori byggede Opdagelser i Klangens Theorie, som han, i det for ham afgjørende Aar 1787 udgav under denne Titel i Leipzig. Dog maatte der sørges for hans egen Existence. Ved Forelæsninger i Wittenberg, hvor kun Brødstudierne dyrkedes, var for Physikeren Intet at fortjene. Hans Venner, hvoriblandt ogsaa Reinhard var, fraraadede ham det. Da han saa heldig havde begyndt paa den uddøende Tonekunst, kunde han ikke rejse paa sit Virtuos-Talent; dermed bragte han det aldrig til nogen Fuldkommenhed, ihvorvel det ikke er at nægte, at han undertiden tilslørede sit Instruments mechaniske Ufuldkommenhed ved sin endnu ringere Færdighed i Spil. Men et nyt Instrument maatte opfindes. Glasklokkerne paa Harmonica forvandledes til Glasstave med mindre Efterklang, men med større Bestemthed. Den 2de Juni 1789 fandt han den i to Aar søgte Opløsning. Med største Hemmelighedsfuldhed byggede han, men med utrolig Møje, da den mechaniske Technik var ham ubekjendt. Den 18de Marts 1790 var hans Euphon færdig, og ved mange Forbedringsforsøg gjordes den stedse bekvemmere og handeligere. Igjennem Hindenburgs og Voigts Tidsskrifter, igjennem den dengang med Ungdomskraft fremtrædende musikalske Tidende udbredtes de første Efterretninger derom. Han gjennemreiste nu med dette Instrument, demonstrerende tillige Tonefigurerne i egne Forelæsninger, de fleste af Tydsklands Stæder og besøgte ogsaa St. Petersborg og Kjøbenhavn. Men uagtet hans Euphon nu ogsaa fortjente Forrangen fremfor alle paa samme Tid opstaaede lignende Instrumenter, og han selv erklærede Terp-

odion, Melodion og Pammelodion for sin Euphons Stedbørn, saa var han dog ingenlunde selv tilfreds dermed. Paa en Søreise fra Reval til Flensborg, dæmrede ved Sejladsens Kjedsommelighed den første Tanke til hans mere fuldendte Instrument, og i Wittenberg, hvor han endnu stedse havde sin Bopæl, opstod hans Clavicylinder, kaldet saaledes, fordi en Claviatur og en sig omdreiende Cylinder af Glas udgjorde de uundværligste Bestanddele af samme. Her fuldendtes ogsaa hans Klanglære, som under Titlen Akustik udkom 1812 hos Härtel med 12 Kobbertavler. Værket fandt overalt hos dygtige Mænd fuld Anerkjendelse. Ikke Instrumentet, ikke Klangfigurerne, men Longitudinalsvingningernes Theorie, den nøiere Bestemmelse af Klang- eller Tonebegrebet, og den deraf fremgaaende nye og klare Inddeling af Musik-Instrumenterne i 2 Hovedklasser med deres Familier vare Erobringer i Toneriget, som snart bleve Fælledsgods. Krigen stormede frem, ogsaa til Wittenberg. Da tog Chladni sin Vandringsstav, begav sig først til de sydlige og vestlige Egne i Tydskland, derpaa til Holland og Nederlandene. Overalt nød han Agtelse. Men Verdensstaden ved Seine vinkede ad ham, og allerede i Forvejen var han traadt i Forbindelse med det nylig grundede National-Instituts Koryfæer.

I Aaret 1808 levede han i Paris, hvor 3 Formænd af den physiske Classe, Lacepede, Hauy og Prony, og 3 af den musikalske, Gretry, Mehul og Gossec dannede en Kommittee for at aflægge Institutet en Beretning om Chladnis Opfindelser. Den høist gunstige Beretning om hans Clavicylinder, der er at læse i Monitøren og Institutets Mindeskrifter, foranledigede hos Laplace, Berthollet og Andre, der ikke forstode det tyske Sprog, og derfor ikke formaaede at prøve hans Værk over Akustiken, det Ønske, at han selv vilde oversætte det paa Fransk, hvilket atter kun kunde skee i Paris. Den ubemidlede Tydsker nølede, da dette betingede et forlænget og bekosteligt Ophold der. Da forlangte Napoleon selv at høre et Foredrag af den lille uanselige Akustiker, thi det gjaldt jo en mathematisk Opløsning. Ledsaget af den store Laplace bestod Chladni her, under den dobbelte Vanskelighed, som Sagen og Sproget foraarsagede, en 2 Timers Mesterprøve til den store Examinators fuldkomne Tilfredshed. Hvad Under at ogsaa han, som før Johannes Müller, og saa mange andre udmærkede Tydskere, der have talt med Napoleon, stedse blev hans Beundrer. Den nærmeste Følge var, at 6000 Franker den følgende Dag udbetaltes ham, som Godtgjørelse for hans Ophold i Paris, og at 3000 Franker bleve bestemte som Belønning for den bedste Opløsning af Fladesvingningernes Theorie. Oversættelsen førte mange Vanskeligheder med sig. For Lyd, Klang, Tone gaves kun det ene Ord son, og for Tonerne i forskjellige Octaver fandtes hverken Ord eller Tegn. Da tilraabte en meget dannet Franskmand ham: notre diablesse de langue ne veut pas se prêter à l'expresion de toutes les idées possibles. Il en faut sacrifier quelquefois. Understøttet af Poisson, Biot, Cuvier og Flere, gjorde Tydskeren det Umulige muligt. Hans Traité d'acustique udkom virkeligen i Paris 1809 med 8 Kobbertavler, og fandt retfærdig Bedømmelse og Roes. Deri er ogsaa Programmet aftrykt til Priisopgaven, hvis Opløsning virkeligen endnu synes at ligge hiinsides den høiere Analyses Grændser. To Gange blev Terminen forlænget og endelig blev i Aaret 1816 det eneste indkomne Priisskrift af en Demoiselle Sophie Germain, tilkjendt Prisen formedelst en deri anvendt Differential-Regning og nogle nye Undersøgelser. Havde det, som Chladni havde udviklet i sine: "nye Bidrag til Akustiken," (Leipzig, 1817 med 10 Steentryktavler) med grundig Polemik imod saa mange Misforstaaelser (selv i hans Ven Biots Physik) til rette Tid kunnet været udgivet paa Fransk, saa vilde han aldrig have gaaet Glip af Prisen. I Aaret 1810 valgte Trakfuglen en ny Vei for sin Vandring. Han gjennemstrøg Schweiz, fandt i det dannede Zürich den hjerteligste, og i det fornemme Genf, den koldeste Modtagelse. Nu gik han over Mont Cenis til de dengang ved Tidsomstændighederne bevægede lombardiske Stater; han vederkvægede sig længe og med Glæde ved det gjæstevenskalige Turins Behageligheder, opholdt sig i Mailand, Pavia, Florents og Venedig, og vendte over Padua og Verona tilbage til Tydskland.

Han tilstod, at meget, som den saa haardt medtagne Lady Morgan i hendes Italy endnu udgrov af de forrige Herligheders Ruiner, af ham var seet med hans egne Øine. Brugnatelli og andre berømte Physikere i Italien forkyndte i Tidsskrifter og egne Afhandlinger hans Anskuelse som miglior maniera di esporre l'Acustica, hvorom ogsaa i Gilberts Annaler findes lærerige Efterretninger. I Aaret 1812 vendte han over Wien og München tilbage til sit Wittenberg; men vandrede, da Befrielseskrigens Storme truede med at ødelægge Wittenberg, med nogle andre Professorer til den nærved liggende Flekke Kemberg, mistede ved Brandraketter i sin brændende Bolig mange Kaart og Papirer, Bilag til sine tidligere Rejser, men reddede sine Instrumenter og beskjæftigede sig under rastløs Anstrængelse med væsentlige Forbedringer af sin Clavicylinder. Rejser til Nabostæderne, som Leipzig, Frankfurt am Main og Berlin, hvor han overalt holdt Forelæsninger, bleve som Vederkvægelser og Forfriskninger skudte ind derimellem. Der mødte han nogle Gange den fortræffelige Kunstmechaniker, Kaufmann, fra Dresden, og rettede, i lærerig Samtale med ham, sine egne Forestillinger. Stedse kom han tilbage til Kemberg, og dannede der utrættet nye Clavicylinderformer, tilintetgjorde ofte igjen i en Time, hvad han hele Maaneder havde arbejdet paa, men trængte dog endelig igjennem til klare Resultater. Vogtende sig for Ideekaperiet og dem, der udgive sig for Opfindere, havde han selv tilskaaret og tilfilet Alt i sit kemberger Værksted, ogsaa af diætetiske Grunde. Da han nu virkelig troede at have bragt Alt paa det Rene, bekjendtgjorde han sin hele Hemmelighed i Beregning og Konstruktion i det Skrift, som sluttede Rækken af hans akustiske Skrifter: "Bidrag til praktisk Akustik og til Læren om Instrumenterne." (Clavicylinderen og de dermed beslægtede.) Leipzig 1821, i Octav med 4 Steentryktavler. Den i Bogens S. 16 tydelig angivne Forskjel paa den med Strygvalzer spilte Clavicylinder, og den ved Klangstavenes Forbindelse med Strygstave klingende Euphon, gjøres ved Ord og Figurer saa forstaaelig, at Enhver nu veed, hvor vidt Chladni kom, og hvad Andre føjede til. Paa sine silbigere Reiser og Forelæsninger talte han ogsaa gjerne om Meteorstenenes (Bolidernes) reenkosmiske Dannelse, hvorpaa han alt i 1794 havde gjort opmærksom i et lille Skrift, og hvorom han siden havde vexlet mange Ideer med Biot i Paris. Endelig udgav han i Wien 1819 sit Hovedverk "om Ildmeteorer og om de med samme nedfaldende Masser." Han oplevede ogsaa, at næsten ingen mere ved disse Aerolither tænker paa Maanestene eller atmosphærisk Frembringelse af tellurisk Oprindelse, og at Muligheden af deres kosmiske Nedstammelse mere og mere blev til Sandsynlighed. Biots Hovedverk herom vilde sandsynligviis uden Chladnis Indvendinger og Forskninger aldrig være blevet til, hvad det er. Hans uudtømmelige Godmodighed og sjældne Gave til at vende Alt, hvad der trykkede ham, til det bedste, holdt lige Skridt med hans Lyst til at fortælle Anekdoter. Aldrig har, hverken hans Fødeland Sachsen, eller nogen anden tydsk Stat tilbudt ham nogen Ansættelse eller Pension. Men eet sokratisk Maaltid hos gamle Venner var ham mere værd, end Alt hvad Fyrstegunst kan skjenke.

Hvordan ogsaa Klang- og Sanglæren i Fremtiden kan uddanne sig, hvormeget Naturkyndigheden kan udvide sig, hans Minde vil altid blive æret af sande Musikkjendere og Naturforskere. Paa en Medaille, som Loos vil give os, skal hans Billed staae, samt paa Averſen Memnonsstøtten med denne dobbelte Indskrift:

Deciduos lapides stellarum fragmina coelo
Devocat et monstrat, quos struit arte, sonos.

Stein' als Sternengebröckel entruft er den kosmischen Räumen,
Tön entlockt er, und schwingt Klänge figürlich auf Glas.

(Allg. Z.)

Madam Angelica Catalani er født 1784 i Sinigaglia, i Kirkestaten. Allerede hendes Døbenavn Angelica, (som en Engel) syntes at antyde hendes store Bestemmelse. Ligesom hendes Landsmand Canova allerede i sit tolvte Aar

aabenbarede sit skabende Genie, ved i Kjøkkenet at forfærdige en mageløs Løve af Smør, saaledes udviklede Catalani allerede i sit syvende Aar sit store Talent for Sangen i Klosteret Gubbios Opdragelsesanstalt, ved Rom. Allerede den Gang besad hendes Stemme en saadan Tryllekraft, at Folk stimlede til for at høre det lille Vidunder, og at det af den Aarsag blev hende af Klosterets Foresatte forbudet, at synge offentligen. I otte Aar sad den lille Nattergal i Klosterburet; men nu fløi den ud, og hele Europa vilde lytte til dens Sang. Catalani blev med anseelig Løn ansat i Lissabon; men hun blev der kun i fire Aar. Engellænderne, hvis Guld trækker alt Stort og Overordentligt til sig, vidste ogsaa at forskaffe sig Verdens syngende Underværk, og hos dem overøstes hun saa meget baade med Hæder og Penge, at hun i de 8¼ Aar hun opholdt sig i den brittiske Hovedstad, samlede sig en betydelig Formue. Med Ludvig den Attende, som havde lært at kjende hende i London, gik hun 1814 til Frankrig. Han forundte hende Eneret paa tolv Aar, til et italiensk Theaters Oprettelse, med et aarligt Tilskud af 160,000 Fr. (over 50,000 Rbd. r. S.) Men da hun var i Færd med at oprette dette, vendte Napoleon tilbage fra Elba og nu fik man andet at tænke paa end italienske Theatre. Hendes Flugt, tilligemed Kongen, til Gent, lignede et Triumphtog. Hvor hun lod sig høre, i Nederlandene og Holland, blev hun modtagen med jublende Beundring. Efter Napoleons Fald vendte hun 1815 igjen tilbage til Paris, hvor hun atter indhøstede Guld og Laurbær. Men med det af hende oprettede Theatre-Royal-Italien vilde det ikke gaae. Hun var den eneste Sol i dette theatralske Planetsystem; de øvrige vare Taagestjerner, som ingen gad høre paa. Naar hun ikke skinnede med sin Straaleglands, var Huset tomt. Hun fandt det derfor raadeligere, at bestige sin Solvogn og gjøre, lig en Phøbus, en Reise gjennem Italien og Tydskland. Hun kom lige til Hamborg, men hun maa, som de Gamle, have antaget vort Danmark for et Thule, hvor Verden har en Ende og Alting ligger indsvøbt i Iis og Snee; thi hun kunde ikke beqvemme sig til at reise til Kjøbenhavn. De offentlige Blade bebudede vel, at hun vilde komme, men der blev intet deraf. Man gav til Paaskud, at hun frygtede for, at Nordens raa Himmel skulde forstemme Sølvorglet i hendes Bryst. Men hvad enten nu Geographerne siden have gjort hende opmærksom paa at Boreas ikke er saa farlig, som det synes, eller at hun af andre Virtuoser har taget sig et Exempel, nok er det, Kjøbenhavnerne vil nu endeligen den Lykke blive til Deel, som andre Hovedstæder allerede længe have nydt.

Kjøbenhavns Børs, den 29 Juni 1827.

		à
Hamburg 2 M. a vista 222		
Species 225		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 8 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	163½	163¾ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgield	49	49½ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	75½	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101	— Rbd. r. S.
Dito Dito	113½	114 Sedler
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	94½	95 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	105 i Banco
4 pC. Dito nye	95	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	60½	61 L. Sterl.

1 Lsterl. beregnet til 14 Bmk.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie. Østergade No. 60.